

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Goede bijdrage

DE heer J. van Eibergen, voorzitter van het C.N.V., heeft zich in zijn rede bij de opening van de algemene verbondsvergadering deze week in Utrecht gehouden, bezig gehouden met de economische toestand waarin ons land zich bevindt.

Hij toonde daarbij een open oog te hebben voor de gevaren die ons kunnen bedreigen als de economische ontwikkeling niet in de hand wordt gehouden. De ontsporing van onze economie zou een aantasting van de welvaart van alle groepen in ons volk betekenen. Maar met name de zwaksten zouden de zwaarste klappen krijgen.

Het is dan ook zaak, dat allen die op sociaal-economisch gebied verantwoordelijkheid dragen (regering, parlement, werkgevers, middenstanders, boeren, werknemers) de bereidheid tonen op positieve wijze de matiging te betonen, die de huidige situatie vereist. Tot die matiging heeft de heer Van Eibergen zich namens het C.N.V. bereid verklaard.

Wij achten dit van grote betekenis. De opvatting van de heer Van Eibergen dat voor de zwakke groepen in de maatschappij - wie dat ook zijn, werknemers of zelfstandigen - zo min mogelijk de teugel moet worden ingehouden delen wij volkomen.

En voor het overige zullen eventuele beperkingen niet op het hoofd van één groep mogen neerkomen, maar gelijkmatig door alle geledingen van de maatschappij moeten worden gedragen.

In de rede van de voorzitter van het C.N.V. worden natuurlijk ook nog allerlei andere sociaal-economische problemen aangesneden, die ons in deze tijd bezig houden. Naar onze mening heeft de heer Van Eibergen dat op een heldere en evenwichtige wijze gedaan.

Daarmede heeft hij een goede bijdrage geleverd voor de verdere bezinning op deze vraagstukken.

Voor de meesten van ons breekt in de maand juli de vakantietijd weer aan. Het afstand nemen van het dagelijks werk door er op uit te trekken naar onbekende verten werkt bevrijdend en ontspannend. Wij hopen dat onze abonnees het in hun vakantieoord net zo rustig zullen hebben als de twee wielrijders op deze foto.

Deze week

- *Gesprek met onze lezers (pag. 2)*
- *Het wezen van de A.R.-partij (pag. 3)*
- *Uit het parlement (pag. 4)*
- *Eerste Kamerverkiezingen (pag. 5)*
- *Lezen, schrijven en rekenen (pag. 8)*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

Thijs Booy:

De levensavond van Koningin Wilhelmina

Verkrijgbaar als paperback ad f 11.90
bij de boekhandel

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

BIJ KAPTINO KEUZE UIT MEER DAN 2000 SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANKASTEN grote sortering
De Clerqstr. 77, Tel. 123711, Amsterdam
Zijweg 53, Tel. 20018, Haarlem

Niet links, niet rechts, maar...

REFORMATORISCH

WIJ hebben een weinig vruchtbare discussie gehad over links en rechts. Het onvruchtbare werd reeds daarom openbaar, omdat er telkens een uitleg bij moest, in welke zin links en rechts werden bedoeld. Zodra zulke uitleggingen er bij moeten, zijn de termen zelf vrijwel onbruikbaar geworden. In zijn studie over Erasmus heeft prof. Huizinga het over woorden, die zijn als vaste sterren aan het firmament en over woorden, die ambivalent zijn geworden, woorden die je zus en ook zo kunt bedoelen, woorden met meer dan één handvat. Nu we over links en rechts vele malen langs elkaar hebben heen-gepraat, raakten we uitgepraat. En alleen kwaadwillende buitenstaanders proberen telkens nog iets onder de as vandaan te halen.

Toen begonnen we over conservatief en progressief. Een nog veel onbruikbaarere tegenstelling en dat wel om meer dan een reden. De mens heeft in zich een zekere dualiteit: hij is soms en in bepaalde opzichten progressief en in andere conservatief. Hij kan niet afzien van een oud kabinet, door de houtworm aangetast en hij wil aan de andere kant nieuwe meubelen en vooral in Deense stijl. Erger is, dat de termen zo verschillend kunnen worden opgevat. Mr. Toxopeus, die in een televisie-interview de heer Wandelganger op alle punten versloeg, maakte over dat progressief een snedige opmerking. De mensen, die de republikeinse staatsvorm in Nederland propageren, denken, dat zij bijzonder progressief zijn, maar zij zijn conservatief. Want vroeger hadden we een republiek, we zijn dat stadium te boven gekomen. Men zou nog beter kunnen zeggen, dat de republikeinen reactionair zijn.

Het werken met de tegenstelling progressief en conservatief is niet alleen in wezen een onvruchtbaar werk, het leidt bovendien licht tot ontarding. Er zijn dan een aantal mensen, die graag met de vinger gaan wijzen, hoewel ze een nette opvoeding hebben gehad, en dus weten, dat het niet zo behoort. Zij wijzen dan met hun vinger naar bepaalde personen en zeggen: die zijn conservatief. Als die eerst maar dood zijn, dan zal je eerst wat beleven. Dan draait de wind naar het zuiden en komt de nieuwe lente...

MENEN we inderdaad, dat ons portret niet voldoende duidelijk is uit program en beleid, en dat er nog een term bij moet, om de herkenning duidelijker te maken, laten we dan spreken van reformatorisch.

Het lijkt mij toe, dat dit woord vele voordelen biedt. Vooreerst legt het een band met het verleden. Het herinnert aan de grote en gezegende reformatie uit de zestiende eeuw. En dat houdt heel wat in: de eigenstandigheid van het staatkundig leven zonder voogdij van de clerus, de bescherming van de geestelijke vrijheid, het aanvaarden van het gezag van het Woord van God over alle leven, een onmiddellijk gezag, dat gewetens bindt en levens bevrijdt. Het betekent een verwerping van de staatsleer van Rome met haar totalitaire tendensen en evenzeer een afwijzen van de normloosheid van de libertijnen. En beide punten zijn actueler dan ooit, zoals iedereen, die niet geestelijk blind is, moet kunnen zien.

In de tweede plaats bindt de term reformatorisch ons sterk aan de Heilige Schrift. De Bijbel is er altijd bij... En als we nog even omkijken naar die strijd over progressief en conservatief, dan merken we opeens, dat de Bijbel daarover wat meer en wat beters weet te vertellen. Daar spreekt een apostel, die weet, het nog niet gegrepen te hebben, maar die er naar jaagt, of hij het ook grijpen mocht, daar gaat het over voortvaren tot vernieuwing, over een jagen naar de volmaaktheid. En aan de andere kant de dringende vermaning: houdt wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme. En een gemeente, die elke zondag een gezonde schriftuurlijke prediking mag horen, staat hier allerminst vreemd tegenover. Want de Bijbel is er vol van.

EMIL Brunner heeft eens in een brochure op het fundamentele verschil tussen Reformatie en Romantiek gewezen.

Het is met de romantiek een merkwuurde zaak. Het tijdperk van de romantiek heeft als grote insnijding de Franse revolutie.

Daarvoor was Rousseau de romanticus in Frankrijk. De natuur is zuiver en goed; de cultuur heeft het verderf gebracht. We moeten met een schone lei beginnen. Het oude huis moet gewelddadig met de grond worden gelijk gemaakt, om een nieuw en volstrekt ander huis te kunnen bouwen. En spottend zegt Carlyle, dat de leiders van de Franse Revolutie een nieuw evangelie hadden naar de beschrijving van Jean Jacques (Rousseau). Maar na de revolutie kwam de reactie. En de romantiek hield haar andere verhaal, dat van de verheerlijking van het verleden en van het historisch geworden. Vóór de Revolutie was het Rousseau, en daarna was het de tijd van Lodewijk XVIII en — de grote romanticus — Chateaubriand.

Maar altijd is er in de romantiek de bekoring van de schone droom, van de natuur, het verleden, de toekomst, het verre land. De droom manifesteert zich zowel in de historische als in de exotische roman, in de idylle zo goed als in de utopie. En in heel wat enthousiasme van onze tijd, zich aandienend als progressief of als provo, zit veel meer romantiek dan de meeste mensen vermoeden.

De tekst van het lied is vergeten, het is al meer dan vijftig jaar oud, maar

het is er in wezen evenzeer als in de romantische periode van het oude socialisme:

'k Ben Marianne, proletaren!

Mijn naam is overal bekend.

*'t Draag op mijn losgewonden haren
de rode muts der vrijheidsbent — "*

DE Reformatie is volstrekt anders dan de Romantiek. Want — zij is realistisch en concreet.

Zij zweert niet bij „modern levensgevoel” en dergelijke vaagheden, zij speelt niet met abstracties. Zij gaat midden in het volle leven staan en verkent de werkelijkheid.

Nehemia is het schriftuurlijk voorbeeld van de reformator. Hij gaat eerst rond langs de gehele muur van Jeruzalem en maakt de inventaris op van de bressen en bouwvallen. En dan gaat hij bouwen in het geloof. God van de hemel zal het ons doen gelukken, en wij, zijn knechten, zullen ons opmaken en bouwen. De volgorde is treffend: het geloof in het welslagen staat voorop.

Verleden week hebben wij aangewezen hoeveel bressen er zijn in de muur, waaraan zovelen achteloos voorbijgaan, zonder dat het hun wat doet.

Reformatiepolitiek is een slag in de lucht, als zij niet begint met een realistische confrontatie met de werkelijkheid, met haar verschrikkelijke hollen en gaten.

Reformatiepolitiek wil mee helpen het volksleven te reformeren, en zij biedt die hulp niet in een kundig systeem of in een collectie schone leuzen, maar in een concreet program, waarin punt voor punt wordt aangegeven, wat er gebeuren moet.

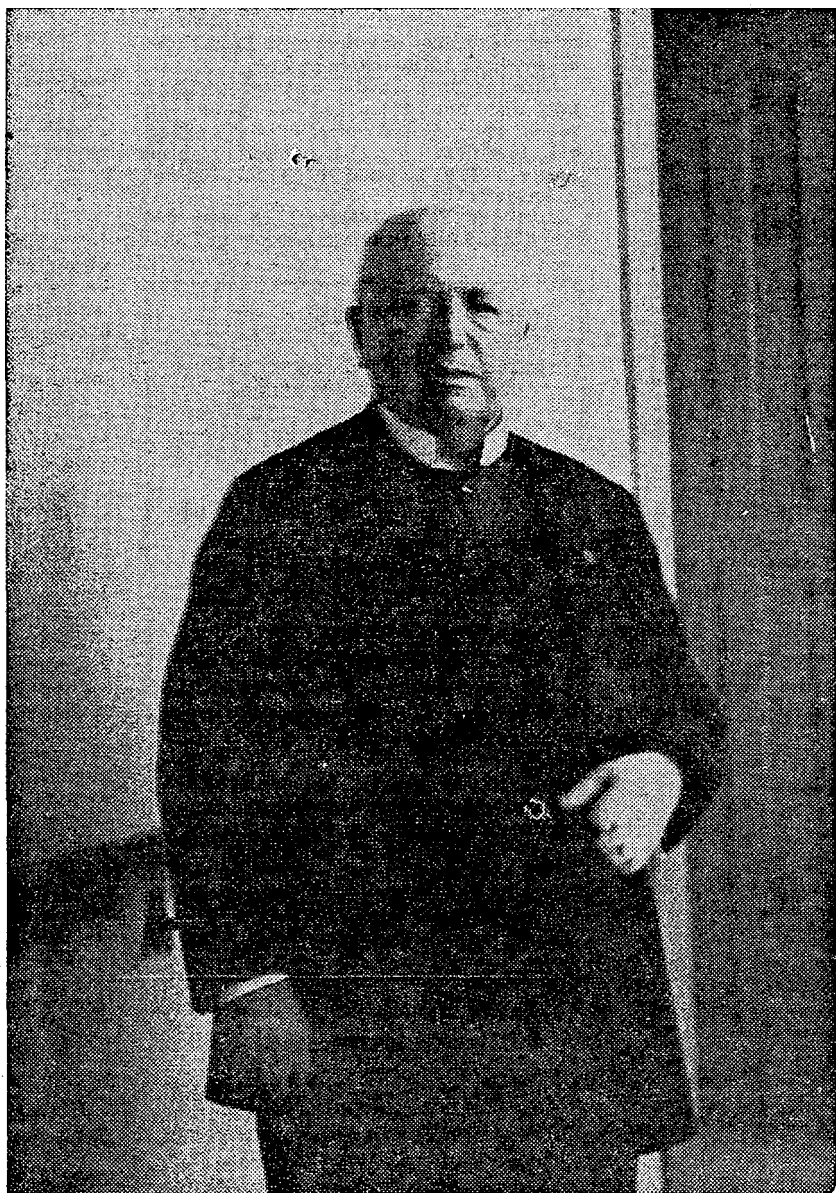
Toen het dochtertje van Jairus was opgewekt, keek iedereen vol verbazing en extase naar die in verwondering opgeslagen ogen van het uit de dood herrezen kind. En Jezus dacht aan de lege maag van het meisje en zei: geef haar wat te eten. Daar zou dunkt mij een mooie, actuele, concrete, reformatorische preek over te maken zijn.

En diezelfde Heiland heeft gezegd: als gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot deze berg zeggen, word opgeheven en in de zee geworpen, en niets zou u te wonderlijk zijn.

DE Reformatie begint met een grote nuchterheid, eerlijk, realistisch.

En zij reikt in het geloof naar een toekomst, die verder en hoger is dan de sterren. De deputatenredevoeringen van Dr. Kuyper zijn gebundeld in het boek *Geen vergeefs woord*.

Wie wil weten, wat het einde van dit verhaal moet zijn, die moet zijn deputatenredevoering lezen onder de titel *Maranatha*. **A.**

Dr. Kuyper in zijn ouderdom (april 1916).

De Deputatenredevoeringen van Dr. A. Kuyper zijn gebundeld in het boek „Geen vergeefs woord”.

Met vakantie?

NEEM DAN EEN BIJBELS DAGBOEK MEE OP REIS!

Ds. H. Giesen - **VIJF MINUTEN**
11e druk. Geb. f 8.50

of
Ds. H. Giesen - **EEN OGENBLIK**
2e druk. Geb. f 8.90

of
ONDERWEG, het dagboek dat samengesteld werd door Gereformeerde en Hervormde medewerkers. Geb. f 9.90

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL
Boekencentrum N.V. - 's-Gravenhage

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-541

Fa. C. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij, jachtbouw
HOOGZAND

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw

van zee-, rivier- en binnenvaartschepen
Telefoon 05105 - 271.

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolsesweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Sleepdienst 'Broedertrouw' n.v.

v/h Fa C. DEN BOER & ZONEN
CORR ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummers 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen
Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van Scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie

van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

TWEEDE KAMER

Het Gezag en de Vrijheid

HET Kamerdebat over de Amsterdamse moeilijkheden — om het voorzichtig te omschrijven — heeft op een groot aantal punten niet die opheldering gebracht die gewenst was. Een aantal feiten kon — in elk geval — werd niet volledig duidelijk gemaakt. Wat wèl bijzonder duidelijk uit de verf kwam was de algemene opvatting van kabinet en Kamer dat „niet geschroomd zou worden om alle middelen te gebruiken om de orde te herstellen”, (minister Smallenbroek) of anders gezegd: „wij mogen de rechtsstaat waarop wij zo trots zijn niet laten bedreigen (minister Samkalden).

Alle fractievoorzitters en zij waren het die namens hun fracties bij deze belangrijke, nationale zaak terecht het woord voerden — waren het hiermee eens. Uiteraard niet de communist Bakker en de P.S.P.-er Lankhorst. De laatste vond dat minister Smallenbroek te veel „met het zwaard van het gezag zwaaide”. Hij had — alhoewel hij zich distancieerde van de vernielingen (dat moest er overigens nog bij komen!) — in feite alleen maar aandacht voor de demonstranten en een niet krachtdadig optreden van de politie voor de toekomst.

Vrijheid en gezag

De kwestie Amsterdam is meer dan stedelijke aangelegenheid. Juist daarom kwam de Kamer — op verzoek van de heer Toxopeus en 9 der zijnen — bijeen. De wezenlijke inhoud van dat debat draaide daarom ook rond de vraag van het accepteren van verantwoord overheidsgezag, om de vernietiging van de vrijheid te voorkomen.

Natuurlijk — en dat was een pleidooi van alle woordvoerders — is er een recht op vrijheid van meningsuiting, ook door demonstraties. Straatgevechten brengen deze vrijheid in gevaar. En dat is ontoelaatbaar.

Minister Samkalden zei er van dat het hierbij niet gaat om nieuwe gedach-

ten, nieuwe bewegingen te onderdrukken maar juist om een maatschappij te houden waarin vernieuwingen mogelijk blijven.

Bij het debat heeft minister Smallenbroek het niet gemakkelijk gehad. Aan het uitstekende betoog van de heer Samkalden (Justitie-minister) wordt niets afgedaan als geconstateerd wordt dat het zijn taak was bij dit debat een uiteenzetting te geven van de rechtsstaat die wij in Nederland kennen. Meer niet. Maar de minister van Binnenlandse Zaken moest meedelen hoe de feiten in Amsterdam — zowel bij de politie als bij de straatgevechten precies lagen. En deze feiten beoordelen. Te meer een

DE AMSTERDAMSE ONLUSTEN

moelijk taak omdat hij (in en na overleg met het kabinet?) — hoezeer er door burgemeester Van Hall fouten, ernstige fouten zijn gemaakt — toch niet (op niet bekende motieven) wilde (mocht?) overgaan tot maatregelen die de burgemeester en of diens hoofdcommissaris persoonlijk troffen (aftreden bv.).

Uit het feit dat de Kamer volledig accoord ging met het door hem gevoerde beleid en het door hem uiteengezette toekomstbeleid mag zeker worden afgeleid dat minister Smallenbroek de Kamer heeft weten te overtuigen van de juistheid van zijn verdediging.

Het gezag is van God

De fractievoorzitters hebben het bij hun oordeel niet gelaten bij wat vage verhalen. Met name de A.R. fractievoorzitter de heer Roolvink heeft een overtuigende uiteenzetting gegeven van het karakter van het gezag. Dat was nodig omdat het gezag in geding was.

Juist als A.R. staat men sterk in het gesprek over het gezag! Immers dat gezag is niet een stuk gerealiseerde mensengedachte, maar vanwege God ingesteld. Daarom mag de overheid er aanspraak op maken dat de burgers en onderdanen dit gezag ook als zodanig zien. En dan is het niet zo dat — al is het gevaar soms aanwezig — het gezag verabsoluteerd mag worden.

Integendeel: het overheidsgezag vindt zijn begrenzing in de eigen verantwoordelijkheid van de burger.

Juist in een tijd waarin zich sterk nihilistische tendenzen in de samenleving openbaren, moet dit gezag sterker naar voren komen. Nihilistische instellingen die duidelijk te bespeuren zijn vormen daarom een wezenlijke bedreiging voor die vrijheid.

De antirevolutionair zal beide elementen: gezag en vrijheid elke tijd opnieuw evenwichtig in de weegschaal leggen. Soms daarbij de nadruk leggend op het gezag, een andere keer wat meer aandacht vragen voor de vrijheid.

Gesprekken

over

Rome-

Reformatie

(Uitgave W. D. Meinema, Delft. Prijs f 8,90).

Falende

Zo kwam de heer Toxopeus ongezouten kritiek op de woordelijk waren vóór de se politiebeleid. „Meer en meer uitbarsting kon komen”, deerde hij dat als de taak berekend aanzien des persoons te vangen. Maar zo kwam tot conclusie, gelet op de feiten dat het hoogst gevaarlijk het recht in eigen hand te nemen. Hij gispde de hand te lende gewoonte van de politie meer te letten op de werking van politieapparaat dan op de

B. ROOLVINK

... Er is sprake van gezagscrises en deze zullen gelijk verdwijnen...

van de regels door de samenleving.

De heer Roolvink heeft de grote eenzijdigheid van de enige zondaresse in de huidige ontwikkeling misdadige elementen. En dat element moet worden verwijderd. Zijn conclusie was dat

Concl

1. De minister van Binnenlandse Zaken Smallenbroek en de burgemeester van Amsterdam, voeren een gezag toe.

2. Centraal staat de handhaving van de orde.

3. En het overheidsgezag of landelijk — mag optreden.

4. Hersteld moet worden het vertrouwen tussen burger en overheid.

WAT Puchinger publiceert is altijd interessant. Zijn artikelen de laatste jaren van zijn hand verspreiden verrassend licht wierpen op heel wat situaties en gebeurtenissen.

Voorals zijn acribie en belezenheid zijn beide enorm. Van Roomse leiding-gevende figuren van de laatste jaren over Colijn (naar mijn mening te weinig bekend) is hij geschreven. Hij doet niet mee aan de verguizing, waaraan zo vele jongeren zich schuldig maken, al spaart hij de man zijn kritiek niet.

Zijn laatste boek, vorig najaar verschenen, bevat prominenten, waarvan 12 zijn gepubliceerd in het maatschappelijk tijdschrift van de Societas Studiosorum Reformatorium studenten-organisatie van Geref. studenten aan universiteiten scholen in ons land), één in Trouw, (dat met Karl B. die dan volgen, zijn gesprekken gevoerd met de referent gres dat de reünisten-organisatie van S.S.R. vorig jaar heeft over de verhouding Rome-Reformatie, een zeer belangrijk werp, temeer daar toen het concilie nog niet gesloten was

• De zweep van Troelstra

De statieverkiezingen van 1916, dus nu een halve eeuw geleden, werden nog gehouden volgens het districtenstelsel. Elke provincie was in staten-districten verdeeld en de uitslag werd in ieder district geheel apart bepaald. Het kon voorkomen, dat in het ene district de liberalen met een héél krappe meerderheid alle zetels kregen en in een ander district de rechterzijde met een overweldigende meerderheid. De beide districten samengeteld waren in dat geval overwegend rechts, maar door de indeling in districten viel het heel anders uit. Die indeling is soms een zaak van grote willekeur geweest. Van welbewuste willekeur. En die grenzen zijn herhaaldelijk willekeurig veranderd, waarbij de politieke gevolgen wel degelijk in de berekening waren verdisconteerd.

Friesland had in die tijd vijf staten-districten. Twee, n.l. Dokkum en Sneek waren overwegend rechts. In Franeker had links een héél krappe meerderheid. In Schoterland was links verreweg het sterkst en in Leeuwarden ook. Maar in Leeuwarden was rechts aanzienlijk sterker dan de liberalen en de socialisten apart, en links kon het bij de herstemming alleen winnen, als socialisten en liberalen samenwerkten. Wat dan ook prompt gebeurde, elke keer opnieuw.

Toen de uitslagen alle bekend waren, heeft men in Friesland uitgerekend hoe sterk de drie groepen blijken de eerste stemming waren.

Het was zo:
rechts 22.434 stemmen.
liberalen 13.740 stemmen.
socialisten 11.761 stemmen.

Was de uitslag volgens het stelsel der evenredige vertegenwoordiging opgemaakt, dan zou de zetelverdeling zijn geweest: rechts 24 zetels, liberalen 14, socialisten 12. De uitslag werd bij de herstemmingen krachtens het districtenstelsel: rechts 20, de liberalen 10, de socialisten 20.

De samenwerking tussen socialisten en liberalen betekende, dat de socialisten ver boven hun portie kwamen en de liberalen waren met die samenwerking heel weinig gebaat.

Kort daarop zou de verkiezing van leden van de Eerste Kamer plaats hebben. Socialisten en liberalen konden samen berekenen, dat Friesland linkse leden koos. Maar de socialisten stelden de wet: die liberaal moet er in elk geval uit en die mag nog blijven

Men sprak in die dagen veel over de zweep van Troelstra. Troelstra heeft waarschijnlijk zelf de uitdrukking het eerst gebruikt.

Maar de liberalen bogen hun rug voor de socialisten. Het was wel pijnlijk, maar altijd beter dan een overwinning van de clericalen.

Deze houding is een van de voornaamste oorzaken geweest, dat het liberalisme in politieke zin zoveel van zijn moreel gezag inboette in Nederland.

DE liefde tot het vreemde woord schijnt ieder aangeboren. Schijnt, want er zijn gelukkig uitzonderingen. Het vreemde woord legt een aureool om degen, die het gebruikt, het zondert hem af, het stelt hem op een voetstuk of . . . het maakt hem belachelijk.

De Franse bezetting van ons land heeft haar sporen wel achtergelaten, de Duitse woede kreeg minder vat op de taal, maar de bevrijding door de Engels sprekende bondgenoten heeft een nieuwe woordenschat achtergelaten.

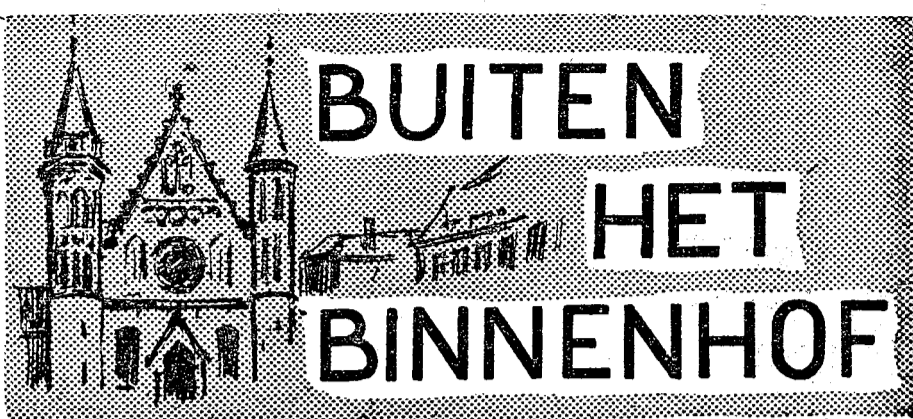
Het advertentiewezen bedient zich gretig van het niet-Nederlandse woord. Wie de moeite neemt slechts een paar krantenpagina's door te lopen ziet zich voorgesteld aan: the famous taste of New York (Chesterfield sigaretten) houte couturier (Paley wol); Viva synthetica (C. en A.); Service-monteur (Meppeler Machinefabriek); comfortabele eengezinswoningen (Nationaal Grondbezit); archivale parkeergarage (Lips); anklets (Pardowitz); commercieel assistent export (sigarenfabriek); Golden Fiction en Caballero (sigarettenfabriek); Staffunctionaris Marketing (Persil); Right Guard spuitbus-deodorant (Gillette); Finest Scotch Whisky (Ballantine's); autoportable (Philips); uw merk van service en vertrouwen (Philips); Friendships (Fokker); zowel qua diepte als qua hoeveelheid (V. en D.); Shell trainingscentrum, en zo voort en zo voort. Allemaal vreemde woorden, waarvoor Nederlandse woorden in de plaats te stellen zouden zijn. Maar wij zijn te lui dat wij over een vertaling nadenken en te gemakkelijk in het klakkeloos overnemen. Wij zijn blij met onze caravan en met ons Beat-programma, we dragen blazers en auto-coats, loafers en molières, wij zijn Twens en Teeners en gaat u zo maar door.

Krant, radio en televisie leren ons iedere dag weer onze eigen taal zo min mogelijk te gebruiken, vooral onze taal niet uit te breiden en volstrekt en klakkeloos ieder buitenlands woord over te nemen. Dat dit belachelijk is en de gebruiken van dat vreemde woord belachelijk kan maken, deert blijkbaar niemand. Hoeveel vakantiegangers niet spreken van een „bunchalo“ of een briefje schrijven naar de „dieler“ van een gasfornuizenfabriek of de gezichtsvorzorger om een „pieling“ vragen, weten wij niet precies, maar het is een behoorlijk getal.

Deze ontboezeming is niets nieuws. Al jaren strijden wij met anderen tegen het onnodig gebruik van het vreemde woord en tegen het zich aanstellen van velen, die denken dat het vreemde woord de gebruiker een zekere status verschaft.

Hoewel vele journalisten medeschuldig zijn aan het verwaarlozen van de moedertaal, zijn er gelukkig ook, die iedere dag weer op de bres staan voor woorden zoals: hovenier, noenmaal, kampeerterein, aardappelfluiters en speeldooos.

Het dagblad „De Tijd“ van 18 juni heeft ons hart gestolen omdat het naast de regelmaat, waarmede het tegen taalbederf vecht, op een indringende wijze het vreemde woord te lijf is gegaan.

Met Pasen schreef het een wedstrijd uit. „De Engelse ziekte“ heette deze prijsvraag voor de lezers. De redactie vroeg Nederlandse woorden voor algemeen in ons land in gebruik zijnde Engelse woorden. Maar liefst 18.000 woorden werden ingezonden! Met dankbaarheid en bewondering schreven wij de volgende bekroonde vertalingen over: humbug (klaterkaraat); popsinger (peupelier); body-builder (spieromaan); ladykiller (wijfjeslijmer); babysitter (wiegewacht); babydoll (elfhesje); petticoat (sluierrok); camping (kamperij); jukebox (gramkast); dummy (stroboek); all-risk (allesin); container (zamelhouder); black-out (denklek); peptalk (kriktaal); flatneurose (kooikoorts); jet (giervlieger); stuntteam (staalgroep); shag (draaibaal); disc-jockey (platenboer); pin up girl (hoezepoes); striptease girl (pelpos).

We stoppen hier even, want de maat loopt bijna over. U ziet dat er vertalingen bij zijn, die meer geestig dan raak zijn uitgevallen. Maar men heeft tenminste de moeite genomen na te denken!

Hoe men ook over de binnenlandse politiek van Zuid-Afrika denkt, de taalpolitiek van dat land en de taalpolitiek van Vlaanderen kunnen voorbeelden zijn, als het gaat om het weren van vreemde woorden. De woorden „skemerkelkie“ voor cocktail, „Prikkelpoppie“ voor pin up girl en „lugwaardin“ voor stewardess zijn bekende voorbeelden.

We gaan nog even terug naar „De Tijd“, om te besluiten met een paar geestige vondsten: corned beaf (radjekoe); pocketbook (luttelboek); concern (zakenweb); total loss (prakvrak).

In ieder geval heeft deze wedstrijd rijke vruchten gedragen. Het was een genoegen al deze bedenksels te lezen, te wikken en te wegen, en mocht in dit, door u gelezen stuk, door ondergetekende een vreemd woord zijn gebruikt zonder noodzaak, vergeef hem!

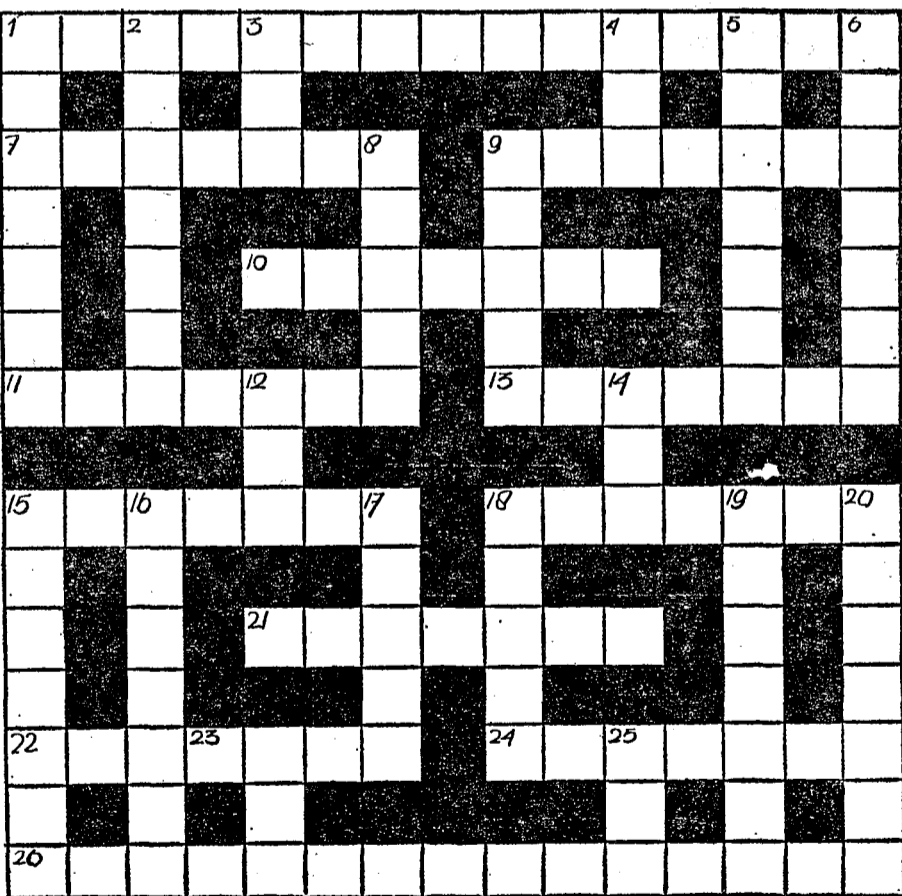
William Gronekoper

(Wij geven de heer Gronekoper in overweging — gelet op het bovenstaande — zijn voornaam te veranderen in de goed-hollandse naam Willem. Red. N.G.)

Koopt een goed kostuum
enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen.
De verste reis is lonend
DUTHLER
VARSSEVELD

RADIO BECKER
ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333
HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Kryptogram
Horizontaal: 1. Al lang uitgediende politiemannen schijnen bij de marine in 't donker nog werkzaam te zijn; 7. als u zo rijdt, is er eigenlijk geen weg terug; 9. hij deugt niet; doch men zou denken, dat hij er maar weinig uitsprongen is; 10. dat gevoel geeft u de betaling; 11. 't kan open en dicht, maar schijnt altijd plezier te hebben; 13. bij hem zit het meer in de lengte dan in de breedte; 15. dat hangt vrouwen, die erg zuinig zijn op hun kapsel, boven 't hoofd; 18. 't is voorbij, maar 't heeft pijn gekost; 21. groet, speciaal voor zee-lui?; 22. echtgenote van koning; 24. uit-trekker; 26. wegconsument?
Vertikaal: 1. transportmiddel voor arme immigrant; 2. zoiets gaat bijna met hand en tand; 3. het werk hieraan geeft niet het behorende loon; 4. vroeger was dat steeds een zwart vrouwtje; 5. ziet er geen been in, iemand een been af te zetten; 6. zij is bijzonder slordig, wat je bij voorkeur

al schijnt te zien; 8. bouwer; 9. de kuiper weet dit visje te hakken; 12. getal uit Noord-Drente; 14. wijs beest; 15. boot met tweekoppige bemanning; 16. legitimatie voor een census-kiezer; 17. oogvet? 18. aanvankelijk een dierengeluid; 19. gaat aan boord meestal onder zeil; 20. oefent controle uit op de weegschaal; 23. Deze jongen is het begin . . . 25. . . . en via dit komt u boven uw oog uit.

Oplossing puzzel van 25 juni j.l.
Horizontaal: 1. berm; 4. kaste; 9. knap; 13. adé; 14. kasteel; 16. are; 17. tegel; 19. aal; 20. opper; 22. Edam; 23. roep; 24. klep; 25. spa; 27. prak; 29. pa; 30. stelt; 31. as; 33. sloep; 36. ark; 37. klant; 39. ako; 40. een; 41. mei; 42. Ada; 43. logen; 45. dia; 47. Laren; 49. me; 50. sesam; 51. ed.; 52. neer; 55. nor; 56. pil; 59. eren; 60. poen; 62. morse; 64. aap; 66. Emmen; 68. Eos; 69. Pegasus; 72. Ali; 73. rits; 74. nerts; 75. stip.

Uw adres voor
**DIRECTIEKETTEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.**
Firma Gebr. Timmer
Houtbouw - Giessendam - Tel. 2082

Vertikaal: Volgt uit horizontaal, behalve: 1. bats; 6. stamper; 12. perk; 18. edele; 21. perel; 44. evers; 46. isobaar; 48. ad. rem; 58. Amer; 61. snip.

Lezen, schrijven, rekenen

A C H T E R P A G I N A

LEZEN, schrijven en rekenen zijn belangrijke dingen in ons leven. Van jongs af; om niet te zeggen: van kindsbeen af. Daarom wordt er dan ook onderwijs in gegeven vanaf de eerste klas van de lagere school. Lezen, schrijven en rekenen blijven heel het leven van de grootste betekenis. Met name ook in de politiek en in de politieke partijen spelen deze kundigheden een geweldige rol.

Velen hebben in de afgelopen weken rapporten van jongeren bekeken of zullen dit nog doen in de komende dagen. Al naar gelang de cijfers is men zeer, matig of weinig enthousiast geweest.

Hoe is het met ons eigen lezen, schrijven en rekenen gesteld in verband met de partij in het bijzonder en de politiek in het algemeen?

Het is misschien wel goed om, nu de belangrijkste vakantie maanden zijn aangebroken, hierbij voor onszelf nog even stil te staan.

Ten aanzien van een paar punten willen wij u wel even helpen, terwijl bovendien het hieronder volgende u ten aanzien van andere punten mogelijk iets te binnen doet schieten.

Rekenen

De verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal zullen worden gehouden op woensdag 24 mei 1967. Daarvan uitgaande moeten schema's voor vergaderingen en handelingen in het kader van de verkiezingsvoorbereidingen worden opgesteld. Dat is voor de landelijke organen al gebeurd. Het Centraal Comité stelt op 2 juli het rooster van alle vergaderingen van moderatoren, Centraal Comité, Partij Convent en Deputatenvergadering vast, alsmede het schema van handelingen met betrekking tot de vaststelling van het Program van Actie, van de kandidaatstelling en de verdere voorbereidingen van de gehele campagne. De eerste vergadering wordt reeds op 2 september a.s. gehouden. Dat is dan het begin van een hele reeks bijeenkomsten om alles zo goed en democratisch mogelijk te laten verlopen.

Aangepast aan dit landelijke schema moeten uiteraard de regionale en plaatselijke partijorganen, de Kamercentrales en kiesverenigingen, hun planning maken. Dat vergt goed rekenwerk om tot een efficiënte opstelling te komen. Het is van belang hier tijdig aandacht

aan te besteden en niet te wachten tot in september. Men loopt dan het risico van een te grote opeenhoping van werkzaamheden.

ER valt nog meer te rekenen, n.l. financieel. Ook geld is nodig om een partij goed te laten draaien. Waar komt dat vandaan?

De partij is geen commercieel bedrijf. Het gehele partijwerk moet drijven op de bijdragen, de contributies van de leden. Als men vindt, dat de partij goed werk moet leveren moet men goed bijdragen. U moet maar eens goed rekenen.

Het is duidelijk, dat de leden regelmatig hun contributie moeten bezien en nagaan of deze nog in overeenstemming is met hetgeen in deze tijd nodig is en met hetgeen men zou kunnen geven. Stijgende contributies zijn nodig en omdat de kosten stijgen en omdat steeds meer werk ter hand genomen zal moeten worden om een partij te zijn en te blijven, die bij de tijd is. Ieder zal dit begrijpen en zal, naar wij verwachten, daarnaar willen handelen.

EEN ander punt is, dat het Centraal Comité de aandacht van de penningmeesters der kiesverenigingen wil vragen terzake van de contributie-afdracht. Praktisch alle penningmeesters hebben

in de afgelopen weken de afdrachtnota's ontvangen. Het Centraal Comité moet het werk van de landelijke partijorganisatie uit de contributie-afdracht van de kiesverenigingen betalen. In verband met haar liquiditeitspositie verzoekt het Centraal Comité de kiesverenigingen vriendelijk en dringend hun afdrachtverplichtingen zo spoedig mogelijk geheel, althans gedeeltelijk te willen voldoen.

Schrijven

BIJ schrijven denken wij uiteraard in de allereerste plaats aan de secretarissen. Zeer binnenkort ontvangen de secretarissen een strookje met daarop vermeld de bij het partijbureau bekende namen en adressen van de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de kiesverenigingen, resp. centrales. Wij vragen de secretarissen nu reeds deze strookjes zo mogelijk per omgaande — al of niet aangevuld en gewijzigd — aan het partijbureau terug te zenden. En in het algemeen vragen wij om steeds terstond mutaties in de bestuursamenstelling aan het secretariaat door te geven. Dat bevordert een vlotte afwikkeling van zaken. Vooral met het oog op de aanstaande Kamerverkiezingen is het van het grootste gewicht, dat er geen vertragingen kunnen optreden bij de toenemende correspondentie.

DAT het niet overbodig is dit nog eens te schrijven, blijkt wel uit het feit, dat het partijbureau nog steeds wacht op de reactie van een paar honderd secretarissen met betrekking tot een eenvoudige vragenlijst over de laatste verkiezingen.

Alle meer dan duizend secretarissen van onze kiesverenigingen ontvingen het verzoek een toegezonden vragenlijst zo spoedig mogelijk na 1 juni j.l. in te vullen en terug te zenden. Vele formulieren zijn inmiddels op het secretariaat binnengekomen, maar waarom niet alle? Wij doen een dringend beroep op alle betreffende secretarissen om alsnog

per omgaande de vragenlijst te retourneren. Om tot een goede analyse te komen is het noodzakelijk te kunnen beschikken over een voldoende aantal lijsten met gegevens.

Lezen

NA het voorgaande moet men niet denken, dat er alleen maar tot penningmeesters en secretarissen verzoeken zijn te richten. Ook voor de voorzitters hebben wij nog iets in petto. En wel in de eerste plaats het verzoek alles te willen lezen wat met een goed functioneren van de kiesvereniging in het bijzonder en de partij in het algemeen te maken heeft. De taak van de voorzitters is het immers het geheel van het werk in het oog te houden en een goed verloop daarvan te stimuleren. Waar secretarissen en/of penningmeesters op verschillende punten nalatig blijven, gaan de voorzitters niet vrij uit.

LEZEN dus over partij-organisatorische zaken, maar dat niet alleen. Lezen ook over politieke problemen, juist ook in de nu aangebroken vakantietijd. Lezen verder niet alleen door bestuursleden, maar ook door alle leden. Wij moeten met elkaar op de hoogte proberen te blijven van wat er momenteel speelt en in de toekomst aan de orde zal komen. Dan kunnen wij er met elkaar goed over praten. Gedachtenwisseling is een voorwaarde voor een levende partij. Wij moeten met elkaar een goede meningsvorming bevorderen. Dan kunnen wij tot conclusies en beslissingen komen waar wij in het algemeen met elkaar achter staan.

Zo is er voor ons allen — ook in deze wat rustiger weken — nog iets te doen.

Daarbij hoeft niemand méér te doen dan hij kan. Maar niemand mag ook minder doen dan hij kan.

Widek

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

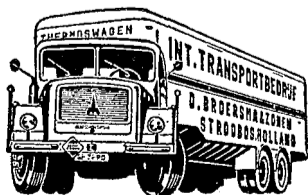
Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

N.V. D. BROERSMA & ZONEN INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS

telf. 0 5123 - 291 - 498
telex 46018

BODEGRAVEN

telf. 01726 - 2643

VRAAGT EENS
VRIJBLIJVEND
INLICHTINGEN
OMTRENT DE VELE

- ★ Regelmatige groepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloods aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

MOGELIJKHEDEN TOT SNEL- EN RECHTSTREEKS VERVOER!

Nu proefflacon 1.70

Weg is de MIGRAINE

Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vertrouwde en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt baat bij het veldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw broodnodige rust

MELISANA
1.70 - 2.90 - 4.90

extra voordelige familieflacon 11.90

Landbouwwerktuigenfabriek

Vicon

VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
tel. 02526-855

DUBBELE RAMEN

KANT EN KLAAR GEMONTEERD
IN GEHEEL NEDERLAND

COMFORTA

Apeldoorn: Eendrachtstraat 53
Telefoon 05760 - 19284

Amsterdam: Joh. Huizingalaan 45
Telefoon 020 - 152189

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

TE KOOP GEVRAAGD

WEIDE- en BERMENHOOI

Ook voor wederverkoop, franco thuis, is ons adres
Fa. WESTERHUIZEN en VAN ELK
Hoofdweg 8 - ZEGVELD - Telef. 03489 - 388 - 227

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

In memoriam professor Severijn

J.l. zaterdag is in hoge ouderdom overleden Prof. Dr. J. Severijn, erelid van de Anti-Revolutionaire Partij. In hem verliezen wij in de A.R. kring een man van een zeer bijzondere signatuur.

Hoewel zijn activiteiten en de betekenis daarvan in de allereerste plaats op kerkelijk en wetenschappelijk terrein hebben gelegen, is zijn aandeel in de georganiseerde christelijke politiek van het verleden zeer beslist niet te verwaarlozen. Hoe zou ook anders het Centraal Comité hem ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag tot erelid hebben benoemd.

In actieve zin was hij reeds lang uit de politiek teruggetreden, in parlementair opzicht reeds voor de oorlog, en uit het Centraal Comité ook al vele jaren geleden. Toch bleef hij meeleven.

Hij — uitgesproken representant en leider van die groep

Anti-Revolutionairen die kerkelijk tot de Gereformeerde Bond behoren — had zijn eigen ideeën over onze partij en haar organisatie. Hij was voorstander van een eigen organisatie van de Gereformeerde

Bonders binnen de A.R.P.

Maar ook toen hij op dit punt zijn zin niet kreeg, bleef hij de zaak en de partij trouw.

Severijn was een zeer bijzondere man in verschijning en optreden. Persoonlijk heb ik hem niet meer veelvuldig meegemaakt.

Hij was een „seigneur”, die als zodanig indruk maakte. Hij was een man, die als men hem thuis opzoekt op een zeer charmante wijze ontving.

Hij had voor mij — maar dat kan ook aan het generatieverschil gelegen hebben — iets ondoordringelijks maar tegelijkertijd iets zeer eerbiedwaardigs.

Maar wat het meest tref was zijn eenvoudige vroomheid.

Wij denken met dankbaarheid aan zijn verdiensten voor onze partij.

God trooste en sterke zijn vrouw en zoon in deze dagen van droefheid en rouw.

BERGHUIS.

van het driemanschap Kater, Poesiat en Beeremans uit de oudste periode van Patrimonium, een woord ter nagedachtenis en herinnerde daarbij aan wat Talma had gezegd op het tweede Christelijk-sociaal Congres in 1905:

„Ik was een paar maanden dominee, toen ik een ervaring had, die mij diep schokte. Overal in mijn gemeente was het gewoonte, dat de mensen grote, ronde broden bakten. Op een keer op huisbezoek uit, kom ik bij een vrouw, die bezig was brood te bakken en zag dat zij haar baksel veel smaller toebereidde. Ik vroeg zo, hoe zij daartoe kwam. En 't antwoord was: Och dominee, ik geef de kinderen altijd 's morgens en 's avonds twee boterhammen. 's Zomers bak ik ook het gewone, brede brood. Maar 's winters is er geen geld voor en dan bereid ik het langzamerhand wat smaller — om de kinderen toch maar hun twee sneden brood te geven.

Voelt ge, wat het is, dat een moeder haar kinderen niet genoeg kan geven, dat ze hen bovendien eigenlijk bedriegt? Dat heeft mij ontzettend aangegrepen. Mijn dag was bedorven. En van een universiteit gekomen met een heleboel kennis, kreeg ik hier een kijkje in toestanden, die mij heel vreemd waren, waarvan ik het bestaan wel wist in theorie, maar 't verschrikkelijke nog nooit zo gevoeld heb.”

HET kiesdistrict Tietjerksteradeel werd gevormd door vier burgerlijke gemeenten: Tietjerksteradeel met de hoofdplaats Bergum, Achtkarspelen (Buitenpost), Kollumerland en Nieuw-kruisland (Kollum) en Smallingerland (Drachten).

Het waren nog vrijwel geheel agrarische gemeenten, de heidevelden waren bij stukjes en beetjes ontgonnen, en er waren veel landarbeiders, die in juni naar de markt te Leeuwarden trokken om zich als maaier en hooier te verhuren aan de boeren in het weidegebied, en later op het Groninger Hogeland de tarwe mee gingen zichten. Maar in de winter was het naakte armoede en niet weinigen gingen naar Duitsland, om zich daar als melkkracht te verhuren. De sociale ellende was er groot. In dit gebied was de „arme Friese heide”, waarover Ds. Johannes Antonie Vischer (1878—1943) zoveel heeft geschreven.

In dit kiesdistrict waren verscheidene Chr. Gereformeerde gemeenten, waarvan de dominees het in de regel even armoedig hadden als het gros van hun gemeentelieden. Ds. Sytze Baron van Bergum werd aldaar beroepen in 1851 tegen een traktement van 700 gulden

Vervolg op pag. 3

Het wezenlijke

van

Talma's leven

Strijd voor sociale gerechtigheid

AANSTAANDE dinsdag is het een halve eeuw geleden dat ds. Aritius Sybrandus Talma overleed. Hij was nog maar 52 jaar oud, maar zijn krachten waren door zijn bovenmenselijke inspanning tijdens zijn ministerschap gesloopt. Hij is Ned. Hervormd predikant geweest te Heinenoord (1888—1891), te Vlissingen (1891—1895) en te Arnhem (1895—1901). Toen werd hij lid van de Tweede Kamer voor het district Tietjerksteradeel, tot hij in 1908 minister werd van Landbouw, Handel en Nijverheid. Onder dit departement ressorteerde toen de gehele sociale wetgeving. Hij heeft een „eskader wetten” op het gebied van de sociale verzekering in het staatsblad weten te brengen, waarvan de voornaamste zijn de Arbeidswet, de Steenhouderswet, de Stuwadoorswet, de Ziektewet, de Invaliditeits- en Ouderdomswet en de Radenwet. Zijn ontwerp Bakkerswet werd tot zijn grote teleurstelling, doordat een deel van de rechterzijde hem in de steek liet, in de Tweede Kamer verworpen. Hij heeft toen aan aftreden gedacht, maar in een nachtelijk gesprek heeft mr. V. H. Rutgers hem daarvan teruggebracht. In 1913 viel het kabinet Heemskerk en Talma was ambteloos burger. In juli 1914 deed hij zijn intrede als predikant bij de Ned. Hervormde gemeente te Bennebroek en tijdens de mobilisatie werd hij veldprediker in algemene dienst en trok het land door, om de verste legerplaatsen te bezoeken. Maar zijn krachten waren gesloopt en na een langdurig ziek-

bed ontsliep hij. De laatste dagen was hij meestal buiten kennis maar gedurende een van de weinige heldere ogenblikken werd hem psalm 121 voorgelezen en reageerde hij met de woorden: dat geeft rust.

MAAR dit wat zakelijk overzicht geeft helemaal geen beeld van wie Talma eigenlijk was.

Het wezenlijke van zijn betekenis is geweest zijn strijd voor sociale gerechtigheid.

Bij zijn overlijden schreef de heer Beeremans, zoon van de Beeremans

In november 1963 werd te Bergum dit Talma-monument onthuld door een dochter van minister Talma, mevrouw De Groot-Talma, die u op deze foto ziet.

Piano's en vleugels
Keuze uit een enorme collectie, waaronder Lindner, Rippen, Rösler, Yamaha, Petrof, Förster, Schimmel, Ibach, Grotian-Steinweg.
R. VAN DEN BURG n.v.
PIANO- & ORGELHANDEL
Arnhemsestraat 8, Amersfoort.
Tel. 13877 (03490)
Levering franco huis Nederland.
Service en onderhoud door het gehele land.

VERTROUWENSADRESSEN VOOR
EIGEN KRING IN
FRIESLAND

HOTEL „DE KROON“

SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

N.V. BOUWMATERIALENHANDEL

v/h Fa. J. Haitsma

Kanaalweg 14 - Tel. 05178 - 2644-2645 - Harlingen

AANNEMERSBEDRIJF

BETONFABRIEK

BOUWMATERIALENHANDEL

RIVEL

*Fabriek van rijwielen
en autopeds*

SURHUISTERVEEN
Telefoon 05124 - 269

'DE VOLHARDING' SURHUISTERVEEN

Telefoon 05124 - 437

**SPECIAAL FABRIEK VAN STALEN
KINDERSTOELEN**

**OFFSETDRUKKERIJ
FLACH N.V.**

affiches
showcards
verpakkingen

LEEWARDERWEG 31 - 35 - SNEEK

DOUMA'S IJZERHANDEL n.v.

Grootzand 66 - Postbus 30 - Sneek
Telefoon 05150 - 4444

Staat-, band- en plaatijzer. I- en U-balken, betonijzer
Gereedschappen en machines voor
metaalbewerking

Alle **TEXTIELGOEDEREN**,
BEDDEN, DEKENS,
MATRASSEN, COMPLETE
WONINGINRICHTING

Grootzand 14-38, Sneek - Midstraat 114, Joure

**POST
HALLUM**

BUREAU VOOR
ASSURANTIESERVICE
TEL 05183 - 475

VOOR
DOELMATIG
EN
ECONOMISCH
VERZEKEREN

Beddenmagazijn

JAN HARMS

Onze specialiteit: **voor gezonde slaap**
DE BETERE BEDDEN EN DEKENS

Vlasstraat 36, Dokkum, tel. 2765
Ook voor woninginrichting.

presenteert
europese
„fortex“
herenmode

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g. 307

Annex haarden, kachels en kookapparaten
voor kolen, olie en gasverwarming

Deskundige voorlichting - Vakkundige aansluiting

Honderd jaar geleden:

IN 1866 RAMM

Het jaar 1866 was een veelbewogen jaar, om een geijkte term te gebruiken. Toen onstond de grote parlementaire crisis door de motie-Keuchenius, een crisis die leidde tot het parlementaire stelsel in ons staatsbestel. In datzelfde jaar werd heel Midden-Europa geteisterd door een bloedige oorlog, de „Brüderkrieg“ tussen Oostenrijk en Pruisen, waarbij ook vrijwel alle andere Duitse staten en Italië betrokken waren. Ook hier een gewichtig gevolg. Pruisen had voortaan de leidende positie in het gebied van de voormalige Duitse bond en de stichting van één Rijk was nu slechts een kwestie van tijd. Wat in januari 1871 in Versailles geschiedde, was mogelijk geworden door deze overwinning van Bismarck.

De plagen van Egypte

Maar ook nog op andere wijze was 1866 een jaar vol zorgen en dan denk ik hierbij aan de twee plagen, die in dat jaar ons land teisterden: de veepest en de cholera.

Runderen sterven

In het orgaan van de Nederlandse Christelijke Plattelands Jongeren bond, „Ons jonge Platteland“, het nummer van april 1966, komt een artikel voor van Henk Kooyman over de verschrikkelijke veepest van 1866.

Op zeer suggestieve wijze vertelt hij daarin van het bijgeloof o.a. van de verschijnselen aan de hemel, die deze plaag zouden hebben begeleid. Maar ook komt duidelijk uit de ellende onder de boeren. De overgrootvader van de schrijver verloor 30 beste Lakenvelders. Er kwam verzet tegen het afmaken van besmet of ziek vee, zodat de burgemeester van Vianen militairen te hulp riep. Bij de gevechten, die er ontstonden, sneuvelde een der „verzetsmensen“. Op een tekening bij dit artikel is treffend weergegeven, hoe een boerin het enige overgebleven kalfje in een kelder verzorgde. Er waren verhalen over boeren, die 's nachts hun vee door sloten en weteringen dreven, om te voorkomen, dat het werd afgemaakt! In Stolwijk werd in 1867 de kermis afgelast, maar lieden, die daar slecht over te spreken waren, staken de kerk in brand! In zulke dagen ontstaat er vaak aan de ene kant verontmoediging, maar aan de andere kant een soort onverschilligheid of nog erger: verwildering en spot. Bij de cholera trof men hetzelfde aan.

Er was, zo deelde de heer Kooyman mee, ook wel eens een lichtpunt te bespeuren. Zo waren er verschillende boeren, die op voorstel van de dominee van Langerak een koe voor onbepaalde tijd aan een buurman, die alles verloren had, leenden.

Dit artikel leidde er toe, dat ik de kranten van 1865 en 1866 nog eens nageplozen heb en wel „De Bazuin“, het blad van de Afgescheiden kerken, uitgegeven ten voordele van de „Kamperschool“. Het was net als het blad van de Waarheidsvrienden, „Kerkelijk maandblad“ (later Weekblad), tegelijk een nieuwsblad. Elke week stonden er „berigten“ over buitenland en binnenland in. In 1866 gingen deze voor een groot deel over de hier bovengenoemde politieke kwesties, de grote oorlog en de veepest en de cholera in ons land.

De veepest

Zulk een veepest was niet iets ongewoons. Een eeuw eerder waren er ook duizenden runderen aan deze ziekte bezweken. De veepest was in Rusland epidemisch. Zodra er een grote Europese oorlog uitbrak, werden in de legertrouwen grote kudde runderen meegevoerd en die sleepte de ziekte door heel Europa. Tussen 1 nov. 1744 en 1 sept. 1745 stierven in Friesland alleen al 109597 runderen (de kalveren niet meegerekend). Het land werd toen haast waardeloos en de predikanten,

die meestal van pastoriebezit moesten leven, deden voor het merendeel afstand van dit bezit tegen een vast inkomen van f 500 per jaar!

Men sprak ook wel van rotkoorts of veetyphus. De laatste benaming kwam ik telkens in Engelse berichten tegen, want ook daar woedde de ziekte op verschrikkelijk wijze. In de 18e eeuw stierf ongeveer 90% der aangetaste dieren, meestal 9-11 dagen nadat ze ziek geworden waren. Koeien, die herstelden, waren ontzettend duur, omdat

Het kalfje in de kelder

zij immuun of althans minder vatbaar waren voor de ziekte.

De eerste berichten over de veepest voor 100 jaar vond ik in het nummer van 15 september 1865, maar toen was de ziekte zich al aan het uitbreiden. De eerste gevallen zullen zich dus in de zomer hebben voorgedaan.

Er staat n.l.:

„Daar de runderpest zich voortdurend uitbreidt en velen met grote schade bedreigt, worden er onderscheidene pogingen aangewend om het financieel nadeel af te keren.

De burgemeester van Voorschoten belege de eerste vergadering met boeren en grondbezitters om maatregelen te bespreken. Zijn voorstel was, om de regering te verzoeken een wettelijke regeling te treffen voor schadeloosstelling van de boeren uit 's rijks kas. Daarvoor zou dan een extra belasting moeten worden geheven op het (gezonde) rund, ongebouwde eigendommen en personeel. Men verlangde, om de een niet boven de ander te bevoordelen, dat deze regeling ook zou gelden voor

nering en ho...
winstgevend...
verlies of tegen...

Zoals men ziet...
bij rampen en...
gister. Op versch...
den de veemarkt...
zo schreef „De Bazuin“...
zijn overal in vol...

De vraag was, w...
tegen de ziekte. T...
explosie in de 18e...
nee van Bozum, E...
cin uitgevonden, d...
later openlijk toep...
veren en naar de...
met succes! Hij sch...
handeling over de...
der Ziekte onder...
voor die tijd goed...
(Verder was ds. A...
triot en een liefhe...
sport. Hij had een...

Men meende vaak...
zieke dieren en gem...
in contact waren...

strijdingsmethode...
ter vaak tot protes...
hiervoor reeds ble...
ziekte ook het...
dreigde en de eer...
Hemelumer Oldeph...
de uitbrak, werd...
lijst ter tekening...
deze „gruwel van...
Overigens is de...
in Friesland gecon...
meer in Holland en...
Ik wil een paar...
overnemen:

In de provincie...
van 4 - 10 febr...
1899, gestorven...
doch hersteld...
aan het einde de...
Sedert het b...
zijn in Zuid...
34924, gestorven...
8419 en herstell...
nog 2567 beesta...
In de provincie...
van 4 - 10 febr...
gestorven 77, af...
steld 158.

In deze provin...

OP RAMP

De dood ging rond in 1866

heel aangetast 2936, afgemaakt 65, gestorven 1117, hersteld 1464 en nog ziek 290.

Men kan hieruit afleiden, dat de sterfte minder was dan in de 18de eeuw, toen op een 90% dodelijke gevallen kon worden gerekend.

Naast de enkele gevallen in Friesland vond ik ook meldingen uit Zwolkerkspjel, Olst, Amerongen en Nijkerk, maar dit waren toch sporadisch voorkomende verschijnselen en het eigenlijke ziekte-terrein bleven Zuid-Holland en Utrecht.

In de loop van het jaar werden de rapporten over de veepest wat op de achtergrond gedrongen door de meldingen van de cholera, die toen overal uitbrak.

Velen zagen in deze plagen de hand Gods en op tal van plaatsen werden bidstonden gehouden. Vooral uit de Afgescheiden kringen werd meer dan eens een beroep op de Overheid gedaan om een nationale bede- en boetedag uit te schrijven, maar de Regering achtte zich hiervoor niet de aangewezen instantie.

Toen de cholera verscheen, veranderde zij iets van houding. Ook in de rechtzinnige gemeenten van de Hervormde kerk hadden bidstonden plaats. De toen nog afgescheiden predikant te Doetinchem, ds. J. van Dijk, pleitte voor geregelde samenkomsten met kanselruil.

Bidstonden

De verlichte geesten vonden dit bidden onzin, spotten er mee of volstonden met een minachtend schouderophalen over zulk een kinderachtig bijgeloof. Het praatje deed de ronde, dat de „vromen” alleen door bidden de ziekte wilden verdrijven, maar docent Brummelkamp toonde duidelijk aan, dat men het werken niet wilde vergeten. Alle mogelijke voorzorgsmaatregelen moesten worden opgevolgd en hij prees van harte aan het boekje, geschreven door de rijks-veearts 1ste klas te 's Gravenhage:

„De Runderpest, beschreven naar haren aard, oorsprong en verspreiding, benevens haar geneeswijze. Bijeenverzameld uit de beste schrijvers; voorafgegaan van een korte geschiedenis der runderpest, en gevolgd door de opgave van te nemen politie-maatregelen, om de insluiping (insluiping) of de verdere verspreiding der ziekte te stuiten.”

Het boekje kostte 25 cent.

Wel hadden de rechtzinnigen in het algemeen bezwaar tegen het afmaken van vee, dat aangetast of misschien besmet was. Deze maatregel werd in de loop van 1866 niet meer toegepast in het „afgesloten gebied”, waarmee bedoeld zal zijn de streken, waar de ziekte het meest voorkwam en van waar geen vee naar andere delen van het land mocht worden vervoerd. Er komen echter in andere berichten voortdurend gevallen voor, waarin staat, dat hele veestapels werden afgeslacht en „bij de voet” verkocht. Ik ken deze uitdrukking niet, maar het zal wel een methode van verkoop zijn geweest als nu nog wel bij noodslachtingen voorkomt.

Toen het afmaken niet meer toegepast werd in Utrecht en Zuid-Holland ging men er nog wel mee door in die streken, waar slechts een enkel geval zich openbaarde. Ook in België heerste de veepest en de Belgische autoriteiten gaven de Nederlanders de schuld, omdat zij niet tijdig de invoer van vee uit Engeland hadden verboden.

In januari 1866 waren in Engeland alleen al 120740 gevallen geconstateerd, maar volgens de Engelse pers was het werkelijke aantal veel hoger, omdat velen geen aangifte deden. De aartsbisschop van Canterbury deed een voor-

stel aan de Regering, om een nationale biddag uit te schrijven, maar het antwoord van de 1ste minister luidde:

„De Regering schrijft alleen een nationale bededag uit bij een nationale ramp en dat is de veeziekte nóg niet; de arbeidende klasse zou daardoor bovendien een werkdag verliezen (!) en derhalve wordt aan de bisschoppen overgelaten, om elk in zijn diocese de gemeente in de Kerk tot gebed op te wekken.”

Een aantal bisschoppen, n.l. die van Londen, Cloucester, Lincoln, Oxford en Salisbury sloten zich bij het standpunt van de minister aan.

Rijmen in Collectezak

Hoe sommigen over een bidstond in Nederland dachten, bleek te Doesburg, waarover ik het volgende las:

„Te Doesburg hield onlangs Ds. Couvée, leraar der Hervormde gemeente, een bidstond. De volgende zondag vond men in de armenzak het volgende versje:

Bedestonden,
domme hoanden,
maken veepest niet gedwee;
wetenschap van klare koppen
geeft gezondheid aan het vee.

Diezelfde dag lag er een tweede briefje in een der collectezakken met dit „gedicht”:

Heer, och breng ze uit ons midden,
Die door spot en waakzucht saam,
De gemeente in haar midden,
Honend durven tegenstaan.

Wat de „dichter” precies bedoelt met dat „uit ons midden brengen” is me niet duidelijk.

Het versje over bedestonden, domme hoanden was niet origineel. In de 18e eeuw, ik meen tijdens de 4e Engelse oorlog (1780-1784), kwam een soortgelijk produkt ook al in een kerkezakje voor.

In sommige plaatsen was de toestand buitengewoon ernstig. Ik neem als voorbeeld een berichtje uit Alphen aan de Rijn over:

„Schrikbarend woedt de veepest in Alphen en omstreken. Zij stoort zich niet aan voorbehoedmiddelen of besprekingen van mensen. Op de ene stal treedt zij binnen en richt grote verwoestingen aan, terwijl zij een andere voorbijgaat, om er op een andere tijd binnen te treden. Er zijn voorbeelden, dat de gehele veestapel van een boer sterft, dat er van de veertig dertig of van de vijftig veertig en ook dat er slechts weinigen sterven. Hedenmorgen stonden wij in een stal van 35 stuks vee. Alle waren in meer of mindere mate aangetast. Het verhardste hart moest hierbij wel weemoedig gestemd worden. Die plotselinge, die algemene verandering op zulk een stal, die wenende ogen dat aanhoudend gekerm, dat schuimen en die onrustige buikslagen van die stomme beesten en daarbij de radeloosheid der eigenaren, zij weten ter wereld niet, wat zij doen zullen; voorzeker, dat predikt ons iets anders dan louter natuur. Het legde ons althans de bekentenis in het hart: God regeert en: wij hebben gezondigd, maar wat hebben deze stomme dieren gedaan. . . .

Dat onze Regering een bedrag zal uitschrijven, geloven wij niet. Wij hopen daarom, dat men de tweede woensdag in maart e.k. trots alle ongeriefelijkheden, als een bid- en boetedag mag gebruiken in huis en kerk.”

(De Wekstem)

In Noord-Holland drong de veepest ook door. In de week van 19-25 augustus 1966 werden daar aangetast 23 stuks, die alle 23 werden afgemaakt. Dit zijn lage cijfers, maar in totaal waren er toen toch reeds 2034 runderen ziek of ziek geweest waarvan 742 waren afgemaakt en 561 gestorven. Een broeder O. te Weesp schreef, dat men daar dag en nacht bezig was om kuilen te graven, af te maken te slachten. „Als het zo doorgaat blijft er hier geen koe over”. De ziekte verminderde tegen het einde van het jaar. In het laatste Bazuinnummer van 1866, dat van 28 december, stond:

In de heden gehouden zitting van de Tweede Kamer heeft de Heer Minister van Binnenlandse zaken het verblijdende bericht meegedeeld, dat in de week, eindigende 15 dezer, een vrij belangrijke vermindering in het aantal door de veeziekte aange-taste runderen was te bespeuren, zodat het aantal gevallen: 1600 minder was dan in de week daaraan voorafgaande.

(In die laatste week waren er nog 7200 aangiften gedaan!).

In 1867 kwam er een eind aan deze ziekte, die zich sedert dien niet weer in ons land heeft geopenbaard. Wel trad hij na de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 hier en daar nog in West-Europa op, maar ons land bleef voor een tweede ramp gespaard.

In hetzelfde nummer van „De Bazuin” staat ook een opgave van de cholera-gevallen en dan blijkt, dat ook deze ziekte vrijwel uitgewoed was.

„Totaal in het Rijk aangetast 2, overleden 1.” Dat is niet veel, maar er staat bij: „sedert het begin van de ziekte aangetast 31668, van wie overleden 19495”.

Daarom is het goed van het dier op de mens over te gaan en ook iets mee te delen over deze plaag, die net als de veepest niet weer in ons land heeft gewoed.

Cholera

In de Staatscourant van 29 april 1866 werd voor het eerst melding gemaakt van cholera-gevallen en wel te Rotterdam, waar 13 personen waren aangetast, van wie er 11 stierven. Te Zevenbergen was een man, die uit Rotterdam afkomstig was overleden, terwijl ook in Utrecht althans één sterfgeval was geconstateerd aan de gevaarlijke ziekte.

• Vervolg op pag. 6

Gijsbert Japize

♦ Landstorm

In juli 1916 — nu een halve eeuw geleden — was een groot deel van de Tweede Kamer in een felle strijd gewikkeld met minister Bosboom (van Oorlog) en in hem met het gehele Kabinet-Cort van der Linden.

De mobilisatie duurde nu bijna twee jaar. In augustus 1914 waren de biljetten aangeplakt: Alle verlofgangers van de militia met spoed opkomen. Alle Landweerlichtingen met spoed opkomen.

De legerwetten van Colijn onderscheiden miliciens en landweermannen. Als de soldaten na de eerste oefening naar huis gingen met groot verlof, bleven zij dienstplichtigen. In geval van mobilisatie, zo was de bedoeling, vormden zij het veldleger. Na enkele jaren gingen zij over naar de Landweer. Zij waren dan wat ouder geworden, wat aan het militaire bedrijf ontwend, en waren bestemd voor de „tweede linie“, o.a. in de vesting Holland.

Dan sprak de wet nog van de landstorm. Dat was een laatste reserve, van hen, die de Landweer gepasseerd of nooit in dienst waren geweest.

Nu besloot de Regering in 1916, een groot aantal landstormers op te roepen. Ze moesten eerst worden gekeurd, dan ingedeeld bij een rekruten-depot, om hun militaire opleiding te beginnen. Er waren mannen bij, die een flink gezin hadden, die een bedrijf hadden opgebouwd, en al ver in de dertig waren.

Waarom wilde de Regering deze oude garde oproepen?

Om twee redenen. Vooreerst, zo redeneerde zij, kunnen de landstorm-afdelingen geleidelijk de landweerlichtingen vervangen. Die hebben er nu al twee jaar opzitten en ze zijn ook al in de dertig. Als het enigszins kan, moeten zij nu naar huis. Anders wordt de last voor hen al te zwaar.

Maar er is een tweede reden. Als die landweermannen met groot verlof gaan, kunnen wij ze onmiddellijk weer oproepen, als het oorlogsgevaar dichterbij komt.

De Engelsen en Fransen waren grote offensieven in het Westen begonnen. Het was niet denkbeeldig, dat de oorlog

zich weer verplaatste naar onze grenzen. En als dan alle landweermannen opeens terug waren en duizenden landstormers waren er intussen bij gekomen, dan was dat een zeer welkome versterking van onze landmacht.

De Kamer had grote bezwaren. En Duymaer van Twist nam de gelegenheid te baat, om zijn ergernis lucht te geven over de slechte en willekeurige behandeling van de gemobiliseerden, terwijl dokter Scheurer over de hygiëne en de medische verzorging een boekje open deed. De socialisten stelden bij motie voor het hele leger maar te demobiliseren, maar die motie werd verworpen met alleen de socialistische stemmen voor.

Velen wilden liever een versnelde opleiding van jonge rekruten, maar de minister hield voet bij stuk. Het scheen, dat er een kabinetcrisis dreigde en de Kamer week. De Minister kreeg zijn zin. De landstormers, sommigen zeer stram, anderen zeer dik, bevolkten de kazernes en exerceerden op een weiland buiten de stad, waar menig conflict uitbrak tussen hen en de vaak erg jonge instructeurs.

Eenmaal is een beroepskorporaal, nog maar pas van het instructiebataljon, door de eerbare huisvaders zo lang boven de sloot gehouden, dat hij beterschap beloofde. Hij had de mannen op een lelijke manier uitgescholden, omdat zij maar niet konden of wilden leren, keurig in de pas te marcheren. Hij klaagde bij de kapitein, een gemobiliseerd hoofd ener school, en die zei alleen: ik hoop, dat je er wat van geleerd hebt. Je vader moet binnenkort mischien ook als landstormer opkomen.

Conferentie van jonge protestantse politici

Het Gesprekscentrum van jonge protestantse politici in Europa hield van 6 tot en met 9 juli haar negende conferentie. Deze vond in Apeldoorn plaats. Sinds 1952 wordt dit soort conferenties gehouden. Het initiatief ging destijds uit van Duitsers en Nederlanders. Doel van de conferenties was en is het contact tussen jonge protestantse politici uit de christelijke partijen in Europa te bevorderen en zo mogelijk te komen tot een gezamenlijke visie op politieke vraagstukken. Het Centrum kreeg zijn huidige vorm na de conferentie, die in 1962 te Rotterdam plaatsvond.

De Duitser Dietrich Rollman, lid van de Duitse bondsdag, bekeedde sindsdien het voorzitterschap. Het secretariaat was tot nu toe in handen van Dick Corporaal, secretaris van de Nationale Organisatie van Arjos. Op de bestuursvergadering, die aan de conferentie voorafging vonden verkiezingen plaats. De Nederlander drs. Jan van Putten uit Den Haag is tot voorzitter gekozen en de Duitser Horst Schröder uit Hamburg is secretaris geworden.

Een viertal referaten stond op het programma, gevolgd door discussie. De voorzitter van de C.H.U. drs. A. D. W. Tilanus te Arnhem sprak over "Het gezin en de ideeënwereld van het Christendom".

De Noorse vrouwelijke minister voor gezins- en consumptie-aangelegenheden, te vergelijken met ons vroegere ministerie voor Maatschappelijk Werk, Excellentie E. Skjerven over "De vrouw in gezin, beroep en bedrijf".

De Zwitserse dominee P. Frehner, tevens directeur van het vormingscentrum van de Zwitserse evangelische kerk te Boldern sprak over "Aanpak van het bevolkingsvraagstuk".

Tenslotte sprak het lid van de West-Duitse Bondsdag, de heer F. Vogel over "De situatie van het gezin in de moderne maatschappij". Aan de conferentie namen jonge politici deel uit Duitsland, Engeland, Nederland, Noorwegen, Zweden en Zwitserland.

De deelnemers konden verder iets zien van de prachtige omgeving van Apeldoorn. In het nummer van volgende week hopen we u een uitgebreid verslag van de conferentie te geven.

D. CORPORAAL

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd iepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren. Incomplete bollen en plaathout. Contant 1 %.

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ. Loenen (Veluwe) - Telefoon 05765-212

BETONFABRIEK DEN BOER

Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland OPGERICHT 1883

N.V. Houthandel v.h. J. Tulp & Zonen EDE HOUT - TRIPLEX - BOARD ETERNITPRODUKTEN

FIRMA G. DRAISMA Aannemingsbedrijf Makkum

ALLE BETONWERKEN EN UTILITEITSBOUW

TECHNISCH BUREAU A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

Firma Jan de Mik HARDINXVELD-GIESSENDAM Aannemers van OEVERVERBINDINGSWERKEN GRIENDHOUTHANDEL Telefoon 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld-Giessendam

AANNEMINGSBEDRIJF HARM FOKKENS N.V. NAARDEN

WARENHUIZENBOUW N.V. Aannemersbedrijf **Voskamp en Vrijland** Telefoon 01748-3921* - Postbus 30 's-GRAVENZANDE

Bouwbedrijf Jac. van der Niet Nieuwbouw en onderhoudswerken ORANJEWEG 6 . TELEFOON 01719 . 2748 NOORDWIJK AAN ZEE

JAN LINGEN'S Betonindustrie N.V. Veerдам 29 - Tel. 01850 - 2123-1123 PAPPENDRECHT

N.V. Rederij en Haringhandel IMPORT - EXPORT **N Parlevliet Jr.** KATWIJK AAN ZEE Postbus 15 . Telefoon kantoor 3444 Buiten kantooruren 2092 - 2283

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland **N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE** Telex 22424 Telefoon (01880)-2312 - 3058 SPIJKENISSE - BREEWEG 5

N.V. Papierfabriek voorheen G. SCHUT & ZONEN HEELSUM

OUD-HOLLANDS PAPIER o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en jmslagpapier, vloeipapier, filtreerpapier, aan vellen, rondvilters en vouwvilters voor chemische en technische doeleinden.

M. C. van Staaveren AALSMEER - TELEFOON 4051

Specialiteit in Anjerstekken, Freesiaknollen

ZAKKEN Voor alle verpakkingsdoeleinden **T. SPAAN** v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-w Tel 010-6 91 95 Telegr.: TESPA **N.V. G. HAAK** v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-w Tel 010-6 91 95 Telegr.: HABAG Postbus 6043 Import - Export

Holwerda - Zonen Dokkum - Drachten - Rotterdam Alle transporten Binnen- en Buitenland Speciaal verhuizingen Meubeltransporten

OPLOSSING PUZZEL 2 JULI J.L.
 Horizontaal: 1. schouten bij nacht; 7. rondrit; 9. bandiet; 10. voldaan; 11. sasdeur; 13. slungel; 15. haarnet; 18. geleden; 21. vaarwel; 22. leeuwin; 24. nijptang; 16. kilometervreter.
 Vertikaal: 1. strowis; 2. handkus; 3. uur; 4. non; 5. chirurg; 6. toebel; 8. teler; 9. baars; 12. Een; 14. uil; 15. huwelijk; 16. aandeel; 17. traan; 18. gewin; 19. deklast; 20. naweger; 23./25. wimper.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Firma A. v. d. Meer & Zoon aannemersbedrijf ONTWERPEN, NIEUWBOUW, ONDERHOUD Hofstraat 7 - Telefoon 01740 - 4239 HONSELERSDIJK

Aannemersbedrijf GEBR. TEN BRINKE Dorpsstraat 111 - Enter (Ov.) - Telefoon 05478-296

D. MEIJER - AANNEMER VAN NIEUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN Handel in hout, teerprodukten en andere materialen. Telefoon 7690 SASSENHEIM - Werkplaats Zuilhofstraat 2, Telefoon 7952

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V. BORCULO - Hofstraat 10 Telefoon 05457 - 561 ZUTPHEN - Marsweg 19 Telefoon 05750 - 3748 **Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek**

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS ● Handel in rijsmaterialen, riet en teen ● Rietmattenfabriek ● Hoepelmakertjen **WERKENDAM - TELEFOON 514**

FIRMA C. VERMEER EN ZONEN'S FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT TELEFOON 01894-230 - OUDERKERK AAN DE IJSSEL RONDE EN OVALE TAFELRANDEN GEBOGEN REGELS VOOR STOELLEN EN FAUTEUILS ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

Geeft dit blad door !!

Het machteloze protest

A C H T E R P A G I N A

ER wordt in onze tijd nogal veel geprotesteerd. Wij weten niet of het protest tegenwoordig (zo veel) meer „in” is dan vroeger. Er is altijd geprotesteerd; wij kunnen wel zeggen: zolang er mensen leven. Maar in de ene periode kan er meer protest zijn dan in de andere; in het ene tijdvak zal het luider klinken dan in het andere. Er is een tijd waarin er blijkbaar veelvuldig tegen zaken en personen te protesteren valt en er is een tijd waarin het blijkbaar allemaal wat minder moeilijk ligt.

Maar nooit is iedereen het met iedereen (helemaal) eens.

Het protest is ons niet vreemd. Wij heten en noemen ons soms ook „protestanten”. Wij spreken zelfs van het protestantisme.

Protesteren heeft niet steeds een goede klank. Toch is het niet iets verkeerd. De mens heeft recht om te protesteren. Protesteren kan zelfs plicht zijn

In soorten

Zoals alle menselijk handelen kan ook het protesteren minder goed uitpakken, verkeerd zijn. Je kunt goed praten en helemaal verkeerd, je kunt goed schrijven en helemaal onredelijk, je kunt iets goed doen en radicaal verkeerd. Zo is het ook met het mondeling, schriftelijke en dadelijke protesteren.

Wij willen nu niet nader ingaan op de meer spectaculaire vormen van protest als protestmarsen, demonstraties, happenings e.d.

Wij beperken ons nu maar tot de meer gewone protesten per brief, per ingezonden stuk, per telefoon of mondeling bij een ontmoeting.

Daar hebben wij ook als partij in de verschillende organen — plaatselijk, regionaal, provinciaal en landelijk — mee te maken.

Daar hebben natuurlijk allerlei organisaties op elk gebied mee te maken. Dat weet je natuurlijk wel, maar als partij heb je wel eens de neiging te denken, dat je de enige organisatie bent, welke protesten in ontvangst hebt te nemen. Maar dat is natuurlijk niet zo.

Snelle pen

DAT bleek ons dezer dagen weer uit een verslag van de V.U.-dag in Vlissingen. Wij vonden dat zo tekenend, dat wij er even bij stil willen staan. Volgens het verslag in „Trouw” zei dr. G. Kuiper Hzn., hoogleraar aan de Vrije Universiteit, in zijn voordracht, o.m.:

„Er heeft een VU-student zich misdragen... het briefpapier ligt klaar voor het bedankje als lid van de Vrije Universiteit. Ds. King krijgt een ere-doctoraat... hup, de dop van de vulpen en iemand schrijft dat de V.U. het zonder zijn financiële bijdrage zal moeten stellen. Een V.U. professor heeft kritiek op het maatschappelijk bestel... en daar gaat een brief naar de directieuren: laat u zo'n „socialist” zo maar toe?”

Het verslag vervolgt:
Prof. Kuiper gaf niet onduidelijk te kennen... dat dit soort van „mee-

leven” met de V.U. hem mishaagt. Hij gebruikte het woord, ketterjagers” en zei dat bij de mensen van de bedankjes, de woedende brieven, de verdachtmakingen en schandalige woorden, van liefde geen sprake is; het is veeleer haat.

Recht van kritiek

OVERIGENS bleek duidelijk, dat prof. Kuiper kritiek niet weg wilde praten. Hij erkende het goed recht van critici om kritiek naar voren te brengen. Maar de critici moeten het op prijs stellen om er achter te komen hoe het werkelijk zit; zij moeten willen bedenken dat mogelijk de ander toch gelijk heeft; zij moeten bereid zijn na te gaan waarom de ander tot zijn mening is gekomen, uit welke overwegingen en motieven zijn opvattingen en beslissingen voortkomen.

Wij zijn het daarmee eens. Wij moeten wel wat meer beseffen, dat wij het met elkaar echt niet altijd op alle punten voor honderd procent eens zullen, kunnen en behoeven te zijn. Maar wij moeten wel bereid zijn de mening van een ander te respecteren en de eigen mening ook in zekere mate als betrekkelijk te zien.

Daarmede behoeft je je eigen mening niet opzij te zetten noch die van de ander te accepteren, maar je moet bereid zijn de genuanceerdheid van opvattingen te erkennen.

Men behoeft slechts zo nu en dan de rubrieken met ingezonden brieven in de diverse dagbladen te lezen en te constateren, dat ten aanzien van allerlei (grote en kleine) dingen de meningen verschillen; de een denkt er zus over, de ander zo, en nog weer een ander opnieuw anders. De een protesteert tegen een opvatting en een ander protesteert tegen dat protest.

Voorbeeldje

EEN leuk, overigens slechts klein voorbeeldje vindt u op pagina 6 van Nederlandse Gedachten van vorige week. Twee lezers reageren daar op een artikel — opgenomen in ons blad van

11 juni j.l. — over molens. Eén lezer schrijft het ronduit belachelijk te vinden, dat in een politiek weekblad zo breed aandacht wordt besteed aan dit onderwerp. De ander schrijft: „Uw aardig artikel over onze molens gelezen”.

Het gaat er hier nu niet om welke van beide schrijvers wij gelijk geven. Men mag terzake overigens wat ons betreft best speculeren. Maar duidelijk is, dat niet elke lezer elke week over elk artikel enthousiast is.

Het protest van de eerste schrijver is overigens geheel als redelijk te beschouwen. Het zou naar onze smaak onredelijk zijn geworden als de schrijver er bij geschreven zou hebben: en nu bedank ik als abonnee op Nederlandse Gedachten. Dat heeft deze schrijver niet gedaan. Niettemin heeft hij duidelijk willen protesteren en dat is zijn goed recht.

Argumenten

HET van argumenten voorziene protest is zinvol. Daarmede wordt een positieve bijdrage geleverd om de zaak waarom het gaat te dienen. Daarmee wordt een bouwsteen geleverd tot een goed gebouw. Daarbij moet overigens bedacht dat een bouwsteen op zichzelf nog geen gebouw is.

Er is ook — wat wij zouden willen noemen — het machteloze protest. Het protest van mensen, die op een gegeven moment (tijdelijk) zo boos waren, dat zij bedanken voor dit of dat. Die voorbeelden kan elke organisatie, ook onze partij naar voren brengen. Een bestuurslid heeft gezegd... dus ik be-

dank als lid van de partij. In Nederlandse Gedachten stond een artikel, waarmede ik het helemaal niet eens ben... dus ik bedank als abonnee. Een Kamerlid heeft tegen een bepaalde wet gestemd... dus ik bedank als lid van de partij. Een minister heeft vóór een zaak gekozen... dus ik bedank als partijlid en als abonnee.

Opbouwend en zinvol

DE emotie op een gegeven ogenblik kan begrijpelijk zijn, evenals het directe protest. Maar met een „bedankje” wordt de zaak, welke men tot dusverre aanhang, niet gediend. Met een bedankje wordt alleen enige schade toegebracht aan een middel dat er is om de zaak te dienen.

Het protest mag er zijn; moet er soms zijn. Dat protest mag, moet ook duidelijk zijn; keihard desnoods. Dit protest moet opbouwend zijn; moet de zaak waarom het gaat en welke men aanhangt dienen. Daarmede dient men ook zijn naaste en tevens zichzelf.

Of, om het ongeveer met de woorden van prof. Kuiper volgens het geciteerde verslag te zeggen: wij mogen — ook als wij kritiek hebben en willen protesteren — van elkaar liefde verwachten en christelijke solidariteit. Dat wil zeggen: besef van menselijke onvolkomenheid, van het samen op weg zijn, van goed trouw, van onze gezamenlijke geborgenheid in Christus.

Dan is er geen sprake van een machteloos protest, maar van een zinvol protest. Widek.

Het Centraal Comité van A.R.-Kiesverenigingen roept sollicitanten op voor de functie van ADJUNCT-SECRETARIS

Zijn taak zal zijn om met de Secretaris en de andere Adjunct-secretaris samen te werken.

*

De te verrichten werkzaamheden zijn gevarieerd en betreffen onder meer het voorbereiden van rapporten, verslagen e.d.

Kennis van de moderne talen is gewenst.

Leeftijd: tot 30 jaar.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische opleiding.

Salaris afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring; ongeveer in de rang van referendaris 2e kl.

*

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan het: Centraal Comité, Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage. Geen bezoek dan na oproeping.

GELDERLAND

Wasserij „DE SLINGE”

Wil de taak van de huisvrouw verlichten

Willemstraat 9 - Aalten - Telefoon 3016

Voor BETERE DAMESKLEDING naar

WAGENINGEN

CONVECTOREN

voor KOLEN, OLIE en GAS, FIRMA
zowel voor WOONKAMERS als T. VIETS
voor KANTOREN, ZALEN etc.
Bergstraat 38 - Telefoon 08370 - 2765 - WAGENINGEN

Radio K. B. Weimar Televisie

LANDELIJK ERKEND INSTALLATEUR
ELEKTRISCHE APPARATEN - VERLICHTING
Maandereind 19 - Ede - Telefoon 8373

MAGAZIJN „HET ANKER”

Hoofdstraat 94 - 96 - Veenendaal

Zeer voordelige aanbieding in
Terlenka vallen en gordijnen
SPECIALITEIT IN NYLONKOUSEN

In droeve dagen regelt de Monuta Stichting alles dat geregeld moet worden. En omdat het een stichting is, gebeurt dat zonder winst oogmerk. Ook voor hen die geen deelnemer zijn in de stichting.

De Monuta Stichting werd in 1923 in Apeldoorn opgericht door Patrimonium en de Chr. Besturenbond. Zij verzorgt begrafenissen in geheel Gelderland.

De voornaamste vestigingen in deze provincie zijn:

APELDOORN: hoofdkantoor Paslaan 28, telefoon 14039; aula, rouwkamers Loonlaan 67, telefoon 15787. EDE: aula, rouwkamers Maanderweg 7, telefoon 8360. HARDERWIJK: Van Schendelstraat 17, telefoon 4512. DIJEN: Mezenlaan 130, telefoon 5080. AALDEN: Damstraat 35-1, telefoon 2286. WINTERSWIJK: Huininkmaatstraat 32, telefoon 3691. VAASSEN: Marijkeweg 96, telefoon 1496. BRUMMEN: Van Vuurenstraat 6, telefoon 501. DOETINCHEM: Antillenstraat 9, telefoon 5885. WAGENINGEN: Geertjesweg 39, telefoon 2290. ARNHEM: Bloemersstraat 44-1.

Monuta Stichting

ter bevordering van meer eervolle verzorging van begrafenissen

HET PORSELEINHUIS

WEURDEN 8 - WINTERSWIJK

is het best gesorteerde adres in LUXE- EN HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN. Grote keuze in Thee-, Ontbijt- en Eetserviezen, alle onderdelen los verkrijgbaar. Drinkserviezen van Leerdam. Kop en schotels, leuke houtartikelen, pullen en vazen in aardewerk en kristal, te veel om op te noemen.

Tropisch hard- en fijnhout

Fijnhouthandel
STAPELKAMP

Verhuellweg, Doesburg, tel. 08334-2160 b.g.g. 08330-5562

DRENTE

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën,
Hypotheeken en Onroerende goederen.

Alle verzekeringen
Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353.

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

DE nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

In de schouwburg Orpheus

werd gesproken over:

Christendom en gezin

Deze week:

- Actuele commentaren (pag. 2)
- Wat er aan subsidies vast zit (pag. 3)
- Natuurbescherming (pag. 5)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Conferentie van jonge protestanten (pag. 1, 4 en 5)

Mededeling

In verband met de vakanties zal Nederlandse Gedachten volgende week niet verschijnen. Ons blad zal eveneens niet verschijnen op 6 augustus en 20 augustus.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

DE C.H.U. en de A.R.P. hebben de deelnemers aan de negende conferentie van het gesprekscentrum van Jonge Protestantse Politici in Europa ieder een diner aangeboden. Toen aan het eind van het C.H.U.-diner het toetje werd binnengebracht, bleek dat er 'Arjos' op stond. Dit veroorzaakte natuurlijk grote hilariteit. De C.H.-tafelpraeses, de heer E. Kamphuis uit Kootwijkerbroek verzocht de aanwezigen vriendelijk „de Arjos op te eten”. Nu dat deed iedereen graag.

De volgende dag genoten de deelnemers van het A.R. diner. Toen de laatste gang werd binnengebracht door vier obers, droeg iedere ober een letter van ijs. De vier letters vormden de afkorting C.H.J.O. Grote hilariteit. Dr. Berghuis, de A.R. tafelpraeses, reageerde onmiddellijk:

„Het zal u niet onbekend zijn dat we als anti-revolutionairen vaak met warmte geijverd hebben voor een samengaan van A.R. en C.H. Het is ons nog niet ge-

lukt maar we proberen het nu met ijs”. Dit grapje viel zeer in de smaak en er was geen buitenlander die het niet begreep.

Het verhaal is in zekere zin tekenend voor de sfeer op de Protestantencferentie, die van 6 tot 9 juli jl. te Apeldoorn werd gehouden. Want kenmerkend waren de goede verstandhouding en onderlinge harmonie, die tijdens de discussies en de onderlinge gesprekken tot uiting kwamen. Apeldoorn heeft in de Schouwburg „Orpheus” een zeer representatief conferentie-oord, waar vele andere plaatsen jaloers op zullen zijn. Een buitenlander vroeg of de eigenaar soms Anti-Revolutionair was. De nieuwe voorzitter van het gesprekscentrum, onze landgenoot drs. J. van Putten, antwoordde hierop zeer ad rem: „Nee hoor, dan zou hij het gebouw ongetwijfeld een andere naam hebben gegeven”.

In 1957 werden de deelnemers aan de conferentie te Kampen ontvangen en in 1962 te Rotterdam. Na Rotterdam werd er geconfereerd in Zürich, Berlijn en Oslo. De conferentie te Apeldoorn

spande van de drie in Nederland georganiseerde conferenties kennelijk de kroon. De Zwitser Hans Eschmann zei tenminste aan het eind van de conferentie: „Ik ben ook in Rotterdam geweest, maar ik moet u bekennen, dat ik tot de conclusie ben gekomen, dat de Nederlanders sinds de conferentie in Rotterdam er in Zürich, Berlijn en Oslo veel bijgeleerd hebben”.

- Zie verder pagina 4 en 5

Ambassador

HOTEL-RESIAURANT

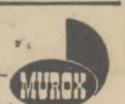
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117700*

ANTI GEEL tex

niet te evenaren!

MUURVERFINDUSTRIE HOOGVEEN

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Doortastende maatregelen

Weledele Heren,

Mag ik van ons partijblad gebruik maken om het onderstaande onder de aandacht van onze A.R. kamerleden en van onze A.R. ministers te brengen?

Men behoeft geen econoom te zijn om te beseffen, dat onze economische positie momenteel slecht is en de toekomst zorgwekkend. Met het oog op de inflatie moeten er doortastende maatregelen worden genomen. Dat verwacht moet worden dat de inflatie (op zichzelf reeds een ernstig gevaar) nog ernstiger vormen zal gaan aannemen, moge onder meer blijken uit het feit dat een solide Bank in Nederland een dezer dagen een bedrag van 4 miljoen gulden voor 5 jaar vast leende, tegen 8½%. Van verschillende zijde is reeds bij de regering aangedrongen op wat men dan noemt „de dringend noodzakelijke bezuinigingen op de Rijksuitgaven”. Hoe dat moet gebeuren kan een eenvoudige kiezer niet beoordelen, maar moeten de ministers die het terrein kunnen overzien onderling uitvechten. Aan enkele voor de hand liggende suggesties, al of niet binnen het raam van deze „bezuiniging op de Rijksuitgaven” durf ik mij wel te wagen.

1. Moet er een loonstop komen voor salarissen van f 25.000 en hoger. Deze loonstop moet ook voor het bedrijfsleven gelden.

2. Zoveel mogelijk moet bezuinigd worden op de uitgaven voor de defensie, voor zover onze verplichtingen in NAVO-verband dat toelaten. (B.v. verkort van de diensttijd).

3. De volgende huurverhoging die op gronden van rechtvaardigheid, tegenover de verhuurders van vooroorlogse huizen niet mag worden uitgesteld, moet wel doorgevoerd worden, maar zonder huurcompensatie. Als men de huurcompensaties, die de huurders tot nog toe hebben ontvangen bijeenelde en men telt de huurverhogingen die zij betaald hebben, ook bijeen, dan blijkt dat er geen enkel redelijk motief is aan te voeren tegen voor één keer een huurverhoging zonder compensatie. Dan behoeft huurverhoging niet tot prijsverhoging te leiden, wat wel het geval is als het bedrijfsleven de huurverhoging moet betalen, in de vorm van huurcompensatie. Het totaal bedrag der huurcompensatie ligt belangrijk hoger dan het totaalbedrag der huurverhogingen.

4. De voorgenomen belastingverlaging niet doorvoeren. Nood breekt wet.

5. Bij het verstrekken van studiebeurzen, rekening houdend met de studierichting, een datum bepalen waarna de betrokkene indien hij wil blijven studeren, de studie-kosten zelf moet dragen.

6. Het bedrag aan geld dat burgers die hun vakantie in het buitenland willen doorbrengen, mogen meenemen, binnen beperkte grenzen vaststellen. De kosten van vliegtuig, boot en trein kunnen in Nederland worden betaald. In 1965 brachten Nederlandse toeristen 100 miljoen gulden meer naar het buitenland dan buitenlandse toeristen in Nederland brachten. Dit bedrag wordt in 1966 waarschijnlijk veel hoger. Die

weelde kunnen wij ons niet langer veroorloven.

7. Nu de lonen voldoende zijn aangepast moet de bewoners van woningwoningen en te bouwen premiewoningen, het begrip worden bijgebracht dat het redelijk en billijk is dat ze een groter deel van hun woongenot zelf gaan betalen, als tot nog toe het geval was, en in deze zin moet het financiële beleid van de regering worden gewijzigd. Van het huidige financiële woningwet-woningen-beleid dat men ten behoeve van de minder-draagkrachtige wil handhaven wordt door veel huurders met redelijke inkomens, ten onrechte geprofiteerd. Het is juist de minder draagkrachtigen op een andere wijze te steunen.

8. En tenslotte: Een maatregel die m.i. noodzakelijk is, maar waarvan ik hoop dat weinig gebruik zal behoeven te worden gemaakt, de studie-beurzen intrekken van studenten die in plaats van te studeren, zich aan ordeverstoring schuldig maken.

Met dank voor de plaatsing.

Hoogachtend,

L. Vlaardingerbroek

• Molens (3)

Geachte Redactie,

Het schijnt toch wel erg moeilijk te zijn om in een politiek weekblad goede voorlichting over molens te geven. In zeker opzicht zou dus het ingezonden stukje van mr. Blanken in no. 26 van „N.G.” hierover wel gelijk hebben, ware het niet dat het voortbestaan van de nog resterende molens grotendeels afhankelijk is van het subsidiebeleid van rijk, provincie en gemeente, en dat subsidie en politiek wel met elkaar te maken hebben is iets dat door de hoofdredacteur terstond zal toegestemd worden.

Nu terzake. Het onderschrift onder de opmerking van F. van Mulligen is helaas weer foutief. Zijn verklaring van de rouw- en vreugdestand der

molens is zeer juist. Op enkele uitzonderingen na (delen van N. Brabant en Limburg, en een afwijkende methode welke vroeger in de Zaanstreek werd toegepast), is het zo dat de gaande roe de rouwstand voorstelt, en de komende roe de vreugde.

De symboliek hiervan is trouwens zeer duidelijk. In Zuid-Holland, waar nog de meeste molens staan, wordt deze molentaal nog steeds gebruikt. (Zie ook het boek „De molen in ons volksleven” van A. Bicker Caarten, uitgave 1958 blz. 126 en 127.

Zo blijkt het alweer: wees altijd voorzichtig met molens, men heeft zo een „klap van de molenwiek” te pakken. Zelfs de redactie van N.G. en de schrijver van het bewuste artikel,

Intussen met de meeste hoogachting,

H. A. VAN VLIET.

Ziende 2, Zwammerdam.

• Verkeerd jaartal

Heerenveen, 14 juli '66

Geachte redactie „Ned. Gedachten”, In het nummer „Nederlandse Gedachten” van 9 juli wordt in „het beeld der vaderen” een verkeerd jaartal weergegeven.

De regering heeft niet in 1916, doch in 1915de „Landstormwetten” ingediend, die werden aangenomen door de Kamer. Onderget. Landst. Pl. 1912 moest 2 febr. 1916 in militaire dienst.

Hieraan waren vooraf gegaan de lichten '14 en '13, welke in vlug tempo elkander volgden.

Deze diensttijd heeft geduurd tot november 1918. Als 24-jarigen hebben we nog vrij knap marcheren geleerd.

Wij meenden althans en door burgers en door militairen voor volwaardig te worden aangezien.

Met vr. groeten,

K. G. HOLTROP,

M. H.B. St. 22, Heerenveen.

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekkings, in te korten.

(De inzender heeft gelijk, en — wij ook. De discussie in de Tweede Kamer over de vervanging door landstormers vond plaats in juli 1916. Het ging toen over de verdere toepassing van de wet. Red. N.G.).

• Zetfout

Geachte redactie,

Ik dank u voor de plaatsing van mijn brief in het nummer van 2 juli. Tot mijn spijt moet ik u nu alweer lastig vallen. Want er is in die brief een zetfout geslopen. Er staat dat drie leden van de fractie tegen de voorgestelde verhoging van de uitkeringen aan bejaarden en weduwen waren, omdat zij meenden dat de volksverzekering ten gevolge van een tijdelijke bijdrage uit de algemene middelen in een staatsfinanciering zou onttaarden.

Dit is onjuist omdat natuurlijk zulk een bijdrage een (gedeeltelijke) staatsfinanciering is. De bedoeling was dat volgens die heren de uitkering een staatspensioenering zou worden, en dáárom waren zij tegen de verhoging van de uitkering. De heer Schakel stelt het nu zo voor, dat ik voorstander zou zijn van financiering van sociale verzekeringen via de schatkist. Ik heb echter duidelijk gezegd dat wanneer er eens een overheidsbijdrage in een sociale verzekering nodig zou zijn, dat lang niet zo ernstig zou zijn als het te laag houden van de uitkeringen aan bejaarden en weduwen.

T. P. VAN DER KOOIJ

* * * Getemde dictator

Wat in de wereld zelden vertoond wordt, is in Indonesië geschied: het temmen van een dictator. Meestal is het met deze heren: alles of niets. Het „opgaan, blinken en verzinken” is president Soekarno gespaard gebleven, hetgeen van een indrukwekkend aantal andere leiders niet gezegd kan worden (Ben Bella, Nkroema, enz.).

De besluiten van het Voorlopig Volkscongres, die door de Indonesische president aanvaard zijn, bezegelen de werkelijke positie waarin hij zich sinds 1 oktober 1965 bevindt, n.l. die van een van elke macht beroofd staatshoofd. Wellicht is ook die positie niet te handhaven, doch de snelle ondergang, die anderen ervoeren, bleef hem tenminste bespaard.

Hoezeer de omkeer van 30 september maar net op tijd kwam, is nog eens gebleken uit een gesprek, dat wij dezer dagen hadden met een Indonesische christen-hoogleraar, die op zijn universiteit op Midden-Java o.a. christelijke politiek doceert. Hij stond op de „zwarte lijst” van de communisten, die al openlijk op deze universiteit de dienst uitmaakten. Achteraf is gebleken, dat de professor in de nacht van 30 september op 1 oktober om 4 uur opgehaald zou zijn om te worden geexecuteerd, uiteraard met vele andere anti-communisten. Doch om half twee 's nachts dreunden de bevrijdende tanks van het leger de stad binnen.

Op het nippertje is Indonesië ontkomen aan een rood schrikbewind, dat ook Soekarno aan zijn laars gelapt zou hebben (of erger).

En dit is wellicht de verklaring van

het wonder dat de president overkwam. Hij deed alsof hij de macht had, doch die was hem al ontglipt. Hij bleef wat hij in feite al was: het nationale uithangbord. De tijger van de Indonesische revolutie was zijn klauwen en tanden al kwijt. Zijn temmers behoeften hem alleen nog maar leren opzitten en pootjes geven.

* * * De gekozenen

Op de veranderingen, die op Prinsjesdag in de Eerste en Tweede Kamerfractie ontstaan, hopen wij t.z.t. nader in te gaan.

Toch willen wij op dit moment een gelukwens richten tot de heren dr. W. P. Berghuis, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, P. C. Elfferich en dr. W. Albeda, die vorige week tot senator werden gekozen. Zoals men weet, hebben de Provinciale Staten van Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Zuid-Holland de door hen aan te wijzen senatoren op 6 juli gekozen. Voor de A.R.-fractie in de Eerste Kamer had dit tot gevolg, dat twee zittende senatoren werden herkozen, n.l. Berghuis en De Gaay Fortman, en dat de heren Tjalma en Van Dijken wegens hun leeftijd respectievelijk door Albeda en Elfferich zullen worden vervangen.

Voor de heer Elfferich is de gang naar de overzijde van het Binnenhof geen groot nieuws, want hij heeft die tocht in omgekeerd richting al eens gemaakt. De heer Albeda is een nieuweling in de Staten-Generaal, al is hij in de A.R. partij geen onbekende. Hij zal ongeveer tegelijkertijd met zijn beëdiging als senator, het secretariaat van het C.N.V. te Utrecht verwisselen voor een professoraat aan de Economische Hogeschool te Rotterdam.

Juist omdat wel eens de neiging be-

staat aan nieuwe gezichten wat meer aandacht te besteden dan aan de oude vertrouwde, willen wij met nadruk de vier gekozenen met hun verkiezing feliciteren / en hun veel wijsheid en zegen bij hun parlementaire arbeid toewensen.

* * * Vonnis

De uitslag van de verkiezingen in Noordrijn-Westfalen zal velen duidelijk gemaakt hebben, dat in de Bondsrepubliek een tijdperk naar zijn eind lijkt te lopen. De belangrijkste deelstaat kan wat bevolkingsopbouw en overige kenmerken betreft, model staan voor geheel West-Duitsland. Daarom zien de C.D.U./C.S.U. met zorg de uitslag, die voor hen een teken aan de nationale wand is. Dit heeft belangrijke oorzaken. Natuurlijk is de economische onzekerheid in het kolonijn-gebied niet de enige oorzaak. Want ook in de meer agrarische stemdistricten verloor de C.D.U. Ook aan de Koekoekachtige N.P.D. kan het verlies niet worden geweten, want die partij deed in Noordrijn-Westfalen niet mee in de electorale strijd. De C.D.U. dient uit de stembusnederlaag vooral de les te trekken, dat verdeeldheid en conflicten in een partijleiding de kiezers het vertrouwen in die partij doen verliezen. Naar onze mening hebben de Westduitse socialistische leiders beter begrepen hoe belangrijk dit is dan de christen-democratische voormannen.

Wil Erhard het roer in handen houden, dan zal hij, die het „Wirtschaftswunder” op zijn naam heeft staan, nu een nieuwe prestatie moeten leveren, n.l. die van het herstel der politieke eenheid in zijn gelederen. Zou hem dat lukken, dan mag terecht van een wonder worden gewaagd. De Duitse kiezers hebben de C.D.U.-leiding gevonnist.

Tekort is mode

(Uit „Het Parool”)

GEVAARLIJKE WEGEN

ENKELE jaren geleden vervoegden zich op het departement van O. K. en W. twee personen, zijnde de voorzitter en de secretaris van een pas bij notariële acte opgerichte stichting. Het doel van die stichting was onderzoekende en stimulerende activiteit op een terrein, dat tot de folklore behoort. Zij bepleitten een „subsidie om te kunnen starten” - in de orde van grootte van een ton.

De ambtenaar, die het verzoek aanhoorde, informeerde naar de eigen middelen van de stichting. Antwoord: stichtingskapitaal één honderd gulden. Inkomsten vooralsnog alleen de rente van het stichtingskapitaal.

De deputatie vond, dat de conclusie was, dat zonder een flinke subsidie geen start mogelijk was. De ambtenaar vond, dat geen subsidie kon worden verleend, zolang niet duidelijk bleek, dat uit de particuliere sector een zodanige belangstelling werd getoond, ook financieel, dat met een zeker vertrouwen in de levensvatbaarheid der stichting een voorstel tot subsidieverlening kon worden overwogen.

De ambtenaar was wijzer dan de burgers, die de stichting bestuurd.

MAAR we stuiten hier op een verschijnsel, dat soms bijna bizarre vormen dreigt aan te nemen.

Er zijn organisaties, die tot hun verrassing ontdekten, dat zij voor een of andere activiteit een gekwalificeerde kracht kunnen aantrekken, want zo'n kracht is subsidiabel. Soms vestigt men ambtelijk de aandacht op die mogelijkheid. Het is gebeurd, dat een jonge medewerker zich presenteerde in de afdeling van zijn organisatie, zijn werk en activiteiten schilderde, en er aan toevoegde, en het mooiste is, het kost u niets. De kosten, mijn salaris inbegrepen, worden volledig gecompenseerd via een nieuwe subsidieregeling.

Er zijn volksvertegenwoordigers en bestuurders van lagere organen, die mild zijn in het bepleiten en voorstellen van telkens nieuwe subsidies, waardoor al meer maatschappelijk werk praktisch drijft op één grote Kurk, de subsidies uit de publieke kassen. En komt er een financiële strop, dan is de uitweg: een

extra subsidie, desnoods „éénmalig”. Subsidie dicht het gat.

EEN illustratief voorbeeld is een besluit van de Staten van Friesland, de vorige week met een kleine meerderheid aanvaard. In Friesland zijn twee consultatiebureaus van de N.V.S.H. de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming. De beide bureaus zaten met een dusdanig tekort, dat het voortbestaan werd bedreigd. Nu waren de bedragen van die tekorten niet zo groot. Met een flinke intekenlijst bij de vele leden zou het best te verhelpen zijn. Maar men vroeg liever subsidie bij de provincie en bij de gemeenten, waar de bureaus zijn gevestigd. Ged. Staten stelden voor, het gevraagde subsidie te verlenen.

Dat later drie leden van G.S. zich nadrukkelijk van het voorstel distancieerden, had een speciale reden, die straks aan de orde komt.

Merkwaardig was de argumentatie van G.S. om voor eenmaal met geld uit de provinciale kas bij te springen.

De bureaus hadden een strop. Zij gaven op die bureaus niet alleen adviezen, zij zorgden niet alleen voor wetenschappelijke begeleiding van het huwelijks- en seksuele leven van degenen, die om raad kwamen vragen, maar zij dreven ook handel, handel in artikelen, waarvan zij in hun wetenschappelijk begeleidend advies het gebruik hadden aanbevolen. En die handel had lang niet meer de winst opgeleverd, waarop men had gerekend. De geadviseerde of niet meer geadviseerde mensen maakten gebruik van de pil, en waren dus geen klant meer in de winkel van het bureau. Want die pil kan men alleen krijgen in de apotheek, op recept van de dokter.

De handel van het bureau was dus duidelijk gaan teruglopen, waaruit meteen duidelijk werd, waarop de adviezen betrekking hadden en van welke aard de handelsartikelen waren. Maar het handelsverlies was er, de winkel van het bureau floreerde niet meer, het bureau zelve kwam in gevaar, en dus was een subsidie uit de publieke kas, om dit tekort aan handelswinst te compenseren, volgens G.S. verantwoord. Want anders konden de beide bureaus niet blijven bestaan.

We hebben zelden een voorbeeld ontmoet, waarbij zo duidelijk werd gedemonstreerd, dat subsidie van overheidswege als bijna vanzelfsprekend wordt beschouwd, als hier of daar een organisatie voor een tekort komt te staan.

De overheid neemt en geeft.
Het is een bekende slagzin met politieke strekking.

DE a.r. en k.v.p.-statenleden stemden tegen. De helft van de C.H.U. fractie stemde tegen met de C.H. gedeputeerde; de andere helft der C.H. fractie stemde vóór. Het verzet sproot met name voort uit het feit, dat in het prae-advies van G.S. met zoveel nadruk was gesteld, dat de activiteiten van deze organisatie nu niet meer op weerstanden stuitten. De doelstellingen en methoden werden nu als eenzaam aanvaard. Maar het geviel, dat de boekhandel van deze stichting juist had gezorgd voor de uitgave van

een uitgesproken pornografisch boek, uit het Deens vertaald.

De dame, die de boekhandel leidt, verklaarde in Het Vrije Volk ronduit, dat het pornografie was, en gebruikte de term „gemiddelde rotzooi”.

De uitgave was bedoeld als provocatie. „We hebben gewoon op de recherche zitten wachten”. Men wénst een proces, om zo te kunnen strijden tegen de bepalingen in de strafwet tegen pornografie en de toepassing van die bepalingen door politie en justitie.

Het liberale Handelsblad heeft deze provocatie scherp afgekeurd, maar in de eveneens liberale N.R.C. is zij met kracht verdedigd in de reactionele kolommen.

De tegenstemmers in de Friese staten zeiden: het vertrouwen is geschokt. In dit stadium kunnen wij niet stemmen voor een subsidie tot compensatie van de gederfde handelswinst. Maar bij sommigen zat het bezwaar ook wel dieper en dat werd in de discussie niet verheimelijkt.

ZULKE conflicten zullen zich telkens voordoen. Bij de subsidiëring op Kunstgebied geldt voor sommigen de stelling: om der wille van de vrijheid en de verdraagzaamheid alles maar subsidiëren, ook als het godslasterlijk is. Of men probeert zich te dekken met het sofisme: als het werkelijk kunst is, kan het nooit tegelijkertijd vergif zijn.

Maar wie de belijdenis aanvaardt, dat de Overheid bij heel haar beleid het volk alleen dan in gerechtigheid kan regeren en zijn veiligheid kan beschermen, als zij zich gebonden weet aan de Goddelijke geboden, die als vaste sterren zijn waaraan de koers met zekerheid kan worden bepaald, die komt er op die manier niet uit. Want die moet de gedachte van de „neutrale staat” verwerpen. Die wil en mag er zich niet proberen uit te redden met sofismen, die niets verder helpen. Die staat hier voor een vraagstuk, dat diep insnijdt in het beleid, als we dat principieel willen zien.

AAN de ene kant hebben de A.R. altijd, en terecht, aanvaard, dat de Overheid niet geestelijk blind en doof mag zijn. Daarom heeft de a.r. Donner een wetsontwerp ingediend tot het strafbaar stellen van smalende godslastering. Niet, omdat hij niet wilde, dat er heilige huisjes zouden worden aangevallen, maar omdat het hem een vraag werd voor zijn geweten, hoe hij zich voor Gods aangezicht zou kunnen verantwoorden, als hem rekenschap werd gevraagd van zijn beleid, en hij hier zijn plicht had verzuimd. Daarom heeft de a.r. Heemskerk de goedkeuring van de statuten van de Dageraad ge-

weigerd, omdat propagering van het atheïsme in zijn strekking en gevolgen de zeden ondermijnt.

AAN de de andere kant hebben ook de a.r. er altijd sterk de nadruk op gelegd, dat de overheid niet bevoegd is, krasser gezegd door Kuyper: volstrekt onbevoegd is, om in godsdienstige zaken te kiezen.

Maar beide tendenzen wijzen ten slotte in dezelfde richting.

Op wat strikt haar eigen terrein is, mag de overheid niet een neutralistische politiek voeren. Op wat daarbuiten valt, moet zij, met name op geestelijk gebied, een grote terughoudendheid betrachten. Daarin past eenvoudig niet, dat zij op geestelijk gebied allerlei activiteiten en voorlichting, beïnvloeding van het volk wél subsidieert, en steeds royaler subsidieert, en daarna, als alle buidels zijn gevuld, ineens gaat zeggen: dit is een terrein, waar ik onbevoegd ben geestelijk te onderscheiden. Dat moet zij, wil zij haar positie zuiver stellen, eerder zeggen. D.w.z. zij moet zich meer van subsidie onthouden. Dan staat zij veel zuiverder. Het zou heel verkeerd zijn, als de overheid b.v. zou zeggen: de dagbladpers voorziet, ook in haar verscheidenheid, in een wezenlijke behoefte. Zonder zulk een pers wordt het volk onmondig. Daarom ga ik alle dagbladen subsidiëren en als iemand dan komt met klachten over wat in De Telegraaf of De Waarheid heeft gestaan, dan zeg ik: daar blijf ik buiten, want dat zou censuur betekenen. Evenzo is het principieel verkeerd, wanneer de staat kerk en zending subsidieert. Alle kerken op gelijke voet subsidiëren, dat is eigenlijk een idee van Lodewijk Napoleon geweest. Of nog beter: hij wilde niet de kerken, maar de dominees subsidiëren. Want een land heeft niet alleen behoefte aan officiers de justice, maar ook aan officiers de morale.

En nu spreken we maar niet eens over subsidie aan politieke partijen. Dat is helemaal uit den boze, al is het in Zweden nu al ingevoerd.

WIE wil voorkomen, dat de overheid verplicht wordt, principieel verplicht, in geestelijke zaken arbitraire beslissingen te nemen, moet de wissels niet verkeerd leggen. Hij moet niet alle maatschappelijke wagens proberen te rangeren op het subsidiespoor. En we moeten in dat opzicht de moed hebben, om duidelijker en consequenter neen te zeggen. Nog afgezien van het notoire feit, dat blijkbaar overheids-subsidie al meer gezien wordt als de meest voor de hand liggende en allereenvoudigste oplossing, als hier of daar het winkeltje de klandizie verliest.

Nu menen sommigen, dat hier principieel reeds een andere beslissing is genomen, toen de financiële gelijkstelling op onderwijsgebied werd aanvaard.

Maar dat is een gans andere zaak, wat we voor alle duidelijkheid nog afzonderlijk hopen aan te tonen.

A.

Belegging van gelden van kleine spaarders

De heer **BOERSMA (A.R.P.)** heeft aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de volgende vragen gesteld:

1. Is het de Minister bekend, dat er de laatste tijd verhoogde activiteit van personen en instellingen is ontstaan, met de bedoeling spaargelden van kleine spaarders aan te trekken, soms met gebruikmaking van agressieve verkoopmethoden?

2. Is de Minister niet van mening, dat onder meer door het in uitzicht stellen van hoge dividenden of renten en het voorspiegelen van fiscale faciliteiten gevaar ontstaat, dat het publiek wordt misleid?

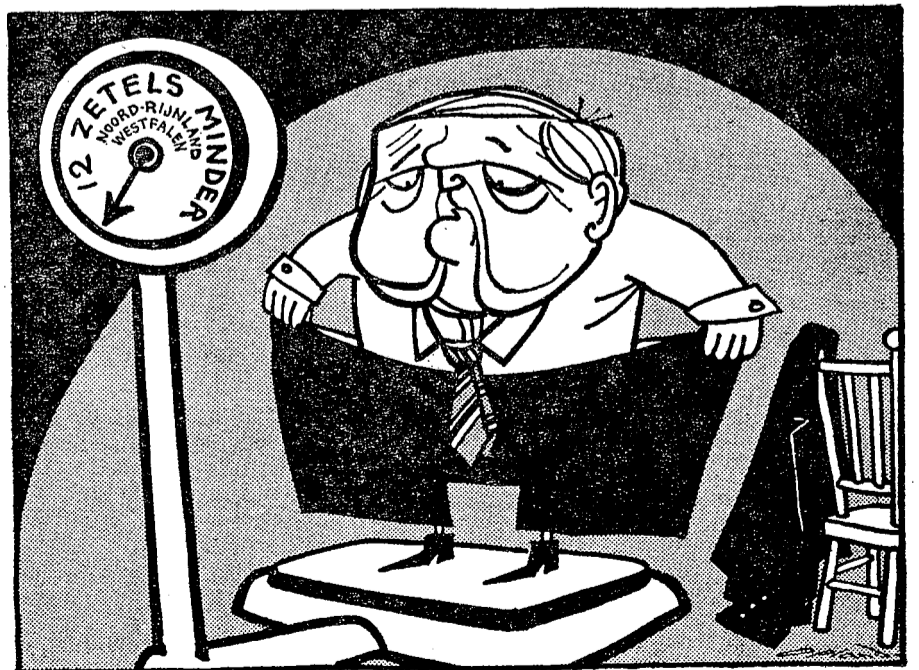
3. Acht de Minister het niet wenselijk, waar hiertegen van de kant van het bedrijfsleven (b.v. de Vereniging voor den Effectenhandel), voorzover het gaat om niet ter beurze genoteerde fondsen, niets kan worden gedaan in het belang van met name de kleine spaarders maatregelen te treffen?

4. Zo ja, is hij dan bereid te overwegen:

a. het publiek te waarschuwen;
b. regelen te treffen voor die beleggingsfondsen, waarop niet van toepassing zijn het vennootschapsrecht, de Beschikking beleggingsmaatschappijen, resp. de door de Vereniging voor den Effectenhandel opgestelde regels voor beleggingsfondsen, onder andere voor wat betreft:

— het beheer,
— de bewaring,
— de aard van de kosten;
c. het bedrijfsmatig aantrekken van gelden ter belegging te binden aan een vergunning c.q. alleen toe te staan aan leden van de Vereniging voor den Effectenhandel, dan wel andere regelingen te treffen ten aanzien van het huis aan huis propageren van het vertrouwen van gelden?

AFGEVALLEN...

Erhard: „...Auf wiedersehen Wirtschaftswunder...!”

(Uit „De Volkskrant”)

EDOM EN GEZIN

tholieke standpunt ten aanzien van de aanpak van het bevolkingsvraagstuk. Waarschijnlijk moet dit verklaard worden uit het feit dat het Zwitserse protestantisme nogal wat anti-roomse tendenzen heeft.

De geschiedenis van de mensheid laat ons zien dat de mens de natuur steeds beter is gaan beheersen. Aan de andere kant zette spreker uiteen dat het probleem van de bevolkingsbeperking niet van vandaag of gisteren is.

Voor veel protestanten zijn er problemen gerezen door de steeds grotere en betere produktie van voorbehoedsmiddelen. De reden hiervan is, dat de mens de op-

Verklaring

In de slotverklaring die aan het eind van de conferentie eenstemmig werd aangenomen, wordt gezegd, dat de deelnemers aan de conferentie de houding van de christelijke politici in alle landen van Europa ondersteunen, die pleiten voor meer aandacht voor het gezin in de sociale, economische en financiële politiek van de staten.

Met betrekking tot de ontwikkelingslanden beveelt de conferentie de toepassing aan van maatregelen op het gebied van de bevolkingspolitiek om een bepaalde bestaansbasis van de gezinnen te garanderen.

Goede gezinsverhoudingen ziet men als noodzakelijke grondslag voor staat en maatschappij.

Tenslotte

Daarmee was het einde gekomen van een interessante conferentie. Een van de aardigste dingen - voor buitenlanders en Nederlanders - was het bezoek aan het paleis „Het Loo”. Toestemming tot het brengen van een dergelijk bezoek wordt praktisch nooit verleend. De deelnemers aan de conferentie hebben het bezoek des te meer gewaardeerd.

De volgende conferentie zal van 28 juni tot 1 juli 1967 te München worden gehouden. Gesproken zal dan worden over 'Structuurproblemen van het parlementaire en het partijen-systeem.

D. Corporaal

De Noorse minister Elsa Skjerven sprak over „De vrouw in gezin, beroep en maatschappij”.

OPREIS CARBOVIT tegen maag- en darmstoornissen. **MUGOLIN** • (reukloos) ter voorkoming van muggebeten.

dracht heeft gekregen zich te vermenigvuldigen.

Voor veel rooms-katholieken is de situatie heel moeilijk door de stellingname van de Rooms-Katholieke kerk, die tot nu toe elke ingreep van de mens onnatuurlijk vindt. Die methoden, die door het Vaticaan wel worden toegestaan zijn echter ook onnatuurlijk, omdat zij indruisen tegen de natuur van de vrouw.

Open benadering

Pfarrer Frehner pleitte er voor de problematiek van de bevolkingstoename open te benaderen en een voor God verantwoorde gezinsplanning positief te waarderen en te bevorderen. Gepleit werd voor consultatiebureau's zodat deze kwesties zo verantwoord mogelijk kunnen worden behandeld.

In de protestantse houding moet de actieve verantwoordelijkheid zijn begrepen voor de jeugd en het gezin. Lichtzinnige verstrekking van voorbehoedsmiddelen mag niet voorkomen en ook het kindertal mag niet worden teruggebracht onder het minimum dat voor het behoud van een volk gewenst is.

Deze verantwoordelijkheid moet vooral de jeugd ingeplant worden.

Alle pogingen de levensruimte voor de mens en voor een leven onder menswaardige omstandigheden te verzekeren, verdienen steun. Dit geldt zowel voor het terrein van de voedselvoorziening als van landaanwinning. Daarmee zullen we het woord ernstig nemen dat de aarde onderworpen is aan de mens. Wij dienen ons in te spannen om het de mens mogelijk te maken ook uiterlijk gestalte te geven aan een zinvol leven.

Aan de aanpak van de bevolkingsproblematiek zal aandacht geschonken moeten worden in die gevallen, waarin de bevolking een niet te verantwoorden overschot heeft. Bij de zogenaamde ontwikkelingshulp doen zich hierbij nieuwe problemen voor. Steeds echter zal onze kennis op dit gebied menselijk doordacht en verantwoord moeten zijn.

Laatste referent

Het lid van de west-duits bondsdag Friedrich Vogel onderbrak zijn verkiezingstermijn in Noordrijn-Westfalen om ons 's-zaterdagmorgens iets te vertellen over 'De situatie van het gezin in de moderne maatschappij'.

Het was een sterk sociologisch getint verhaal met veel citaten. Terecht kwalificeerde één van de vice-presidenten dit referaat als een waardige afsluiting van de conferentie, omdat het een goede samenvatting was, -eigenlijk een soort nabeschouwing -, van hetgeen in de voorgaande referaten en in de discussies naar voren werd gebracht.

Overigens schetste de referent op een goede manier allerlei ontwikkelingen en moeilijkheden zonder aan te geven hoe het nu verder moest en wat er diende te gebeuren.

Het was trouwens een klacht van meerdere deelnemers, dat de referaten van een behoorlijk niveau waren, maar dat een verdere toespitsing op politieke aspecten wenselijk was geweest. Nu is dat een moeilijke zaak wanneer er vier referenten zijn uit vier verschillende landen. In ieder geval zal met deze opmerkingen bij een volgende conferentie rekening moeten worden gehouden.

**FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT**

Natuurbescherming - het volk ten baat

Dat de z.g. „vrije natuur” tot een steeds beperkter gebied wordt teruggedrongen, en het contact met de natuur voor een groeiend aantal stedelingen steeds moeilijker wordt, moet ieder met zorg vervullen. En dat — met als richtsnoer het algemeen belang — maatregelen moeten worden genomen, is voor geen bestrijding vatbaar. Dat is ook het doel van de Natuurbeschermingswet die op 8, 9 en 21 juni in de Tweede Kamer werd behandeld.

Voor onze fractie werd het ontwerp besproken door de heer Van Bennekom. Hij wees er op dat plannen in deze richting reeds werden aangekondigd in de Troonrede van 1928, zodat wel een zeer lange aanlooptijd nodig is geweest. Daardoor werd echter een zeer grondige voorbereiding mogelijk. Het hele Nederlandse volk is ten nauwste betrokken bij de materie die met dit ontwerp wordt geregeld, mede door de sterk toegenomen bevolking, de eveneens sterk gestegen welvaart, de omvang van de vrije tijd en de nieuwe mogelijkheden die de motorisering heeft geschapen. Deze wet paste naar zijn mening geheel in het kwartel: **Boswet, Wet op de Ruimtelijke Ordening, Monumentenwet en Natuurbeschermingswet.**

Natuurbescherming is geen hobby, van enkele bezeten fanatici (al wordt het belang misschien wel eens overtrokken), maar een levensbelang voor het gehele volk. Ook de bezitters van bossen en landgoederen zijn rentmeesters van het goed dat aan hun zorgen is toevertrouwd, en zullen hun goederen ten nutte van hun medemensen hebben aan te wenden.

Het doel van dit Ontwerp is tweeledig: het beoogt de mogelijkheid te scheppen natuurterreinen van overheidsweg tot beschermd gebied te ver-

klaren en bepaalde, zeldzaam wordende planten en dieren te beschermen. Het laatste doel ontmoette weinig tegenspraak: slechts veroorloofde de heer Van Bennekom zich een enkel grapje met betrekking tot de vroedmeesterpad, die naar zijn mening wellicht alleen door de Minister ten tonele was gevoerd om een voorspoedige geboorte van de Wet te bevorderen!

Moelijker te beantwoorden is de vraag of ook de bossen onder de werkingssfeer van deze Wet moeten worden gebracht. Van verschillende zijden heeft men getracht de bossen uit het ontwerp

J. A. van Bennekom

te halen. Spreker bestreed deze laatste opvatting met klem: de Boswet heeft een beperkter doel, n.l. de instandhouding van het Nederlandse bosareaal. En juist de bossen zijn uit sociaal oogpunt voor een groot deel van het Nederlandse volk van wezenlijke recreatieve betekenis. Ze zijn niet alleen bestemd voor natuurwetenschappelijke onderzoekers

en biologische fijnproevers maar voor het gehele volk.

Een tweede omstrepen punt werd gevormd door de samenstelling van de Natuurbeschermingsraad, welk lichaam de Minister van advies heeft te dienen over de als „beschermd gebied” aan te wijzen terreinen. Er waren stemmen die in deze Raad vertegenwoordigers van organisaties op het gebied van land- en bosbouw wensten op te nemen. Met de Minister was de heer Van Bennekom van mening dat de „afweging van belangen” niet in de Natuurbeschermingsraad maar elders moet plaats vinden; door de voorgestelde procedure zijn de belangen der eigenaars zeker veilig gesteld. Deskundigheid en belangstelling moeten de eerste vereisten zijn voor het lidmaatschap van de betrokken Raad; ook de Monumentenraad kent trouwens geen organische vertegenwoordiging.

Voorts ging spreker in op vragen of een eigenaar recht heeft op schadevergoeding wanneer zijn terrein als beschermd natuurgebied wordt aangewezen, en of de Staat verplicht kan worden een dergelijk terrein te kopen, wanneer de eigenaar „er af” wil. Beide vragen werden ontkennend door hem beantwoord.

In het algemeen kon hij zich met de strekking van het ontwerp geheel verenigen. Slechts op 2 punten stelde hij een correctie voor. Voor een „beschermd terrein” kan een „beheersplan” worden opgesteld, en de kosten daarvan kunnen redelijkerwijs niet, of niet geheel, ten laste van de eigenaar komen. Deze toezegging zag de heer Van Bennekom gaarne in de Wet opgenomen.

Voorts mogen, volgens de tekst van de Wet beschermde monumenten niet „in enigerlei opzicht” worden ontsierd. Deze bepaling is wel erg stringent en het tweede amendement van de heer Van Bennekom beoogde dan ook de woorden „in enigerlei opzicht” te schrappen. Beide amendementen werden vanuit de Kamer gesteund en door de Minister overgenomen.

Een gevaarlijk amendement was dat van de heer Van Dijk (VVD), die het natuurschoon geheel buiten de Wet wilde houden en daarmee een schot op het hart van de Wet richtte. Deze poging werd echter met 37 tegen 9 stemmen verworpen.

Twee amendementen van de heer Baeten (KVP), resp. betrekking hebbend op het complementair karakter van de wet, en de schadevergoedingsregeling voor de eigenaar, werden bij zitten en opstaan aangenomen.

Tenslotte passeerde het ontwerp de eindstreep met 97 tegen 32 stemmen, de laatste groep werd gevormd door C.H.U. S.G.P., B.P., 7 K.V.P.'ers en 10 V.V.D.'ers.

DE KWALITEITS TANDPASTA **IVOROL** HET BEHOUD VAN UW TANDEN

Uit onze bouw- en aannemerswereld

Aannemingsbedrijf "SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - Zierikzee
Telefoon 01110 - 2478

Het adres voor uitvoering van BETON-
WATER- WEGENBOUW- EN
CULTUURTECHNISCHE WERKEN

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-3921* - Postbus 30
s-GRAVENZANDE

N.V. Staalsteiger

"GELRIA"

NIJMEGEN

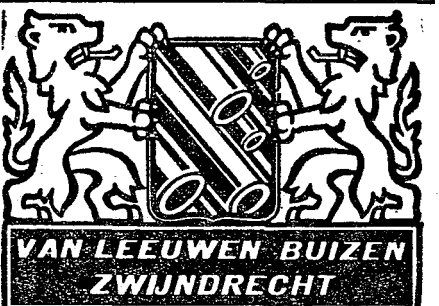
Roggeweg 13 - Postbus 126 - Tel 53198

Complete roestvrije
steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen !!

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
WAGENS
SCHAFT-
ETC.

HOUTBOUW HAHBO
HARDINXVELD

TELEFOON Giessendam-Hardinxveld 2141

N.V. Aannemers- en
Handelsbedrijf
VAN OORD
Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam
Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken
dienst.

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.
Mill (N.-B.) - Telefoon 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten
gebouwen, houten woningen, directie-
kettens, barakken, garages, vakantie-
huisjes. Speciaal voor de landbouw:
kippenhokken, veldschuren, loodsen.
Export: België - Duitsland - ect.

OOSTERHOF'S aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

Leveranciers van

stelgerpalen - kortelingen - betonstem-
pels - perkoenpalen - heipalen - boom-
palen - afrasteringspalen - piketten -
ook gecreosoteerde palen

RONDHOUTHANDEL
**M. J. WILBRINK
& ZOON**

Dorpsstraat 193 - Beekbergen - Tel. 05766 - 397

"Spreken is zilver en zwijgen is goud", luidt het spreekwoord. Ach, als dit waar is, dan is er veel zilver in de wereld. De laatste dagen van de vorige week waren wij in Cambridge, in Engeland, waar wij een congres bijwoonden. Dertig sprekers hebben wij aangehoord, in twee maal 24 uur. Wel iets te veel zilver aan het einde van een week. Een van de sprekers, een uitstekende, begon zijn rede met een "bon mot", een aardig gezegde, een anecdote, een gevatte opmerking. Dat is zo de manier, waarop de Britten — en ook de Amerikanen — graag beginnen. Een "aandachtrekkertje", om het maar eens zo te noemen. Wie begint met: "mijnheer de voor- ter, lang heb ik gearzeld of ik hier wel het woord zou voeren, maar nu ik hier sta, heb ik slechts een enkele gedachte te ontwikkelen..." is wat van plan. Pas op voor zulke bescheiden babbelaars!

Maar de spreker in kwestie, een bekende Britse advocaat, kon het. Geen wonder, zult u denken, een Britse advocaat, nog wel een Queen's Council, iemand die dus mag optreden voor het opperste gerechtshof in Groot Brittannië, die niet kan spreken kan wel naar huis gaan! Deze ging niet naar huis. Hij sprak. Hij begon glimlachend met deze zin: "Mijnheer de voorzitter, mij bewust van mijn beperkte mogelijkheden, heb ik niet gearzeld om aan uw uitnodiging te voldoen..." Het gehoor lachte mee. De mogelijkheden van de betrokken jurist waren wel bekend. Maar hij ging verder: "ik begrijp, dat u allen glimlacht. Ik herinner u echter graag aan het feit dat in 1876, bij de opening van de Law Courts in Londen, in aanwezigheid van Koningin Victoria, lang gedelbeteerd is over de welkomstrede van de Opperrechter. Deze wilde aldus beginnen: "Majesteit, ons bewust van onze beperkte mogelijkheden, hebben wij..." Daarmede was één van de rechters het niet eens. "Ik protesteer" zei hij fier, "ik heb geen beperkte mogelijkheden, uit mijn naam kunt u dus niet spreken zoals u wilt..."

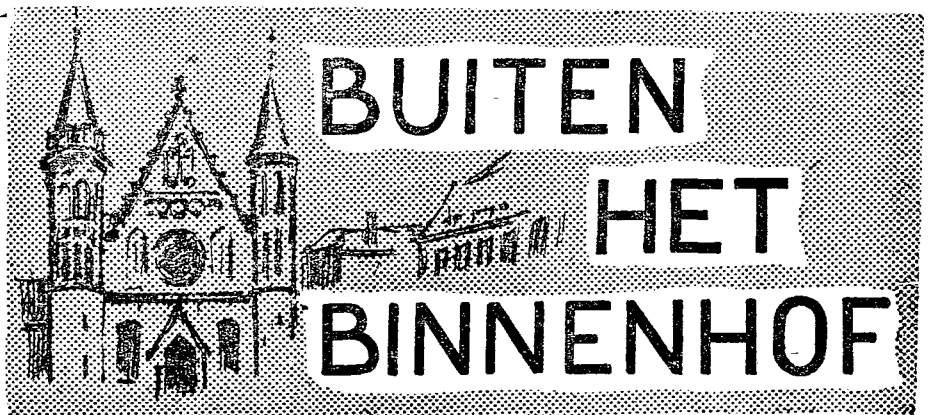
Toen rezen de moeilijkheden. Maar men is er uitgekomen. De toespraak werd als volgt gewijzigd: "Majesteit, ons bewust van elkanders beperkte mogelijkheden..."

Wie zulke beginzinnen in zijn mouw heeft als hij optreedt, kan verzekerd zijn van een aandachtig gehoor.

Want spreken is dan wel zilver, maar het is ook moeilijk. Het beroemde "enkele woord" van een redenaar kan uitdijen tot een trage stroom van taai woorden, die als slaapmiddelen beter verkoopbaar zijn dan als redevoering.

Wij lazen ergens dat de voordrachtskunstenaar Albert Vogel Jr. Kamerleden les gaat geven in voordrachtskunst. Maar als datgene wat voorgedragen is geen kunst is, wordt de wijze van voordracht ook niets.

Het zilver, waarmede wij beginnen — als wij dan zo nodig moeten spreken — moet natuurlijk wel zilver blijven, het moet niet gaan verbleken, het moet zijn glans niet verliezen, het moet niet zwaar worden als

BUITEN HET BINNENHOF

lood en donker als verweerd koper.

En wee de spreker die fris begint en dan in het moeras van zijn eigen woorden jammerlijk verdrinkt.

Er zijn mannen en vrouwen, die in het openbaar niet durven spreken. Zij moeten dat dan ook niet doen. Wie geforceerd en tegen zijn wil een rede moet houden, maakt fouten, niet willens en niet wetens. Dezeer dagen hoorden wij van een groot man in een industrie, die een rede moest houden, onder anderen beluisterd door de Prins der Nederlanden. Het bedrijf had jaren geleden het predicaat "Koninklijk" ontvangen. Om de nadruk op het geval weg te nemen, willen wij dit bedrijf nu noemen met een door ons gefingeerde naam: "Koninklijke Meubelfabriek". De president was nerveus. Dat is al een slecht begin. Hij wist dat de Prins der Nederlanden onder zijn gehoor zat. Hij begon en hij wist dat hij allereerst, voordat hij de woorden: "Dames en Heren" zou gebruiken, moest laten merken dat de Prins er was. Hij had zich stellig voorgenomen te zeggen: "Koninklijke Hoogheid, dames en heren". Wat zei hij? "Koninklijke Meubelfabriek, dames..." En toen merkte hij aan het gesmoord gelach dat er iets mis was gegaan. Wie zich dan herstelt — hij deed het — verdient een prijs.

Wij keren terug tot de advocaat, die in Cambridge het woord voerde. Waarover dient nu niet ter zake. Maar hij was een redenaar, hij verdedigde een bepaalde houding tegenover enkele kwaden van onze tijd. Er zat lijn in zijn betoog. Hij ging uit van zo genaamde beperkte mogelijkheden. Bij wijze van grap. En hij kwam uit op de inderdaad voor de hand liggende beperkte mogelijkheden van de mens in deze maatschappij. Wie van de humor, na enkele tijd, kan overschakelen naar de ernst van het leven, omdat hij inderdaad wat te zeggen heeft, die vindt een aandachtig gehoor, althans bij degenen die hem hebben uitgenodigd om te spreken.

William Gaabbe

het beeld der vaderen 1916

♦ Voor

De leerplichtwet van minister Borgesius is indertijd in de Tweede Kamer aangenomen met 50 tegen 49 stemmen. Eén lid was afwezig, nl. graaf Schimmelpenninck. Hij was tegen, dat was bekend. Was hij aanwezig geweest, dan was de uitslag geweest 50 vóór en 50 tegen en dan was het ontwerp verworpen.

Het reglement van orde bepaalt nl. dat bij staking van stemmen in de volgende vergadering nogmaals moet worden gestemd. Maar hebben alle leden aan de stemming deelgenomen, dan betekent staking van stemmen verwerping.

Graaf Schimmelpenninck had graag aan de stemming deelgenomen, maar des morgens maakte hij een rit; zijn paard struikelde, de graaf rolde over de grond, en werd gekwetst. Zodoende ontbrak hij des middags bij de stemming.

Het geval werd in het volgende „gedicht” bezongen:

*Graaf Schimmelpenninck en zijn bieken
Doen beiden aan de politiek;
De Graaf zei tegen zonder manco.
De Schimmel zei: wij stemmen blanco.
Zo werd Borgesius' leerplichtwet
Door paardepolitiek gered.*

En halve eeuw geleden onthulde mr. Verkouteren (C.H.) evenwel in de Gooische Courant dat er over die stemming nog iets meer te vertellen viel:

„De wet op de leerplicht is er indertijd met behulp van een krankzinnige doorgehaald. Het heet altijd, dat die wet er gekomen is, doordat het paard van de heer Schimmelpenninck zijn ruiters afgeworpen had en deze daardoor, op de dag der stemming, verhinderd was in de Kamer te verschijnen, maar die wet zou toch verworpen zijn geweest, indien niet de vrienden der Regering een vroeger zeer verdienstelijk kamerlid, dat door een ongelukkig toeval

geestelijk geheel was gekrenkt en dan ook sedert lange tijd niet mee ter zitting was verschenen van huis hadden gehaald en in de zitting gebracht. Het woord „VOOR” met plakletters op een stuk karton gedrukt, werd hem voorgehouden en zo heeft hij gestemd. Zulk een vertoning is diep bedroevend. Kamerleden die zo iets op touw zetten, verdienen geen achting en het is een bewijs van de grote lauwheid en laktheid van het Nederlandse volk, dat het zo iets ongemerkt heeft laten voorbijgaan. In andere landen zou het een storm van verontwaardiging hebben gewekt, maar het Nederlandse volk blijft onaandoenlijk en komt niet licht in beweging.”

Rest ons nog te melden, dat biek in bovenstaand gedicht een weinig bekend woord is, dat zelfs in het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal ontbreekt. Het is een soldatenterm, uit Ned. Indië afkomstig, voor „een knol van een paard”.

Brug bij Muiderberg naar Zuidelijk Flevoland

De heer AANTJES (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Is het waar, dat de bij Muiderberg te bouwen vaste brug naar Zuidelijk Flevoland een hoogte van 12,70 meter zal hebben?
2. Zal daardoor niet ernstige schade worden toegebracht aan de waterrecreatie, met name doordat honderden voor de waterrecreatie gebruikte boten, die zowel het gebied van het Gooimeer en het Veluwemeer als dat van het IJmeer bevaren en in een van die gebieden hun thuishaven hebben, van het andere gebied zullen worden afgesneden?
3. Is het waar, dat voor de rondvaarttochten, die vanuit de Gooi- en Veluwekust worden georganiseerd, eveneens een groot deel van het tot nu toe bevaren gebied verloren zal gaan?
4. Is het voorts waar, dat voor de meeste beroepsvissersschepen, die aan de Gooi- of Veluwekust hun thuishaven hebben en die door de inpoldering van het IJsselmeer toch al zo in hun bestaansmogelijkheid zijn aangetast, het resterend deel van het IJsselmeer onbereikbaar zal worden?
5. Zullen de scheepsbouw- en scheepsreparatiebedrijven in de Gooi- en Veluwehavenplaatsen, die ten gevolge van de inpoldering geheel op de waterrecreatie zijn overgeschakeld, niet opnieuw in hun bestaansmogelijkheid getroffen worden?
6. Is over het onder 1 genoemde voornemen het advies ingewonnen van de Commissie Ontwikkeling Recreatie Randmeren IJsselmeerpolders en, zo ja, kan de Minister meedelen in welke zin deze commissie geadviseerd heeft?
7. Kan de Minister meedelen, op welke hoogte de brug gebracht zou moeten worden om aan de bezwaren voor alle of althans verreweg de meeste schepen tegemoet te komen?
8. Indien een betrekkelijk geringe verhoging van de hoogte voldoende zou zijn, is de Minister dan bereid daartoe alsnog te besluiten, vooral gezien de aan de randmeren van de IJsselmeerpolders toegedachte belangrijke functie op het gebied van de waterrecreatie?
9. Indien onverhoopt een besluit als onder 1 bedoeld zou worden genomen of gehandhaafd, is de Minister dan bereid een schadevergoedingsregeling voor de getroffen bedrijven in het leven te roepen?

Een goed gesprek

A C H T E R P A G I N A

Een goed gesprek is een gesprek dat ons verder brengt, een gesprek waar wat uit komt, een gesprek waar je wat aan hebt; zakelijk, emotioneel, ontspannend.

Elk gesprek is niet even goed. Wij kletsen soms maar wat; wij weten soms niet iets zinnigs te zeggen. Je hebt gesprekken waarin meer wordt afgebroken dan opgebouwd; zakelijk, emotioneel, meer spannend opwekkend dan ontspannend.

Een goed gesprek is een goed ding in het leven, zowel in het serieuze als op het luchtiger vlak. Wij moeten daar op uit zijn. Teveel wachten wij eigenlijk maar af wat uit een ontmoeting voort zal komen. Wij bereiden ons daartoe te weinig voor.

Het zou van belang zijn als wij daarover deze weken eens nadachten. Wij zullen in de zomermaanden zo onze ontmoetingen hebben en na deze maanden in het nieuwe (partij)werkseizoen eveneens. Bij allerlei gelegenheden; als het goed is ook ergens in partijverband.

Tijdig op de hoogte

Dat geldt natuurlijk vooral voor een partij-jaar als in september aanvangt en dat zijn hoogtepunt zal vinden op woensdag 24 mei 1967, de dag van de verkiezingen voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In dit komende politieke seizoen vragen dan als hoofdpunten de aandacht: de opstelling van een nieuw Program van Actie, de samenstelling van een kandidatenlijst en de opbouw van de propaganda, de verkiezingscampagne.

Dat zal veel werk vragen van de kiesverenigingen, de centrales en de landelijke organisatie.

Wij hebben hier reeds eerder medegedeeld, dat voor hetgeen op landelijk niveau moet gebeuren reeds een rooster van vergaderingen en een schema van de te verrichten handelingen is samengesteld. Deze gegevens zijn ook toegezonden aan de Kamercentrales, zodat deze hun planning in het landelijke schema kunnen inbouwen. De kiesverenigingen zijn deze week eveneens per brief ingelicht omtrent de hoofdpunten, zodat men tijdig op de hoogte is.

Gang van zaken

ER zal in het verband van de partij vanaf september dus heel wat gepraat moeten worden, in allerlei organen. Wij hopen, dat het goede gesprekken zullen zijn. Het is van belang, dat wij ons daartoe tijdig voorbereiden, ons daarop van het begin af instellen.

Een van de belangrijkste punten van gesprek zal zijn de opstelling van het Program van Actie 1967, dat zal gelden voor de nieuwe parlementaire periode van vier jaar, dus voor de tijd van 1967 tot 1971.

De vaststelling van zo'n program is van het grootste gewicht. Daarmede wordt in grote lijnen de koers uitgezet, welke de partij wil varen. Daarin ko-

men de hoofdtrekken van het beleid van de partij tot uitdrukking.

Bij die vaststelling moet de hele partij betrokken zijn. Daarbij kunnen alle leden een stem hebben via hun eigen kiesvereniging. Daar in de eerste plaats immers zal het ontwerp, dat het Centraal Comité aan de partij voorlegt, worden besproken. Daar kan het niet alleen besproken worden, maar daar kunnen ook amendementen worden opgesteld, welke bij de regionale organen, de Kamercentrales, kunnen worden ingediend.

In de vergaderingen van de Kamercentrales worden de amendementen door de afgevaardigden der betrokken kiesverenigingen nader behandeld. De Kamercentrale beslist dan welke amendementen door haar worden overgenomen om als amendementen van de Kamercentrale doorgezonden te worden aan het Centraal Comité. De Kamercentrale coördineert ook de ingediende amendementen, welke op één onderwerp betrekking hebben. Daarnaast is de Kamercentrale bevoegd ook zelfstandig amendementen op het ontwerp-Program van Actie bij het Centraal Comité in te dienen.

Indien een amendement van een kiesvereniging niet door de Kamercentrale wordt overgenomen, is die kiesvereniging bevoegd, zelf dit amendement toe te zenden aan het Centraal Comité.

Het Centraal Comité bespreekt de binnengekomen amendementen en herzielt naar aanleiding daarvan eventueel zijn ontwerp-Program van Actie.

Het aldus opgestelde ontwerp wordt vervolgens toegezonden aan de leden van het Partij Convent, alsmede aan de Kamercentrales en kiesverenigingen, welke amendementen bij het Centraal Comité ingediend hebben. De afgevaardigden van Kamercentrales en kiesverenigingen, welke amendementen bij het Centraal Comité indienden, kunnen hun amendementen op het Partij Convent toelichten.

Het Partij Convent behandelt de overgebleven amendementen (dus die, wel-

ke niet door het Centraal Comité zijn overgenomen) en stelt het Program van Actie voorlopig vast, waarna de Deputatenvergadering dit officieel doet.

De gehele partij door

HET ontwerp-Program van Actie gaat dus de gehele partij door. Dat is een goede zaak. Het gaat immers om een partijprogram.

De kiesverenigingen hebben in het verleden steeds het program besproken en ook een vrij veelvuldig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om amendementen in te dienen. Bij de opstelling van het Program van Actie 1963 werden er bijvoorbeeld ruim negenhonderd amendementen ingediend. Daar waren er natuurlijk heel wat bij die betrekking hadden op eenzelfde punt of op kleine onderdelen. Maar er bleek toch uit, dat men zich in de partij serieus met het op te stellen program had bemoeid.

Wij hopen, dat de partij dit thans weer zal doen, in al haar geledingen.

Eén groot protest

HET gaat in de politiek om de wereld waarin wij leven en waarin wij in de toekomst leven zullen; binnen de grenzen van „ons goede vaderland” en daarbuiten, in Europa en in het kader van de vijf continenten.

Wij hebben geen vrede met de maatschappij waarin wij leven. Er zijn allerlei verhoudingen en toestanden in ons land en in de wereld, welke nog op tal van punten wijziging, verandering, verbetering behoeven.

Daarmede houdt ons Program van Actie van nu zich bezig; daarmede zal ook ons Program van Actie 1967 zich bezig houden. Het houdt onze zienswijze in en onze wensen ter bevordering van een goede samenleving van mensen en volken. Het neemt geen genoegen met wat er nu is. Het is eigenlijk in zekere zin één groot protest tegen wat nog niet goed is.

Wij zijn voor verandering, wijziging, verbetering van wat niet goed is. Het is een wat zwaar geladen woord, een woord met een (voor ons) bepaalde kleur, maar anders zouden wij kunnen zeggen, dat wij in wezen „revolutionair” zijn, ondanks onze naam.

Trouwens, onze naam is Anti-Revolutionair en doelbewust niet contra-revolutionair. Tegen de geest van de Franse Revolutie, maar daarmede niet vanzelfsprekend tegen het goede dat ondanks vele verkeerde dingen daaruit voort was gekomen.

„Revolutionair”

EEN christen is in wezen in de door ons bedoelde zin revolutionair; moet dat ook zijn. Daarom ook moeten wij oppassen met onze naam. Vooral nu

wij uit de beperktheid van ons eigen land veel meer in de internationale samenleving terecht komen.

Als, om een voorbeeld te noemen — er zijn nog pikantere voorbeelden, maar die komen later nog wel eens ter tafel —, een Anti-Revolutionair een christen-democraat als president Frey van Chili ontmoet en zegt: ik ben christen-democraat als u en ik ben lid van de Anti-Revolutionaire Partij, dan is de reactie vanuit de toestand in Chili gezien: ik ben revolutionair, want de situatie in Chili vereist een grondige verandering.

Maar dan vinden wij elkaar duidelijk hierin - en dan is geen enkel misverstand mogelijk -: wij zijn voor christelijke politiek, wij willen een evangelische politiek voeren. Een politiek, welke in de praktijk vanwege ons menselijk falen echt niet altijd aan de hoogste eisen zal blijken te kunnen voldoen. Een politiek vanuit de Bijbel, bedreven door een evangelische volkspartij.

Widek.

Firma H. van Triest & Zoon

Groothandel in tourages

DWINGELO

Telefoon 0 5219 - 1647 dgg 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE IN- EN VERKOOP VAN UW RUWVOEDERS

Visser

Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - BEVERWIJK

Telefoon (02510) 25244

GEVESTIGD SINDS 1919

F. VINK & ZOON

Aannemersbedrijf

Telefoon 01827-261

KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf!

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren! Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

opel
chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

Bink's autobedrijf n.v.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

Nú proefflacon 1.70

Weg is de MIGRAINE

Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vrouwelijke en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt baat bij het weldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw broodnodige rust

MELISANA

1.70 - 2.90 - 4.90

extra voordelige familieflacon 11.90

NAAM- EN NUMMERPLATEN

in diverse uitvoeringen

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.

ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING G. TER VEEN - GELEEN
Graaf Huyllaan hoek Markt - Tel. 04494-5888*

... maar nu moet u eens origineel TARVO moutbrood nemen en proeven hoe mals dat is en ... hoe veel langer mals dat TARVO blijft!

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

Rotterdam - Wijnhaven 84 - Telefoon 120325

nederlandsse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Een bekend beeld in deze vakantiemaanden: een hartelijk afscheid met de wens „zonnig weer en een behouden terugkomst”.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

Deze week

- Een lezer schrijft (pag. 2)
- De numerus clausus (pag. 2)
- Het wonderbaar getuigenis (pag. 3)
- De ministeriële verantwoordelijkheid (pag. 4)
- De afremming van bestedingen (pag. 5)
- De militaire wetten (pag. 5 en 6)
- De bijzondere universiteiten en de onderwijsraad (pag. 6)
- Het beeld der vaderen (pag. 7)
- Wij en de ander (pag. 8)

Mededeling

In verband met de vakantie zal *Nederlandsse Gedachten* volgende week niet verschijnen. Ons blad zal eveneens niet verschijnen op 20 augustus.

OPREIS

CARBOVIT tegen maag-
en darmstoornissen.
MUGOLIN • (reukloos)
ter voorkoming van muggebeten.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117700*

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waardevaste koopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort,
Bergstraat 6-8,
tel. 03490-17043*

Het wonderbaar getuigenis

DE redactie van „Op Wiek”, het orgaan van de Arjos, heeft het interessant en leerzaam gevonden een aantal parlementaire redacteuren hun oordeel te laten geven over de A.R. partij en speciaal over de A.R. fractie in de Tweede Kamer.

Nu moet men niet denken, dat deze parlementaire redacteuren in héél bijzondere mate gequalificeerd zijn om als deskundig beoordelaar op te treden. Althans niet als men let op hetgeen zij, in het generaal genomen, aan parlementaire verslagen produceren. Want als dáárop ook eens eijfers zouden worden gegeven, dan zouden er nog al enige onvoldoendes bij zijn. Maar dat laten we verder rusten.

De redactie van Op Wiek geeft ter overdenking van de Arjosleden ook het oordeel van de parlementaire redacteur van Het Vrije Volk. Het begint aldus:

„Een paar typerende dingen vooraf. Anti-revolutionairen barsten bijna van het zelfvertrouwen. Ik mis bij hen de twijfel, die, dacht ik, de basis is van alle geloof. Ze weten precies wat God wil dat we er van denken zullen. Schoolvoorbeeld: Algra. Natuurlijk niet Berghuis.

Antirevolutionairen barsten bijna van het zelfvertrouwen. Ze weten precies wat God wil dat we er van denken zullen.

Daar gaan we wat nader op in. En nu zou het gemakkelijk zijn, te antwoorden met een vraag. De vraag b.v. hoe lang het geleden is, dat de heer Vondeling zijn zelfvertrouwen en zelfverzekerdheid, die hij in de Vara-uitzendingen voor de t.v. zo vaak ten toon mocht spreiden, (niet altijd tot verhoging van de propagandistische kracht van de P.v.d.A.; daarvoor was het net iets te parmantig) heeft verloren. Maar met zo'n vraag, hoe interessant ook en geschikt om over het geschrevene en gesprokenen na te denken, schieten we toch niet zo heel veel op.

Wij gaan liever serieus op de zaak in.

DEZER dagen ontvingen wij een brief van een dame uit Groningen, die nog had schoolgegaan bij meester R. van Wageningen Pzn. van Zuidwolde.

Eens hief hij in de klas de Bijbel omhoog, en vroeg: wat is dit voor een boek? — Dat is de Bijbel, meester. Goed, maar nu zal ik je iets zeggen, dat je daarbij heel goed moet onthouden: De Bijbel is Gods Woord, Gods onfeilbaar Woord. En wat ging hij toen de kinderen als het ware met aandrang zeggen: houdt dat heel je leven vast, Gods onfeilbaar Woord. Je kunt er altijd op aan en wat de Here daarin beoefent, daar kan je vast op rekenen, heel je leven lang. En in aansluiting daaraan leerden ze toen: Wij geven het niet over, voor geld of eer of goed, dat licht op onze paden, die lamp voor onze voet.

Die herinnering werd mij geschreven ter begeleiding van een afschrift van een boekje: Een vermaning en onderwijzing om vroegtijdig Den Heere Jezus te zoeken, geschreven door J. D. H. Pruisnier, in leven dagloner te Zeerijp.

Deze Pruisnier was geboren in de buurt van Hannover en volgens de overlevering is hij als Westfaals soldaat van het leger van Napoleon tijdens het wegtrekken der Fransen in Groningen ondergedoken en later met Elske Vegter te Zeerijp getrouwd. Het boekje, waarvan hier sprake is, schreef hij twintig jaar later voor zijn kinderen, om ze te vermanen, in de vrede des Heren te wandelen. Op het eerste gezicht verbaas je je er over, dat deze man, die alleen in Duitsland op de lagere school is geweest en hier in Zeerijp lange dagen maakte bij de boer, in zulk vlot Nederlands kan schrijven. Maar het is toch wel duidelijk. Die man heeft de Bijbel elke dag gelezen, hij heeft de Bijbeltaal ingedronken en als

Vraag verhuysfolder of emigratiefolders aan

BONGERS

Internationaal verhuisbedrijf
RIJNHAVEN - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
Opslag inboedels Overzee-verpakking

HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

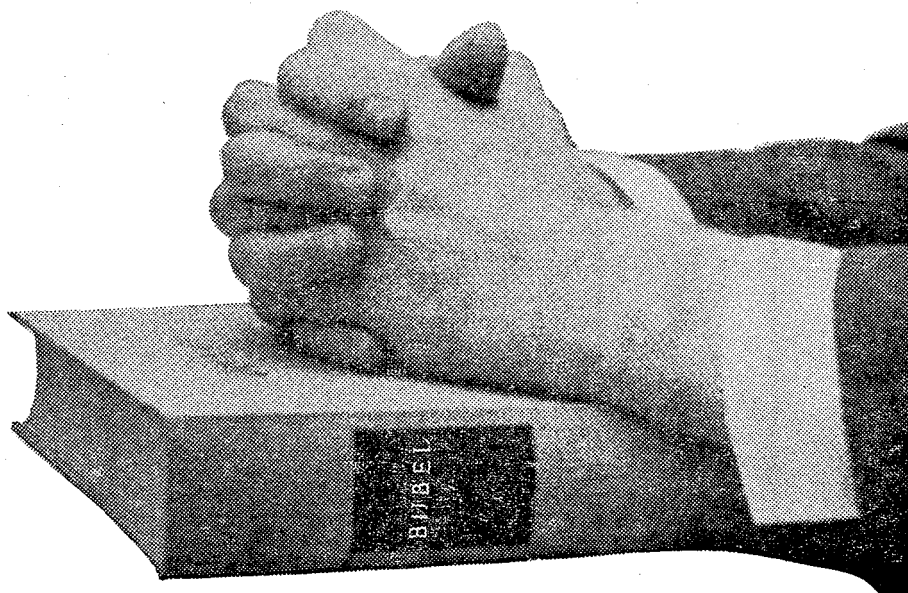
Uw adres voor

RECEPTIES en PARTIJEN

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880)-2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

de zinnen hem toevloeden, dan komen ze uit zijn éne en enige Boek.

Dat is bij vele eenvoudigen nog zo. Hun lectuur is allereerst de Bijbel. En ik denk niet, dat er één overtuigd a.r. man is, waar niet elke dag in de Bijbel wordt gelezen. Om het even, of hij landarbeider is of Kamerlid.

Elke dag, want Uw Woord is een lamp voor mijn voet.

DAT is uit Psalm 119, zoals u weet.

We zouden boven die psalmen kunnen schrijven: Vreugde der Wet. Het is op de letters van het hebreeuwse alfabet één lofzang op de Wet des Heren, Zijn geboden, Zijn inzettingen, Zijn rechten. In elk van de 186 verzen komt die wet voor, telkens met een variabele naam.

Het zijn Gods inzettingen en geen leringen van mensen. En allermint van mensen die bijna barsten van zelfvertrouwen. Het zijn inzettingen, waardoor eenvoudigen wijsheid leren.

Het is Gods genade, wanneer Hij aan de mensen zijn wet schenkt. Er is geen tegenstelling tussen wet en Evangelie, want de wet is een deel van de blijde boodschap. De veel kortere negentiende psalm heeft een nog uitgebreider thema: het handelt over Gods openbaring in de natuur en in Zijn wet. De hemelen vertellen Gods eer en het uitspannel het werk zijner handen . . . De wet des HEREN is volmaakt, zij verkwikt de ziel; de getuigenis des HEREN is betrouwbaar, zij schenkt wijsheid den onverstandige.

Christus is niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden, maar om die te vervullen en Paulus schrijft in Romeinen 7, dat hij naar de inwendige mens zich verlustigt in de wet Gods.

De wet Gods is ons openbaar. Zij geeft vastheid in alle omstandigheden.

Zij geeft continuïteit en wijst de moderne zgn. Situationsethiek (hier sta ik, morgen moet ik weer anders) onverbiddelijk af.

Wie de Here willen dienen, wie elke dag luisteren naar Gods wet, spreken van wat zij mogen weten.

Zonder die geopenbaarde wet Gods was de A.R. partij onbestaanbaar. Zij begint immers met te verklaren in haar beginselprogramma:

„De Antirevolutionaire Partij ziet het als haar roeping werkzaam te zijn en de strijd te voeren voor het behoud en de versterking van Gods Woord op het openbare leven”.

Zij zegt niet van alles: het is een probleem, of: er is wat voor te zeggen, of: het hangt van de omstandigheden af. Want als dat zo was, had zij niets te beweren en was haar bestaan een voortdurende loochening van de wet des Heren.

AL wordt het in verschillende kerken en gemeenten van Hervormde of Gereformeerde signatuur nagelaten, verwaarloosd of gedenatureerd eeuwenlang is het onderwijs uit de Heidelbergse Catechismus tot zegen geweest voor ons volk.

Die prediker is en was ook onderrecht in Gods wet. God verbiedt ons de Naam Gods te lasteren of te misbruiken, maar ook om ons door ons stilzwijgen en toezien zulke schrikkelijke zonden deelachtig te maken.

God leert ons in het vijfde gebod om allen, die over mij gesteld zijn, alle ere, liefde en trouw te bewijzen, — aangezien het Gode belijft, ons door hunne hand te regeren. Er is in Amsterdam een nieuw spreekwoord naar analogie van: stop een tijger in uw tank, nl. stop een provo in uw preek, want wie kan actueel preken zonder de provo's te vermelden? Een preek over zondag 39

lervuilste onkuisheid, mede op overheidskosten gedrukt moet worden, als het zich maar „als kunst aandient.”

In Leviticus wordt het volk des Heren onderwezen, hoe het leven moet worden geheiligd, en daar wordt onder meer gezegd:

En gij zult geen gemeenschap hebben met een, die van het mannelijk geslacht is, zoals men gemeenschap heeft met een vrouw: een gruwel is het. En met geen enkel dier zult gij gemeenschap hebben, om u daarmee te verontreinigen — schandelijke ontucht is het.

Verontreinigt u niet door dit alles, want door 't alles hebben zich verontreinigd de volken, die ik voor u wegdrijf. Het land toch werd verontreinigd, en ik vergold daaraan zijn ongerechtigheid, zodat het land zijn inwoners uitspuwde.

Tegenwoordig maakt men deze geboden Gods krachteloos, door te „ontdekken”, dat ze „tijdgebonden” zijn.

Maar ze stáán er, dreigend & tegelijk bevrijdend. Want het gaat om een heiliging van alle levensverbanden (Dr. C. J. Goslinga).

ZOLANG wij, ook in de politiek, vasthouden aan het geopenbaarde Woord van God, hebben wij onze zekerheden. Dat heeft niets met zelfverzekerdheid te maken.

De bevelen des HEREN zijn waarachtig, zij verheugen het hart; het gebod des HEREN is louter, het verlicht de ogen.

De grote politieke strijd over de sociale en economische politiek nadert in deze fase zijn voltooiing.

De strijd om de onveranderlijke en zegenrijke geboden des Heren voor het culturele leven is begonnen. Er kondigt zich een Kultuurkamp aan die de wortels van heel het zedelijk leven raakt, en waarbij krachten aan het werk zijn, die huwelijk en gezin, liefde en trouw willen veranderen in bandeloosheid en bestialiteit, in schaamteloosheid en egoïsme, totdat het land zijn inwoners uitspuwt.

Geen Christen zal dan meer dubben over het bestaansrecht van een Christelijke partij, omdat de noodzaak dan directer dan ooit voor zijn ogen komt te staan, en dan getrouw te zijn zal een zaak zijn van grote genade, maar ook van grote zekerheid, dat het gebod van God niet krachteloos mag worden gemaakt.

In de dagen van Eli was de grootste goddeloosheid voor de deur van de tent des Heren, totdat er weer een dienaar in linnen lijfrok eerbiedig zeide: spreek Here, want uw knecht hoort. A.

SCHULING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

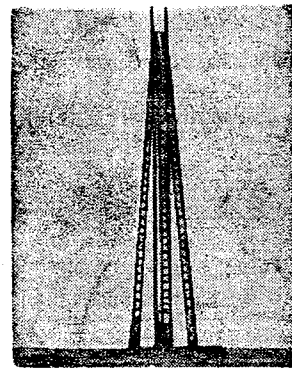
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

HOLWERDA-ZONEN

DOKKUM - DRACHTEN - ROTTERDAM

Alle transporten Binnen- en Buitenland

Speciaal verhuizingen - Meubeltransporten

H. STRUIK & ZOON N.V.

Fabriek dekkleden, tenten.

Imp./Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden, elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Fabriek dekkleden, tenten.

Diepenveenseweg 8 - Tel. 05700 - 13970
DEVENTER

Het beeld der vaderen 1916

• De haringvloot

In de zomer van 1916, dus nu een halve eeuw geleden, trachtte Engeland de Nederlandse visserij op de Noordzee stil te leggen.

Het verklaarde dat vis als contrabande zal worden beschouwd. Zodra dus een Nederlands schip een haring uit de Noordzee aan boord heeft getrokken, is het een neutraal schip met contrabande aan boord en het kan door de Engelse marine worden opgebracht. Dat werd dan ook vlijtig gedaan.

En nu deden de Engelsen de Nederlandse reders een voorstel. Zij zeiden: het is voor u vervelend, dat wij genoodzaakt zijn, uw schepen op te brengen. Als we nu eens een akkoord troffen: gij gaat uw haringvloot oplegen en wij betalen de daardoor geleden verliezen...

De Nederlandse reders gaven een merkwaardig antwoord. Zij besloten in een snel tempo al de vissersschepen, die uit konden varen, naar zee te doen vertrekken.

En de oude Lohman schreef in De Nederlander een artikel, waarin hij de situatie aldus schetste:

"Engeland maakt zich thans meester van onze vissersschepen, geladen met onze vis gevangen in onze zee (want de zee behoort aan allen) en die dus varen naar onze havens, waar de vis te koop wordt aangeboden, op onze markt, dus niet aan de vijanden van Engeland, maar aan de gehele wereld, zodat Engeland, als het aan Duitsland die vis niet gunt, het die zelf kopen kan".

Maar van zulk een argumentatie wilde Engeland niets weten. Het stond op het standpunt, dat het de macht had, en dus de bevoegdheid om van die macht gebruik te maken.

Het is merkwaardig, hoe anti-Engels de stemming van onze bevolking in die dagen was. Niet zo zeer pro-Duits als wel anti-Engels.

En als daarvan uiting werd gegeven, bv. in de dagbladen, dan kwam al héél gauw de verwijzing naar de Boerenoorlog te voorschijn. Wat hebben ze in Transvaal en de Oranje-Vrijstaat gedaan? Daar hebben ze oorlog gevoerd tegen vrouwen en kinderen. Daar hebben ze vele duizenden vrouwen en kinderen laten omkomen in concentratiekampen. Engeland doet het vaak voorkomen, dat het speciaal de kleine naties beschermt, maar wie dat nu nog gelooft, is ongeneeslijk.

Zo stond het toen in een van onze a.r. bladen.

POLITIE moet meer aan public "relations doen" heeft de Utrechtse hoofdinspecteur C. van Dorpe gezegd. De heer Van Dorpe is chef van het „bureau voorlichting en voorkoming misdrijven". Let er wel op, dat dat woord voorlichting niet slaat op misdrijven. De politie te Utrecht heeft, zo lezen wij in „De Christelijke Politie-ambtenaar" de beschikking over speciale functionarissen wier taak het is vertegenwoordigers van pers, radio en t.v. en daarmee het publiek voor te lichten. Een taak, welke voor de volle 24 uur van het etmaal geldt.

In onze jonge jaren, toen wij als pril verslaggever door Utrechts straten, lanen en over Utrechts grachten dwaalden, was die voorlichting er ook al. Iedere morgen van de werkdag haalden wij op de Ganzenmarkt, niet zelden bij de toenmalige inspecteur Rosmalen het politierapport. Niet dat de heer Rosmalen niets anders deed dan de vertegenwoordigers van de pers ontvangen, het was een van zijn taken. En was een verslaggever dieper geïnteresseerd in een bepaald voorval, dan was de genoemde inspecteur de schakel tussen de journalist en andere politie-functionarissen.

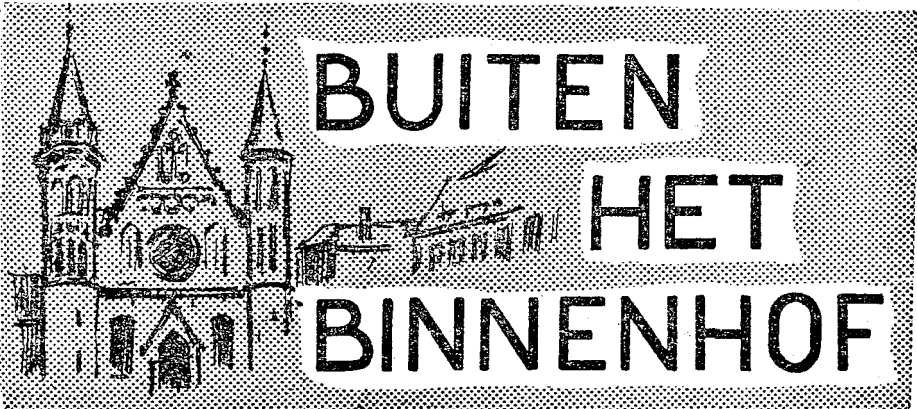
Maar zoals gezegd: inspecteur Rosmalen deed het erbij. Soms troffen wij inspecteur Fransen of een van diens collega's. De inkt in onze pen zou nu graag in de richting van dat Utrecht in de late twintiger jaren willen stromen, maar voor herinneringen is er op het ogenblik geen plaats. Wij wilden iets schrijven over politie en public relations.

Over dat laatste woord hebben wij het hier al eens gehad. Het is een Amerikaans begrip van oorsprong. Moeilijk in het Nederlands te vertalen. „Reputatiebehartiging" is een woord dat er dichtbij komt. Een functionaris die in Nederland een Public Relations Officer heet een P.R.O. (heeft niets te maken met Provo!) heet in het Zuid-Afrikaans „schakelbeambte", hetgeen ook goed aanduidt wat deze man of vrouw op de schouders is gelegd. Onder public relations wordt volgens het Nederlands Genootschap voor Public Relations verstaan: „het hoofdzakelijk door voorlichting stelselmatig bevorderen van goede verhoudingen met die groepen van mensen van wier oordeel men als organisatie afhankelijk is."

Om te weten wat public relations is kan men ook overdenken Mattheus 5:16. Keren wij terug naar Utrecht. Niet alleen daar wordt door de politie aan voorlichting gedaan, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag kennen ook voorlichtingsambtenaren bij de politie. Hun werk dateert niet van vandaag of gisteren. En toch...

Toch heeft het apparaat „public relations" en in Amsterdam en in Utrecht en op het departement van Binnenlandse Zaken en op dat van Justitie de laatste weken niet effectief gewerkt. Er is tussen politie en publiek en tussen justitie en publiek een kortsluiting ontstaan om maar niet te spreken over de kortsluiting tussen de burgemeester van Amsterdam en de hoofdstedelijke commissaris en tussen die twee en de minister van Binnenlandse Zaken.

Enkele voorbeelden: De wijze waarop het ontslag van de H. C. van Amsterdam is bekend gemaakt tart het begrip „goede verhoudingen". Het feit dat de H.C. van Utrecht uit de benoemingsschool klapte is schadelijk voor het

aanzien van de politie en gooit aanstaande kandidaten voor de post van H. C. in Amsterdam een (wapen)stok voor de voeten. De in het openbaar afkeuren door de officier van Justitie van maatregelen, welke een Amsterdamse hoofdinspecteur heeft genomen spot met „goede betrekkingen", spot met de reputatie van de hoofdstedelijke politie. Stelt u eens voor dat in een groot bedrijf de president een van zijn directeurs openlijk „aan de kaak stelt" om deze justitiële uitdrukking hier te gebruiken. Wat heeft dit voor gevolgen IN het bedrijf?

Voorlichting, goede voorlichting heeft ten enenmale ontbroken gedurende de vol van geruchten zijnde dagen welke achter ons liggen. Als iedere krant zo langzamerhand geschreven heeft, dat de Nijmeegse H. C. naar Amsterdam gaat, wordt dit door hem tegengesproken.

En zo zijn er nog wel enkele blunders te noemen, welke gemaakt zijn op het punt van de reputatiebehartiging van de minister, de burgemeester, de hoofdcommissaris, de officier van Justitie en de hoofdinspecteur. Niemand greep blijkbaar ergens in. Als er een apparaat vandaag om een goede reputatie vraagt is het wel de politie. Maar dan zal de voorlichting over haar doen en laten ook volkomen duidelijk moeten zijn. Vergeet niet, dat één foutje in de behartiging van de reputatie, werk van jaren waardeloos kan maken.

Reputatiebehartiging moet haar basis vinden en bij de Hoofdcommissaris en bij de jongste agent in het korps. Het „doe de vuile was de deur uit" mag nooit een slagzin, laat staan een realiteit worden.

Wij kennen een bedrijf in Nederland dat jarenlang geleden heeft onder een slechte naam, onder een slechte „image", omdat in de crisisjaren van '30 duizenden arbeiders in dat bedrijf ontslagen werden. Tientallen jaren heeft die maatregel doorgewerkt. Heel wat moeite is gedaan om een goede reputatie blaam weg te nemen.

Reputatiebehartiging is een teer beroep. Men moet van dat beroep verstand hebben. Velen denken dat zij het hebben. Dat is, het blijkt telkens weer, niet zo. Het is mogelijk een „schakelbeambte" aan te stellen in de rang van hoofdinspecteur of commissaris. Het omgekeerde is moeilijker!

William Spaargaren

ROTTERDAM

Voor Uw huwelijksreportages

FOTO BAM

Nieuwe Binnenweg 221
Telefoon 234853

SPREEK TIJDIG AF

Barendrecht's
SPECIAALZAKEN

SPECIAALZAKEN

Textiel
Bedden
Baby-artikelen
Tapijten

Kat. Lagedijk 421 - 423 - 430 - 432 - Telefoon 176630
Schiedamsweg 47 - Telefoon 252892
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161819

KOLEN EN OLIE

VOOR HUISBRAND EN INDUSTRIE

A. VAN WEELDEN'S KOLENHANDEL

Staatweg 55 - Rotterdam - Telef. 180240
Filiaal Dorpsweg 70 - Rotterdam-Zuid - Tel. 276208

Voor het betere

TIMMER-, METSEL- EN TEGELWERK

naar

D. KLIJNSMIT

Kerkstraat 37 - telefoon 18 64 68
(buiten kantoor) tel. 12 87 92)

Ook voor excl. betimmeringen en interieurverzorging

A. Sluyter & Zonen

LUDOLF DE JONGHSTRAAT 25

Telefoon 42565-48207. Na 19 uur 155864

TRANSPORTEN DOOR HET GEHELE LAND

W. J. SPOORMAKER N.V.

AUTOMOBIELBEDRIJF ROTTERDAM-ZUID
Wolphaartsbocht 246 - Telefoon 77550

Official Peugeot-dealer

voor

ROTTERDAM-ZUID

en de eilanden

IJSSELMONDE EN VOORNE-PUTTEN

Brillen - Foto - Smalfilm

LANGSTRAAT

GRUTTOSTRAAT 3 - TELEFOON 76042 - 71751
Rotterdam - Hoogvliet - Capelle a/d IJssel

Drukkerij De Winter & Hofwegen

LAMBERTUSSTRAAT 55

TELEFOON 122054

Voor al uw drukwerk!

DE LANGE

ROTTERDAM

Specialisten sinds 1920

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN - VAATWASSERS
FORNUIZEN - STOFZUIGERS - VERWARMING
SHOWROOMS

Oude Binnenweg 146-148 - Telefoon 124067
Jonker Fransstraat 106 - Telefoon 123251
Beijerlandse laan 31 - Telefoon 71593
Winkelcentrum Hoogvliet - Telefoon 161631

TECHNISCHE DIENST Hilledijk 206 - Telefoon 279370

FIRMA C. A. STREEFKERK

LOODGIETERSBEDRIJF
Ruime sortering

gasapparaten en sanitaire artikelen

Claes de Vrieslaan 164 - Telefoon 34852

M. VAN REIJN'S

LOODGIETERSBEDRIJF

Elektrotechnisch bureau

Lusthofstraat 27, Tel. 122429 b.g.g. 131762, Rotterdam

In Rotterdams tweede Modecentrum

de Jong

DAMESMODE - HERENMODE

Katendrechtse Lagedijk 371-377

Dorpsweg 40 (h. Kat. Lagedijk)

Telefoon 277820 Filiaal: De Slinge 431

MAASSLUIS

J. Poldervaart

IJZER EN METAALHANDEL

FABRIEKSAFVALLEN

CONTAINER-SERVICEDIENST

MAASSLUIS - Heldringstraat 31

Wij en de ander

A C H T E R P A G I N A

WIJ - de leden - vormen de partij. Wij maken met elkaar als partij een bepaalde indruk naar buiten; een gunstige, een minder gunstige of gewoon een slechte indruk.

Hoe die indruk is hangt natuurlijk voor een belangrijk deel af van ons doen en van ons laten. Maar ook speelt een rol de zienswijze van de ander. Niet ieder brengt dezelfde waardering op voor een bepaald optreden. De kijk op de dingen van de ene mens verschilt nogal eens van die van de ander. De waardering, welke iemand voor iets kan opbrengen is veelal subjectief bepaald, hoe objectief hij de zaak soms ook wil en tracht te bekijken.

De indruk welke wij zelf wekken, hangt voor een deel van ons ieder persoonlijk af. Hoe ziet de ander ons persoonlijk op grond van wat hij van ons persoonlijk meemaakt. Voor een groot deel hangt de indruk, welke wij vestigen, ook af van het resultaat van ons gezamenlijk optreden in partijverband en van het optreden van degenen die wij kiezen om ons te vertegenwoordigen in allerlei partijorganen en in de publieke lichamen, zowel op plaatselijk en regionaal als op provinciaal en landelijk niveau.

Indruk

Het voorgaande betreft natuurlijk niet alleen de A.R. Partij, maar alle partijen. Het voorgaande openbaart verder geen nieuwe gezichtspunten; het kan bekend geacht worden.

Wij hebben het alleen nog eens nadrukkelijk willen onderstrepen, omdat het nogal eens voorkomt, dat sommigen geneigd zijn een partij te beoordelen naar het doen en laten van een enkele persoon of van een paar mensen op plaatselijk of regionaal of landelijk niveau; gunstig te beoordelen of te veroordelen.

Het is ons inziens fout om van welke partij dan ook zich een gunstige of ongunstige indruk te laten opdringen alleen op grond van een (toevallig) optreden van één van haar mensen. De ene keer kraakt men dan een partij door een minder geslaagd geacht optreden van iemand, om korte tijd later diezelfde partij te bejubelen vanwege een gewaardeerd optreden van dezelfde persoon of van een andere.

Daarnaast moeten wij er oog voor hebben, dat in één bepaald geval sommigen een goede indruk van een partij krijgen, maar anderen een minder goede. Het is goed zich te realiseren, dat wanneer de een klaagt de ander soms verheugd is; dat waar de een jubelt de ander een treurig gezicht meent te moeten trekken.

Image

HET belangrijkste bij de beoordeling van een partij lijkt ons haar program. Voor onze partij moet dan gelet worden op het Beginsel- en Algemeen Staatskundig Program en op het Program van Actie.

Daarnaast moet er op gelet worden in welke mate een partij er naar streeft om — naar haar vermogen, in de omstandigheden waarin men leeft — hetgeen zij wil en hetgeen zij het beste acht voor heel het volk ook concrete vorm te geven.

Zowel bij de opstelling van de programma's als bij het streven naar realisering daarvan zijn personen betrokken. Natuurlijk kan men dan ook een en ander niet los zien van die personen. Maar het is onjuist om een partij in

hoofdzaak te beoordelen naar haar leden en naar degenen die namens de partij optreden.

Het is allereerst van belang zich te realiseren wat een partij in haar geheel in grote lijnen in wezen beoogt. Het gaat in de eerste plaats om het totaalbeeld van een partij; haar image.

Beeld

NA dit gesteld te hebben, moeten wij er ons niettemin van bewust zijn, dat ook „kleinigheden” het beeld van een partij hetzij ongunstig, hetzij gunstig kunnen beïnvloeden en dit ook metterdaad doen. Of het juist is of onjuist dat dit gebeurt, wij doen er verstandig aan er op te letten. Wij moeten er rekening mede houden, dat een bepaalde houding van iemand of een vlotte opmerking in een gesprekje of een wat haastig afgelegde verklaring, welke een wat eenzijdige indruk wekt, bij vele mensen voor kortere of ook voor langere tijd een beeld van de partij doen ontstaan, dat minder aantrekkelijk is. Overigens kan evengoed door een incidenteel geval het omgekeerde resultaat ontstaan. Een beeld, gevormd door eendagsvliegen als een krant, een radio-praatje of een korte televisie-uitzending, kan iemand jarenlang ten onrechte voor ogen blijven houden als het beeld van de partij.

Zelfvertrouwen en ootmoed

TENSLOTTE heeft iedereen (?) een bepaald beeld van de diverse partijen, zo ook van onze partij. Wat denk de ander van ons?

Men kan zeggen: het is helemaal niet interessant wat de ander van ons denkt; wij gaan toch onze eigen gang; wij zijn ervan overtuigd, dat wij het menselijkerwijs gesproken toch bij het best mogelijke rechte eind hebben; wij laten ons door wat de anderen van ons denken niet van de wijs brengen.

Wij mogen toch wel wat zelfvertrouwen hebben?!

Inderdaad. Er is een tijd geweest, dat wij — althans dat werd zo gezien — overliepen van zelfbewustheid. Daarna is — althans naar onze indruk — een periode gevolgd, waarin wij de woorden deemoed of zo men wil ootmoed

nogal grondig leerden kennen. Daar kun je ook „teveel” van krijgen. Wij moeten nu ook maar weer eens wat meer zelfvertrouwen krijgen. Zo menen wij.

Merkwaardig

MAAR dan ineens lees je weer in de maand juli van het jaar 1966: „Anti-Revolutionairen barsten bijna van het zelfvertrouwen”. Blijkbaar waren wij dus toch nog zelf bewust en niet ootmoedig met zo nu en dan eens wat twijfel.

Het is in ieder geval goed, dat je weet, dat een ander een andere indruk van je heeft dan je zelf hebt. Daar kun je dan wat aan proberen te doen. Je kunt bijvoorbeeld trachten een betere voorlichting over jezelf te bevorderen.

Het is toch wel prettig als je weet hoe de ander over je denkt. Het is toch wel goed als je daar eens over nadent. Het is toch wel nuttig om je te realiseren, dat het goed zou zijn dan toch jezelf maar wat beter te doen kennen, je voorlichting te verbeteren, jezelf beter te presenteren.

Zo gezien is het een goede greep geweest om in „Op Wiek”, het ARJOS maandblad, een aantal parlementaire redacteurs van diverse bladen, hun zienswijze te laten geven over het politieke beeld van de A.R. Partij.

Dat leverde een aantal — deels nogal merkwaardige — korte verhalen op. Wij komen daar wellicht nog wel eens nader op terug. Wij gaan op de inhoud daarvan nu niet nader in; het zou teveel ruimte vragen er hier een weergave van te bieden.

Constructief

WIJ willen volstaan met dit ervan te zeggen.

Duidelijk blijkt, dat men ons op een aantal punten niet ziet zoals wij zijn; dat men ons op een aantal punten juist anders beoordeelt dan wij zouden menen dat men zou moeten en kunnen doen.

Daarnaast worden ook wel enkele zwakke plekken aangeduid, welke geheel of gedeeltelijk als juist erkend moeten worden.

Tenslotte blijkt tevens enerzijds, dat mogelijk onze voorlichting en presentatie hier en daar onvoldoende zijn; anderzijds, dat zelfs zij die aan voorlichting doen - parlementaire redacteurs - toch blijkbaar heel gemakkelijk niet alleen een verkeerde indruk krijgen, maar ook zich een onjuist inzicht verwerven. Want je vraagt je ook wel eens af: kan men nu echt niet beter weten?

Wij en de ander: het is echt niet zo gemakkelijk. Laten wij - voorop - en de anderen proberen er constructief iets beters van te maken. Allen samen zijn er mee gebaat, dat de werkelijkheid zo goed mogelijk benaderd wordt.

Widek.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**

DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.

HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

CENTRAAL COMITÉ VAN ANTI-REVOLUTIONAIRE KIESVERENIGINGEN

Voor ons bureau vragen wij ter assistentie van de boekhouding een accurate vrouwelijke

ADM. KRACHT

Mulo- en typediploma vereist. Diploma boekhouding gewenst. Liefst bekend met doorschrijfsysteem.

Geboden wordt: een prettige afwisselende werkring, waarin met grote mate van zelfstandigheid wordt gewerkt; salaris volgens Rijksregeling.

Schriftelijke sollicitaties met opgave van referenties te richten aan: Secretariaat A.R. Partij, dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage, eventueel telefonisch onder nummer (070) 63.10.23.

Het Centraal Comité van A.R.-Kiesverenigingen roept sollicitanten op voor de functie van

ADJUNCT-SECRETARIS

Zijn taak zal zijn om met de Secretaris en de andere Adjunct-secretaris samen te werken.

*

De te verrichten werkzaamheden zijn gevarieerd en betreffen onder meer het voorbereiden van rapporten, verslagen e.d.

Kennis van de moderne talen is gewenst.

Leeftijd: tot 30 jaar.

De aard van de functie vraagt bij voorkeur een academische opleiding.

Salaris afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring; ongeveer in de rang van referendaris 2e kl.

*

Eigenhandig geschreven sollicitaties met uitvoerige gegevens te richten aan het: **Centraal Comité, Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage.**
Geen bezoek dan na oproeping.

nederlandsche gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De Boschplaat. Over het Waddengebied en het twee-dammen-plan kunt u lezen op pag. 4 en 5.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117700*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Voorzichtig beleid

DOOR het kabinet-Cals is een voorstel ingediend, om het inkomen van de Kroon in belangrijke mate te verhogen. De memorie van toelichting geeft een aantal redelijke argumenten.

Vergelijking met de positie van andere staatshoofden is in de regel een zeer manke vergelijking. Dit geldt met name als men met Engeland vergelijkt, waar allerlei functionarissen formeel tot de hofhouding behoren maar materieel als staatsambtenaren worden behandeld en betaald. Koningin Elizabeth is in materiële zin niet de werkgeefster van het hofpersoneel. In Nederland is het begrip werkgeefster zo uitgewerkt, dat het personeel een collectieve arbeidsovereenkomst heeft en alle rechten kan doen gelden, die in een goed arbeidscontract plegen te worden opgenomen.

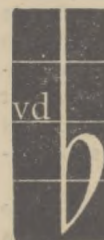
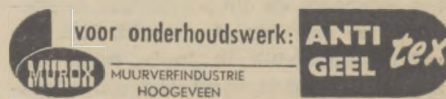
Zo krijgen dergelijke vergelijkingen licht een demagogisch karakter, al worden zij ook op schijnbaar zakelijke wijze voorgedragen.

Maar toch is hier een zeer voorzichtig beleid gewenst. De voorstellen komen op het moment, dat allerwegen duidelijk

wordt, dat de expansie der uitgaven drastisch moet worden ingeperkt. En het betreft hier, na alles wat zich in de laatste tijd heeft voorgedaan, een gevoelige materie. Niemand heeft er behoefte aan, dat de positie van het Koningshuis en het koningschap weer op een emotionele wijze in discussie komt. Niemand, behalve zij, die van agitatie en van demagogie moeten leven.

Daarom zou het weleens gewenst kunnen zijn, dat de regering in nader vertrouwelijk overleg treedt met de vijf fractievoorzitters van de grotere politieke partijen in de Tweede Kamer over de gevaren, die hier zichtbaar worden en over de beste manier, om tot een behandelbaar en regeling te komen, die zo weinig mogelijk risico's meebrengt van debatten, waarbij de hartstochten een rol gaan spelen. En dat niet alleen, maar waarbij ook de gewone man zich niet verontrust behoeft te gevoelen.

Een beleid dat hier door voorzichtigheid, overleg en gezamenlijke bezinning tot een zoveel mogelijk bevredigende behandeling en regeling leidt, is van niet geringe nationale betekenis.

Piano's en vleugels

Keuze uit een enorme collectie, waaronder Lindner, Rippen, Rösler, Yamaha, Petrof, Förster, Schimmel, Ibach, Grotian-Steinweg.

R. VAN DEN BURG n.v. PIANO- & ORGELHANDEL, Arnhemsestraat 8, Amersfoort, Tel. 13877 (03490)

Levering franco huis Nederland. Service en onderhoud door het gehele land.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Onze zekerheden

Mijne heren,

Het artikel van de heer H. Algra "Hét wonderbaar getuigenis" (N.G. 30 juli 1966) geeft mij aanleiding aan de schrijver enkele vragen te stellen.

De voorzitter van de redactie merkt in dat artikel op: "Zolang wij, ook in de politiek, vasthouden aan het geopenbaarde Woord van God, hebben wij onze zekerheden".

Nu noem ik enkele principiële politieke kwesties, die in de laatste jaren in de volksvertegenwoordiging aan de orde waren en waarbij onze fractie in de Tweede Kamer verdeeld stemde.

Wie hebben er bij de stemming over de Mammoet-wet vastgehouden aan het geopenbaarde Woord van God - de A.R.-kamerleden, die vóór stemden of zij, die zich tegen verklaarden?

En wie wandelden in de wegen van Gods wet bij de stemming over de "ton van Luns" - de drie tegenstemmers of de rest van de fractie, die vóór was?

Wie waren de gehoorzamen aan het wonderbaar getuigenis bij de parlementaire behandeling van de Algemene Bijstandswet, waarbij onze fractie eveneens verdeeld stemde?

Hoe functioneren "onze zekerheden" bij minister Biesheuvel, overtuigd voorstander van de p.b.o. en bij burgemeester Schakel, die bij zijn intrede in het parlement verlof kreeg tegen de p.b.o. te zijn?

Nog één illustratie: een zaak die nog niet aan parlementaire behandeling toe is. Wie heeft de bijbelse waarheid aan zijn zijde, prof. Verdam, die voor herziening van het ondernemingsrecht is of drs. Bonda, die niet moede wordt deze herziening op principiële gronden af te wijzen?

U weet het antwoord op deze vragen zo goed als ik.

In alle genoemde gevallen waren en zijn voorstanders en tegenstemmers er in geweten van overtuigd, dat zij handelden overeenkomstig hun eerlijk inzicht in wat God van hen vraagt in de politiek.

De Bijbel is geen politiek handboek; de zaken liggen niet zo eenvoudig en rechtlijnig als de heer Algra in zijn artikel suggereert.

Tenslotte zijn er maar twee zekerheden: De eerste is, dat wij slechts ten dele kennen, dat wij onnutte dienstknachten zijn, dat onze gerechtigheden een wegwerpelijk kleed zijn. De tweede zekerheid, die daar hoog bovenuit stijgt, is, dat desondanks Gods genade in Christus Jezus deze wereld naar de voleinding leidt, welke voleinding geen ondergang, maar oogst is.

Desondanks! Ons past bescheidenheid en schaamte, ook omdat wij er in de politiek zo bitter weinig van terecht brengen. Dat demonstreert de heer Algra zelf in zijn artikel, wanneer hij opmerkt, dat de grote politieke strijd over de sociale en economische politiek in deze fase zijn voltooiing nadert. Nota bene!

Die strijd begint pas goed, nationaal, maar vooral mondiaal. Het rijke Westen tegenover de onvoorstelbare armoede in de rest van de wereld. Het bevolkingsvraagstuk in India, maar ook in de randstad Holland. Het communistische produktiestelsel tegenover de Amerikaanse free enterprise. Inflatie of werkloosheid. De gevolgen van de automatisering, de machtsvorming en machtsconcentratie op sociaal en economisch terrein. Dat een politicus dit alles durft te reduceren tot een „het nadert zijn voltooiing" is mij onbegrijpelijk.

Heus, wat minder stoffen op onze zekerheden en wat meer bidden om

licht, omdat wij de weg zo moeilijk vinden kunnen. En omdat wij vaak zo hopeloos verdeeld zijn.

Met dank voor plaatsing, hoogachtend Utrecht A. Borstlap.

• Een brief aan de heer Roolvink

Geachte heer Roolvink

Nu de stormen van verkiezingen en Amsterdam een beetje geluwd zijn, en zoals daaruit gebleken is, dat er heel wat ontevredenheid bestaat, bij 't beleid dat gevoerd wordt, voel ik de behoefte om u een inzicht te geven, waar ontevredenheid door ontstaan kan, als u kennis neemt, van dit schrijven. Niet dat ik zelf bij die ontevreden behoor want ik ben 71 jaar en ik hoop de tijd dat God mij het leven nog laat, door zijn goedheid voor ontevredenheid bewaard te blijven. Dat neemt niet weg, dat ik wel degelijk de vinger leggen wil, op de feiten die volgens mij in strijd zijn met Gods Woord en recht en billijkheid. Want als ik u en uw medebestuurders voor radio en televisie hoor en ik hoor dan dat Gods Woord als richtsnoer gebruikt wordt voor het beleid van de plaatselijke en landelijke politiek en voor recht en menselijkheid dan wrijf ik soms mijn ogen wel eens uit. Als je nu kennis neemt van dit schrijven, ik geloof niet dat u daar dan iets tegen in kan brengen. Hier komt dan mijn geval.

Zoals u weet is de A.O.W. met januari 1966 met 22 gulden per maand verhoogd. Nu heb ik bij de A.O.W. nog een kleine uitkering van de Sociale Verzekeringsbank wegens een jaren geleden ongeval, door verlies van been. Door die verhoging van A.O.W. en die ongevalsrente, schijn ik nu meteen een belastbaar inkomen te hebben. Dus vanaf januari wordt er maandelijks f 5,30 loonbelasting ingehouden, dat is dan één. Nu punt 2. Mijn vrouw had wegens erge suikerziekte, een maandelijks uitkering voor extra dieetvoeding, daar wordt nu per maand f 8,66 van ingehouden.

Dat is dan punt 2. Nu punt 3. In 1965 ben ik door verhoging A.O.W. in 1965 in een hogere groep bejaarden ziekteverzekering gekomen. Dus meer betalen f 9,61 per maand. Tel je dat nu bij elkaar f 5,30 + f 8,66 + f 9,61 = f 23,57.

Nu is met de rechterhand f 22 per maand gegeven, en de linkerhand haalt er f 23,57 af. Nu zal het volgens de wet en verordening wel prima in orde wezen, maar ik kan daar met geen mogelijkheid recht en menselijkheid in zien. En als je dan hoort en leest hoe er met geld gesmeten wordt, en de salarissen die er betaald worden en de verhogingen die er gegeven worden, ook aan hen, die de verantwoording hebben voor bestuur van land en gemeenten, dan krijg je wel eens het gevoel, wordt er wel recht gedaan, in het bijzonder aan de minstbedeelden. De stijging van het levensonderhoud geldt voor allen in dezelfde mate. Maar de druk is het zwaarst op de groepen waar ik bij behoor. Nu is het niet mijn bedoeling om u daar een verwijt van te maken. Maar wel wil ik er op wijzen, als wij samen Gods Woord als richtsnoer nemen en ik meen dat u dat ook doet, dat er toch wel iets aan onze samenleving hapert, en voor die fouten zullen wij straks bij het scheiden van dit leven verantwoording af moeten leggen. Mocht u dit schrijven soms willen gebruiken voor bespreking of discussie, het is tot uw beschikking. Hiermede eindig ik dan met broederlijke groeten.

(Naam en adres bij de redactie bekend)

Antwoord van de heer Roolvink

Ik dank u zeer voor uw brief. Met veel genoegen wil ik trachten u een antwoord te geven.

Allereerst echter de opmerking, dat uw brief mij zeer aanspreekt. De toon waarin uw brief is gesteld en de feiten die door u worden genoemd wijzen er op dat men heus niet tot de „ontevreden" behoeft te behoren om ernstige kritiek te hebben op de gang van zaken.

Volkomen terecht merkt u op, dat Gods Woord ons richtsnoer moet zijn en dat recht en billijkheid moet worden betracht.

Door de verhoging van de A.O.W. uitkeringen en in uw geval de uitkering van de S.V.B. komt u over de streep, wat betreft de belastingvrijstelling. Beneden een bepaald bedrag blijft men nog buiten de belasting heffing, komt men er echter even overheen dan vraagt de fiscus zijn deel. Hoe vervelend dit ook mag zijn — en dat begrijp ik ten volle — aan deze regel is niet te ontkomen. Het geldt voor iedere Nederlander. Er zijn zelfs gevallen, dat een kleine verhoging van het inkomen tot gevolg heeft dat men toch minder netto inkomen overhoudt. Belastingtabellen kennen geen individuele uitzonderingen, tenzij op grond van extra kosten of iets dergelijks een vermindering wordt toegestaan. Misschien zou u dit kunnen proberen.

Ik denk hierin het bijzonder aan de extra kosten die uw vrouw moet maken in verband met het houden van een streng dieet.

Ik zou het maar eens wagen om een gesprek te vragen met de inspecteur van de directe belastingen.

De ziektekosten voor de bejaarden zijn hoog, ik stem het u geheel toe. De kosten zouden nog veel hoger zijn als de Overheid niet een groot bedrag per jaar ter beschikking stelde. Overigens ben ik met u van mening dat de ziekteverzekering voor de bejaarden nog niet ideaal is te noemen.

Het gaat wel wat ver dat men op de maandelijks uitkering voor uw vrouw een korting toepast. Is men bij de betrokken dienst wel geheel op de hoogte met uw financiële positie? Ik heb de indruk dat men er van uit gegaan is, dat uw uitkering met een bepaald bedrag is opgetrokken en dat men niet weet hoe uw netto inkomen er eerder op achteruitgegaan is, door een samenloop van omstandigheden. Dat zou u met de betrokken dienst eens kunnen bespreken.

Ik ben het geheel met u eens, dat de stijging van de kosten van het dagelijks levensonderhoud zeer zwaar drukken op de laagste inkomensgroepen. Het zijn vooral de directe levensbehoeften die de laatste jaren sterk omhoog gegaan zijn. Hier raakt u een van de kernproblemen van onze tijd, de inflatie. Een te grote loonstijging komt direct of na enige tijd tot uitdrukking in de prijzen. Uit uw brief blijkt weer eens duidelijk hoe nauw de zaken vandaag met elkaar samenhangen.

Om misverstand te voorkomen moet ik er wel op wijzen, dat de loonstijgingen niet de enige oorzaak van de inflatie zijn. Er zijn nog tal van andere factoren in het spel.

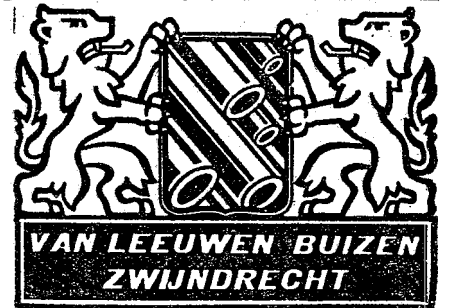
Een goed sociaal beleid staat niet op zichzelf. Het gehele beleid van de overheid en van het bedrijfsleven moet er op gericht zijn, dat vooral de zwakken in onze samenleving niet te zware lasten te dragen krijgen. Het is goed, dat u aan het eind van uw schrijven er nog eens de aandacht op vestigt, dat wij voor al onze daden, ook voor onze politieke daden, verantwoording zullen moeten afleggen.

Gaarne zal ik van de gelegenheid gebruik maken uw brief een grotere bekendheid te geven.

Inmiddels verblijf ik met hoogachting en vriendelijke groet,

B. ROOLVINK.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS ETC.
HAHBO HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-3921* - Postbus 30
s-GRAVENZANDE

N.V. Aann. Bedr.

F. G. D. v.h. GEBR. VISSER NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

RONDWEG 17 - DOKKUM
Tel. 05190-2284
b.g.g. 2534

BOUW- EN AANNEMINGSBEDRIJF

P. BREUGEM & Zn.

Oosteindseweg 19
BERGSCHENHOEK
Telefoon 01892 - 319

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

TIMMERFABRIEK VERMEULEN N.V.

Mill (N.B.) - Telefoon 08859 - 1024*
Fabriek van geprefabriceerde houten gebouwen, houten woningen, directieketen, barakken, garages, vakantiehuisjes. Speciaal voor de landbouw: kippenhokken, veldschuren, loodsen.
Export: België - Duitsland - etc.

BOUWBEDRIJF TH. DE VRIES & ZONEN

Telefoon 05142 - 214
Stationsweg 15 - Koudum
Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

Visser Electro-techniek N.V.

Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244
GEVESTIGD SINDS 1919

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSEL
Ronde en ovale tafelranden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen, enz.

plan

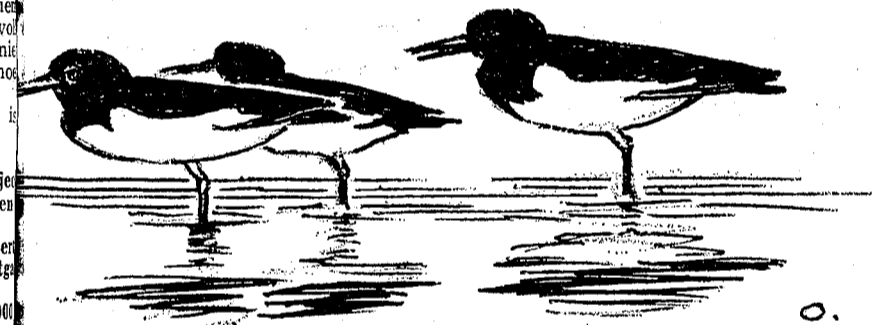
ALBURG

aansluitende wegen, dan zien we de voordelen van het afsluiten dan opwegen tegen de kosten. We weten wij natuurlijk heel goed alleen afsluiting niet het einde is. moet meer gebeuren. Maar daar is dan ook nog altijd een 40.000.000 beschikbaar.

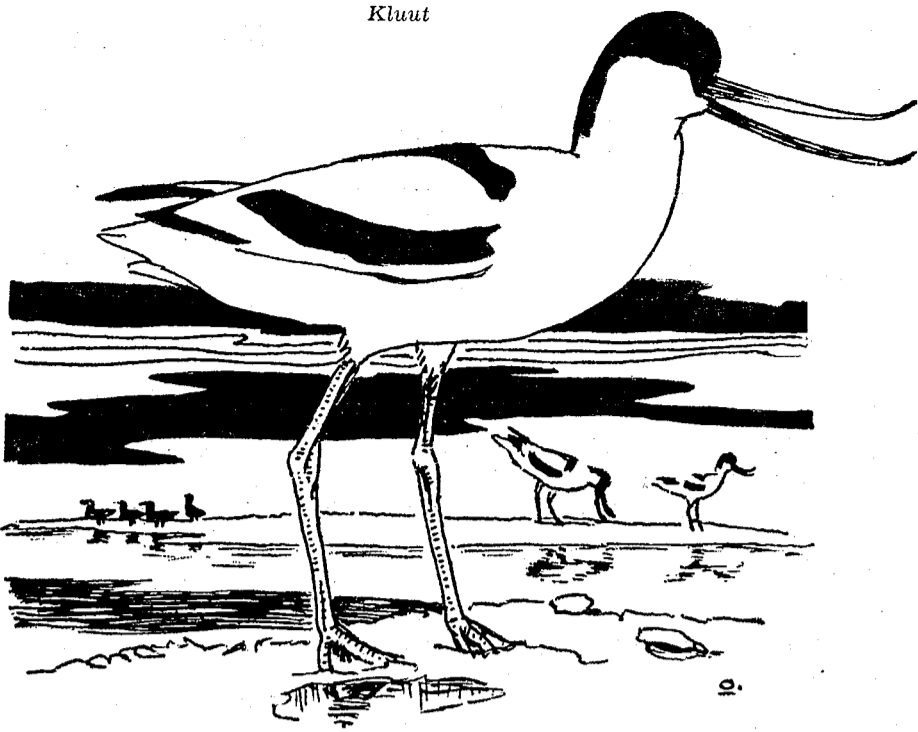
ovendien zijn er meer voordelen het twee-dammen-plan die wij in geld uit kunnen drukken. Het opdringen van de mossel- asiet van uit het Groninger wad wordt voorkomen. Tegengegaan wordt de verzilting het oude land. Bossen in het nieuwe land kun- geschakeld worden bij de hout- stukkie. (Ons land kent een ont- lend tekort).

Op de toekomst gericht

dat dammen-plan is mooi en delig en vooruitstrevend. Echt op toekomst gericht. Het leefklimaat in het Noorden zal veel plezieriger worden met dit re- giegebied „achter de hand”. Voor Ameland opent dit plan grote omische mogelijkheden, want zijn orderstrand wordt voor veel meer ksen toegankelijk en het Zuiden van eiland wordt een luthof.

Scholeksters

Kluut

Voor de kleibouwstreek betekent het plan, dat er een achterland komt, maar dan begeerlijk en aantrekkelijk. De kinderen van ons volk hebben die gebied straks broodnodig.

Er zijn ook debet-posten

Op dit deel van het wad zal niet meer gevist kunnen worden naar mosselen en garnalen. Dat is jammer en deze kwestie zal onder ogen gezien moeten worden. Verder, het wad is mooi... ja dat is waar. Als men daaraan denkt dan bekruipt je een gevoel van weemoed, dat dat mooie straks er niet meer zal zijn. **Want het wad is mooi!** Het is een romantisch en soms mysterieus stukje oer-natuur, waar altijd leven is. Altijd is er het geluid van water dat komt en dat gaat, de beweging van zand dat loopt of dat stuift. Het geheimzinnige slib dat zweeft

of het slib dat bubbelt, maar leven doet het en in beweging is het. U ziet de vogels die komen eten en baden, paren en spelen, maar ook vechten. Er is leven van vissen en krabben, van garnalen en mosselen die bij elkaar hokken en liggen te fluisteren als het water wegtrekt van de platen.

Ja het wad is een prachtgebied, dat is waar, maar... wie ziet het, wie bezoekt het? **Bijna niemand!** Omdat het zo moeilijk, haast onmogelijk is te bereiken. Het is waar, de aarde is hier nog woest en schoon, maar... ledig. Hier kan meer, en hier moet meer uitkomen dachten wij, als het enigszins mogelijk is. Ondanks het kleine stukje verlies van flora en fauna, uit die grote Waddenzee die nog blijft, zijn wij positief vóór dat mooie dat kan komen, indien tenminste mogelijk. Het twee-dammen-plan moet dan klaar komen terwille van ons groeiend volk op zijn beperkte ruimte.

Het grote plan, de totale inpoldering die miljarden zal gaan kosten is dachten wij, voor een volgende generatie en... zal dan waarschijnlijk ook noodzakelijk zijn.

Tj. Walburg.

heid van het wad / door J. W. Ooms

espiegelingen over hoe het wad- et zijn technisch vernuft en zijn Dat doet in een ander artikel in oel is niet anders, dan te wijzen als het nu is.

h prima... maar men had niet aan gedacht dat de aarde, de steer, een eigen leven heeft met en wetten. Het Brokopondomeer in name groeit nu reeds dicht, hoewel nog niet eens helemaal klaar is. Bio- gen hadden daarvoor al vaak gewaar- uwd, maar de technici hebben niet en luisteren. Wij dreigen echter nu et met betrekking tot de waddenzee partij te kiezen, ofschoon we beloofd den ons daartoe niet te laten verlei-

Wat wij evenwel van harte hopen is, bij de plannen omtrent bedijkingen het waddengebied de geleerden op van werkkamer duidelijk zichtbaar de orden hangen: De aarde heeft een en leven met eigen wetten.

We weten zeer wel, dat we niet een- dig mogen denken op dit punt. We grinnen ons, dat toen de zuiderzee gepolderd zou worden, een zekere er De Herder in woord en geschrift artegen fel fulmineerde omdat hij er ker van was, dat de zee haar rechten eniger tijd hernemen zou en dat het

gebied van de Veluwe in een noodsituatie zou komen. Van een en ander is tot op heden niets gebleken, maar enkele facetten welke hij toen aanvoerde geven nog altijd te denken. En daarom: de aarde leeft een eigen leven, laten we dat goed bedenken.

Vogelrijkdom

Het waddengebied is uitzonderlijk mooi. Bij het zien ervan denken we onwillekeurig terug aan de schepping. Na de tweede dag is er scheiding tussen de wateren en het droge gekomen. Bezie de waddenzee: de wateren en het droge zijn wel te onderscheiden, doch ze zijn nog niet gescheiden. Vandaar, dat het waddengebied op velen die overweldigende indruk maakt van te doen te hebben met de oernatuur. Het is dan ook het meest uitgestrekte en meest ongerepte natuurgebied van Nederland. Zelfs is het een van de belangrijkste natuurgebieden van Europa. In het waddengebied is een enorme vogelrijkdom. Duizend maal duizenden kluuten en velerlei eendachtigen verblijven daar gedurende grote gedeelten van het jaar. Het zijn vooral de steltlopers, die in kringen van natuurkundigen de waddenzee een grote beroemdheid hebben gegeven. Op hun reis van de noordelijke en hoognoordelijke zomergebieden naar zuidelijke winterkwartieren verblijven de steltlopers bij tienduizenden voor kortere of langere tijd op de wadden.

De kluut, vooral te herkennen aan zijn vreemde, naar boven gebogen lan-

ge snavel en de bontheid van zijn verenpak, is een fraaie watervogel, zich voornamelijk ophoudend aan kust en wad. Maar de scholeksters, die bij ruwe benadering in een leger van ongeveer veertigduizend exemplaren het waddengebied bevolken, vormen eveneens een prachtige aanblik. Ze leven inderdaad in grote koloniën en meestal kan men ze zien alsof ze een leger vormen dat in slagorde is opgesteld. Duizenden dieren staan dan met de kop in dezelfde richting en dat is een imposant gezicht. De bonte strandloper is in het waddengebied meestal ook met vele duizendtallen te zien en de rosse gruto's komen eveneens in grote aantallen voor. De eidereenden, die zich vooral bezuiden Vlieland goed thuisvoelen, vormen mede een aantrekkelijkheid van de wadden.

Zeehonden

De wadden zijn ook een prachtig leefgebied voor zeehonden. Soms kan men er honderden zien, luierend op het strand vlakbij de vloedlijn en genietend van de zon. Want zeehonden zijn grote liefhebbers van zonnebaden! Als men de wadden zou gaan afsluiten, verliest Nederland wel definitief deze leefruimte voor de zeehonden, waarvan er nu naar schatting ruim 1600 verblijven. De provincie Friesland is met een plan gekomen tot inpoldering van het Ameland Wad. Men heeft daarbij de suggestie gedaan, voor de vogels een reservaat te scheppen voor overwintering en het broeden der dieren. Hoe

• Vervolg op pag. 6

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

SCHULING GIETRIJIBENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HOLWERDA-ZONEN
DOKKUM · DRACHTEN · ROTTERDAM
Alle transporten Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen · Meubeltransporten

GETRON N.V.
Binnenlandse- en internationale transporten.
Partijgoederen — zwaar transport — bulktransport
AMBACHTSTRAAT 4 — SPIJKENISSE
Telefoon 01880-2929. Telex 22642.

NAAM- EN NUMMERPLATEN
IN DIVERSE UITVOERINGEN
Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN
ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN
GRAAF HUYNLAAN, hoek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

Bogena
waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote
HUISDIEREN
Veerlaan 17-23 - Rotterdam

In prima boter en kaas
steeds de baas
Alle soorten groot en klein
komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn
A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Westeinde 117

EEN WAARDEVOL BEZIT
BINNEN IEDERS BEREIK

OMEFA RENTESPAARBRIEVEN
VERDUBBELEN UW GELD
IN TIEN JAAR

OMEFA - Rentespaarbrieven
in stukken van f 100,— - f 50,— - f 25,— - f 10,— en f 5,— nominaal welke over 10 jaar recht geven op een contante waarde van resp. f 200,— - f 100,— - f 50,— - f 20,— en f 10,—.
Tot nader order zijn deze stukken doorlopend verkrijgbaar aan de kas van de Omefa, Overijsselse Melkproductenfabriek N.V. te Rijssen in alle bovenvermelde bedragen of per giro (in dit laatste geval minimum f 100,— nominaal).
Aan de kas gekochte stukken kunnen onmiddellijk, zonder enige formaliteit of naemregistratie in ontvangst worden genomen.
Bij bestelling per giro worden de stukken prompt per aangetekende post verzonden. Op het girostrookje duidelijk naam en adres, alsmede het woord „Rentespaarbrief” vermelden. Het gironummer van de N.V. Omefa is 805574. Alle stukken zijn AAN TOONDER; er zijn geen zegels of andere kosten te betalen noch bij aankoop noch bij verzilvering.
Voor alle verdere inlichtingen kan men zich schriftelijke of telefonisch wenden tot de directie der Omefa - Overijsselse Melkproductenfabriek N.V. te Rijssen. Tel. 05480 - 2766.

• Raadsverkiezing in Den Haag

Ook voor de gemeenteraadsverkiezingen waren vroeger de grotere gemeenten in districten verdeeld.

Voor Den Haag II zat in de raad o.a. de heer Hubertus de Wilde, van de A.R. partij. Iedere A.R., die meeleefde, kende zijn naam. Want Hubertus de Wilde was de schrijver van het boek: De A.R. partij en haar beginselen. Er was geen J.V., waar A.R. beginselen werden behandeld, of er waren twee handboeken, die strijk en zet Bronnen werden genoemd, in gebruik: Ons Program van Kuypers en het boek van De Wilde. Het laatste was het meest geschikt. Het boek van Kuypers was een bundeling van artikelen, in de loop der jaren in De Standaard verschenen, in sommige gevallen verouderd. Maar dat van de heer De Wilde was bij. Voor zover ik weet, is het vijf maal herdrukt.

In juli 1916 bedankte de heer De Wilde als Raadslid en dus ook als wethouder. Hij werd nl. tot lid van Gedeputeerde Staten gekozen.

De A.R. besloten, zijn zoon, de jonge advocaat J. A. de Wilde, te kandideren. De liberalen kwamen in de strijd met mr. H. A. van Raalte en de socialist met mr. H. Sannes. Er was ook nog een vierde kandidaat: Lou de Visser van de S.D.P., een groep, die was afgescheurd van de S.D.A.P. en later duidelijk communist werd. Bij de eerste stemming waren 6529 stemmen uitgebracht:

Van Raalte 1765; Sannes 1486; De Visser 132; De Wilde 3146. De volstrekte meerderheid was 3265 en er moest dus een herstemming plaats hebben tussen de heren Van Raalte en De Wilde.

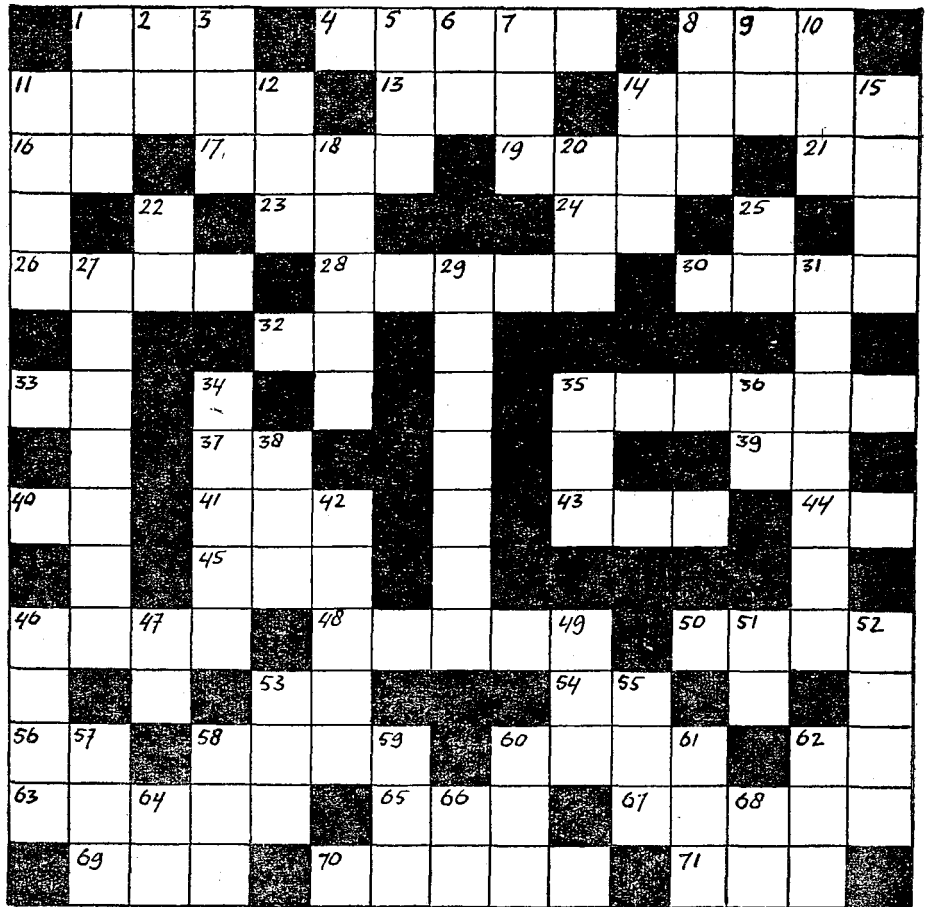
Er hing nu veel van af, wat de S.D.A.P. zou doen. Zou zij als een enig man achter de liberaal optrekken?

Het had er veel van in praktisch is het ook gebeurd. Het Volk spoorde alle socialist aan, op Van Raalte te stemmen. En het richtte zich speciaal tot de openbare onderwijzers. Laten zij hun

PUZZEL

Horizontaal: 1. Knaagdier; 4. Knaagdier; 8. Het vallen; 11. Beweegkracht uitoefenende machine; 13. Onderricht; 14. Verhinderend; 16. Spil; 17. Vogel; 19. Geel bruine, uit run bereide stof; 21. Senior; 23. Titel; 24. Verbrandingsrest; 26. Begeerte; 28. Gesloten uitbouw; 30. Vogel; 32. Voorzetsel; 33. Laatstleden; 35. Verdiepingen; 37. Voorzetsel; 39. Eminentie; 40. Rondhout; 41. Groot water; 43. Verdragingsmiddel; 44. Voegwoord; 45. Europeaan; 46. Kier; 48. Dunne, platte steen; 50. Diepg. langdurige vijandschap; 53. Lidwoord; 54. Voorzetsel; 56. Voorzetsel; 58. Slank; 60. Stand der edelen; 62. Pers. vnmw.; 63. Vogelverschrikker; 65. Meisjesnaam; 67. Wartetjes; 69. Dun, lang stuk hout; 70. Maand.

Verticaal: 1. Paard; 2. Nam voedsel tot zich; 3. Insect; 5. Telwoord; 6. Eerstvolgende (Letterkeer); 7. Europeaan; 8. Klein heidemeer; 9. Reeds; 10. Onderricht; 11. Afmeting; 12. Mannetjes-schaap; 14. Zangstem; 15. Kabel; 18. Strijdperk; 20. Bloeiwijze; 22. Muzikant; 25. Lidwoord; 27. Ongerold, met houten pinnen doorstoken stuk vlees; 29. Zeer mild; 31. Enkelvoudige stof; 34. Roosvormig versiersel; 35. Roem; 36. Pers. vnmw.; 38. Snijgereedschap; 42. Plaats in N. Brabant; 46. 't Boterachtige van de melk; 47. Oude lengtemaat; 49. Deksel; 51. Bijwoord; 52. Deelbaar door twee; 53. Deel van een huis; 55. Spitse

vogelbek; 57. Klompje samengegroeide planten; 58. Het rijden; 59. Hus van Noach (Letterkeer); 60. Bloeiwijze; 61. Zie 13 Horizontaal; 62. Klap; 64. Bergplaats; 66. Ezelgeluid; 68. Meisjes-tevens jongensnaam.

Aannemingsbedrijf "SCHOUWEN-DUIVELAND" N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee
Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-WATER-, WEGENBOUW- en CULTUURTECHNISCHE WERKEN

collega's duidelijk maken, dat alle onderwijzers aan openbare scholen liberaal moeten stemmen. Want deze liberaal is een onverdacht voorstander van de openbare school. En mr. De Wilde is voor de bijzondere school. Nu hing het niet alléén af van de vraag, of de socialist op de liberaal zouden stemmen. Het hing er ook van af, wat de „middenstof“ zou doen. Bij de eerste stemming waren er vele honderden thuisgebleven. Zouden zij alsnog te bewegen zijn, bij de herstemming te komen? De propagandisten waren zéér actief, om deze achterban naar de stembus te krijgen. De tegenwoordige opkomstdwang bestond niet.

Bij de herstemming werden 7918 stemmen uitgebracht, dat is 1389 stemmen meer dan de eerste keer. Volstrekte meerderheid 3959. De heer Van Raalte kreeg 3913 en de heer De Wilde 4005. De zoon van Hubertus de Wilde volgde zijn zoon als raadslid en later ook als wethouder op.

(Nog later is hij kamerlid en minister geweest.)

wanneer de kwaliteit moet beslissen... vraag dan

KG
koffie

in het luchtdichte goudmetaal folie pak

KG om de kwaliteit!
KANIS & GUNNINK - KAMPEN

N.V. Aannemers- en Handelsbedrijf

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Tel. 444
Werkendam

Rijswerken - grondwerken - asfaltwerken

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES voor zenders, richtingzoekers en echoloden

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen? Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De verste reis is lonend.

DUTHLER
VARSSEVELD

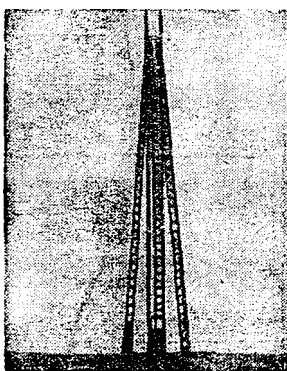
UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

A. BAARS Azn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM - TELEFOON 514

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

GEBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren
G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

BETONFABRIEK DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

Voor betere beton... N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen
Bouwbedrijf te Zeist

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

Houthandel en kistenfabriek MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij - Houthandel - Kistenfabriek

Vakantie in de politiek?

A C H T E R P A G I N A

VROEGER pleegde men deze periode van het jaar komkommertijd te noemen; een slappe tijd, in het bijzonder in de journalistiek. Volgens ons woordenboek rijpen in de maand augustus de komkommers. En om u niet de wetenschap te onthouden, welke wij onszelf ook nog verworven hebben: de komkommer is een éénjarige kalebasachtige vrucht, uit Azië herkomstig.

Wij krijgen de indruk, dat er steeds minder komkommertijd overblijft. De tijden veranderen; de tijden blijven ook zomers onrustig; het menselijk spel op de gebieden van kerk, staat en maatschappij wordt doorgespeeld.

Natuurlijk, de zomermaanden zijn nog steeds iets rustiger dan de rest van het jaar. Iedereen moet een keer toch wat uitrusten; ook de mensen in de politiek. Maar veel tijd daarvoor is er niet. De tijd waarin niet vergaderd wordt lijkt steeds korter te worden. Bovendien blijft voor velen „die aan politiek doen” er ook in deze tijd de rijstebrijberg stukken, welke men door moet komen. Men moet blijven lezen om bij te blijven.

Altijd bezig

Dat geldt personen en da, geldt ook de partij in haar diverse verschijningsvormen, zowel op landelijk als regionaal en plaatselijk terrein.

Neemt u bijvoorbeeld de raadsfracties van diverse partijen in de ruim negenhonderd Nederlandse gemeenten.

De raadsleden hebben het natuurlijk altijd druk met de belangen der gemeenten. Maar deze zomer — na de op 1 juni j.l. gehouden gemeenteraadsverkiezingen — hebben zij nog een extra verantwoordelijkheid. Zij hebben begin september uit hun midden de wethouders te kiezen. Dat vergt overleg en goed inzicht en wijsheid. Dat vergt dus tijd en werk.

In de meeste gemeenten is het overleg over een verwoorde keuze reeds lang aan de gang. Hier en daar is men er al uit. Elders is de zaak nog niet rond.

Het is één voorbeeld uit de zeer vele, waaruit blijkt, dat men in de politiek altijd bezig is en dat daar niet met veel recht van komkommertijd sprake is.

Over die wethouderskeuze willen wij ditmaal wat verhalen.

Wethouderskeuze

DE leden van de gemeenteraad worden gekozen voor de tijd van vier jaar. De nieuwe raad — gekozen op 1 juni j.l. — komt bijeen op de eerste dinsdag van september, zoals men kan afleiden uit de Kieswet, waarin is bepaald, dat de raadsleden, na vier jaar gezeten te hebben, aftreden op die dag. Een gemeente kan nooit zonder hoofd zijn, dus de nieuwe raad treedt diezelfde

de dag op. Het is goed zich te realiseren, dat de oude raad — gekozen in 1962 — nog ruim drie maanden zit, nadat op 1 juni j.l. de nieuwe raad reeds gekozen werd. De eerste dinsdag nu van september is: **dinsdag 6 september 1966.**

Op diezelfde dag worden de — ruim tweeduizend — wethouders gekozen. Artikel 89 van de Gemeentewet bepaalt: „De gewone tijd, ter verkiezing der wethouders, is de eerste dinsdag van september”.

Voor vier jaar

DE wethouders worden voor vier jaar gekozen, dus voor dezelfde tijd als de raad zit. Zij treden tegelijk af op dezelfde dag als de raadsleden aftreden. Dat is ook logisch, want wethouders zijn zelf ook als raadsleden gekozen. De gemeenteraad kiest de wethouders uit zijn midden.

Normaal zit een wethouder dus vier jaar. Maar de raad kan hem (of haar) eerder naar huis sturen. De raad is namelijk bevoegd een wethouder, indien „deze heeft opgehouden het vertrouwen van de raad te bezitten” (artikel 87a Gemeentewet) tussentijds ontslag te verlenen. Een wethouder kan ook door de raad van zijn functie vervallen worden verklaard, indien hij die functie combineert met een ander ambt, dat daarmede volgens de Gemeentewet onverenigbaar is. Tenslotte kan dit ook gebeuren wanneer hij zes achtereenvolgende vergaderingen van B. en W. zonder geldige redenen niet bijwoont of wanneer hij weigert bepaalde inlichtingen aan de raad te verstrekken.

Men lette er op, dat de wethouder

natuurlijk alleen als „wethouder” naar huis gestuurd kan worden, niet als raadslid, in welke functie hij als gekozen vier jaar zit. In de praktijk zal het overigens wel veelal zo zijn, dat hij zelf dan ook als raadslid ontslag neemt.

De wethouders kunnen ook zelf te allen tijde als wethouder ontslag nemen. Tevens: „Die ophoudt lid van de raad te zijn, houdt tevens op wethouder te wezen”. (artikel 93 Gemeentewet).

Onverenigbaar

WETHOUDERS mogen niet tegelijk zijn: lid van de rechterlijke macht, voor het leven benoemd, met uitzondering van raadsheer- en rechter-plaatsvervanger; ambtenaar van het openbaar ministerie; ambtenaar door het provinciaal bestuur aangesteld.

Voor raadsleden in het algemeen, dus ook voor wethouders is onverenigbaar de betrekking van: minister; staatssecretaris, commissaris der Koningin in de provincie; lid der Gedeputeerde Staten; griffier der Staten; ambtenaar, door of vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt (met uitzondering van ambtenaren van de burgerlijke stand en hen, die als vrijwilliger niet bij wijze van beroep hulpdiensten verrichten).

Aantal wethouders

HET aantal wethouders is niet voor elke gemeente gelijk. Dat is ook volstrekt begrijpelijk. Er is heel wat meer werk te doen in een gemeente van bijvoorbeeld honderdduizend dan in een gemeente van bijvoorbeeld duizend inwoners.

Het aantal wethouders kan variëren van twee tot zes. Gemeenten met 20.000 zielen of minder hebben twee wethouders. In gemeenten met meer dan 20.000 zielen, maar minder dan 100.000 zielen kan de raad naar eigen goedvinden drie of vier wethouders benoemen. In gemeenten met meer dan 100.000 zielen benoemt de raad, eveneens naar eigen goedvinden, vier, vijf of zes wethouders.

Van deze bepalingen in artikel 86 van de Gemeentewet kan bij besluit van de gemeenteraad — onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten — worden afgeweken, met dien verstande, dat er nooit minder dan twee wethouders zullen zijn. Dit betekent dus

onder meer, dat er wel eens meer dan zes wethouders kunnen zijn.

Niet voor alle wethouders in elke gemeente is het wethouderschap een volledige dagtaak. Dat hangt van onder andere af van de grootte van de gemeente, de hoeveelheid te verrichten werkzaamheden en de zwaarte van de portefeuille.

De wethouders genieten een „jaarwedde”, welke, de raad gehoord, door Gedeputeerde Staten, onder goedkeuring van de Kroon, wordt vastgesteld.

Dagelijks bestuur

DE wethouders zijn belangrijke figuren in het gemeentelijke politieke beleid. Dat is de burgemeester ook.

Maar nooit mag vergeten worden, dat aan het hoofd van de gemeente staat: de raad. Dus niet de burgemeester, niet de wethouders, niet het college van burgemeester en wethouders.

B. en W. vormen het dagelijks bestuur. De verhouding tussen B. en W. enerzijds en de raad anderzijds is dus niet die tussen een kabinet en een parlement.

Het is niet overbodig dit te onderstrepen. Men moet bij de wethouderskeuze dus ter vergelijking niet denken aan een kabinetsformatie. Als regel — behalve bij de vorming van een nationaal kabinet in bijzondere omstandigheden — krijgt men bij de vorming van een ministerie op landelijk niveau te maken met regeringspartijen en oppositiepartijen. Zo gaat het niet — behoort het niet te gaan — bij de wethouderskeuze, evenmin als bij de samenstelling van de colleges van Gedeputeerde Staten in de provincies.

Het dagelijks bestuur moet zo goed mogelijk de raad in elke gemeente weerspiegelen. Dat is natuurlijk niet zó eenvoudig te verwezenlijken in colleges van twee tot zes personen. Maar elke gemeenteraad zal toch een zo goed mogelijke verdeling moeten trachten te vinden om ook in de komende vier jaren de gemeente dagelijks te doen besturen, waarbij overigens de raad als geheel zelf voortdurend de vinger aan de pols kan en moet blijven houden.

Widek.

GRONINGEN

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen

in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek

Telefoon 05983 - 360

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres: „Jute” Telefunnummer 53073

Aannemingsbedrijf K. Smit

OOSTWOLD (Oldambt)
TELEFOON 05975 - 214

Het juiste adres voor
NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

sparen...
CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
Lopendediep 7 - Groningen - Telefoon 05900-27902 bij de Kijk in 't Veldbrug

4 1/2 % (6 maand en opzegging). Spaarrente 3 3/4 %
Jeugdspaarboekje met 10 %, premie 4 %. Spaarrente
4 1/2 % (6 maanden opzegging). Spaarrente 3 3/4 %

OVERIJSEL

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS
LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGE SLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1541 - (4 lijnen)

50 jaar lang meest gevraagde
WONINGINRICHTING
J. VOERMAN EN ZONEN
Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN
SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

* VERBOUW
* NIEUWBOUW
* ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en
huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Wijziging in A.R. Tweede Kamer fractie

DE beslissing is gevallen: de vice-voorzitter van de A.R. Tweede Kamerfractie verhuist naar de overzijde van het Binnenhof. Met ingang van 10 september zal hij de Tweede Kamer verlaten. Daarmee sluit hij een ruim driejarige periode af.

Het senatorschap is voor de heer Elfferich niets nieuws. Immers voordat hij lid van de Tweede Kamer werd was hij lid van de Eerste Kamer.

De beslissing wederom lid van de Eerste Kamer te worden is voor hem niet gemakkelijk geweest. Toen echter duidelijk werd dat de samenstelling van onze Eerste Kamerfractie door de te verwachten vacatures (die van de heren Tjalma en Van Dijken) zijn terugkeer wenselijk zou maken, gevoegd bij het feit dat de combinatie van het lidmaatschap van de fractie van de Tweede Kamer en het wethouderschap en loco-burgemeester van een zo belangrijke stad als Delft op den duur bepaald bezwaarlijk wordt, heeft hij deze beslissing genomen.

Hij neende op deze wijze - het voor - en tegen ernstig afwegende - de zaak die ons het allen lief is, het beste te kunnen dienen.

Dr Meulink heeft het Centraal Stembureau per brief laten weten, dat hij met ingang van 1 september a.s. bedankt als lid van de Tweede Kamer.

Na bijna 10 jaar deel te hebben uitgemaakt van de Tweede Kamer heeft dus ook de heer Meulink dit lidmaatschap beëindigd.

Toen hij vorig jaar tot lid van het college van Gedeputeerde Staten Overijssel werd gekozen, heeft hij, in verband met het feit, dat het hier een tussentijdse verkiezing voor één jaar betrof, tijdelijk de functies van kamerlid en gedeputeerde gecombineerd. Nu het lidmaatschap van Gedeputeerde Staten is gecontinueerd was de heer Meulink van oordeel, dat hij zich als kamerlid behoorde terug te trekken. Wij komen op dit tweeledige afscheid nog nader terug.

In de beide vacatures zal moeten worden voorzien. Volgens de kandidatenlijst van 1963 komen de heren S. Silvis (oud-voorzitter van de ARJOS) en mr. W. R. van der Sluis (secretaris A.R. Partij) voor benoeming in aanmerking.

Na de vervulling van de beide lege plaatsen hopen wij ook daarop nader in te gaan.

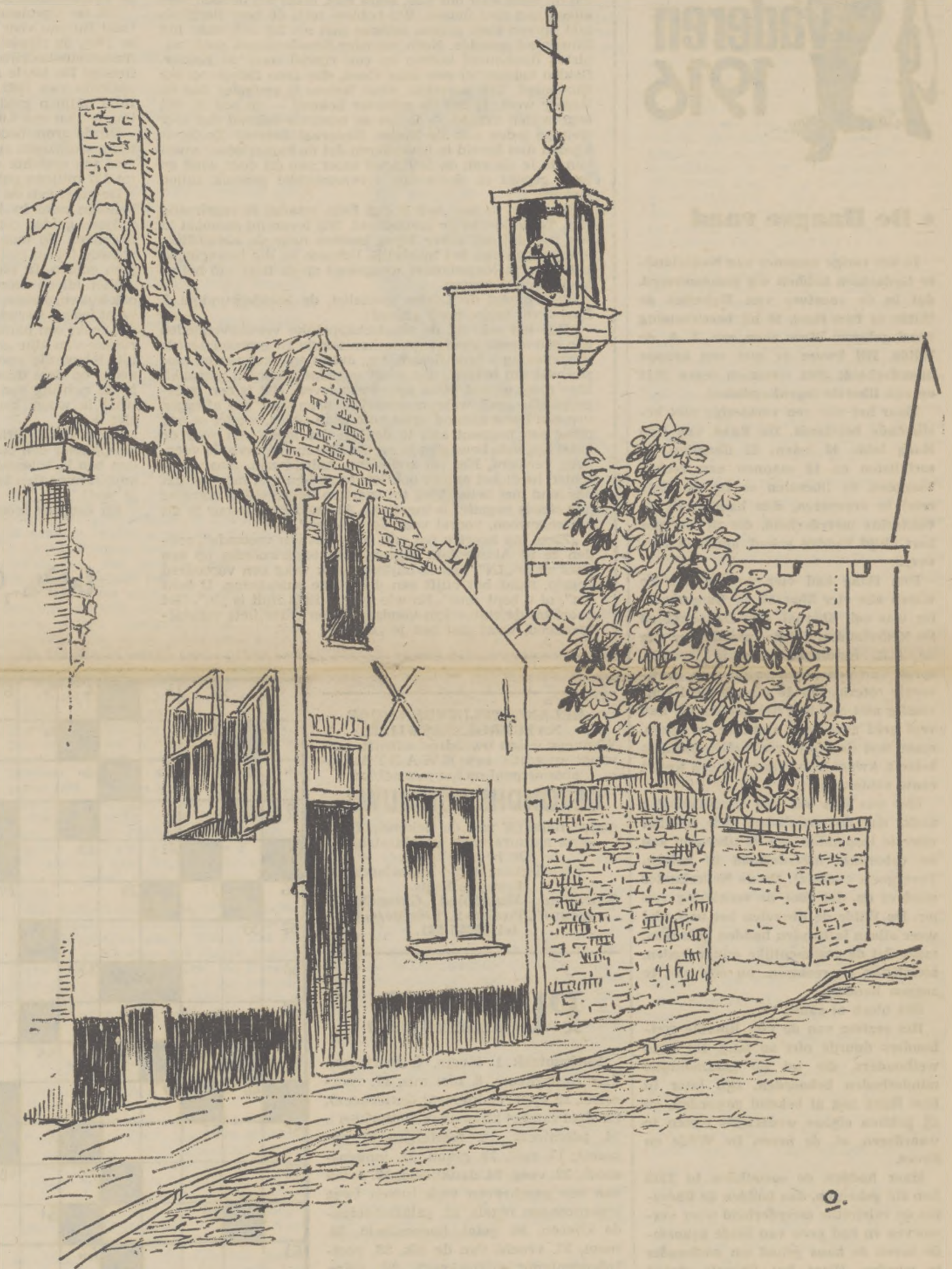
Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117700*

De Schapensteeg in Vollenhove. Deze week wijden wij een reportage aan de karakteristieke gemeente Vollenhove. U kunt hierover lezen op pag. 4, 5 en 6.

Thijs Booy:

De levensavond van Koningin Wilhelmina

Verkrijgbaar als paperback ad f 11.90
bij de boekhandel
UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

BIJ KAPTINO KEUZE UIT MEER DAN 2000 SCHRIJFMACHINES

ook TEL- en REKENMACHINES
BRANKASTEN grote sortering
De Clerqstr. 77, Tel. 123711, Amsterdam
Zijlweg 53, Tel. 20018, Haarlem

★ ZUIVERE HUID ★ PUROL en PUROL-poeder

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Uniekepolis met waardeverastekoopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8,
tel. 03490-17043*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.
ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.
STUDENTENABONNEMENT:
f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

• De Haagse raad

In het vorige nummer van Nederlandse Gedachten hebben wij gememoreerd, dat in de vacature van Hubertus de Wilde in Den Haag II bij herstemming werd gekozen diens zoon, mr. J. A. de Wilde. Hij kwam er met een krappe meerderheid: 4005 stemmen tegen 3913 op zijn liberale tegenkandidaat.

Maar het was een verkiezing met beslissende betekenis. De Raad van Den Haag telde 45 leden: 22 liberalen, 10 socialisten en 12 mannen van rechts. Slaagden de liberalen er in, de 45ste zetel te veroveren, dan hadden zij de volstrekte meerderheid, die zij tot voor kort altijd hadden gehad, opnieuw veroverd.

Den Haag had vier wethouders. Ze waren alle vier liberaal. De burgemeester was ook liberaal. Het C.H.-dagblad De Nederlander, dat de candidatuur van de A.R. condidaat krachtig steunde, sprak van een overheersing van de liberale coterie, die de meerderheid eenvoudig niet aan bod liet komen. Zij bad veel geld over voor comedie en opera, maar wat de bouw van volkswoningen betreft, kwam Den Haag wel een kwart eeuw achteraan.

Het was dan ook een merkwaardige zaak, dat de socialistische zich tot het uiterste inspanden, om de liberalen aan de volstrekte meerderheid te helpen. Tevergeefs evenwel. En de Nederlander wees er op, dat door de verkiezing van mr. De Wilde de liberalen het heft niet weer alleen in handen hadden gekregen, maar dat de gezamenlijke minderheden, socialistische en rechtse, nu ook wat te zeggen hadden.

Het bleek al gauw. Het regime van de vier liberale wethouders duurde niet zo lang. En twee wethouders, die tot de gezamenlijke minderheden behoorden, zijn later in Den Haag nog al bekend geworden, en zij hebben elkaar wederzijds weten te waarderen, nl. de heren De Wilde en Drees.

Maar hadden de socialistische in 1916 hun zin gekregen, dan hadden de liberalen de volstrekte meerderheid weer verworven en had geen van beide genoemde heren de kans gehad om wethouder te worden. Want het liberale stelsel was toen: 23 van de 45 zetels in handen van de liberalen, dat betekent vier liberale wethouders. Zo was het toen.

HET BEHOUD VAN UW TANDEN
IVOROL
Onbetwist de beste tandpasta

Vraag verhuisfolders of emigratiefolders aan
BONGERS
Internationaal verhuisbedrijf
RIJNHAVEN - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
Opslag inboedels - Overzee-verpakking

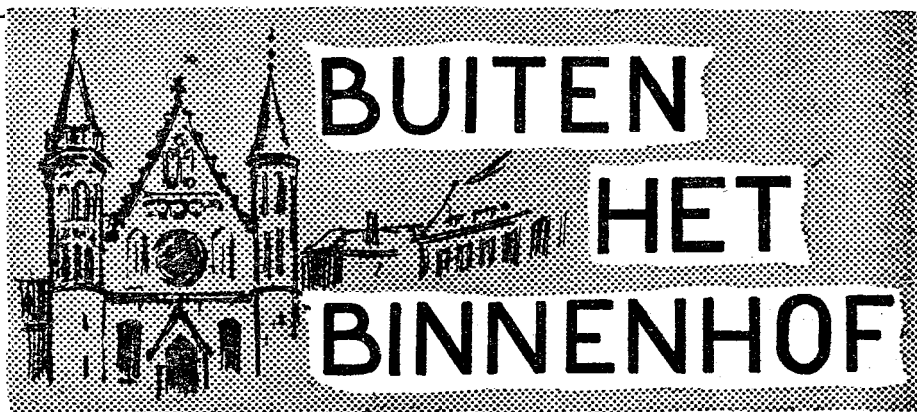
Op en buiten en binnen het Binnenhof blijft in mijn herinnering het meest prominente fietsende lid van het parlement de Tilanus Sr, wiens voorbeeld nu niet direct door anderen werd gevolgd. Het was in zijn tijd nog niet de tijd voor de fiets. Toen, in die dagen van Tilanus was het rijwiel het vervoermiddel voor de kleine en de kleinere luiden, transportmiddel voor politie en PTT en iets mobiels voor het regiment wielrijders. Wie deftiger uit wilde zijn had een auto. De heer Collijn hebben wij nooit op een fiets gezien. Wij willen niet zeggen dat hij niet fietste, maar wij willen zeggen dat wij het niet gezien hebben. Wandelen deed hij wel, met de heer Van Dijk. De heer Jan Schouten zal wel eens op een fiets gezeten hebben, maar niet terwijl wij stonden te kijken. Niet dat hij bang voor ons was, zeker niet, maar wij hebben hem alleen niet zien fietsen. Wij hebben zelfs de heer Berghuis niet op een fiets gezien, althans niet als hij zich naar het Binnenhof spoedde. Noch minister Smallegenbroek noch minister Biesheuvel komen op een rijwiel naar de Kamer. Beiden hebben zij een auto. Goed, dus geen fietsen op het Binnenhof. Ten onrechte, want fietsen is gezonder dan de Kamer weet. Is het de minister bekend — zo zou ik wel eens willen vragen — is het de minister bekend dat zeer weinige leden van de Staten Generaal fietsen? Zo ja, is hij dan niet bereid te bevorderen dat de kamerleden, zowel van de 1e als van de 2e Kamer meer van dit door wind en weer gepokt en gemazeld vervoermiddel gebruik zullen maken?

Sinds een 1/2 jaar heb ik een fiets, waarop ik regelmatig rijd. Terwille van de gezondheid. Wij leven nu eenmaal in een tijd dat wij zeker terug moeten naar de natuurlijke bewegingen van het menselijk lichaam en die bewegingen zijn voor de Nederlander weggelegd op de fiets, om het zo maar eens te zeggen.

Weet u wat de Leidse specialist, de hartdeskundige J. Pool dezer dagen heeft gezegd:

„Hoe het ook zij, de maatschappelijke verworvenheden van een steeds sterker gemechaniseerde en gemotoriseerde samenleving - bromfietsen, t.v., auto's enz. kunnen en mogen wat mij betreft, niet meer ongedaan worden gemaakt. Men moet er wel beter mee leren leven. Het is een onbegrijpelijke zaak waarom zoveel mensen voor het afleggen van een korte afstand in de auto gaan zitten, zonder er ook maar een moment aan te denken dat lopen een voor de hand liggende beweging is, en dat fietsen eveneens de voorkeur verdient. Het zal wel sleur, luiheid zijn, maar misschien heeft het ergens ook iets te maken met het feit, dat ons land met betrekking tot sport en lichamelijke vorming nog steeds negatief is ingesteld. Als medicus betreur ik dit buitengewoon, vooral voor de ouderen”.

„Ziezo, nu hoort u het ook eens van een vreemde”, zouden ze in Amsterdam zeggen. Wie tegenwoordig op een fiets zit is „in”. Dat is blijkbaar ook weer een verouderd begrip, maar het blijft een duidelijke aanwijzing. U bent „in”, of u bent „out”. En wie op een fiets rijdt is „in”. Het hoort bij de status van vandaag. Geen witte fiets vanzelfsprekend, want dan ben je „out”.

Maar zonder grappen, sinds een hartspecialist in Amerika de mensheid weer tot de fiets heeft gebracht is er in de rijwielindustrie een hausse ontstaan.

Uit de algemene telling rijwielnijverheid van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat er in Nederland in 1964, 39 rijwielafabrieken, 88 montageinrichtingen en 5 framebouwbedrijven waren. Deze produceerden 569.343 fietsen. De totale afzet van de bedrijven nam in 1964 ten opzichte van 1963 toe met 19,3 miljoen gulden (13%) tot 167,3 miljoen gulden. Het voorafgaande jaar gaf een daling te zien van 6,6 miljoen gulden (4%).

Bij de grote bedrijven waar 50 of meer personen gelijktijdig werkzaam zijn, steeg de waarde van de produktie in 1964 ten opzichte van 1963 met 28,6 miljoen gulden (22%) tot 157 miljoen gulden.

De afzet van de fabrieken van rijwielonderdelen en toebehoren nam in 1964 ten opzichte van 1963 toe met 6,1 miljoen gulden (14%) tot 15,4 miljoen gulden. De grote bedrijven (50 man of meer personeel) nam de productiewaarde tot en met 13% of 4,3 miljoen gulden tot 36,4 miljoen gulden. In 1963 was er een daling van 4%.

Niet alleen worden er gewone fietsen gemaakt, maar ook buitengewone, de opvouwbare. Tegenover mijn kantoor komt iedere werkdag een limousine aanzoeken. De bestuurder zoekt een parkeerplaats, stapt uit, gaat naar de bagage ruimte van zijn „slee” en haalt er een schat van een fiets uit. Klapt die open, draait wat moeren aan en zet zich neder op deze dure, fonkelende autopod met trappers, om in de richting van de stad te verdwijnen. In dit stadsdeel waar ik woon, kan een mens met een auto nog parkeren zien u.

Maar dat is effe deftig! En als je als manager op je slaapkamer een oefenfiets hebt staan, een „home trainer”, dan ben je helemaal uit de brand. Iedere ochtend voor het ontbijt even tien kilometer. Blijf zitten waar je zit, verroer je wel!

Nu daaraan moesten de Kamerleden maar eens denken!

Willy van Groenou

BELANGSTELLENDE VOOR NATUURGEGENSWIJZE

Wanneer u ons uw adres schrijft, ontvangt u gratis een KWARTAAL-abonnement op het maandblad

GEZONDHEIDSNIEUWS

onder redactie van de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr. h. c. A. Vogel.

Verkrijgbaar in het Nederlands, Frans en Duits.

Schrijf aan Maandblad „Gezondheidsnieuws”, Postbus 2, 't Harde/Gld., tel. 05255-541.

PUZZEL

Horizontaal: 1. bloem, 4. soort rendier (letterkeer), 8. niet mis, 11. voorzetsel, 12. oppervlaktemaat (letterkeer), 13. deel van het kippenhok (letterkeer), 14. ademtocht, 16. feestelijke bijeenkomst, 17. reet, 19. graan, 21. jongensnaam, 22. voeg, 24. denkbeeld, 28. delen van een geschreven stuk tussen twee ingesprongen regels, 32. galafscheidende klieren, 34. getal, hoeveelheid, 36. roem, 37. vrucht van de eik, 38. voetbalvereniging (letterkeer), 39. ruim, ruimschoots, 41. kroongoed, 43. gapingen, tekorten, 47. waarborg, 48. rivier in het buitenland, 51. onbebouwd, 53. strijdperk, 56. meisjesnaam, 57. verdieping, 59. grap, 60. ontvettingsmiddel, 61. bijbelse figuur (letterkeer), 62. rood (Engels), 63. beest (letterkeer), 64. huidskleur, 65. zonder inhoud.

Vertikaal: 1. doel treffend, 2. voorzetsel, 3. tezamen, 5. denkbeelden (letterkeer), 6. oppervlaktemaat, 7. bekende TV-hond, 8. gesloten uitbouw (letterkeer), 9. jongensnaam, 10. bedehuis, 15. verdord, 18. smart, pijn (letterkeer), 20. voorzetsel, 21. merk kunstmest (letterkeer), 23. bittere kruiden, 25. f 1,50, 26. kleine zoogdieren (letterkeer), 27. schade aan zee-

1		2	3		4	5	6	7		8	9		10
			11			12				13			
14	15				16					17			18
19				20						21			
			22		23			24	25				
26		27		28			29				30		31
32	33								34				35
36					37							38	
39				40					41	42			
				43		44		45					
	46		47					48		49		50	
51		52								53		54	55
56						57		58			59		
		60					61			62			
63						64					65		

schip op reis, 29. produceren (letterkeer), 30. trottoir, 33. eer, 35. meisjesnaam (letterkeer), 40. rivier Javaanse taal + letterkeer, 42. in het jaar (letterkeer), 44. uitgave, 45. stuk gereedschap (in eenvoud), 46. askruik, 47. ros, 49. muziekinstrument, 50. gewicht (letterkeer), 51. golf, 52. tegen, 54. aarde (Duits), 55. feestgewaad (letterkeer), 58. meisjesnaam.

ADVERTENTIE-ACQUISITEUR

gevraagd voor ons blad, op provisie-basis. Ook heel geschikt voor iemand die het vak kent en b.v. in eigen omgeving in vrije tijd advertenties wil werven.

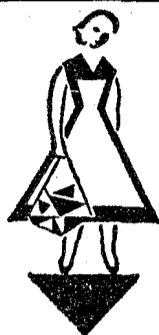
Br. aan Adv. Adm. Nederlandse Gedachten, Botenmakersstraat 45, Zaandam.

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Schudden? Goed
Goed schudden? Beter
Ideaal schudden .. Eureka

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

DRACHTEN
voorheen Fa. J. v. d. WOUDE

**GRAAFSTROOM
melk**
in papierverpakking

- ♦ smakelijk
- ♦ hygiënisch
- ♦ gemakkelijk

LiSaPak

aangewezen voor kantine
en school

„MIEDEMA“ landbouwwagens
„MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of
persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek
aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

Dordrecht en omstreken

C.V. v.h. Gebr. Harkema

sinds 1948

Johan Staat - DORDRECHT - na 6 uur telefoon 20386
Automateriaal tel. 9429
Gereedschappen 9433
Hang- en sluitwerk 4303

Zowel voor woning, fabriek of schip:

IJzerwaren 3221
Bevestigingsartikelen 3221

Levering als regel uit voorraad.
Groothandel en fabrieksagent.

**DRUKKERIJ J. DE LONGTE
DORDRECHT**

BOEKDRUK - OFFSET

voor Periodieken - Briefpapier - Sets -
Folders - Formulieren - Blocs

Wij komen u graag bezoeken: tel. (01850) - 4432.
Postadres: Postbus 171.

WESTLAND

lingerie - korsetterij

dekker

DE LIER NAALDWIJK DELFT DEN HAAG VOORBURG
Markt 49 Beeklaan 366 Herenstr. 107-109

Drukkerij - Papierhandel
DE OLDEHOVE

J. VAN ESSEN
Naaldwijk - Postbus 23 - Telefoon 01740 - 4056

Uw drukker voor handel en industrie

dienste - Ook uw adres voor doorslagpapier.
Gaarne staan wij u met modellen en offerte ten

Den Haag en omstreken

Sigarenhandel MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen

waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

Een stadje met wilskracht

Als Vollenhove in de noordwesthoek van Overijssel van de kaart zal gaan als zelfstandige gemeente, zullen de Vollenhoofse ingezetenen dat onjuist vinden. Hiermede drukken wij ons zo zacht mogelijk uit, want nu al vindt men er geen doekjes om, dat men er niets voor voelt onderdeel te worden van een nieuwe gemeente, waarin Steenwijk zal domineren.

Men heeft voor dat onbehagen om op te gaan in een gemeentelijke herindeling een merkwaardig motief: „Wij houden van tempo; van tempo in de gemeentelijke huishouding. Het ziet er naar uit, dat onze activiteiten zullen worden afgeremd als we met andere gemeenten gecombineerd worden”.

Deze woorden sprak een Anti-revolutionair raadslid; en uit gesprekken die wij met allerlei andere Vollenhoviers voerden, borrelde dezelfde teneur op. Een oude man, die niet zonder trots vertelde, dat hij op een stuk of zes, zeven na de oudste inwoner van Vollenhove was, zei kort en bondig: Wij willen niks met Steenwijk te maken hebben, dat moet je maar tegen de hoge heren zeggen!

Stad en ambt

Vollenhove is vanouds een stad. In 1354 werd het gesticht; de historie van deze plaats grijpt derhalve ver in de eeuwen terug. Vroeger sprak men van stad en ambt-Vollenhove, doch sinds 1942 is deze onderscheiding tussen stad en ommeland vervallen. Het was Johan van Arkel, die aan Vollenhove stadsrecht verleende. Dat geschiedde „int jaer ons heren dusent driehondert vier ende vyftich op Sunte Margrieten avont.”

Vóór dat jaar bestond Vollenhove echter al. Bij gifbrief van het jaar 944 schonk keizer Otto de Grote aan bisschop Balderic het uitsluitend recht om in de bossen en woeste gronden van Fulnaho (Vollenhove) te jagen.

Hoe men precies aan de naam Vollenhove gekomen is, is niet meer met zekerheid te achterhalen. In een Mepeler jaarboekje van 1886 staat, dat in 1165 het kasteel te Vollenhove gebouwd werd. De Friezen, die de buurten van Vollenhove vaak afstroopten, met name de Stellingwerper Friezen deden dat, zeiden van dat kasteel „It is folle te heage”. Hetgeen wil zeggen: Het wordt veel te hoog. De toenmalige bevolking schijnt hieruit gebrouwen te hebben de naam Vollenhove. Ofschoon het aardig gevonden is, lijkt mij deze naamsoorsprong toch wel apocrief toe.

Om nog even voort te gaan in de historie van Vollenhove, dan springen enkele gebeurtenissen naar voren. Allereerst het verschrikkelijke beleg van het

kasteel door de Stellingwerpers in 1309, daarna een tienjarige bezetting, namelijk van 1336 tot 1346, van het slot door de Geldersen, vervolgens de verkiezing van Rudolph van Diepholt tot bisschop van Utrecht in 1430, welke bisschop, die met banden des bloeds aan Vollenhove verbonden was, in deze kleine stad ook overleed in 1455.

De overgave van het slot aan Maarten van Rossum in 1524 is uiteraard ook een gebeurtenis van ingrijpende betekenis geweest en het bezetten van stad en slot in 1581 door Sonoy voor de Staatssen, niet minder. Voorts leed Vollenhove onder twee vreselijke watervloeden, en wel in 1776 en in 1825.

Stad aan zee

Vollenhove lag aan de Zuiderzee en het was een vissersplaats van betekenis. De vruchtbare landen rondom de stad lokten echter tot veehouderij; zo kon het gebeuren dat het vissersstadje ook de plaats der havezaten werd, het oord waar fraaie hereboerderijen verreesen, waarvan de welvaart der geslachten afstraalde.

Een havezate was echter niet zonder meer een hereboerderij. Het waren riddershofsteden, waaraan publieke rechten verbonden waren. Zo moesten bijvoorbeeld de gemachtigden in de ridderschap van de staten van Drenthe bezitter zijn van een van de achttien havezaten in dat gewest.

Dit is verleden tijd. De havezaten zijn, voorzover ze er nog zijn, oude en voor het merendeel zeer bouwvallige panden geworden. En de visserij? De drooglegging van de Zuiderzee betekende een aanslag op de levensmogelijkheden van de inwoners.

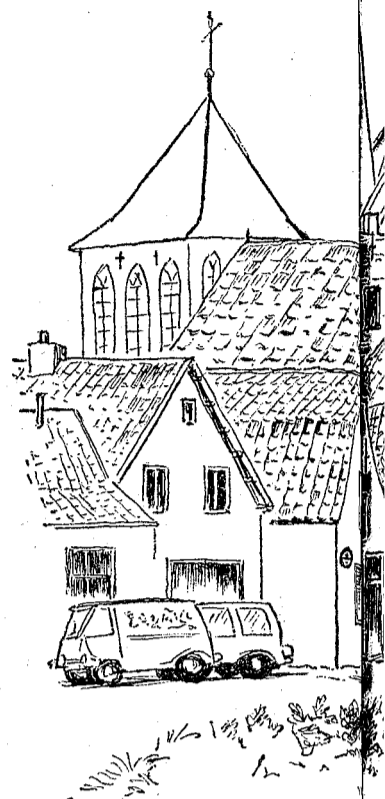
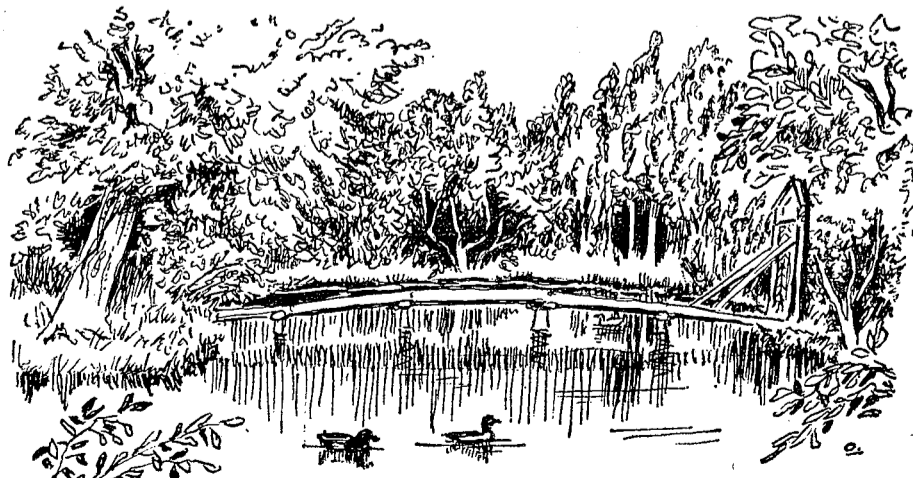
Toen de Zuiderzee een meer geworden was en het nieuwe land, de Noordoostpolder, Vollenhove ging begrenzen, was het afgelopen voor de vissers. Men had op dat moment nog 112 vissersboten en veel ingezetenen vonden op en door die boten hun bestaan.

Verleden tijd... Er is nu nog slechts één vissersboot en die zal weldra tot de curiosa van Vollenhove behoren.

Verleden tijd

De gemeente Vollenhove, ter grootte van 4531 hectaren en met een inwoner-

Park (met openluchttheater) te Vollenhove.

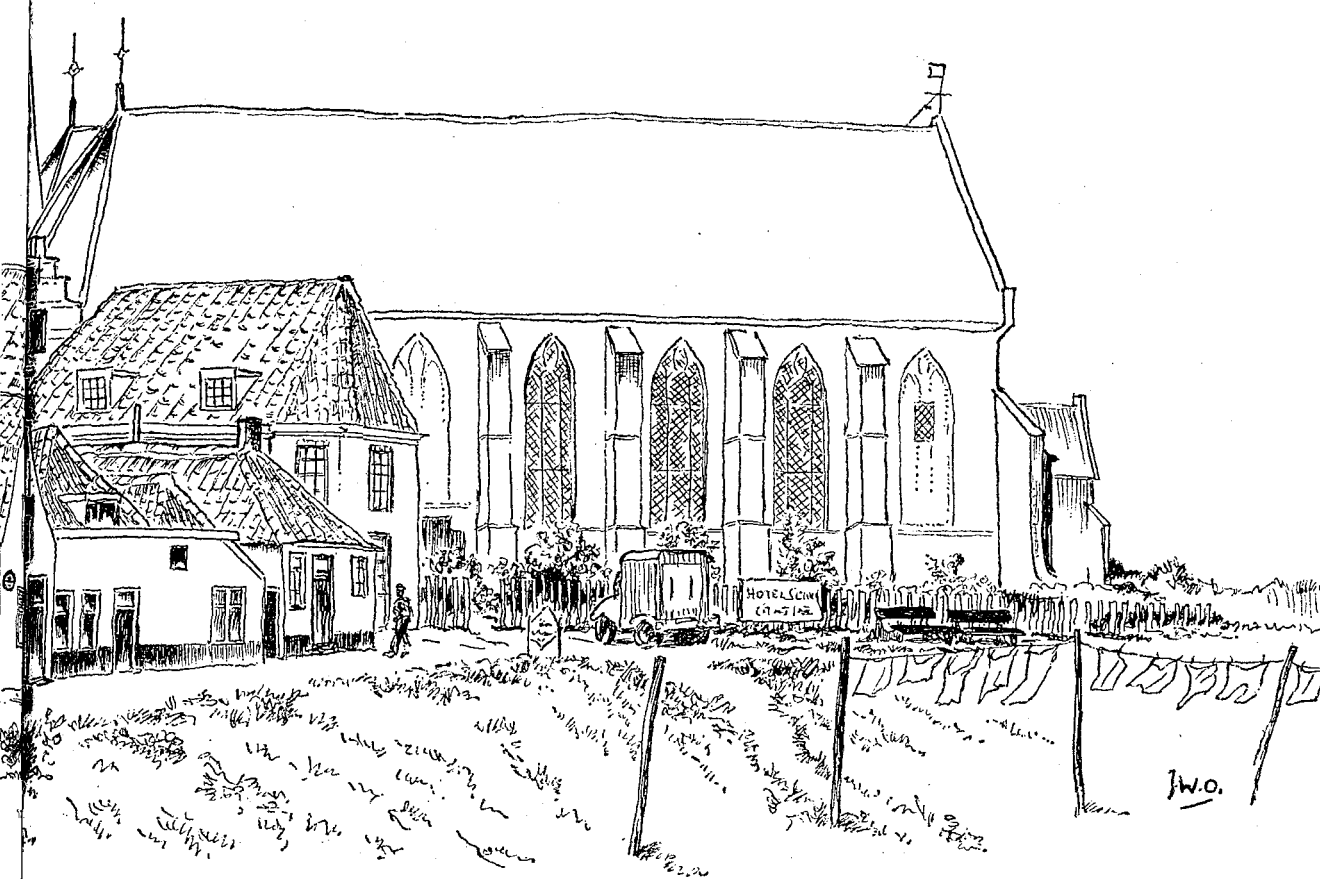
VOLLENHOVE

tal van ruim 5200, zal misschien wel geen zelfstandige gemeente meer worden. Verleden tijd... tenzij...

Maar het ontwerp van wet *Klaar: Wij, Juliana, bij de gratie van de Koningin der Nederlanden, Prinses Oranje-Nassau, enz. enz. enz. Alle deze zullen zien of horen lezen luut! doen te weten: Alzo Wij in de weging genomen hebben, dat het wettelijk is, over te gaan tot opheffing van gemeenten Steenwijk, Steenwijker Oldemarkt, Kuinre, Blankenham, zijk, Vollenhove, Wanneperveen en hoorn en vorming van een nieuwe gemeente Beulake, alsmede tot de ging van gedeelten van de gemeente Vollenhove en Wanneperveen op de gemeente Zwartsluis; zo is het, dat de Raad van State gehoord en meermalen overleg der Staten-Generaal, ben goedgevonden en verstaan...*

De Anti-revolutionaire raadsfractie Vollenhove is er niet over te spreken. Zoals gezegd is bijna niemand in Vollenhove er over te spreken. Men is op Steenwijk georiënteerd geweest nu zou Steenwijk juist de hoofdrol van de nieuwe gemeente worden. Neen, men heeft er geen fiducia in het werkelijk in het belang van Vollenhove is, deze herindeling en opheffing van Vollenhove.

In het werkelijk fraai gerestaureerd en verbouwde gemeentehuis - een gereputeerde havezate - spraken wij met de houder Van Benthem, een man die grijsd is in de dienst aan het algemeen belang en met de nog jonge gemeentebestuurder Van Heerde. Zij zitten de A.R. in de gemeenteraad. Als argument tegen de herindeling voerden den aan, dat het tempo van werken behoefte van de gemeente Vollenhove geremd zou worden. Beiden verkienden ook, dat ze geen bezwaar hadden tegen de streekraad, maar ze voelden niets voor een samenwerking met

VOLLENHOVE — Verleden en toekomst

Volgt een eigen gemeentelijke dood. Het gemeenteraad van Vollenhove is volgt samengesteld: 3 CHU; 2 AR; 2 PvdA; 1 Chr. Arb.; 1 Gemeentebel. en R.K. Alle elf raadsleden hebben zich tegen de herindeling verzet.

Volgt het pre-advies van B. en W. van Vollenhove met betrekking tot de herindeling der grenzen in N.W. Overijssel, wordt blij gegeven van de activiteiten in na-oorlogse jaren in deze gemeente zijn ontwikkeld, activiteiten die successen hebben geleid zonder speciale bijstand van Rijk en Provincie. Deze gemeente werd, zo wordt gezegd, het algemeen belang op een dood door gezet in het kader van de uitbreiding van de zuiderzeewerken, waar de belangrijke bron van bestaan, namelijk de visserij, werd opgeofferd. De gemeente Vollenhove is nadien, zo wordt het pre-advies verder, met alle ten beste staande middelen actief geweest in elk onderdeel van de door gedeputeerde staten gesignaleerde knelpunten, dit geschiedde zowel door het gemeentebestuur als door de bevolking.

Wilskrachtige bevolking

Wij zijn her en door Vollenhove gebouwd, we hebben de belangrijke nieuwe visserijbouw in ogenschouw genomen, we hebben de in uitvoering zijnde aanleg van de visserijwerken van het oudste gedeelte van Vollenhove, de Visserskerk, gezien, we hebben de industrieën bezocht en wij zijn in Sint Jansklooster (gemeente Vollenhove) geweest om te ontdekken, dat ook daar door Vollenhove's gemeentebestuur zeer veel gedaan is.

De wilskracht van bevolking en bestuur van Vollenhove straalt ons uit al in de kleinste dingen duidelijk tegemoet. En dan te bedenken, dat toen de zuiderzeewerken gereed gekomen waren,

het probleem der afsterving van Vollenhove zich dreigde voor te doen, zodat een nieuwe toekomst gezocht moest worden voor de gemeente. Voornamelijk moest de bestaansmogelijkheid worden gevonden in de industriële werkgelegenheid. Welnu, die is gevonden! Ondanks het feit, dat Vollenhove aan te vestigen en of uit te breiden bedrijven geen faciliteiten kon verlenen zoals dit wél het geval was in vele andere „kernen” in den lande, ondanks de vele moeilijkheden die moesten worden overwonnen, ondanks de dikwijls beperkte ten dienste staande middelen, is toch een keerpunt in de geschiedenis van de gemeente bereikt. Nu de tijd van de successen van het moeizame en volhardende wilskrachtige pogen aanbreekt, zou deze wilskracht beloond moeten worden met opheffing van de gemeente?

Men heeft in Vollenhove en in Sint Jansklooster twee complexen sportvelden. In Sint Jansklooster is een nieuw dorps huis gesticht. Toen men nog niet zo lang geleden in Vollenhove startte met een actie om een cultureel centrum te krijgen, was er na drie weken uit de burgerij al 6000 gulden bijeengebracht als een begin.

Tien nieuwe scholen zijn sedert de oorlog in Vollenhove gebouwd. Er is een christelijke landbouwhuishoudschool, een landbouwschool, een hervormde lagere school, een christelijke uloschool en een openbare uloschool.

Wat jammer genoeg ontbreekt is: een technische school. De raadsleden van Vollenhove vinden, dat men een dergelijk instituut als een soort smartegeld van hogerhand had moeten geven toen de visserij wegviel.

Er is een prachtig recreatieplan opgezet, waarvoor men een gebied van 18 hectaren beschikbaar heeft.

En deze gemeente, die inderdaad blijkt heeft gegeven van een zeer eigh men-

taliteit vol doorzettingsvermogen, zal nu wellicht de zelfstandigheid gaan verliezen?

Wij achten het geen wonder, dat heel de gemeenteraad zich tegen deze herindeling en opdeling verzet heeft. Men zegt in Vollenhove, dat Steenwijk de enige belanghebbende is bij de herindeling...

Oud en nieuw

Wij hebben eens, het is al weer enkele maanden geleden, een foto geplaatst in ons blad, waarover Vollenhovens een beetje vervolgen waren. Het plaatje toonde een oud en nauw straatje in Vollenhove. Welnu, er zijn vele oude straatjes in Vollenhove - en ze zijn prachtig om ze te vereeuwigen met tekenstift of fototoestel! Het wil niet zeggen, dat er geen nieuwe ruime, met groenstroken begiftigde straten in Vollenhove zouden zijn. Die zijn er genoeg!

Alleen... deze nieuwe straten met moderne en riante huizen zijn minder karakteristiek. In Vollenhove met zijn enorme grote kerk - waar de historie afstraalt - heeft men veel historische bouwwerken en daaruit alleen reeds blijkt, dat de gemeente een rijk verleden heeft. Natuurlijk wordt Vollenhove niet van de kaart geveegd door die herindeling in de noordwesthoek van Overijssel. Een stadje met zo een rijk en moeizaam verleden blijft bestaan. Maar het zou jammer zijn als het de eigen zelfstandigheid verliest. Het stadje heeft een prachtig park met een fraai aangelegd openluchttheater waar in vroeger eeuwen het machtige hoge slot gestaan heeft. De havezaten, soms zomaar tussen de bebouwing staande, geven een geur van historische welstand. Die welstand uit vroeger eeuwen

• Vervolg op pag. 6

UTRECHT

timmer-, metsel- en loodgietersbedrijf

Yperlaan sanitair-installatiebedrijf erkend gas- en waterfitter
Muntstraat 8 bis - Utrecht - Tel. 12610

T. DE VRIES stucadoorsbedrijf
KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT
Voor al uw voorkomend stucadoorswerk
Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR

FIRMA W. VAN TELLINGEN
SLOTLAAN 135 - 137 - ZEIST - TELEF. 12486

MEER DAN 98.000 INWONERS VAN UTRECHT SPAREN BIJ DE

Nutsspaarbank

HOOFDKANTOOR: Oudkerkhof 45 - tel. 16555
9 BIJKANTOREN in verschillende stadswijken
U ook al?
rente 3¼ procent
Op termijn spaarboekjes rente 4¼ en 4½ procent

LEIDEN EN OMSTREKEN

Leiden: Breestraat 65 tel. 21800
Oegstgeest: Geversstraat 41 tel. 52917
Alphen a. d. Rijn: v. Mandersloostraat 60
Leiden • Oegstgeest • Alphen ¼ d Rijn

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm. Maaswijdte 17x20 cm. 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal. Rijnsburg. Tel. 01718-3276.

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van **AARDGAS - VERWARMING** in uw woning door de **EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST SMEINK & ZONEN**
Larenseweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

W. van HEERDT

HET ADRES voor rijwielen en bromfietsen o.a. Gazelle en Phoenix rijwielen, Batavus bromfietsen.
Giro 178259 - Betalingen worden prettig geregeld.
Hoge Larenseweg 123 (hoek Goudriaanstraat) - Telefoon 12404 - Hilversum

• *Vervolg van pagina 5*

verhinderde niet, dat in 1811 een zekere Gerrit van Baak nog een vordering op de gemeente had van 402 gulden, omdat de vorige stadsregering dit geld, zijnde honorering van zijn werk als opzichter bij het herstel en de vergroting van het havenhoofd, niet aan hem had uitgekeerd wegen de slechte stadsfinanciën!

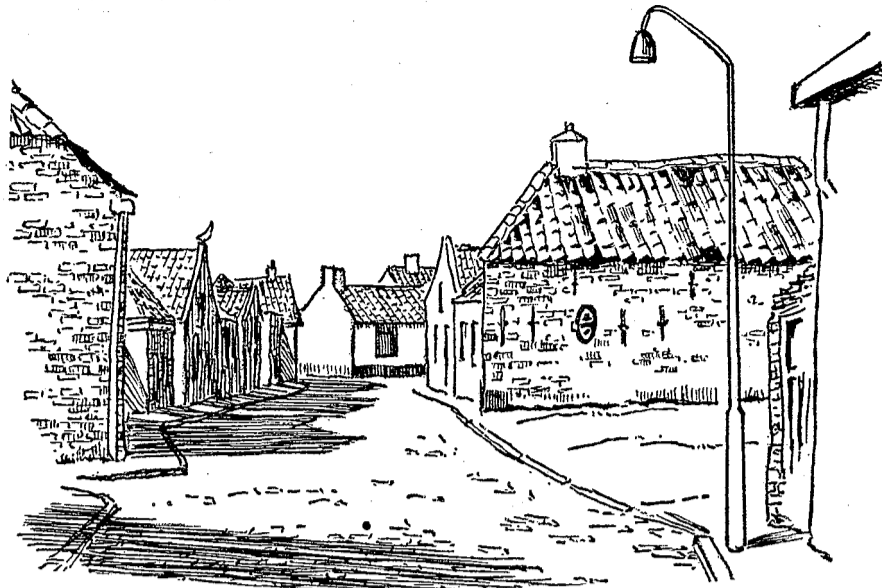
Nu, van de Franse tijd heeft Vollenhove ook moeten lusten. Maar de jaren kwamen en gingen en vergeten werd het leed.

De jaren kwamen en gingen, maar in de Kerkstraat staat een heel oud pand en er staat op vermeld, dat reeds sinds 1669 daarin een bakkerij is gevestigd.

Als men eenmaal in de historie zich gaat verdiepen, kan men er bijna niet meer los van komen. Ook niet van de nieuwere kerkgeschiedenis, zoals deze zich heeft voorgedaan in Vollenhove, stad en amt. Op 7 september 1889 vond tussen de Gereformeerden van stad en amt Vollenhove een scheiding plaats. Twee jaar later besloot men in de buurtschap Sint Jansklooster een predikant te beroepen. Dit gelukte niet direct, maar de heer H. Lok preekte eens in de maand en gaf ook catechisatie. Daar men tenslotte vond, dat predikanten van Sint Jansklooster niet meer in een bedstede konden slapen, werd in 1911 een ledikant gekocht...

De toekomst

De Vollenhoofse ingezetenen weten evenmin als iemand anders wat de toekomst zal brengen. Maar ze zijn er niet gerust op; er leeft de vrees dat veel van wat men volijverig heeft aangepakt, getemporeerd zal worden als de herindeling een feit zal worden. Was niet het argument dat ze zullen worden afgeremd in hun activiteiten, een van hun motieven om zich tegen de herindeling te verzetten? Men fluistert ook - maar dat nemen wij niet zomaar voor onze

De oude Vissersstraat in Vollenhove — tot sanering gedoemd.

rekening - dat linkse politieke groeperingen het grootste belang zouden hebben om een nieuwe gemeente Beulake te vormen.

Wij hebben een kijk gekregen op Vollenhove. De gemeentesecretaris heeft ons het gemeentehuis getoond, een gemeentehuis dat veel ruimte biedt en waarin wij veel merkwaardigheden aantreffen. Een steen vermeldt: Urk dankt Vollenhove voor de trouwe zorg, zijn

gevangenen bewezen onder Duitse tyrannie in november 1944.

Eens, op een synode van 1 juni 1624, gehouden te Kampen, hebben Steenwijk en Vollenhove als zegel voor hun classis gekozen: twee handen, een teken van trouw in elkander geslagen.

Als het dan tóch moet, als de herindeling inderdaad zou doorgaan, dan zal Vollenhove aan dit zegel moeten denken en er van maken wat er van te maken is.

... maar nu moet u eens
origineel TARVO
 moutbrood nemen
 en proeven hoe
 mals dat is en ...
 hoe veel langer
 mals dat TARVO blijft!

AANGEBODEN
A.R. documentatiedienst
 jaarg. 1956 t/m 1963, in band, f 40.
 Port vr koper. Br. letter D bur. v.
 dit blad, Botenmakersstraat 45,
 Zaandam.

Voor **BABYDERM**
 POEDER - CREME - OLIE - ZEEP

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
 Wolphaertsbocht 214
ROTTERDAM
 Telefoon 27 97 55

Uw adres voor
 DIRECTIEKETEN
 BARAKKEN
 SCHOLEN
 ZOMERHUISJES
 enz. enz.
Firma Gebr. Timmer
 Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

G. VOGLER & CO.
 (FIRMANT W. A. FIBBE)
 Mauritsweg 49 - Rotterdam
 Tel. 010 13-78-78 / 12-96-52
TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
 keramische industrie
WEGENBOUWMATERIALEN

Voor al uw vervoer in bin-
 nen- en buitenland
N.V. Intern. Transportbedrijf
DE RIJKE
 Telex 22424
 Telefoon (01880) 2312 - 3058
 SPIJKENISSE - BREEWEG 5

FA. H. VAN TRIEST & ZOON
 Groothandel in fourages
 DWINGELO
 Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

EEN WAARDEVOL BEZIT
 BINNEN IEDERS BEREIK

OMEFA
RENTESPAARBRIEVEN
 VERDUBBELEN UW GELD
 IN TIEN JAAR

OMEFA - Rentespaarbrieven
 in stukken van f 100,- - f 50,- - f 25,- -
 f 10,- en f 5,- nominaal welke over 10 jaar
 recht geven op een contante waarde van resp.
 f 200,- - f 100,- - f 50,- - f 20,- en f 10,-.
 Tot nader order zijn deze stukken doorlopend
 verkrijgbaar aan de kas van de Omefa, Over-
 ijselse Melkproductenfabriek N.V. te Rijssen in
 alle bovenvermelde bedragen of per giro (in dit
 laatste geval minimum f 100,- nominaal).
 Aan de kas gekochte stukken kunnen onmiddellijk,
 zonder enige formaliteit of naemregistratie
 in ontvangst worden genomen.
 Bij bestelling per giro worden de stukken
 prompt per aangetekende post verzonden. Op
 het girostrookje duidelijk naam en adres, als-
 mede het woord „Rentespaarbrief” vermelden.
 Het gironummer van de N.V. Omefa is 805574.
 Alle stukken zijn AAN TOONDER, er zijn geen
 zegels of andere kosten te betalen noch bij aan-
 koop noch bij verzilvering.
 Voor alle verdere inlichtingen kan men zich
 schriftelijke of telefonisch wenden tot de direc-
 tie der Omefa - Overijselse Melkproducten-
 fabriek N.V. te Rijssen. Tel. 05480 - 2766.

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.
 • ISOLATIEWERKEN
 • KETELBEMETSSELINGEN
 • OVENBOUW
 ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

HANDEL EN INDUSTRIE
ADRESSEN VOOR
 SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV
 BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Aannemersbedrijf
GEBR. TEN BRINKE
 Dorpsstraat 111 - Enter (Ov.) - Telefoon 05478 - 296

HYDRAULISCHE PERSEN
 IN ALLE UITVOERINGEN
 Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
J. MOOI
 Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

AMSTERDAM
 GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
 is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
 SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
 ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

Nú proefflacon 1.70

Weg is de MIGRAINE
 Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vertrouwde en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt baat bij het weldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw broodnodige rust
MELISANA
 1.70 - 2.90 - 4.90
 extra voordelige familieflacon 11.90

Een boekje over de Boerenpartij

Enkele maanden geleden is van de hand van ir. W. Stam het boekje „De Boerenpartij” verschenen¹⁾. Deze uitgave is een eerste vastlegging van hetgeen de Boerenpartij pretendeert te zijn en verdient als zodanig de aandacht. Tenzij er een vergissing in het spel is, kan de schrijver gerekend worden tot het kader van deze partij te behoren. Dat is een reden te meer om stil te staan bij hetgeen door hem naar voren wordt gebracht. Verder zal hij wellicht hebben verwacht en er zelfs rekening mee hebben gehouden, dat zijn gedachten niet zonder meer door anderen worden overgenomen. Deze veronderstelling vormt een derde motief om nader in te gaan op enkele punten, die in deze uitgave aan de orde worden gesteld.

De doelstelling van de Boerenpartij is te vinden op de laatste bladzijde (p. 56), waar gezegd wordt, dat deze partij altijd strijdbaar zal blijven voor „een vrijere economische en sociale ontwikkeling, voor grotere verdraagzaamheid en de bescherming van de rechten van de individu, bereid tot samenwerking met ieder, die zich in politiek eerlijk en van goede wil heeft betoond”. Aangezien twee bladzijden eerder (p. 54) wordt gesteld, dat „Naarmate de gezonde constructieve beginselen van de Boerenpartij tot een steeds grotere kring van politiek bewust denkende mensen begin-

nen door te dringen zal zijn aanhang niet alleen in kwantitatief maar ook in kwalitatief opzicht stijgen”, loont het extra de moeite om na te gaan in hoeverre de schrijver in zijn gedachtengang met beide benen op de grond staat.

In de eerste plaats dringt zich de vraag op, wat eerlijkheid te maken heeft met de veronderstelling, dat de huidige minister van Landbouw — aan deze persoon wordt uitgebreid aandacht besteed — „dromend van een machtige Nederlandse Christen-Democratische Partij aan het hoofd waarvan hij zichzelf reeds ziet staan” wijst naar „de verlokende toekomst van een Europese eenheidsmaatschappij onder staats-dirigisme” (p. 42 en 43). De juistheid van deze veronderstelling kan met geen enkel argument worden bewezen. Mede hierom is het onjuist en oneerlijk om iets dergelijks ten opzichte van medemensen — daartoe behoort ook een minister — te veronderstellen!

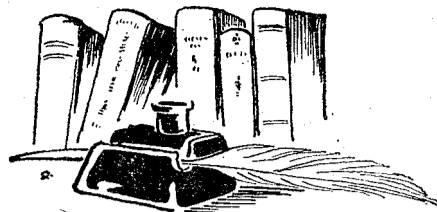
Wanneer de schrijver wil aantonen, dat de betrokken bewindsman fouten maakt, kan hij de moeite sparen. Dat kan men zonder meer van iedereen zeggen en daarmee is iedereen het zelfs eens. Belangrijk is echter, dat die eensgezindheid ook ontstaat over wat dan wel fout is. Als men zich hiermee bezig houdt, stuiten politiek bewust denkende mensen echter spoedig op de onmogelijkheid om b.v. de E.E.G.-onderhandelingen over de suikerbietenprijs als wabeleid te kenmerken en louter en alleen omdat hierbij twee regeringsinstanties „volkomen overbodig” zouden worden ingeschakeld: „één om belasting te heffen en één om het geld als subsidie uit te keren” (p. 44). Zelfs voor ingenieurs — dus ook voor de schrijver van „De Boerenpartij” — geldt, dat men logisch moet blijven denken, anders remt men niet alleen zijn eigen ontwikkeling, maar tevens worden anderen door onlogische denkbepelden gehinderd zichzelf te ontplooiën.

Uit de behandeling van de wetten van Parkinson (p. 28-34) blijkt, dat de Boerenpartij deze wetten als uitgangspunt heeft gekozen voor de bestrijding van bureaucratie en staatsdirigisme. Van de eerste wet is aangegeven op welke uitgangspunten deze is gebaseerd, nl.:

„(1) Een ambtenaar wenst ondergeschikten te vermenigvuldigen en (2) Ambtenaren verschaffen elkaar werk”. Beide uitgangspunten gelden echter alleen voor ambtenaren, die onvoldoende in hun werk zijn geslaagd. Die zijn er inderdaad, maar er zijn ook goede werknemers bij de overheid in dienst en die mag men niet te kort doen door ze te vergeten. Hierdoor is de wet: „Arbeid dijt uit naarmate er meer tijd voor beschikbaar is”, gebaseerd op halve waarheden, terwijl de uitspraak als zodanig slechts geldig is voor mensen met onvoldoende capaciteiten, onafhankelijk van het feit of dezen hun werkring hebben gevonden in overheidsdienst dan wel in de particuliere sector. Hiermede is slechts naar voren gebracht, dat het baseren van een politieke partij op halve waarheden in feite een hachelijke onderneming is. Een dergelijk ideaal zal zelfs geen enkele gezond denkende ondernemer zich voor ogen stellen.

Mede op grond van reeds gemaakte aanmerkingen kan men zich terecht afvragen wat de schrijver bedoelt met het woord intelligent, wanneer hij de reacties op de Statenverkiezingen van „ervaren politici” bespreekt: „Niet één kwam tot een intelligente analyse van deze toch zo logische verkiezingsuitslag” (p. 11). Kennen we de normale betekenis aan dit woord toe, dan kunnen we veronderstellen, dat deze opmerking juist is. Met deze veronderstelling schieten we echter niets op, want ook van de zijde van de „politici” van de Boerenpartij is geen intelligente analyse verschenen. Dat is overigens volkomen begrijpelijk, want het is niet gemakkelijk om „heet van de naald” volledig te zijn met betrekking tot de oorzaken. Iets anders is, dat men naar overtuiging probeert het zo goed mogelijk te doen.

Tenslotte: Denkt men politiek bewust na over de wijze, waarop

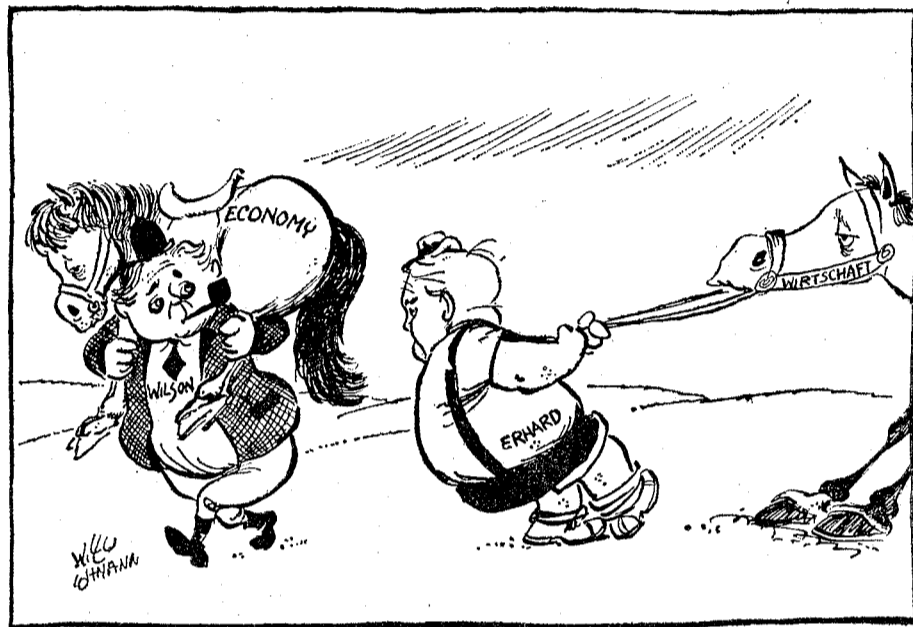
Boekbespreking

de Boerenpartij ook door ir. W. Stam wordt gepresenteerd, dan wordt het duidelijk, dat deze partij de vinger wil leggen bij fouten, die in de samenleving aanwezig zijn. Daaraan heeft zij het stemmenaantal te danken. Tegelijkertijd maakt men echter zelf de fout zich te begeven in onlogische gedachtengangen en halve waarheden, zoals is aangetoond. Duidelijk is, dat degene, die het met de ge-

dachten van de Boerenpartij eens is, daartoe de vrijheid heeft. Duidelijk is eveneens, dat degene, die door de knieën gaat voor halve waarheden en onjuiste gedachtengangen, zijn eigen vrijheid beperkt. Duidelijk is bovendien, dat het bevrijdend werkt als men de daadkracht opbrengt om over opgeworpen hindernissen heen te stappen, waardoor men een werkelijke bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van een samenleving, waarvan men deel uitmaakt en waarin men zich beter kan ontplooiën naarmate die samenleving gezonder is.

Ir. E. LAGERWELJ

1) Ir. W. Stam; De Boerenpartij. - De Bezige Bij, Amsterdam 1966.

(Uit Het Parool)

Taxatie huizen aan zeedijk tussen Harlingen en Zwarte Haan

De heer WALBURG (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat gevraagd:

1. Is het juist, dat door de ophoging van de zeedijk tussen Harlingen en Zwarte Haan, waarmede nu een begin gemaakt is in het kader van de Deltawerken, verschillende bewoners van huizen aan de voet van deze zeedijk nu hun huizen moeten verlaten, omdat zij anders geïsoleerd raken?

2. Is het eveneens juist, dat deze huizen op basis van afbraakwaarde worden getaxeerd en aan de eigenaars worden vergoed?

3. Kan de Minister mededelen, welke voorzieningen zijn getroffen voor gedupeerden m.b.t. andere woongelegenheden en of is er een vergoeding voor verhuizing en inrichtingskosten getroffen? Indien dit zo is, is deze regeling dan redelijk en billijk en aangepast aan bepaalde normen, die gelden voor ontruiming van huizen bij aanleg van wegen, ruilverkaveling en dergelijke werken?

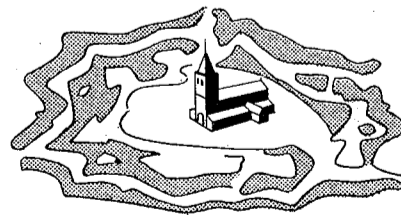
4. Is bij de vergoeding, die de bewoners van deze huizen aan de zeedijk ontvangen, rekening gehouden met het feit, dat zij nu in woningen terecht komen, de veel hogere kosten met zich meebrengen voor betrokkenen (o.a. huur, personele belasting e.d.) hoewel men hier niet om heeft gevraagd, maar het algemeen belang dit van hen vroeg?

wajang
• plantenmargarine

angezouten

wajang
GEZONDE PLANTENMARGARINE

met zorg uit speciale oliën bereid

**AANNEMINGSBEDRIJF
HARM FOKKENS NAARDEN N.V.**

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-541

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Het aftreden van minister Smallenbroek

DAT de hoogheid van het overheidsambt en het aanzien van de politiek met zich mee kunnen brengen dat men, ook ten aanzien van zichzelf, harde maatregelen moet nemen heeft de heer Smallenbroek op een respekt afdwingend wijze duidelijk gemaakt door ontslag te vragen als minister van Binnenlandse Zaken naar aanleiding van een door hem veroorzaakte aanrijding.

Hij heeft dit gedaan, zoals hijzelf heeft meegedeeld, ongeacht de uitkomst van het in verband met die aanrijding ingestelde justitiële onderzoek op grond van zuiverheid in de verhoudingen.

Tenslotte zal de justitie moeten uitmaken of bij de genoemde gebeurtenis meer aspecten in het geding zijn dan een op zichzelf niet schrikbarende verkeersovertreiding.

Wij hopen van ganser harte dat de heer Smallenbroek uit dit onderzoek zonder blaam te voorschijn treedt doordat hier en daar geuite bedenkingen ongegrond blijken en dat hij opnieuw een actief aandeel kan hebben in dienst van de publieke zaak.

De heer Smallenbroek heeft zijn besluit uit eigen overtuiging en niet onder druk van de partij genomen. Natuurlijk zijn er gesprekken geweest met die figuren en vrienden uit onze kring wier oordeel en wier advies hij in deze omstandigheden bijzonder op prijs stelde, en die zich uiteraard ook met deze zaak bezig hielden zowel terwille van de publieke zaak als terwille van hemzelf. Maar de voor hem zo moeilijke en pijnlijke beslissing is helemaal door hemzelf samen met zijn vrouw genomen en niet onder druk, ook niet onder de druk van de publikaties van de laatste tijd, al lieten die hem natuurlijk niet onbewogen.

Een communiqué als door hem op jl. maandag uitgegeven klinkt zakelijk en bijna koel. Maar ieder, die het leest, zal begrijpen, dat aan het uitgeven van een dergelijke zakelijke verklaring een diepe persoonlijke worsteling is voorafgegaan. En die weet tevens, dat de naspijn ook nog komt. En tenslotte, dat het alleen God is die werkelijk oordeelt over ons allen, stuk voor stuk.

En wat de heer Smallenbroek betreft moeten wij ons juist nu realiseren wat wij aan hem verschuldigd zijn. En ik ga hem daarbij helemaal niet verheerlijken. Hij heeft zijn deugden en gebreken zoals wij allemaal. Maar beide zowel deugden als gebreken - dit alles naar menselijk inzicht beoordeeld - hebben bij hem formaat.

Smallenbroek is in hart en nieren een politicus maar hij heeft er tevens ongelooft veel voor gewerkt en geploeterd.

Hij heeft op dit terrein van de politiek zijn eerbare ambities gehad, maar hij heeft zich dan ook met alle kracht voor de publieke zaak ingespannen, ook in zijn ambt van minister van Binnenlandse Zaken.

Hij heeft - naast huiselijk leed in het verleden - ongetwijfeld veel goeds genoten, maar hij heeft tevens talloze andere mensen in zeer directe zin geholpen. Hij heeft voor zeer velen de weg geopend tot het bereiken van functies en het verkrijgen van openbare tekenen van waardering.

En voor wat onze partij als organisatie betreft, hij heeft er zich van jong af voor uitgesloofd en daarin een steeds meer leidende rol gespeeld.

En dan, zijn moedig en leidend aandeel in het verzet tijdens de oorlogsjaren is algemeen bekend.

Dit alles verplicht ons te meer nu zeer met hem mee te leven.

God bemoedige en sterke hem, zijn flinke vrouw en zijn kinderen op de zware weg die hij zichzelf verplicht heeft geacht nu te moeten gaan. God doet ook voor hen de zon van de vreugde in het geloof schijnen. Berghuis

Minister Biesheuvel (rechts) en Staatssecretaris Bakker (links) arriveren op het Binnenhof voor het kabinetsberaad over het dekkingsplan. Volgens de laatste berichten is men tot overeenstemming kunnen komen. Het wachten is nu op de Troonrede.

DEZE WEEK

- Het aftreden van Minister Smallenbroek (pag. 1 en 3)
- De eenheid der fractie (pag. 3)
- Brieven van lezers (pag. 2)
- Randstads groene ruimte (pag. 4)
- Nieuwsflitsen uit de partij (pag. 4)
- De zindelijke burgerheren (pag. 6, 7 en 8)
- Zoeklicht op Zeeland (pag. 8)
- Het nieuwe seizoen begint (pag. 12)

CIGARS

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHIALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117709

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

Meer luisteren

Geachte redactie,

Naar aanleiding van het artikel, „Het wonderbaar getuigenis" van H. Algra heeft de heer Borstlap gemeend om hetgeen Algra probeert op te bouwen weer af te moeten breken. Wat meer bidden raadt de heer Borstlap aan.

Ik meende bij het artikel van Algra een Bijbel gezien te hebben met gevouwen handen er over heen! Dus mijnheer Borstlap u gaat de vakbeweging-afdelingen langs en zegt: ik heb maar twee zekerheden, ik ben een onnutte dienst-knecht en dat God door Jezus Christus de wereld tot de voleinding voert. Nu dan wachten wij daar maar lijdelijk op.

Maar gelukkig krijgen wij op het politieke terrein nog enige andere voorlichting en zijn er nog enige andere zekerheden waar wij in deze tijd houvast aan hebben. Of heeft u ook de tien geboden afgeschafft in het stuk van de dankbaarheid.

Tussen het tegen- of voorstemmen van A.R. kamerleden, over sommige vraagstukken ligt altijd nog niet zulk een groot fundamenteel verschil als het voor of tegen stemmen doet vermoeden. Fundamenteel zijn zij het... ms nog wel eens. Het is vaak dat de een de grens iets eerder trekt dan de ander... bijvoorbeeld over de vrijheid van de burger en de inmenging van de overheid over vrije premie-heffing of het deel dat de schatkist daar bij past.

Ten slotte heb ik met dit ingezonden schrijven mijn grote waardering willen uitspreken voor de voorlichting ons gegeven door de heer H. Algra. Een zekere voorlichting en niet een zwevend grijpen in het luchtledige. Alleen nog een beetje meer luisteren, mijnheer Borstlap.

Leeuwarden.

J. Bruining

Instemming

Geachte redactie,

„Gaarne wil ik hierdoor mijn nadrukkelijke instemming betuigen met het ingezonden stuk van de heer A. Borstlap uit Utrecht, in het no. van 13/20 augustus j.l."

Lopik

L. Schuman

Argumenten onwezenlijk

Geachte redactie

In Nederlandse Gedachten van 13/20 augustus j.l. is een schrijven opgenomen van de heer A. Borstlap te Utrecht. Hij tekent daarin bezwaar aan tegen de stelling van de heer H. Algra: „Zolang wij, ook in de politiek, vasthouden aan het geopenbaarde Woord van God, hebben wij onze zekerheden". Het is niet mijn taak de heer Algra te verdedigen: Iedereen mag stroop op zijn eigen boterham smeren, hetgeen zeker aan de heer Algra is toevertrouwd. Wel wil ik bij deze graag fundamenteel stelling nemen tegen het bezwaar en de daarvoor genoemde argumenten van de heer Borstlap. Na de opsomming van enkele politieke „tegenstellingen", volgt zijn conclusie: „In alle genoemde gevallen waren er zijn voorstanders en tegenstanders er in geweten van overtuigd, dat zij handelen overeenkomstig hun eerlijk inzicht in wat God van hen vraagt in de politiek". Dit is een veronderstelling, die principieel onjuist en fundamenteel dwaas is: Alsof de Bijbel de tegenstelling tussen juist en onjuist legt in de dingen en niet in de mensen. Daardoor is niet alleen de uitspraak als zodanig onhoudbaar, ook de door de heer Borstlap genoemde argumenten zijn onwezenlijk. Bij de stemming over de Mammoetwet bv. was de A.R.-fractie inderdaad verdeeld, maar is die verdeeldheid tot stand gekomen omdat men volledig naar eer en geweten de Bijbel als uitgangspunt heeft genomen?

Voorts beweert de heer Borstlap, dat er maar twee zekerheden zijn. Is dat de „blijde boodschap" waar we het mee moeten doen? Is dat Christelijke politiek?

Tenslotte veronderstelt de heer Borstlap, dat de heer Algra bedoeld zou hebben op de huidige problemen, wanneer deze schrijft, „dat de grote politieke strijd over de sociale en economische politiek in deze fase zijn voltooiing nadert". Met behoeft nog niet eens veel van betrokkene te hebben gelezen om te kunnen uitmaken, dat deze veronderstelling onrechtmatig is.

Mijnheer Borstlap, bij deze stuur ik u uw mening terug, omdat deze er niet aantrekkelijk uitziet, vervolgens onsmakelijk en onverteerbaar is, terwijl ik er als lid van de A.R.P. niets mee kan doen. Wellicht hebt u het naar uw

eer en geweten zelfs op de Bijbel gebaseerd, maar Deze spreekt anders: lees o.a. Hebreëen 12. Dat hoofdstuk is één van onze vele zekerheden. Wees er tot slot van verzekerd, dat ik jegens u verblijf met vriendelijke groeten.

Ir. E. Lagerwey

Slootdorp

Geen bewijs kunnen vinden

Geachte redactie,

Heeft de image van een politieke partij maar een schijntje te maken met haar naam? Blijkens zijn artikel „Naam en karakter" in het nummer van 13/20 augustus j.l. is de heer Algra hiervan overtuigd. Ik ben dat niet, ik weet het eenvoudig niet en ook bij herlezing van het uitvoerige artikel heb ik er geen bewijs voor kunnen vinden. Dat bepaalde personen onder bepaalde omstandigheden in sterke mate de image van hun partij hebben bepaald, zegt in dit verband nog weinig. In de eerste plaats weten we niet in hoeverre daarbij ook de naam van de partij een rol heeft gespeeld. Bovendien weten we niet of de in het artikel genoemde personen nu werkelijk zo sterk tot de image van hun partij hebben bijgedragen. Het zou nog wel sterker de image omtrent hetzelfde geweest kunnen zijn. Met name wat Lieftinck betreft, ben ik geneigd het laatste aan te nemen. Maar hoe dit ook zij, nogmaals moet gezegd worden dat we hiermee nog niets weten over de invloed van de naam van de partij.

Wat ik wel weet is, dat in deze tijd meer dan ooit duidelijkheid nodig is in de naamgeving van politieke partijen, omdat er nog maar weinig mensen zijn die zich in achtergrond en historie verdiepen. Er zijn inderdaad tijdens de jaren 1940—1945 mensen geweest die „Ongehoof en revolutie" weer ter hand namen en voor wie mede daardoor de naam anti-revolutionair weer duidelijk en actueel werd. Maar laten we vooral nuchter zijn en er van uitgaan dat het vandaag niet meer gelezen wordt. Laten we er van uitgaan dat er vandaag ontelbaren zijn die alleen maar de afkorting A.R. kennen en dan een vaag beeld hebben van een groep die overal heel erg tegen is (waaraan dan soms vergoelijkend wordt toegevoegd: maar niet zo erg als de s.g.p.). Het gebruik — naar ik meen is Het Vrije Volk er mee begonnen — van de aanduiding „Anti's" werkt dat sterk in de hand. Het is een image, maar niet de meest gewenste.

Niemand kan tevoren met zekerheid zeggen of een andere naam de image van de partij zal verbeteren; welke die andere naam zou moeten zijn, speelt daarbij geen kleine rol! Maar dat er slechts een schijntje verband tussen naam en image zou zijn, neem ik niet aan.

Zoals de zaken nu staan kan over het beeld dat het Nederlandse volk van de A.R. partij heeft, lang en breed gefilosofeerd worden, zonder dat we veel houvast hebben. Een door deskundigen uit te voeren onderzoek zou ons verder kunnen helpen. De uitkomsten van zo'n onderzoek zouden niet alleen voor de discussie over de naam van de partij nuttig kunnen zijn, maar ook voor de vraag hoe wij zowel in als buiten de verkiezingsperiode onze propaganda moeten opzetten en richten.

Utrecht Hoogachtend, E. C. Muns

Iets gemist

ALS oud-Terschellinger ben ik buitengewoon verheugd over de uitvoerige wijze, waarop ons Kamerlid, de heer Tj. Walburg en de heer J. W. Ooms ingaan op de voorgenomen plannen tot het leggen van dammen in de Waddenzee.

En toch mis ik in de beide artikelen iets dat mij bijzonder belangrijk toelijkt. Gesproken wordt n.l. wel (Maj. Walburg) van de recreatiegebieden in het in te dammen gebied, van de voordelen op agrarisch gebied, van de beveiliging van de huidige kusten, van de „uitbreiding in achterland" van de Kleibouwstreek, van het tegenhouden van de mosselparasiet, het tegengaan van verzilting...

Gesproken wordt ook (de heer Ooms) van nadelen, die ook de heer Walburg niet wil omzeilen: De aan-tasting van het Wad met zijn slenken en banken, met zijn flora en fauna. Vooral met de dieren wordt (terecht) voldoende rekening gehouden.

Maar... niet gesproken wordt van de eilanden en hun bewoners en van de gevolgen die de aanleg van dammen op welke wijze en in welke mate dan ook op dit punt zal hebben. Ja,

de heer Walburg noemt Ameland, maar dan alleen maar als een „ontsloten Ameland, waarvan vele kilometers Noordzeestraand veel beter en nog meer benut kunnen worden".

Gezwegen wordt echter over de veranderingen, die de uitvoering van een dammenplan voor het karakter van de eilanden zal hebben.

Van harte hoop ik, dat de aanleg van dammen tot Ameland beperkt mag blijven. Eerlijk gezegd valt er aan Ameland (de Amelanders mogen het mij vergeven en zullen als ze heel eerlijk zijn alleen maar met dit standpunt kunnen instemmen) evenals op Terschelling in de omgeving van Midsland weinig meer te verknoeien.

Terschelling heeft b.v. na de oorlog een ruilverkaveling ondergaan waarvan het volle economische nut nog altijd moet worden bewezen maar waarvan de rampzalige gevolgen voor het landschap in elk geval voor elke liefhebber van de natuur overduidelijk zijn. De stormachtige ontwikkeling van de recreatie heeft de rest gedaan. De verknoeiing van boerderijen en woningen tot resp. kampeerboerderijen en pensions heeft wel voor een grondige herziening van het gezicht van de eilanden in ongunstige zin gezorgd, om van de complexen van zomerhuisjes nog maar te zwigen.

Daarbij komt nog iets anders. Vroeger vormden de eilandbewoners een gesloten gemeenschap, met alle kleine nadelen en grote voordelen vandien. In het begin van de ontwikkeling van de recreatie werd deze gemeenschap natuurlijk in de zomermaanden wel verstoord, maar de lange wintermaanden zonder toerisme gaven voldoende gelegenheid tot herstel. Nu is van een „badgastenseizoen" nauwelijks meer sprake: Het gehele jaar komt men niet meer „onder ons" met alle nare gevolgen daarvan.

Het zelfde valt eigenlijk te constateren met betrekking tot het natuurschoon van de eilanden, dat elke zomer een geduchte knauw krijgt — in september 1963 bleek het gehele eilandengebied gewoon „vervuild" te zijn daar wij Nederlandse toeristen ook nog een akelig stelletje smeerpotsen

In onze rubriek „In gesprek met onze lezers" kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekkings, in te korten.

zijn — en zich in de stille periode moet herstellen. Deze stille periode is ook in dit opzicht te kort geworden om een behoorlijk herstel mogelijk te maken.

Ik zie in een verdere ontwikkeling van het toerisme op de Waddeneilanden een ernstig gevaar. De noodzaak van een vrij lange en kostbare bootreis en de beperking die reeds hierin lag heb ik altijd gezien als een mooie rem, die overigens het beste werkte op die eilanden, waarop geen auto's werden toegelaten, zodat Vlieland en Schiermonnikoog in verhouding nog ware lustoorden zijn.

Wanneer naar welk eiland dan ook een dam wordt gelegd, wordt aan dit eiland en aan de bevolking daarvan — ondanks alle mogelijke economische voordelen — een schade toegebracht die op geen enkele wijze te compenseren valt.

Dat de heer Walburg, die ik ken als een liefhebber van de mens en de natuur, wat overigens ook nog uit zijn artikel blijkt, en de heer Ooms, die ik niet persoonlijk ken, maar in zijn boeken meen te ontmoeten als een kenner maar ook als een verdediger van het eigen in streek en bevolking, dit aspect hebben vergeten of verwaarloosd, heeft mij teleurgesteld.

Van harte hoop ik, dat de overige Waddeneilanden — en natuurlijk omdat het bloed nu eenmaal kruip waar het niet gaan kan — speciaal Terschelling — voor een vaste verbinding met „de vaste wal" bewaard mogen blijven.

De Amelanders die verder willen zien dan alleen maar de directe voordelen op economisch gebied, wens ik, indien het komt tot uitvoering van de bij Rijskwaterstaat liggende plannen, van harte en zonder enig leedvermaak: Sterkte!

A. Liewuwen

Dedemsvaart.

DE ARJOS EN HET PETITIONNEMENT

In een door Trouw gepubliceerd interview met de heer Bouman te Goes, de initiatiefnemer van het z.g.n. Vietnam-petitionnement, deelt deze mee dat het gehele hoofdbestuur van de Arjos het petitionnement getekend heeft.

Deze bewering is echter in strijd met de aan de heer Bouman verstrekte feiten. Naar aanleiding van besluiten op de bestuursvergadering van 3 augustus heeft onze secretaris een brief aan de heer Bouman geschreven (d.d. 5 augustus 1966), waarin o.a. stond „Tevens doe ik u een lijst toekomen, waarop de handtekeningen staan van het merendeel der aanwezige bestuursleden..."

Het is ons bovendien van enkele hoofdbestuursleden bekend, dat zij met het plaatsen van hun handtekening hebben gearzeld; omdat zij het petitionnement op het eerste gezicht niet helemaal van anti-Amerikaanse „smetten" vrij vonden. Het kan niet ontkend worden dat van de zijde der initiatiefnemers de mogelijkheid van een dergelijke interpretatie wordt gesuggereerd. De meerderheid van het Arjos-bestuur is desondanks van mening dat in de tekst van het petitionnement zelf geen standpunt pro of contra Amerika e.q. de tegenpartij, wordt ingenomen. Er wordt enkel om een Kamerdebat gevraagd over een aantal kernpunten van de Vietnam-crisis, zonder dat op een bepaalde oplossing daarvan wordt aangedrongen.

Daarom mag men o.i. uit de, overigens bescheiden, medewerking die het hoofdbestuur van de Arjos aan de petitionnement-actie heeft verleend, niet de conclusie trekken dat de gehele Arjos het eens is met de motieven van de initiatiefnemers dezer actie of van anderen die deze actie steunen.

Moderamen van de Nat. Org. van Arjos.

ONNUTTE SLAVEN

Het klinkt wel ootmoedig, wanneer wij zeggen: wij zijn onnutte dienstknechten. In de nieuwe vertaling staat onnutte slaven. De uitdrukking komt maar één keer in de Bijbel voor, nl. in Lucas 17 : 10.

De discipelen hadden de Here gevraagd: geef ons meer geloof. Het antwoord is bekend: Indien gij een geloof hadt als een mosterdzaad, gij zoudt tot dezen moerbeiboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant, en hij zou u gehoorzamen.

Juist een moerbeiboom; die waren bekend om hun sterk wortelgestel, waarmee ze als het ware verankerd waren in de harde grond.

Misschien zou een apostel kunnen denken, dat hij met zulk een geloof wel een bijzonder verdienstelijke knecht van God zou kunnen worden.

Maar dat moet hij maar niet denken, zegt de Here. En Hij wijst op de slaaf, die al de bevelen van zijn heer stipt nakomt, die dus weet, wat hij moet doen en — het ook doet!

En zulk een slaaf behoeft nog niet door zijn heer bedankt te worden; hij deed niets meer dan zijn plicht. Zo ook wij, als wij alle geboden Gods kennen en ze ook zonder fout aller aal volbrengen, dan is past het ons, te zeggen, dat wij onnutte slaven zijn; wij hebben slechts gedaan, wat wij moesten doen.

Maar als wij met schaamte bekennen, dat wij de geboden Gods niet hebben volbracht, hoewel wij ze kenden, hoewel hij ons geen enkele onzekerheid had gelaten omtrent wat Hij van ons vroeg, dan, als schuldige zondaars, die in alles tekort kwamen, past het ons allerminst, om van ons zelf te constateren, dat wij onnutte dienstknechten zijn. Daarover zouden we kunnen praten, als we net als die slaaf in onze dienst in niets waren tekort geschoten.

* * * Minister Smallenbroek's aftreden

DE reden van zijn heengaan is onze lezers uit de dagbladen bekend. Wij achten het motief niet alleen begrijpelijk, maar ook juist.

Als een directeur van een der grootste particuliere maatschappijen precies hetzelfde akkefietje zou hebben gehad, was het nauwelijks nieuws geweest.

Maar een minister is dienaar der Kroon. En als de éne minister (die van Justitie) uiteindelijk moet beslissen of er tegen een andere minister (die van Binnenlandse Zaken) een strafvervolg moet worden ingesteld, dan is de positie van laatstgenoemde onhoudbaar. Ongeacht de vraag, of de vervolging tot een veroordeling leidt. Zo liggen de zaken hard en duidelijk. En daarom is minister Smallenbroek heengegaan en zijn ambtgenoot Samkalen minister van Binnenlandse Zaken ad interim.

Het accentueert de situatie. De heer Smallenbroek was van de schoolbanken af een onvermoed strijder voor de A.R. Partij.

Tijdens de bezetting heeft hij zich allerminst verdedigd opgesteld, maar „het spel van leven en dood” in het verzet meegespeeld.

Nu is zijn politieke rol, in elk geval voorhands, uitgespeeld.

En het antirevolutionaire volk aanvaardt en berust, omdat de ontslag-aanvraag onvermijdelijk was, maar het is niet ondanbaar of vergeetachtig.

Dat moge de heer Smallenbroek weten én ervaren.

* * * Politieke eerlijkheid

Er leven tal van verlangens. Met name verlangens als het gaat om het uitgaven- en inkomstenbeleid van het Kabinet. Veel van deze verlangens zijn — naar veler opvatting en naar onze mening terecht — volkomen gerechtvaardigd. Maar één ding behoort vast te staan. De in de begroting-1967 voorziene uitgaven (c.q. verminderde inkomsten) zullen een reële dekking behoeven, zonder dat op de begroting-1968 nu reeds een hypotheek wordt genomen in de een of andere vorm.

Dit Kabinet en deze Staten-Generaal zijn ervoor verantwoordelijk dat de begroting-1968 met „een schone lei” moet kunnen beginnen. De politieke eerlijkheid vraagt voor 1967 een gezonde dekking.

* * * Het olie- en gasbeleid

Het kernpunt in het olie- en gasbeleid van minister Den Uyl is niet de vraag of de Nederlandse gemeenschap recht heeft op een groot deel van de inkomsten (winsten) die uit deze olie- en gaswinning voortvloeien. Deze vraag is in beginsel al bevestigend beantwoord toen een regeling werd getroffen voor de exploitatie van de gasbel in Slochteren. Daar is rond 70 procent van de winst bestemd voor het rijk. En rechtstreeks via winstaanspraken en via de belasting door de „olie- en gas”-maatschappijen verschuldigd over hun winsten.

Het nog steeds onbekende antwoord op de vraag in hoever de overheid zelf gaat deelnemen per maatschappij — dat is het moeilijke punt. Ook principieel. Terwijl daarnaast een even grote moeilijkheid te voorschijn is gekomen nu de minister voor zich een recht van veto op schijnt te eisen in alle belangrijke beslissingen van de te vormen gezamenlijke — particulier plus overheid — vennootschappen.

Een te ver gaande overheidsinmenging, nu wel vaststaat dat de overheid zelf geen olie- (gas)-exploratie en exploitatie ter hand dient te nemen, is een niet-goede zaak.

* * * Niet treuzelen

Nog steeds wordt in het Nederlandse deel van de Noordzee niet gezocht naar olie of gas. In tegenstelling tot die delen van de Noordzee die aan andere landen zijn toegewezen.

De minister van economische zaken zal spoed moeten betrachten om deze achterstand in te halen. Naarmate de tijd verder voortschrijdt zal het voor de Nederlandse industrie praktisch onmogelijk worden straks te concurreren met buitenlandse toeleveringsbedrijven.

Dat is beslist ongewenst. Niet alleen de schatkist maar evenzeer de industrie dient te profiteren van de in de Noordzee aanwezige olie en/of gas.

EENHEID DER FRACTIE

FR was een tijd, dat er noch in de Eerste, noch in de Tweede Kamer, ook maar enigermate georganiseerde fracties waren. Wel richtingen en stromingen, maar geen fracties. Maar later heeft men begrepen, dat het voor een goede gang van zaken, voor de duidelijkheid in de debatten, voor de vastheid in het beleid wenselijk, zo niet noodzakelijk was, dat gelijkgezinde kamerleden zich tot een club verenigden, om zich samen te beraden over de mogelijkheid, één lijn te trekken. Vroeger werd het woord fractie dan ook zelden gebruikt, en spraken men van de club. Maar lange tijd werd het bestaan van zulk een club en het gemeenschappelijk beraad toch nog zo vreemd gevonden in verband met de onafhankelijkheid van ieder lid, dat er in het kamergebouw nooit fractievergaderingen werden gehouden. Wilde men elkaar ontmoeten, dan gebeurde dat op particulier terrein. Zoals ook de ministerraad niet zelden bij een van de heren aan huis werd gehouden. Dr. Kuyper had er zelfs aparte stoelen voor in het perceel Kanaalstraat 5.

NU is zo'n fractie in tactische zin alleen sterk wanneer zij als een eenheid optreedt. In Engeland zijn de fracties wel bijzonder sterk gedisciplineerd en is de whip een officiële functionaris, die verantwoordelijk is voor de aanwezigheid van de fractieleden en hun stemmen.

Natuurlijk kan er in Nederland ook zo iets gebeuren. Misschien is er ook wel iets in die geest gebeurd. Dat in een fractie éerst werd gestemd over de vraag, of alle leden verplicht zouden worden, de eenheid van de fractie in hun stem tot uitdrukking te brengen, terwijl daarna gestemd werd over de vraag, of die stem voor of tegen zou luiden. Maar in de a.r. fractie is zo iets ondenkbaar. Alle a.r. leden van beide Kamers hebben gestemd tegen de souvereiniteitsoverdracht betreffende Indonesië. In de Eerste Kamer heeft toen de woordvoerder van de C.H. fractie aandacht geschonken aan het feit, dat de C.H. leden van de Tweede Kamer verdeeld hadden gestemd, drie voor en de anderen tegen. En hij voegde daaraan toe, dat de A.R. óók verdeeld zouden hebben gestemd, als er geen stemdwang was geweest. Wij geloven, dat wij prof. Anema nooit zo verontwaardigd hebben gezien dan na het uiten van zulk een vermoeden. Want dergelijke manieren zijn in onze fractiën onduldbaar en ondenkbaar.

In de fractie is er over elke belangrijke stemming vooraf beraad over de aan te nemen houding en dat beraad sluit ook pogingen in, om tot eenparigheid te komen. Maar bij voorbaat staat daarbij vast, dat ieder lid zijn vrijheid behoudt, dat wil zeggen zijn recht, om overeenkomstig zijn geweten te stemmen.

Nu betekent verdeeld stemmen voor sommigen alleen maar een aanduiding van zwakheid. Maar het is allereerst een symptoom van de geestelijke vrijheid, die ook aan parlementsleden niet mag worden onthouden.

DAARBIJ is het vaak zo, dat noch het vóór, noch het tégen voor honderd procent de uitdrukking is van het oordeel over het voorstel. Het voor en tegen moet worden afgewogen, en soms is de doorslag naar de ene of de andere zijde maar zéér gering. Ook is het mogelijk, dat er in de fractie ten opzichte van de fundamentele vraagstukken een grote eenparigheid heerst, maar dat er verschil is over de vraag, wat het praktisch resultaat van het afwegen moet zijn van de voor en nadelen. Zonder vervelend te willen worden, willen wij nog eenmaal wijzen op de mammoetwet. Daaromtrent was bij de a.r. leden van het parlement een grote overeenstemming in de beoordeling. Het wetsontwerp honoreert niet de vrijheid van onderwijs, die wij op principiële gronden voorstaan. Dat is in beide Kamers door de woordvoerders namens die fracties duidelijk uiteengezet. Evenzeer was men het er over eens, dat op bepaalde punten het wetsontwerp grote verbeteringen bevatte.

De wet op het nijverheidsonderwijs is totaal verouderd en doet schade aan de rechtspositie van het bijzonder onderwijs. Het landbouwonderwijs heeft helemaal geen rechtspositie. Op zulke punten is de nieuwe wettelijke regeling veel beter. Bovendien erkent zij volledig de vrijheid, om te kiezen voor het bijzonder onderwijs over de gehele linie. Nu komt het ene tegen het andere in de weegschaal, en de een meent dat de weegschaal anders doorslaat dan de ander. Het gevolg is, dat de een tegen stemt en de ander voor. Maar dat verschil betreft alleen de uiteindelijke conclusie omdat de wettelijke procedure ten slotte dwingt tot een ja of een nee. Een derde is er niet en zich aan de stemming onttrekken is een rare mode.

IN het verleden hebben wij een véél treuriger voorbeeld gehad, nl. de verdeeldheid omtrent de kieswet-Tak. De grote vraag was daarbij in wetgevende

niet konden en wilden vasthouden.

En dat is het ergste, wanneer via een poging om algemeen gebruikelijke maar vaak zeer wereldse etiketten te plakken, christenen van elkaar vervreemden, elkaar vonnissen en veroordelen en in een hoek proberen te drukken. Soms door een onverholpen adhaesiebetuiging aan disqualificaties van de politieke tegenstander, die uit een geheel ander beginsel leeft.

EN nu komen wij terug op de rede van Prof. Dr. Herman Bavinck, die wij de vorige keer citeerden. Bavinck gaat in op de vraag, wat politiek is, en hij onderscheidt politiek als wetenschap, als kunst en als praxis. De poli-

• *Vervolg op pag. 4*

Betaling van abonnementsgeld.

Besparing incassokosten.

Wij doen op onze abonnees een dringend beroep om vóór 10 september a.s. het abonnementsgeld van f 5,— voor het tweede halfjaar 1966 te voldoen door overschrijving op postgiro-rekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

Mogen wij daarop rekenen?

Bij voorbaat dank daarvoor!

Na bovengenoemd datum zal u een kwitantie ter betaling worden aangeboden, waarvan de incassokosten f 0,75 bedragen

Bespaart u zich deze uitgave door overschrijving of storting op onze girorekening vóór 10 september a.s.

A.s. dinsdag hoopt Prins Claus der Nederlanden zijn veertigste verjaardag te vieren.

Wij bieden hem gaarne onze hartelijke gelukwensen aan.

TOEKOMST VOOR RANDSTADS GROENE RUIMTE

ONDER deze titel is een nota verschenen, samengesteld door een commissie van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij, over de planologische vormgeving van de groene ruimte in westelijk Nederland. De commissie heeft haar arbeid voltooid in de volgende samenstelling: P. C. Elfferich, voorzitter; ir. G. Krabbe; ir. G. H. Meyer; A. P. Schat; Mr. P. Zegwaard en drs. B. Goudzwaard, secretaris-rapporteur.

De nu verschenen nota sluit nauw aan bij het in 1963 verschenen rapport van het College van Advies over „De ongelijkmatige bevolkingsverspreiding in Nederland als politiek probleem”.

Zoals uit de titel blijkt wordt nu vooral aandacht geschonken aan één deel van ons land, n.l. de groene ruimten tussen de stedelijke bebouwingen in het westen van ons land. Gepoogd wordt hierbij vooral een visie op de toekomst te ontwikkelen n.l. tot aan 1980 respectievelijk 2000.

Gezien de stormachtige ontwikkeling, waarin vooral dit deel van ons land betrokken is, moet de verschijning van deze nota als discussiebasis voor een tijdige meningsvorming omtrent de noodzakelijke maatregelen voor een evenwichtige ontwikkeling van harte worden toegejuicht.

In de nota wordt allereerst een onderzoek ingesteld naar de vraag, hoe in de komende ontwikkeling de reële belangen van het wonen en het woonmilieu, die van de werkgelegenheid in de agrarische, industriële en dienstensector, alsmede die van het verkeer en de recreatie zich tot elkaar zullen verhouden. Deze onderscheidene belangen ontmoeten elkaar rechtstreeks in de onbebouwde (groene) ruimten in de Randstad, waarbij de agrarische bevolking in de relatief meest kwetsbare positie verkeert. In aansluiting hierop is betoogd, dat de overheid tot plicht heeft deze verschillende belangen op zulk een wijze op elkaar af te stemmen, dat de samenleving als geheel een voldoende openheid verkrijgt en behoudt voor de dienst aan God en jegens de naaste in al de levenskringen van ons volk.

Een poging is gedaan, deze taak van de overheid nader uit te werken, met betrekking tot de vormgeving aan de groene ruimten in de nabijheid van de grote bevolkingsconcentraties, waarbij speciale aandacht is gegeven aan de plaats van de land- en tuinbouw daarin.

Deze groene ruimten dreigen te worden verstoord door een sterk versnipperde stedelijke bebouwing, waardoor o.a. de recreatieve volksbelangen in het gevaar komen en ook een economische gezondmaking van de land- en tuinbouw ernstig wordt bemoeilijkt.

Een tweetal oplossingen voor dit vraagstuk zijn behandeld - die van de scherpe planologische afbakening van stad en groene ruimte, alsmede die van de „vrije ontwikkeling” van de Randstad - die beide van de hand moesten worden gewezen; de eerste vanwege haar ontoereikendheid, de tweede vanwege haar principiële verwerpelijkheid en hoogst onrechtvaardige uitkomsten.

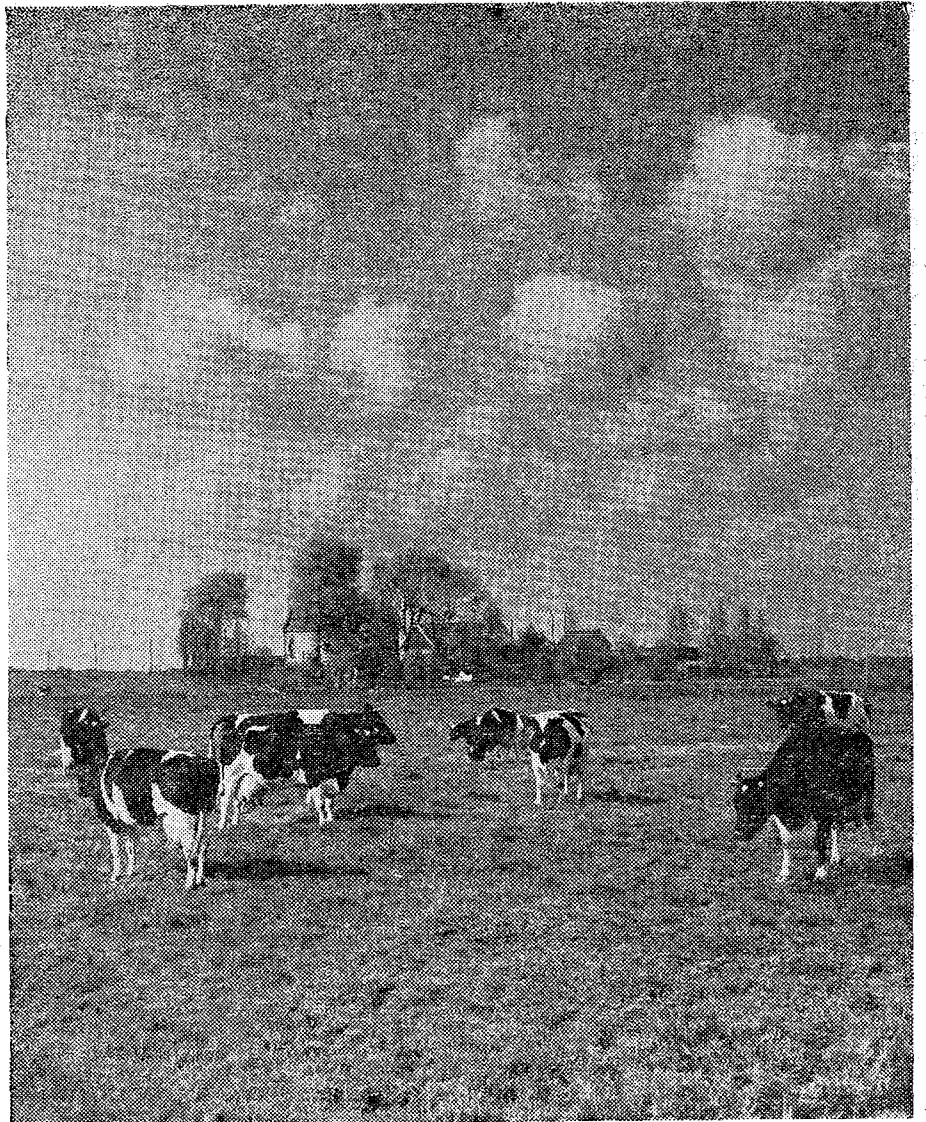
Vervolgens is uiteengezet, dat een rechtvaardige oplossing voor dit gehele vraagstuk alleen dan in zicht komt, wanneer men ten eerste de eigen weerstandskracht van de „groene ruimte” bevordert, ten tweede haar een positieve recreatieve functie verleent in het leven van de Randstadbewoners, en ten derde deze beide reeksen van activiteiten met de noodzakelijke bestemmingsregelingen begeleidt.

Consequenties hiervan zijn: de afschaffing van het ideaalbeeld van een „open polderlandschap” in de nabijheid der grote bevolkingsconcentraties, en de aanvaarding van het streven naar een vergaande koppeling van belangen bij de vereiste herstructurering van de bedreigde gedeelten van de groene ruimte. Door deze koppeling - die in de zgn. spanningsgebieden zal leiden tot de inrichting van „recreatielandschappen” met agrarische elementen - wordt niet alleen de vereiste harmonische verhouding van de onderscheidene reële belangen van agrarische, recreatieve en

andere aard naderbij gebracht, maar worden ook de kosten belangrijk gedrukt.

Tenslotte is nog bijzondere aandacht gegeven aan de vraag, of in de zgn. spanningsgebieden dit geheel van maatregelen kan worden gerealiseerd zonder overgang van de bestaande eigendommen naar de overheid d.m.v. aankoop of onteigening. Een gedeeltelijk ontkennend antwoord moest worden gegeven. De rapporterende commissie heeft daarbij als haar overtuiging naar voren gebracht, dat bij een onontwikkelaar conflict tussen de eis van de toekomstige „openheid” van onze samenleving en het belang van de handhaving van de bestaande bezits- en gebruiksverhoudingen dit laatste belang, gezien de plaats van de eigendom in de christelijke levens- en wereldbeschouwing, niet de doorslag mag geven.

In dit verband is de wenselijkheid betoogd van de oprichting van een or-

gaan met b.v. een publiekrechtelijke status, dat in de reël bedreigde gedeelten van de groene ruimten (de zgn. spanningsgebieden) de hiervoor in aanmerking komende gronden via aankoop of onteigening tot zich trekt, deze herstructureert, en voor wat betreft de gedeelten die weer voor een agrarische bestemming vrijkomen, tenslotte weer aan een beperkt aantal gebruikers uit-

geeft; waarbij de bedoelde herstructurering via het principe van de koppeling van belangen, dus o.a. met gelijktijdige aanbrengring van recreatieve voorzieningen, dient plaats te vinden.

Tenslotte is in een Bijlage dit plan nader uitgewerkt en aangetoond, dat het uit kostenoppunt zeer wel uitvoerbaar moet worden geacht.

NIEUWSFLITSEN uit de partij

• Mutaties

HET is gebruikelijk dat veranderingen in de bestuursamenstelling van de centrale partij-organisaties de aandacht trekken. Publikaties daarover in ons blad moeten helaas beperkt blijven tot enkele speciaal gekwalificeerde functionarissen in die besturen. Dat is zinnig, omdat zij - n.l. de voorzitters, secretarissen en penningmeesters - in de regel als de „blikvangers” optreden en, namens hun besturen, de meeste contacten onderhouden.

Sinds wij de vorige „Nieuwsflitsen” afdrukten, hebben zich in een tweetal Kamercentrales zulke mutaties voorgedaan.

In de Kamercentrale Den Helder volgde de heer **D. Barten** de heer **Admiraal** als voorzitter op. Hij is sindsdien ook de vaste afgevaardigde van de K.C. Den Helder in het Centraal Comité, waar hij voordien dikwijls als plaatsvervanger verscheen.

Ook de secretaris van deze Kamercentrale, de heer **Joh. W. Stevenson**, trad af. Sinds 1962 heeft hij deze functie vervuld, naast veel ander werk dat hij voor de partij doet, o.a. als voorzitter van de kiesvereniging te Den Helder. Wij danken ook op deze plaats de heer **Stevenson** hartelijk voor al die arbeid en wij hopen dat zijn opvolger als secretaris van de K.C. Den Helder, de heer **A. Brandsma**, zich een even goede reputatie zal verwerven.

Een andere mutatie is de opvolging van de secretaris van het Provinciaal Comité Drenthe, de heer **J. Hollenbeek Brouwer**, door de in Drenthe al evenzeer bekende heer **L. Schelhaas**. De heer **Hollenbeek Brouwer** heeft deze functie zeker meer dan tien jaar met groot enthousiasme en een dito dosis nauwgezetheid vervuld. Daardoor heeft hij ook de nationale partij-organisatie zeer aan zich verplicht.

Wie de heer **Schelhaas** kent, zal van hem zeker geen geringe verwachtingen hebben.

• Aanwinsten

HET nieuwe seizoen is ook een uitdaging aan de ledenwerf-capaciteiten van de partij. Wij hopen dat het ook in dit opzicht geen gezapig seizoen zal worden. De besturen die één of meer bestuursleden speciaal belasten met het bezoeken van nieuw-ingekeomenen of jong-gehuwden en alle anderen, die voor het lidmaatschap in aanmerking komen, kunnen daar de goede gevolgen van ondervinden op hun ledenlijst.

Terwijl andere bestuursleden zich verdienstelijk maken door de voor de deur staande verkiezingscampagne te behartigen, kan aan de uitbreiding van de partij dan blijvende zorg worden besteed.

Een goede organisatie en een verdeling der taken is ook hier het halve werk. Dat dit geen grauwe theorie is, bewijst de fleurige werkelijkheid in de K.V. Groningen (Helpman), waar de heer **D. W. van der Windt** in één maand 28 nieuwe leden aanbracht.

Een resultaat dat nog overtroffen werd door de heer **B. Tamminga**, van de K.V. Leeuwarden Huizum, die 33 nieuwe leden doorgaf.

En dan het frisse nieuwe land, dat zich ook niet onbetuigd liet, want de secretaris van de K.V. Emmeloord deed mee, dat aan de heer **W. P. Omta** 60 nieuwe leden te danken waren. Een voortreffelijk werver.

Tenslotte als top-aanmoediging ditmaal de K.V. Hardenberg, vanwaar de secretaris, de heer **P. G. Odink**, een oogst van 68 nieuwe leden meldde.

Wij hebben goede hoop, dat deze prestaties, waarvoor wij zeer dankbaar zijn, in het seizoen 1966-1967 zeker geëvenaard zullen worden.

— o —

Als nieuwe kiesverenigingen voegden zich **Giessen** (N.-B.) en 't **Harde** (Gld.) in de rij. Hartelijk welkom en een goede groei gewenst!

VAN DER SLUIS.

• Vervolg van pag. 3

tiel als wetenschap houdt zich bezig met de grondvragen, of wil men, met de beginselen. Zij wijst aan „wat het wezen en de roeping van de staat is, welke zijn rechten en grenzen zijn”.

De politiek als kunst „verschafft ons het inzicht, wat de staat in bepaalde gevallen tot vervulling van zijn taak en tot bereiking van zijn doel te doen heeft. Het ene is in hoofdzaak scientia, het andere prudentia”.

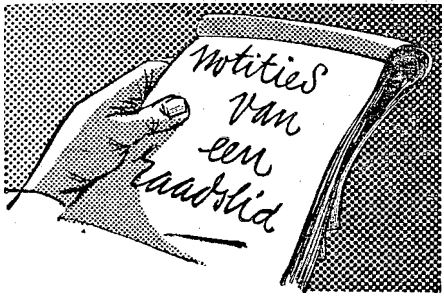
En dan komt de praktische toepassing: „zoals bij het vissen en jagen ongeveer alles afhangt van het geduldig wachten, het juiste waarnemen en het dan plotseling benutten van het juiste ogenblik, zo gaat het ook in de politieke praxis toe”. En dan schrijft **Bavinck** deze merkwaardige zin neer: „In deze zin moet elk staatsman een Realpolitiker zijn.”

NU zijn er twee mogelijkheden denkbaar. We kunnen kiezen voor een partij, die duidelijk principiële positie kiest en die dus de diepe eenheid kent van het samen aanvaarden en belijden van wat altijd weer beslistend is. Dat is geen waarborg, dat in de politiek als praxis die diepere eenheid altijd openbaar wordt.

Men kan ook kiezen voor een partij, die weigert, omtrent die diepere beginselen ook maar enige uitspraak te doen of enige binding te aanvaarden, maar die de eenheid zoekt in de opstelling van een praktisch program en het gemeenschappelijk vasthouden aan dat program. Wanneer dan de eensgezindheid over zulk een program ontbreekt, is er helemaal geen eenheid meer. Want anders is er niets.

En zulk een keus brengt dus de noodzaak mee om met alle middelen, zelfs op geforceerde wijze, te bevorderen, dat er in de praktijk alléén maar een ja of een nee te voorschijn komt. Want als daar in de praktijk een duidelijk verschil openbaar wordt, ontbreekt de mogelijkheid om verder te spreken, verder te zoeken, verder te bouwen op het ongeschokt fundament van het beginsel, dat met het hart wordt aanvaard en beleiden. Sommigen ontkennen de mogelijkheid van zulk een vast fundament. Zij zijn relativisten of zelfs opportunisten uit principe.

Wij belijden niet alleen de mogelijkheid van zulk een vast fundament, maar hebben de blijde zekerheid, dat ons die vastheid is gegeven, geopenbaard, in het wonderbaar Getuigenis. **A.**

• Zonder minister

MINISTER Smallegenbroek is afgetreden en dus zitten de gemeenten zonder minister. Want al heeft een minister van Binnenlandse Zaken meer te doen, hij is toch allereerst minister van de gemeenten, van alle Nederlandse gemeenten.

We gaan hier niet in op de redenen voor het ontslag. Dat is een persoonlijke beslissing van de minister geweest die we te respecteren hebben. We gaan hier ook niet in op de kwestie rond het ontslag van de vroegere hoofdcommissaris van politie in Amsterdam. Daar is een commissie van wijze mannen voor benoemd. Een raadslid die werkelijk tot de „vroede” dat is tot de wijze vaders wil behoren, wacht de uitspraak van die commissie af. Evenmin schrijven we over de hetze, die sommige bladen en met name „De Telegraaf” tegen de bewindsman hebben ontzettend door dag aan dag te schrijven over de kwestie Van der Molen, over sigarendozen en over aanrijdingen.

Als raadslid schrijven we alleen over de minister van de gemeenten. En dan betreuren we het dat we deze minister nu weer verliezen. Want voor de gemeenten heeft hij hard gewerkt. Natuurlijk heeft hij niet iedereen, niet iedere gemeente tevreden gesteld. Wie zou dat kunnen?

Maar wel heeft hij een eind gemaakt aan almaar slepende burgemeestersvacatures. Onder hem kwamen de benoemingen vlot, binnen een redelijke tijd af.

De noden van de gemeenten kennende heeft hij t.a.v. de financiële verhouding tussen rijk en gemeenten bewerkt dat de uitkeringen werden verhoogd en dat de gemeenten tijdig wisten waar ze aan toe waren. Zijn jongste circulaire mede namens zijn ambtgenoot van financiën vertelde de gemeentebesturen waar ze voor 1967 aan toe zouden zijn. In de verhoging van de uitkeringen en van de uitkeringspercentages, zowel voor dit jaar als het volgende jaar, werd terdege rekening gehouden met de zwaardere lasten die de gemeenten hebben op te brengen in verband met de sterk toegenomen rentestand. Nagenoeg alle gemeenten zijn daardoor in staat in hun begrotingen voor 1967 het juiste bedrag aan inkomsten te ramen.

Natuurlijk waren er nog wensen genoeg te vervullen. Meer dan ooit vervuld zullen worden waarschijnlijk. Natuurlijk is er het loodzware blok van de centrale financiering aan het gemeentelijk been, maar om dat op te tillen is meer nodig dan een departement van Binnenlandse Zaken. Dat is allereerst een kwestie van de geld- en kapitaalmarkt, van het economisch en financieel perspectief.

Voor de gemeenten is het jammer dat deze minister ontslag heeft genomen. **W.**

RECHTVAARDIGHEID OF NAASTENLIEFDE?

STEEDS terugkerende beschouwingen over rechtvaardigheid in de politiek geven mij aanleiding de vraag te stellen: **„Moeten we in de politiek de nadruk leggen op rechtvaardigheid of op naastenliefde?”**

Eerst echter een paar opmerkingen vooraf.

Als in de Bijbel over rechtvaardigheid gesproken wordt, valt de nadruk steeds meer op het betrachten van rechtvaardigheid tegenover de medemens dan op het strijden om een rechtvaardige behandeling te krijgen voor ons zelf. Als het zo gezien wordt is er feitelijk geen verschil tussen gerechtigheid en naastenliefde. Het betrachten van gerechtigheid is altijd nog een hogere vorm van naastenliefde dan het doen van giften.

Naastenliefde is een gedevalueerd begrip. Op kerkelijk terrein wordt het veelal vereenzelvigd met diaconie. Op politiek gebied denkt men in de eerste plaats aan tegemoetkomingen van de overheid aan de zwakke groepen. De hoogste vorm van naastenliefde is echter niet het lenigen van nood maar het treffen van maatregelen om nood te voorkomen. Daarom verdient het aanbeveling in de politiek het woord naastenliefde te vermijden, doch het begrip kan omschreven worden met „Dienst aan de medemens.”

Laten we ook niet te vlug spreken over eeuwige beginselen. Als de inhoud van de woorden hetzelfde blijft er de omstandigheden niet veranderen blijft ook het beginsel gelden. De gevoelswaarde van het woord gerechtigheid is voor jonge mensen van 1966 bepaald anders dan voor mensen van 3 of 4 generaties terug. Laat jonge mensen van nu echter ook niet denken dat ze het met „Dienst aan de medemens” gevonden hebben. De gevoelswaarde hiervan zal ook veranderen.

Aangezien de partij naar buiten moet treden, moet met de gevoelswaarde van de woorden terdege rekening worden gehouden. De doorsnee lezer zal zich niet afvragen wat een woord precies betekent, nog minder wat de schrijver er mee bedoelt, maar alleen wat de inhoud naar zijn gevoel is.

Gerechtigheid

Toen de A.R. partij werd opgericht bestond er een onbeschrijflijke sociale onrechtvaardigheid. Het is een meesterlijke zet geweest in de politieke propaganda de nadruk te leggen op gerechtigheid. Ieder begreep het. De partij zou met evenveel recht over naastenliefde hebben kunnen spreken, maar men zou smalend de schouders hebben opgehaald, want de diaconale giften, daar had men nu juist schoon genoeg van. De grove sociale onrechtvaardigheid bestaat niet meer.

Als er vandaag een onrechtvaardigheid moet worden opgeheven, betekent dit maar al te vaak het scheppen van onrechtvaardigheid tegenover een andere groep.

Een voorbeeld:

Laten we aannemen dat een loonsverhoging rechtvaardig is. Wat moet dan een ambachtsbedrijf met 5 personeelsleden? De eigenaar zal dit onrechtvaardig vinden, want hij is niet in staat, zoals in een produktiebedrijf, deze 6-voudige loonsverhoging ergens anders te vinden dan in zijn eigen portemonnee, tenzij hij maatregelen treft die zijn klanten weer onrechtvaardig vinden.

In onze tijd wekt „rechtvaardigheid” meer de gedachte dat we moeten streven naar een rechtvaardige behandeling van onszelf dan dat we rechtvaardigheid moeten betrachten tegenover anderen. Dit is allermindst Bijbels en moeilijk te rijmen met een Evangelische politiek.

In de propaganda moeten we woorden kiezen, die in gevoelswaarde zo dicht mogelijk bij de werkelijke betekenis liggen. Aan deze voorwaarde voldoet het begrip rechtvaardigheid in onze dagen bepaald niet meer.

De Papoea's

Als geschreven wordt over de belofte van vrijheid die Nederland aan de Papoea's gedaan heeft, wordt het breken van deze belofte vaak breed uitgemeten als een grove onrechtvaardigheid.

Natuurlijk heeft men gelijk dat het breken van een belofte onrechtvaardig is. Nog onrechtvaardiger is echter het doen van een belofte die men niet na kan komen en het toppunt van ongerechtigheid is het geven van een belofte die niet gegeven mag worden. Wie bepaalt nu of de belofte van vrijheid aan de Papoea's rechtvaardig was? Velen zijn daar vlug mee klaar, alsof alleen Anti-Revolutionairen weten wat rechtvaardig is, maar 100 miljoen Aziaten

De heer A. P. C. v. d. Merwe stuurde ons het hierbij opgenomen artikel. Aangezien de door hem aangesneden vragen nogal eens in discussie zijn, leek ons de opname van zijn beschouwingen gerechtvaardigd.

denken daar anders over dan 10 miljoen Nederlanders, toen de belofte gedaan werd.

Wie heeft gelijk? Dit zou een lange strijd worden. Gerechtigheid is ook hier maar een moeilijk hanteerbaar begrip, want we kunnen niet de Bijbel als encyclopedie gebruiken om na te slaan welk standpunt juist is.

Dienst aan de medemens

De jongeren in onze partij voelen er meer voor te spreken over „Dienst aan de medemens”. Het is duidelijk dat het betrachten van gerechtigheid daarmee ook gedekt wordt. Het is een winst dat het jagen naar gerechtigheid uit egoïstische motieven daarmee niet zo goed harmonieert.

Vanuit dit standpunt kan men ook spreken over:

Rassendiscriminatie

Het vraagstuk van oorlog en vrede

De zaken die de Provo's bewegen

Woningnood

Verkeer

Middenstandsproblemen.

Spreekt men hierover uit het beginsel der gerechtigheid dan duidt, nog voordat het gesprek op gang gekomen is, de vraag op: „Wie bepaalt wat rechtvaardig is?”

Dat de jongeren met hun wijze van benaderen succes hebben bij hun leeftijdsgenoten, kan blijken uit een verkiezingsvergadering in Amsterdam. Deze forumvergadering „Teach in” (zeggen de jongeren) stond onder leiding van een jongere en veel jongeren voerden daar het woord. Er waren ook nogal wat Provo's.

Merkwaardig is dat een gesprek mogelijk bleek. We behoeven ons geen illusies te maken dat ook maar één stem van de Provo's is gewonnen maar de indruk die we hier gemaakt hebben, en vooral het respect dat het Christendom hier afdwong, kon ook door Provo's worden gewaardeerd.

Er was een gesprek mogelijk, dat met het argument „gerechtigheid” beslist onmogelijk zou zijn gebleken.

Natuurlijk zullen de jongeren later hun kinderen moeten bekennen dat zij er, evenmin als de oudere generatie, in geslaagd zijn het egoïsme uit de politiek te bannen. We moeten echter de taal spreken waar de buitenwereld naar luisteren wil.

Het is mijn vaste overtuiging dat „Dienst aan de medemens” hieraan in onze tijd beter voldoet dan „Gerechtigheid”. Dat de jongeren het in onze tijd gevonden hebben en de oude beginselen wel overboord gezet kunnen worden geloof ik niet. Hun woorden zullen ook verouderen en onbegrijpelijk worden, waarschijnlijk sneller dan de terminologie van de vorige eeuw, niet omdat de mannenbroeders het zoveel beter deden, maar omdat de tijden sneller veranderen.

Olie contra Den Uyl

Oliemagnaat: 'Is dat nou dezelfde Denoil als de Denoil van Mobiloil?'

(Uit De Volkskrant).

Fa. C. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek

BAILEY

Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw

van zee-, rivier- en binnenvaartschepen
Telefoon 05105 - 271.

Sleepdienst 'Broedertrouw' n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN
CORR. ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle
typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

N.V. Scheepsbouwwerf v.h.

FIRMA A. LANSE

Sliedrecht - Holland

FIRMA DE REK EN HORSMAN
Fabriek van Scheepslieren

Dorpsstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals
platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 23886

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

N.V. Gereedschapfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
Gereedschappen voor de metaalindustrie

Firma Blaak

Boot- en sloepenbouwerij, jachtbouw
HOGEZAND

DE ZINDELIJKE BURGERHEREN

HET boek "De Zindelijke Burgerheren" *) is een noodzakelijke aanvulling op de ook in onze kring bekende publikaties van Michel van der Plas, Van Kaam-De Gooyer en "De Taaie Rooie Rakkers".

Ze vormen tezamen thans een soort kwartet, waarmee iedere politiek geïnteresseerde zijn nut kan doen.

Men moet van zulke boeken niet te veel verwachten. Maar men moet zich zelf en anderen ook vooral niet suggereren dat men van zulke boeken niets leert. Er is in dit boek heel wat uit oude kranten en tijdschriften bijeen gebracht, dat voor onze visie (ter aanvulling of correctie) op de afgelopen vijftig jaren werkelijk de moeite waard is.

Mits men bedenkt dat het accent hier ligt op de documentatie.

Documentatie

De documentalist gaat meestal aan de geschiedschrijver vooraf.

Terwijl de geschiedschrijver een verantwoord, en min of meer aaneengesloten verhaal dient te geven aangaande het verleden, mag de documentalist op zich zelf staande gegevens verzamelen en publiceren, die hem van belang lijken, geordend naar onderwerp of tijdsvolgorde, zonder dat hij direct verplicht is de geestelijke lijnen aan te geven van de achtergrond waarvan zijn documentatiemateriaal een onderdeel vormt.

Nu geloof ik dat het kenmerk van genoemd "kwartet" (ik reken het tweelingboekpaar Van Kaam-De Gooyer maar steeds voor één) is, dat hun waarde meer documentair dan wetenschappelijk-historisch is. Ze zijn van een zekere willekeur in de keuze van het te publiceren materiaal niet altijd vrij te pleiten. Doch wanneer we maar weten dat het hier documentatiemateriaal betreft, met een zekere sensationeel-journalistische inslag, en geen officiële geschiedschrijving, dienen we de documentalist zijn vrijheid te laten, of hij nu Michel van der Plas, Ben van Kaam of H. J. L. Vonhoff heet.

Zoals men overigens ontdekt zal hebben, kunnen deze publicisten, ook als documentalist, een belangstelling verwachten en tijdelijk zelfs een actuele invloed uitoefenen op de publieke discussie, waar menig historicus (indien hij dat zou wensen!) jaloers op zou kunnen zijn.

Als documentatie acht ik "De Zindelijke Burgerheren" redelijk geslaagd. Het is minder pikant dan "De Taaie Rooie Rakkers", minder profetisch dan het boek van Michel van der Plas, minder prikkelend dan dat van Ben van Kaam.

Maar het voornaamste is dat wij hier een schat van gegevens voor ons hebben, die de oudere lezer deels zal herkennen, en die de jongere lezer toch dient te overwegen, alvorens hij een oordeel zal kunnen uitspreken over dat tijdperk of over het toenmalige liberalisme in het algemeen.

Met dat al is het wat merkwaardig dat dit vierde en laatste "altaarstuk" van de politieke liturgie die in ons Vaderland de afgelopen vijftig jaar werd opgevoerd, het minst in de publiciteit is gekomen, en in zekere mate met weinig enthousiasme is ontvangen. Ligt dat aan de schrijver of aan het onderwerp, of aan het feit dat dit toevallig het laatst gereed gekomen "altaarstuk" is?

Misschien ook hangt dit samen met het feit dat men in Nederland nooit helemaal goed weet wat "HET LIBERALISME" voorstelt of vertegenwoordigt: een politiek beginsel of een maatschappelijk? Een moreel beginsel of een in wezen religieus? Het omvat onder andere zeer zeker ook een financiële klasse, maar hoort die thuis in de politieke geschiedenis of in de sociologie?

Het Liberalisme, waarover dit boek handelt, heeft daarbij in zekere zin qua invloed altijd

wat boven zijn stand

geleefd, doordat het zich tevens kon kleden met de mantel der neutraliteit: in het leger, in de handel en met name jaren lang aan de Rijksuniversiteiten, - ook nadat het optreden van Kuyper de vrijzinnigheid op politiek gebied had achterwaarts gedrongen.

De samensteller van dit boek heeft dat

heel goed gevoeld, en heeft de titel van zijn boek ontleend aan het gedicht Liefdesverklaring van Jan Greshoff, waarvan vier coupletten luiden:

*Ik houd zoo van die donkre
burgerheeren*

*Die langzaam wandlen over 't
Velperplein*

*In dezen koelen winterzonnenschijn:
De dominé, de dokter, de notaris*

*En 't klerkje dat vandaag wat
vroeger klaar is.*

Maar 't kan verkeerem.

*Zoo onmiskenbaar ziet men aan
hun kleeren*

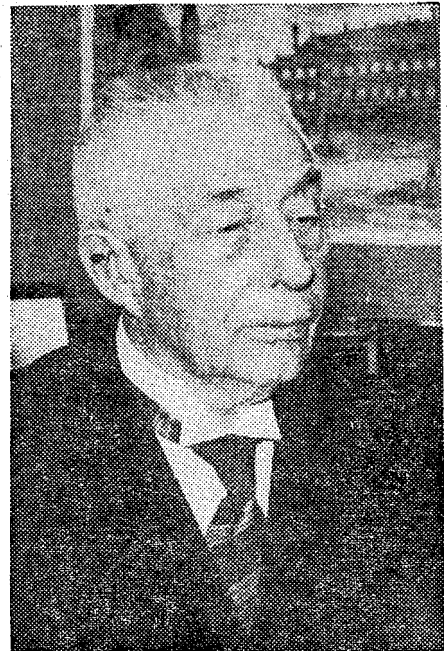
Dat zij rechtvaardig zijn,

Terwijl de plicht

*Die eedle lijnen groefd' in hun
gezicht:*

*De dominé, de dokter, de notaris,
Drieuldig beeld van al wat wijs
en waar is.*

Maar 't kan verkeerem.

Dr. H. Colijn

..... openheid

*Op aarde valt voor hen niets meer
te leeren,*

*Zij zijn volkomen gaaf en afgerond,
Oud-liberaal, wantrouwend en
gezond:*

*De dominé, de dokter, de notaris,
Voor wie de liefde zelfs onder
gevaar is.*

Maar 't kan verkeerem.

*Ik houd zoo van die zindelijke
heeren,
Levende monumenten op het plein
In dezen veel te heldren
winterschijn:*

*De dominé, de dokter, de notaris,
Die denken dat Uw dichter
niet goed gaur is.
Maar 't kan verkeerem.*

Wanneer dit gedicht wordt geciteerd, wordt het door de heer Vonhoff als volgt ingeleid:

"Het portret van de vooroorlogse liberalen is door niemand beter weergegeven dan door Jan Greshoff.

De heren, die hij schildert in zijn Liefdesverklaring kunnen zo weggestapt zijn uit een vergadering van de Vrijheidsbond. Het klerkje is wellicht een vrijzinnig-democraatje, dat op enige afstand toch wel netjes mee in de pas loopt". (pag. 15).

Een boek

wordt
besproken

Men ziet, ook de spotvogel in deze serieuze katholieken die in de anti-revolutie van Kaam vonden. Maar, voor zover stond er - anders dan der Plas en Ben met boeken uit hun vrije géén stofwolk in dit boek werd gepresenteerd niemand minder dan

Prof. Mr.

schreef een waardig Woord Vooraf, om Word van een oecraat."

Mr. Oud geeft daar een heel korte geschiedenis van de informatie gedurende de tijd dat is voor sommigen, want niet ieder verschillende liberale direct wijs, zoals de eeuw optraden.

Mr. Oud vertelt der meer een kleine anecdote, een heel vrolijk uit de verkiezingsdebat, de liberalen naar voren te leuze Zet meer liberale

Hij vertelt dat "Hoe fout die werkte leert het vóór de stemming geluncht op de antirevolutionaire nanciën De Vries vrouw", zo zeide in gezelschap van stemmen morgen reactie was: "Dan revolutionairen, er zijn, dat dit het nantie is." (pag. 4).

Waaronder dit terne discussies en onze Anti-Revolutie kennis nemen waar De reden daarvoor gelegen in de samen

Colijn met

gedurende de jaren

Want wat was het De antithesepolitiek het eens zo machtig achtergrond gedron liberalisme scheen Lindens oorlogskabinet -liberalen als van Ysselstein en S. de kabinetten te kunnen Maar formeel waren het Kabinet sloten.

En aan die uits heeft Colijn een omdat hij zonder was, óók niet om zijn geweest voor ralen, maar omdat ralen en houding algemene instelling waardering ontmoet waarin Colijn zijn ik meen die der Kuyper had de slechts vanuit zijn en journalistenstoel, Ministerstafel bestre ze in de persoonlijke tig gekend.

Colijn daarentegen ralen in zijn tijd in het Koninklijk

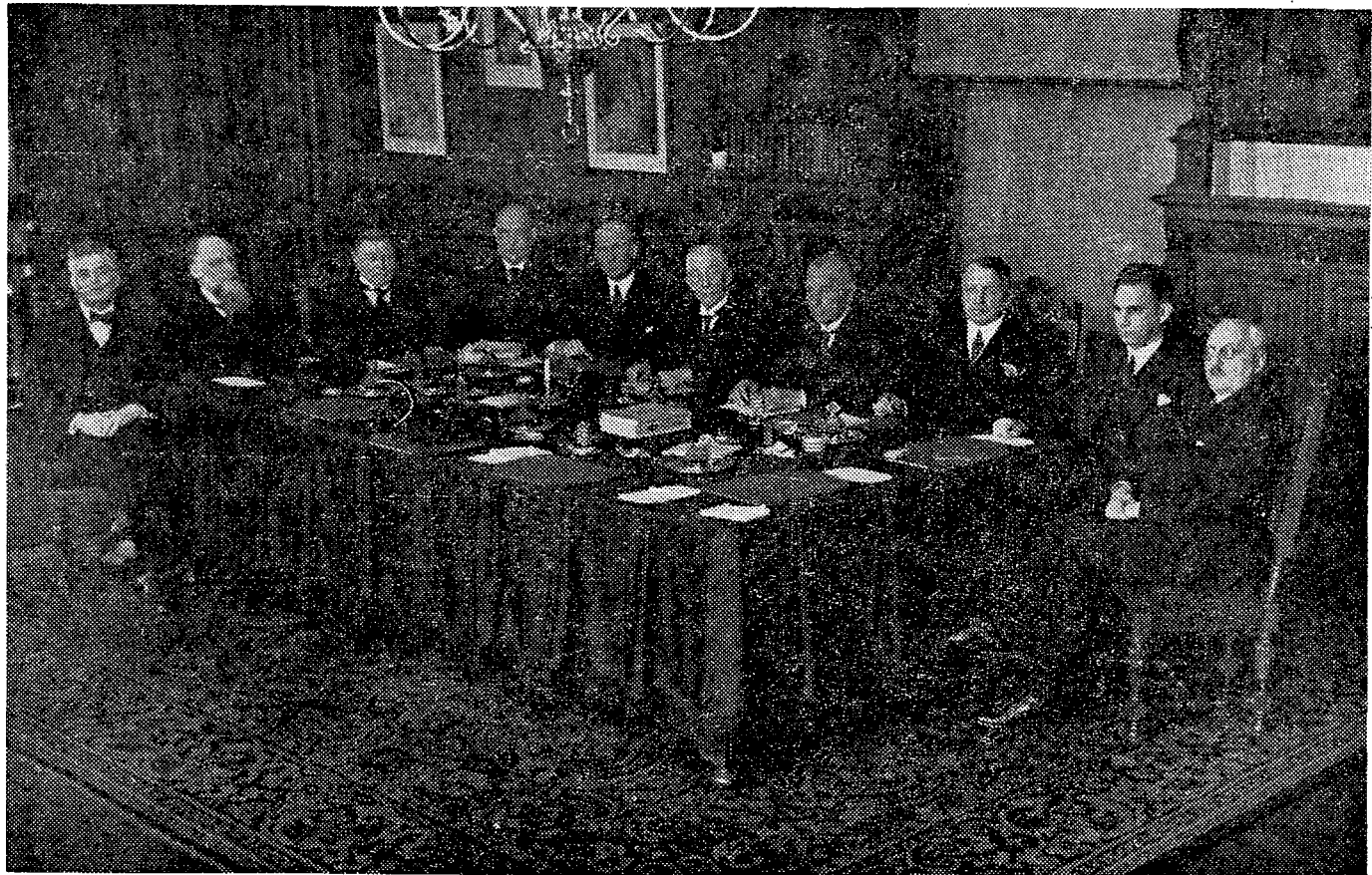
HERHEREN

Over EEN HALVE EEUW LIBERALISME

dit artikel

door

drs. G. PUCHINGER

Het derde Ministerie-Colijn in 1935

V.l.n.r. Mr. P. J. Oud, Dr. J. R. Slotemaker de Bruïne, Mr. J. A. de Wilde, Mr. J. R. H. van Schaik, Jhr. Mr. A. C. D. de Graeff, Dr. H. Colijn, Mr. M. Slingenberg, Mr. Dr. L. N. Deckers, Dr. Ir. H. C. J. H. Gelissen, Jhr. Ir. O. C. A. van Lith de Jeude.

Leger en later in het bedrijfsleven had hij dagelijks in goede omgang met ze samengewerkt. Hij onderkende als zoon van de Afscheiding van 1834 en als leerling van Kuypers zeer wel welke gevaren verbonden waren aan het liberale superioriteitsgevoel en aan hun negentiende-eeuwse overheersing. Maar hij begreep ook heel goed dat het geen blijvend doel kon zijn van een rechtse (christelijke) politiek om de liberalen, als een soort strafmaatregel voor wat ze eens jegens

De samenwerking van Gerbrandy en vooral van Zijlstra met de socialisten binnen een Kabinet is moeilijk denkbaar zonder Colijn, die er in 1933, ook ondanks de aanvankelijke afwijzing daarvan van Aalberse, op stond eindelijk de mogelijkheid te realiseren om samen met de oude liberalen te gaan

king tussen Colijn en de liberalen, maar om het klimaat van die samenwerking enigermate te kunnen beoordelen moet men weten wie de liberalen in de twintiger en dertiger jaren waren. En daartoe biedt dit boek qua documentatie weliswaar voorlopig, maar toch interessant materiaal.

Terecht is in *De Tijd* van zaterdag 12 februari 1966 tegen deze tekening bezwaar gemaakt, en men kan ook moeilijk zeggen dat in een dergelijke formulering en de daarin vervatte beoordeling van een geloofsovergang, het liberalisme in zijn edelste vorm zich vertoont.

Hoe geheel anders reageerde Colijn, die zelf overtuigd protestant was, en als premier enorme last heeft gehad van deze geloofsovergang en het aftreden van Marchant!

Op 10 mei 1935 schreef Colijn in een brief, waarin hij Marchant — gezien de reacties op het rooms-katholiek worden — moest aanraden zijn ontslag te nemen, omdat anders mr. P. J. Oud zou opstappen, en daarmee de basis aan het Kabinet ontviel:

„Laat mij mogen beginnen met te zeggen, dat ik zeer met u meeleeft. Ik bedoel dit niet met het oog op den Minister — alhoewel ook dit mij bezig houdt — maar met het oog op den mensch.

Zelf rust en vrede gevonden hebbend in de aanvaarding van het Koningschap van Christus, dat zich uitstrekt over Hemel en Aarde, kan ik u begrijpen, wat er in u omgaat.

Dit moest ik vooropstellen alvorens de zakelijke zijde van den toestand te beschouwen!”

Colijn eindigde zijn brief met de opmerkingen:

„Laat mij tenslotte hieraan nog een persoonlijk woord mogen toevoegen. Wij hebben vroeger in de Kamer nog al eens fel tegenover elkaar gestaan. Sommigen vonden het daarom vreemd, dat ik u een portefeuille aanbod.

Ik heb daarvan echter geen oogeblik spijt gehad. Ik heb uwe loyale medewerking en uw persoonlijke moreelen moed hoogelijk gewaardeerd en zal altijd met groote voldoening terugzien op den tijd, dien we saam mochten arbeiden in het belang van ons Vaderland en waarin we saam onze Koningin mochten dienen.”

Men suggereert vandaag wel eens alsof oecumene, begrip voor geloofsovergangen en anderer confessie eerst sedert kort bestaan. Maar op zijn minst zal men moeten erkennen dat de oecumene zijn politieke voorloper heeft gehad in de goede samenwerking van diverse rooms-katholieke en protestantse staatslieden, zoals ook blijkt uit deze brieffragmenten.

Ook de minister van Buitenlandse Zaken, jhr. mr. A. C. D. de Graeff

• Vervolg op pag. 8

Ook de liberalen hebben hun spotvogel in deze serie, zoals de rooms-katholieken die in Michel van der Plas en de anti-revolutionairen die in Ben van Kaam vonden. Maar, voor zover mij bekend, ontstond er — anders dan toen Michel van der Plas en Ben van Kaam met hun boeken uit hun werkkamers stapten — géén stofwolk in liberale kring, toen dit boek werd gepresenteerd.

Groen en Kuypers misdaan zouden hebben, nu voor goed buiten het Kabinet te houden.

Dit inzicht heeft Colijn — mede omdat hij al heel spoedig de innerlijke zwakte van de Coalitie-samenwerking doorzag — zijn leven lang beheerst, en daarom was het sedert 1913 (!) zijn politieke doel om te komen tot de formatie van een gemengd kabinet met de liberalen — zij het ook (safety first!) onder leiding van een rechtse formateur en premier.

Dat de socialisten hierbij (nog) niet in zijn gezichtsveld kwamen (hoewel hij in 1918 even met die gedachte schijnt te hebben rondgelopen, en hij bij de formatie in 1939 officieel met ze onderhandeld heeft) was onder meer te wijten aan de conflicten der Regering met de socialisten in 1903, in 1918 en in 1933.

Maar Nolens, die van de rechtse partijleiders door zijn sociale contacten nog het dichtst bij de arbeidersklasse stond, heeft het tot zijn dood toe niet kunnen brengen tot een socialistische samenwerking binnen het Kabinet, en zo stond het in die dagen unaniem met de rechtse partijleiders.

In zoverre echter had Colijn voor zijn tijd toch zeer progressieve doeleinden in de politiek, dat hij meende dat een werkelijk verstandige christelijke politiek het nu eens eindelijk moest aandurven om samen met links te regeren. En waar Colijn én het vertrouwen bezat van vele liberalen én ook het vertrouwen gaf aan de liberalen, was hij in 1933 de aangewezen figuur om die samenwerking binnen het Kabinet ook te realiseren, en daarin betekende Colijn een geheel nieuwe fase in de anti-revolutionaire partijpolitiek na Kuypers.

regeren.

De officieel door hem aan Aalberse en binnen de Anti-Revolutionaire Partij opgegeven reden van deze samenwerking in 1933 was de economische wereldcrisis. Maar wij weten thans dat geheel los daarvan Colijn deze politieke wens reeds koesterde sedert 1913, en dat hij deze overtuiging niet in strijd zag met Kuypers religieuze antithesepolitiek.

Het is bekend dat Colijn het opbreken van deze samenwerking (daartoe gedwongen door de eminente Goseling) in 1937 betreurd heeft, en dat hij in 1939 graag weer met (teveel) liberalen zijn vijfde kabinet vormde.

Welke redenen hebben Colijn daartoe gebracht?

Allereerst het nuchtere inzicht dat het geen zin had jegens de liberalen blijvende vijandschap te betonen, nu de Schoolstrijd eenmaal gewonnen was.

Vervolgens zijn dagelijkse omgang met diverse vooraanstaande liberalen, waardoor een wederzijds oprecht vertrouwen en waardering was ontstaan.

En tenslotte, last but not least, het feit dat Colijn in veel opzichten een open mens was, die niet uitsluitend door een recent verleden bepaald werd in de keuze van zijn politieke vrienden binnen een Kabinet.

Men kan Colijn vandaag terecht verwijten dat hij de facto onvoldoende oog heeft gehad voor de wereldomvattendheid van het sociale probleem; maar men zou kunnen erkennen, dat hij in sommige opzichten qua openheid jegens anderen buiten zijn kring, zijn tijd vooruit was!

Het zou te ver voeren om nader in te gaan op de aard van die samenwer-

Om een enkel punt van kritiek te noemen, dat echter aan waardering voor dit instructieve boek niet behoeft af te doen: de persoonlijkheid van diverse liberale leiders komt maar matig uit de verf!

Mr. D. Bos wordt niet eens genoemd, Treub nauwelijks, en de wel zeer pikante figuur van

Mr. H. P. Marchant

wordt maar matig afgebeeld.

Voor Marchant is voor de beoordeling van de vrijzinnig-democraten van dat tijdperk van groot belang. Marchants rol, en de reactie daarop van diverse vooraanstaande politici, is waard een plaats te krijgen in de parlementaire geschiedenis.

Hij is en blijft een boeiende figuur, bepaald niet iemand die alleen maar braaf en saai was! Hij werd door vooraanstaande tijdgenoten heel verschillend beoordeeld: Nolens moest niets van hem hebben, maar Ruijs de Beerenbrouck waardeerde hem zeer; Colijn heeft zowel grote conflicten met hem gehad in 1925 als goede samenwerking binnen zijn Crisis-kabinet.

Over het rooms-katholiek worden van Marchant (in die tijd werkelijk een bom voor bijna iedereen!) wordt door Vonhoff thans het volgende opgemerkt:

Dr. A. Kuypers

... kende de liberalen in de persoonlijke omgang maar matig ...

„Deze overgang naar de R. K. Kerk is op geheimzinnige wijze tot stand gekomen. — Hoewel er principieel niets valt aan te merken tegen een V.D.-minister met bepaald godsdienstige opvattingen is het duidelijk dat een bekeerling op latere leeftijd in het algemeen niet de evenwichtige karakterstructuur heeft, die hem geschikt maakt voor het bekleden van een hoog bestuursambt”. (pag. 130).

• *vervolg van pag. 7*

(van vrijzinnige huize) schreef op 12 mei 1935 een sympathieke, nobele brief aan Marchant.

En dat door Marchant met zijn aanvankelijke geheimhouding van zijn overgang niets incorrects geschied was, is duidelijk, wanneer ik (nogmaals) publiceer wat Colijn daarover op 15 mei 1935 schreef aan de gouverneur-generaal jhr. mr. B. C. de Jonge:

„Uit de bladen hebt Gij natuurlijk reeds lang vernomen, dat Mr. Marchant tot het katholicisme is overgegaan en zijn ontslag als Minister heeft gevraagd. Voor Uw persoonlijke informatie kan ik U dienaangaande het volgende mededelen. De overgang dateert van 21 december van het vorige jaar, doch eerst in den Minister-raad van van 7 mei is daarvan mededeling gedaan. Dat lijkt nogal vreemd, maar is het toch niet, aangezien in December, toen het feit plaats vond, nog de overtuiging bestond, dat het groote bezuinigingsontwerp, waarvoor hij een belangrijke bijdrage moest leveren, reeds in Januari zou worden ingediend en in Februari behandeld. Met het oog op de moeilijkheid, die het voor het Kabinet zou opleveren om zoo kort voor die behandeling een nieuwen Minister van Onderwijs te vinden, heeft hij gemeend met zijn ontslag te moeten wachten totdat dit ontwerp zou zijn afgehandeld, maar dan was ook noodig om het geheim te houden, zoodat zelfs zijn echtgenote er niets van geweten heeft. Deze indiening werd echter telkens van week tot week vertraagd door nieuw opgekomen kwesties en dat is de oorzaak geweest, dat ten slotte de zaak van 21 December tot 7 Mei is slepende gehouden. Ten slotte sta ik nu voor dezelfde moeilijkheid, dat ik vlak voor de behandeling een nieuwen Minister moet vinden, maar het verzwijgen komt daardoor toch wel in een beter licht te staan dan het niet ingewijde publiek dit ziet”.

Wanneer men Colijns commentaar legt naast dat van Vonhoff, komt duidelijk uit de verf dat ook deze documentatie (als alle documentatie) zijn voorlopig karakter heeft, en dat de lezer hier en daar kritisch moet staan tegenover wat de documentalist tussen de regels doorschrijft.

Failures als deze, alsmede de constatering dat de samensteller nog al eens bronvermeldingen en data weglaat — waardoor de historische waarde van dit boek minder is dan mogelijk geweest ware — nemen niet weg dat de lezer heel wat van dit boek kan leren. De samensteller heeft voor dit boek een massa werk verzet. Het ware een gemis geweest wanneer dit vierde „deel” niet naast de andere drie verschenen ware!

Mr. Oud schreef in zijn Woord Vooraf: „Vooraf de jeugd zal het met een glimlach van verbazing lezen.”

Dat die glimlach mogelijk en soms noodzakelijk is, vormt de zwakheid én de charme van de hier behandelde stof.

Maar die glimlach kan ook tot de Achilleshiel van onbegrip worden van de lezer zelf, want al glimlachende zou hij kunnen vergeten dat uit dit boek heel wat te leren valt dat hem tot op heden onbekend was.

Ons advies zou daarom, ditmaal in de lijn van mr. Oud luiden: glimlach... maar léés!

* H. J. L. Vonhoff, „De Zindelijke Burgerheren”. Een halve eeuw liberalisme. Met een woord vooraf van Zijne Excellentie Prof. Mr. P. J. Oud. - Uitgave en druk Hollandia N.V. Baarn, 1965. Prijs f 9.50.

G. PUCHINGER

Zeeland in het zoeklicht

HET is een goed ding, van tijd tot tijd te worden geconfronteerd met de historie van een stad of gewest op een manier, die oog en oor streelt en die tegelijkertijd een indrukwekkend karakter heeft. Confrontatie met de historie is immers altijd zinvol, met name in verband met het eigentijdse doen en laten.

Wij waren in Middelburg en bezochten daar op een fraaie zomeravond een spel van klank en licht dat bijna geheel binnen muren wordt vertolkt. In twee kerken, een kloostergang en een crypte geeft dit spel brokken van de historie van de beroemde Zeeuwse abdij, waar het bestuurlijke hart van de mooie provincie Zeeland klopt.

Terecht mag de geschiedenis van de Middelburgse abdij de geschiedenis van kerk en staat van Zeeland genoemd worden. Het abdij-complex bestaat onder meer uit drie kerken, welke allen met elkaar verbonden zijn. De Nieuwe kerk, de trouwkerk en de koorkerk, behorende tot de hervormde gemeente van Middelburg, zijn schoon van (nieuw-)bouw, dan wel van restauratie. Maar in de abdij is ook het provinciaal bestuur van de provincie gevestigd en zo vindt men in het prachtige gebouwencomplex, dat tot ver over de Nederlandse grenzen beroemdheid verkreeg, nog altijd kerk en staat! Het spel van klank en licht heet dan ook: Schrijn van zwaard en kruis. Het zwaard, symboliserend het wereldlijk gezag en het kruis, het teken van de kerk van Christus, worden in deze historiezware gebouwen in figuurlijke zin bewaard. De bezoekers beleven het licht- en klankspel tijdens een rondgang door een deel van wat weleer een machtig klooster was. In elk van de kerkelijke of bestuurlijke ruimten welke men passeert, herleeft het verleden. Er worden stemmen gehoord, oude muziek klinkt op, een wonderbaarlijk licht (wonderbaarlijk, hoewel van Philips) speelt langs gewelven en nissen — en in dit spel van licht en schaduw, kleur en donkerte en van stemmen en muziek worden we deelgenoot gemaakt van de geschiedenis van de abdij van Middelburg.

We horen, hoe in 1122 een zekere Albalduus uit Vormezele in België naar Middelburg kwam en hoe deze in de kleine stede de Abdij stichtte. Maar:

de Norbertijnen kwamen en bouwden schoon en sterk; zij brachten in dit klooster samen de macht des staats en het gezag der kerk.

De beeldenstorm

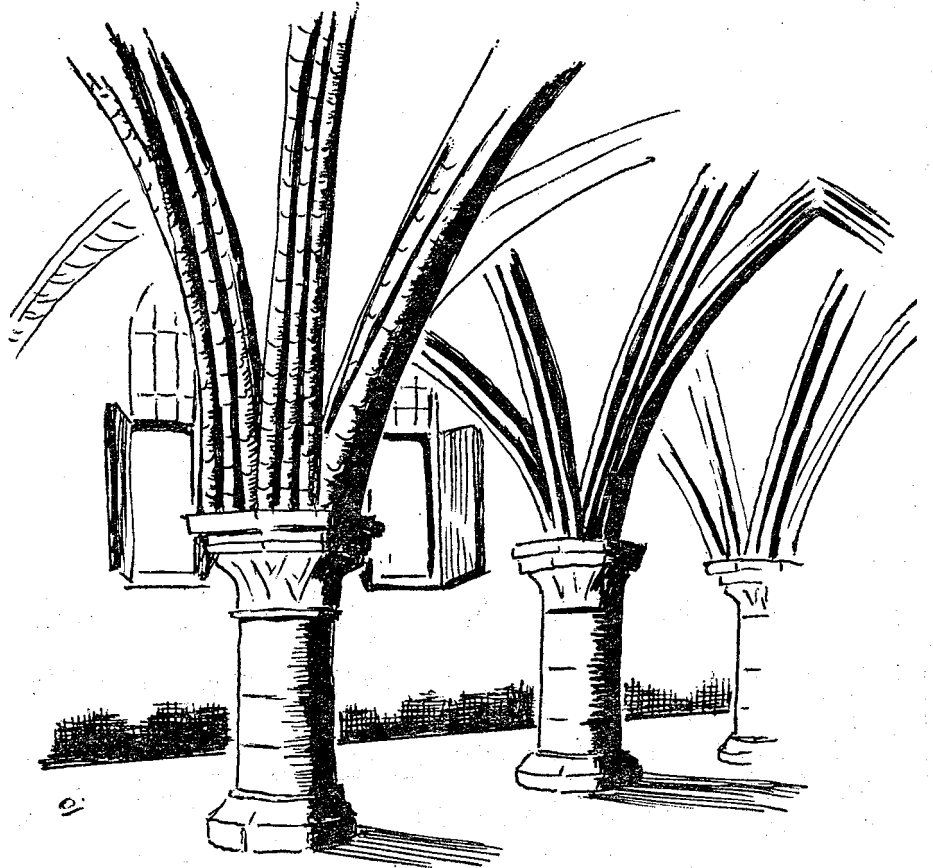
Dit jaar precies vierhonderd jaar geleden woedde de vernielzucht ten op-

zichte van de beelden en altaarstukken in en aan de roomse kerken. Deze beeldenstorm ging Middelburg niet voorbij. Maar op de scheiding van nieuwe kerk en koorkerk werden oproerige poorters tot staan gebracht dank zij het flinke ingrijpen van het toenmalige stadsbestuur. Deze periode herleeft in het spel van klank en lichtnuances; men waant zich regelrecht bij het oproer betrokken.

Als men vervolgens in de koorkerk komt, hoort men Graaf Willem de Tweede, roomsconing aan de abt opdragen, de abdij te vergroten en te vernieuwen.

In de kloostergang hoort men weer een ander deel van de historie in en rond de abdij. Het spel geeft dan weer,

*Historie
in
licht
en
klank*

Gewelven in de abdij

hoe op 25 november 1496 twee vorstenaakelingen binnen Middelburg vertoeven. De jonge Filips de Schone bezoekt de abdij en wordt ingehuldigd als graaf van Zeeland. Toch is de jonge Filips niet vreugdevol gestemd, want zijn zuster, Margaretha van Oostenrijk, zal hier van hem moeten scheiden, daar zij is uitgehuwelijkt aan Juan van Arragon en zij derhalve naar Spanje zal moeten

vertrekken. Margaretha weent, doch Filips wijst haar op hun beider plichten:

*Ik ween met u, maar plichten dwingen,
Dat is de last van 't prinselijk bestaan.
Houd moed, mijn zuster, vele dingen
zijn ons ontzegd.*

Wij moeten gaan.

Tenslotte komt men in de crypte, die zich bevindt onder de vroegere statenzaal. Het is daar, dat men te horen krijgt hoe in 1668 de jonge prins Willem de Derde, de latere stadhouder-koning, zich presenteert en de waardigheid van eerste edele van Zeeland op zich neemt. Dit jaagt de regenten schrik aan, maar het oranjegezinde volk van Zeeland hoort men luid juichen.

Op 17 mei 1940 werd de mooie abdij met de beide kerken grotendeels verwoest door afschuwelijke oorlogshandelingen. De restauratiewerkzaamheden werden al vrij spoedig ter hand genomen en nu prijkt het klooster weer in oude, schone glorie.

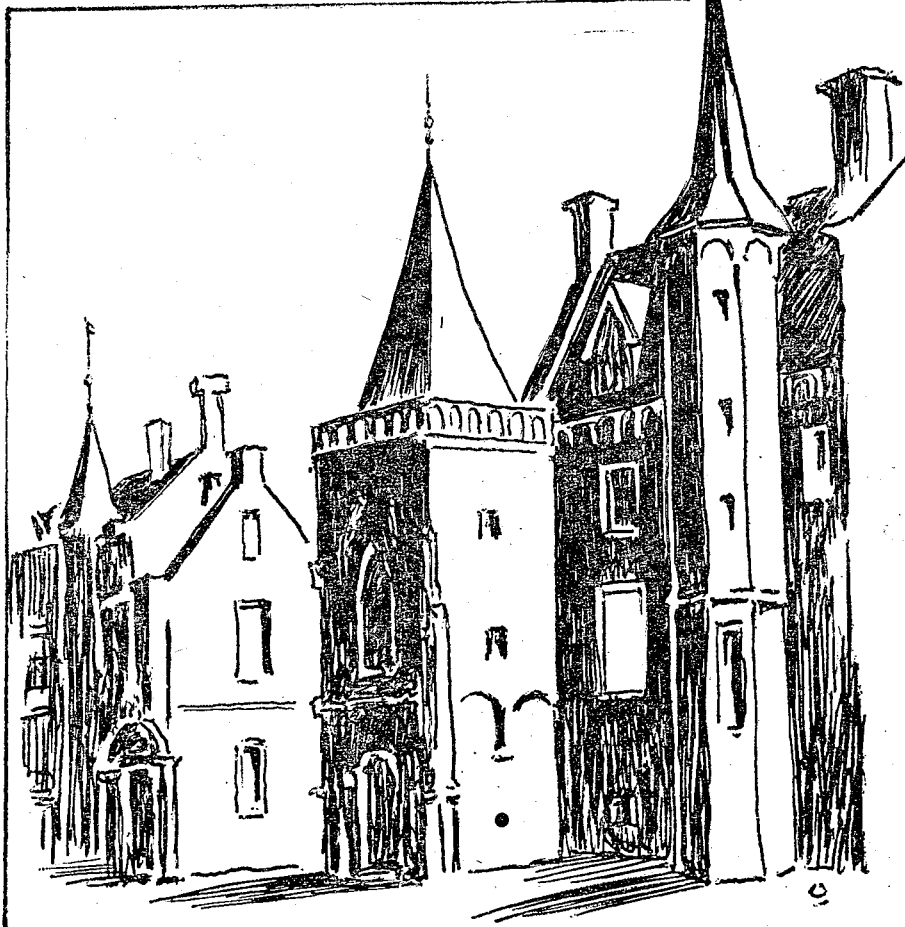
Het abdijcomplex is een geschiedenismonument van de eerste orde geworden en jaarlijks komen duizenden toeristen er van genieten.

Het spel van klank en licht brengt de geschiedenis nader tot de bezoeker. Ook al wordt de historie niet geheel in chronologische volgorde ten gehore gebracht, — immers, al de gebouwen in het complex hebben hun eigen geschiedenis — men wordt met gehoor en gezicht teruggebracht in het verleden van het gewest, waar de heer mr. Van Aartsen als commissaris van de Koningin zijn zetel heeft, en waar de bewegende en rijke historie van Zeeland tijdens de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden voor een groot deel gemaakt werd.

Wij vinden het altijd opnieuw feestelijk, enige tijd in Middelburg te vertoeven en over de eilanden te rijden. Wij houden van Zeeland — en daarom gaan wij er jaar op jaar enige tijd heen!

O.

Hoekje van het abdijcomplex

Londen in brand

HET is deze week precies 300 jaar geleden dat Londen door een verschrikkelijke brand werd geteisterd. Op 2 september 1666 brak er in een broodbakkerij in de buurt van Londen Bridge een brand uit. De brandweermiddelen waren toen nog vrij primitief en het gevolg daarvan was, dat toen men met spuitpompen bij de bakkerij aankwam, er al niets meer te redden viel. En dat niet alleen, — ook tal van huizen in de onmiddellijke omgeving stonden reeds als fakkels te branden. Er stond een felle, bijna stormachtige wind en daardoor sloeg het vuur gretig over op de huizen welke in die tijd nog voor een groot gedeelte van hout waren opgetrokken.

Deze brand groeide uit tot een ramp. Het duurde vier volle dagen eer men de vuurzee meester was geworden; maar toen waren er dan ook 13000 woningen verwoest door het vuur. Men denke daarover niet gering. Nóg een cijfer: 89 kerken werden in de as gelegd. Maar wat het ergste was: talrijke mensen kwamen in de vlammen om. Engelse geschiedschrijvers hebben verklaard, dat het dodencijfer meer dan driehonderd was.

De oude city van Londen was voor het grootste deel veranderd in een enorme hoop puin en as.

Overal ter wereld was men onder de indruk van de macht van het vuur geraakt. In Londen, maar zelfs in heel Engeland ging men er toe over, de primitieve brandbestrijding te reorganiseren. Ook hier, in ons land, maakte de ramp diepe indruk. In Amsterdam werd het aantal mannen dat was ingeschreven om bij brand te helpen, vrijwel verdubbeld. In Den Haag werd een nieuwe verordening uitgeschreven hoe men te handelen had in geval er brand uitbrak en in tal van kleinere steden en dorpen was de afschuwelijke Londense ramp er oorzaak van dat men het aantal bluskuipen en emmers belangrijk uitbreidde.

De hedendaagse brandblusmiddelen zijn over het algemeen zeer goed. Vooral de vuurverstikkende nevelspuiters hebben hun nut al bewezen. Toch zijn wij er niet gerust op, dat overal in het land de blusvoorzieningen en de brandbeveiligingen in orde zijn. Bij navraag is ons bijvoorbeeld gebleken, dat in tal van gebouwen waarin brandblusapparaten hangen, personeelsleden werkzaam zijn die niet weten, hoe ze zo'n apparaat in geval van nood zouden moeten bedienen.

De rode haan is nog altijd een afschuwelijke vijand en het is daarom zaak, dat wij ons bij voorbaat teweest stellen tegen het vuur

EEN "PUTSCH" BAKKEN

... Uittocht der gladiatoren

(Uit de Volkskrant)

OVER TWINTIG JAAR...

Luns: „...Zijn jullie niet van de Chinese ambassade?...
(Uit de Volkskrant)

BOEKEN en periodieken

WEGWIJZER

Ervaren doch ook nieuwe raadsleden treden volgende week aan, om in de nieuwe gemeenteraad van hun woonplaats met het werk te beginnen. Velen staan er nog wat huiverig tegenover en juist dat kan veel goeds voor de toekomst inhouden. Want zulke mensen zijn bereid goede raad aan te nemen. Het beste wat wij op dit moment kunnen adviseren, is: koop en gebruik bij uw raadswerk het handige boekje „Het lidmaatschap van de gemeenteraad”¹⁾ (4e druk 1966) door (wijlen) P. Sikkes geschreven bewerkt door de heer L. Rasterhoff. Beide heren zijn secretaris van de gemeente Sneek geweest. De eerste was daarna lid van Gedeputeerde Staten van Fries-

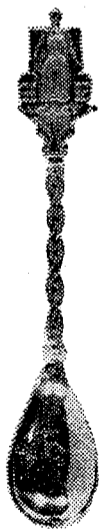
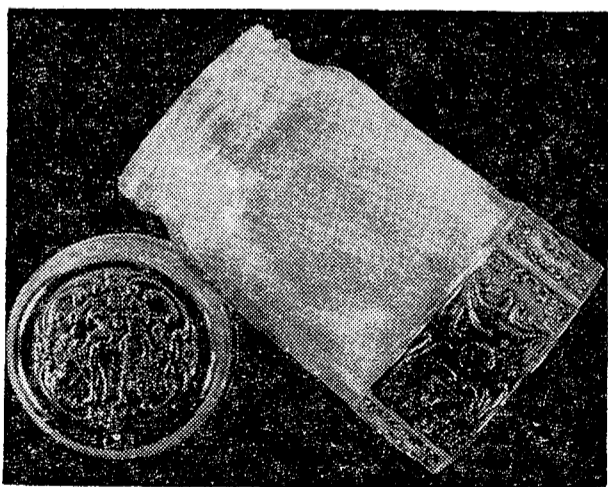
land. De laatstgenoemde is thans burgemeester van Sneek.

Twee vaklui dus, die bovendien de kunst verstaan in kort bestek zeer duidelijk te schrijven over concrete vragen, die een raadslid onherroepelijk op zijn weg geplaatst ziet. Er staat op de laatste bladzijde (pag. 135) zelfs een duidelijk schetsje van de middelen (verwerving) en de uitgaven van het Gemeentefonds. De onderwerpen, die in 25 paragrafen kort behandeld worden, staan in de kantlijn aangegeven, zodat men niet lang hoeft te bladeren en te zoeken. Daardoor en vanwege de bondige beschrijvingen kan het boekje ook gemakkelijk ter vergadering geraadpleegd worden.

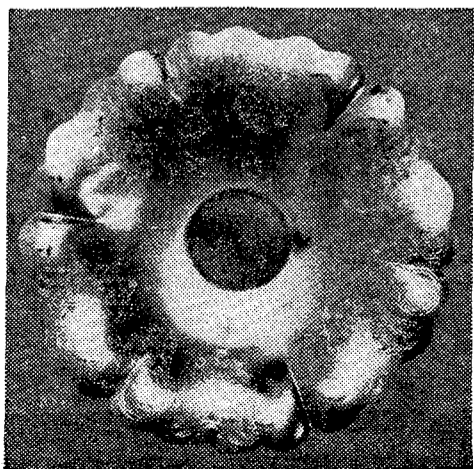
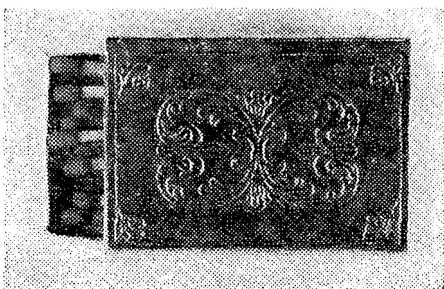
Menig raadslid zal er een goede opmerking aan te danken hebben. Daarom is het een van harte aanbevolen stuk „gereedschap” voor elk raadslid dat dit „vak” onder de knie wil krijgen.

Van der Sluis.

¹⁾ Uitgave van N. Samson N.V. te Alphen aan den Rijn.

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jamphouder 5 abonnees

OP DE MAN AF,...

zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.
Giro: 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting.
Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

**UIT ONZE
BOUW- EN AAN-
NEMERSWERELD**

**Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN**
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
**HAHBO
HARDINXVELD**
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 214

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
Voskamp en Vrijland
Telefoon 01748-3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

F. VINK & ZOON
Aannemersbedrijf
Telefoon 01827-261
KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

Visser
Electro-techniek N.V.
Breestraat 128 - BEVERWIJK
Telefoon (02510) 25244
GEVESTIGD SINDS 1919

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout
Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL
Ronde en ovale tafelanden. Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen, enz.

Aannemingsbedrijf
**"SCHOUWEN-
DUIVELAND" N.V.**
Schuithaven 10 - Zierikzee
Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-
WATER-, WEGENBOUW- en
CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Aannemersbedrijf
GEBR. HAKKERS
• Handel in rijmateriaal, riet en teen
• Rietmattenfabriek
• Hoepelmakerijen
WERKENDAM - TELEFOON 514

FIRMA G. DRAISMA
Aannemingsbedrijf Makkum
ALLE BETONWERKEN EN
UTILITEITSBOUW

(33)

Er zijn meer jongens op de wereld dan Nico, die wel moeite voor haar willen doen en haar lastige vader er op de koop toe bij nemen. Dirk Butter zou een gat in de lucht springen en alles van Berend Klunder slikken, mooi en lelijk, terwille van haar als ze „ja” zei, maar ze moet hem niet, o heden nee. Hij is haar veel te grof en te boerig, 't is lang zo'n mijnheertje niet als Nico, al perst hij zijn rode nek in nog zo'n hoog boord en al trekt hij nog zo'n zwaar lichtgrijs zomerpak en bruine schoenen aan. Jammer, ze kan 't niet laten, om iedere jongen met wie ze in aanraking komt, met Nico te vergelijken. Geen van allen kunnen ze de toets doorstaan. Alleen 't Duitse officiertje, dat haar tegenwoordig om de haverklap achterop rijdt en die haar altijd soebat om eens een middagje met hem uit te gaan naar Schoorl, dat is evengoed een erg net ventje.

Zulke keurige schone nagels en zulke mooie lange vingers. En dan heeft ie van de prachtige bruine glaces aan, nou, piekfijn, jô. Hij wil haar ook wel van alle moois geven, als ze hem haar één keertje zijn zin geeft. Hij vindt haar „ein schönes Mädchen”, dat heeft hij al wel honderdmaal verteld. Natuurlijk gaat ze niet met hem mee en laat ze zich niet omkopen, hoewel een nieuwe jurk of zo geen overbodige weelde zou zijn. Moet je dat vod zien, dat ze nu aan heeft. Overal gaten en scheuren in de plooiën. Ze loopt er gewoon voor spot mee. 't Is een afdankertje van Stijn. 't Leek eerst nog heel wat, maar nu ze 't een maand lang, haast elke dag heeft gedragen, raakt 't mooie er af. 't Was vanzelf ook niet heel nieuw meer toen ze 't kreeg. Een toenemende boosheid gaat broeien in haar ogen, naarmate ze zich bepaalt bij de ongerechtigheden in haar kledij. Vale grove kousen, schoenen van 't jaar nul. Ja, en daar moet ze dan nog heel dankbaar voor zijn. Cor heeft ze haar toebeschikt. Hij kocht ze voor een krats, toen hij rondsuffelde op een boeldag. 't Is toch evengoed een schandaal, dat zij als enige dochter van een niet onvermogen man — want haar vader zit er warmpjes in, al houdt hij zich straatarm, anders zou dit huis en al dat land niet alles zijn eigen zijn — van giften en gaven moet leven. Zovaak ze om wat nieuws vraagt scheidt hij haar onveranderlijk af met dezelfde dooddoener: „Koop maar hoor, zoveel als je wilt. Als je 't maar niet van mijn centen doet.” Het is zo tegenstrijdig mogelijk, want hoe „hebbertig en inhalig” hij ook is, zij mag bij geen ene boer of bouwer hier op 't dorp gaan werken. Hij heeft hemel en aarde bewogen om haar bij Brak vandaan te krijgen.

„Geen een van die smeerlapp'n hier zal profijt van jou trekk'n!” heette 't op een goeie dag. Ze kon er eerst niet achter komen, waarom het was. Toen heeft ze bij Cor haar licht opgestoken.

„Ze boycotten Berend Klunder”, zei hij. Niemand wil met hem te doen hebben”.

Wat daarvan de reden was, kon ze hem niet ontfutelen. Met dat al zit zij nu geregeld op zwart zaad. Je zou hem toch, die man!

Ontevreden met haar lot draait Femmie met lusteloze gebaren pijpkrullen in haar haar. Gelukkig maar, dat ze zulk gewillig, springerig haar heeft, dat zich voor elk kapsel leent, anders zag 't er helemaal treurig voor haar uit. Haar vader krijgt de stuipen op 't lijf alleen al als ze 't woord „permanent” maar noemt. Die pijpelokken staan haar anders best. Ondanks de muizenissen die in haar hoofdje rondspoken is haar dit toch een prettige gedachte. Ze bezichtigt zich nog eens en profiel

in het spiegeltje met de witgelakte rand, dat haar ook via Cor en zijn onvolprezen vendutjes werd.

O, ze zou heus niet lelijk zijn. Als ze maar eens haar eigen smaak mocht volgen en niet altijd behoefde te kruipen in een of ander schamel afleggetje van moeder of iets dat gemaakt is van een hopeloos ouderwetse rok van oma of tante.

Ze is toch ook eigenlijk net gek ook, dat zij zich zo laat behandelen. Is ze haar vader niet, al was het dan noodgedwongen, deze zomer verscheidene malen bijgesprongen op het land? Wat heeft ze er ooit mee verdiend? Geen rooie duit. Als ze er een balletje over op gooide, was hij op zijn manier nog geestig ook.

„Na de Krieg!” zei hij dan in navolging van de Duitsers. Maar ze vertikt het langer, als hij dat maar begrijpt. Hij wil haar morgen weer mee hebben, maar hij kan lang fluiten. Dat zal ze hem zeggen, direct nog. Hij moet en zal over de brug komen en anders....!

Het hoofd als een vechtlustig kempaantje in de nek en een vastbesloten mond, stapt Femmie naar de deur. Uit macht der gewoonte hangt ze nog even haar nieuwe aanwinst recht in de portrettengalerij van de prinsesjes, Beatrix, Irene en Margiet, die langzamerhand de daarvoor ledig gehouden wand bijna geheel vult. Hoe weinig hobby's ze ook meer heeft, het verzamelen van foto's der uitgeweken koninklijke familie, wat nu een ten strengste verboden sport is geworden, blijft ze nog altoos volhouden. Daar geeft haar spaarzaam toegemeten penningen even zo vrolijk voor uit als voor een noodzakelijke levensbehoefte.

Goedkeurend rusten haar ogen op het ranke vorstelijke figuurtje van prinses Irene. Dat is evengoed een „mooi meisje”, veel voorname ziet ze eruit dan haar oudste zusje. Beatrix is een heel gewoon kind, ze lijkt wel wat op Jantje Groothuis, een meisje hier van 't dorp, maar ze heeft toch iets liefs in haar gezichtje, iets opens en vriendelijks dat alle mensen voor haar inneemt. Van het kleinste prinsesje, dat in Canada is geboren, kun je de trekken bijna niet onderscheiden, maar daar zal het wel net mee zijn als met alle kleine kinderen, op z'n tijd, zoals oma dat noemt, een ammoniakfabriekje, maar altijd even „schattig”.

Terwijl Femmie zo staat te filosoferen heeft haar gezichtje de trek van verbittering die het de laatste maanden ontsierde, verloren. Zachter gestemd dan een paar minuten tevoren, daalt ze de trap zonder leuning af. De laatste drie treden neemt ze met een sprongetje. De wijde rok van haar jurk waaert uit, een punt blijft haken aan een spijker. Krak, doet ie, het aantal scheurtjes is met één vermeerderd. Gelaten neemt Femmie de omvang van de ramp in ogenschouw. 't is niets anders, ze krijgt nu toch gauw een nieuwe, hoe dan ook.

Ze stevent linea recta naar de keuken. 't Is er om te puffen, want de zon heeft er de hele middag staan te bakken op de ramen en 't gonst er van de vliegen. Maar vader blijft, ondanks het feit, dat de dokter een heel andere oorzaak voor zijn kwaal heeft gevonden, er krampachtig aan vasthouden, dat hij reumatiek heeft en dat die uitgedreven moet worden door warmte. Dit eigenaardige verschijnsel doet zich hierbij voor, dat, terwijl hij de hele tijd geen stom woord zegt, er toch ten eerste op gesteld is, dat moeder hem gezelschap houdt. Die arme ziel doet het natuurlijk gedwee en is nu zo'n hele heerlijke zomervond gedoemd in die smoorhete benauwde keuken te zitten.

(wordt vervolgd)

Nú proefflacon 1.70

Weg is de MIGRAINE

Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vertrouwde en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt haat bij het weldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw broodnodige rust

MELISANA
1.70 - 2.90 - 4.90

extra voordelige familiefacon 11.90

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren! Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 - WAGENINGEN
Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

Landbouwwerktuigenfabriek

Vicon
VICON N.V.
NIEUW-VENNEP
tel. 02526-855

HAARUITVAL

roos of andere haarzorgen? Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.

Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk.

Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Duizenden tevreden en dankbare gebruikers. Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 18.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224.

Alle bestellingen te richten aan: Laboratorium ROTAL sfd. Cosmetics, Postbus 200 Leiden.

HOTEL-PENSION „DREYEROORD”

Telefoon 3169 - Oosterbeek

Von Hindenburg

Wij zijn gewend, in deze rubriek alleen te registreren en geen commentaar te leveren. De uitzondering zal ditmaal de regel bevestigen.

Een halve eeuw geleden zat Europa midden in de eerste wereldoorlog. De oorlog breidde zich uit naar de Balkan, waar Roemenië de zijde van de geallieerden koos, maar snel werd verpletterd. Aan het Westelijk front verscheen de eerste Engelse tank. In Rusland golfde de strijd op en neer. Hoe langer hoe meer begon het op een uitputtingsoorlog te gelijken.

Toen heeft de Keizer besloten Von Hindenburg te bevorderen tot chef van de generale staf, dat wil zeggen tot opperbevelhebber van alle Duitse legers aan alle fronten. Natuurlijk werd Von Ludendorff ook hier diens rechterhand.

Een gezaghebbend man van christelijke huize schreef toen het volgende commentaar:

Gelukkig ongetwijfeld het volk, dat in de tijden van groot nationaal gevaar de leiding ziet toevertrouwd aan hem, die het toekomst. Generaal-veldmaarschalk Von Hindenburg is als men weet, door den Keizer benoemd als chef van den generalen staf. Hij, die als niemand anders, uitgezonderd misschien de Keizer zelf, het vertrouwen heeft van die miljoenen schepselen, die door een wereld van vijanden met algehele vernietiging worden bedreigd.

Hier te lande, waar men nog niet met de verschrikkingen des oorlogs heeft kennis gemaakt, kan men er zich moeilijk een voorstelling van vormen, wat het zeggen wil, de gehele wereld tot vijand te hebben, zich van alle zijden te moeten beschermen door een muur van kanonnen en soldaten.

Hoe moet het hun te moede zijn geweest, toen daar de berichten van Galicië, van de Somme, van Polen, die spraken van verloren loopgraven en achterwaarts verplaatste stellingen? Zou dan toch de strijd moeten opgegeven worden, omdat het getal der vijanden te groot was?

Maar thans zal een schok gaan door het gehele Duitse volk, zal er opgeruimdheid en verademing komen in aller harten. Want ziet: de man, die thans de teugels in handen krijgt, wiens kalme veldheersblik thans verdediging en aanval zal regelen als een enkel groot werktuig, dat stoot en afweert, dat is de geliefde en vereerde Von Hindenburg, de volksheld, eenvoudig en eerlijk als goud, maar kundig als geen ander, noch bij de eigen natie, noch bij de tegenstanders.

En uit het hart van elk, die daarginds nog bidden geleerd heeft, stijgt ongetwijfeld de bede omhoog, dat het God behage door hem, den grooten krijgsheld, het vaderland te redden van het gevaar.

We maken slechts één aantekening. Latere deskundigen zijn van mening, dat Von Hindenburg wel een goed en eerlijk mens is geweest, maar dat de beheersing van „het grote werktuig, dat stoot en afweert” vrijwel geheel het werk was van Von Ludendorff, des grooten veldheers rechterhand.

Ouders, naar school!?

De vakanties zijn voorbij, de kinderen weer naar school. De vaders zuchten weer in hun werkvertrek buitenshuis, de moeders misschien binnenshuis. Samen zuchten is ook vaak een behoefte van goede ouders die het goede voor hun goede maar ook vaak lastige kinderen zoeken.

Het is opvallend hoeveel tegenwoordig met angst en beven hun kinderen de puberteit in zien gaan. Zowat als ze 14 jaar zijn beginnen de problemen pas goed. Lange haren, op tijd naar bed, zo laat thuis, twee maal naar de kerk, geen vriendje of vriendinnetje, geen alcohol, nette kleding en geen nozemkledij, geen bruale mond maar wel beleefd zijn, althans als er geen vreemden bij zijn, en gaat u zo maar door. De lijst is nog lang niet volledig en het afdwingen van al deze geboden kost ons vaak zo veel inspanning dat we al weer verlangend uitzien naar de ontspanning van de volgende vakantie, die echter ook weer veel spanning oplevert. Heel veel ouders bidden om wijsheid maar oogsten in hun eigen ogen slechts onvermogen en onwijsheid om hun grote kinderen naar de volwassenheid te brengen.

In slaapkamers wordt veel gezocht door ouders die het niet meer weten en daarnaast door kinderen die het niet begrijpen. Heel veel afstanden tussen ouders en kinderen blijken groot en zijn dat ook geworden. Wat doen we hier toch aan en hoe kunnen wij de jeugd vasthouden?

Dit geldt niet alleen voor de huiskamer maar ook voor de kerkruimte, de politieke vergaderzaal en alle plaatsen waar ouderen over jongeren spreken en denken.

Zou het ook in navolging van wat in Amerika en Frankrijk al jaren geleden geschiedde, mogelijk zijn als ouders en ouderen eens met elkaar in de schoolbank te gaan zitten en gewoon te spreken over de opvoedingsproblemen die ons soms benauwen? Heel gewoon en heel nuchter naar elkaar luisteren en misschien bemerken dat anderen er net zo tegenover staan als wij? Misschien ook bemerken dat we het als ouders op een bepaald terrein al zeventien jaar fout gedaan hebben en te horen dat we het in zeventien minuten weer kunnen herstellen?

Het conflict tussen jong en oud is vaak een zaak, die jong en oud benauwt. Dit geldt zowel in gezin als in de kerk, staat en maatschappij. Zou daarom de koe niet eens bij de horens gevat moeten worden en ook met medewerking van de politieke partij, het onderwijs in het ouderschap ter hand moeten worden genomen? Het is broodnodig en wordt door talloze ouders gewenst. Daarom: ouders, naar school om te leren verstandig ouderschap uit te oefenen. Tot heil van uw kind en dus van ons volk. Doet u mee aan het gezamenlijk zuchten over onze verantwoordelijke taak? Dan ben ik ervan overtuigd dat straks velen zullen juichen over hun mooie taak, n.l. het opvoeden van kinderen tot goede burgers van ons land maar bovenal van Het Koninkrijk.

Dorpelwachter

Wij ontvingen

What is liberty — door H. van Andel Uitg. C. J. L. Foundation, Rexdale, Ontario.

Jaarverslag 1965 van de Chr. Kruideniersbond.

Godsdienst en Communisme — Van Antithese naar Dialoog. Uitg. Maandblad „Oost-West”.

14e Algemeen Verslag over de Europese Gemeenschap voor kolen en staal.

Vietnam — Achtergronden van een conflict. Uitg. Chr. Studenten Associatie.

Verslag 1 sept. '64-31 dec. '65 van de Stichting Evang. Herstel en Opbouw.

Zestig jaar volkszang — Uitg. van de Ned. Ver. voor de volkszang.

G.P.V. — Programma van Richtlijnen.

De P.C.G. - Stem — Mededelingen van de samenwerkende A.R. en C.H. Kiesverenigingen te Harderwijk en te Hierden.

Leidraad voor een A.R. Gemeenteprogram met toelichting. Uitg. Verbond van Ver. A.R. Gemeente- en Prov. bestuurders.

Naar een nauwere Atl. samenwerking Uitg. Atl. Commissie.

Noordatl. Verdragorganisaties te Parijs.

The black book of the Sudan.

Van antwoord dienend — kritiek en repliek op de vermogensaanwasdeling. Uitgave van NVV, N.K.V. en C.N.V.

Nota over de woningmarkt in Amsterdam — Uitg. Comm. voor de econ. ontwikkeling in Amsterdam.

Bestuurlijke indeling van het IJ — mondgebied II — Gemeente Beverwijk.

Jaarverslag 1965 — N.T.S.

Jaarverslag 1964 — Alg. Werkloosheidsfonds.

**GEEFT DIT
BLAD DOOR**

en

**WERFT
ABONNEES**

Een bon vindt u op
pagina 9

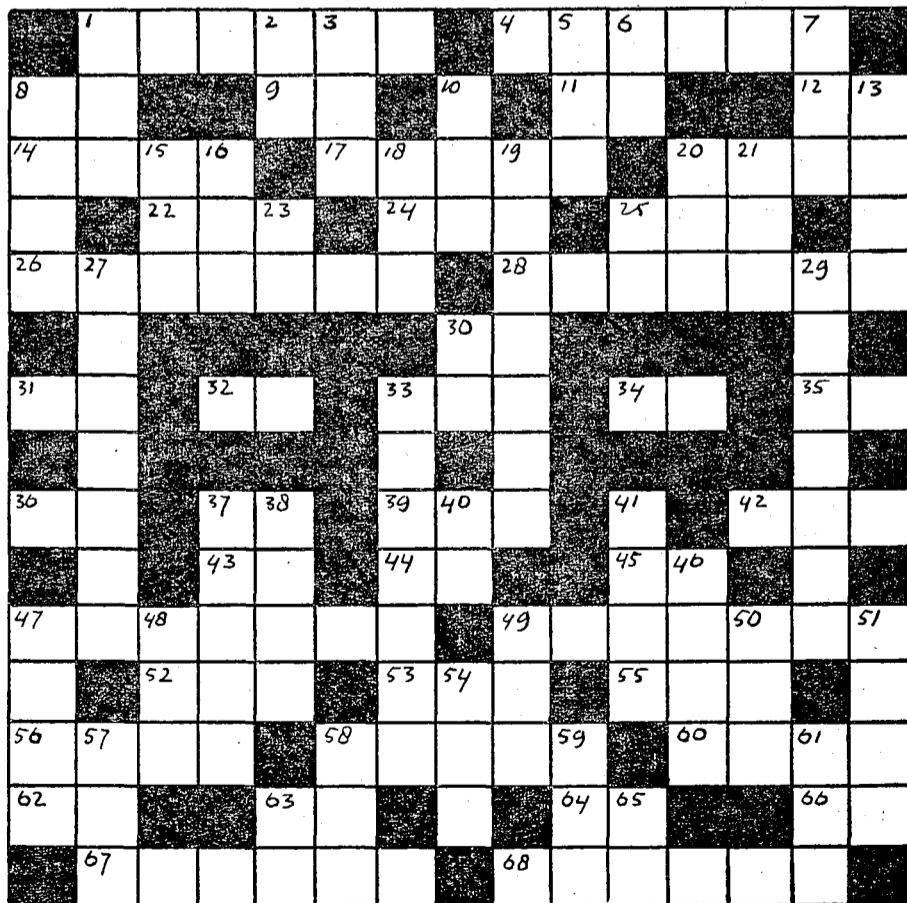
Puzzel

Horizontaal: 1. Roodachtig; 4. bestuurder; 8. muzieknoot; 9. kippenprodukt (letterkeer); 11. lidwoord; 12. slede; 14. voedsel tot zich nemen; 17. gesel; 20. oeverdam; 22. dier; 24. Eén (Engels); 25. deksel; 26. traanog; 28. muskadel-druivenwijn; 30. lidwoord (Frans); 31. muzieknoot; 32. niet even; 33. voorzetsel; 34. geheel de uwe; 35. bergplaats; 36. bijwoord; 37. Amsterdams peil; 39. koor, koorzang; 42. vóór; 43. deel v. d. bijbel (letterkeer); 44. voorzetsel; 45. voegwoord; 47. boom; 49. kunstenaar; 52. deel v. een toneelspel; 53. bloeiwijze; 55. roem; 56. plaats bij Volendam; 58. plaats in Drenthe; 60. lang, smal stuk; 62. bergplaats; 63. slede; 64. reeds; 66. den lezer heil; 67. aaneenvoegen; 68. kramen, waar bep. firma's op een tentoonstelling uitstallen.

Vertikaal: 1. Rat; 2. muzieknoot; 3. Europeaan; 5. plaats in Gelderland; 6. pers. vnvw.; 7. aanw. vnvw. (letterkeer); 8. dorsvloer; 10. lidwoord; 13. kier; 15. plaats in Gelderland; 16. drinkbakje; 18. gezichtsorgaan; 19. logenstraffing; 20. flauw geluid; 21. meisjesnaam; 23. muzieknoot; 25. den lezer heil; 27. plantje; 29. houdingen, manieren; 33. fijne tabaksoort; 37. ondeelbaar stoffdeeltje; 38. aspunt; 40. voegwoord; 41. diepgaande, langdurige vijandschap; 46. klier in buikholte; 47. standaard; 48. spoedig; 49. oppervlaktemaat; 50. eer; 51. conisch, schuin toelopen; 54. vragen (Engels); 57. vallei; 58. oppervlaktemaat; 59. niet droog; 61. meisjesnaam; 63. spil; 65. bergplaats.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. Roos; 4. Dnale; 8. raak;

11. van; 12. era; 13. ner; 14. adem; 16. feest; 17. kier; 19. koren; 21. Freek; 22. naad; 24. idee; 28. alinea; 32. lever; 34. aantal; 36. ere; 37. eikel; 38. oda; 39. geruim; 41. domein; 43. leemten; 47. pand; 48. Arno; 51. braak; 53. arena; 56. Anna; 57. etage; 59. grol; 60. TRI; 61. ile 62. red; 63. Reid; 64. teint; 65. leeg.

Vertikaal: 1. raak; 2. over; 3. samen; 5. needi; 6. are; 7. Lassie; 8. rekke; 9. Arie; 10. kerk; 15. dor; 18. eew; 20. naar; 21. fesa; 23. alsemen; 25. daalder; 26. slege; 27. averij; 29. nekam; 30. stoep; 33. ere; 35. adi; 40. ilak; 42. onna; 44. editie; 45. tangen; 46. urn; 47. paard; 49. orgel; 50. sno; 52. baar; 54. erde; 55. alag; 58. ali.

Vanaf het begin

A C H T E R P A G I N A

HET seizoen is begonnen; de campagne is gestart. Eigenlijk zijn het ditmaal twee campagnes: het „gewone”, gebruikelijke werk en de verkiezingsactie. Die twee zijn overigens nauwelijks los van elkaar te zien. Zij zijn te onderscheiden, maar niet te scheiden.

Wij krijgen met z'n allen in de komende periode heel wat te doen, ieder voor zijn deel, ieder op zijn plaats.

Het is van groot belang om vanaf het begin met veel elan en met beslistheid onze visie voor het Nederlandse volk uiteen te zetten en een duidelijke houding in onze sterk in beweging zijnde samenleving aan te nemen. Dan weten de kiezers wat zij doen als zij al dan niet hun voorkeur voor de A.R. Partij uitspreken en al dan niet hun stem geven aan de A.R. kandidaten voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Program

De samenvatting van wat de partij in grote lijnen wil, vindt men kort samengevat in haar *Beginsel- en Algemeen Staatkundig Program* en in haar vier jaarlijkse *Program van Actie*.

Wat wij voor de nu komende jaren concreet willen, zal worden neergelegd in het *Program van Actie 1967*.

Het gaat dan om de grote lijnen, de hoofdtrekken van het politieke beleid, dat onze partij voor de eerstvolgende jaren het juiste acht.

Heel de partij wordt bij de opstelling en formulering van dat program — aan het ontwerp waarvan reeds hard wordt gewerkt — betrokken via de kiesverenigingen. Daarna volgt nog de procedure via de Kamercentrales, het Centraal Comité en het Partij Convent tot de Deputatenvergadering.

Samenleving

MET dat nieuwe program, geheel afgestemd op wat de samenleving vandaag en morgen naar onze zienswijze vraagt, kunnen wij doelbewust de verkiezingscampagne voeren, ieder op zijn manier, ieder op zijn plaats, maar eensgezind en met hetzelfde doel: als

christelijke politieke partij proberen in de politiek iets waar te maken van het christelijk geloof; een zo goed mogelijke samenleving van mensen en volken te bevorderen door te streven naar meer harmonie in die samenleving, volgens de Bijbel.

Mensen

HET gaat dan om een leven, waarin de mens (de mensen van vandaag en van morgen) werkelijk mens kan zijn, vrij kan ademen, goed kan leven en samenleven, goed kan wonen, goed kan werken, zich goed kan ontspannen. Waar het absolute ideaal niet bereikbaar is, moeten wij niettemin met voortvarendheid op weg om de doelen te benaderen, welke — als wij ons inspannen — binnen het bereik liggen.

Nuchter

WIJ moeten nuchter genoeg zijn om ons te realiseren, dat wij in de komende maanden ons volk niet veel nieuwe problemen zullen kunnen voorleggen, welke aantrekkelijk zijn om via onze partij aan te pakken. Wij moeten zo nuchter zijn te zien, dat de problemen van de mensen in ons land en daarbuiten wel bekend zijn. Wij moeten eveneens nuchter constateren, dat

er over die problemen al (lang) wordt nagedacht en dat er al (lang) aan gewerkt wordt.

Zien

TOCH zijn er steeds verschuivingen in de problematiek, ook als het gaat om wonen, onderwijs, verkeer, ruimtelijke ordening en recreatie; ook als het gaat over het gevecht voor de vrede, tegen de armoede, voor de rassengelijkheid; ook als het gaat om de individuele ontplooiing en de gemeenschappelijke voorzieningen waar wij tezamen voor moeten zorgen; ook als het gaat om de redelijke belangen van de ondernemers in het klein- midden- en grootbedrijf en van de werknemers.

Wij moeten de mensen duidelijk maken, dat wij de problemen zien, ook de verschuivingen welke er terzake optreden en wij moeten hen vertellen, dat wij met vernieuwd doorzettingsvermogen de realiteit te lijf willen gaan. Wij moeten de politiek halen uit de sfeer van de verveling en de apathie van velen verdrijven door een geïnspireerd politiek beleid.

Fantasie

DAT betekent, dat wij af moeten van het vaak te gemakkelijk blijven hanteren van eenmaal gevestigde opinies en moeten komen tot het soms ongemakkelijke opnieuw onderzoeken van de feiten en omstandigheden. Dat betekent, dat wij meer wezenlijke discussies nodig hebben. Dat betekent, dat wij een open oog moeten hebben voor nieuwe mogelijkheden en voor wat (nog) onmogelijk is. Dat betekent zelfdiscipline en offervaardigheid.

Dat betekent durf en zelfkritiek, fantasie en realiteitszin, speurzin en opgewektheid.

Respectabel

WIJ moeten de mensen weer duidelijk maken, dat de politiek een goede zaak is, een respectabele zaak. Het gaat er in de politiek om: hoe wij (d.i.: wij en de ander) leven zullen. Is er een respectabeler zaak denkbaar? een meer Bijbelse bezigheid?

Het zou een goede zaak zijn als de partij in al haar organen en verbanden vanuit deze instelling, vanuit deze geest vanaf het begin van van de nieuw begonnen periode te werk gaat. De partij; dat wil zeggen alle leden: ieder op zijn plaats, ieder naar zijn mogelijkheden, ieder op zijn wijs; maar eensgezind, in het besef dat het gaat om een groot en belangrijk doel voor de wereld (dichtbij en veraf) van vandaag en morgen, waarbij allerlei kleine meningsverschillen vanzelf op de achtergrond raken en daar ook moeten komen en moeten blijven.

Daarom roepen wij elkaar op om met een frisse aanpak het werk, het gesprek en de organisatorische activiteiten, te beginnen. Laten wij daarbij op elkaar kunnen rekenen.

Widex

GEURTS'

CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD

De fijnste fruitproducten uit de
Betuwse boomgaarden

Vraagt uw winkelier ons merk jams,
appelmoes - vruchten op sap - etc.

GRONINGEN

Spaarrente Jeugdspaarwetboekje (met 10% premie)
4%. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek
Telefoon 05983 - 360

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandse Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 05900 - 3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres: „Jute” Telexnummer 53073

„Bonte Hoek”

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

DRENTE

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën
Hypotheek en Onroerende goederen

Alle verzekeringen

Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle

voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarressingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf, op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

LOONBEDRIJF MARIS N.V.

HOGESLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1541 - (4 lijnen)

ZWOLLE EN OMSTREKEN

50 jaar lang meest gevraagde

WONINGINRICHTING

J. VOERMAN EN ZONEN

Zwolle - Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN
SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en
huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Prof. Verdam minister

VOOR de meesten als een volslagen verrassing kwam jl. zaterdag de benoeming af van prof. mr. P. J. Verdam tot minister van Binnenlandse Zaken. Het was dan ook een verrassing en, als ik het zo mag zeggen, een „vondst“.

Dat de heer Verdam tegen de achtergrond van het tragische ontstaan van de vacature op Binnenlandse Zaken en in het licht van de korte levensduur die het zittende kabinet vóór de volgende verkiezingen nog beschoren is, bereid is geweest op zeer snelle wijze een a.r.-post in het kabinet te gaan bezetten, moeten wij in hoge mate waarderen.

Verdam is een man, die op verschillend terrein gezag heeft verworven en die voorts met een sterk gevoel voor humor blijk geeft van een diepe menselijke bewegelijkheid. Echte humor is vaak het middel om een „openbaar huilen“ onder de knie te houden. Prof. Verdam heeft vele jaren lang een actieve rol binnen de A.R.-Partij gespeeld. Plaatselijk in Amsterdam en landelijk door het lidmaatschap van het moderamen van de partij, waarvoor hij indertijd om huiselijke redenen moest bedanken. En tot aan zijn huidige benoeming als a.r.-lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland.

Over zijn terugkeer in de landelijke politiek kan ik mij alleen maar verheugen.

Onze beste wensen vergezellen hem. Moge God zijn beslissing zegenen.

Berghuis.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, J. W. Ooms, mr. W. R. van der Sluis, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).
ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.
ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.
STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Demonstreren is aan de orde van de dag. Maar . . . hoe wordt er geprotesteerd? Een bepaalde groep kijkt hierbij slechts één kant uit. Hierover kunt u lezen op de pagina's 6, 7 en 8.

DEZE WEEK

- *De nieuwe minister van Binnenlandse Zaken (pag. 1 en 2)*
- *Vervroegde inning van belastingen (pag. 2)*
- *Brieven van lezers (pag. 2)*
- *Bezinning is nodig (pag. 3)*
- *De groene ruimte in het geding (pag. 4 en 5)*
- *Eenzijdige protesten van de drie p's (pag. 6 en 7)*
- *Frans Hals (pag. 8)*
- *Indrukken uit Californië (pag. 9)*

BETALING ABONNEMENTSGELD BESPARING VAN ONKOSTEN

Op ons bureau worden momenteel de incassonota's gereedgemaakt voor het 2e halfjaar 1966. U kunt zich deze kosten ad f 0,75 besparen door zo spoedig mogelijk het abonnementsgeld ad f 5 te storten of over te schrijven op postrekening 89673 van de A.R. Partij-Stichting, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage.

Wij rekenen gaarne hierbij op uw medewerking, doch doet u het spoedig!!!!

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Uniekepolis met waardeverastekoopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8,
tel. 03490-17043*

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL. en REKENMACHINES
BRANKASTEN grote sortering
De Clerqstr. 77, Tel. 123711, Amsterdam
Zijlweg 53, Tel. 20018, Haarlem

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

• Krenking?

Geachte redactie,

In een reactie op een door mij ingezonden stuk (zie Ned. Ged. van 2 juli j.l. zegt de heer Algra door mij gekrenkt te zijn. Ik betreur dit. Niet alleen om dat het niet mijn bedoeling was om wie dan ook te krenken, maar ook omdat wellicht hierdoor de heer Algra op de kern van mijn bezwaren niet is ingegaan. Het ging mij er immers om te beklemtonen, dat er groot gevaar in schuilt om aan een niet in het openbaar werkende en nauwlijks te controleren instantie de beslissing over te laten of bepaalde uitspraken strijden met de eeuwige goddelijke norm. Ik sta hierin overigens niet alleen. Ook de heer Berghuis heeft tijdens het laatste partijconvent gezegd dat men zich op een uiterst gevaarlijke weg begeeft, als men buiten het terrein van wetgeving, justitie en rechter van overheidswege grenzen aan de vrijheid van meningsuiting zou willen stellen.

De heer Algra constateert tussen ons een breuk(e), die gelegen zou zijn in de uitspraken dat alles wat zich als kunst aandiend gesubsidieerd moet worden en dat wie het daar niet mee eens is zijn opvattingen aan anderen wil opdringen. Dit heb ik echter gezegd noch bedoeld. Ik heb integendeel duidelijk gesteld, dat ik het respecteer wanneer men niet alles wil subsidiëren maar dat dan m.i. het alternatief moet zijn subsidiëring achterwege te laten gezien de bovengenoemde bezwaren tegen de keuring. Dat ook nu de overheid een keus doet, moet de heer Algra worden toegegeven. De maatstaven die daarbij worden aangelegd, hebben echter geen betrekking op de inhoud, in de zin van: de strekking van de werken. De kern van het verschil tussen de heer Algra en mij is, dat hij het aanleggen van dergelijke maatstaven aanvaardbaar acht en dat ik dat gevaarlijk vind.

Men kan intussen een vraagteken zetten bij de juistheid, exactheid en billijkheid van de nu door de overheid gehanteerde criteria. Het zou daarom goed zijn om in het kader van de partij eens diepgaand studie te maken van het hele kunstsubsidiebeleid. Het is dan ook jammer, dat de heer Algra „in elk geval dit jaar” de zaak voor afgedaan beschouwt. Om deze reden heeft het ook weinig zin op andere punten nader in te gaan.

Mr. P. J. Boukema
Amsterdam.

AANTEKENING

1. De „krenking” bestaat in het volgende. Als de heer Algra, namens zijn fractie, evenals Dr. Beere-kamp namens de C.H.-fractie, bij de minister informeert, naar welke normen hij kiest bij zijn subsidiebeleid, gezien het feit, dat hij ook subsidieert, wat op brutale wijze toont, maling te hebben aan Gods wet, dan zeggen sommige socialisten: hoe wéét men dat laatste? Niemand wéét het, zeggen zij dan, en het is eigengereidheid, om te doen, alsof men het wél weet. Wanneer men uit onze kring zich bij dat socialistische verwijt aansluit, is dat een verontrustend verschijnsel. In onze hoofdartikelen wordt dat breder uiteengezet.

2. Er is geen sprake van, dat wij pleiten voor een belemmeren van overheidswege, buiten de wet en de rechter om, van de vrije meningsuiting. De vrijheid van drukpers staat in de grondwet en die vrijheid is niet in gevaar. Het gaat om een heel andere vraag, nl. welke normen de overheid hanteert, als zij besluit het ene te stimuleren, door het mede te financieren, en het andere niet.

3. Het gaat niet om wat „een niet in het openbaar werkende en nauwlijks te controleren instantie doet”, maar wat de overheid doet en hoe zij dat tegenover de Staten-Generaal verantwoordt, aan wie zij eerst zelve heeft meegedeeld, dat zij zich houdt aan de geestelijke waarden van Christendom en Humanisme.

CORRECTIE

In aansluiting op het artikeltje „Nieuwsflitsen” in NG d.d. 3 september, bericht de heer D. W. van der Windt (Helpman, Groningen) dat de nieuwe leden van die k.v. door de heer N. J. Bruins zijn gewonnen. Hem komt dus de eer toe, al blijven we dankbaar dat de k.v. secretaris ze doorgaf aan het partijbureau.

De ere-palm die we de k.v. Hardenberg toekenen, was bestemd voor de k.v. Heemse (Gem. Hardenberg) waar de heren Odink en ... zo succesvol op pad waren.

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

• Landstormer

Geachte Redactie,

In „Nederl. Gedachten” van 9 juli j.l. komt in de rubriek Het beeld der Vaders 1916, een artikel voor met het opschrift Landstorm. Hierover wilde ik als oud-landstormer enige opmerkingen maken ten einde enige onjuistheden recht te zetten. Zoals bekend is ving de

De vondst

Via de pers zijn voldoende informatie verkregen om zich een reëel beeld te vormen van de „vondst” van de bewindsliden. Vondeling-Hoefnagels. Waarschijnlijk is het juist te spreken van de heren Hoefnagels-Vondeling.

De vondst komt in feite neer op een vervroegde inning van belastingsschulden (inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting).

Naar de wet moet (om maar bij de inkomstenbelasting te blijven; voor de vennootschapsbelasting geldt in wezen hetzelfde, al liggen de termijnen anders) aan de belastingplichtige een betalings-termijn worden gegeven. Deze bestaat uit tenminste vijf maanden na ontvangst van het aanslagbiljet. Een aanslagbiljet, betrekking hebbend op het jaar 1965 maar dat door omstandigheden eerst ontvangen wordt in b.v. februari 1967 kan in vijf termijnen daarna betaald worden. Het belastingbedrag dat bestemd is voor 1965 komt in dit voorbeeld ten gunste van de overheidsinkomsten 1966. Een begroting 1965 mag met dit soort ontvangsten geen rekening houden. Zij behoren tot de begroting 1966!

Er is een vrij groot aantal belastingplichtigen die noodzakelijkerwijs uitstel moet hebben voor het indienen van aangifte. De omstandigheden (late vaststelling van balans-verlies en winstrekening b.v.) laten een vroegere aangifte niet toe. Met het gevolg dat deze groep de belastingaanslagen laat ontvangt — waarna zij de totale betaling nog over vijf maanden mogen verdelen. Uiteraard onder aftrek van voorlopige aanslagen die naar de praktijk leert vrijwel altijd te laag zijn.

Het is nu de bedoeling om deze groep personen de door hen verschuldigde belasting vroeger te laten betalen. De wettelijke vijf maanden blijven, maar de datum waarop in feite de eerste termijn zal ingaan wordt sterk vervroegd. Dat kan.

Zonder de wet te wijzigen — maar door administratieve maatregelen van de fiscus.

De fiscus ontvangt dan veel eerder de hem overigens toekomende bedragen — maar krijgt volgens de wet niet méér dan hem toekomt.

Deze operatie is een eerlijke zaak maar kan slechts éénmaal worden toegepast.

De wettelijke rechten van de belastingplichtige worden niet aangetast, alhoewel in een krappe tijd van financieringsmogelijkheden de last van de vervroeging van betaling niet licht moet worden geacht.

Toen en nu

De „vondst” is niet nieuw. Verschuiving van de betalingsplicht naar een vroeger tijdstip is een instrument dat ook gehanteerd werd door een Kabinet waarin de heer Van der Kieft minister van Financiën was en de heer Zijlstra de portefeuille van Economische Zaken beheerde. Toen werd deze ingreep gehanteerd met de bedoeling de in verhoging zijnde conjunctuur af te koelen. Het versneld binnen halen van verschuldigde belasting had niet de bedoeling 's rijks schatkist te spekken. Bestaande, blijvende overheidsuitgaven werden daarmee niet gedekt. Het was integendeel de bedoeling de geld- en kapitaalmarkt wat af te romen ten einde een in gang zijnde overbesteding in te dammen. Het was een maatregel van conjuncturele aard.

De maatregel Vondeling-Hoefnagels heeft een gans ander karakter. De be-

mobilisatie 1914-1918 aan augustus 1914 en duurde tot in november 1918. Opgeroepen werden alle landweertlichtingen en voorts allen die nog gerekend werden te behoren tot de z.g.n. militielichtingen. Dat deze mobilisatie ontwrichtend werkte voor bedrijfs- en gezinsleven omdat veel bedrijfsleiders en hoofden van huisgezinnen de uniform weer aan moesten trekken is duidelijk. Het arbeidsproces werd doordat vele jongeren hun werk neer moesten leggen danig verstoord, en er was niet altijd vervanging. Bovendien was de soms met veel moeite verkregen kostwinnersvergoeding niet geweldig!

Omdat de mobilisatie te lang ging duren en het einde niet in het zicht was moest er wat gebeuren om de landweer af te kunnen lossen. En daartoe moest de Landstorm opkomen en daartoe behoorden de vrijgestelden wegens broederdienst. Dit werd een feit niet in 1916, maar reeds in 1915, een jaar na het begin van de oorlog, om

precies te zijn in augustus.

En dat waren niet de strammen en de zeer dikken, maar dat was de lichte 1915 die nu juist niet in het oog liep door stramheid en dikte, want dit waren jonge mannen van ± 20 jaar, zodoende nog voldoende lenig en meest van de slanke lijn. Deze lichte sloot precies aan op die van hun leeftijdsgenoten van de militia. Nadien werd 1914 en vervolgens opgeroepen, tot men zodoende weer bij de ouderen kwam, ook meest getrouwen. De lichte 1915 moest in vier maanden gaar gestoomd zijn oftewel afgericht, en toen het zover was ging de oudste landweertlichting naar huis.

Er zou nog veel te schrijven zijn over het gedrag van kaderleden dat niet altijd zielkundig was, alsmede over de onvoldoende primitieve legering soms, zo ook over de voeding en kleding die plaatselijk veel kon verschillen enz.

Schrijver dezes die alhoewel vrijgesteld, toch nog ± 38 maanden in dienst was, zou hier nog veel over kunnen schrijven, kritisch maar ook waardend!

Indien u dit schrijven op wilt nemen in Ned. Gedachten verplicht u een abonnee, die tekent

Een oud landstormer van '14-'18.

grooting 1967 zal naar het zich laat aanzien een uitgavenbeleid vertonen — zich uiteraard over meerdere jaren uitstrekkend — zo, dat de huidige middelen (inkomsten) onvoldoende dekking bieden. Teneinde hierin deels te kunnen voorzien wordt de belasting-inning versneld. Er komen dan in 1967 meer middelen (ontvangsten) ter beschikking die gebruikt zouden kunnen worden om voor 1967 de — overigens ná 1967 blijvende uitgaven — te dekken. Het instrument van de verschuiving-naarvoren van belasting-afdracht wordt nu gehanteerd als een instrument van structurele aard.

Dit verschil in hantering van eenzelfde instrument geeft onverbiddeleke gevolgen. In het eerste geval, de conjuncturele hantering, is een nadere dekking niet nodig. Er zijn immers geen uitgaven in het spel geweest.

De tweede aanpak, de structurele, moet in een nadere dekking voorzien. Na de versnelling, die immers maar eenmaal kan worden toegepast, lopen de uitgaven door. Aan een tijdige, nadere, reële dekking is niet te ontkomen wil een financieel beleid gezond en eerlijk worden genoemd.

Wij hopen dat het kabinet daarvoor een open oog heeft gehad. Kieft

UIT PERS EN PERIODIEK

Bij de benoeming van prof. mr. Verdam

Het dagblad Trouw wijdde onder de titel „Goede keuze” het volgende commentaar aan de benoeming van prof. mr. P. J. Verdam tot minister van Binnenlandse Zaken:

MET prijzenswaardige voortvarendheid is het kabinet er in geslaagd een opvolger te vinden voor de heer Smalldenbroek.

Het leek er op, dat het niet gemakkelijk zou zijn de vacature snel te vervullen. Immers, het kabinet gaat al naar het eind van de rit. Nog slechts acht maanden scheiden ons van de kamerverkiezingen.

Wie zou bereid zijn voor een zo korte periode zich nog beschikbaar te stellen? De keuze is gevallen op prof. mr. P. J. Verdam, hoogleraar aan de Vrije Universiteit, die het kennelijk geen bezwaar heeft geacht voor de resterende periode in het kabinet zitting te nemen.

Wij mogen aannemen dat de besturende organen van de Vrije Universiteit bereid zijn gebleken zijn plaats open te houden.

Met prof. Verdam neemt een figuur zitting in het kabinet, die reeds jarenlang in het verband van de A.R. partij politieke ervaring heeft opgedaan.

Hij is een scherpzinnig jurist. Zijn spreken is altijd gekruid met milde humor. Hij gaf leiding aan commissies, die bijzonder moeilijke studie-opdrachten kregen. Het rapport van de staatscommissie tot herziening van de structuur van de rechtsvorm van de onderneming is nog volop in discussie.

Laatstelijk nog werd hij benoemd in de commissie die over de toestanden bij de Amsterdamse politie moet rapporteren. In die commissie valt nu een vacature. Als minister van binnenlandse zaken zal prof. Verdam op dit punt het beleid van zijn voorganger moeten afronden en deze zaak hopelijk de wereld uithelpen.

Al met al: een gelukkige keuze. Wij hebben van de nieuwe minister veel verwacht.

Het dagblad Het Vrije Volk schreef het volgende artikeltje over de nieuwe A.R. bewindsman, die met zijn groot gevoel voor humor, vooral ook het laatste deel zal kunnen waarderen:

PROF. mr. P. J. Verdam heeft reeds door de snelheid waarmee hij de plaats van de heer Smalldenbroek als minister van Binnenlandse Zaken inneemt, aan het kabinet-Cals en aan zijn eigen Antirevolutionaire Partij een dienst bewezen.

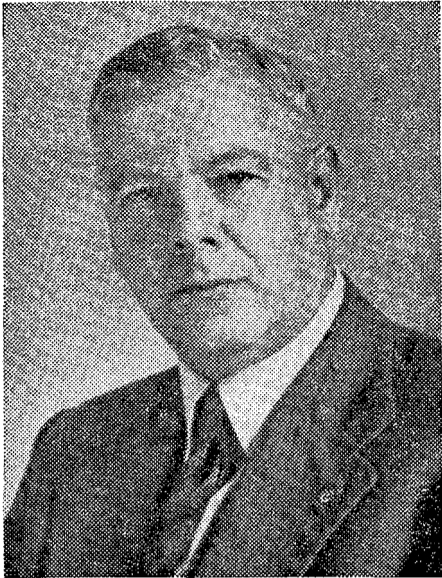
Het zou een nare vertoning zijn geweest als er langdurig gezocht had moeten worden naar een bekwame opvolger.

Prof. Verdam is een man wiens aanwezigheid in de ministerraad ook van betekenis is bij het bepalen van de algemene koers van het beleid. Hoewel hij in allerlei bestuurswerk heeft meegedaan en lid is van de Provinciale Staten van Noord-Holland, heeft hij geen parlementaire ervaring.

HET eerste contact dat de nieuwe minister van Binnenlandse Zaken met het parlement zal hebben, wordt de sluiting van de zitting op zaterdag 17 september. De laatste zin van de rede die de minister van Binnenlandse Zaken bij deze gelegenheid uitspreekt is: 'In naam van Hare Majesteit de Koningin en daartoe door haar gemachtigd verklaar ik deze zitting van de Staten-Generaal te zijn gesloten'.

Daarmee sluit hij ieder kamerlid de mond. Dat heeft nog geen één minister van Binnenlandse Zaken bij zijn eerste optreden in het parlement gepresteerd.

* * * Dr. Verwoerd †

IN Zuid-Afrika is een afschuwelijke moord gepleegd, een politieke moord. Naar sommiger revolutionaire opvatting is zulk een moord soms te rechtvaardigen en er zijn voor politieke moordenaars zelfs monumenten opgericht. Maar het is een moord, die in Kaapstad is gepleegd, een moord, die ons met afgrijzen vervult.

Misschien heeft deze moord verstrekkende politieke betekenis. Zo zal hij de vastbeslotenheid en het radicalisme van de aanhangers van wijlen dr. Verwoerd, en dat is de grote meerderheid van de blanke bevolking van Zuid-Afrika slechts vergroten. En wat verder, spoedig of later, hieruit voortvloeit, is voor ons verborgen.

Wie dr. Verwoerd persoonlijk heeft ontmoet, heeft een indruk gekregen van grote, eenvoudige eerlijkheid en van degelijkheid. Het overgrote deel van zijn blanke tegenstanders achtte zijn politiek gevaarlijk, omdat de zwarte stammen naar zijn bedoeling geleid moesten worden naar een grote eigen zelfstandigheid. In de jongste verkiezingsstrijd hebben zij hem verweten, dat hij meer dan één Cuba op Zuidafrikaanse bodem zou vestigen, als zijn plannen werden doorgevoerd. Maar dr. Verwoerd geloofde vast en eenvoudig, dat hij deze weg moest gaan, ook al wist hij, dat hij grote risico's nam en misschien de tijd niet meer zou hebben, om te laten zien, wat hij ten slotte als ideaal zag.

Wij hebben meer dan eens uiteengezet, wat wij in zijn beleid en zijn conceptie in strijd achtten met het Evangelie. Maar nu hij op deze wijze om het leven kwam, gaan onze gedachten uit naar zijn nabestaanden, zijn vrouw en kinderen, en naar de velen, die diep geschokt zijn door deze bloedige daad. En wij hopen, dat de verschillende en van elkaar gescheiden volken aan deze zijde van dood en graf de ontmoeting mogen hebben, die verzoent.

Wij komen bijeen:

Centrale vergadering

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

Ditmaal de volgende:

☆ Op woensdag 14 september belegt de Statencentrale Amersfoort - Sectie Zuid-Oost - een vergadering voor afgevaardigden der kiesverenigingen.

De plaats van samenkomst is Hotel Darthuizen te Leersum.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Bespreking van het werk van de partij in dit district.

GEEF EEN BIJBELS DAGBOEK

Ds. H. Giesen - **VIJF MINUTEN**
Een sprankelend dagboek.
11e druk. Geb. f 8,50.

Ds. H. Giesen - **EEN OGENBLIK**
Recht op de man af.
2e druk. Geb. f 8,90

ONDERWEG, Dagboek voor mensen in den vreemde. Geb. f 9,90.

Verkrijgbaar in de boekhandel.

BOEKENCENTRUM N.V.
's-GRAVENHAGE

BEZINNEN

ER is een héél diep verschil tussen de gemeente van Christus en de Christelijke politieke partij. Christus verzamelt Zijn gemeente rondom Woord en Sacrament, in alle tijden en aan alle plaatsen. Hij heeft haar bestemd voor de eeuwigheid, om eenmaal te zijn zonder vlek of rimpel.

De Christelijke politieke partij ontstaat eerst in de negentiende eeuw en is tot nu toe tot een klein aantal landen beperkt. Zij is alleen daar denkbaar, waar het staatkundige leven van een volk wordt gedragen door politieke partijen. Alleen als de politieke overtuiging van een mondig volk zich kristalliseert in partijorganisaties, komt de Christelijke partij aan de orde. En zij is in haar bestaan geheel aan aardse verhoudingen gebonden en gaat niet boven deze bedeling uit. Zij ontstaat door het besluit van mensen, die zich verenigen op grond van overwegingen, die alleen binnen een bepaald historisch kader denkbaar zijn.

HET oprichten van en het zich aansluiten bij een politieke partij wordt gedragen door het besef van medeverantwoordelijkheid voor het volksleven, voorzover dat onder directe of indirecte invloed staat van de Overheid. Vooral aanvankelijk is het element van verweer daarbij sterk, en zelfs beslissend.

De A.R.-partij is geboren uit het verweer tegen invloeden en machten, die revolutionair waren in de zin, waarin de naam van onze partij dat bedoelt, met name zoals die in het liberalisme van de 19de eeuw zich met kracht manifesteerden.

Tegenover die krachten, die het volk afduwden van de goede weg, beleed zij het bestaan van een andere kracht, het volk ten baat, de kracht van het Evangelie. Tegenover de machten der eeuw wilde zij vertrouwen op de macht van Hem, die heeft gezegd: *Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.*

ALS Christenen samen zijn gekomen om samen wat te zeggen en te doen, in de gehoorzaamheid van het geloof, bij het licht van Gods Woord, dan beleven zij samen ook het besef van een diepe eenheid. Op 2 november a.s. is het een halve eeuw geleden, dat ik voor het eerst het voorrecht had, als afgevaardigde van een kiesvereniging de Deputatenvergadering in Tivoli bij te wonen. En daar heb ik dr. Kuiper zijn deputatenrede horen uitspreken: Een wortel uit de dorre aarde. En toen ook voor het eerst staande meegezongen Psalm 89 : 7 en 8.

Het ging als een huivering door je heen. Ik denk aan een andere deputatenvergadering, waar Idenburg het slotwoord sprak. Hij had geen speech op papier. Hij haalde een zakbijbeltje voor de dag en las ons voor uit 2 Samuel 10:

Wees sterk en laat ons sterk zijn voor ons volk en voor de steden onzes Gods; de HEERE nu doe wat goed is in zijne ogen.

En daarover hield hij toen een „Schriftoverdenking”, in strijdbaar taal en tegelijk getuigend van onze diepe afhankelijkheid van God. Wie zulke momenten meemaakt, die weet van de eenheid van een Christelijke gemeenschap, ook als die gemeenschap een Christelijke politieke partij is.

Als we dat niet meer kunnen of willen beleven, dan is alles gebroken en wordt misschien al gauw bewaarheid, dat het bederf van het beste het slechtste is.

Maar het beleven van die eenheid sluit dan ook uit alle wereldse politieke streken, alle kongsvorming, alle gescharrel en geknoei om de voorrang. Want voor elke Christelijke gemeenschap geldt de wet van het Evangelie: een ieder achtte de ander uitnemender dan zichzelf.

MAAR daarmee zijn we er niet.

En dan komt wéér de klacht naar boven, dat het zoveel moeite soms kost, om de eenheid te bewaren, dat er zoveel gekramd en gelijmd moet worden, en dat zo vaak niets anders schijnt te resten dan een zwak compromis.

Verleden week hebben wij speciale aandacht gewijd aan het soms „uiteenvallen” van de fractie bij een stemming en óók proberen te betogen, dat dit al-

lerminst behoeft te betekenen, dat de diepere eenheid en de eenparigheid van gevoelens omtrent het beginsel, dat in het geding is, ontbreekt.

Maar daar willen wij nu nog iets aan toevoegen.

De sociale strijd, die aan het begin van deze eeuw begon, is vrijwel voltooid. Toen hij begon, was de arbeider weerloos tegen de financiële gevolgen van ziekte, invaliditeit en ouderdom. Talma heeft toen de grondslagen gelegd voor een wetgeving, die beschermt en helpt, wat zwak was of weerloos. Op dat fundament is verder gebouwd en die bouw is vrijwel voltooid.

De schoolstrijd was een strijd om het recht van de ouders, om een plaats voor de School met de Bijbel. Ook die strijd is in die vorm en in die fase voorbij.

Maar er komen nu duidelijker vragen aan de orde, over de eisen van het Evangelie, voor de maatschappij voor het culturele leven, over de geestelijke vrijheid en de Christelijke gezagshandhaving, over de internationale orde, die veel omvangrijker strekking hebben en veel dieper grijpen.

Het is niet eenvoudig, om samen als Christenen daarover te spreken naar de zin van het Evangelie.

En de eenheid van opvatting is soms allerminst gevonden. Zij zal ook nooit gehéél worden gevonden.

Maar wel is het noodzakelijk, dat we samen komen tot voortgaande bezinning, om te weten, hoe de weg ligt tot reformatie van het gehele volksleven.

Nu kan men tegenwerpen, dat dit een aan de werkelijkheid gespeende opvatting is. Immers, de ontkerstening in de wereld neemt toe, het leven wordt al meer verzakelijkt en ontordend, en wij worden teruggedrongen op de vraag, hoe er ergens nog een toevluchtsoord wordt gevonden, waar enige beschutting wordt geboden. Maar dan komt licht de kleingelovigheid aan het woord.

Het Evangelie biedt geweldige perspectieven. Maar er is de moed der genade voor nodig, om dit te aanvaarden, niet het minst wegens het Bijbelse radicalisme, dat dan ons leven gaat beheersen.

WIJ hebben onlangs in enkele artikelen reeds één punt aangesneden. Meer kunnen wij in hoofdartikelen in een weekblad niet doen. Het ging nl. over de Bijbelse opvatting van de eigenheid, die een tijdlang grote belangstelling had in onze kring, en opnieuw aan de orde moet komen. Prof. Verdam, nu minister Verdam, heeft nog onlangs dat thema aangeroerd op de vergadering van Prot. Chr. Werkgevers.

Een ander onderwerp, dat nieuwe, zeer principiële aandacht vraagt, is dat van de geestelijke vrijheid. Eeuwen lang stond die gedachte tegenover geestelijke dwang. Nu komt zij op een verontrustende wijze te staan tegenover geestelijke bandeloosheid.

En dat lijkt mij heel wat moeilijker. De politieke partij is een strijdorganisatie. Zij werpt zich in de verkiezingsstrijd en heeft dan de strijd te heiligen.

Zij is ook een getuigende organisatie, die het volk probeert te winnen voor de Christelijke politiek.

Maar zij is ook een organisatie, waarin we ons bezinnen over de fundamenten van ons werk en ons bestaan.

Bezinnen aan de hand van het wonderbaar getuigenis. **A.**

Onze nieuwe minister van Binnenlandse Zaken, prof. mr. P. J. Verdam, verlaat hier Paleis Soestdijk, na beëdigd te zijn door H. M. de Koningin.

De groene ruimte in het geding

IN het vorige nummer van „Nederlandse Gedachten” hebt u kunnen lezen, dat van AR zijde een nieuwe publikatie van de pers is gerold: de nota „Toekomst voor Randstads groene ruimte”, die is opgesteld door een van de commissies van het College van Advies der Anti-Revolutionaire Partij.

De bedoeling en opzet van deze nota vergt ongetwijfeld in dit nummer van „Nederlandse Gedachten” een nadere toelichting. Want deze nota gaat niet over „zomaar” een onderwerp, dat alleen vakspecialisten interesseert, maar het betreft een bijzonder belangrijk vraagstuk, dat op de een of andere wijze ons allen aangaat. Niet alleen de Anti-Revolutionaire Partij, maar ook alle andere politieke partijen in ons land zullen er op de duur niet aan kunnen ontkomen, zich hierover uit te spreken en een eigen beleidlijn uit te stippelen.

Vindt u deze uitspraken wellicht wat overdreven? Misschien kan dit artikel u dan op dit punt tot andere gedachten brengen.

Ruimte tekort

Het is niet moeilijk aan te tonen, dat de ruimtelijke situatie en ontwikkeling in het westen van ons land bepaald wel reden geeft tot enige bezorgdheid.

Om te beginnen is er het feit, dat in de drie westelijke provincies thans reeds 5.8 miljoen mensen wonen op een oppervlakte van slechts 6.870 vierkante kilometer. Dit is dus omstreeks 840 personen per vierkante kilometer. Deze op zichzelf al grote bevolkingsdichtheid zal in de komende tijd ongetwijfeld nog verder toenemen, zowel door de groei van de bevolking van-binnen-uit (natuurlijke bevolkingsaanwas) als door een toevloeiing van buiten (denk b.v. aan de buitenlandse arbeidskrachten). De meest recente voorspellingen voor het jaar 2000 zijn dan ook, dat er dan in de drie westelijke provincies tussen de 8½ en 9 miljoen mensen zullen wonen. Dat is evenveel als de totale bevolking van Nederland in het jaar 1940 bedroeg! Al die mensen hebben echter ruimte nodig om te wonen, te werken, zich te verplaatsen en zich te ontspannen. En waar moet in het reeds zo dichtbevolkte westen die ruimte vandaan worden gehaald?

Daar komt nog iets bij. Niet alleen de bevolking zal in het westen verder toenemen, maar naar alle waarschijnlijkheid ook de welvaart. Een ogenblik aangenomen, dat onze welvaart per jaar met zo'n vier procent toeneemt, zal binnen 20 à 25 jaar de welstand van de gemiddelde Nederlander twee keer zo hoog zijn als thans. Maar dit betekent, dat de dan levende Nederlander ook hogere wooneisen zal stellen, vrijwel zeker over een (of meer) eigen auto's zal willen beschikken, en meer vrije tijd zal hebben om zich te recreëren.

Dat alles vraagt: ruimte! Ruimte voor grotere woningen (met tuin), ruimte voor verkeerswegen, ruimte voor meer recreatieterreinen. En nogmaals, maar nu in versterkte vorm, dringt zich de vraag op: hoe kan daarvoor in ons reeds zo dichtbevolkte westelijk Nederland de ruimte worden gevonden?

Pijn voor onze agrariërs

Op deze vraag is uiteraard maar één - zij het vrij pijnlijk - antwoord mogelijk: die ruimte zal vooral moeten komen uit de „groene ruimte” in de Randstad, dus uit de nog in agrarisch gebruik zijnde terreinen, die tussen de bevolkingsconcentraties inliggen. Aan de mogelijkheid van ruimte-vergroting door inpolderingen enz. is immers een duidelijke grens gesteld. Er blijft dus niets anders over: een groot deel van de nog agrarisch gebruikte gronden zal moeten worden benut voor

stedebouw, aanleg van verkeerswegen, industrieterreinen en recreatie.

Maar het behoeft weinig betoog, dat dit vooruitzicht voor onze agrarische bevolking in de Randstad tal van problemen schept. Haar bestaan wordt in de dichtbevolkte gebieden steeds meer een bedreigd bestaan. Hoe gemakkelijk zal zich op die agrarische bedrijven nabij de grote steden het gevoel meester maken, dat het er „tòch niet meer toe doet”; dat men binnen een luttel aantal jaren tòch letterlijk en figuurlijk het veld zal moeten ruimen! Duidelijk is, dat dit een domper zet op de zo gewenste agrarische ondernemersinitiatieven, en dit de noodzakelijke gezondmaking van de agrarische bedrijven in de weg staat.

Toch is hiermede nog slechts een zeer onvolledig beeld gegeven van de problematiek die zich in de „groene ruimte” van de Randstad Holland voordoet. Die problematiek wordt nl. nog aanzienlijk verscherpt door de factor van het toenemend forensisme.

Forensisme

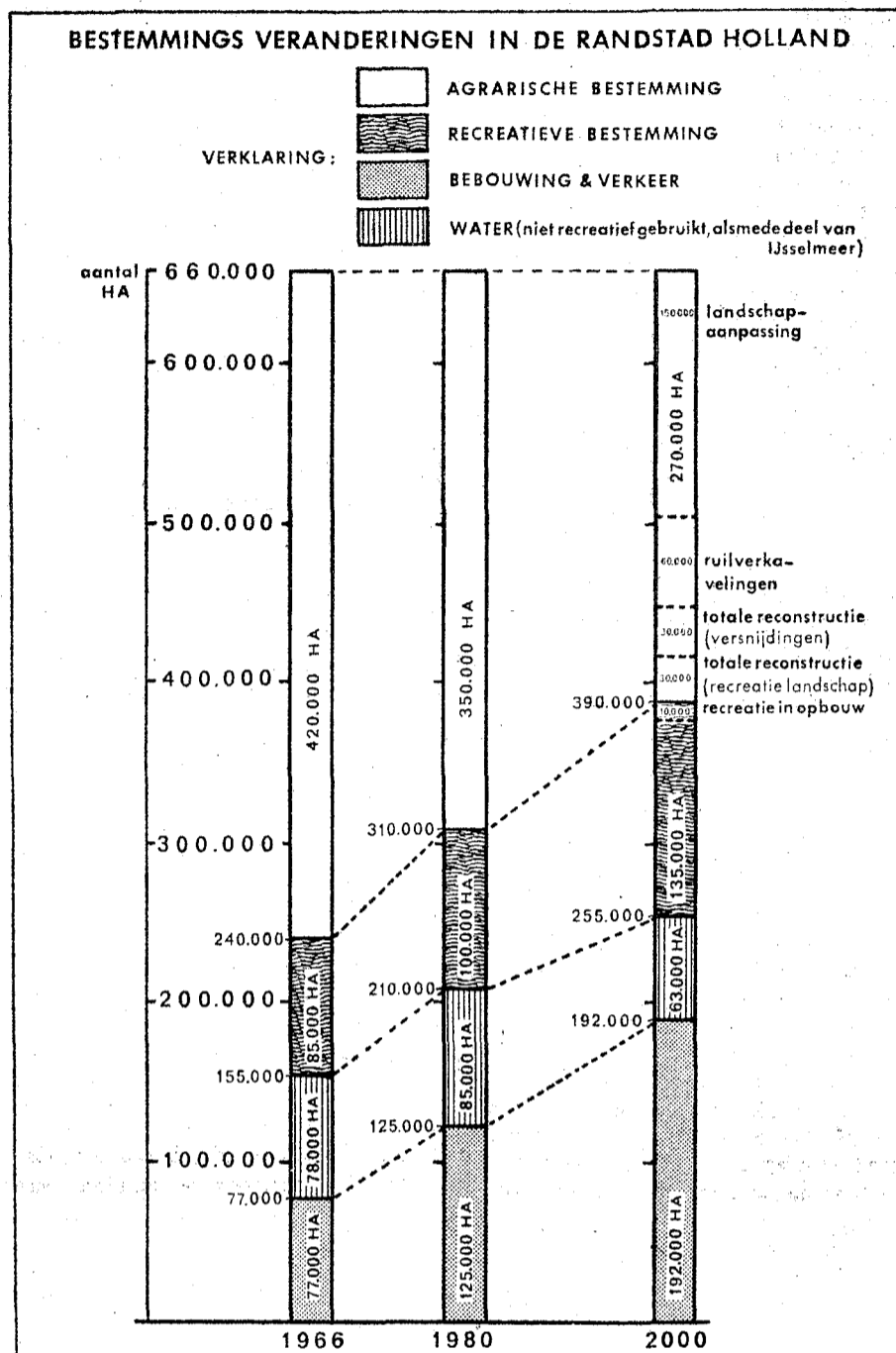
Het forensisme - de gewoonte om ergens anders te gaan wonen dan in de plaats waar men werkt - neemt in ons land voortdurend toe. Ook in de Randstad Holland gaan steeds meer mensen daartoe over. Een enkel cijfer: in 1947 werkte 15% van de Nederlandse beroepsbevolking buiten de eigen woongemeente; in 1960 was dit reeds niet minder dan 27%. In de Randstad Holland telde in 1960 omstreeks de helft van de „landelijke” gemeenten meer dan 30% forensen; slechts een enkele gemeente had minder dan 20% forensen. Deze neiging tot forensisme zal echter ongetwijfeld nog verder toenemen. De stijgende welvaart en vrije tijd zullen de „woonvlucht” uit de grote steden alleen maar kunnen stimuleren.

De gevolgen hiervan op langere termijn laten zich gemakkelijk raden:

De „groene ruimte” in de Randstad Holland zal steeds meer gaan vloeien met verspreide bebouwing.

Tal van kleine woonkernen zullen een vergroting ondergaan. Een ontwikkeling die nog zal worden versneld, wanneer met de stijging van onze welvaart ook de gewoonte van het hebben van een „tweede woning” meer in zwang komt.

Duidelijk is, dat hierdoor de problemen voor de agrarische bevolkingsgroep alleen maar groter kunnen worden. Niet alleen bij de grote steden, maar overal in de Randstad dreigt hierdoor op langere termijn een afkalving te ontstaan van de nog bestaande agrarische bedrijven. Daardoor dreigt de gehele agrarische bevolking in de Randstad in een sfeer van „onrust” en „onzekerheid” te ge-

In deze grafiek - die ook in de nota „Toekomst voor Randstads groene ruimte” is afgedrukt - wordt een beeld gegeven van de enorme veranderingen, die naar alle waarschijnlijkheid in de komende 35 jaar in het grondgebied van de Randstad Holland zullen optreden. Uit de grafiek blijkt, dat de ruimte voor bebouwing en verkeer van 1966 tot 2000 zal verdubbelen tot verdrievoudigen; daarentegen neemt de ruimte met een agrarische bestemming (het witte gedeelte van de drie staven) in de loop der jaren zeer aanzienlijk af.

raken; een sfeer die voor een gezonde bedrijfsvoering en bedrijfsmodernisering zeker niet bevorderlijk is.

Maar niet alleen de belangen van de agrarische bevolking, ook die van de stedelijke bevolking dreigen door deze gehele ontwikkeling in de knel te komen. Hoe licht zal immers de situatie kunnen ontstaan, waarin de zich uitbreidende kleinere en grotere woonkernen elkaar aanraken en aan elkaar vast gaan klitten! Mede hierdoor zouden steden als Den Haag-Delft Rotterdam-Dordrecht-Gouda en Leiden in versneld tempo aan elkaar kunnen vastgroeien.

Zo kan de weg worden gebaad naar de vorming van één chaotische wereldstad - de Randstad Holland - van hetzelfde type als b.v. New York aan de oostkust van Amerika. De bestuurlijke problemen, die hieruit zouden kunnen voortvloeien, laten zich nauwelijks beschrijven.

Een „open” samenleving

Het is nu tegen deze achtergrond, dat de pas verschenen A.R. nota over de toekomst van de groene ruimte in de Randstad moet worden gelezen. De alles overwegende vraag voor de samenstellende commissie was daarbij:

hoe treden wij deze dynamische, dreigende ontwikkelingen in de Randstad Holland op een zodanige wijze tegemoet, dat het welzijn van de bevolking in de Randstad naar anti-revolutionair inzicht op de beste wijze gediend wordt?

Bij de bezinning op deze vraag is in de besprekingen van de commissie steeds duidelijker als motief naar voren gekomen, dat de Randstad Holland in de toekomst vóór alles het karakter zal moeten hebben van een open samenleving. Dat is een samenleving, waarin de nog aanwezige ruimte zó wordt gebruikt en waarin de openbare voorzieningen zó zijn ingericht, dat al de samenlevingskringen op het grondgebied van de Randstad de mogelijkheid, de „openheid” hebben om de eigen roeping in dit leven tegenover God en tegenover de medemens zo volledig mogelijk na te komen. Gezinnen, bedrijven, kerken en verenigingen: zij zullen in staat moeten zijn om met elkaar en in dienst van elkaar tot een verdere, harmonieuze ontwikkeling te geraken. En het is de overheid, die voor deze „openheid” van de samenleving de openbare voorzieningen heeft te treffen en waarbinnen deze „openheid” van de ruimtelijk kader heeft te vormen samenleving gestalte krijgt.

Consequenties

Het kiezen van dit - typisch anti-revolutionaire - uitgangspunt heeft voor de benadering van het probleem der „groene ruimte” een aantal verrassende consequenties.

Eenzijds is immers duidelijk, dat de hiervoor beschreven ontwikkelingen in de Randstad de „openheid” van de samenleving aldaar duidelijk in gevaar dreigen te brengen. Agrarische bedrijven hebben onvoldoende reële uitzichten op verdere ontplooiing; voor de agrarische bevolking in de Randstad dreigt op de langere termijn een gesloten samenleving te ontstaan. Maar ook de stedelijke bevolking in de Randstad ziet aan haar „openheid” schade toegebracht, wanneer zij tengevolge van een versnippering en een dichtgroeien van de nog aanwezige groene ruimte steeds meer opgesloten raakt in een typisch stedelijke sfeer, waardoor nauwelijks meer enig contact met de vrije natuur mogelijk is.

Tenslotte - en dit is van anti-revolutionair gezichtspunt wellicht nog het meest bezwaarlijk - dreigt de samenleving in de Randstad gekenmerkt te worden door een toenemende spanning tussen de agrarische en stedelijke bevolkingsgroep, die elkaar steeds meer als rivalen gaan zien ten aanzien van de benutting van de nog aanwezige ruimte, d.w.z. zich voor elkaar afsluiten, en waardoor het motief van de dienst aan elkaar - steeds meer aan betekenis inboet.

Tegelijkertijd is echter duidelijk, dat deze dreigende drieërlei aantasting van de openheid van de samenleving te ernstig en te omvangrijk is, om louter door middel van planologische maatregelen - bestemmingsplannen, streekplannen enz. - te worden genezen. Deze plannen, hoe nuttig zij ook zijn, zullen - zolang zij op zichzelf staan - de feitelijke ontwikkelingen niet voldoende in goede banen kunnen dwingen. Zij lopen vrijwel steeds achter die ontwikkelingen aan. De hier aanwezige krachten en spanningen zijn te sterk, om louter door planologische maatregelen beheerst te worden.

Uit deze beide constatering volgt, dat er ten aanzien van de groene ruimte in de Randstad en tot behoud van de „openheid” van de samenleving in de Randstad, maar één afdoende oplossing mogelijk is: een oplossing, die ingrijpt in de aanwezige krachten en spanninger zelf.

Concreter gezegd: er zal moeten worden gestreefd naar een zodanige hernieuwde inrichting van de groene ruimte in de Randstad, dat de stedelijke en de agrarische bevolking daarin beiden hun „openheid” voor verdere ontplooiing kunnen hervinden; en wel op zo'n wijze, dat deze bevolkingsgroepen zich niet louter elkaars rivalen, maar zich vóór alles elkaars

naasten, zich aan elkaar dienstbaar kunnen weten.

Inrichting groene ruimte

De mogelijkheden, om de nog aanwezige groene ruimte in de Randstad inderdaad op deze wijze in te richten, zijn gelukkig groter dan op het eerste gezicht lijkt. Het is namelijk geenszins zo, dat de stedelijke en agrarische aanspraken op de groene ruimte noodzakelijkerwijs met elkaar in conflict, in tegenstelling zijn. Op verschillende punten zijn de belangen van de stedelijke- en de agrarische bevolking gelijkgericht. En juist op deze punten zal dan ook het overheidsbeleid ten aanzien van de groene ruimte moeten aangrijpen.

Het zou te ver voeren, in dit artikel al deze punten op te sommen, en aan te geven tot welke praktisch voorstellen zij aanleiding geven. Daarvoor moet worden verwezen naar het rapport. Eén uitzondering moet hier echter worden gemaakt: en wel voor de vraag, hoe de groene ruimte zou dienen te worden ingericht in de directe omgeving van de grote steden in de Randstad (de zgn. spanningsgebieden).

Spanningsgebieden

Op het eerste gezicht lijkt in deze spanningsgebieden namelijk slechts van duidelijk tegengestelde belangen van stad en agrarische bevolking sprake te zijn. De stad wil daar uitbreiden en recreatieterreinen aanleggen; de agrarische bevolking ziet haar gronden door de stad onteigend en opgekocht en heeft zich er reeds mee verzoend dat ze als zwakkere partij het onderspit moet delven.

Toch hoeft hiermede het laatste woord niet gezegd te zijn. Want in de eerste plaats kunnen agrarische bedrijven ook recreatieve belangen dienen. Zo kan de aanwezigheid van bepaalde agrarische bedrijven te midden van het „recreatie-landschap” bij de grote steden de recreatieve betekenis van zo'n landschap vaak eer doen toenemen dan afnemen! En in de tweede plaats kunnen juist modern ingerichte agrarische bedrijven er een bijzonder profijt van trekken, wanneer zij zich temidden van een vooral op recreatieterreinen toegespitst landschap bevinden. Het gras van de recreatieterreinen kunnen ze gebruiken als veevoer; bovendien kunnen ze voordeel trekken van de directe nabijheid van een groot stedelijk afzetgebied.

Hieruit volgt, dat, wanneer de gebieden in de directe omgeving van de grote steden op een bepaalde wijze opnieuw worden ingericht, een nieuwe mogelijkheid van harmonie kan ontstaan tussen de stedelijke en agrarische belangen. En dat terwijl tot op heden slechts van één doorlopend conflict sprake leek te zijn. De „openheid” van de samenleving kan door deze handelwijze voor lange tijd tegen aantasting worden veiliggesteld.

Onteigening en opkoop

Natuurlijk kan een zodanige herinrichting van de groene ruimte in de directe nabijheid van grote steden niet zomaar zonder enige prijs worden bereikt. Hiervoor zullen offers moeten worden gebracht en niet alleen offers van geldelijke aard. Met name moet er hier worden gewezen op zekere consequenties voor de grondeigendom. Om een verantwoord recreatielandchap te verkrijgen, met daarin — op zorgvuldig gekozen plaatsen — modern ingerichte agrarische bedrijven, is er niet aan te ontkomen, dat de grond in deze spanningsgebieden naar één centraal overheidsorgaan overgaat; waarbij dit orgaan alleen in een later stadium — nadat het hele landschap een nieuwe inrichting heeft gekregen — de agrarische gronden weer aan de nieuwe gebruiker (b.v. in erfpacht) zal kunnen uitgeven. Ter voorkoming van misverstanden moet hier-

bij echter onmiddellijk worden aangekend, dat de hier op te kopen of te onteigenen gronden alle in spanningsgebieden gelegen zijn — dus in gebieden, waarvan de grond na verloop van tijd (door stadsuitbreiding, aanleg van recreatieterreinen enz.) tóch in de handen van de overheid zou zijn overgegaan. Het voorstel van de commissie reikt dus niet verder dan een pleidooi voor een versnelde aankoop of onteigening van deze gronden; met als oogmerk om daarin ook zekere agrarische bedrijven in een aanvaardbaar recreatief geheel, een vaste en economisch-gezonde plaats te kunnen geven.

Waardering van de eigendom

Is het beoogde doel dit offer waard? Mòg de overheid er wel toe overgaan, om voor dit doel een vroegtijdige aankoop en/of onteigening van gronden na te streven?

Ook voor de beantwoording van deze vraag moet worden verwezen naar de nota. Alleen zij hier vermeld, dat de commissie, die deze nota opstelde, deze vraag unaniem met „ja” heeft beantwoord. Niet omdat — ik citeer — „de commissie zich bij haar voorstellen zou hebben laten leiden door het modebeginsel van een progressiviteit om zichzelf wil”. Veeleer is zij tot die overtuiging gekomen, omdat het motief voor die vroegere aankoop en/of onteigening geen ander is dan juist de openheid van de samenleving voor de dienst aan God en van de medemens. Voor het behoud van die openheid kan en mag de overheid — „in het algemeen belang” — onteigenen! Want het gaat hier immers om dezelfde dienst aan God en van de medemens, waarin ook elke particuliere eigendom zijn diepste zin en betekenis vindt. Of, zoals de nota blz. 32 opmerkt:

„Niets in deze wereld, dus ook de particuliere eigendom niet, heeft een doel in zichzelf. Alleen in betrokkenheid op de dienst aan

Een afscheid

De heer J. Rothuizen (74) te Wageningen heeft afscheid genomen van de gemeenteraad aldaar waarin hij ruim 30 jaar zitting heeft gehad.

De laatste 9 jaar trad hij op als wethouder van openbare werken en mede onder zijn stimulerende leiding onderging Wageningen een grote uitbreiding.

Als dank voor zijn afscheid verleende de gemeenteraad van de landbouwstad hem vorige week de gouden eremedaile van de gemeente Wageningen.

De heer Rothuizen, die vele jaren voorzitter van de kiesvereniging was en ook lange tijd optrad als secretaris van de Statencentrale Ede, zag zijn verdiensten reeds eerder erkend door zijn benoeming tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.

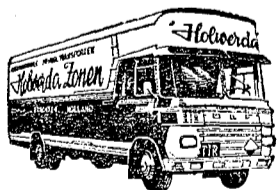
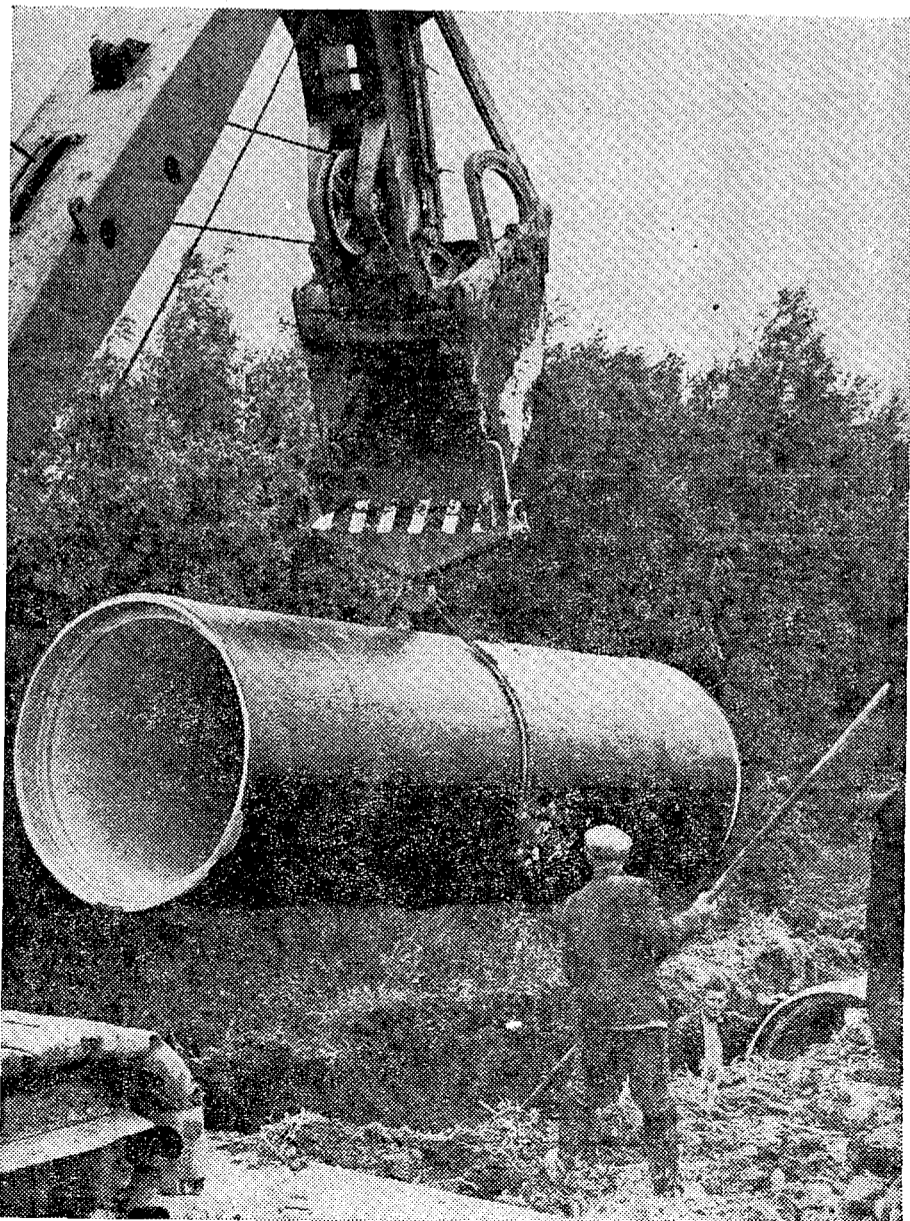
Bij zijn heengaan uit de politiek willen wij hem gaarne danken voor hetgeen hij voor de A.R. partij heeft gedaan.

God en de naaste verkrijgen de dingen en instellingen van deze wereld hun zin en betekenis. Wie ze als doel in zichzelf waardeert en handhaaft, zet als het ware een streep door de radicale openheid naar God, die ons gehele leven naar al zijn facetten moet kenmerken.”

Radicale openheid, dat is inderdaad het thema van deze nota. En is er één thema, dat meer anti-revolutionair is dan juist dat?

B. G.

De steden in het Westen van ons land groeien in een snel tempo. De diensten van gemeentewerken staan onder hoogspanning om op tijd de nodige voorzieningen gereed te krijgen: aanleg van straten, plantsoenen, riolering, water, gas e.d.

Holwerda - Zonen

Dokkum Drachten Rotterdam
05190 - 2292; 05120 - 2157; 010 - 259299

Alle transporten
Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen
Meubeltransporten

N.V. Papierfabriek voorheen
G. SCHUT & ZONEN
HEELSUM

OUD-HOLLANDS PAPIER o.a. waardepapier, schrijf- en drukpapier, biljetten, kaarten, enveloppen en wissels, luxe kartons en omslagpapier, vloeipapier, filterpapier aan vellen, rondvilters en vouwfilters voor chemische en technische doeleinden.

Firma M. J. Verlinde

Landbouwmachines-Tractoren-Bulldozers

Kantoor: Polderstraat B 166 B - Zaamslag
Telefoon 01153 227 - 429

Voor betere beton ...

N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zw.,ndrecht, Kampen, Elburg
en Vianen Bouwbedrijf te Zeist

N.V. AANNEMERS- EN HANDELSBEDRIJF

VAN OORD

Hoogstraat 73 a - Telefoon 444 - Werkendam
Rijswerken - Grondwerken - Asfaltwerken

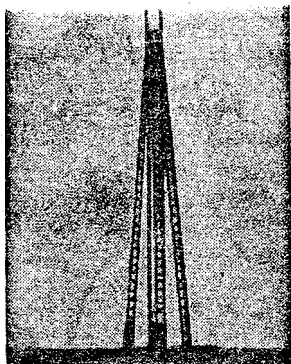
FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN

Telefoon 03474 - 269

LEXMOND

Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

EEN WAARDEVOL BEZIT
BINNEN IEDERS BEREIK

OMEFA
RENTESPAARBRIEVEN
VERDUBBELEN UW GELD
IN TIEN JAAR

OMEFA - Rentespaarbrieven

in stukken van f 100,- - f 50,- - f 25,- -
f 10,- en f 5,- nominaal welke over 10 jaar
recht geven op een contante waarde van resp.
f 200,- - f 100,- - f 50,- - f 20,- en f 10,-.
Tot nader order zijn deze stukken doorlopend
verkrijgbaar aan de kas van de Omefa, Overijs-
else Melkproductenfabriek N.V. te Rijssen in
alle bovenvermelde bedragen of per giro (in dit
laatste geval minimum f 100,- nominaal).
Aan de kas gekochte stukken kunnen onmiddellijk,
zonder enige formaliteit of naemregistratie
in ontvangst worden genomen.

Bij bestelling per giro worden de stukken
prompt per aangetekende post verzonden. Op
het girostrookje duidelijk naam en adres, als-
mede het woord „Rentespaarbrief” vermelden.
Het gironummer van de N.V. Omefa is 805574.
Alle stukken zijn AAN TOONDER; er zijn geen
zegels of andere kosten te betalen noch bij aan-
koop noch bij verzilvering.

Voor alle verdere inlichtingen kan men zich
schriftelijke of telefonisch wenden tot de direc-
tie der Omefa - Overijselse Melkproducten-
fabriek N.V. te Rijssen. Tel. 05480 - 2766.

DUBBELE RAMEN

KANT EN KLAAR GEMONTEERD
IN GEHEEL NEDERLAND

COMFORTA

Apeldoorn: Eendrachtstraat 53
Telefoon 05760 - 19284

Amsterdam: Joh. Huizingalaan 45
Telefoon 020 - 152189

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Waar blijven de protes

TOEN enkele weken geleden in Genève, onder auspiciën van de We-
relдраad van Kerken, een grote conferentie werd gehouden over
„Kerk en Samenleving”, werden daarbij traditiegetrouw ook een paar
stevige uitspraken de wereld ingeslingerd: de oorlog in Vietnam werd
veroordeeld en Amerika moet zich uit dit land terugtrekken; het voeren
van een kernoorlog werd „tegen Gods wil” genoemd, en China zal moe-
ten worden toegelaten tot de Verenigde Naties.

Al hebben sommige bladen in ons land deze uitspraken van groot be-
lang genoemd, in feite werd hiermee niets nieuws beweerd. Zeker niet
wat ons land aangaat, want sinds jaar en dag treden telkens verschil-
lende groeperingen in de publiciteit om op het aambeeld van deze drie
(en soms nog andere punten) te hameren. Merkwaardig is het dat daar-
bij de drie pr's steeds voorop gaan: de provo's, de professoren en de pre-
dikanten.

Groeiende pacifistische tendenzen

Zie ik het goed dan is er in ons
land een groeiende groep mensen die
geneigd is met het koor van deze drie
pr's in te stemmen. Of hieraan de pro-
paganda en de wassende invloed van
de Pacifistisch Socialistische Partij
schuldig is, waag ik niet te beoordelen.
Maar het lijkt mij toe dat zonder meer
kan worden gesproken van een toe-
nemen van de pacifistische tendenzen
in ons land.

Op zichzelf is het streven naar vrede
in de wereld, en het uitbannen van
oorlog en geweld natuurlijk een goede
en schone zaak, en er zal waarschijn-
lijk geen zinnig mens zijn die zich niet
achter zulk een streven zou willen
stellen.

Maar het merkwaardige is dat zij die
zich dan tot de pacifisten bij uitstek
rekenen altijd zo consequent één kant
uitkijken.

Een mooi voorbeeld daarvan vindt
men al direct in de uitspraak van de in
de aanhef van dit artikel genoemde
conferentie over „Kerk en samenle-
ving”. Het optreden van de Verenigde
Staten in dat land werd namelijk een
„ongeoorloofde Amerikaanse inmen-
ging genoemd”. En het aandeel dat
communistisch China in de Vietname-
se oorlog levert dan? Geen woord er-
over in deze uitspraak!

Men begrijpe mij goed; ik beoog be-
paald niet in dit artikel de houding van
de Verenigde Staten in de Vietnamese
kwestie door dik en dun te verdedigen.
Ik geloof zelfs dat die houding aan veel
en velerlei kritiek onderhevig is. Maar
ik zou eens met nadruk aandacht wil-
len vragen voor de eenzijdigheid in het
optreden van de provo's, de professoren
en de predikanten, wanneer het er
om gaat tegen iets te protesteren of te
demonstreren.

Altijd weer is het Amerika dat het
niet goed doet. Altijd weer zijn er fou-
ten aan te wijzen in de wijze waarop
de Westerse democratie functioneert.

Nu acht ik de democratie wel zo hoog
dat men van mij best mag protesteren
en demonstreren wanneer Amerika of
een anders westers land op een be-
paald punt is uitgegleden. Maar waar-
om protesteren die provo's, professoren
en predikanten nu nooit eens als er
notoire fouten zijn aan te wijzen in het
beleid van een communistisch of semi-
communistisch land?

Soms krijg je in onze dagen de in-
druk dat er maar één probleem in de
wereld is dat eens grondig moet wor-
den aangepakt, en dat is dan de oorlog
in Vietnam. Een organisatie als de Oe-
cumenische Jeugdraad in ons land is
hierin bij voorbeeld nogal sterk. De
jongelui die deel uitmaken van deze
organisatie worden niet moede er op

te wijzen dat er een eind moet worden
gemaakt aan „het Amerikaanse impe-
rialisme”.

In het nummer van januari/maart jl.
werd in dit verband zelfs de noodzake-
lijkheid besproken van een „inhouds-
vol protest” door Nederland inzake
Vietnam om te komen „tot het leefbaar
maken van onze wereld”. Asjeblijft!
Alsof met het oplossen van de kwestie-
Vietnam ineens de vrede op aarde zou
zijn neergedaald.

Eenzijdig en kortzichtig

Welk een ontstellende eenzijdigheid,
en welk een roekeloze kortzichtigheid
kan een mens toch bevangen wanneer

Dr. Soumokil

... waar bleef het protest?...

men zich zo concentreert op één be-
paald facet van de gebreken die onze
tegenwoordige wereld aankleven.

Het is in onze tijd gebruikelijk dat er
rond bepaalde personen, voorwerpen
of situaties kortstondige rages ontstaan.
Zo hebben wij de rage van de hoela-
hoep gehad, de rage van de Beatles
(die trouwens nog niet geheel is uitge-
woed), en de rage om tegen „hèt” hu-
welijk te zijn. Jongens en meisjes gun ik
graag dergelijke rages. Het is nu een-
maal een groeiverschijnsel, en allemaal
hebben wij in onze jonge jaren de
dweepzieke momenten gekend.

Maar dat talrijke ouderen vandaag
de dag hun puberale gevoelens nog zo
weinig onder controle hebben dat zij

te pas en te onpas en
ken om „tegen de
te zijn, dat is waar
tend verschijnsel.

Waar blijven

en

Is er dan echt wel
protesteren? vraagt
daar nog iemand (al-
vraag niet voorstel-

Welnu, ik steek v

Op 16 juli jl. werd

Chinees uit een Haas

voerd (ik begin maais

zo onttrokken aan m

behandeling die m

had kunnen redden

protest van de protes

en de predikanten?

In oktober van het

in het Afrikaanse kono

meer dan 50 politici

militairen en gendarm

greep om het leven

In december d.a.v. ter

vooraanstaande politi

bleef het protest v's

professoren en de

Op 12 april van op

jaar werd in Indone

mokil terechtgesteld

protest van de protes

en de predikanten?

In mei werden

hoofdstad drie ex-m

gentig (!) minuten d

dood veroordeeld en

ten overstaan van ho

schouwers opgehang

protest van de protes

en de predikanten?

Al jarenlang is con

bezig in Tibet (dat in

stilzwijgend werd ve

king stelselmatig m

hiervoor een speciaal

genocide, ofwel vol

proces dus waarmee

heel volk van de a

verdwijnen. Een in

missie van juristen

Genève uitgesproken

zoek dat 11 maande

wel wat degelijker da

voorbeeld te noemen

genoemde „proces”

Kongo!) dat de volk

zich in het geval

schuldig maakt aan

dit moordproces ga

Waar blijft het prot

de professoren en de

Vijf jaar geleden

lijn definitief in twe

het bouwen van een

waarvan hele familie

kele uitzonderingen

pasjesregelingen w

uiteen werden gere

ment is het bewone

stadsdeel verboden

treden op straffe

nis, onmiddellijk en

protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

Eenzijdig gekanker

Ik zou nog wel een tijdje door kunnen gaan. Je hoeft geen speciale deskundige of ingewijde te zijn, je hoeft geen dikke, wetenschappelijke boeken te doorvorsen om dit allemaal te weten, je kunt het heel gewoon dagelijks in je eigen krantje lezen. Aan alle kanten om ons heen is het in de wereld van vandaag oorlog, ruzie, hongersnede, ellende. Maar wij dreigen dat te vergeten door

democratie die zegt gebaseerd te zijn op zulke hoge principes, maar die als het er op aankomt niet eens volledige demonstratievrijheid kent, en die het toelaat dat vredelievend(!)-protesterende jongelui in Amsterdam op hardhandige wijze door de politie uiteen worden geslagen.

Amerika en Rusland

Amerika met zijn imperialistische neigen en zijn ongeoorloofde inmenging in andermans zaken? Och, misschien is er wel iets van waar. Ik kan dat niet beoordelen. Misschien is Amerika er, onder de dekmantel van allerlei prachtige ethische verhalen, af en toe wel op uit om de heer en meester van de wereld uit te hangen. En misschien wil de Amerikaanse regering wel graag via bijvoorbeeld de N.A.V.O. proberen haar wil aan anderen op te leggen. Nogmaals, ik weet dat allemaal niet zo precies.

Maar ik weet wel, en dat weet ik héél precies, dat de Sowjet-Unie in 1940 Estland, Letland en Litauen letterlijk heeft „ingepikt”. En ik weet ook dat Rusland in 1945 grote stukken van Polen, Roemenië, Tsjechoslowakije en Oost-Pruisen aan zijn gebied heeft toegevoegd, en daar sindsdien geen vierkante millimeter van heeft afgestaan.

Verder is het mij bekend dat Rusland via het Pact van Warschau vrijwel alle Europese landen onder zijn invloedssfeer heeft gebracht. Ja maar, hoor ik een pacifistische predikant zeggen, Amerika heeft ook zijn invloedssfeer opgebouwd via de N.A.V.O.

Goed, goed, zeg ik dan weer, 't is maar wat je invloedssfeer noemt.

De Gaulle was enige tijd geleden in alle vrijheid in staat de Amerikaanse troepen in zijn land de deur (lees: de grens) te wijzen; ze zijn nu druk bezig hun koffers te pakken.

Maar toen Hongarije in 1956 niet langer Russen op zijn grondgebied wenste, betekende dat alleen maar de komst van nog méér Russen. En tanks!... En bommen!... En granaten!...

Laten wij toch asjeblijft de lessen van de geschiedenis nuchter blijven beoordelen.

Men mag rustig proberen mijn ogen ervoor te openen dat de Amerikanen ook geen heiligen zijn. Maar dan wil ik graag mijn ogen open blijven houden voor het feit dat de Russen het zeker óók niet zijn. En dat zij dit in het recente verleden ten koste van veel bloed en tranen overduidelijk hebben bewezen.

Democratische vrijheden

En dan die voortdurende aanvallen op onze westerse democratie. Als je de provo's en de in hun kielzog varende vredelievende predikanten mag geloven is die democratie alleen maar schijn. Er is immers niet eens gelegenheid om vrijelijk op straat te demonstreren!...

Welnu, ook aan onze democratie zullen wel de nodige fouten kleven. En in de praktijk zullen de democratische spelregels zeker niet altijd volmaakt worden gevolgd. Maar als ik dat wil mag ik rustig een krant oprichten en daar in schrijven dat onze regering een snertregering is. En als ik dat wil mag ik in een openbare vergadering hardop zeggen dat een koninkrijk niks gedaan is, en dat het tijd wordt van Nederland een republiek te maken. (Als ik dat wil... Want ik wil het niet en daarom doe ik het niet, maar dat is een ander verhaal).

Kan een Rus in de krant schrijven dat in het Kremlin een stelletje bedriegers zetelt?

Mag een Chinees hardop zeggen dat het systeem van de volksrepubliek een ondeugdelijk systeem is?

Laten wij toch asjeblijft de dingen in hun verhouding blijven zien. Omdat er ook in een democratie wel eens foutjes worden gemaakt daarom hoeft ons hele democratische stelsel, zoals dat hier in het Westen functioneert, nog niet verrot te zijn?

J' maar, waarom mag ik dan niet vrijuit op straat demonstreren als ik dat wil, en moet ik eerst een vergunning daarvoor hebben, zo vraagt mij een provo (aangenomen dat hij na het voorgaande nog met mij praten wil). Maar hij vraagt dat alleen omdat hij niet weet wat democratie in feite betekent. Hij verwacht een democratie met een janboel. Maar ook een democratie heeft spelregels nodig wil zij goed blijven functioneren. En die spelregels moeten gehandhaafd worden anders breng je de democratie zelf om zeep.

• Vervolg op pag. 8

van

po's

essoren

ikanten?

voerd door de volkspolitie (vele tientallen „doodvonnissen” in vijf jaar tijds!) Waar blijft het protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

Sinds november 1965 is in Polen een actie aan de gang tegen personen die de regering niet welgevallige geschriften verspreiden of in bezit hebben; tal van arrestaties en veroordelingen hebben plaats. Waar blijft het protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

In oktober 1965 had in Indonesië een staatsgreep plaats die (naar medede-

Ontstellende eenzijdigheid en roekeloze kortzichtigheid, anti-westerse tendenzen en onbegrip over democratische vrijheid.

lingen van niemand minder dan president Soekarno zelf!) aan zeker 87.000 mensen het leven kostte (dat betekent het uitroeien van een stad als Leeuwarden!). Mensen die het kunnen weten, beweren dat dit cijfer veel te laag is en dat moet worden gesproken van 300 à 400.000 doden; een enkeling gaat in zijn schatting zelfs tot een half miljoen. Maar al zou het juiste cijfer dichterbij hetgeen Soekarno zelf heeft toegegeven, dan nog is het erg genoeg. En waar blijft het protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

In onze wereld van vandaag blijkt het mogelijk dat mensen voor grof geld worden verkocht. Een Roemeense dominee, Richard Wurmbrandt, die veertien jaar in zijn land gevangen had gezeten, is voor tienduizend harde dollars door Noorse christenen vrij gekocht. Waar blijft het protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

Naar de mededelingen van deze zelfde dominee zuchten op het ogenblik nog honderden bisschoppen, priesters, monniken, en predikanten, maar ook boeren, jongens en meisjes om hun geloof in de gevangenis; bijna alle rooms-katholieke bisschoppen zijn er gestorven. Waar blijft het protest van de provo's, de professoren en de predikanten?

In drie jaar tijds heeft Indonesië kans gezien Westelijk Nieuw-Guinea, dat zo goed op weg was uit zijn status van volslagen onderontwikkeld land, te worden opgetrokken tot een hoger niveau (goed, goed, het kwam allemaal veel te laat, en Nederland draagt de schuld dat het dit gebiedsdeel zo lang had verwaarloosd, volkomen toegegeven, maar het was nu in ieder geval op weg), tot de bedelstaf te brengen en neer te drukken in een poel van corruptie, armoede en primitiviteit. Zó ten hemel schreiend is deze ontwikkeling van drie jaar tijds dat niemand minder dan de Indonesische minister van buitenlandse zaken, Malik, zelf zijn excuses heeft gemaakt tegenover de Nieuw-guinese bevolking. En waar blijft het

het voortdurend hameren van allerlei pacifistische en semi-pacifistische groeperingen op Vietnam, Vietnam, en nog eens Vietnam.

Daarom wordt het de hoogste tijd dat deze groeperingen, met in hun kielzog de oecumenische jongeren, zich eens realiseren dat met het uit de wereld helpen van het probleem (in welke zin dan ook opgelost) onze wereld heus nog niet leefbaar is gemaakt. Er blijven dan waarlijk nog wel een paar probleempjes over die om oplossing schreeuwen!

Laten wij toch asjeblijft eens wat nuchterder worden. En laten wij toch asjeblijft niet altijd naar Amerika kijken met zijn „ongeorloofde inmenging” in andermans zaken.

En laten wij asjeblijft helemaal niet alsmaar kankeren over die westerse

De Berlijnse muur... het oostelijk deel mag alleen betreden worden met een speciaal pasje.

Waar blijven de protesten?

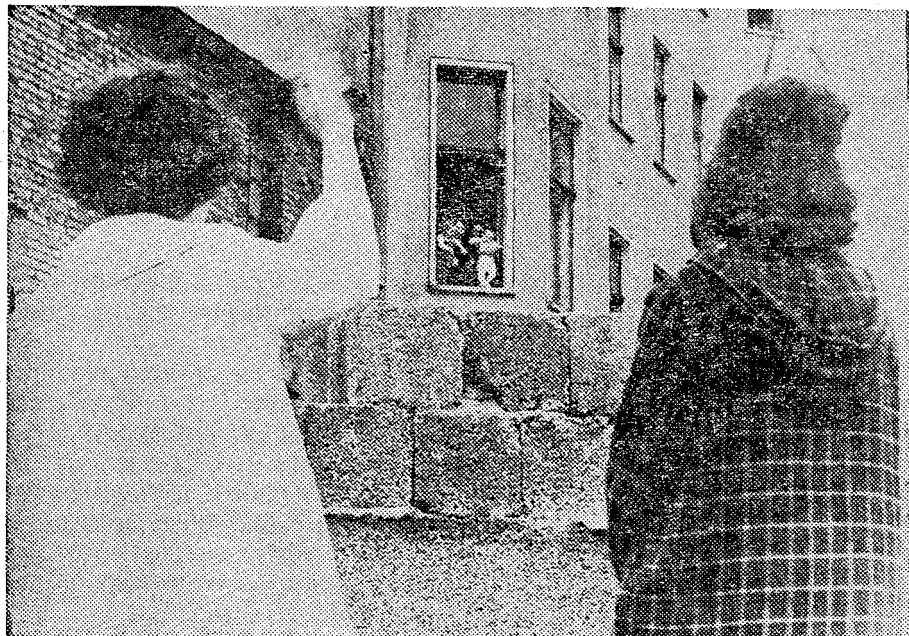
• Vervolg van pag. 7

Dus dan betekent een democratie toch geen volkomen vrijheid voor de individuele burger? zo vraagt de provo verder. En daarmee toont hij dan aan niet te begrijpen wat de vrijheid is waarvoor hij zegt te strijden. Dan is hij geworden als de vis die zegt: ik wil volkomen vrij zijn, en niet altijd alleen maar in het water zwemen. Hij neemt dus een sprong en komt in het gras van de oever terecht. Stervend en zieltogend zal hij tot bezinning komen en begrijpen dat hij slechts vrij was in zijn gebondenheid aan het water.

Men kan misschien wel een heleboel concrete bezwaren opsommen tegen de wijze waarop onze huidige democratie tuingeert. Maar wij hangen in elk geval niet onze ongewenste politieke leiders op! Wij maken het familieleden die bij elkaar in één stad wonen tenminste niet onmogelijk, op straffe des doods, elkaar een bezoek te brengen. En wij verkopen geen ongewenste personen voor tienduizend dollar naar het buitenland (integendeel, men kan vrijwillig gaan en onder bepaalde omstandigheden zelfs zijn A.O.W. nog mee krijgen!).

Oecumenische beweging anti-westers?

Er zal geen geheim voor u worden verklapt als ik nu opmerk dat dit alles mij eens echt van het hart moest, omdat ik in onze dagen, om mij heen kijkende, mijn oor te luisteren leggen- de, en mijn krantje lezende, meerma-

Familie gescheiden door de Berlijnse muur.

Dat moeten de provo's nog leren. En, hoe wonderlijk het ook moge klinken, vele predikanten, professoren en andere intellectuelen zullen vandaag de dag nog moeten leren, wat mij twintig jaar geleden in een eenvoudige anti-revolutionaire jongerenstudieclub, ergens op een dorp in Drente al werd bijgebracht; dat er een groot verschil is tussen vrijheid en ongebondenheid! Zij die zeggen te strijden voor een volkomen vrijheid, en dus voor de ware democratie, veroorzaken in feite een ongebonden janboel.

Wij hangen geen politieke leiders op!

Wij leven in een wonderlijke tijd. Wij confereren, beraadslagen en vergaderen. (Is er al niet eens gezegd dat wij vergaderen tot wij vergaderd worden en dat wij telefoneren tot wij opgeroepen worden?).

Van van alles en nog wat wordt tegenwoordig een „probleem” gemaakt, dat „bezinning” en „nadere bestudering” vereist. Maar in veel gevallen liggen de dingen dikwijls nog eenvoudiger dan wij denken.

len tot de conclusie moet komen dat wij in een rare wereld leven. En dat het er dikwijls uitziet alsof men niet meer nuchter kan nadenken.

Daarom wil ik tot slot graag een misverstand proberen te voorkomen.

In de aanhef van dit verhaal ben ik (bij wijze van voorbeeld) begonnen over een Wereldraad-conferentie te schrijven. Het is trouwens opvallend dat vooral in allerlei verbanden van de oecumenische beweging steeds weer de anti-westerse en pacifistische tendenzen opduiken. Maar laat men dit voorbeeld nu niet aangrijpen als een argument om tegen de Wereldraad van Kerken te zijn, en laat men uit dit alles vooral niet de conclusie trekken dat ik tegen het oecumenische werk der kerken zou zijn.

Integendeel, juist omdat er uit deze hoek soms van die wonderlijke besluiten en resoluties in de openbaarheid komen, zou ik graag deel uitmaken van een dergelijke organisatie. Bij voorbeeld om mee te helpen bepaalde eenzijdige uitspraken tegen te houden. Of om te pogen ook eens een uitspraak te krijgen over de volkerenmoord in Tibet!...

Henk Fidder.

Het genie Frans Hals

Op 1 september 1666 overleed in Haarlem de toen reeds zeer befaamde schilder Frans Hals. Zijn roem is dus niet na zijn dood pas gekomen, zoals dat vaak het geval is bij genieën.

Drie eeuwen geleden overleed hij, maar hij is nog altijd door zijn werk een ambassadeur voor ons land, want zijn schilderstukken hebben een wereldwijde vermaardheid. Holland? Dat is Hals! heeft eens een Amerikaan gezegd.

Is hij de mindere geweest van Rembrandt, of was hij groter? Het is een vraag die door sommigen ontkennend beantwoord wordt wat het eerste deel betreft; anderen zeggen: ja, hij was de mindere.

Wat zullen we gaan vergelijken? Rembrandt was de geheel andere, een lichttovenaar, een doorschouwer van de mens ook. Maar Hals was ook een genie. Dat wordt vandaag de dag algemeen erkend. Hals schilderde op een geheel nieuwe en uiterst originele wijze. Schijnbaar heeft hij zijn machtige schilderstukken moeiteloos geschilderd. Het getuigt van zijn genialiteit, dat hij het kan doen voorkomen alsof hij spelenderwijze wat verftoetsen zet, die dan „toevallig” een hand vormen. En wat voor een hand! In werkelijkheid heeft Hals als een bezetene aan zijn stukken gewerkt. Hij was de absolute meester van de ruimte. Als Rembrandt de meester van het licht genoemd wordt, dan Hals de meester van de ruimte. Dat ervaren wij als wij zijn grote groepsportretten zien, zijn schuttersstukken ook.

Ten aanzien van de schilderkunst kan met recht gezegd worden, dat Nederland de zeventiende eeuw als zijn gouden eeuw kan bestempelen. En in die gouden eeuw, waarin zoveel knappe schilders - wier werken nu nog tienduizenden guldens opbrengen op internationale kunstveilingen - leefden, steekt Hals met Rembrandt en Vermeer boven alle andere groten uit.

Hij werd geboren in Antwerpen, maar heeft bijna zijn hele leven doorgebracht in Haarlem, dat dan ook metterdaad de stad van Hals geworden is. Haarlem heeft dan ook zijn Frans Halsmuseum, dat in vroeger tijden de Sint Jorisdoolen was. De officieren van die doelen zijn in 1616 door Hals geconterfeit. Het was zijn eerste opdracht.

Ernstig kunstenaar

Onkunde is er oorzaak van, dat Hals door velen beschouwd wordt als een vrolijke Frans. Vrolijke Frans als aanduiding van iemands karakter stamt dan ook af van deze verkeerde opvatting. Weliswaar heeft Hals een aantal vrolijke taferelen geschilderd - en dan denkt men vooral aan „de lachende Cavalier”, dat zich in een Londens museum bevindt - maar in feite was hij een ernstige man, zelfs met een wat melancholieke inslag, zoals de heer H. P. Baard, de directeur van het Frans Halsmuseum te Haarlem aangetoond heeft. Een man ook, die de moeilijkheden van het leven meermalen heeft moeten ervaren en er onder gebukt is gegaan. Hij was vijfendertig jaar toen zijn vrouw stierf; daar heeft hij veel diep verdriet

over gehad. Hals bleef met twee kinderen achter. Die kinderen moesten een moeder hebben; hij trouwde dus weer, ditmaal met een vrouw uit Spaarndam. Zij heette Lijsbeth Reyniers en zij moet veel voor Hals betekend hebben.

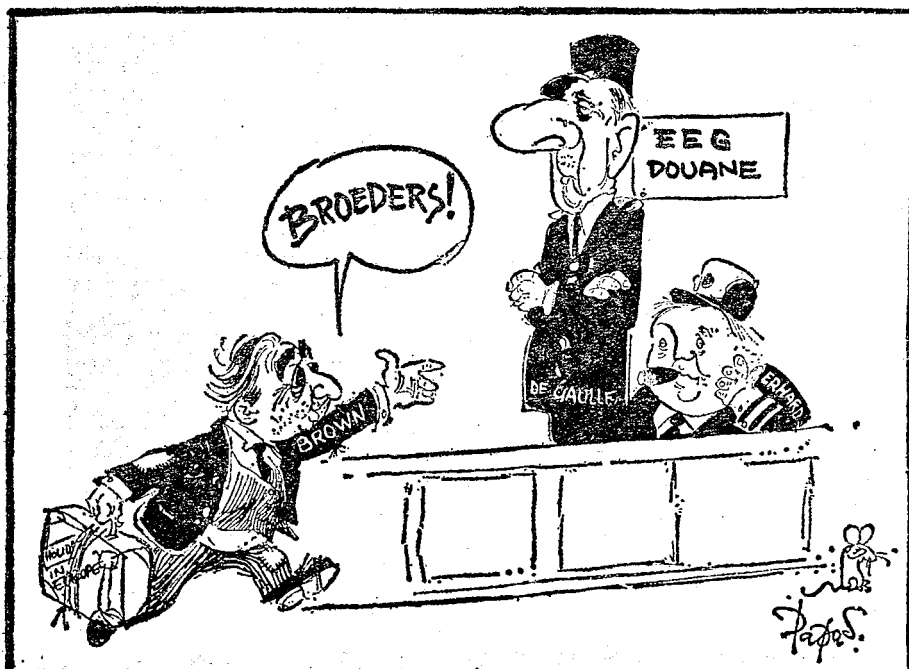
Moelijkheden

De moelijkheden van materiële aard zijn Hals evenmin gespaard. Vaak zat hij in geldgebrek; zijn grote gezin met tien kinderen zal veel gekost hebben. Maar juist toen hij op hoge leeftijd gekomen was, leed hij de grootste armoede. Hij was 74 jaar toen bakker Jan Ykes beslag legde op huisraad en vijf schilderijen wegens geldschuld. Nog later, hij was toen 81 jaar, viel het hem moeilijk, de jaarlijkse contributie van het Sint Lucasgilde (een schildersbond, zouden wij nu zeggen) te betalen. Het gilde onthefte Frans Hals dan van deze plicht en vriendelijk schrijft men in het gildeboek, dat dit gebeurd is op grond van de hoge leeftijd van de maler...

Een jaar later wendt Hals zich in armoede tot de Haarlemse burgemeesters; deze besluiten Hals een ondersteuning te geven van vijftig gulden. Niet lang daarna schenken ze hem ook nog, voor één jaar, een bedrag van honderdvijftig gulden. Als Hals drieëntachtig is, besluiten de burgemeesters het jaargeld te verhogen tot tweehonderd gulden. Wellicht speelden ook hier al inflatoire tendenzen een rol.

Hals werd tenslotte opgenomen in het Oude-mannenhuis te Haarlem. En nog was het schilderen niet ten einde. Want voor de toelage welke de stad hem verstrek had, moest hij nog enkele stukken schilderen. Armoede, ouderdom, koude... De Haarlemse magistraat is toch wel goed voor zijn kunstenaar... In 1664, als Hals 84 jaar oud is, wijst die magistratuur hem drie kruiwagens turf toe.

Als Frans Hals 86 jaar geworden is, komt het einde. Hij wordt in het koor van de Sint Bavokerk begraven. Dat was een eerbewijs aan de man, die een genie was.

(Uit het Parool).

ADVERTENTIE-ACQUISITEUR

gevraagd voor ons blad, op provisie-basis. Ook heel geschikt voor iemand die het vak kent en b.v. in eigen omgeving in vrije tijd advertenties wil werven.

Br. aan Adv. Adm. Nederlandse Gedachten, Botenmakersstraat 45, Zaandam.

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

Indrukken uit Californië

IK ben geen journalist, maar een eenvoudig man.

En nog wel uit de tijd van de Parade der Mannenbroeders. Het is dan ook alleen omdat men mij verzocht heeft mijn indrukken uit Californië in een artikeltje samen te vatten dat ik hiermede begin.

Dat ik reeds meer dan een jaar terug ben heeft het voordeel, dat men mij niet verwijten zal te snel naar de pen gegrepen te hebben en mijn indrukken eerst maar wat had moeten laten bezinken.

Door zeer bijzondere omstandigheden mocht ik van december 1964 tot april 1965 logeren bij een neef te Chino. Hij en zijn vrouw hebben zich zeer aan mij verplicht door het aangename met het nuttige te verbinden.

Bijna iedere dag maakten we grote of kleine autotochten waarbij volop gelegenheid was de machtige natuur daar te bewonderen. Aangezien Californië, voor onze begrippen, bijzonder groot is moet tot goed begrip even worden opgemerkt dat de oppervlakte, waarin wij rond toerden, begrensd wordt door Newport Beach, Long Beach, Bellflower (Artisia), Los Angeles, Pasadena, Upland Corona en Santa Ana, waar nog vele familieleden en kennissen wonen die ik sinds vele jaren niet meer had ontmoet.

De rassenkwestie

Maar het is niet daarover waar ik wat van wil vertellen. Wel over het rassenvraagstuk, het kerkelijke en politieke leven, de voorlichting door de pers, enz.

Tijdens de vele gesprekken daar bijgewoond viel het mij op dat naar mijn gevoel de kerk daar anders functioneert dan in Holland. Mijns inziens wordt, vooral in de Hollandse diens in Artesia, wat wij noemen het volle Evangelie gebracht. 1)

Het viel mij op dat de christenen in Amerika geen ernst maken met het bevel van de Heiland: „Gaaf dan heen en onderwijst AL de volken”.

Telkens moest ik constateren hoe de negers in die omgeving gehaat worden. Men noemt ze „zwarte duivels” en „communisten”. Zelfs Dr. Martin Luther King, die een geweldloze politiek wil volgen en droomt van een nieuw-Amerikaanse samenleving waarin negerkinderen onbekommerd zullen spelen met blanke kinderen, wordt een raschte communist genoemd. Ook heb ik wel horen beweren dat President Johnson communistische ideeën heeft.

Vanzelfsprekend zijn er onder de negers communisten, misschien wel heel veel. Die zorgen er wel voor er bij te zijn wanneer er ergens ontevredenheid is. En zij zorgen wel voor de herrie en de opstootjes. Niemand ontken dat het echte communisme een gevaar is, zelfs een groot gevaar. Niet alleen in Europa, ook in Afrika, Amerika en Australië. In Nederlandse Gedachten van 19 maart 1966 was een artikel opgenomen van prof. dr. Runia. Hij schrijft o.m. over het gedwongen lidmaatschap van de communistische vakbond in Australië. In bepaalde takken is er geen baan te krijgen als men geen lid van die vakbond is. Hij betreurt dat noch de roomsen, noch de protestanten tot dusver hun eigen vakbeweging hebben opgezet. En wij zijn toch van mening dat de kerk een roeping heeft, ook voor het politieke en het sociale leven.

Wanneer de blanken de negers blijven haten en de kerk in Amerika blijft zwijgen, heeft dit zeker tot gevolg dat de negers de blanken, maar ook de kerk gaan haten. Ze zullen dan het communisme zien als de grote helper en daar hun toevlucht zoeken. De neger kent nog geen onderscheid tussen „christen” en „naam-christen”. Wat heeft men de negers gebracht? Is men ze met het Evangelie in de hand tegemoet getreden?

Men geeft (het moet eerlijk toegeven worden) duizenden dollars uit voor de zending. Maar men vergeet dat men in dat opzicht in zijn onmiddellijke nabijheid ook wel het één en ander te doen heeft. Misschien is het ten hoogste tijd om een groots opgezette Evangelisatie-arbeid te beginnen onder de zwarte medemens. Wanneer daar niet spoedig mee begonnen wordt vertrouwen de negers het niet en zoeken ze er wat anders achter.

1) Maar ik heb nooit een woord gehoord over de rassenkwestie.

De krant

Er is nog iets dat mij is opgevallen. De krant: grote pakken papier. Nieuws en nog eens nieuws bij de vele advertenties en reclameberichten. Voor mijn gevoel: boulevard-kranten zoals de Telegraaf.

Maar er is geen voorlichting op politiek en sociaal terrein. Op kerkelijk terrein is het wel wat beter. Maar men is zich wel bewust dat het in Holland anders en beter is. De ouderen praten nog over de Jongelingsvereniging. Men heeft nog boeken in huis van Dr. Kuyper en anderen. Ik vond bijv. ergens het boekje van Dr. Kuyper „Als gij in uw huis zit.”

Men leest „De Wachter”, het weekblad van de Christian Reformed Church. Maar tot mijn spijt heb ik er nooit een woord in gelezen over de rassenkwestie. Hier en daar leest men „De Spiegel” of „Centraal Weekblad”. Die tijdschriften worden doorgegeven en gaan van hand tot hand. Men hoort een bekend geluid al is men het er niet altijd mee eens. Het is m.i. hard nodig dat zij, die leiding hebben te geven in Amerika, zich ernstig bezinnen over een Christelijke Pers. Prof. J. Waterink noemt de krant: onze dagelijkse huisgenoot. Want het denken moet worden omgezet.

Ds. Van Reenen, één van de medewerkers van de eerder genoemde „Wachter” vertelde mij nog, dat indertijd met veel moeite een christelijk dagblad is uitgegeven. En dat onder de inspirerende leiding van Prof. K. School-land, een „political society” tot stand is gekomen bekend als „Pax et Jus”. Er bestaat nog een geschriftje uit die tijd dat tot opschrift heeft: *Het geloof aan onze christelijke roeping in de politiek*. Rede uitgesproken door Rev. W. P. van Wijk op de vergadering van de Christelijke Politieke Vereniging „Pax et Jus” te Oakdale Park Grand-Rapids.

Waarom dit alles geen stand heeft gehouden kan ik niet beoordelen. Hoe dit echter zij, dit is geen verontschuldiging om het er nu maar bij te laten zitten. Wat is er in dit opzicht niet geworsteld in ons land voor een christelijke pers en God gaf op Zijn tijd zegen. Het liberalisme werd verslagen, socialisme, communisme en nationaal socialisme boekten niet het succes dat men zich gedacht had. Een jaar of wat geleden sprak men van een christelijk Nederland en nog is de invloed van de christelijke pers op ons volksleven bijzonder groot. In Duitsland was men jaloers op ons.

Grote taak

Grote offers troost men zich in Amerika voor zijn christelijke scholen.

Geen dollar ontvangt men van de staat. Men kan er m.i. zeker van zijn dat men, vooral onder de oud-Nederlanders, veel sympathie zal vinden voor een christelijke pers en dat men wel bereid zal zijn hiervoor ook een offer te brengen. Vooral omdat men in Amerika zo beperkt geïnformeerd is over hetgeen in het „land der vaderen” zo al voorvalt.

Ds. van Reenen geeft, volgens het getuigenis van velen, uitnemende voorlichting maar de „Wachter” heeft te weinig lezers. Bovendien kan in één brief per maand onmogelijk alles uitvoerig beschreven worden. Maar daarvoor weten te velen te weinig van hetgeen hier gaande is en dat heeft tot gevolg veel misverstand.

Men was er bijv. boos over dat er in de chr. kerken hier gedankt is toen Johnson tot President gekozen was. Weet men dan niet (zo zegt men) in Holland dat hij communistische ideeën heeft? „Trouw”, waarvan soms uitknipsels aan familieleden hier worden toegezonden, ontvangt zijn inlichtingen uit verkeerde bronnen. Die krant weet niets van die situatie hier.

• Men wist iets van de samenspreking met de R.K. kerk en is daar verontwaardigd over. Het staat voor hen vast dat Rome blijft wat het altijd geweest is. Die samenspreking zal tot gevolg hebben dat er alleen een R.K. kerk overblijft, want dat is de bedoeling van de Paus. Men begrijpt niet dat Prof. Berkouwer daar geen oog voor heeft. Zijn gaan naar Rome was een knieval voor de Roomse kerk. Toen door mij het een en ander werd verteld: van de oppositie tegen de Curie in Rome, over het feit dat men de protestanten niet meer de ketters noemt maar „anders denkende gelovigen”, dat men Luther en de andere hervormers niet meer de grote dwaalgeesten noemt en de fouten van vroeger erkent en niet goed wil praten, wilde men dat ternauwernood geloven.

• Blijkens de kranten in Amerika was men in Holland zo gekant tegen het hu-

welijk van Prinses Irene met Don Hugo Charles, omdat de Prinses rooms geworden was. Maar men wist niet dat dit zijn oorzaak vond in de aanspraken die Don Hugo maakte op de Spaanse troon. En men wist niet dat hij zich gedroeg als een Franse majesteit uit het verre verleden en dat de verlovingsbekend gemaakt werd nog voor dat hij met de Koningin en met Prins Bernhard had gesproken. Het grote verdriet dat hij en de Prinses haar ouders aangedaan had, dat nam het Nederlandse volk niet voor lief.

• Men was er verder in Californië niets over te spreken dat voor Prinses Beatrix een echtgenoot werd gezocht onder vroegere vorstelijke families of hoge adel. Het was daaraan te denken dat zij nog steeds niet verloofd was. Maar men was verrast toen ik dat verhaal als onzin bestempelde en vertelde dat enige tijd geleden een journalist van Elsevier's Weekblad daarover met Prins Bernhard had gesproken. En dat hij toen onomwonden had verklaard dat zijn dochters absoluut vrij waren om zich een echtgenoot te kiezen. Wanneer die jonge man maar een man van karakter was, zou men de jonge mensen niets in de weg leggen.

Een en ander gaf mij gelegenheid om op te merken dat niet wij Holland, maar dat zij in Amerika onjuist en onvolledig werden ingelicht en aan te tonen hoe noodzakelijk het was om de handen ineen te slaan voor een christelijke pers.

Dan kunnen ook mensen naar voren geschoven worden met een positief christelijke levensopvatting en heeft men niet langer genogen te nemen met de keuze tussen een „democraat” of een „conservatief”. Voor het geval één christelijke pers voor heel Amerika een te grote onderneming zou zijn, zou dat misschien begonnen kunnen worden met een blad voor die gebieden waar de meeste oud-Nederlanders wonen, bijv. Canada en Californië.

Het was buitengewoon prettig wanneer ik na zo'n debatavond soms het telefonisch verzoek ontving om in een andere kring ook eens wat te praten.

In het eerder genoemde artikel van prof. Runia schreef hij:

„Een van de eerste taken zal zijn dat we de mensen bewust maken van het probleem. Men kan zo gemakkelijk aan een bepaalde situatie wennen en in een defaultistische geest de schouders ophalen: er is toch niets meer aan te doen. Op dit punt zijn bepaalde inzichten, die wij in Nederland al tientallen jaren gehad hebben en waarmee we zo vertrouwd zijn geraakt dat ze ons niets meer zeggen, ineens weer gloednieuw. Ik denk aan het slagwoord van Dr. Kuyper: Pro Rege”.

Enige maanden geleden (oktober 1965) werden in Nederlandse Gedachten een

paar artikelen opgenomen van drs. B. Zijlstra onder het hoofd „De Christen in de Amerikaanse samenleving”. De schrijver van dit artikel studeerde aan het Calvin College en Seminary in Grand Rapids (kand. theologie) en aan de University of Michigan (rechten). Thans studeert hij in Amsterdam aan de V.U. en deed onlangs zijn doctoraal rechten. Gaarne neem ik hier een paar citaten over.

Hij schrijft over de Amerikaanse samenleving:

„Het allesomvattende van Gods openbaring wordt beperkt b.v. tot gezin en kerk. Maar daardoor wordt de radicaliteit van het Evangelie verzwakt. Religie werd langzamerhand beschouwd als een aspect van het menselijk leven in plaats van als kern. De godsdienst, de dienst aan God, zou dan zijn een onderdeel zoals ook de kunst, de politiek, het onderwijs een onderdeel er van zijn. Terwijl juist de Reformatie ons had geleerd dat de dienst aan God moet blijken juist op al die terreinen van het leven. De religie staat niet naast die terreinen. We kunnen niet spreken van religie en . . . kunst, religie en . . . cultuur, kunst en cultuur en politiek en onderwijs zijn aspecten van de dienst aan God. Dit centrale bijbelse inzicht is verloren gegaan in de geschiedenis van het Christendom in Amerika”. Het laatste artikel eindigt met de opmerking:

Als de Amerikaanse christenen zich dit realiseert, dan wensen we niet een terugkeer tot de godsdienstoorlogen, ook niet om een christelijke opvatting te forceren. Maar wel het recht om, naast andere levensovertuigingen, het leven in de natie naar evangelische normen te beïnvloeden: het volk ten baat”.

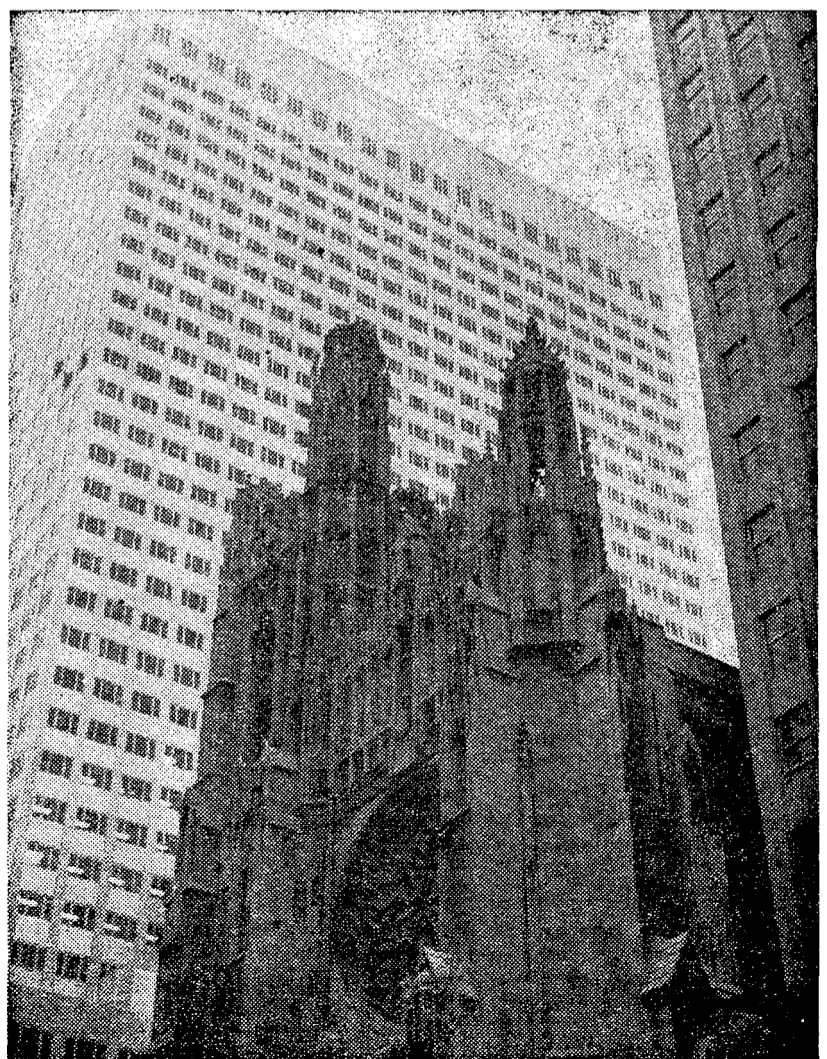
Dan zal niemand er over denken om de kerken van de negers in brand te steken, de adoptie van een eenjarig negerkind door een protestantse dominee in Fullerton (Californië) geen aanleiding zijn om zo te treiteren dat men het kind weer terug moet geven aan de Vereniging die zich met de adoptie van kinderen bezig houdt, maar zal het eerder genoemde ideaal van Dr. King, dat negerkinderen onbezorgd spelen met blanke kinderen, zoals dat ook reeds in Indonesië en Suriname het geval is, in vervulling gaan, en de blanke zowel als de zwarte christen instemmen met het

„De Filistijn, de Tiriër, de Mooren
Zijn binnen U, o Godsstad voortgebracht;
Van Sion zal het blijde nageslacht
Haast zeggen: deez' en die is daar geboren.

God zal hen zelf bevestigen en schragen,
En op Zijn rol, waar Hij de volken schrijft,
Hen tellen, als in Israël ingelijfd,
En doen den naam van Zions kind'ren dragen.

Dan wordt mijn naam met lofgejuich geprezen;
Dan zullen daar de blijde zangers staan,
De speellien op de harp en cimbel slaan,
En binnen u al zijn fonteinen wezen”.

R. GROENENDIJK

... maar nu moet u eens
origineel TARVO
moutbrood nemen
en proeven hoe
mals dat is en ...
hoe *veel langer*
mals dat TARVO blijft!

HOTEL „DE KROON“
Sophialaan - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor
RECEPTIES en PARTIJEN

Uw adres voor
**DIRECTIEKETEN
BARAKKEN
SCHOLEN
ZOMERHUISJES
enz. enz.**
Firma Gebr. Timmer
Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

FA. H. VAN TRIEST & ZOON
Groothandel in fourages
DWINGELO
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 211
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

**N.V. Rederij en
Haringhandel**
IMPORT — EXPORT
N. Parlevliet Jr.
KATWIJK AAN ZEE
Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

ZAKKEN
Voor alle verpakkingdoeleinden
T. SPAAN
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W
Tel. 010-6 91 95 Telegr.: TESP
N.V. G. HAAK
v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W
Tel. 010-6 91 95 Telegr.: HABAG
Postbus 6043
Import - Export

H. Struik en Zn. N.V.
**Fabriek dekkleden,
tenten**
Imp./Groothandel scheeps- en
aannemersbenodigdheden,
elektrische en autogene las-
en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8
Telefoon 05700 - 13970

DEVENTER
**Abonneert u op
Nederlandse Gedachten**

(34)

Medelijdend kijkt Femmie naar haar moeders doorschijnend gelaat. Het zweet glinstert op haar geel benig neusje en op haar bovenlip. En toch maar naaien, 'n ouwe broek van vader, die nog te slecht is voor de vodden. Moet je weten, dat hij laatst voor veertig pond tarwe een spiksplinternieuwe kon krijgen, maar niet doen vanzelf, zo'n zuinige Pieter. Hij heeft liever dat moeder zich de vingers voor hem stuk stopt en naait. Wrevel en wrok krijgen weer de overhand in Femmies ziel en ze opent het vuur meteen. Ze spreidt haar rok uit, zodat de gebreken van dezelve goed zichtbaar worden, zelfs voor een manneuoog.

„Kijk vader, met zo'n pracht van een jurk moet je dochter naar de vereniging, is het geen grote schande?“

Coba verbleekt: O heden, daar begint het lieve leven weer. Het verloop is als altijd. Eerst speelt Berend een pootje stommerdje, tot de boot an is en hij zijn drift niet meer meester is.

„Femmie, praat daar nou een andere keer nog maar es over, ga nou eerst maar!“ smeekt Coba.

Maar Femmie is niet zo gemakkeijk met een kluitje in 't riet te sturen.

„Ik heb het niet tegen moeder, 'k heb het tegen vader!“ brutaliseert ze Coba en wendt zich dan rechtstreeks tot Klundert. Hij ligt achterover in zijn stoel en kijkt onbeweeglijk het raam uit, steeds naar hetzelfde punt. Z'n pijp bungelt in zijn rechter mondhoek.

„Vader, hoor je me! Ik heb wel punten, maar geen geld voor een jurk. Ben je van plan we wat te geven of niet? Anders doe ik de hele zomer geen slag meer voor je, daar kan je van op aan!“

Femmie is op haar hoede, ze verwacht ieder ogenblik een uitbarsting. De naald siddert Coba in de vingers. 't blijft echter verwonderlijk stil in de uitkijkpost bij het raam. Klundert stijgt niet op om, zijn machteloosheid gevoelend, onder steunend gevloek weer in zijn stoel neer te zijgen. Hij is op school nooit een held in rekenen geweest, maar in de praktijk van het leven goochelt hij met cijfers alsof 't zo niets is. Femmie kan het toch geen volledige knecht, dat is twintig gulden in de week, uitsparen. Een volslagen knecht is duur, maar de volgende week beginnen de vakanties en hebben de kinderen van Juffrouw van Galen vrij. Dat is een Helderse zeemannsvrouw, wier man in Engeland zit, zij woont al een paar jaar in het werkmanshuisje, ginder een heel eindje het land in. Dat hoort bij de boerderij.

Aangezien hij er nooit een getrouwde arbeider op na heeft gehouden, heeft hij het, toen de vorige bewoners eruit trokken aan haar verhuurd. Hij levert haar de aardappelen en de groente en verleden winter toen hij een koe in de kost had, kreeg ze een paar kan afgeroomde melk in de week, dat is te zeggen, die kocht ze van hem voor een kwartje de liter.

Zij heeft dus terdege verplichtingen aan hem. Voor een appel en een ei heeft hij vier lang haar jongens. Daar redt hij 't vooreerst wel mee. Straks als 't aan 't zichten toe is heeft hij aan die jongens niets, maar aan Femmie evenmin. Dan moet hij toch een volwassen man zien te krijgen. En als dat niet lukt, zal hij 't zelf nog eens proberen. Wie weet is zijn rug tegen die tijd weer wat afgezakt. Hij is nu aan 't kruidenvrouwtje in Schoorl. Misschien dat hij daar baat bij vindt. Je hoort er mirakels van vertellen. Hoe 't ook zij, het is van alle kanten voordeliger als Femmie zich melden gaat als aardappelschilster bij de Duitsers. Daar kan ze dertig gulden in de week mee verdienen en hij is van dat gejanek en gebedel om kleren af.

Na deze overleggingen des harten te hebben beëindigd, draait hij zich stijf en onbeholpen door zijn euvel in de rug, een kwart slag om.

„Ik weet een mooi baantje voor je!“ zegt ie. „Je kunt 't werk er op de sloff'n af en je verdient elke week dertig gulden schoon op de hand.“

„Bij de moffen zeker!“ snibt Femmie gehaaid.

„Juist!“ knikt Berend. Hij doet een paar vergeefse trekjes aan zijn pijp. Terwijl hij die opnieuw stopt, werpt hij een zijdelingse blik op z'n dochter. Ze staat, zo 't lijkt in tweestrijd. Z'n vrouw meent, dat 't een lolletje is.

„Foei Berend, je moest 't niet op noemen tegen zo'n kind, je zou haar nog lekker maken ook! Je prakezeert er toch zeker niet over Femmie?“

„Dat weet ik nog zo net niet!“ Het meisje wikt en weegt. Als ze 't doet, heeft ze in twee weken de zo hevig begerde nieuwe jurk en kan ze zich binnen korte tijd alles aanschaffen, waar ze zo'n schreiend gebrek aan heeft. Zijden kousen, een snoer houten kralen, zo'n leuke broche als er bij Smit in de etalage ligt. Daar staat tegenover dat het hele dorp er haar om verguizen zal en de dominee op z'n achterste benen zal staan. Maar wat maakt 't haar eigenlijk uit, wat een ander er van zegt. Zij wil ook wel eens uit de misère raken, wat menen ze? En wat zou die knappe luitenant om haar heen draaien! Ze gaat natuurlijk niet met hem mee, maar daarom kan ze wel schik met hem maken. 't Is hier zo'n duffe saaië boel. Weet je wat? Ze moest 't eens een maandje proberen. Als 't haar niet bevalt, poetst ze de plaat weer.

Dan is daar ineens de stem van haar moeder onnatuurlijk hard en scherp.

„Ik ging liever elke dag de mest kruien, dan dat ik me voor zo iets leende!“

En daar tegenin het spottend laatlunkende verweer van haar vader:

„Nou, ikke niet. Dat scheelde mij teveel. Mest kruien daar kun je moe van word'n, dat belooft ik je, en daar wor je direct niet rijk van. Bij de Moffen verdien je 't puur makkelijker.“

„Es ist keine schwere Arbeit,“ zei de officier, die hier gister om eieren was. Femmie legt haar oor te luister, zou dat „haar“ luitenantje geweest zijn?

„Was 't een klein ventje met nogal donker haar!“ ontglopte haar. Haar vader knikte. „Ja, groot was hij niet. Hij vroeg naar jou. Of jij ook „zu Hause“ was!“

Het streelt Femmies ijdelheid geen klein beetje. Vooral na die pijnlijke geschiedenis met Nico, die haar zo gemakkelijik heeft prijs gegeven, doet haar dubbel goed.

Zo'n officier, al een man, hij is vast ouder dan vijf en twintig, die haar, een boerenmeisje van achttien jaar achterna loopt en 't hof wil maken, dat is toch evengoed leuk. De boze heeft Berend Klunderd ditmaal bij uitstek van goede raad gediend. Het is een stimulans voor haar tot het nemen van een verkeerd besluit.

„Verdraald ik doe het,“ hakt ze de knoop door. En om haar moeder de pas af te snijden tot 't uitbreken in jere-miades en klaagtonen, maakt ze zich snel uit de voeten, zo 't heet naar de vereniging. Daar schittert ze echter ook heden avond door afwezigheid.

Ze gaat naar Jane de Groot, de dochter van een Helderse geëvacueerde, woonachtig in een kippenboet. De kennismaking met Jane is nog van recente datum, maar 't was dadelijk erg „aan“ tussen die twee, hoewel er ook heel wat punten verschil zijn op te merken.

Jane doet nergens aan, ze is beter thuis op de dansvloer dan binnen de kerkmuren. Daarbij is ze ouder en wijzer dan Femmie, ze is doorkneed in 't flirten, in de geheimen der liefde ver doorgedrongen en is een specialiste op het gebied van echtscheidingszaken.

Tegen deze omgang heeft Coba zich begrijpelijkerwijs dan ook met hand en tand verzet, maar daar zij de steun van haar man daarbij miste, mocht 't niet baten.

Deze zelfde Jane heeft meer dan één vriend onder de Duitsers. Het ligt dus voor de hand, dat zij Femmie's plannen dadelijk toejuicht.

„Nee maar, zeg, wat een hof, dat je mag van je vader. Mijn ouwe heer wil het niet hebben, anders had ik me er al lang voor gemeld. Hij vertrouwt me er niet, zegt ie, hij is bang, dat ik op een goeie keer nog wat anders meebreng dan m'n dikke loon, snap je?“

Jane gichelt. Nee, voor Femmie zijn dit duistere redenen maar ze wil zich voor haar vriendin niet belachelijk maken en zich, wat al meerdere keren gebeurde, „onnozeld gansje“ horen toevoegen. Daarom doet ze alsof en ginneapt mee.

Mocht Femmie nog niet ten volle tot het kwaad besloten zijn geweest, dan geeft Jane er nu wel de laatste stoot toe. Haar ongeveinsde jalouzie vooral, draagt daartoe bij.

Verder warmt ze het meisje nog meer op met haar plagerijetjes. Ze neuriet, terwijl ze knus gearmd door de zomeravond gaan:

„Mädelein, wat heb je een schoon figuur. De hele compagnie die gaat voor jou door 't vuur. Je bent 't schatje van de luitenant.“

Als Femmie dan kleurt tot in haar haarwortels, heeft ze dol plezier.

„O, o, wat bloost ze! Waarom? Heb je misschien al.....?“ Femmie houdt zich heel afkerig.

„Niks hoor, 'k heb voorlopig genoeg van de jongens!“

En dan Jane weer:

„Kom, kom, je kunt om één de wereld niet haten. Is dat nog om dat onderduiktje? Wees nu gauw wijzer. Treur daar maar niet om. Je kon immers niet eens ergens met hem heengaan. Eens fietsen of eens naar de bios. — Nee, geef mij dan liever een officier, al is het dan een mof. Die schuift tenminste behoorlijk af en fuift je nog es. Ze weten nog overal aan te komen, die soldaatjes. Nou, tof jo! Een lekker „schnapsje“ en een fijn stuk taart dat is in deze tijd niet te versmaden. Daar doet een mens wat voor tegenwoordig!“

Met „schnapsjes“ is Femmie niet op de hoogte, maar bij de gedachte aan een gebakje loopt haar het water om de tanden. Wat krijgt ze thuis? Overdag nooit wat en 's zondags een bikkelhard koekje, die je op de bon bij de winkelier haalt. Je kunt er elkaar een gat mee in 't hoofd gooien. De weelde van zelf iets te bakken kan moeder zich niet veroorloven, want boter heeft ze er niet voor te missen en de eieren, die de kippen leggen, verkwaanselt vader voor onwijs hoge prijzen aan de Duitsers.

„Die gebakjes zal ik wel niet aan te pas komen!“ veronderstelt ze spijtig. „Die zullen daar ook wel niet opgeschapt zijn bij de soldaten in de keuken!“

Jane port haar schertsend met 'n elleboog in de zij.

„Nou zeg, hou je je nu zo onnozeld, of weet je werkelijk niet, waar Abraham de mosterd haalt? Je moet ze natuurlijk eerst es lief aankijken en je es even laten knuffelen. Nou, daar hoef je zo rood niet van te worden. Is dat nu zo erg?“

Zo vergiftigde Jane langzaam maar zeker gedurende twee maanden de ziel van haar vier jaar jonger vriendinnetje.

Door de dosis, die Femmie vanavond werd toegediend is haar geweten voldoende onder narcose gebracht, om 't aan te durven, na elfen, dat is na spertijd, thuis te komen. Haar vader is al naar bed, haar moeder staat haar in de deur op te wachten.

„Dat is dus het begin van de ellende,“ zegt ze, meer niet. Femmies deemoedig „nacht moe“, blijft onbeantwoord.

Door het dakraam van haar kamertje schijnt de maan. Haar bleke stralen werpen licht en schaduwlakken op totaal kale muren.

(wordt vervolgd)

DROOG HOUT
Specialiteit: gewaterd tepen, verder beuken, essen, linden, kersen, eiken en peren.
Incomplete bollen en plaahtout.
Contant 1%.
N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

• Hereniging

In september 1916, nu een halve eeuw geleden, verscheen er van de hand van jhr. mr. A. F. de Savornin Lohman een brochure, die bijzonder de aandacht trok. In dat geschrift onder de titel „Hereniging” behandelde hij de mogelijkheid van herstel van de breuk van 1894. Toen waren Kuyper en Lohman uiteen gegaan, toen was er een scheuring gekomen in de A.R.-partij.

En Lohman vraagt, of die scheur er moet blijven.

Hij vindt van niet.

En hij zegt een aantal zeer behartigenswaardige dingen.

Zo rekent hij af met het gevoel, diegenen onder zijn partijgenoten, die menen, dat dr. Kuyper een gevaar is voor de Ned. Hervormde Kerk.

„Nimmer heeft, voorzover ik heb kunnen nagaan, zijn politiek zich tegen eenige kerk, allermint tegen de Hervormde Kerk gericht.”

En verder:

„Ik zou trouwens niet weten, hoe hier te lande eene politieke partij eenige kerk zou kunnen benadelen.”

Het grote bezwaar tegen Kuyper is diens opvatting van het leiderschap van de partij. Dr. Kuyper beschouwde zich niet maar als voorzitter van het Centraal Comité, die heeft te doen wat des voorzitters is, maar als de Leider, die de politieke richting aangeeft en de houding van de partij bepaalt. Een leider, zeggen wij er bij, zoals in Engeland de leiders van de politieke partijen zijn en optreden.

En dat nam Lohman niet.

Hij was prat op zijn zelfstandigheid. Maar merkwaardig is ook, dat Lohman duidelijk laat merken, dat dr. Kuyper zo de baas is geworden, omdat zijn vererende volgelingen dat zo wilden. In 1894 had Seret dat al gezegd op de deputatenvergadering.

Het volk wenste een „koning”.

De Leider bevele, wij volgen!

Zelfs heeft eenmaal een Haagse schrijver (ten onrechte is het woord vaak toeschreven aan mr. J. A. de Wilde) het wachtwoord uitgegeven: de Leider volgen door dik en dun.

En eenmaal heeft de Deputatenvergadering een motie aangenomen, waarin zij zich schaarde achter Kuyper, maar in die motie begon zij eerst God dank te betuigen voor Zijn geschenk, dat Hij nl. deze Leider had gegeven. Een dankgebed per motie...

Deze behoefte aan, deze begeerte naar een Leider, een van God gegeven Leider, heeft Kuyper in de partij een positie gegeven en verzekerd, die hij misschien aanvankelijk niet heeft begeerd, in elk geval niet heeft verwacht, maar waardoor het voor onafhankelijke en vasthoudende figuren (Lohman zegt zelf, dat hij in het overleg met Kuyper, dat jarenlang in alle vriendschap plaats had, van 1878 tot 1894, vasthoudender was dan zijn „tweelingbroeder” Kuyper) moeilijk zo niet onmogelijk werd om met hem samen te werken.

Er is een oud verhaal, dat Thorbecke bij het aanvaarden van zijn ministersambt een hoge ambtenaar op zijn plaats zette. Deze ambtenaar had hem verwelkomd en gezegd, dat hij hoopte op een vruchtbare samenwerking. Waarop Thorbecke: met een minister wordt niet samengewerkt, een minister wordt gediend.

Samenwerking met de Leider was ook een moeilijke zaak, daar ging het evenwel niet om dienen, maar om volgen.

Het is al weer een tijd geleden dat ik over Engeland schreef, over het Britse volk en over leven en werken van onze burens aan gene zijde van Het Kanaal. Ik zal de laatste zijn om de loftrumpet te steken over mijn vrienden daar. Zij doen hun best. De onderwereld is het Verenigd Koninkrijk niet en het Verenigd Koninkrijk is de onderwereld niet. De laatste overwinning van de Britten, het winnen van de eindwedstrijd om het wereldkampioenschap, heeft mijn hart niet doen bonzen en mijn koken niet doen gloeien, noch mijn oren in vlam gezet. Ik houd nu eenmaal niet van betaalde sport; ik zit liever op Lords naar een cricketwedstrijd te kijken dan opgesloten te zijn in een arena van brullende mensen van wie men per se de bal niet met de hand mag aanraken...

De laatste bokswedstrijd heeft Engeland ook al geen goed gedaan... de laatste loonronde trouwens ook niet. En die laatste is belangrijker voor de economie dan de Beatles, van wie de hele wereld een klap schijnt gekregen te hebben.

Aan de Hollandse kustlijn staande is het niet mogelijk de oorzaken van het malaise-stadium van Groot Brittannië en Ierland nauwkeurig aan te geven. Maar dat dit Engeland van vandaag verschilt met dat van enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog is wel duidelijk.

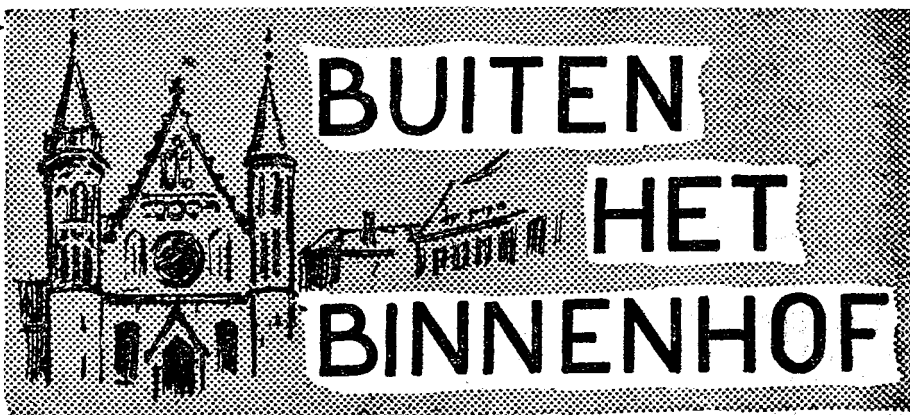
Om te beginnen gaat een golf van misdaad over dit land. Om met een belangrijke rechtsgeleerde te spreken: „er zijn meer speelholten dan politiebureaus in Engeland”. De moraal is met een lantaarn te zoeken.

Sport, spel, gokken, sensatiepers, televisie, alcohol, echtscheidingen, moord, doodslag, corruptie en andere zonden en ondeugden tieren welig. Ik zeg dat niet met een zeker gevoel, dat de brave Farizeeër kenmerkte. Het is erg genoeg. En ik zeg ook niet: „dat heb je ervan als de doodstraf wordt afgeschaft”, ik zeg ook niet: „dat komt door een socialistische regering”, maar ik zeg wel: deze kwaden komen op als de kerk niet meer werkt als het geloof, Het Geloof, niet meer functioneert.

Of Koningin Victoria zich nu in haar graf zou kunnen omkeren of niet (ik houd overigens niet van die morbiede onmogelijkheden) verandert aan de situatie niet veel. Om nog eenmaal die rechtsgeleerde te citeren, hij vertelde dat iemand die onder de invloed van alcohol een auto bestuurt kans loopt er gemakkelijk af te komen. Niet van die alcohol, maar van een rechtsvervolgving en straf. Dient zo'n geval, met of zonder ingrijpende afloop, voor een rechtbank, dan oordeelt de jury nogal mild heden ten dage. De juryleden zelf zijn niet helemaal brandschoon. En hoe kunnen zij iemand kwalijk nemen dat hij dronken achter het stuur zit, als zij het zelf ook wel eens doen?

In Engeland van vandaag is de moraal zoek, heeft de kerk haar greep op het volk verloren. Inderdaad in Engeland zijn de Beatles bekender dan Jezus, zijn de stadions voller dan de kerken, wordt er meer geld verspeeld op de renbanen dan aan kerkelijke instellingen wordt overgemaakt. Het is droef om dit te moeten constateren.

Daarbij komt dat de werklust van het Britse volk nu ook niet als nummer 1 op de Europese lijst staat. Zolang er nog genoeg geld en vrije tijd beschikbaar is

om het leven te leiden dat men leidt, vindt men het wel goed. Ook in dit opzicht verandert men niet snel. Het is in wezen dramatisch dit te moeten constateren. Gemakkelijker is het een paar algemene oorzaken aan te geven, moeilijker is naar een oplossing te zoeken.

De geschiedenis van Engeland kent vele ups en downs. Op het ogenblik maakt het land zo'n „down”-periode door. De grote vriend Amerika mag door wat men noemt „angelsaksische banden” met Engeland verbonden zijn, de heer Wilson krijgt van de heer Johnson niet meer gedaan dan deze laatste wenst weg te geven, hetzij geld hetzij goede raad.

Het is voor ondergetekende spijtig dit alles te moeten constateren, omdat hij nogal gesteld is op wat zijn grootvader het „perfidie Albion” pleegde te noemen. Maar dat kwam door de kwestie met de Boeren uit Zuid-Afrika, wier mentaliteit of liever wier nazaten-mentaliteit nu ook weer niet door ieder in onze kring wordt gedeeld.

Het klinkt nu wel wat geleerd te zeggen dat de historie z'n loop neemt en eigenlijk klinkt het ook helemaal niet geleerd, goed beschouwd. In ieder geval leert de historie wel dat in een bepaalde tijd een bepaald land een bepaalde rol speelt. Wat is Frankrijk geen macht geweest in Europa. En denk eens aan Oostenrijk, om van verdere voorbeelden af te zien, zoals Spanje en Italië.

En ook Nederland is groter invloed gewend geweest op het Europees en Aziatisch gebeuren dan minister Luns thans kan volhouden. Op het ogenblik heeft deze laatste dan zijn handen — nu ja, één hand — vol aan China, maar daaruit proeven wij toch geen wereldpolitiek.

Neen, het gaat me aan het hart voor Engeland, waar ik graag toef en waar ik vele vrienden heb. Of Billy Graham de aangewezen man is om het Réveil, wat wij voor het Verenigd Koninkrijk nodig hebben, te verwekken?

Wel weet ik dat de kerken zich meer zullen moeten inspannen om het volk niet verder van het Evangelie te vervreemden. Met uiterlijk vertoon (Staatskerk) komt men er niet. Met een nieuwe theologie (Robinson) ook niet. Met een nieuwe regering (Conservatieven) ook niet.

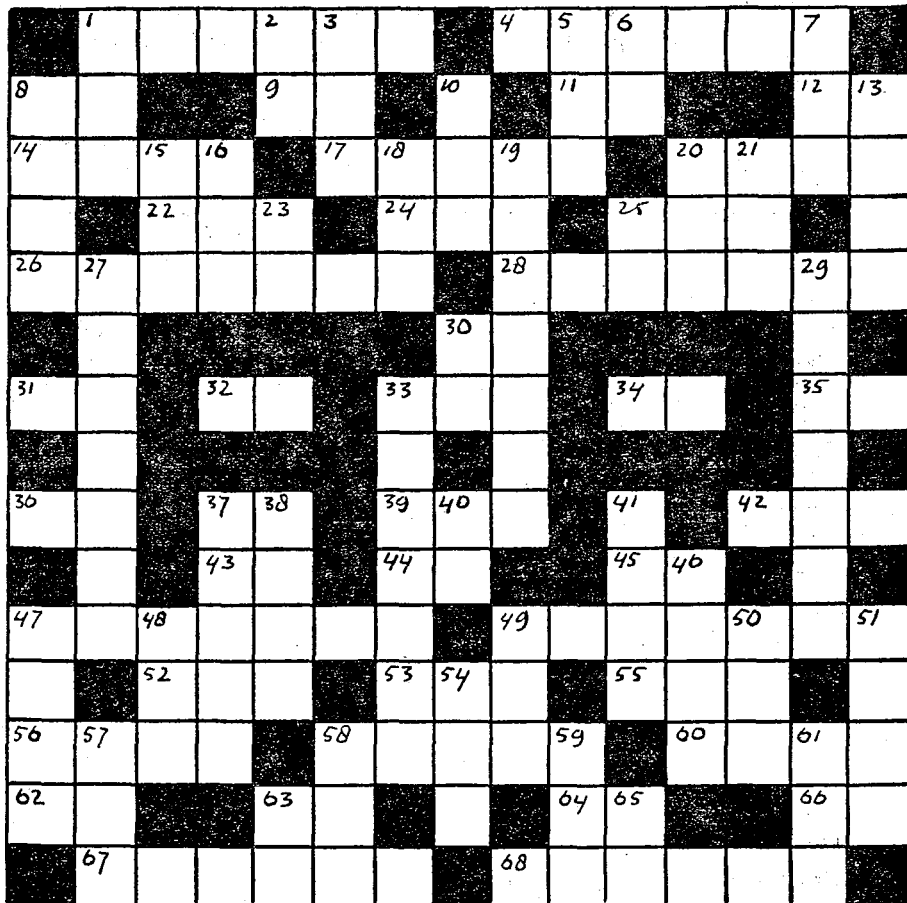
Het zal van binnen uit moeten groeien. Er zal weer geloof moeten komen en geen bijgeloof. Want dat is er in Engeland genoeg.

W. J. J. J.

Puzzel

Horizontaal: 2. Beweeggrond; 6. geteste platen, afdrucken daarvan; 12. nam voedsel tot zich; 14. vis; 16. werelddeel; 18. insect; 19. pachten (zelfst. nmw.); 22. ellendig huis; 23. voegwoord; 25. spel; 26. titel (letterkeer); 28. bijvoorbeeld (Frans); 29. studeren; 31. wateren; 34. water in Friesland; 35. reeds; 37. meisjesnaam; 38. ten bedrage van; 39. Anno Domini; 40. voorzetsel; 42. pers. vnmw.; 43. spoedig; 45. bevel om te gaan; 47. voorzetsel; 49. geheel de uwe; 51. voegwoord; 52. nummer; 53. opgerolde massa; 56. galerij; 60. prinses van België; 62. eerstvolgende; 64. ingenieur; 65. lidwoord (Frans); 67. oude lengtemaat; 68. speelgoed (letterkeer); 70. loten planten; 73. vrucht; 74. bloedarmoede; 76. dakbedekking; 78. voegwoord (letterkeer); 79. merk schoensmeer (letterkeer); 80. boek met landkaarten.

Vertikaal: 1. Klepper; 3. en andere; 4. aanw. vnmw.; 5. bijb. figuur; 7. fijne melkzeef; 8. zon (Engels); 9. bijwoord; 10. bovenste rand v. h. dak; 11. voordeel aanbrenge; 13. schouwplaats; 15. voegwoord; 17. meisjesspeelgoed; 20. boom; 21. spoedig; 24. lidwoord (Frans); 27. muzieknoot; 30. rest; 32. met hardere metalen vermengen; 33. bloot; 36. zie 24 vertikaal; 37. het aanroepen van God als getuige; 41. vangwerktuig, knoopwerk; 44. muzieknoot; 45. ingenieur (letterkeer); 46. scheidsrechter; 47. goud (Frans); 48. zie 17 vertikaal; 50. eenzaam, zonder gezelschap; 54. dun, lang stuk hout; 55. drinkpartij; 57. rondhout; 58. uur; 59. ieder; 61. bitter kruid; 63. voorzetsel; 66. verharde huid; 69. schel; 70. gedekte tafel (letterkeer); 71. kade; 72. meisjesnaam; 75. familielid; 77. ezelgeluid.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. rossig; 4. regent; 8. do; 9. ie; 11. de; 12. ar; 14. eten; 17. roede; 20. kade; 22. pad; 24. one; 25. lid; 26. leepoog; 28. muskaat; 30. le; 32. on; 33. van; 34. tt; 35. la; 36. er; 37. ap; 39. rei; 42. pro; 43. to; 44. in; 45. en; 47. esdoorn; 49. artiest; 52. rol; 53. aar; 55. eer; 56. edam; 58. assen; 60. reep; 62. la; 63. ar;

64. al; 66. ls; 67. lassen; 68. stands.

Vertikaal: 1. rot; 2. si; 3. ier; 5. ede; 6. ge; 7. tad; 8. deel; 10. een; 13. reet; 15. epe; 16. nap; 18. oog; 19. dementi; 20. kik; 21. ada; 23. do; 25. ls; 27. ereprijs; 29. allures; 33. varinas; 37. atoom; 38. pool; 40. en; 41. vete; 46. nier; 47. ezel; 48. dra; 49. are; 50. ere; 51. tap; 54. ask; 57. dal; 58. are; 59. nat; 61. els; 63. as; 65. la.

Aanwezig idealisme mobiliseren

A C H T E R R P A G I N A

ONZE partij — dat is bekend — beschikt over een goede organisatie. Wij klagen niettemin natuurlijk wel eens — wie zou niet eens klagen? Wij moeten ons als mensen zo nu en dan pessimistisch uitlaten. Dat hoort nu eenmaal bij de mens. En dan komt het nog goed uit ook, dat er inderdaad wel eens terecht wat te klagen is. Maar een feit is, dat ons partijapparaat over het geheel genomen — plaatselijk, regionaal en landelijk — vrij krachtig is.

Nu, dat moeten wij ons dan dit verkiezingsseizoen maar eens goed bewust zijn. Een jaartje zelfbewustheid mag er — met alle begrip voor het belang van ootmoed — wel een keer tussendoor.

Temeer daar er in onze partij zowel onder ouderen als jongeren heel wat idealisme aanwezig is. Dat gaat regelmatig (en soms grondig) schuil achter klagend pessimisme of pessimistisch klagen, maar het moet dit seizoen in zijn volle glorie maar weer eens te voorschijn komen.

Open ogen

Wij moeten dan maar de ogen open hebben voor:

- a. het praktisch stabiel blijven van onze partij in 1966 tijdens de politieke aardverschuiving bij de Staten- en Raadsverkiezingen;
- b. het geheel handhaven van onze positie in de Eerste Kamer bij de eveneens dit jaar gehouden verkiezingen;
- c. een winst van meer dan 3100 nieuw geworven leden sinds 1 januari jl.;
- d. de toetreding van ruim 300 nieuwe abonnees op Nederlandse Gedachten, zonder een speciale landelijke werfactiviteit;

en dan:

het ideaal, God willen liefhebben en het willen dienen van de naaste juist in de vormgeving van een zo goed mogelijke samenleving, juist in de politiek. Een ideaal, dat niet berust op een eigen persoonlijk vermogen, maar op de innerlijk aanvaarde opdracht van de Bijbel, waardoor wij als A.R. Partij een evangelische volkspartij willen zijn en dat in onze daden zoveel mogelijk zullen trachten te tonen.

Als wij hierop nu ook weer eens letten - evenals op de enthousiaste politieke jongerenorganisatie, de AR-JOS -, dan kunnen wij met frisse energie het vele werk, dat voor ons ligt

en dat wij kunnen doen, metterdaad aan. Aan wat gedaan moet worden, zullen wij op deze plaats graag regelmatig attenderen.

Wat te doen?

WAT is er globaal gezegd te doen?

- a. het technisch voldoende geëlied houden van de organisatie;
- b. het werven van leden;
- c. het winnen van abonnees;
- d. het bezig zijn met de kandidaatstelling;
- e. het beraad over het Program van Actie;
- f. de planning van de propaganda;
- g. het gesprek in eigen kring;
- h. het gesprek (praten en vooral ook luisteren) met alle anderen;
- i. het nadenken, initiatieven nemen, het doen wat ieders hand vindt om te doen; grote dingen zo mogelijk, maar vooral graag de gewone — juist zo belangrijke — kleine dingen.

Voor ieder wat

SOMMIGE punten betreffen zaken welke vooral bestuursleden aangaan, maar de meeste punten betreffen zaken, ten aanzien waarvan alle leden een rol kunnen spelen; niet ieder wellicht ten aanzien van elk punt, maar ieder met betrekking tot punten, welke bij zijn of haar omstandigheden en interessen passen.

Schrijvers

HET steeds gesmeerd laten lopen van de organisatie is een voor actieve bestuursleden niet bijzonder spectaculaire werkzaamheid.

Maar ieder mag weten hoe belangrijk dat is. Het is gewoon werk, normaal en op de duur, wanneer het sleur wordt, zelfs saai. Maar een partij, welke op een gegeven moment uit de voeten wil, moet kunnen lopen langs gebaande wegen van goede naamaanduidingen, juiste plaatsaanduidingen en volledige adresseringen. Dan is ieder afhankelijk van de trouw en vlotheid van de secretaris of de secretaresse. Die man of die vrouw is het van wie het, op allerlei plaatsen in de organisatie, afhangt of de correspondentie op de juiste plaats en tijdig arriveert, of het propagandamateriaal vlot zijn weg vindt, of de leden (voorzover geen abonnee op Nederlandse Gedachten) het maandelijks contactorgaan A.R. Post regelmatig ontvangen.

Daarom is het tijdig en met grote regelmaat doorgeven van mutaties in de bestuursamenstelling (voorzitter, secretaris en penningmeester) en van mutaties ten aanzien van leden van het grootste belang. De mannen en vrouwen van de secretariaten mogen weten, dat hun werk, vlot en stipt uitgevoerd, de partij in haar geheel bijzonder dient en dat hun werk nauwelijks genoeg kan worden gewaardeerd.

Het partijbureau rekent op hen, juist aan het begin van dit seizoen. Het kunnen beschikken over de juiste bestuursamenstellingen van alle partijorganen en over de complete ledenlijsten van alle kiesverenigingen is juist nu van het grootste belang. Men kan verzekerd zijn van grote waardering voor het soms vele daartoe nodige „huiswerk“.

Rekenaars

NIET minder recht op waardering hebben de penningmeesters en penningmeesteressen van de partijorganen, die voor de financiering het werk van de partij zorgen. Hun werk is niet eenvoudig; het vraagt veel tijd

en energie. Het gaat om het verzamelen van geld, dat als regel binnen korte tijd weer op is. De kas dreigt meestal weer spoedig leeg te zijn. Het vergt veel van hen, die de penningen beheren; als het goed is vergt het tevens veel van de aandacht van de overige bestuursleden, die hun zwoegende penningmeesters niet alleen mogen laten ploeteren.

Hun normale, zo gewone werk, is onmisbaar voor de hele partij. Daarom moeten deze ijverige bestuursleden in ere gehouden worden. Zij mogen weten, dat al wordt die waardering niet steeds opnieuw onderstreept, deze er zeer nadrukkelijk wel is.

De partij rekent in haar diverse organen op hun trouwe medewerking. Het Centraal Comité weet, dat het zich op hen kan verlaten. Daarom doet het Centraal Comité weer een beroep op de penningmeesters zoveel mogelijk nu de contributieafdracht geheel, althans gedeeltelijk, over te maken. Daardoor maken zij het mogelijk, dat het Centraal Comité zijn regelmatige uitgaven tijdig kan voldoen.

Wervers

EN — vooral ditmaal — tenslotte graag de aandacht van al die leden, die desgevraagd toch zeker in staat zullen zijn om een lid voor de partij of een abonnee op het weekblad te werven.

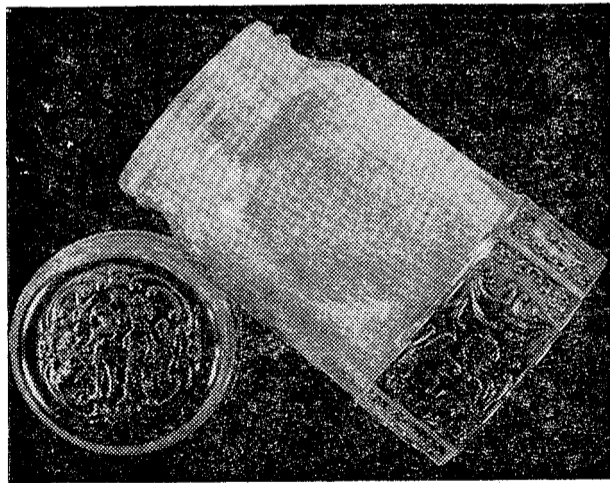
Hiervoor hebt u kunnen lezen, dat in de eerste acht maanden van dit jaar duizenden nieuwe leden zijn toetredend en honderden nieuwe abonnees zich hebben aangemeld.

Het is dus duidelijk, dat ook vandaag onze partij velen zodanig aanspreekt, dat zij niet alleen op onze partij stemmen, maar haar ook willen steunen door een lidmaatschap en/of abonnement.

Het is duidelijk, dat uiteraard ook in de laatste vier maanden van dit jaar nog duizenden leden en honderden abonnees zijn te winnen.

Wilt u er ook iets aan doen?

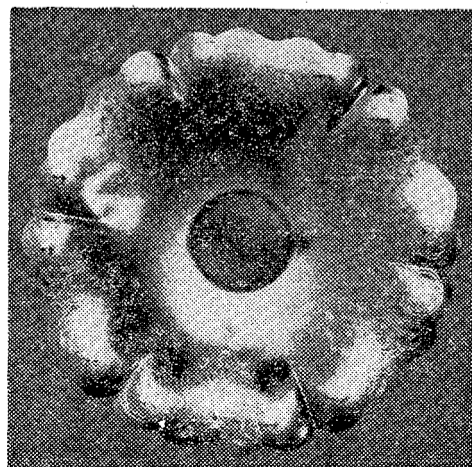
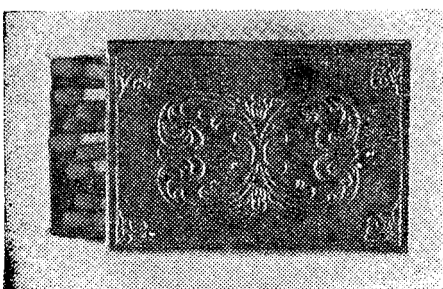
Widek.

OP DE MAN AF, ...

zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werk daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

IN GESPREK MET ONZE LEZERS

♦ Wat is inflatie?

Geachte redactie,

Bij alle beschouwingen over het economisch leven van onze dagen is er één begrip dat telkens weer naar voren komt. Het modewoord "inflatie". En wat daar dan van wordt afgeleid. Gevaar van inflatie, inflationistische tendenzen, zelfs "inflatiespook". Vele excellenties, hooggeleerde en zeergeleerde heren praten er over.

Het is naar mijn mening merkwaardig, dat men nooit komt met een welomschreven definitie van wat men nu eigenlijk onder "inflatie" verstaat. We praten veel, en zeer gewichtig, maar praten we niet langs elkaar heen, is het uitgangspunt wel hetzelfde en, wat erger zou zijn, zijn de getrokken conclusies wel juist. En de op die conclusies gebaseerde maatregelen.

Slaan we van Dale's Grootwoordenboek der Nederlandse Taal op, dan vinden we als definitie: "toename van de bankbiljettencirculatie zonder dat daar dekking tegenover staat." Die conditie is dus bepalend. Voorbeelden van zo'n inflatie zijn er helaas genoeg. Het Duitsland van na de 1e wereldoorlog, in het begin van de twintiger jaren heeft het ons doen zien en ook thans heel wat Zuid-Amerikaanse staten en vooral, en opnieuw helaas, Indonesië. En een dergelijke situatie gaat altijd gepaard met een schreeuwend gebrek aan de eerst noodzakelijke levensbehoeften, voedsel, kleding, en grondstoffen. En vanzelfsprekend diepe armoede van brede lagen der bevolking.

Nemen we deze inflatie als uitgangspunt, dan is het zonder meer duidelijk, dat er in deze zin in ons land, en vrijwel alle West-Europese landen, van inflatie geen sprake is. De geld-circulatie is enorm gestegen in de laatste 10-15 jaar. Inderdaad. Maar dat is alleen dan gevaarlijk als er geen reële dekking in waarde tegenover staat. En die reële dekking is er aan alle kanten. De bankbiljettencirculatie van de Nederlandse Bank is voor ca. 90% gedekt in goud en deviezen, hoewel de Bankwet slechts 40% voorschrijft. De saldi bij de Spaarbanken en dergelijke nemen voortdurend toe. Het verzekerd bestand bij de Levensverzekeringmaatschappijen en de sociale fondsen heeft ongekende hoogten. Als volk (al geldt dat niet voor ieder individu) leven we in een welvaartsstaat en kunnen we niet alleen voorzien in alle behoeften maar ons ook een grote mate van luxe permitteren, dure huishoudelijke apparaten, radio, televisie, brommers, scooters, auto's, vakantiehuizen enz. enz. In plaats van dus een bedenkelijk gezicht te zetten bij de doorgaande uitzetting van de geld-circulatie, is er alle reden om blij te zijn! Immers, die uitzetting is alleen maar het logische uitvloeisel van de welvaart! De verdiensten stijgen. Iedere week, iedere maand wordt er meer loon en salaris betaald dan een jaar geleden. Er moet dus meer geld in omloop komen. Stationair blijven, laat staan teruglopen, zou een heel veeg teken zijn.

Zijn er dan geen zwakke plekken? Natuurlijk wel, en die moeten we terdege onderkennen. Een heel belangrijke "zwakke plek" is, dat wij tot onze schade er nog steeds niet in geslaagd zijn het woningprobleem op te lossen. Ook na de vorige oorlog was er een grote achterstand in de woningbouw enz. Maar die was in 1926/1927 ingehaald, dus in ca 8 à 9 jaar. Nu, in 1966, dus na meer dan 20 jaar, zijn wij ondanks (of moet het zijn dank zij!) allerlei overheidsbemoeiing nog niet over de achterstand heen. Laat staan dat ieder naar zijn eigen inzicht en draagkracht in eigen "woningbehoefte" zou kunnen voorzien!

Een tweede zwakke plek, is het enorm toegenomen overheids-apparaat, de overheidsbemoeiing en de "algemene voorzieningen". De gemeenschap moet dit alles kunnen bekostigen. Maar zou dit beslag gaat leggen op een té

groot deel van het gemeenschappelijk inkomen komt het moment dat het niet langer gaat. Wanneer men een overigens prachtige vrachtauto of andere machine regelmatig overbelast zakt het ding voortijdig in elkaar.

Deze zwakke plekken zullen zeer veel aandacht behoeven. Daarnaast blijft echter de vraag of de op de zogenaamde "inflatie" gebaseerde maatregelen zoals: credit-restrictie, hoge-rente-politiek, loon en prijsbeleid, niet radicaal moeten veranderen en in hun tegendeel omgezet, dus ruimte voor creditgeving, goedkope rente, vrije loonvorming en ook vrije prijsvorming. Het falen van het z.g. prijsbeleid is m.i. bewijs van het verkeerde uitgangspunt. De natuur is nu eenmaal sterker dan de leer.

Een goed studie-object voor de wetenschappelijke medewerkers. Maar vooral ook vragen van beleid voor onze partijleiding en Kamerfractie. Vlaardingen, A. W.

NASCHRIFT

Als wij over inflatie willen worden ingelicht lijkt het ons beter een economisch handboek te raadplegen i.p.v. een woordenboek. Overigens hebben wij over de zaak zelf meermalen in ons blad geschreven.

Redactie Ned. Ged.

♦ Zuchtende ouders

Zeergeachte Redactie,

Het is me een behoefte even in de pen te klimmen.

Met belangstelling las ik in Ned. Gedachten no. 35 van 3 sept. het stukje van „Dorpelwachter” getiteld „Ouders naar school?”

Veel kunnen we hieruit leren. Het zou goed zijn, als ouders meer contact met elkaar hadden, om samen te spreken over het moeilijke opvoeden.

Echter was ik het helemaal niet eens met het woordje „zuchten”, dat telkens in dit stukje voorkwam.

Zuchtende vaders, zuchtende moeders... arme kinderen.

Geen wonder als ze dan extra moeilijk in de opvoeding zijn. Als God ons gezondheid en kracht geeft, elke dag opnieuw, mogen we dan niet blij aan het werk gaan, in en buitenshuis?

Onze kinderen moeten we ook daarin een voorbeeld geven om blij, dankbaar en consciëntieus ons werk te doen.

Laten de vaders ook zorgen om 's avonds niet teveel hooi op hun vork te nemen, maar trachten fit te blijven voor hun gezin, voor de opvoeding en voor hun werk. Met Gods hulp een goede sfeer buitenshuis in het werk, binnenshuis eveneens.

En dan vooral bidden, veel bidden om wijsheid, vertrouwen op Gods hulp.

Hoogachtend,

Rijswijk. J. M. Allaart-Schouten.

Kanttekening

De zuchtende moeders enz. doet ons denken aan een verhaal (afkomstig van een predikant) over een moeder met een grote kinderschaar. Zij had maar één geneesmiddel, wonderolie. Was een kind vervelend, op welke manier ook, dan gaf zij een lepel wonderolie. Waren ze allemaal tegelijk vervelend dan gaf zij zich zelf een lepel wonderolie, overtuigd, dat het ditmaal aan haar zelf lag.

Redactie N.G.

♦ Zoetigheid gaat uit van de sterke

Uitgaande van de ietwat stug-aandoende afkorting A.R. van de nogal sterk-aandoende naam Anti-Revolutionair komt men voor de aanverwante jongerenstudieclubs tot de zoete en liefelijkste naam aller jongerenorganisaties... Arjos.

Wanneer onze partij een meer begrijpelijke naam gaat aannemen zal ook de Arjos haar naam verliezen. Toch zullen partij en jongerenorganisatie het er voor over moeten hebben, willen we nog begrepen worden.

Anti-revolutionair betekent tegen alle rebellie, revolutie en niet-rechte toestanden.

We zijn dus ook anti-dictatuur-partij, want het is opstandigheid van

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstreking, in te korten.

de dictator wanneer hij te veel macht aan zich trekt.

Daarom waren we ook even grote tegenstanders van het liberalisme als van het socialisme.

Maar maak het maar met een paar woorden duidelijk.

Groen van Prinsterer bedoelde met „Nederlandsche Gedachten” ook veel meer dan we op het eerste gezicht zouden vermoeden.

Groen van Prinsterer wilde uitgaan van de grondslag waarop de Nederlandse natie is gebaseerd in de Tachtigjarige Oorlog; van een vrije kerk en een vrije staat. Maar maak het maar eens duidelijk.

Ook wanneer we onze partij Christelijke Partij noemen, mogen we verwachten dat deze, uitgaande van het grote begin Jezus Christus, alle eerder genoemde afgeleide beginselen met zich meedragende hiermee werkzaam zal zijn het volk en de volkeren ten baat.

Vanuit dat eerste Woord willen we als christenen werkzaam zijn in de politiek. Arm is die partij die haar middelpunt moet vinden in een zakelijke eenstemmigheid op een bepaald punt.

Wel zal onze christelijke partij zich niet op bepaalde conclusies mogen baseren, maar op de Bijbel alleen. Daarom moet er in onze partij ook meer ruimte zijn voor christen-pacifisten, want die worden thans nog naar de P.S.P. gedreven.

En de jongerenorganisatie zal moeten kiezen tussen:

a. Deel uitmaken van allerlei partijorganen en meebeslissen en trouw zijn aan de partij ook in het stemhokje.

b. Geen deel uitmaken van de partijorganen, niet meebeslissen, gewoon de politiek verkennen en vrijheid in het stemhokje.

Omdat jongeren zich niet willen binden voordat ze weten wat onze partij is, sta ik de laatste keuze voor.

Ziehier de visie van een A.R.-jongere buiten de Arjos.

(Naam en adres bij de redactie bekend.)

Vaste brug bij Muiderberg

De heer Aantjes (A.R.P.) heeft aan de Minister van Verkeer en Waterstaat de volgende vragen gesteld:

1. Is het bericht in het dagblad „Cobouw” van 8 september jl. juist, dat op 7 september de bij Muiderberg te bouwen vaste brug reeds is aanbesteed?

2. Is voorts het in „Cobouw” van 22 juli jl. voorkomende bericht juist, volgens hetwelk toen reeds de aanbesteding was vastgesteld op 7 september 1966 en de gelegenheid tot het aanvragen van een bestek was opengesteld?

3. Indien de voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord, kan de Minister dan meedelen, wanneer de definitieve tekst van het bestek is vastgesteld en wanneer door hem definitief is beslist het aanvankelijke besluit over de doorvaarthoogte te handhaven?

4. Hoe moet verklaard worden, dat op 9 augustus jl. door de Minister van Verkeer en Waterstaat a.i. aan de Voorzitter der Tweede Kamer werd medegegeeld, dat het op dat moment nog niet mogelijk was de vragen van 6 juli te beantwoorden (Aanhangsel Handelingen Tweede Kamer 1965-1966, blz. 1285)?

5. Wat is de reden, dat zelfs op dit ogenblik noch de hoofdvraag noch de bijkomende vragen van 6 juli jl. zijn beantwoord?

6. Is de Minister bereid alsnog de uit de vragen van 6 juli jl. blijkende factoren ernstig te overwegen en eventueel tot een wijziging omtrent de doorvaarthoogte te besluiten, alvorens tot gunning van het aanbestede werk wordt overgegaan?

S. Silvis geen lid van Tweede Kamer

De heer S. Silvis te Barendrecht heeft aan het Centraal Comité van de A.R. Partij meegedeeld, dat hij het Tweede Kamerlidmaatschap, in verband met het vele werk dat dit met zich brengt, onverenigbaar acht met zijn tegenwoordige functie, procuratiehouder bij het Cebeo te Rotterdam. Voor het goed nakomen van de plichten, welke het Tweede Kamerlidmaatschap met zich brengt, was het naar zijn mening nodig een keuze te doen.

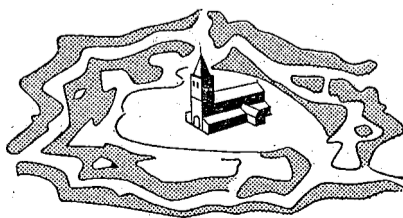
De keuze zich geheel aan de politiek te wijden, kon de heer Silvis niet maken.

Wijziging in partij-secretariaat

IN de vergadering van het Centraal Comité van de A.R. Partij van zaterdag 10 september heeft mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven zijn ontslag ingediend als secretaris van het Centraal Comité in verband met zijn benoeming als lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Van de heer Van der Sluis zal in het openbaar afscheid worden genomen op het najaars-Partij Convent, dat op zaterdag 15 oktober a.s. zal bijeenkomen.

Het Centraal Comité heeft met ingang van 1 oktober a.s. tot zijn secretaris benoemd mr. W. de Kwaadsteniet te Rotterdam, tot heden adjunct-secretaris van het Centraal Comité.

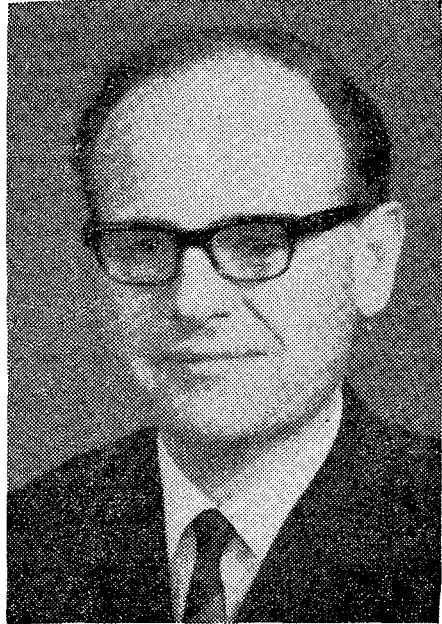
Als adjunct-secretaris wordt ingevolge besluit van het Centraal Comité de heer De Kwaadsteniet opgevolgd door de heer D. Corporaal te 's-Gravenhage, tot heden secretaris van de Nationale Organisatie van ARJOS, terwijl het Centraal Comité besloten heeft nog een adjunct-secretaris te benoemen „aangezien het werk van het partij-secretariaat steeds bredere omvang heeft genomen en nog zal nemen.

**AANNEMINGSBEDRIJF
HARM FOKKENS NAARDEN N.V.**

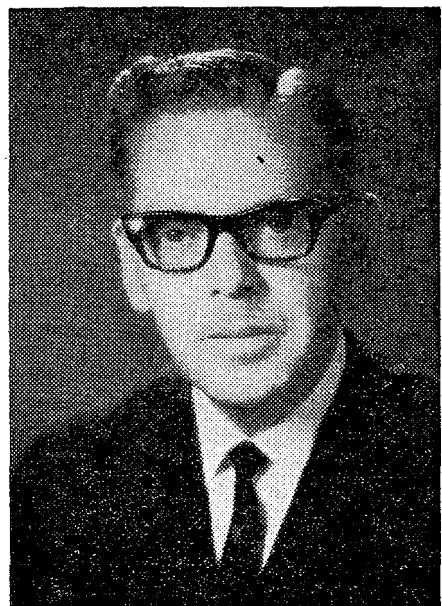
Veranderingen in de staf

NU de heer Van der Sluis zijn benoeming tot lid van de Tweede Kamer heeft aanvaard - een benoeming waarmee wij hem gaarne gelukwensen - gaat hij per 1 oktober a.s. zijn functie van secretaris van het Centraal Comité neerleggen.

Mr. W. R. van der Sluis

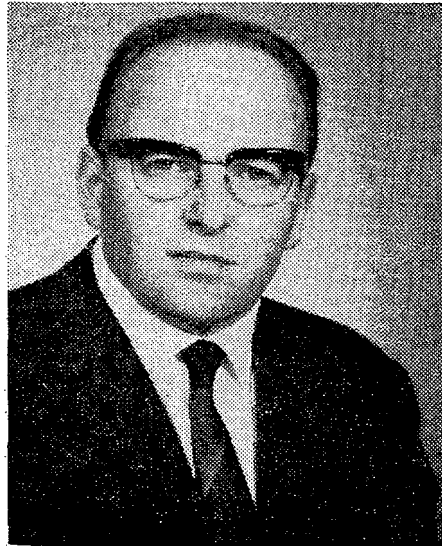
Ik wil hem nu reeds van harte dank zeggen voor het vele werk, dat hij met grote ijver en met enthousiasme in de afgelopen negen en een half jaar voor de partij heeft gedaan. Zijn bedrijvigheid en organisatiedrift is aan allen, die met hem in aanraking kwamen, bekend. Voor de assistentie welke hij mij persoonlijk als voorzitter steeds heeft willen verlenen, ben ik zeer erkentelijk.

Mr. W. de Kwaadsteniet

ALS opvolger van de heer Van der Sluis als secretaris van de partij is door het Centraal Comité unaniem en zonder lange beraadslagingen benoemd de heer De Kwaadsteniet. Dit wijst erop dat deze zich in zijn functie van adjunct-secretaris een vertrouwde en voor de toekomst ook vertrouwenwekkende positie in de partij heeft verworven. Met zijn benoeming wens ik zowel hemzelf als de partij geluk.

Van der Sluis en De Kwaadsteniet zijn personen van een verschillende structuur, waarbij bij de eerste het accent enigermate ligt op een naar buiten tredende uitbundigheid en bij de tweede meer op het zijn van „binnen-vetter”. Maar beide worden gekenmerkt door de bereidheid zich geheel voor de taak, waartoe zij geroepen zijn, in te zetten.

D. Corporaal

ER IS GESCHIED

HET is een bekend adagium in anti-revolutionaire kring: Daar staat geschreven en er is geschied. Het weerspiegelt zich in de andere naam van onze richting: de christelijk-historische richting.

Maar nóóit is dat: „er is geschied” opgevat in deze zin, dat het „historisch geworden” als normatief moet worden beschouwd. Vooreerst kan dat niet. Want het historisch worden gaat dóór, de geschiedenis stopt nergens, en morgen is er dus wat nieuws bij, dat ook historisch is geworden. Wie dan ook verkondigen wil, dat voor ons het historisch geworden niet normatief mag zijn, is bezig uilen naar Athene te dragen. Want wat hij dan beweert is niet alleen altijd de onder ons gehuldigde opvatting geweest, maar een andere opvatting is zelfs niet mogelijk. Tenzij men volkomen willekeurig een bepaalde datum zou willen kiezen en zeggen: wat tot die datum toe historisch is geworden is wel normatief, wat er later nog bij komt, biedt ons geen leidraad of richtlijn. Maar zo'n willekeur is absurd.

Afgezien daarvan evenwel, de historie kan nooit normatief zijn en haar gang bepaalt onze richting niet.

Immers, in de geschiedenis komt zowel Gods genade als de boosheid van de gevallen mens aan het licht. En bij dit alles is er nergens een afsluiting, waaruit wij een slotsom kunnen opmaken.

DAAROM hebben wij ons vroeger in een referaat eens op krasse wijze gekeerd tegen de voor sommigen zo aangename stelling: de wereldgeschiedenis is het wereldgericht. Die stelling sluit zelfs aan bij het populaire gezegde: boontje komt om zijn loontje. Zij is bovendien, en dat zegt veel meer, niet vreemd aan psalm 73:16-20. Maar zij is veel te absoluut. Wij zien soms in de geschiedenis, dat er een vreselijk gericht gaat over de boosheid der mensen. Wij merken ook op, dat de zonden der vaders bezocht worden aan de kinderen. Maar als wij onvoorzichtig zijn in ons oordelen en in onze conclusies, en doen, alsof zij samen met de Here zijn geweest, toen er oordelen kwamen over de aarde, dan staat daar weer tot onze waarschuwing Lucas 13:1-5.

De wereldgeschiedenis is niet het wereldgericht; dat wereldgericht moet nog komen en het komt, als de Rechter van hemel en aarde komt. Wie zou het dan ooit in zijn hoofd krijgen om te beweren dat het historisch geworden ons tot een leidraad en norm kan zijn bij het politieke handelen, een tweede leidraad, na de eerste, die ons in de Bijbel is gegeven? Het is dan ook nooit zo uitgelegd, nooit bedoeld, noch beweerd. Wie tegen zulke opvattingen meent te moeten vechten en dat zelfs meent verplicht te zijn aan een soort nieuwe Gereformeerde oriëntatie, vecht tegen windmolens. En dat kan men beter aan Don Quichot overlaten.

DAAR staat geschreven en daar is geschied. Wat geschreven is, komt tot ons met Goddelijke autoriteit. Gij zult en gij zult niet, Gods gebod is zeer wijd. Het grijpt het gehele leven aan. En dat betekent, dat het ook richtend gaat over alle historie.

Het sanctioneert de geschiedenis niet, maar brengt ze onder de kritiek.

Daar komt nog iets bij, waardoor het voorgaande wordt versterkt. Toen Aäron zich tegen Mozes verontschuldigde over het maken van het gouden kalf bij Horeb, zei hij, dat de kinderen Israëls het goud hadden gebracht, „en ik heb het in het vuur geworpen en toen is dit kalf eruit gekomen.”

ALS nieuwe adjunct-secretaris is door het C.C. benoemd de heer D. Corporaal, tot dusver secretaris van de Arjos. Het verheugt mij, dat de heer Corporaal, die als Arjos-secretaris zijn sporen in het jongerenwerk verdiend heeft, thans in de staf van de partij wordt opgenomen.

Intussen is reeds bekend geworden dat het Centraal Comité besloten heeft deze staf nog met een tweede adjunct-secretaris uit te breiden. Naar de daarvoor geschikte en in het „team” passende figuur wordt op dit ogenblik gezocht.

Tenslotte zou ik willen stellen, dat de functionering van een naar buiten optredende staf van het partij-secretariaat alleen tot haar recht kan komen wanneer de overige medewerkers van het partijbureau daarvoor hun onmisbare hulp verlenen. En ik kan u verzekeren, dat zij dit onder leiding van de bureau-chef, de heer Van der Wees, met inzet van al hun krachten en tijd doen. Mede daardoor zal de verandering in de staf niet zoveel veranderingen in het werken van de partij als organisatie met zich mee brengen.

Met alle medewerkers tesamen gaan wij nu opnieuw aan de slag.

Berghuis

Je zou zo zeggen, hè. Daar komt er zomaar een kalf uit... Historisch geworden. Maar in werkelijkheid heeft Aäron het kalf gemaakt. Het staat in hetzelfde hoofdstuk, Exodus 32.

Het is vaak een goedkoop verhaal, als men spreekt over historische ontwikkeling, terwijl men bedoelt menselijke makelij.

MAAR natuurlijk, als we onze daden onderbrengen onder het hoofd historische ontwikkeling, dan bereiken we twee dingen. We schuiven de eigen menselijke verantwoordelijkheid weg en schrijven goed en kwaad op naam van een ander. Op naam van een bewegende kracht, die het leven verder stuwt op de weg der noodzakelijkheid, of op naam van God, die alle dingen regeert. Maar dat laatste dan met uitschakeling van onze verantwoordelijkheid voor wat we doen en nalaten, en onze christelijke plicht om alle dingen te toetsen en het goede te behouden.

En als we die weg opgaan, dan kunnen we op een romantische manier onze vereringen brengen bij alles wat oud is en klassiek. Maar wij kunnen ook offers plengen bij de allernieuwste historische ontwikkelingen, en davepen met het moderne levensgevoel, dat als een geheimzinnige zaak in de diepte is gegroeid, historisch gegroeid, en nu aan het licht treedt in allerlei „kunst”, die omdat zij zich als kunst aandient, uit de staatskas moet worden gefinancierd. En de moderne mens kan zich dan verder als wijlen Pilatus een wasbekken en een handdoek laten brengen, want hij zelf is onschuldig; het groeit allemaal zo, en het is modern, en het komt uit een vulkaan, en het is levensgevoel, er is misschien wel iets goddelijks in alle gebeurtenissen. Maar de menselijke verantwoordelijkheid en de plicht om te kiezen en daarna te handelen naar het gebod Gods krijgt op die manier een deuk.

— „Maar God zal mij regeren als een goed instrument.” —

Dat is de andere kant van de zaak. De Here regeert en Hij volvoert zijn raad. Ook — en op bijzondere wijze — door wat de mensen doen, naar eigen verantwoordelijke keuze.

De christenen in alle tijden weten van dit moeilijke vraagstuk en Luther en Hendrik VIII kruisten de degens over de vrije of de knechtelijke wil. En onze „Vaderen”, die in niets te kort wilden doen aan de belijdenis van Gods soevereine wil, verklaarden tegelijk, „de mens is niet een stok en een blok.”

De Goddelijke soevereiniteit sluit de menselijke verantwoordelijkheid niet uit. Het is nog pas zo gesteld op een congres van S.S.R. En het kan alleen gesteld worden als een waarheid, die reeds eeuwen lang werd beleden en allerminst kan worden gezien als een vrucht van veranderd Gereformeerd denken.

Ontelbaar zijn de vertogen over dit vraagstuk, waar we nooit uitkomen. En — waar wij elke dag uitkomen, in elk waarlijk christelijk gebed. Want als wij de handen ineen leggen tot gebed, dan leggen wij ook ineen het belijden van onze schuld, die er alleen kan zijn, als we verantwoordelijk zijn, en onze eerbiedige belijdenis, dat we ons zonder de Here noch roeren, noch bewegen kunnen, en dus bidden om Zijn genadige zorg over ons.

So het de wil des Heeren te dien tijt waer gheweest, Hadd' ick gern willen keeren

Van U dit onwaer tempeest,
Maer de Heer van hierboven,
die alle dinc regeert,
Dien men altyt moet loven,
En heeft het niet bhegeert.

DE Here regeert, en kan een volk ook leiden door de diepte. En dan blijft het staan: dien men altijd moet loven. — De Here regeert.

Dat wil zeggen: de leiding Gods is in de geschiedenis. Hij voert zijn plan uit. En Hij geeft Zijn zegen.

Maar wéér is hier een grote vergissing mogelijk, nl. dat we succes en zegen verwarran. Bismarck heeft een weergaloos politiek succes gehad, maar het zou al te lichtvaardig zijn, dit succes te zien als een Goddelijke approbatie.

Er is geschied — dat kan niet betekenen, dat we uit de loop der historie de wil van God kunnen aflezen, of het historisch geworden als normatief hebben te verdedigen. Waarom het dan wél zo is gezegd: Daar is geschreven en er is geschied, daarop hopen we nog terug te komen. A.

School-Slag GIRO 515 HILVERSUM

Mr. Jonkman

De heer Jonkman heeft afscheid genomen van de Eerste Kamer.

Een woord van hulde is geheel op zijn plaats. De heer Jonkman was een president, die er wat van wist te maken. Zijn leerschool had hij in Ned. Indië als voorzitter van de Volksraad.

In Japanse gevangenschap heeft hij lichamelijk veel geleden, wat van hem bijzondere wilskracht eiste, om het niet-temin tot zijn 75ste jaar vol te houden.

Als voorzitter van de Eerste Kamer liet hij duidelijk blijken, dat hij de betekenis van deze Kamer in ons staatsbestel duidelijk zag en op gevarieerde wijze wist te omschrijven.

Zijn speeches, waarmee hij elk jaar zijn presidium aanvaardde, waren daarvan telkens weer het bewijs.

Als voorzitter was hij soepel, slechts een héél enkele maal scherp en strak. Hij was koningsgezind in de beste zin van het woord, had hart voor onze nationale instellingen. Het was voor hem een groot moment, toen op zijn initiatief werd herdacht, dat in Nederland gedurende vijf eeuwen de Staten-Generaal — zij het op verschillende wijze — als volksvertegenwoordiging optrad.

Op treffende wijze heeft mr. Jonkman in dagen van nationale vreugde of in dagen van rouw de gevoelens der Kamer vertolkt.

Daarbij verzuimde hij nimmer, als dat gepast was, te wijzen op Hem, die het al regeert.

Met mr. Jonkman heeft een voorzitter van formaat en van een bijzondere stijl afscheid genomen.

PRINS N.V. - DOKKUM

(METAALVERWERKENDE
INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEGWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 2043

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-3921* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelanden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers. Kappen, Regels, Stijlen, enz.

VAN 10 tot 21 augustus j.l. werd te Tokio de zesde Algemene Vergadering gehouden van de World Assembly of Youth, kortweg Way genoemd.

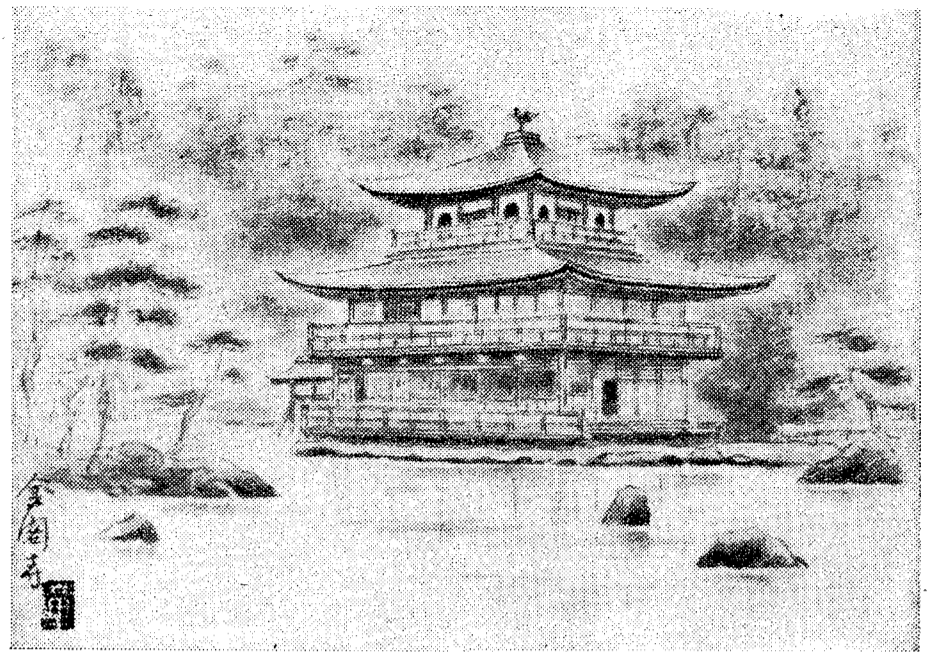
In de Way is het internationale jeugd en jongerenwerk van de vrije wereld georganiseerd.

De Algemene Vergadering had als thema „Jeugd en de uitdaging van de ontwikkeling.”

Jonge mensen uit meer dan 90 landen waren vertegenwoordigd.

Namens de Nederlandse Politieke Jongeren Contact Raad (N.P. J.C.R.) woonde onder andere D. Corporaal de Algemene Vergadering en het daaraan verbonden congres bij.

Tevens nam hij deel aan een excursie van 8 dagen door een deel van Japan. In dit eerste artikel vindt u een aantal algemene gegevens in enkele impressies.

De Kinkaku-Ji-tempel in Kyoto

In het land van de Rijzende Zon

JE bent het je eigenlijk nauwelijks bewust dat je in een geheel ander werelddeel terecht bent gekomen als je in Tokyo uit het vliegtuig stapt. Natuurlijk, je merkt het aan het klimaat. De hitte slaat je tegen — tenminste in augustus — ook al landt men 's avonds om elf uur.

Maar verder beseft je amper dat men vroeger zes tot acht weken onderweg was per schip voordat men Japan had bereikt. Nu is het met een Boeiing „slechts” ongeveer 17 uur vliegen.

De wereld is klein geworden en als gevolg van de ontwikkeling der techniek zijn er geen verre landen meer. Maar men realiseert zich dit meestal eerst goed als men het zelf meemaakt.

Zo'n reis is overigens op zichzelf al een belevenis. Van Kopenhagen naar Anchorage vlieg je 8 uur en 20 minuten. Dat is een hele tijd, maar je beseft het niet. Hoe gaat dat, men praat met zijn medepassagiers, men krijgt eten en drinken in overvloed, er wordt een film vertoond, men krijgt gelegenheid om een slaapje te doen.

Je zou eigenlijk de nacht tegemoet moeten gaan, maar het blijft dag. Dat komt omdat je langs de pool vliegt. In Anchorage mag je uitstappen, een verfrissing gebruiken en wat rondlopen. Overigens, voordat ik me op de reis voorbereide had ik nog nooit van deze plaats gehoord. Misschien een leemte in m'n algemene ontwikkeling. Maar ja, Alaska ligt voor onze begrippen toch ver weg. Als je deze plaats in de U.S.A. hebt verlaten vlieg je ongeveer 6½ uur voordat je bij Tokyo landt.

Westers

Vooralsnog houd je een westerse indruk. Een vliegveld is nu eenmaal een vliegveld en derhalve maakt het wat dat betreft niet veel verschil of je op Schiphol of Haneda (vliegveld bij Tokyo) bent.

Vervolgens word je in een westers hotel (met air-conditioning) ondergebracht waar je 10 dagen moet congresseren, zodat je er direct niet toekomt om te wennen aan een ander werelddeel en aan een land dat nieuw voor je is.

Die air-conditioning is echter een ding waar je — als westerling — blij mee bent. De atmosfeer is in augustus vaak verschrikkelijk in Tokyo. Het is dan volop regentijd. Dat betekent niet dat het altijd regent, maar wel dat het vaak erg bewolkt is en als gevolg daarvan blijven alle kwalijke dampen boven Tokyo hangen. En kwalijke dampen zijn er daar heel wat, want Tokyo heeft ook z'n fabrieken en vergeet vooral niet de uitlaatgassen van de vele taxi's. Kortom, het is erg benauwend.

Bevolking

Tokyo is een mensenpakhuis. Je zou haast zeggen een mierenhoop. De plaats heeft ruim 11 miljoen inwoners. Dit betekent dat 1 op de 9 Japanners in deze stad woont. Tokyo heeft een oppervlakte van een 2.000 km². U voelt wel dat de mensen er zeer dicht o, elkaar zitten. Er zijn gebieden waar ruim 1500 personen op één km² wonen, maar ook gebieden met ongeveer 30.000 mensen. Een gezin telt in Japan (gemiddeld) 4 à 5 personen.

Deze sterke bevolkingsdichtheid brengt heel wat problemen met zich mee (verkeer, woongelegenheden, recreatie enz.). Op bepaalde uren van de dag kun je als het ware over de hoofden van de mensen lopen.

Trouwens meer dan 1/5 deel van de Japanners woont in een stad die meer dan 1 miljoen inwoners heeft. Wat dat betreft zijn er diverse grote bevolkingsconcentraties.

Miroku Bosatsu

Maar zoals in Tokyo komt het verder in Japan nergens voor. De tweede stad, Osaka — het centrum van het handelsleven — telt tegen de 4 miljoen inwoners.

Japan heeft nu ongeveer 99 miljoen inwoners, in 1912 waren het er 50 miljoen. Dit betekent dat de bevolking in 55 jaar tijds ongeveer is verdubbeld.

Er zit nogal een en ander aan vast om zo'n enorme groei van de bevolking op te vangen, om al die miljoenen werk en voedsel te geven.

U moet zich dan tevens voorstellen dat het land wat oppervlakte betreft ongeveer gelijk is aan Finland. Hierin zijn dan niet alleen de 4 hoofdeilanden begrepen, maar ook de 3000 kleine eilanden die het Japanse rijk telt.

Heiligdommen

Wat opvalt is de netheid van de mensen. De meeste zijn goed gekleed. De straten zijn veel schoner dan in Nederland. Dat was niet alleen in Tokyo zo, maar ook in de andere plaatsen die we bezochten.

Hoewel, ook in Japan zie je veel „papierprikkers”, want de Japanners houden van zoetigheid en snoep en niet iedereen doet de verpakking daarvan in een vuilnisemmer. Met name bij de oude tempels (Boeddhistisch) en schrijnen (Sjintoïstisch) zie je veel kramen met allerlei spullen, onder andere veel souvenirs.

Voor veel Japanners zijn de oude heiligdommen bezienswaardigheden geworden.

„De mensen komen niet meer voor aanbidding van de godheid”, klaagde een priester met wie ik een gesprek had, „maar men vindt het slechts interessant om de oude tempels te bekijken”.

Sommige tempels zijn rijk. Doordat ze er fraai uitzien komen er veel bezoekers en die bezoekers besteden in ieder geval wel een paar honderd yen. Ze kopen een set kaarten, een pagode of iets anders. Het kan ook gebeuren dat ze hun kinderen koekjes laten voeren aan de heilige herten, die soms in vrij grote getale rond de tempels lopen.

In sommige gevallen moet men entreegeld betalen voor het bezoeken van een tempel, maar niet in alle gevallen.

Er wordt duidelijk onderscheid gemaakt door de Japanners tussen het ene heiligdom en het andere. Ook een Japanner reinigt zich niet altijd als hij een tempel betreedt. Dat reinigen bestaat uit het gieten van water over de handen en het spoelen van de mond. Doe je dat niet dan wordt de god toornig. Maar, zoals gezegd, vele trekken zich daar niets van aan.

Een aantal personen knielde wel en offerde geld. Ze waren echter ver in de minderheid.

Boeddha

De officiële cijfers die worden gepubliceerd door de officiële instanties, wijzen uit dat 55 miljoen van de Japanners Boeddhist is. In hoeverre er een vraagteken achter deze cijfers gezet moet worden is mij niet bekend. Heel velen staan echter zeer sceptisch tegenover deze godsdienst.

Het Boeddhisme kent veel sekten en het aantal neemt nog steeds toe. In het Boeddhisme zijn ook vernieuwingsbewegingen werkzaam, die wel nieuwe aanhang krijgen.

Aan een Boeddhistische priester vroeg ik hoe groot het aantal personen was dat tot zijn stroming behoorde. Hij antwoordde: „wij houden geen statistieken bij”. Hij wist ook niet hoeveel personen jaarlijks de tempel bezochten.

Ik vroeg daarop hoeveel ansichtkaarten ze per jaar verkochten. Hij kon niet zeggen hoeveel, maar verzekerde dat ze-gelukkig-veel verdienden.

Op mijn vraag of ze missionaire activiteiten ontwikkelden zei hij dat dit niet nodig was, want de mensen kwamen immers wel naar de tempel.

Over de toekomst van het Boeddhisme had hij niet nagedacht. Dat was niet nodig ook. Je moest jezelf oefenen in zelfdiscipline en je moest trachten te volbrengen wat Boeddha vroeg. Om de rest behoefde men zich dan niet te bekommeren.

Er zijn in het Boeddhisme ook andere stromingen. Niet voor niets is het Boeddhisme in Amerika en Europa actief. En het boekt nog successen ook. Het viel mij op dat in sommige tempels inzamelingen werden gehouden voor de hongerslijdende bevolking van India.

Dit ging onder het motto dat Boeddha het eerst in India was geweest en vandaar naar Japan was gekomen en dat het volk daar en hier de zegeningen van Boeddha had ervaren. Nu er moeilijkheden waren in India mocht men niet afzijdig blijven.

Shinto

Veel Japanners zijn Boeddhist en Shintoïst tegelijk. Het heet dat de keizerlijke familie afstamt van de Shinto en ook zijn plaats op aarde bekleedt. Bij geboorte en huwelijk gaan veel Japanners naar de Shinto-schrijn. Bij overlijden begeeft men zich naar de Boed-

dha-tempels. De voorvader-verering neemt nog steeds een vrij grote plaats in. Al wordt dit bij de jongere generaties wel veel minder.

Het Shintoïsme zou men een mengeling van religie en nationalisme kunnen noemen. In de oorlog werd het Shintoïsme dan ook door de toenmalige machthebbers zeer bevorderd. Men kon zich moeilijk onttrekken aan allerlei plechtigheden.

In de loop van de jaren bleek echter dat Shinto het bij het verkeerde eind had gehad en de belangstelling ervoor ging na de oorlog sterk achteruit. Maar ook nu is het moeilijk om vast te stellen hoeveel Japanners het Shintoïsme iets zegt. Bij een eventueel sterk herlevend nationalisme kan het Shintoïsme wel eens weer nieuwe kansen krijgen.

Overeenkomstig de Japanse grondwet bemoedigt de overheid zich niet met de godsdienst. Godsdienst en staat zijn volkomen gescheiden. Subsidies — in welke vorm ook — komen niet voor.

Typisch Japans

Japan is in veel opzichten anders. Neem nu Tokyo, daar hebben de straten geen namen. Dat levert soms nogal wat moeilijkheden op als je ergens heen wilt. Het kan je gebeuren als je bijvoorbeeld naar het volkenkundig museum wilt dat een taxichauffeur je naar een ander deel van de stad brengt.

Het veiligst is het dan ook altijd om in je hotel in het Japans te laten opschrijven waar je heen wilt. Dan heb je tenminste kans dat je komt waar je wezen moet. Een garantie is dat overigens allerminst.

Op een bepaald moment zou de Nederlandse delegatie naar de Nederlandse ambassade gaan. Voor ons hotel stonden 25 taxi's, maar geen van de chauffeurs wist de ambassade te vinden.

De taxi is in Tokyo een goedkoop vervoersmiddel. In ons land is een taxi ongeveer 4 x zo duur. Wel houd je af en toe je hart vast, want alles kan. Men neemt nogal eens wat risico's.

Het viel me op dat weinig taxi-chauffeurs Engels kunnen spreken. Je moet ze haast met een lantaarntje zoeken.

Trouwens heel veel Japanners hebben er moeite mee om zich in het Engels uit te drukken. Ik wil niet beweren dat ik perfect Engels spreek, maar het was niet alleen mijn ervaring dat met veel personen, die hadden meegedeeld Engels te spreken, praktisch geen gesprek te voeren was.

Onlangs bezocht een Japanse jeugdgroep Nederland en daarmee hadden wij precies dezelfde ervaringen.

Volgens sommige Japanners moesten de moeilijkheden bij het spreken geweten worden aan het onderwijs. Op de scholen leert men — over het algemeen — wel de schrijfwijze. De vreemde taal kan men schrijven. Maar men doet praktisch geen ervaring op in het spreken.

Bovendien is het Japanse schrift heel anders. Dit schrift bestaat uit een aantal karakters. Men heeft de neiging om een aantal kleine woorden van een vreemde taal aan elkaar te plakken en deze woordjes dan als een woord te beschouwen. Dat geeft natuurlijk grote moeilijkheden.

De Nederlandse economische missie, die vorig jaar naar Japan is geweest, had dezelfde ervaringen opgedaan.

Er komt voor de Japanner nog een moeilijkheid bij wanneer hij met een Westerling praat. Hij formuleert veel minder direct en zal zijn vragen niet rechtstreeks stellen. Het is bovendien onbeleefd om met een vreemdeling van

mening te verschillen. Als je dus niet oppast met de formulering van je vraag heb je kans dat hij „ja” zegt, terwijl hij er in zijn hart van overtuigd is dat het „neen” moet zijn.

Door de wellevendheidsnorm zal hij er ook niet gauw toe komen om te zeggen dat hij een bepaalde vraag niet begrijpt.

Als u ooit nog eens naar Japan mocht gaan, neem dan een paar echte Hollandse poppen mee voor uw relaties. Zowel mannen als vrouwen zijn daar gek op. Degene aan wie u een pop hebt gegeven is een vriend van u voor uw leven.

Gezinsleven

Tenminste de helft van de huwelijken in Japan wordt gearrangeerd. Dat betekent dat niet in eerste instantie de jongen en het meisje zelf de levenspartner kiezen, maar dat de ouders of andere verwanten de contacten leggen.

Zij sturen bijvoorbeeld een foto van hun dochter naar de ouders van een jongen, die zij een goed echtgenoot voor haar achten. Daarbij gaat dan de vraag aan de andere ouders of het hun een goede gedachte lijkt dat beide betrokken personen met elkaar in contact komen. Als deze ouders er iets in zien, wordt er een avondje gearrangeerd en blijkt dat de betrokkenen verdere kennismaking op prijsstellen, dan volgt er meestal vrij spoedig een verloving.

Het is ook mogelijk dat bijvoorbeeld een werkgever op deze manier een vrouw voor een van z'n werknemers zoekt, want de verhoudingen zijn er nogal patriarchaal.

Er zijn jongeren die de zojuist geschetste gang van zaken verwerpen als belachelijk. Maar het is heus niet zo dat alleen op het platteland nog gearrangeerde huwelijken voorkomen.

Diverse jonge mensen zetten een bedenkelijk gezicht toen ik hun vroeg of hun ouders het goed zouden vinden als zij zondermeer een avond met een vriend of vriendin uit zouden gaan.

De meesten van de jongeren die ik heb gesproken vonden dat het veel voordelen had wanneer ouders of verwanten een huwelijk arrangeerden. Hun ouders hadden ervaring in het leven opgedaan. Zij kenden over het algemeen de familie waaruit eventueel hun partner zou komen en dat betekende dat je er meestal zeker van was dat je in het huwelijk trad met iemand die bij je paste en met iemand die van gelijke stand was.

De overheid stimuleert family-planning. Abortus is bij de wet toegestaan, evenals sterilisatie. In hoe grote mate beide middelen worden gebruikt is mij (nog) niet bekend. Tot nu toe heb ik geen gegevens te pakken kunnen krijgen.

In ieder geval is het geboortepil het laagste in de wereld. (2,5 per echtpaar). Man en vrouw zijn voor de wet gelijk. Ze hebben gelijke rechten. Voor de oor-

log was dit niet het geval, toen had de vader groter gezag. Het aantal getrouwde werkende vrouwen neemt vrij snel toe.

Of de vrouw in Japan in de praktijk ook volledig geëmancipeerd is heb ik niet kunnen bekijken. Ik herinner me twee uitspraken.

Een vrouw zei: „Japan is een typisch mannenland, vrouwen komen er niet aan bod”. Een man: „Als je je salaris hebt gebeurd, behoort je het salariszakje aan je vrouw te geven en je mag er vantevoren niets voor je zelf uithalen.”

Landbouw

Mac Arthur is een begrip voor veel Japanners. Er wordt veelal met eerbied over hem gesproken. Met name de landhervorming die hij in 1946 doorvoerde heeft diepe indruk gemaakt. Het gevolg was veel goodwill voor de Amerikanen, al komt daar inmiddels hier en daar wel enige kentering in.

Verschillende keren heb ik horen zeggen „Als de Amerikanen in Vietnam voor zo'n landhervorming hadden kunnen zorgen, dan had de Vietcong geen voet aan de grond gekregen.”

Na de hervorming in 1946 nam het aantal agrariërs sterk toe. Men was nu eindelijk af van de feodale verhoudingen. Maar men had niet voorzien dat veel van de bedrijven te klein waren en dat er een groot verschil in inkomen zou ontstaan tussen de industriële en de agrarische wereld.

Zelfs nu nog in 1966 is ongeveer 60% van de „bedrijven” kleiner dan 1 hectare, dat wil zeggen dat dit zo'n 3,5 miljoen bedrijven zijn.

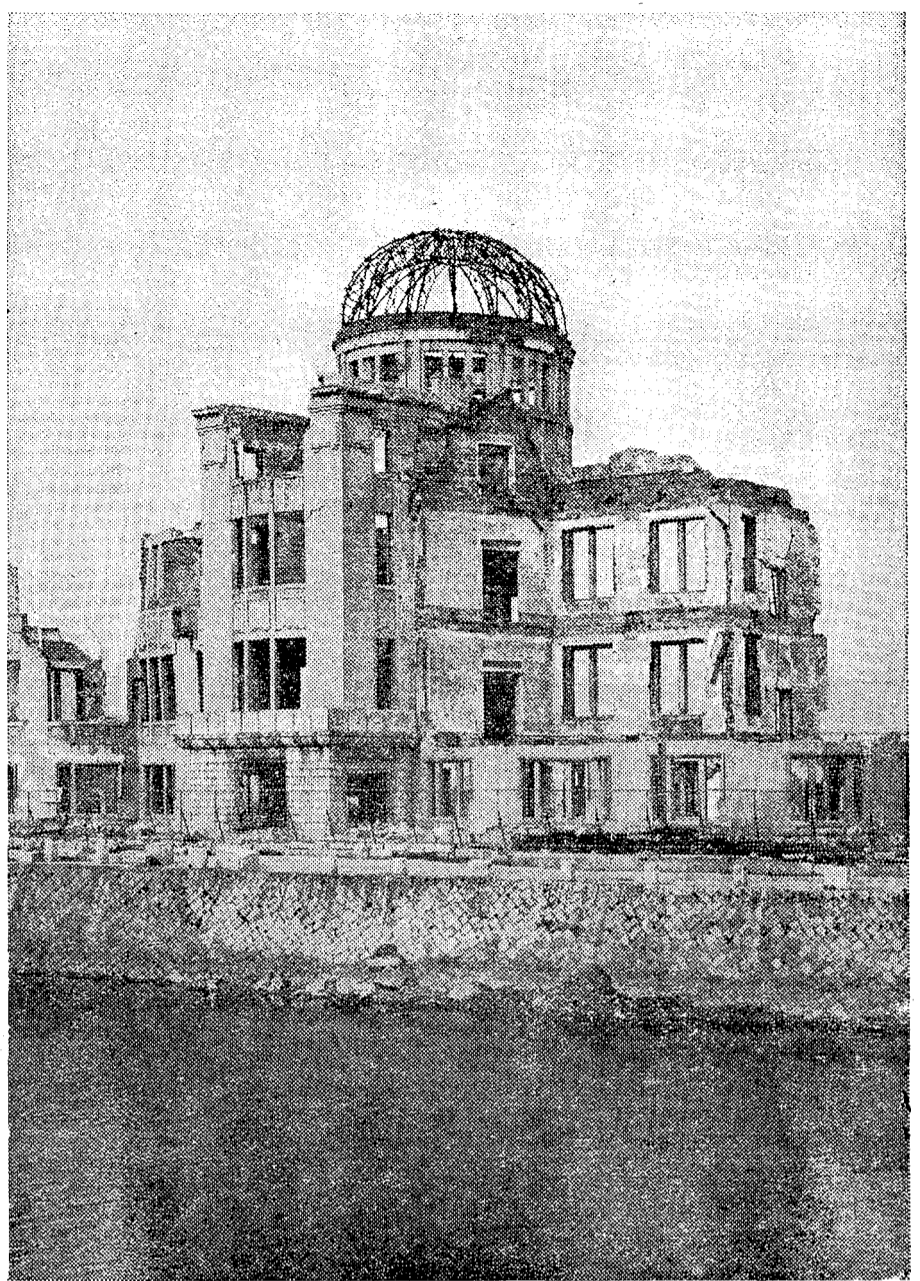
Voor veel agrariërs is de landbouw dan ook een nevenfunctie geworden. Volgens de officiële cijfers heeft 80% van de agrariërs een baan in één of andere tak van industrie.

Het aantal bedrijven loopt ook terug en met name veel jonge mensen keren het platteland de rug toe. Men spreekt in Japan wel over de „san-chan-farming”. (san = drie, chan = familie). Daarmee wordt bedoeld dat de landbouw een familie-bedrijf is geworden waarbij de volgende drie personen betrokken zijn: de grootmoeder, de grootvader en de moeder.

In het licht van het Japanse landbouwverleden levert een „ruilverkaveling” in Nederlandse zin nogal wat moeilijkheden op. Maar dat niet alleen, ook de ongunstige ligging van veel land houdt een efficiënt gebruik van grond en machines tegen.

Het ministerie van landbouw doet echter wat het kan om de activiteiten van landbouwcoöperaties te bevorderen. In 1947 is er al een speciale wet gekomen met het oog op de coöperaties. Van deze coöperaties — waarbij het merendeel van de agrariërs is aangesloten — worden machines, zaden en dergelijke aangekocht, die dan voor gemeenschappelijk gebruik zijn bestemd.

Ook in deze coöperaties vindt een

Wat er overbleef van het Jaarbeursgebouw op 150 meter van het centrum van de explosie in Hiroshima.

concentratie plaats. Een aantal jaren geleden telde één coöperatie gemiddeld zo'n 600 leden, maar door samensmelting en dergelijke nu al vaak 7 tot 10.000 leden.

Veel coöperaties leggen zich niet alleen op de inkoop van goederen toe, maar ook op de verwerking en de verkoop van de produkten van hun leden.

Zo hebben we onder andere een coöperatie bezocht die sinaasappelen tot jus d'orange verwerkte, die perziken inblikte enz.

Gedeeltelijk was dit proces geautomatiseerd, maar men zou daarbij veel verder kunnen gaan. Af en toe heb je het gevoel dat dit echter niet zo belangrijk is, omdat een paar arbeidskrachten meer of minder er niet toe doen.

Dat gevoel kreeg je ook bij het bezoek aan verschillende musea.

Daar zag je — tot je verbazing — dat een aantal mensen gras aan het snijden was. Maar ja, wie weet hoe vreemd ze onze opvatting vonden dat je het beter met een machine kon doen.

Dr. A. W. Bronsveld: C.H.-man van het eerste uur

OFSCHOON noch de Anti-revolutionaire, noch de Christelijk-historische partij-groepering een kerkelijke partijformatie is, hebben toch altijd verschillen van inzicht bestaan omtrent de verhouding van kerk en staat. Dat blijkt reeds uit de correspondentie en publicaties van de mannen van het eerste uur van de beide partijen.

Dr. A. W. Bronsveld, zijn visie op een halve eeuw. Zo is de titel van een door dr. L. C. Suttorp geschreven boek, dat kortgeleden verscheen bij Van Gorcum te Assen. In dit boek wordt de Nederlands Hervormde godgeleerde Andries Willem Bronsveld, die in 1839 te Harderwijk geboren werd en in 1924 te Utrecht overleden is, geschetst in zijn betekenis voor het kerkelijke en politieke leven, maar ook voor de voorlichtende arbeid, welke hij in boek en blad verricht heeft.

Bronsveld was de kritische begeleider van de politiek van de dag. Uit dit boek blijkt wel heel duidelijk, dat Bronsvelds houding tegenover de politiek in het algemeen, sterk genuanceerd was. Meermalen komt het voor, dat hij zich in zijn kronieken niet met de politiek wil inlaten, maar dat de politiek zich toch met hem bemoeit.

En dan te bedenken, dat deze godgeleerde zich politicofoob, dat wil zeggen: kopschuw voor de politiek noemde! „Nu en dan”, zo schreef hij eens, „kan ik de

gedachte niet van mij weren: doen wij, christenen, er goed aan met ons te begeven op politiek terrein?” In dit verband vroeg hij zich af, of een eventuele stembusoverwinning niet te duur gekocht wordt en of het noodzakelijk is, een politieke partij te vormen. „Is het ons niet genoeg, christen te zijn? Kan de belijdenis van het Evangelie niet samengaan met het zich schikken onder een regering, die onze sympathie niet bezit? Licht onze kracht niet in het dragen en verdragen veel meer dan in het heersen?” Hij bekende evenwel ook, „dat het zijn nut heeft na te gaan welke regeringsvorm, naar de bedoeling Gods, het meest strookt met het karakter van een volk”.

Bronsveld ging van het standpunt uit, dat de problemen van kerk, school en maatschappij prevaleerden boven de staatkundige problemen.

Groen van Prinsterer was een vriend van hem, maar vond wel, dat hij overdreven kopschuw was voor de politiek. Bronsveld daarentegen hield vol, dat het niet te doen moest zijn om stemmen, doch om zielen te winnen. „De overwinningen worden niet behaald op het Binnenhof, maar in de binnenkamer,” is een bekende uitspraak van hem.

Bronsveld werd toch een grote man in de Christelijk-historische Unie: daarbij had hij over een aantal zaken strenge opvattingen: zo was hij een tegenstander van de coalitie, een tegenstander van Rome en ook van dr. Kuiper, ofschoon hij aanvankelijk met vreugde het feit van Kuipers verkiezing in de Tweede Kamer begroet had. Waar hij de geestelijke vrijheid van het protestantisme bedreigd achtte, was hij op zijn post. Daarom meende hij niet alleen het Rooms-katholieke clericalisme, de

ADRESSEN VOOR HANDEL EN INDUSTRIE

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Schudden? Goed
Goed schudden? Beter
Ideaal schudden .. Eureka

N.V. „Eureka“ Landbouwmachinefabriek

DRACHTEN
voorheen Fa. J. v. d. WOUDE

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

HYDRAULISCHE PERSEN

IN ALLE UITVOERINGEN

Circa 400 in Nederland geplaatst

HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU

J. MOOI

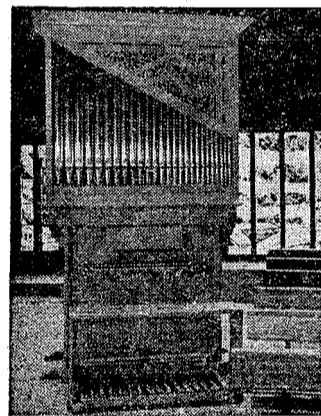
Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

„MIEDEMA“ landbouwwagens
„MIETRA“ transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

ECHTE
KERKORGELS
ook voor
kleine kerken

ORGELBOUW
Ernst
Leeflang

Apeldoorn
Telefoon 05760-17582

Opel - Chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

BINK'S AUTOBEDRIJF N.V.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

VOOR UW WASGOED

èn

UW STOOMGOED

Wasserij en Chemische Wasserij DE LELIE,
Bergen op Zoom - Telefoon 01640 - 5171

Depots en filialen in geheel Zeeland
en West-Brabant.

CHRYSANTENGAAS!

Gelaste vierkante mazen. Na het lassen gegalvaniseerd. Op rollen van 100 meter. Maaswijdte 12½x12½ cm., draaddikte 1,2 mm. Leverbaar in de breedten 50, 75, 100, 112½ en 125 cm. Draaddikte 1,5 mm. Maaswijdte 17x20 cm. 100 en 120 cm. Gaat jaren mee. Zeer veel arbeidsbesparing. Bestel tijdig dit voorkomt teleurstelling. Ook uw adres voor anjerstoelen en verdere benodigdheden voor uw bloemencultuur. Billijke prijzen. Bij grote kwantums extra korting. G. v. Egmond Dzn., Tuinbouw- en Verpakkingsmateriaal. Rijnsburg. Tel. 01718-3478.

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16

ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

A.R. parlementariërs op indringende wijze met de Friese problemen

• Vervolg van pag. 1

Stimuleren

Het zal iedereen duidelijk zijn dat Friesland rekent op een redelijk aandeel in de ontwikkeling, die ons land — zeg tot het jaar 2000 — te wachten staat. Jaarvan getuigde ook de cause-rie van de heer Okma. Indien Nederland in het jaar 2000 ongeveer 20 miljoen inwoners telt, dan zal Friesland er circa 1 miljoen bevatten. Een verdubbeling van het huidige bevolkings-tal dus. Dat schept problemen, waar een goed bestuur vooral rekening mee houdt. Bijvoorbeeld op het stuk van de werkgelegenheid. Liep de migratie de laatste jaren — gelukkig — terug, in 2000 zal het aantal arbeidsplaatsen ongeveer 340.000 moeten bedragen. Dat is 170.000 meer dan thans.

Dat schreeuwt om stimulering, vooral in de sfeer van de industrialisatie. Anders dreigt een enorme structurele werkloosheid, waarover de Friezen in de beruchte dertiger jaren en ook in de periode 1957-1958 een hartig woordje konden meepraten. Men is dankbaar dat in 1959 door de toenmalige bewindsman, prof. Zijlstra (thans als senator één der gasten) 5 hoofdkernen en 6 aanvullende kernen werden aangewezen. Maar de industrie moet ook willen komen. Naast successen moesten ook teleurstellingen worden gecincasseerd, zoals recentelijk in Heerenveen. Daarom bepleitte het provinciaal bestuur een meer gerichte stuw-ving van het ministerie van Economische Zaken. Met het voorbeeld Limburg voor ogen is die wens bepaald niet tussen de sterren geplukt.

Met alle waardering voor de agrarische bedrijvigheid, die steeds een steunpilaar voor Friesland zal blijven, is uit een oogpunt van werkgelegenheid de bereidheid aanwezig meer en meer naar de industrie over te schakelen. En wie zal het de Friezen kwalijk nemen dat zij hun mooi gewest slechts on-

gaarne verlaten. Maar dan is nodig dat industrieën worden gestimuleerd of aange-trokken, die

- tot de groeisectoren behoren
- behoefte hebben aan geschoold personeel
- groot van omvang zijn
- zelfstandige eenheden („units“) vormen, die behalve fabriekspersoneel ook administratief, kader-, staf- en leidinggevend personeel (uit Friesland zelf) aantrekken.

De grote zes

Het laat zich aanzien dat de zozeer gewenste toeneming van de industriële en dienstverlenende bedrijvigheid zich

Stimulering is no

in hoofdzaak zal concentreren in Frieslands „grote zes“, dus in Leeuwarden, Drachten, Heerenveen, Sneek, Harlingen en Dokkum. Deze steden, veelal nog in wording, zijn alle op een afstand van ca. 25 km. rondom Leeuwarden gelegen, terwijl hun onderlinge afstand dezelfde is. Van hen kan in toenemende mate een heilzame uitstraling naar de omgeving worden verwacht. Wij vinden deze opzet een zeer gelukkige, want één alles overheersende „city“ zou veel massificatie-verschijnselen te-weeg brengen met alle nare bijverschijnselen ook op kerkelijk, cultureel en politiek gebied.

Het mag hier wel eens gezegd worden dat met name de sterke en vooral de stabiele positie in Friesland van de kerken, van culturele en maatschappelijke verenigingen en ook die van een politieke partij als de onze, naast aan

factoren zoals een dagblad en personeel, ook te danken en werksituatie was nog geen nummer in de massa verloren. B le veranderingen ding til zijn, moet dat z

Infrastr

Friezen, en zeker vervalten niet in k Zij ten hun erkentelij en de vele verbetering kwamen. Daarnaast glashelder en bond de toekomst. Hun industriële uitbouw

zonder een goed ver Daaronder vraagt verbetering van de mogelijkheden:

- in Harlingen en visserijshaven en voor zeeschepen te meester Nauta van deze wensen welsp mooie stadhuis.
- de aanleg van naar „buiten“ (bij den via Lelystad naam
- de aanleg van voor de ontwikkelde groep, die ik al noe
- een spoorweg gen-Drachten-Heer
- verbetering van de vaarroute via Liersterdam.
- de uitvoering voor de Friese W merengebied, het werszee.
- een weg- en tusschen Enkhuizen
- de reconstructie steden en de dorps ting tegen te gaan.
- de ontwikkeling in vooral in het westen
- de ontzilting van

Langs

Genoeg wensen opgesomd in een provinciale planologische licht door de verstuurd makers van Bovenal is het go zo'n gebied eens gaan zien.

Daartoe zijn de riërs dan ook ruims genheid gesteld, wa aan de RONO-radios fiemaaltijd in de Leeuwarden, ging sen de wielen. In een groep eerst naar Ha dens een stop op ven-plannen op taf hadden ze al gestal vorm van een mo sprekende statistis Noordwaarts stre vervoegens uit via nertsga, de Bildt- derweg behoefde me velen (dat doen nooit) want de waardigheden van kuststreek werden crofoon“ deskundig gastheren.

Of nu de nieuw Harlingen, de heer optrad dan wel de

De A.R. delegatie voor het stadhuis „Crackstate“ in Heerenveen.

pakten nnis

en sristelijk
soortervast-
aken woon-
wens zich
er hij zich
ore. Bij al-
1 dng of op
t z

van Het Bildt, Drs. G. van Veenen, of ook de elke heg en steg en hun historie kennende senator H. Algra, geen merkwaardigheid ontglipte onze aandacht. Het geboortehuis der Anema's in Minnertsgra, zowel als de dijkverzwaringen kregen de aandacht evenals de oude arbeidershuisjes aan de binnendijken en de tuinbouw-activiteit.

In Ferwerd werd uitgestapt om de landaanwinning in ogenschouw te nemen. Interessanter nog dan het met gras en zeeasters begroeide aanslibsel moet de aanblik van het smalspoortreintje met lorri's, (voorzien van stropakken, als zitbanken) geweest zijn nadat het gezelschap daarop, aanvankelijk ietwat onwennig plaats genomen had om ca. 10 minuten heen en evenlang terug door het nieuwe - maar duur betaalde - land te rijden. Ondanks deze financiële bijgedachten vermeerderde deze rit per „Wadden-expres” ons respect voor wat de heer Nicolai en zijn medewerkers daar presteerden.

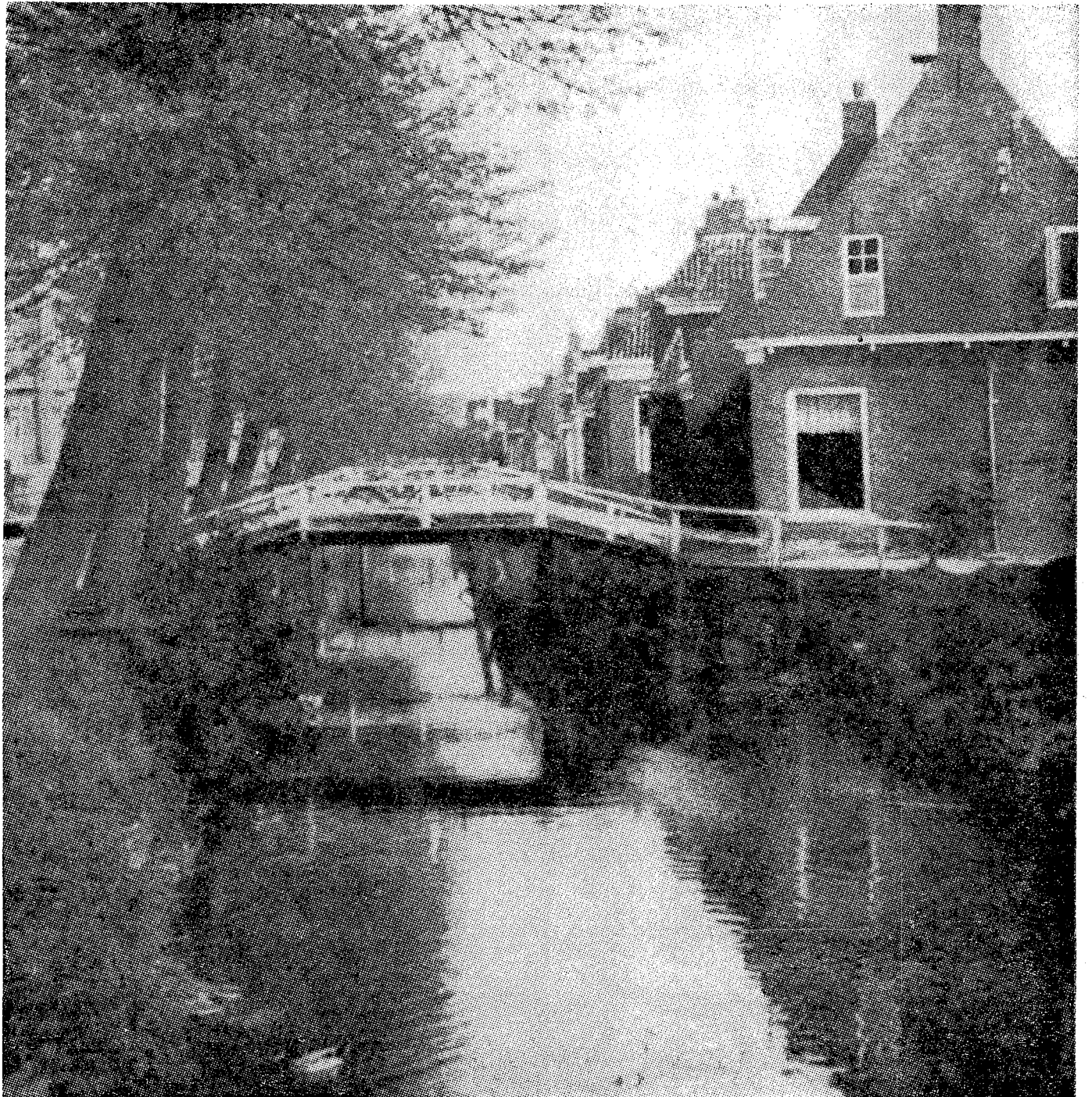
De Amelandse dammen

Wellicht zal eens dat gebied niet verder meer moeizaam aan de zee ontruikt behoeven te worden. Misschien zal het over enkele jaren door twee dammen naar Ameland ingesloten zijn en deel uit maken van een groots opgezet recreatiegebied. Waarom? „Wel dan kan de Friese boer, die 's morgens en 's avonds melken moet, daartussendoor ook eens van het Noordzeestrand genieten”, zei één der gastheren mij. Bovendien gaat het niet om de hele Waddenzee, doch om slechts 6 à 7% daarvan. En de folder, „Wat met het Wad” zegt er iets genuanceerder dit van:

„Het wad is een prachtgebied, dat is waar. Een romantisch en soms mysterieus stukje oer-natuur, waar altijd beweging is, altijd leven, altijd geluid. Van water dat komt en gaat, van zand dat loopt en stuift, van slib dat zweeft en slikt dat bubbelt, van vogels die komen eten, van vissen en krabben, van garnalen en mosselen, die in dichte trossen bij elkaar hokken en liggen te fluisteren als het water wegtrekt van de platen.

Het Wad is mooi, dat wel, maar het is ook een barrière en dat bemerkt men met name 's zomers, als in de weekeinden honderden en in de vakantie duizenden per boot naar Ameland oversteken. Naar Ameland gaan is een stáp en bepaald geen hane-stap. Het eist een beslissing, het vraagt organisatie en het kóst — en menigeen gaat dus niet. Jammer, want het strand van Ameland kan duizenden méér herbergen en eerlijk gezegd heeft menigeen er ook beslist recht op om zo door de week eens aan het strand te zijn, te kunnen dwalen door de duinen en te wandelen in de bossen.

Dat kan allemaal als die twee dammen er liggen: Ameland ligt dan hooguit een halfuurtje rijden van Leeuwarden. En er kan veel meer, omdat dan tussen de Friese wal en Ameland een gebied zal liggen, waarin alles zal kunnen zijn ingesteld op dat wat de mens naast wonen en werken nodig heeft om plezierig te kunnen leven: ontspanning, verpozing. Het ingepolderde Wad zal een streek worden met een uitzonderlijk mooi en afwisselend landschap: weiden, akkerland, bossen, plas- en visvijvers, krekken en meren (de geulen-van-nu die een oppervlakte hebben van 3000 hectare!), openlucht-

Een karakteristiek grachtje in de gemeente Het Bildt. Maar ook hier verandert veel.

zwembaden, restaurants met speeltuinen, zomerdorpen, kampeertreinen, autoweggetjes met picknickplaatsen, fiets- en wandelwegen en een natuurreservaat, waarin vogels van diverse pluimage kunnen overwinteren en broeden.”

Dit alles en nog meer streekproblemen werden toegelicht door de burgemeesters D. Bekius van Westdongeradeel en W. van Mourik van Ferwerdadael in het gezellige dijk-paviljoen te Holwerd, recht tegenover de dam van waar de boot naar Ameland voorlopig nog wel afvaren en aanleggen zal....!

De Friese cultuur

Van het uiterlijk van het Friese land naar het innerlijk van de ziel van dit deel van ons volk, reikt de „brug”, die cultuur heet. En als de brugleuning die steun en leiding geeft kan men de „Kultuerried” zien. Het is onzin om met een vluchtige verwijzing naar verschijnselen als schaalvergroting en Europese integratie, te doen alsof de Friese cultuur (waarvan de Friese taal een hoogstbelangrijke uiting is) z'n testament maar zou moeten maken.

Juist als het opereren in grotere eenheden de eigenheid van de samenstellende delen intact laat en stimuleert, wordt strakke uniformiteit en saaie onpersoonlijkheid vermeden.

Daarom is het Friesland van nu terecht even trots op zijn oude gebruiken en historische gebouwen als het prat gaat bijvoorbeeld op zijn moderne R.O.N.O.-studio en gloednieuwe prachtige provinciale bibliotheek, die op 26 oktober geopend zal worden, doch waar wij onder leiding van de heer Douma nu al een kijkje mochten nemen. De vice-voorzitter van de „Kultuerried”, burgemeester drs. S. van Tuinen van Dokkum, heeft in een geestig betoog in de „Prinsentún” zijn licht laten schijnen over wat de voorvechters van de Friese cultuur beweegt.

Het zijn geen wereldvreemde extremisten, die hun idealen tegen heug en meug verdedigen, doch het zijn verstandige en vooruitziende mensen, die

begrijpen, dat het Friese volk ook in de toekomst niet alleen van „brood en spelen” kan leven.

Hij benadrukte de zelfstandigheid die de Kultuerried ten opzichte van de overheden van dit gewest overeind houdt (waaraan vele andere cultuurorganen in andere gewesten een voorbeeld kunnen nemen!), doch betoogde evenzeer dat een financiële verfijning in verband met de twee-taligheid van dit gewest een billijke eis is. Het zou hem een „diep-fries genoegen” doen deze verfijning in de subsidiëring nog eens te mogen beleven.

Open brief

Een andere wens van de Friezen betreft de moderne communicatiemiddelen radio en televisie. Wij waren er op voorbereid, want reeds tijdens de ontvangst in ons tijdelijke A.R. „hoofdkwartier”, het Oranje Hotel te Leeuwarden, werd de 7 september-editie van het Friesch Dagblad rondgedeeld waarin een hele pagina in beslag genomen werd door een „open brief” aan de A.R. Kamerfracties. Daarin pleitte de heer P. Wybenga hartstochtelijk en met een keur van argumenten er voor dat bij de parlementaire behandeling van de Omroepwet gevergd zal worden dat:

- a. Friesland, de meest eigengeaarde culturele individualiteit binnen de Nederlanden, vooral met het oog op de taal, als eerste van de regionale culturen recht heeft op steun van de rijksoverheid om die te bewaren en te ontwikkelen.
- b. Er een Regionale (radio) Omroep Friesland komt in RONO-verband, met dagelijkse uitzendmogelijkheid voor het Friese taalgebied.
- c. De regionale programmaraden een zo groot mogelijke autonomie krijgen.
- d. Die raden ook invloed krijgen op het personeelsbeleid bij hun regionale omroepen.
- e. De minister jaarlijks het budget voor elke regionale omroep vaststelt, de programmaraden gehoord.

- f. Bij de invoering van regionale televisie-uitzendingen Friesland als eerste in aamerking komt de programma's voor het eigen taalgebied te verzorgen.

En inderdaad het zou te gek zijn als Nederland, ook in Friesland, wel grote bedragen zou uitgeven voor het behoud van natuurschoon, antieke geveltjes en zoveel moois meer, terwijl de taal van de Friezen, die op een grote literaire produktie kan bogen uit de aether geweerd zou worden, omdat de Friese omroep, die over een complete studio beschikt, alsmede over de zender bij Irnsum, onvoldoende tot haar recht zou kunnen komen.

Dank

Dit waren enige indrukken van de eerste dag in Friesland. De gasten hebben genoten van de prettige sfeer, waartoe zeker ook de beide heren, A. en H. Algra hun aandeel hebben geleverd en van de goede organisatie waarin de heer Dijkema, adjunct secretaris van het A.R. Provinciaal Comité, voor een belangrijk deel de hand heeft gehad. De heer dr. Berghuis en de heer B. Roolvink (beiden in Friesland geboren) hebben in hun dankwoorden op de eerste dag dan ook de waardering van de gasten niet onder banken en stoelen gestoken.

Want die eerste dag reeds was het overduidelijk dat Friesland zelf niet bij de pakken neerzit, doch dat het van een ander niet het onmogelijke eist. Anderzijds ook dat de A.R. Tweede Kamerfractie bij de behandeling van de bekende Limburg-nota, terecht stelde dat de rechtvaardigheid ook in zaken, zoals het stimuleren van bepaalde delen van ons land, een verdere delende moet zijn. Met andere woorden dat ook het Noorden en daarbij Friesland, die rechtvaardigheid in het Rijksbeleid aan de lijve moet kunnen onderscheiden.

VAN DER SLUIS.

(Zie verder pagina 3)

DE TWEEDE DAG

Friese gemeenten toonden hun problemen

ONDER leiding van de heer U. Wind van het Provinciaal Comité zette de delegatie de tocht op de tweede dag voort. Het vertrekseizoen werd om kwart over acht gegeven, maar ook onder Kamerleden komen mensen voor, die moeite hebben met dat vroege uur, zodat de bus met enige vertraging koers zette naar Heerenveen. Het weer was prachtig, zodat de bezoekers een nuttig werkbezoek konden maken aan het gevoel, een dag uit te zijn.

„Crackstate” heet het prachtige stadhuis, waar Burgemeester H. Huisman ons, tezamen met de wethouders, ontving. Ook hier weer het beeld dat in vele delen van ons land actueel is: een teruggang van de werkgelegenheid in de landbouw, en daarom een arbeidsoverschot dat door industrialisatie moet worden opgevangen. Dat lukt in Heerenveen aardig. Het kernbeleid heeft ook daar vruchten afgeworpen.

Men heeft het gevoel, vooruit te gaan, maar is nog niet van mening, er al te zijn. Op het gebied van industrialisatie zal nog verdere voortgang moeten worden gemaakt. Wat we in Friesland op veel plaatsen hoorden, vernamen we ook hier: het is de financiële armslag die men wel wat groter zou willen hebben. Overigens vaart Heerenveen op het gebied van sportaccommodatie niet zo slecht: men heeft een prachtig zwembad, en binnenkort komt een

kunstijsbaan klaar. Een prachtig uitgevoerde maquette op de zolder van het gemeentehuis liet ons de huidige situatie én de plannen voor de toekomst zien.

Onderweg op de tweede dag fungeerde de bij de lezers van „Nederlandse Gedachten” niet helemaal onbekende heer H. Algra als gids, die ons heel wat interessante bijzonderheden vertelde over de dorpen, waardoor wij reden. Vooral kerkelijke en sociologische bijzonderheden zijn zijn specialiteit!

In Sneek liggen op een steenworp afstand twee gemeentehuizen: dat van Sneek en dat van Wymbritseradeel. De stad Sneek is geheel door de gemeente Wymbritseradeel omgeven, een situatie als die zich voordoet bij Zwolle en Zwollerkerspel. Het verschil is, dat men bij Sneek wel héél sterk met de situatie wordt geconfronteerd, omdat de gemeentehuizen bijna elkaar raken, terwijl in Zwolle de beide gemeentehuizen een heel eind uit elkaar liggen.

Een bijzonder ingewikkelde situatie voor iemand die niet in Friesland is geboren. Maar interessant is het zeker! In tegenstelling tot de procedure in andere gemeenten (waar de plaatselijk bestuurders eerst een inleiding gaven en daarna soms nog gelegenheid was om wat vragen te stellen) liet burgemeester L. Rasterhoff van Sneek de vragen eerst op zich afstormen. Dat werkte uitstekend en op die manier kwamen allerlei problemen aan de orde, die voor de Kamerleden interessant waren zoals het voortgezet onderwijs, de samenwerking op recreatiegebied

met Wymbritseradeel, de krotopruimingsplannen en de parkeernood.

Tot eer van Sneek moet worden gezegd, dat men niet voor allerlei problemen uitsluitend naar Den Haag kijkt als de instantie die het verlossende woord moet spreken; in deze stad heerst sterk de overtuiging, dat men zelf op allerlei gebieden aan de slag wil gaan om problemen uit de weg te ruimen. Natuurlijk kan Den Haag daarbij behulpzaam zijn, maar de plaatselijke gemeenschap moet het spits afbijten.

In de gemeente Opsterland ligt Gorredijk, dat de volgende pleisterplaats was voor de groep parlementariërs. De voorzitter van de kiesvereniging, de heer v.d. Velde hield een gloedvolle toespraak in het Fries, waarvan ik geen verslag kan doen omdat ik die taal (helaas, want zij klinkt schoon) niet beheers. Maar goed gemeend was de toespraak wel, begreep ik, en ze had ook iets te maken met Kamerleden die verhinderd zijn om de toegezegde speech te komen houden. Zo'n voorzitter moet de gelegenheid natuurlijk aangrijpen om orde op zaken te stellen. Wethouder Hellinga hield een enthousiaste toespraak over de problemen die zich bij de onteigening voordoen en ontlokte daarmee een korte discussie. Al met al een goed intermezzo in Opsterland.

Ooststellingwerf herbergt de plaats Oosterwolde en daar werd 's middags de lunch gebruikt, nadat een korte persconferentie was gegeven, waarbij de journalisten met name nieuwsgierig bleken naar de opvattingen van de

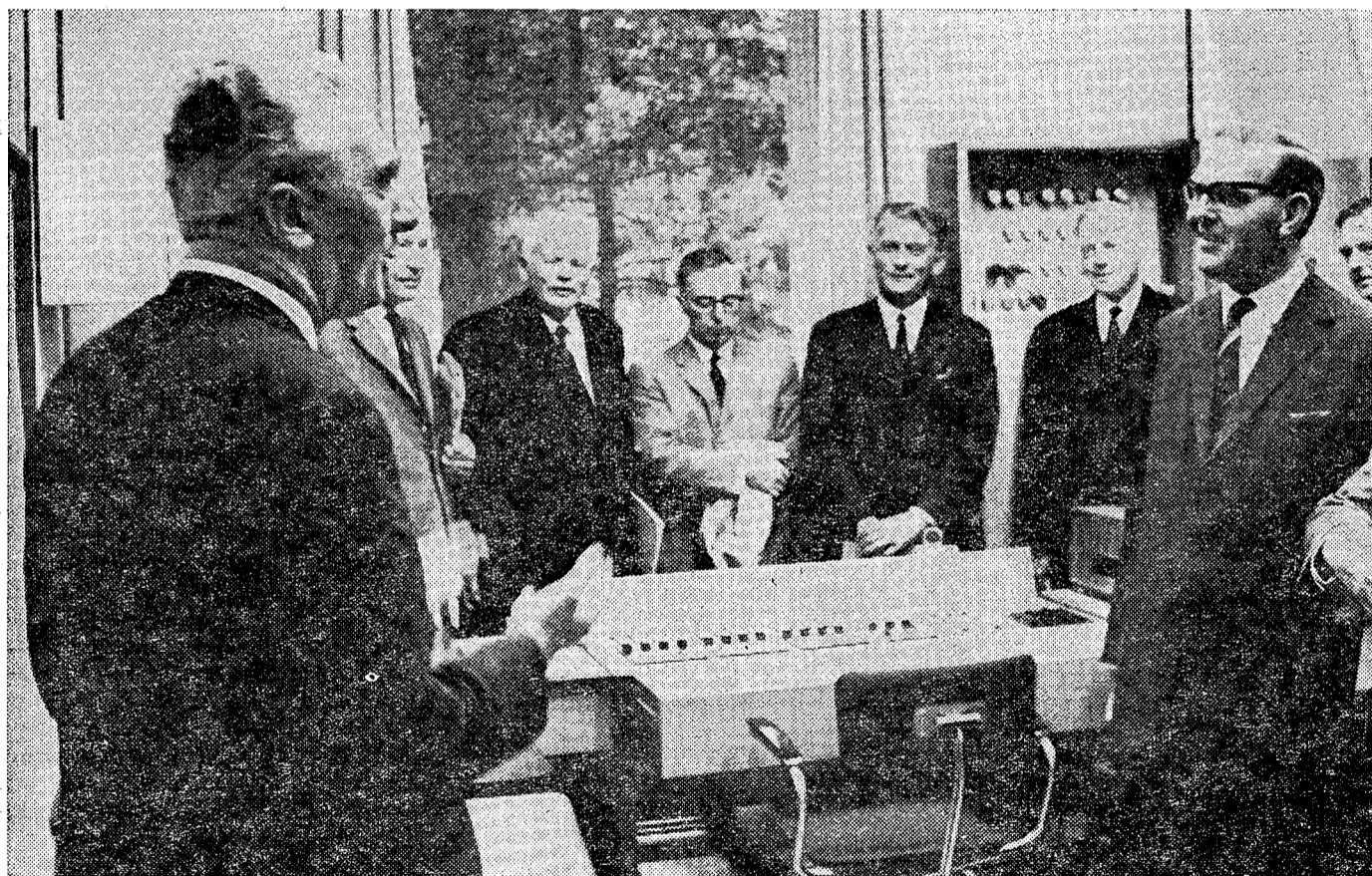
fractie over het twee-dammen-plan, waarbij het gedeelte van de Waddenzee tussen Ameland en de Friese kust zou worden drooggelegd.

Het laatste deel van het programma bevatte een rondtocht door Drachten, de plaats die met trots weet te verklaren dat zij een van de meest spectaculair groeiende gemeenschappen van Nederland is. Een rondrit door Drachten bewijst dat er een geweldige dynamiek in die plaats schuilt. Wie Drachten van tien, vijftien jaar geleden kent, wrijft zich de ogen uit over de enorme veranderingen die zich er hebben voltrokken. Het kernbeleid heeft in Drachten wel enorme vruchten afgeworpen. Hele woonwijken, mooi ruim van opzet, hele stukken volgebouwd industrieterrein, een prachtige schouwburg en een zich vernieuwend winkelcentrum, het zijn even zovele bewijzen dat het Drachten uitstekend gaat. En dan noemde ik nog niet eens de verschillende nieuwe kerkgebouwen die bewijzen dat men daar niet alleen aan zichzelf denkt.

De zojuist tot wethouder van de gemeente Smallingerland gekozen heer Noorda leidde ons in Drachten door de oude en nieuwe wijken. Een kop koffie in de Lawij besloot een werkbezoek aan Friesland dat voor alle deelnemers (en ook voor de heer Dijkma, de adjunct-secretaris van het Friese Provinciaal Comité) een groot en geslaagd evenement bleek te zijn geworden.

Door dit bezoek zijn niet in één klap alle problemen van Friesland opgelost, maar wel mogen de Friesen de hoop koesteren, dat de parlementariërs op indringende wijze hebben kennis gemaakt met de problemen die in deze provincie spelen, en daardoor te beter in staat zijn de belangen óók van Friesland te behartigen als het gaat over de inpassing van regionale verlangens in de landspolitiek.

dr. C. Boertien

In de RONO studio te Leeuwarden — wel een studio, geen personeel, geen Friese omroep. V.l.n.r. burgemeester Harsma van Leeuwarden, de kamerleden Elfferich, Algra, Zijlstra, Roolvink, Tjalma en geheel rechts Kieft. Rechts op de voorgrond de heer De Geus, lid van het A.R. Provinciaal Comité Friesland en wethouder van Harlingen, die daar de eerste dag van het werkbezoek als gastheer optrad.

• *Vervolg van pagina 5*

politieke coalitie, maar ook de Vrije Universiteit te moeten bestrijden. Zijn opvattingen op kerkelijk en theologisch gebied heeft hij jarenlang steeds duidelijk weergegeven in het blad Stemmen voor Waarheid en Vrede, dat een belangrijk orgaan werd met name voor de ethische richting in de Hervormde kerk. Zijn maandelijks kroniek telde vele lezers. Bronsveld is een der meest markante Hervormde predikanten van zijn tijd geweest. Hij heeft aan de Utrechtse gemeente een bepaald stempel gegeven; dat blijkt nog weer eens duidelijk als men dit boek leest, dat een objectief beeld geeft van deze man, die een strijdbare figuur was, vooral met de pen die hij voortvarend en goed wist te hantieren; — een man, die zichzelf bij herhaling noemde: ethisch-ironisch. Het boek, dat f 14,25 kost, is beslist niet duur te noemen. Het is de moeite waard, het te lezen. Het is een spiegel van de jaren rond de eeuwwisseling. O.

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-541

Algemene politieke belangstelling

HET is zonder meer duidelijk, dat er de laatste tijd meer politieke belangstelling is. Eigenlijk is die belangstelling er altijd wel, maar dat blijkt niet steeds openlijk; de belangstelling sluimert in ieder geval zo nu en dan.

Voorals het laatste jaar komt de aanwezige belangstelling echter meer tot uiting. Dat blijkt uit allerlei dingen. Het is (mede) een gevolg van allerlei spectaculaire gebeurtenissen, althans van zaken welke meer dan gewone aandacht opwekken.

Men moet zich overigens wel afvragen of die aan de dag tredende politieke belangstelling steeds positief gericht is of dat integendeel deze een zekere negatieve instelling heeft.

Hoe dit echter ook mag zijn: een feit is dat er zich meer algemeen een interesse voor publieke, politieke zaken baanbreekt. En daarmee zijn er unieke kansen, juist ook voor de christelijke politiek, om met instemming van het volk aan de samenleving van vandaag een zo goed mogelijke vorm te geven.

Drie feiten

Wij staan nu juist ook aan het begin van:

1. het nieuwe parlementaire jaar;
2. het kersverse partijwerkseizoen;
3. het vroege begin van de verkiezingscampagne voor de Tweede Kamer.

Dat zijn drie feiten, welke alle drie met elkaar samenhangen en die elk voor zich de politiek in de komende tijd in het middelpunt van de aandacht zullen houden.

Prinsjesdag 1966

DINSDAG a.s., Prinsjesdag 1966, zal dat ook weer nadrukkelijk het geval zijn. Troonrede en miljoenen-(miljarden)-nota zullen dan doen blijken hoe het kabinet het beleid voor volgend jaar wil voeren.

Er is de afgelopen weken al heel wat te doen geweest over de begroting 1967. Zoals men weet kwam deze nog voor de vakantie, in ieder geval voor wat de uitgaven betreft, gereed. Na de vakantie - de laatste tien dagen van augustus - was er nog zo het een en ander te doen rond het zogenaamde dekkingsplan. Daarover is nogal wat publiciteit geweest. Nog een paar dagen, dan zullen wij meer weten.

Beschouwingen

DAARNA - in de eerste week van oktober - zal het parlement bij de algemene politieke beschouwingen het beleid bespreken en beoordelen.

Inmiddels zullen wij de eerste reacties in de pers lezen en onszelf ook een voorlopig oordeel vormen. Wij zullen er ook met anderen over praten; zowel in het verband van de kiesverenigingen en andere partijorganen, als met anderen - allerlei mensen, die wij tegen komen.

Boeiend

HET zal ons allemaal interesseren. In ieder geval zullen wij de hoofdlijnen van het politieke beleid wel zo ongeveer begrijpen; allerlei details en technische aangelegenheden gaan misschien wat langs ons heen. De hoofdpunten echter zullen ons zeker boeien.

Waarom boeien? Hier springt naar voren wat de politiek eigenlijk is. Politiek is niet een zaak van verweg, ver buiten ons gezichtsveld; geen zaak waarvoor wij - zogenaamd - geen belangstelling hebben. Integendeel. Het is een zaak waarbij het er duidelijk om gaat hoe en in welke omstandigheden wij - samen en ieder persoonlijk - leven zullen. En al hebben wij dan de vormgeving van de samenleving zoals die in

de politiek plaats vindt niet in directe zin in eigen handen, toch is het duidelijk, dat die vormgeving wel ons eigen leven raakt, terwijl bovendien wij toch ook wel in indirecte zin door onze politieke keuzebepaling die vormgeving beïnvloeden.

Dat gebeurt formeel door de keuze van een bepaalde politieke partij en inhoudelijk door het gesprek, het overleg, de gedachtenwisseling.

Praten en luisteren

VANDAAR dat naast het werk van kabinet en parlement het gesprek in de partij en buiten de partij zo belangrijk is en wij naast het parlementaire jaar ook elke keer weer een partijwerkseizoen nodig hebben.

Daarbij doen wij er goed aan er op te blijven letten, dat het gesprek en het overleg niet alleen bestaan uit praten, maar ook uit luisteren.

Wij willen weten hoe de mensen in de partij en buiten de partij de problemen in het algemeen en hun eigen problemen zien. Anderzijds willen wij, dat de mensen iets begrijpen van de problemen waarmee wij als partij in haar totaliteit, waarmee wij als land - ook in de internationale samenleving - te maken hebben. Een vruchtbaar gesprek kan daarvan het gevolg zijn.

Het gesprek over de politiek, de dingen van de dag, moet simpel zijn en rechtstreeks. Het is soms ongelooflijk hoe een vertrouwelijk gesprek met een ander van betekenis kan zijn.

Gemeenschappelijke inspanning

WANNEER wij het in onze partij en onder ons volk aanwezige idealisme willen mobiliseren om naar een zo goed mogelijke samenleving te streven - waartoe nodig zijn: goed uerken, flink aanpakken, met energie de gewone en tevens noodzakelijke dingen doen en een goede meningsvorming - dan staan wij voor een gemeenschappelijke inspanning.

Een gemeenschappelijke inspanning heeft een grote aantrekkingskracht op mensen die hun land, hun medemensen

willen dienen. Dat is een groot doel: de dienst aan de naaste, verweg en niet te vergeten dichtbij. Dat doel wil onze partij mede proberen te bereiken. Daarvoor heeft onze partij een reële invloed nodig op de politiek; met andere woorden daarvoor heeft onze partij veel kracht nodig om de vormgeving van de samenleving in de door haar voorgestane richting te doen plaats vinden.

Jaren zestig en zeventig

HOE wij ons de dingen voorstellen, leggen wij neer in ons nieuwe Program van Actie voor de jaren 1967 tot 1971. Als de mensen inzien, dat dit een goede en reële vormgeving van de samenleving - waarin zij leven zullen - betekent, dan doen zij er verstandig aan hun stem aan onze partij te geven. Te meer zullen zij dat doen, wanneer zij ervan overtuigd zijn, dat in onze partij mensen aanwezig zijn, die met enthousiasme en doorzettingsvermogen het partijprogramma voor de dienst aan de naaste zullen trachten te verwerkelijken in de concrete, actuele politiek.

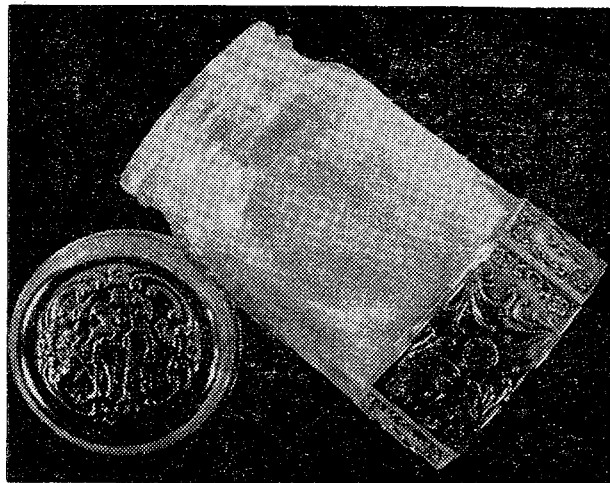
Onze verantwoordelijkheid

HET is thans onze verantwoordelijkheid om te leven in deze wereld van vandaag en de behoeften en taken van de nog resterende jaren zestig en van de jaren zeventig vast te stellen en te vervullen.

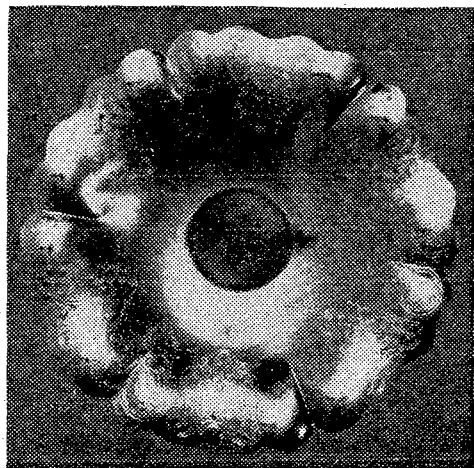
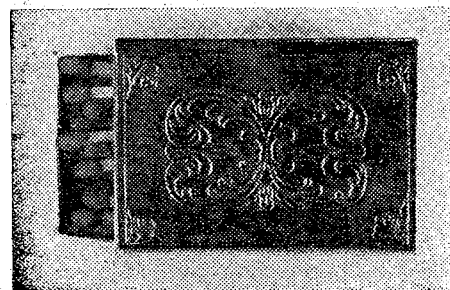
Laat de dienst in de partij aan het volk een mooie, prettige, flinke en trotse carrière zijn, op welke plaats en op welke wijze wij ook maar iets kunnen doen.

Laten wij niet veel tijd verspillen aan klachten en verwijten of aan het „overaccentueren van accenten”, maar ons concentreren op wat nu vandaag en morgen gedaan kan en moet worden.

Widex.

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

OP DE MAN AF,...

zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,- per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Commentaar

van de heer
Roolvink op de
Troonrede, uitgesproken
voor de K.R.O.- en
A.V.R.O.-microfoon

HET is verre van eenvoudig om heet van de naald enkele opmerkingen te maken over de zojuist uitgesproken Troonrede.

Mijn eerste opmerking is, dat het zwaartepunt dit jaar wel heel sterk ligt op de binnenlandse vraagstukken.

Ondanks de uitzetting van de Rijksuitgaven is blijkens de inhoud van de Troonrede op verschillende begrotingshoofdstukken meer bezuinigd dan met het oorspronkelijke Kabinetsprogramma in overeenstemming is te brengen.

Wat echter het meest opvalt is, dat op enkele onderdelen van het beleid, iets wordt teruggenomen, dat reeds het vorig jaar in uitzicht werd gesteld. Ik denk hier aan de mededelingen over de invoering van de Wet op de arbeidsongeschiktheid en de invoeringsdatum van de Wet op de zware geneeskundige risico's. Beide wetten gaan op een later tijdstip in werking treden. Een grotere behoedzaamheid bij het doen van uitspraken is meer dan gewenst. Het volk bouwt immers terecht op het woord van de Overheid. De belastingcorrectie gaat per 1 januari a.s. door. Dit kon ook moeilijk anders, na alles wat hierover zo voor en na reeds was gezegd.

Zwaardere lasten worden in het vooruitzicht gesteld, vooral voor het jaar 1968. Deze figuur is een grote zeldzaamheid in onze staatkundige geschiedenis. Ik reken er op, dat het Kabinet t.a.v. de wijze van dekking van het tekort bereid zal zijn inhoud te geven aan het gemeen overleg met de Staten-Generaal. In de Troonrede van het vorige jaar werd uitgesproken, dat het Kabinet er gaarne aan zal medewerken dit overleg in grote openheid te voeren. Een goed overleg, waarbij zowel het Kabinet als het Parlement een eigen verantwoordelijkheid behoudt, zal stellig nodig zijn bij de behandeling van de aangekondigde belastingontwerpen.

Met voldoening heb ik overigens kennis genomen van de mededeling, dat voor de financiering van de begroting voor het jaar 1967, geen beroep op de open kapitaalmarkt zal worden gedaan.

Alles in een vluchtige blik overziende, kan ik niet aan de indruk ontkomen, dat het kabinet, vooral als gevolg van de vele compromissen, aan bestuurskracht heeft ingeboet.

J.l. dinsdag - Prinsjesdag - opende H.M. de Koningin, met het voorlezen van de Troonrede, het parlementaire jaar.

Deze week

- Actuele commentaren (pag. 3)
- De Troonrede (pag. 3)
- De Miljoenennota (pag. 4 en 5)
- Belangrijke mededelingen voor de leden (pag. 6)
- Een gesprek met mevr. Geelkerken (pag. 7)

Luister ...

op dinsdag 27 september naar onze radio-uitzending.

Spreker: mr. W. R. van der Sluis, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De uitzending vindt plaats van 18.20 - 18.30 uur via Hilversum I (K.R.O.).

Oosterbaan & Le Cointre n.v.

Goes

Telefoon (1100) 5603 - 7555

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers
voor bedrijven en organisaties
in Benelux

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm.95ct

alleen Murox heeft **ANTI GEEL** *tex*

MURVERFINDUSTRIE
HOOGVEEN

Piano's en vleugels
Keuze uit een enorme collectie, waaronder Lindner, Rippen, Rösler, Yamaha, Petrof, Förster, Schimmel, Ibach, Grotian-Steinweg.
R. VAN DEN BURG n.v.
PIANO- & ORGELHANDEL
Arnhemsestraat 8, Amersfoort.
Tel. 13877 (03490)
Levering franco huis Nederland.
Service en onderhoud door het gehele land.

TROONREDE IN 1916

„Mijne Heren!”

Zo begon de Troonrede geregeld, al sedert 1849.

Sedert 1918 is de aanspraak „Mijne Heren” vervallen en richt de Koningin zich, of in de eerste zin of in de aanspreektitel tot de „Leden der Staten-Generaal.”

En dan ging de troonrede van 1916 aldus voort:

Ten derden male sedert de rampzalige oorlog uitbrak, die Europa verscheurt, ben ik in Uw midden, vervuld door de zorg voor de hoogste belangen van ons vaderland.

Dat voor Mij volk tot dusver de vrede behouden kon blijven, stemt Mij tot dankbaarheid.

Gelukkig bleven onze betrekkingen met alle Mogendheden van vriendschappelijke aard.

Ik zal ook in het vervolg de plichten nakomen, die een neutrale natie door het volkenrecht zijn opgelegd. Maar Ik ben vast besloten, onze onafhankelijkheid te verdedigen en naar vermogen, tegenover wie het ook zij, onze rechten te handhaven.

Bij de vervulling van die taak steun Ik, behalve op ons goed recht en de eensgezindheid der natie, op onze zee- en landmacht, die op alleszins lofwaardige wijze de haar opgelegde last blijven dragen.

En iets verder:

De mogelijkheid om, met handhaving onzer weerbaarheid, de druk der mobilisatie te verlichten, wordt door Mij opnieuw overwogen.

Het zal de aandachtige lezer opvallen, dat de Koningin in die tijd veel meer in de eerste persoon sprak.

In onze tijd zou zij zeggen: wordt door de Regering opnieuw overwogen.

Over Nederlands-Indië stond in dezelfde troonrede onder meer:

Het stemt Mij tot erkentelijkheid dat op tal van plaatsen in Nederlands-Indië door ingezetenen van allerlei landaarden betogingen zijn gehouden om gehechtheid te betuigen aan het Nederlandse gezag en bereidheid om daarvoor persoonlijke en geldelijke offers te brengen.

En ten slotte dit citaat over Curaçao: De weldra verwachte voltooiing van de havenverbetering op Curaçao en de vestiging op het eiland van grote werken tot opslag en bereiding van aardolievoortbrengselen, die aan honderden arbeid zullen verschaffen, rechtvaardigen de hoop op betere toekomst.

Ik zou mij kunnen voorstellen, dat iemand nieuwsgierig is naar het huishoudboekje van minister Vondeling privé. Wat Z.E. verdient als minister, is een openbare zaak, maar wat doet hij er mee en wat kan hij er niet mee doen? De nieuwsgierige kan ik niet tegemoetkomen; over de particuliere begroting van de minister weet ik niets te vertellen. Wel kan ik iets mededelen over het financiële leven van de heer Cornelis de Jonge van Ellemeet, op wiens financiële „faits et gestes” dr. B. E. de Muinck verleden jaar zijn doctoraats- behaalde.

De Jonge van Ellemeet was thesaurier-generaal van ons land van 1674—1707, de laatste jaren van de Gouden Eeuw dus, waarvan ik u eerder verteld heb, dat die niet zo goud was als wij plegen te vermoeden. De bekende Negenjarige Oorlog en de niet minder bekende Spaanse Successieoorlog vallen in de genoemde tijd. De Staten van Holland voelden zich geducht, zij geven in de in Europa vooraanstaande Republiek der Verenigde Nederlanden, de toon aan.

Goed, tot zover de omstandigheden. En nu toch nog een paar privé gegevens, zij het over ons verder onbekende burgers uit die dagen.

In de Republiek was de levensstandaard, vergeleken bij Frankrijk en Engeland (alle drie landen waren van tijd tot tijd in oorlog!) het hoogst. Het gemiddelde inkomen in de Republiek was 8290 gulden, in Frankrijk 5180, in Engeland 7160. Gemiddeld inkomen dus.

Van Ellemeet genoot gedurende een van zijn topjaren een inkomen van 105.000 gulden, waarvan hij 10% belasting betaalde.

Dat de thesaurier-generaal er privé bankzaken op na hield, nam in zijn dagen blijkbaar niemand hem kwalijk.

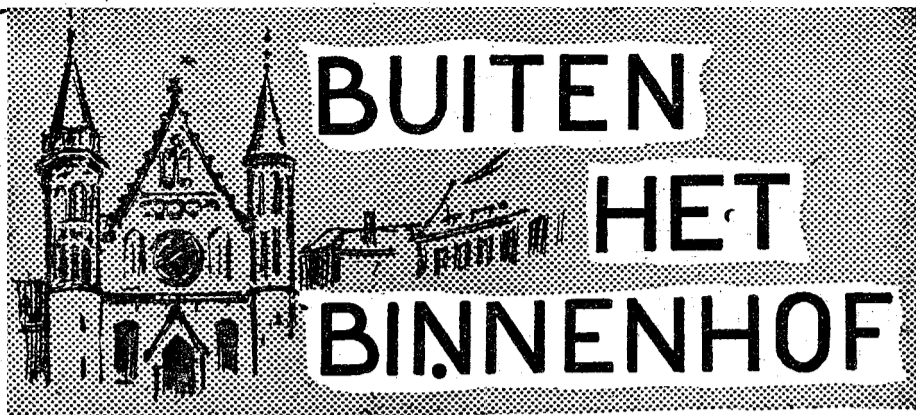
Hij kon officieel leningen uitschrijven voor derden, het geld incasseren en het commissiepercentage opstrepen. De meeste leningen in die gouden, en aan oorlogen rijke, tijd waren belastingvrij. De Staten-Generaal garandeerden een rente van 4%.

Nu was er één belangrijke kant aan het officiële leven van de heer Van Ellemeet, waar officiële tekorten ontstonden of transacties mislepen moest hij voor de nadelen particulier borg staan. Dat scheelt een slok op een borrel met thans, zouden ze in Amsterdam zeggen en... het deed hem wel op de kleintjes letten. Om de gelden voor leningen bij elkaar te krijgen, schrijft Dr. De Muinck, moest de thesaurier zich soms veel moeite getroosten.

Zo moest hij op 19 februari 1693 maar liefst een half miljoen beschikbaar hebben voor een lening aan Spanje. Dat hij het met centen bijeen had gegaard bleek uit het feit, dat hij het geld alleen beschikbaar had in schellingen! Dat waren kleine zilveren munten. De rente zou 6% moeten bedragen. Spanje weigerde, beledigd door de „centen”, totdat Van Ellemeet eindelijk met beter en groter geld voor de dag kwam. De lening is toen geslaagd.

Hij is rijk geworden door oorlogsleningen en was alrede rijk geboren in een welgestelde familie.

In 1710 wordt zijn vermogen op om en nabij twee miljoen gulden geschat. Zijn salaris bedroeg 4000 gulden, maar zijn inkomen steeg ver uit boven dat getal, zoals wij

zagen. Officiële „schnabbels” zouden wij bijna zeggen maakten hem, met zijn privé beleggingen, voor die tijd „schatrijk”.

Ongeveer tweederde van zijn inkomen belegde hij zo gunstig mogelijk. En zo geeft de schrijver van het boek, „Een regenthuishouding omstreeks 1700” (uitgegeven bij Martinus Nijhoff N.V. Den Haag) het volgende staatje van het stijgende inkomen van de heer Van Ellemeet:

Table with 3 columns: Year, Income, and percentage change.

Als wij vandaag deze heer Van Ellemeet in ons midden zouden hebben, zou zijn inkomen — op grond van bovenstaande cijfers — f 570.000 zijn, waarvan hij er f 382,650 aan minister Vondeling zou moeten afdragen ofwel ± 67%.

Nogmaals goed, hij verdiende goed, maar wat deed hij er mee?

Hij bezat zes buitens, o.a. het heden nog bestaande Duinrell te Wassenaar. Maar hij moest het „al aan anderen overlaten”.

Zijn echtgenote Maria Oyens baarde hem acht kinderen. Twee stierven terstond na de geboorte; twee zoons ontvielen hem kort na elkaar in 1691, op de leeftijd van 9 en 10 jaar.

Zijn kleindochter Cornelia Maria, die enkele jaren ná haar ouders, in 1747 stierf, was de laatste telg in de directe lijn! De crypt in de kerk van Schipluiden, die een monument had kunnen zijn voor een groot burger, lag lange tijd verwaarloosd en verlaten. Toen de kerk in 1953 gerestaureerd werd, wist niemand wie erin gelegen had, lag of zo moeten liggen!

Tussen welke rijken en armen leefde nu deze rijke? Wij zullen dat de volgende keer zien.

Willem Spaargaren

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in Anjerstekken - Freesiaknollen

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend.

DUTHLER VARSSEVELD

Puzzel

Horizontaal: 1. Rugtas; 5. station (Vlaams); 9. Amsterdams peil; 10. voorzetsel; 12. en (Frans); 13. ziet men op Ned. auto's; 14. ten bedrage van; 16. omdat, dewijl; 20. eerst komende; 21. versje; 23. treur- of klaaglied; 25. pers. vnw; 26. op dit moment; 28. ik weet de naam niet; 29. exemplaar (letterkeer); 30. vriend (Frans); 33. rat; 36. vordering; 38. half edelgesteente; 41. vuur; 43. rondhout; 44. draadloze omroep; 45. spel; 46. sleden (letterkeer); 48. peulgewas; 51. plaaggeest; 52. oppervlaktemaal; 54. boom; 56. getij 58. laatstleden; 59. paardekracht; 61. voegwoord; 62. lichte spot (letterkeer); 66. ontladen; 69. landmacht; 70. poppenkast; 73. voorzetsel; 74. lidwoord; 75. pers. vnw; 76. niet even (letterkeer); 77. eminentie; 79. bakkes; 80. Europeanen.

Vertikaal: 1. werkelijkheden; 2. voorzetsel; 3. laat; 4. vergoeden, vergelden; 5. meisjesnaam; 6. erbij behorend; 7. soort verlichting; 8. gesloten uitbouwen; 11. gewicht; 12. pers. vnw. (letterkeer); 15. dit is; 17. bevestiging (letterkeer); 18. bijwoord; 19. oude lengtemaat; 20. kippenprodukt; 22. verhuizen naar 'n ander land; 24. volstrekt niet;

8x8 crossword puzzle grid with numbered starting points for words.

27. stad uit de oudheid; 28. deel v. d. Bijbel; 31. familie lid; 32. rondhout; 34. bevel; 35. titel; 37. dit is (letterkeer); 39. bloeiwijze; 40. kunst (Frans en letterkeer); 41. opgezet, dik; 42. voorzetsel; 46. voorzetsel; 47. muzieknoot; 49. pers. vnw.; 50. Fries water; 51. geraamte; 52. reeds; 53. bijvoorbeeld (Frans en letterkeer); 55. schrijfgereedschappen; 57. van gaatjes voorzien; 58. riviertje in ons land; 60. barst, spleet; 61. plaats in Duitsland; 63. muzieknoot (letterkeer); 64. goud (Frans en letterkeer); 65. lidwoord; 67. niet even; 68. zie 20 vertikaal; 71. pers. vnw; 72. Nota Bene (letterkeer); 74. muzieknoot; 78. met name.

Advertisement for Amersfoort Van Geet, featuring text about radio-bandrecorders and contact information.

De Minister van Binnenlandse Zaken, prof. mr. P. J. Verdam, sloot op zaterdag 17 september in een plechtige zitting de beide Kamers der Staten-Generaal. Op bovenstaande foto inspecteert de bewindsman de erewacht van de Rijkspolitieke bij zijn aankomst op het Binnenhof.

AAN ALLE LEDEN

„Wij staan samen aan het begin van een druk politiek jaar. Wij leven snel toe naar de Tweede Kamerverkiezingen 1967.”

Zo begint de brief, welke het Centraal Comité op 14 september j.l. aan de besturen der kiesverenigingen en centrales richtte.

De landelijke, provinciale en plaatselijke besturen zijn zich dit overigens reeds enige tijd goed bewust. Het is thans tijd om alle leden te laten weten, dat hun partij in actie is.

Wij werken dit seizoen toe naar de Tweede Kamerverkiezingen, welke volgens de bepalingen van de Kieswet zullen plaatsvinden op woensdag 24 mei 1967. De volgende drie punten zijn in verband daarmee van de grootste betekenis:

- het program, waarmee onze partij deze belangrijke verkiezingen tegemoet gaat;
 - de kandidaten, die zij naar voren schuift;
 - de organisatorische kracht, waarmee zij de campagne voert.
- Over elk van deze drie zaken enkele korte opmerkingen.

Groslijst Kamerverkiezingen 1967

DE kiesverenigingen zijn tot uiterlijk maandag 24 oktober in de gelegenheid schriftelijk de namen van ten hoogste tien personen, die zij op de groslijst geplaatst wensen te zien, in te zenden aan het bureau van het Centraal Comité. Hierbij blijven de namen van de zittende A.R. Tweede Kamerleden buiten beschouwing. Dit is bepaald in artikel 3 van het reglement kandidaatstelling. Deze Kamerleden worden, indien er geen verhindering bestaat ten aanzien van een nieuwe kandidatuur, geacht op de groslijst voor te komen. Hetzelfde geldt de A.R.-bewindslieden.

Vóór 24 oktober a.s. zijn de kiesverenigingen — en daarmee de leden — dus in de gelegenheid, tijdens een daartoe te beleggen vergadering, te bepalen welke — ten hoogste — tien namen voor de groslijst zullen worden genoemd.

Later in het seizoen krijgen de kiesverenigingen de gelegenheid om per stembiljet de kandidatenlijst, zoals die naar hun opvatting eruit moet zien, vast te stellen, en wel aan de hand van de groslijst en een advieslijst, welke door het Centraal Comité aan de kiesverenigingen zullen worden toegezonden.

Program van Actie 1967

VAN 5 oktober tot 10 november kunnen de kiesverenigingen amendementen op het ontwerp-Program van Actie 1967 formuleren. De amendementen der kiesverenigingen dienen uiterlijk 10 november a.s. ontvangen te zijn bij de Kamercentrales.

Vóór 10 november a.s. zijn de kiesverenigingen — en daarmee de leden — dus in de gelegenheid, tijdens een daartoe te beleggen vergadering, hun

zienswijze ten aanzien van het ontwerp-program weer te geven en ook kenbaar te maken door middel van amendementen. Wij hopen, dat vele leden — daartoe in de gelegenheid gesteld door hun kiesverenigingen — zich met het ontwerp-Program van Actie 1967 zullen bezig houden.

Let u dus op de uitnodiging, welke uw kiesverenigingsbestuur u doet toekomen om zowel het Program van Actie als de groslijst mede te bepalen.

Organisatorische kracht

BIJ al het werk voor de verkiezingscampagne komt veel neer op de schouders van het kader van de partij. De medewerking van veel leden kan dan veel helpen.

„Wanneer wij er op letten, dat het hier gaat om een gemeenschappelijke inspanning van ons allen samen, zullen wij met opgewektheid deze dienst aan de christelijke politiek verrichten ten dienste van onze naaste — dichtbij en verweg — in de samenleving van vandaag.

Daarbij vragen wij of God Zijn zegen in rijke mate wil geven aan ons gezamenlijk werk, opdat ook door ons pogen Christus' Koningschap in de wereld steeds meer mag doorbreken”.

Ook dit deel uit de brief van het Centraal Comité aan de besturen der kiesverenigingen en centrales willen wij hier graag onderstrepen.

Het is onze verantwoordelijkheid om wanneer wij iets kunnen doen dat dan ook metterdaad te doen, op welke plaats en op welke wijze en in welke mate dat ook maar mogelijk is.

TOT de kracht van de partij draagt ook bij een zo groot mogelijk ledental en een flink aantal abonnees op Nederlandse Gedachten.

In de eerste acht maanden van dit jaar werden — zonder grootscheepse landelijk georganiseerde actie — meer dan drieduizend nieuwe leden en meer dan driehonderd nieuwe abonnees gewonnen. Het is dus zonder meer duidelijk, dat ook in de resterende vier maanden van dit jaar nog zeer vele nieuwe leden en abonnees te winnen zijn. Laten wij die dan ook winnen. Waarom zoudt u er ook niet één winnen?

WIJ staan samen aan het begin van een druk politiek jaar. Er is momenteel een algemene politieke belangstelling, mede ook door Prinsjesdag. Hoe en in welke samenleving zullen wij leven? U wilt terzake toch zeker wel meepraten en iets doen!

De Kwaadsteniet

Nú
proefflacon
1.70

**Weg is de
MIGRAINE**

Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vertrouwde en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt baat bij het weldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw
broodnodige rust
MELISANA
1.70 — 2.90 — 4.90

extra voordelige
familieflacon 11.90

Abonneert u op
**Nederlandse
Gedachten**

Laatste ronde! Binnenkort uitverkocht! Belangrijke prijsverlaging De Christelijke Encyclopedie

2e, geheel herziene druk, verschenen van 1956 tot 1961, samengesteld onder redactie van Prof. Dr. F. W. Grosheide en Prof. Dr. G. P. van Ifferzon, geschreven door een staf van meer dan 300 geleerden en specialisten, behorend tot verschillende kerkelijke richtingen.

6 grote delen, meer dan 4200 bladz., ruim 2000 fraaie foto's, illustraties, tekeningen, grafieken, landkaarten en grote gekleurde platen, in fraaie en solide linnen stempelbanden met goudtitel.

Bevat een schat van betrouwbare feitelijke informatie en principiële voorlichting over een veelheid van onderwerpen:

Bijbelse geschiedenis, Bijbelse archeologie, Bijbelse aardrijkskunde en volkenkunde, Kerkgeschiedenis, Zending, Godsdienstgeschiedenis, Wijsbegeerte, Psychologie, Opvoeding, Onderwijs, Jeugdbeweging, Muziek, Beeldende kunsten, Literatuur, Taalwetenschappen, Geschiedenis, Sociale Wetenschappen, Natuurwetenschap, enz., enz.

In de Christelijke Encyclopedie vindt men bij omstreken kernvraagstukken de diverse standpunten binnen het kader van de orthodoxe christenheid zo objectief mogelijk naast elkaar vermeld, opdat de gebruikers zich uitvoerig en onbevooroordeeld kunnen oriënteren.

DIT PRACHTIGE STANDAARDWERK KUNNEN WIJ U NU AANBIEDEN TEGEN DE ZEER LAGE PRIJS VAN (COMPLEET) f 125,— (prijs voorheen f 190,50).

Bovendien is het bedrag van f 125,— desgewenst betaalbaar in 10 maandelijkse termijnen van f 12,50. Stuur ons nu uw bestelling. Nu is het de hoogste tijd om u nog een exemplaar aan te schaffen. Binnenkort zal de gehele oplage uitverkocht zijn.

Boekhandel T. WEVER, Postbus 13, Franeker

Bestelbon! Aan Boekhandel T. WEVER, Postbus 13, Franeker. Verzoekt toezending van de CHRISTELIJKE ENCYCLOPEDIA, 6 delen, voor de prijs van f 125,— compleet.

Ik betaal: * na ontvangst ineens

* in 10 maandelijkse termijnen van f 12,50

Afzender:

Adres:

Woonplaats:

Handtekening:

* s.v.p. doorhalen wat niet gewenst wordt.

Een gesprek met Mevr. Mr. I. Geelkerken-Brusse: fractievoorzitter in Leiden

"**MOEDER** is naar een vergaadering" klinkt een vrolijke jongensstem, als ik probeer een afspraak te maken met de nieuwe voorzitter van de protestants christelijke fractie van de Leidse gemeenteraad.

Mevrouw Mr. I. Geelkerken-Brusse is de echtgenote van het Tweede Kamerlid Dr. N. G. Geelkerken.

Maar over hem gaat het deze keer niet, afgezien van het feit, dat hij momenteel met een NATO-delegatie in Amerika zit.

De afspraak wordt enige dagen later vlot gemaakt en zo zit ik dan achter het beloofde kopje koffie tegenover mijn gastvrouw.

Ze heeft grijzend kort geknipt haar en een paar donkere vriendelijke ogen in een jong gezicht.

Het huis staat precies in een bocht aan één der singels, wat een leuk gerend effect aan de kamer geeft. En een mooi uitzicht op de Singel, die volgegroeid is met waterlelies. In dit huis woont de familie Geelkerken al 29 jaar.

"Gek hè, ik ben er als pas getrouwde vrouw ingekomen en nu wonen we er nog". We lachen als ze vertelt dat ze al direct begon met een inwonende dienstbode. "Wat deed ik in die tijd toch eigenlijk zelf?"

Nu is er sporadisch een werkster en het gaat ook.

Naast haar werk in de gemeenteraad is er nog het secretaresseschap van de Ver. voor Chr. Onderwijs, die een 18-tal scholen omvat (kleuter, l.o., v.g.l.o. en u.l.o.) en het voorzitterschap van de vereniging Chr. Jeugdhulp, die een tehuis voor ongetrouwde moeders heeft. Het Christelijk Nijverheidsonderwijs heeft ze als bestuurslid moeten verlaten, maar ze keerde er als gedelegeerde van de gemeente in terug.

Er zijn drie kinderen, de oudste zoon, die onlangs als derde generatie aan de Vrije Universiteit promoveerde, een dochter van 21 die pas klaar is voor lerares bij het nijverheidsonderwijs en nog een jongen van 10 jaar, die uiteraard op school zit.

In 1961 kwam mevrouw Geelkerken voor het eerst in de gemeenteraad door de ernstige ziekte van haar voorganger. In 1962 na de verkiezingen, door het plotseling overlijden van wethou-

Mevrouw I. Geelkerken-Brusse

der Stolp. Bij de verkiezingen van 1966 is ze er op "eigen kracht" in gekomen.

Er is een uitstekende samenwerking met de C.H.U. die al van vlak na de oorlog dateert. En bij de laatste verkiezingen heeft ook de S.G.P. onderdak op de gemeenschappelijke lijst gekregen ondanks het bezwaar, dat er een vrouw op stond. De S.G.P. voerde wel een eigen propaganda voor "nummer 9 op lijst 3". De afspraak was dat met driekwart van de kiesdeler aan voorkeurstemmen de S.G.P.-kandidaat in de Raad zou komen. Er werden echter maar ruim 300 stemmen uitgebracht, die toch de Prot. Chr. lijst ten goede kwamen. Jammer genoeg ging de restzetel naar de K.V.P., voor de 8ste zetel kwamen er 300 stemmen te kort, zodat er nu 7 leden in de raad zitten, 4 C.H.U. en 3 A.R. De C.H.U. leverde de wethouder en de A.R. de fractievoorzitter en dat werd mevrouw Geelkerken. De eerste vrouwelijke fractie-voorzitter in onze partij.

Natuurlijk vroeg ik, wat haar taak als voorzitter is en welke commissies ze in de raad heeft. En u begrijpt wel dat dit onderwijs is en een stukje culturele zaken, waaronder de Lakenhal.

Ze is nu de enige juriste in de fractie en kreeg er dus ook de Juridische Commissie bij.

En fractie-voorzitter?

"De fractievergaderingen leiden, de taken verdelen en coördineren en op de ketting springen bij algemene onderwerpen. En natuurlijk de begrotingsrede houden. We krijgen altijd een uitvoerige informatieve nota bij de begroting en die geeft je een goede leidraad. We streven naar een sluitende begroting en daar moet je mee rekenen met het plannen maken. De woningbouw blijft een moeilijke zaak".

Mevrouw Geelkerken vindt de opbouw van Leiden niet evenwichtig meer.

Te veel woningwetwoningen en te weinig woningen bij voorbeeld voor de hoogleraren, die niet meer in de oude grote huizen willen wonen en nu buiten Leiden onderdak zoeken.

Er was een groot gebrek aan grond, maar, gelukkig is er na de grenswijziging weer wat ruimte gekomen.

Met de scholenbouw is het goed, zegt mevrouw Geelkerken trots. We zijn aardig bij doordat we al vroeg voor systeembouw gekozen hebben. Bovendien is de verhouding openbaar en christelijk onderwijs uitstekend.

"Heeft u veel gehad aan uw studie?" vraag ik. Na het behalen van de meertertitel is er nog een jaar internationaal recht in Genève gevolgd. Maar na haar terugkomst leerde ze al spoedig haar toekomstige echtgenoot kennen en was binnen het half jaar getrouwd. Een baan heeft ze dus nooit gehad.

"Het was prettig, dat ik het werk van mijn man kon volgen. Veel dingen konden we samen bespreken. Een rechtenstudie is voor een meisje toch buitengewoon vormend. Je leert er op een bepaalde manier door denken.

Ook nu bij mijn werk in de gemeen-

teraad kan ik gemakkelijk de mogelijkheden onderkennen en hoofdzaken van bijzaken onderscheiden".

Ik heb nog één vraag. Als u zo door uw stad loopt, voelt u zich dan een gemeenteraadslid, die oplet of er bepaalde dingen anders moeten?

Ze begint te lachen en vertelt van haar moeiten om de oude fontein op de vismarkt weer echt te laten spuiten. Dit gebeurde alleen op 3 oktober en dat stond dan speciaal op het programma, van 10-12 uur spuit de fontein. En dan het voetgangersprobleem op het Rapenburg. Door de stoepen van de grachtenhuizen kan hier geen trottoir gelegd worden. Maar nu geeft een witte lijn toch enige veiligheid voor de wandelaars. Zo ook de slechte huisvesting van het kasbeheer en kredietwezen waar een eind aan gekomen is. Ja, dat zijn zo van die kleine onzichtbare onderdelen van je werk.

Er is jammer genoeg altijd wat rivaliteit tussen de burgers en de studenten. Klaagt de Universiteit over ruimte tekort, de burgers ook.

Het zijn twee werelden, die ieder een eigen leven leiden en niet geïntegreerd zijn. Merkwaardig denk ik. Was het niet Prins Willem van Oranje, die Leiden na haar ontzet een Universiteit schonk? Een geschenk om trots op te zijn. Wat is Leiden zonder studenten en wat is de student zonder "Leije".

Als ik bij de voordeur afscheid neem, staat er een emmer met groente. De groenteman is inmiddels langs geweest. Ook dat moet doorgaan in huize Geelkerken.

Een kwestie van organiseren, een kunst die mevrouw Geelkerken zeker eigen is.

C. M. Tonkens-Kaajan

ZOETERMEERS ROEM
de fijnste margarine
GEBR. VAN DER SPEK N.V.

UTRECHT

timmer-, metsel-
en loodgietersbedrijf

Yperlaan sanitair-installatiebedrijf
erkend gas- en waterfitter
Muntstraat 8 bis - Utrecht - Tel. 12610

Snelle persen en
vakkundig personeel
staan klaar om uw drukwerk
vlot en goed gereed te maken
periodieken
boeken en
handeldrukwerk
DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13 / tel. 030 - 11811 / Utrecht

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135 - 137 - ZEIST - TELEF. 12486

MEER DAN 98.000 INWONERS
VAN UTRECHT SPAREN BIJ DE
Nutsspaarbank

HOOFDKANTOOR:
Oudkerkhof 45 - tel. 16555
9 BIJKANTOREN in
verschillende stadswijken

U ook al?

rente 3¼ procent

Op termijn spaarboekjes rente 4¼ en
4½ procent

ZEELAND

FA. F. DUYNHOUWER & ZN.

**AANNEMERS WEG-
en WATERBOUW**

's Gravenpolderseweg 90, Goes,

telefoon 01100 - 6256.

HOLLESTELLE GOES

Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.

Handelsafdeling:
Ganzeportstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996
en 6387.

FA. GEBR. DEN HERDER

SEROOSKERKE (W.) TELEFOON 01189 - 442.

FABRIKANTEN VAN (HERDER) KORFMAAIER.

Den Haag
en omstreken

Sigarenhandel MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71. Tel. 180234, b.g.g. 607673
Postrekening 37 70 73

Levert alle rokersartikelen
waarheen u maar wenst.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG - Tel. 633923 (3 lijnen)

T. DE VRIES stucadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend

stucadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

verpleegtehuis
BLOEMKAMP
te Bolsward

In ons verpleeghuis voor chronische patiënten en revalidatiecentrum (140 bedden) is voor aanvulling en uitbreiding van de staf plaats voor

twee verpleegsters

Salaris volgens rijksregeling.
Mogelijkheid tot bevordering in rang.
Vijfdaagse werkweek.
Nieuw gebouwde woning is beschikbaar, zeer gunstig bv. voor twee vriendinnen.

Degenen die deze functie ambiëren worden uitgenodigd vrijblijvend kennis te maken met onze inrichting en contact op te nemen met de directrice, tel.: (05157) 2944.

CHRISTELIJK SANATORIUM ZEIST

Op korte termijn ontstaat een vacature voor

een 2e kookster

die bij afwezigheid het Hoofd van de keuken kan vervangen.
IN- of EXTERN.

Sollicitaties kunnen worden gericht aan de Geneesheer-Directeur.

SCHUILING GIETERIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

EEN WAARDEVOL BEZIT
BINNEN IEDERS BEREIK

OMEFA
RENTESPAARBRIEVEN
VERDUBBELEN UW GELD
IN TIEN JAAR

OMEFA - Rentespaarbrieven

in stukken van f 100,- - f 50,- - f 25,- - f 10,- en f 5,- nominaal welke over 10 jaar recht geven op een contante waarde van resp. f 200,- - f 100,- - f 50,- - f 20,- en f 10,-. Tot nader order zijn deze stukken doorlopend verkrijgbaar aan de kas van de Omefa, Overijsselse Melkproductiefabriek N.V. te Rijssen in alle bovenvermelde bedragen of per giro (in dit laatste geval minimum f 100,- nominaal). Aan de kas gekochte stukken kunnen onmiddellijk, zonder enige formaliteit of naamregistratie in ontvangst worden genomen.

Bij bestelling per giro worden de stukken prompt per aangetekende post verzonden. Op het girostrookje duidelijk naam en adres, alsmede het woord „Rentespaarbrief” vermelden. Het gironummer van de NV Omefa is 805574. Alle stukken zijn AAN TOONDER: er zijn geen zegels of andere kosten te betalen noch bij aankoop noch bij verzilvering.

Voor alle verdere inlichtingen kan men zich schriftelijke of telefonisch wenden tot de directie der Omefa - Overijsselse Melkproductiefabriek N.V. te Rijssen. Tel. 05480 - 2766.

HAARUITVAL

roos of andere haarzorgen?
Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.

Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk.

Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224.

Alle bestellingen te richten aan: Laboratorium ROTAL afd. Cosmetica, Postbus 200 Leiden.

fijn! die ken ik

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

DIACONESSENHUIS - EINDHOVEN

Wegens het betrekken van ons nieuwe, aanzienlijk groter ziekenhuis vragen wij voor de:

KINDERAFDELINGEN

a. interne/infectie-afdeling

hoofdverpleegsters in de rang van 1e verpleegster—A
eerste verpleegster
wnd. eerste verpleegster

b. chirurgische/zuigelingenafdeling:

eerste verpleegster
wnd. eerste verpleegster

CHIRURGISCHE AFDELINGEN

eerste verpleegster
wnd. eerste verpleegster

INTERNE AFDELINGEN

3 eerste verpleegsters
3 wnd. eerste verpleegsters

Salaris volgens rijksregeling. Intern of extern. Protestantse godsdienst. Sollicitaties te richten aan de Directrice, Parklaan 95-a, Eindhoven. Telefoon 04900—33601.

Het Ziekenhuis „Eudokia”

Bergsingel 215, Rotterdam,

heeft onderstaande functies vacant:

- Hoofd van de zusters-eetkamer
- Waarnemend hoofd v. d. centrale keuken
- medewerkster van het hoofd inw. dienst

Degenen die hiervoor belangstelling hebben en in het bezit zijn van het diploma „Huishoudkundige voor Inrichtingen” of daarmee gelijk te stellen diploma, kunnen hun sollicitaties richten aan de directrice, die ook gaarne bereid is nadere inlichtingen te verstrekken.

5 daagse werkweek, goede salarisregeling.

Het Boerhaave-Ziekenhuis te Harderwijk

vraagt een

VERPLEEGSTER

voor de kinderafdeling, bij voorkeur met kraamaantekening. Salaris volgens landelijke regeling. Sollicitanten moeten van pos. Prot. Chr. beginselen zijn.

Schriftelijke sollicitaties aan de Adj.-Directrice. Telefoon 03410 - 3344.

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

De Stichting Rusthuis der Gereformeerde Kerk van Zeist

roept sollicitanten op voor de functie van

DIRECTRICE

voor het Rusthuis „DE LOOBORCH” te Zeist, daar de tegenwoordige directrice in het huwelijk is getreden.

Indiensttreding zo spoedig mogelijk. Het huis telt 65 gasten, terwijl er plannen zijn tot uitbreiding. Voor deze functie gaan de gedachten uit naar een ervaren verpleegster; godsdienst: Gereformeerd.

Het salaris wordt bepaald naar de richtlijnen van de Ned. Federatie voor bejaardenzorg.

Sollicitaties gaarne te richten aan de secretaris van het bestuur der stichting, de heer D. Engel, Slotlaan 196, Zeist.

DE STICHTING
GEREFORMEERD
RUSTHUIS

AVONDRUST

PRINSENLAAN 71,
EMMEN

vraagt

een

VERPLEEGSTER

met diploma A en een hoofd van de huishouding. Salaris volgens rijksregeling en opname in een pensioenregeling.

Sollicitaties met inlichtingen kunnen worden ingediend bij de secretaris H. J. BINNEMA, BUITENWEG 41 TE EMMEN.

JULIANA-ZIEKENHUIS

Uitgaande van de Gereformeerde Vereniging voor Ziekenverpleging te Amsterdam, vraagt een

nachthoofd

in de rang van hoofdverpleegster.

Per twee weken tien nachten dienst. Woonruimte beschikbaar. Gegadigden moeten orthodox-protestant zijn.

Inlichtingen bij en sollicitaties aan de adjunct-directrice, zr. P. S. der Nederlanden. Spreekuur dagelijks van 11 tot 12 uur behalve zaterdags.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Gaande en komende man

De secretaris van het Centraal Comité heeft als zodanig zitting in de commissie van redactie van Nederlandse Gedachten.

Daarom treft u deze week voor het eerst de naam van de heer mr. W. de Kwaadsteniet aan als lid van de commissie van redactie van ons blad.

Hij treedt hierdoor in de plaats van zijn voorganger, mr. W. R. van der Sluis, die in verband met zijn benoeming tot lid van de Tweede Kamer met ingang van 1 oktober is afgetreden als secretaris van het Centraal Comité.

Wij heten de heer De Kwaadsteniet hartelijk welkom in de kring van onze redactie. Hij is natuurlijk geen onbekende voor ons. Al enige jaren schrijft hij wekelijks instructieve artikelen in ons blad.

Wij zijn ervan overtuigd dat wij met hem op dezelfde prettige wijze zullen samenwerken, als dit met de heer Van der Sluis het geval is geweest.

Gelukkig betekent het afscheid van laatstgenoemde niet, dat wij in de toekomst van zijn pennevruchten verstoken moeten blijven. De heer Van der Sluis weet uit ervaring, wat het betekent elke week een nummer van N.G. gereed te maken. Daarom zijn wij er van overtuigd dat hij ook in de toekomst - zo enigszins mogelijk - gaarne medewerking aan ons blad zal blijven geven.

Het nummer van deze week legt hiervan meteen al getuigenis af.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,- per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

In het midden van de foto het Centraal Station in Tokio (waarvoor Amsterdam C.S. model gestaan heeft). Over de economische problemen van Japan kunt u lezen op pagina 6, 7 en 8.

Deze week

In memoriam Dr. Rutgers	(pag. 3)
Brieven van lezers	(pag. 2)
Het nut der geschiedenis	(pag. 3)
Uit het parlement	(pag. 4 en 5)
Gasten op Prinsjesdag	(pag. 4)
Radiocauserie van Mr. W. R. v.d. Sluis	(pag. 9)
De functionering van onze democratie	(pag. 12)

Kamerleden bezochten Noord-Friesland (Tweedammenplan!) (zie Ned. Gedachten van 17 sept. j.l.) Ook u is hartelijk welkom!

Bij oostelijke dam veel ruimte voor woningen en bedrijven

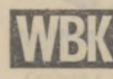
(Zeer goedkoop industrieterrein te Holwerd)

Inlichtingen bij burgemeester van Westdongeradeel te Ternaard. Telef.: Gemeentehuis: 05198 - 445. Thuis: 05198 - 300.

Kies vandaag zekerheid voor morgen. Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastekoopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

Amersfoort, Bergstraat 6-8, tel. 03490-17043*

Het nut der geschiedenis

NOOIT hebben wij als mensen van de antirevolutionaire of christelijk-historische richting de geschiedenis canoniek gemaakt of het „historisch geworden” zonder meer als eerbiedwaardig en zelfs onaatbaar beschouwd. Het is in onze kring volstrekt overbodig en dus zonder nut, tegen zulke opvattingen te „getuigen”. Laat staan, dat zulk een getuigenis enig bewijs zou leveren van vernieuwing of verandering in de opvattingen der Gereformeerde gezindte.

Daarom hebben wij een paar weken geleden even naar Aäron geïstudeerd. Hij had een gouden kalf gemaakt, maar zei tegen Mozes: ik wierp het goud in het vuur en toen... kwam dit kalf er uit. Hij promoveerde zijn zondig compromis tot iets van het „historisch geworden”.

De geschiedenis kan niet als een tweede, onafhankelijke en onfeilbare bron van Goddelijke openbaring naast de Heilige Schrift worden aangeprezen. In ons A.R. program van beginselen is daarvan dan ook nergens enig spoor te vinden.

DAT neemt niet weg, dat de geschiedenis nuttig is. Wie haar verwaarloost, staat met oogkleppen in het heden. In 't verleden ligt het heden. Wij kunnen het heden niet begrijpen, zonder de geschiedenis te kennen. Dat blijkt het duidelijkst, wanneer sommige „hervormers” met allerlei vernieuwingsvoorstellen komen en die voorstellen bedenksels en constructies zijn, vreemd aan het leven en de verhoudingen van ons volk.

Nu denken wij vaak allereerst aan de politieke geschiedenis, maar van andere onderdelen van de geschiedenis geldt precies hetzelfde. Voor de economie is de economische geschiedenis van onschatbare waarde en het is van bijzondere betekenis, dat de economische faculteit van de Vrije Universiteit opgebouwd is door de man, die een bijzonder groot gezag had als historicus, gespecialiseerd in de economische geschiedenis.

Maar in ons blad denken wij toch speciaal aan de politieke geschiedenis en daarbij ook, als onderdeel, aan de geschiedenis van onze staatsinstellingen.

De kenmerken van ons staatsbestel, waardoor het zich bijv. van Engeland onderscheidt, zijn allerminst toevalligheden. En wie zich bij pogingen om tot vernieuwing te komen, laat leiden door wat hij in Engeland ziet en bewondert, komt bedrogen uit. Het is in Nederland anders, doordat het anders is gegáán. Er wie vernieuwing wil, moet aan deze waarheid recht laten wedervaren. Anders handelt hij revolutionair.

Dat wil zeggen, hij wil het leven dwingen zich aan te passen aan zijn theoretische constructie of aan wat hij in het buitenland heeft gezien en van uit de verte heeft leren bewonderen.

EEN duidelijk voorbeeld.

Er is geklaagd, dat de kiezers in Nederland zo weinig invloed hebben op de kabinetsformatie. De fracties gaan ná de verkiezingen overleggen, onder leiding van een formateur of informateur. En soms komt er dan iets anders uit de bus dan de kiezers verwachtten. Nu kwam iemand met de gedachte: laat de kiezers de minister-president aanwijzen. Een minister-president, bij plebisciet gekozen. Nu laat ik rusten, de praktische bezwaren, die hieraan zijn verbonden. Maar waar gaat het bij zo'n voorstel in wezen om?

Om een imitatie van het Amerikaanse stelsel. Daar kiest het volk de president. Er gaat een grote campagne aan vooraf, waarbij de kandidaten het volk proberen te bewerken. En als de beslissing is gevallen, dan heeft Amerika een nieuwe president. Hij is in de volle zin van het woord de chef

van de regering. Zijn ministers zijn aan hem ondergeschikt.

Tegenover hem staat het Congres, de gekozen volksvertegenwoordiging, bestaande uit twee huizen. Bestaan die huizen in meerderheid uit partijgenoten van de President, dan leidt dit gemakkelijk tot een partijdictatuur. Is het Congres „om”, en delen de politieke tegenstanders van de president de lakens uit, dan werkt dit verlamend op het bewind. Dat leert de geschiedenis. Wie een rechtstreeks door het volk gekozen minister-president wil, beoogt, al zegt hij dat niet, een imitatie van dit presidentiële systeem. En — waar blijft dan de taak van de Koningin? Het Koningschap is dan in feite afgeschaft. En dat gaat dwars tegen onze nationale historie in.

IK noem een héél ander voorbeeld, waarin weer gesproken kan worden over de les der historie. Ruim tien jaar geleden liep onze economie vast door een overbesteding. Het bleek

moeilijk, die crisis te boven te komen. In korte tijd waren er 100.000 werklozen. En er was uit die crisis heel wat te leren. Haar verloop eiste een nauwkeurige analyse. Verleden jaar wisten wij het al, dat een soortgelijke crisis vlak voor de deur lag. En de eerste waarschuwing was: verkijk u niet op de betalingsbalans, en paai u zelf niet met de constatering, dat die nog zo slecht niet is. Dat was de vorige keer ook zo, maar de omslag was er opeens, hij kwam helemaal niet geleidelijk van maand tot maand telkens een stapje. Er worden maatregelen genomen tot beperking der bestedingen. Let op, de vorige bestedingsbeperking heeft ons geleerd, dat uniforme regelen heel ongelijk werken en in bepaalde streken en in sommige bedrijfstakken veel te hard dreigen aan te komen, terwijl zij elders zonder veel moeite worden geïncasseerd.

Wie de geschiedenis van de vorige overbesteding en de daarop volgende bestedingsbeperking niet grondig heeft bestudeerd, mist een belangrijk deel van zijn uitrusting voor het nieuwe geval. Dat wil niet zeggen, dat het ene volkomen parallel loopt aan het andere. De geschiedenis herhaalt zich zelf nooit, maar er zijn wel duidelijke analogieën.

HEEFT de geschiedenis ons niet duidelijk laten zien, dat een revolutionaire beweging al maar aan de gang blijft, dat het een gevecht wordt om macht tussen verschillende personen en groepen, totdat een militaire dictatuur orde op zaken gaat stellen? Dat is de les van de geschiedenis van Napoleon, en we zien het in onze tijd in een reeks van landen.

De Amerikaanse historicus Alfred Mahan heeft een boek geschreven: The influence of Sea Power upon History. Het boek is bijna geheel één grote historische les: werkelijke wereld-

macht wordt veel meer gemaakt door beheersing van de wereldzeeën dan van de continenten.

NU zijn we er nog niet.

De geschiedenis kan men niet raadplegen als een telefoongids of als een spoorwegboekje. Zij moet worden nagevorst, beschreven en uitgelegd. En dat kan eenvoudig niet neutraal gebeuren. Wel objectief en eerlijk maar niet neutraal. Bekend is de uitspraak van Groen: onpartijdig kan alleen hij zijn, die partij kiest.

Van marxistische zijde is de Afscheiding van 1834 „verklaard” als een revolutie van de arme en verwaarloosde dominees op het platteland tegen de gevestigde kerkelijke machten, die steunden op de deftige stadspredikanten. Het was een stukje klassenstrijd. Schrijvers, die niet willen aanvaarden, dat moderne dominees de kerken hebben leeggepreekt, proberen de onkerkelijkheid in Noord Holland te verklaren uit de langdurige afwezigheid van de mannen, die ter haringvangst waren en dus aan de kerk ontwendden.

DEZE voorbeelden zijn gemakkelijk met andere te vermeerderen. Maar de geschiedenis blijft nuttig.

En de discussie over dat nut begint niet ná het historisch onderzoek. Zij is met dat onderzoek verweven. Dat maakt het even boeiend als moeilijk, even belangrijk als gevaarlijk.

Vandaar de waarschuwing, dat een beroep op de historie nimmer het einde is van alle tegenspraak. Bij lange niet.

Dat beroep geeft aan de discussie diepgang en perspectief. Mits men de geschiedenis ernstig neemt, en er geen caricaturen van tekent, zgn. tot leringe en vermaak. A

In Memoriam

DR. A. A. L. RUTGERS

IN deze week is op 82-jarige leeftijd, kort na het heengaan van zijn vrouw, overleden dr. A. A. L. Rutgers, erelid van onze partij.

Het was overigens niet dit ere-lidmaatschap dat hem hoog aanzien in ons land verschafte, het was veel meer voor de partij een eer in de laatste jaren van zijn leven hem tot haar zeer bijzondere ereleden te mogen rekenen vanwege de grote staat van dienst, welke hij op publiek terrein op zijn naam had staan.

Met dr. Rutgers is een van de zeer weinige nog in leven zijnde figuren uit onze kring heengegaan, die zowel in de periode tussen de beide wereldoorlogen als in de tijd daarna een vooraanstaande rol heeft vervuld.

De naam „Rutgers” is in de geschiedenis van onze partij een begrip geworden. En daarbij was „A. A. L.” een speciale exponent ten opzichte van fijnzinnigheid, aristocratie en eenvoud.

Zijn levensgeschiedenis wijst er nog eens weer op - hij was naar opleiding botanicus - dat het geplaagd worden voor grote publieke verantwoordelijkheden ten dienste van het algemeen-staatskundige belang niet bepaald wordt door juridische of economische of politieke vakbekwaamheid, maar in de allereerste plaats door wijsheid en karakter.

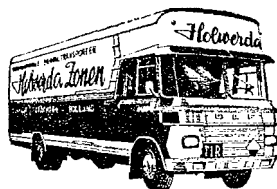
Het zijn juist deze factoren die dr. Rutgers voor taken hebben gesteld en tot hoge posities hebben gebracht - gouverneur van Suriname en vice-president van de Raad van State - waarvoor primair de eis van „vertrouwen” geldt. En dat vertrouwen heeft hij zich in zijn gehele optreden waardig betoond.

Elk spectaculair optreden was hem vreemd. Hij was naar de gangbare opvattingen een slecht spreker. Maar een spreekbeurt van hem, die ik in mijn jonge jaren voor een kleine kiesvereniging mocht bijwonen - van de inhoud van zijn rede weet ik niets meer af - is mij altijd bijgebleven door zijn manier van optreden. En dat is meer dan dertig jaar geleden. Het is de niet in exacte woorden te omschrijven indruk welke een medemens bij je achterlaat ook na vele jaren.

En zo is dr. Rutgers voor mij blijven leven, ook toen ik hem later in allerlei politieke en officiële functies mocht ontmoeten.

Wij verliezen in hem een van die betrekkelijk weinige mensen, die voor een moedig voortzetten van ons menselijk bedrijf ten dienste van een werkelijk-Christelijke politiek een aansporing zijn. En wij denken met grote dankbaarheid aan hem terug. Berghuis

Holwerda - Zonen

Dokkum Drachten Rotterdam
05190 - 2292; 05120 - 2157; 010 - 259299

Alle transporten
Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen
Meubeltransporten

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

VOLKSGEZONDHEID

in de Tweede Kamer

DEZE nota is geen eind maar een begin, veronderstelde het A.R. Tweede Kamerlid Drs. Boersma toen hij met enkele andere sprekers en minister Veldkamp alsmede staatssecretaris Bartels zich vorige week zette aan de behandeling van dit lijvige stuk van 344 pagina's en 99 bijlagen.

Beide bewindslieden haastten zich deze veronderstelling bevestigend te beantwoorden en waren kennelijk blij dat de heer Boersma waardering had voor de systematische en structurele aanpak van dit „begin”.

Dit in tegenstelling met wat de C.H.U.-er mr. Van Gelder zei, namelijk dat hij „hier en nu” niets met de nota kon doen. Er werd zeer veel in geboden, doch ook te veel overhoop gehaald volgens deze spreker.

Zout en zuur

Staatssecretaris Bartels vond de „zoet en zuur”-opstelling van de Kamer jens zijn werkstuk kennelijk niet prettig, doch verdedigde het stuk met gloed en verve. Het ging hem wat vlotter af dan zijn „baas”, minister Veldkamp, die in bijna anderhalf uur een professoraal betoog hield waarbij hij achtereenvolgens de rechtsgrondslag, de solidariteitsgrondslag, de economische grondslag en de volksgezondheidsbasis in verband met de drie genoemde grondslagen onder de aandacht bracht. Met het gevolg dat die aandacht wel heel erg op de proef werd gesteld, ook bij de belangstellenden die in ruime mate de tribunes bevolkten.

Recht op gezondheid

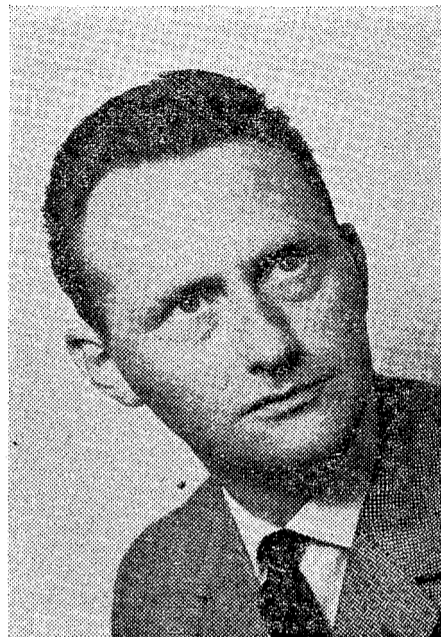
De heer Van Gelder (C.H.U.) sloot zich aan bij de heer Boersma, die principieel verweer voerde tegen het centrale thema van de nota: het recht op gezondheid.

Dat is voor de A.R. een onhoudbaar uitgangspunt, zei de heer Boersma. De heer De Vreeze (K.V.P.) had al gepoogd zijn geestverwanten achter de regeringstafel enigszins te suggereren, dat zij wel „recht op gezondheidszorg” zouden hebben bedoeld.

Dat is in feite ook zo, antwoordde later de minister. Ik ben het eens met de A.R. spreker dat gezondheid een gave Gods is. De minister had zich echter willen onthouden van het weergeven van zijn persoonlijke overtuiging in deze en zich liever aangesloten bij de internationale terminologie, waaruit dan deze wat ongelukkige vertaling in onze taal resulteerde. Het lijkt ons dat de bewindslieden zich beter wel wat meer in overeenstemming met hun eigen christelijke levensbeschouwing hadden kunnen uitlaten. Zoveel moed vereist dat in Nederland gelukkig nog niet.

Totale mens

Omdat een ziek mens meer is dan iemand met een ziek lichaam, omdat hij ook als patiënt een „totaal mens” blijft, hechte de heer Boersma grote waarde aan de vrije organisaties, die op het terrein van de volksgezondheid werkzaam zijn. Hij laakte een uitlating in een artikel van dr. Van Goor dat deze levensbeschouwelijke organisaties „geldverspilling” zijn, al heeft de Overheid volgens de AR vanuit het aspect van de doelmatigheid ook hier een belangrijke taak, vooral ook een ordenende. Ook wenste hij de complementaire voorzieningen niet te veel overgeheveld te zien naar de algemene

Drs. J. Boersma

... principieel uitgangspunt ...

voorzieningen. Is voor de eersten de financiële koek op, zo vroeg drs. Boersma.

De organisaties die naar meer subsidie uitzien, hebben dit lot niet verdiend. Er moeten prioriteiten vastgesteld worden.

P.B.O.

Meer dan Dr Lamberts (P.v.d.A.) en met mr. Van Gelder (C.H.U. en mej. Ten Broeke Hoekstra (VVD) was de A.R. woordvoerder bereid een eigen risico te aanvaarden. Aan een verantwoorde aanpak van dit probleem (nadat de minister zijn adviezen hierover binnen heeft) wil de AR meewerken evenals aan een betere opzet van het speurwerk, waarin ons land nu dreigt achter te blijven bij andere landen.

Een belangrijk deel van het debat was gewijd aan de door de bewindslieden gewenste „gezondheids-SER”.

Daaraan waren de meeste sprekers nog niet toe en het nut van dit centraal openbaar lichaam met verordenende bevoegdheid bleef ook bepaald te veel in de mist. De heer Van Gelder (C.H.U.) oordeelde het blijkbaar raadzaam zijn (afwijzende) motie op dit punt niet in te dienen, omdat de minister op dit punt al door vrijwel iedereen duidelijk was gemaakt, dat hij nu op dit pad door niemand gevolgd werd. Alleen de heer De Vreeze (K.V.P.) bleef aan de zijde der bewindslieden.

De heren Lamberts (P.v.d.A.) en Bruggeman (PSP) wilden de bewindsman niet volgen omdat zij ook bij de volksgezondheid de staat als uiteindelijk verantwoordelijk zien.

De discussie eindigde zonder dat men de indruk kreeg dat Kamer en bewindslieden erg enthousiast over de behandeling waren.

Toch zal de nota in de toekomst voor insiders een waardevolle achtergrondinformatie blijven bij het overleg over wetsontwerpen inzake de volksgezondheid. Een der Kamerleden merkte in de wandelingen terecht op dat zulke ontwerpen Kamer en regering bij het overleg meer houvast bieden dan de vrijblijvende debatten over nota's als deze.

In elk geval was bewaarheid wat de staatssecretaris als (medisch vertaalde) doelstelling van de nota aanduidde: „Kamer, steek je tong uit en zeg eens a”. Dat is dan ook volop gebeurd en alleen iemand die nu al dadelijk ook de „z” had willen horen, kan met recht gedepimeerd zijn over dit parlementair consult.

VAN DER SLUIS.

VOR de vijfde maal bevonden zich op Prinsjesdag onder de vele belangstellenden, die zich naar de Residentie hadden gespoed, speciale gasten van het Centraal Comité. Het is daarmee nu wel definitief een niet alleen goede maar ook blijvende gewoonte, dat jaarlijks een aantal partijleden in de gelegenheid wordt gesteld om als genodigden Prinsjesdag wat meer van nabij mee te maken. Het betreft enige van de gelukkig vele partijleden, die — in het kader van het vele en veelsoortige werk, dat door de partij als geheel moet worden verricht — een opvallende persoonlijke prestatie hebben geleverd.

Dit jaar waren het weer personen, die goede resultaten hadden bereikt bij de ledenwerving voor de partij.

Zo arriveerden reeds vroeg op deze bijzondere fraaie septemberdag mej. R. S. van Kelckhoven uit Drachten, de heren F. G. Odink en R. H. Scholten uit Heemse, mevr. J. Rutgers-Wiersma en mevr. A. de Vries-Hes uit Bedum, de heer W. P. Omta uit Emmeloord, mevr. L. van der Sluis-Bij de Vaate uit Zierikzee, mevr. P. B. Brokking-Kaars uit Rotterdam en de heer H. J. Bruins uit Helpman (Gr.), die begroet en begeleid werden door de heer E. Termorshuizen van het partijbureau.

Zij konden het feestelijk gebeuren op het Binnenhof gadeslaan van achter de ramen van het Eerste en Tweede Kamergebouw, dank zij de bemiddeling van het partijsecretariaat en de welwillendheid van een aantal Eerste en Tweede Kamerleden.

Op het Binnenhof

Na de Troonrede werden de gasten ontvangen door de A.R. Tweede Kamerfractie in haar fractiekamer. Daar waren ook aanwezig mr. W. R. van der Sluis, die 's middags als Kamerlid bedigd zou worden, er de nieuw benoemde partijsecretaris mr. W. de Kwaadsteniet en de nieuwe adjunct-secretaris de heer D. Corporaal.

Fractievoorzitter B. Roolvink hield een korte toespraak, evenals de voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie en partijvoorzitter dr. W. P. Berghuis. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om o.a. de vergaderzaal van de Tweede Kamer te bezichtigen.

Na de lunch bezocht de groep het Kuyperhuis (dr. Kuyperstraat 5), waar de adjunct-directeur mr. W. C. D. Hoo-gendijk Jr. de gasten reeds opwachtte. Na een rondgang door het Kuyperhuis, kwam het gezelschap tenslotte op het partijbureau (dr. Kuyperstraat 3) terecht, waar het secretariaat van het Centraal Comité is gehuisvest.

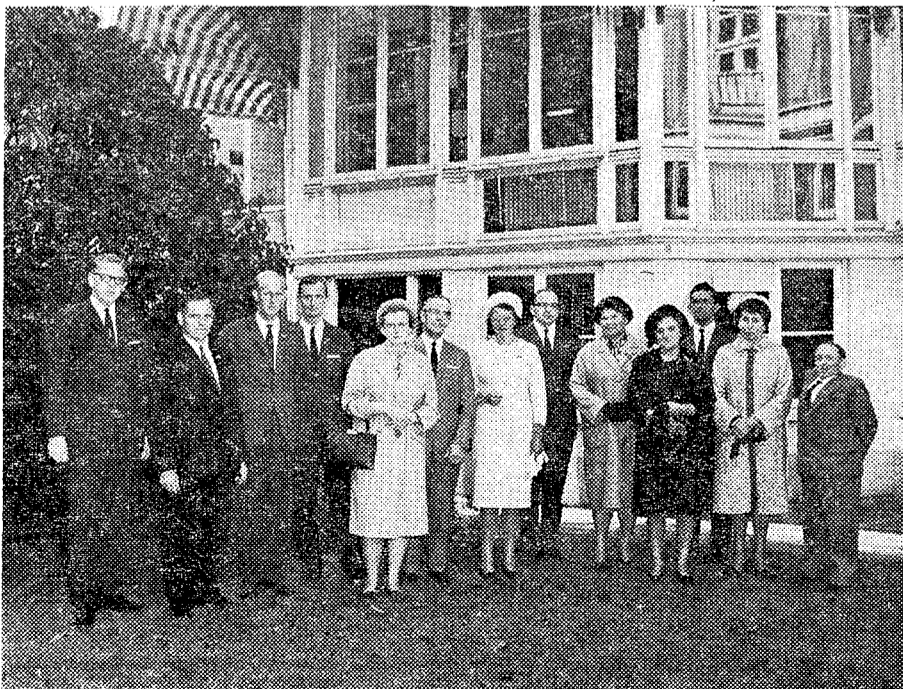
Hier onderstreepte de heer De Kwaadsteniet nog eens de dank van het Centraal Comité aan een ieder, die op enigerlei wijze iets bijdraagt tot versterking van de partij ter bevordering van de christelijke politiek. Van de velen in het land die op dit gebied iets doen, waren de gasten op deze Prinsjesdag

ditmaal de vertegenwoordigers. Dat de vrouwen met name ook op het gebied van de ledenwerving een belangrijke plaats innemen is een verheugende zaak.

Hij vroeg alle gasten, en over hun hoofden heen allen, die iets doen kun-

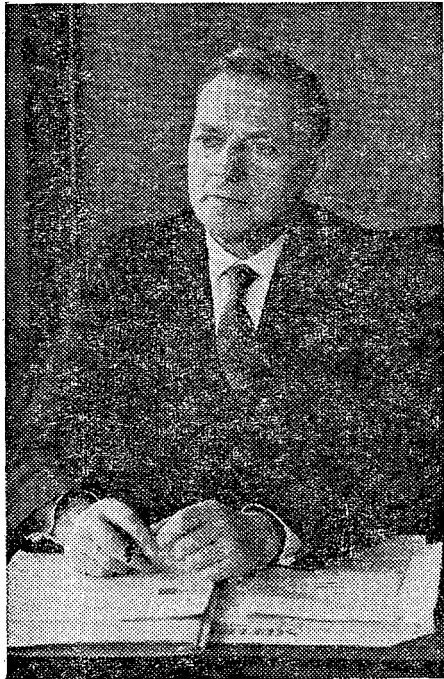
nen, dit vooral in het voor ons liggende drukke verkiezingsseizoen te verwerkelijken. Met medewerking van allen is door een gemeenschappelijke inspanning veel te bereiken. Attent zijn ten aanzien van ook „kleine” dingen heeft een groot effect.

V.l.n.r. Mr. W. de Kwaadsteniet (secr. C.C.) H. J. Bruins, F. G. Odink, E. Termorshuizen (bureau C.C.) mej. R. S. van Kelckhoven, W. P. Omta, mevr. P. B. Brokking-Kaars, D. Corporaal (adj.-secr. C.C.) mevr. J. Rutgers-Wiersma, mevr. A. de Vries-Hes, R. H. Scholten, Mevr. L. van der Sluis-Bij de Vaate, A. van der Wees (chef de bureau C.C.)

AFSCHEID EN WELKOM

DE heer Tjalma heeft afscheid genomen als lid van de Eerste Kamer. Bijna 30 jaar geleden deed hij zijn intrede in de Tweede Kamer, toen dr. Colijn minister-president was en dr. Schouten voorzitter van de A.R.-fractie.

J. Tjalma

Maar ná de tweede wereldoorlog kwam hij al spoedig in de Eerste en hij heeft er een eervolle staat van dienst. Binnenlandse Zaken, Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening zijn vooral de terreinen geweest, waarop hij zich bewoog. Met grote deskundigheid, veelal gebaseerd op persoonlijk onderzoek. Het kwam praktisch nooit voor, dat er een gemeentelijke grenswijziging of samenvoeging van gemeenten aan de orde was, of de heer Tjalma was ter plaatse geweest en had daar gekeken en geluisterd.

Maar ook buiten zijn eigen „portefeuilles” had hij grote belangstelling. Het Defensie Studiecentrum weet daarvan mee te praten. En misschien mogen we wel zeggen, dat zijn werk in de Staten-Generaal in Den Haag maar de helft

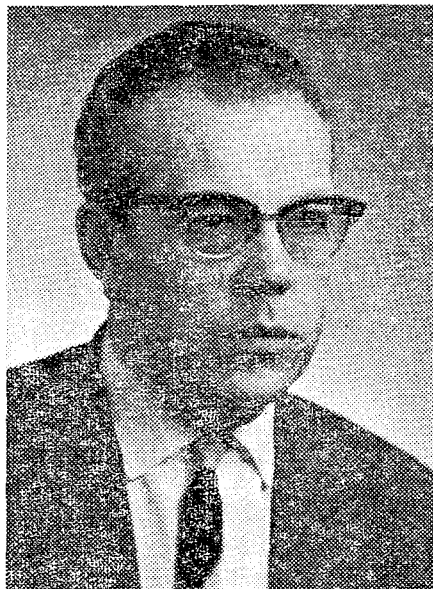
van zijn activiteit was. Telkens was hij weer dagenlang in Brussel, in Straatsburg, in Parijs, of reisde hij voor de Raad van Europa, de ene keer naar Sicilië, een andere keer naar Dublin of Kopenhagen. Men heeft schertsend gezegd, dat hij na zijn emeritering een zeer deskundig geleid reisbureau zou kunnen opzetten. Met grote trouw heeft hij onvermoeibaar zijn plicht gedaan en meer dan dat. Als lid van het Moderamen en als penningmeester van de partij blijft hij aan het werk.

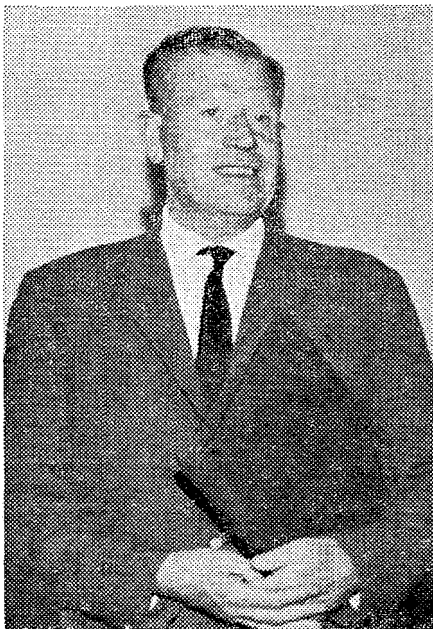
Mr. T. A. van Dijken

TEGELIJK met hem heeft ook mr. Van Dijken afscheid genomen. Hij is vroeger lid van de Tweede Kamer geweest, maar zijn eigenlijke politieke arbeid lag jarenlang in het College van G.S. van Zuidholland. Zijn lidmaatschap van de Eerste Kamer heeft te kort geduurd, om zich ten volle te kunnen ontplooiën, maar toch, hij had een sterke eigen overtuiging en nam geen blad voor de mond.

DE beide lege plaatsen zijn al weer vervuld. Prof. Albeda en de heer Elfferich betraden de Eerste Kamer. De heer Elfferich is een tijdje weg geweest, naar de Tweede, maar hij is nu teruggekeerd naar zijn oude

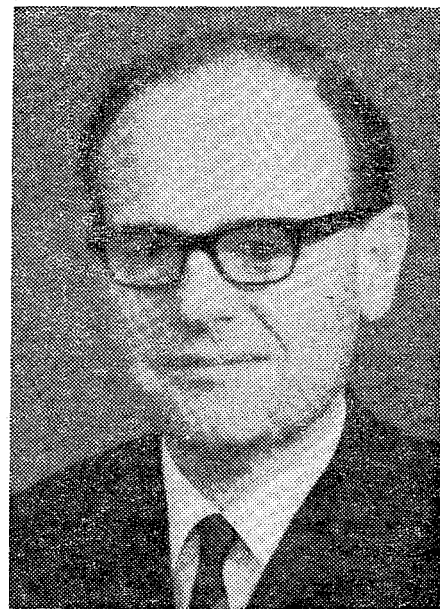
Prof. dr. W. Albeda

P. C. Elfferich

plaats. Hij is met landbouwvraagstukken op de hoogte en weet meer dan menig ander, wat de Hollandse tuinders beweegt. Bovendien - als wethouder van Delft - heeft hij alles te maken met volkshuisvesting.

Prof. Albeda is pas hoogleraar geworden in Rotterdam; daarvoor was hij een van de stafmensen van het C.N.V. en we mogen hem allereerst begroeten als de eigenlijke opvolger van de heer J. Schipper. En misschien bovendien straks van prof. Zijlstra? Het is geen kleinigheid!

Mr. W. R. van der Sluis

TENSLOTTE, de heer Van der Sluis is geen secretaris meer van het Centraal Comité, maar zit nu in de Tweede Kamer. Hij heeft meteen opgehouden, lid van onze redactie-commissie te zijn, maar zorgde de eerste dag van zijn nieuwe bestaan reeds voor een verslag van het debat over de gezondheidsnota. Hij heeft vaak namens onze Commissie Kamerleden vermaand, over het Kamerwerk in Ned. Gedachten te schrijven, en heeft onmiddellijk, nu de vermaning ook op hem zou kunnen slaan, als jongste lid van de fractie het voorbeeld gegeven.

Zij die hun emeritaat ontvingen, onze dank en onze beste wensen, en zij die kwamen of opschoven, een hartelijk welkom en de hoop, dat het in hen gestelde vertrouwen niet beschaamd zal worden.

Mr. Aantjes

TWEEDE
VOORZITTER
A.R.-FRACTIE

HET vertrek van de heer P. C. Elfferich uit de Tweede Kamer naar de Senaat deed de vacature van tweede voorzitter in de A.R.-fractie ontstaan. Daags na Prinsjesdag is in deze leemte voorzien door de unanieme aanwijzing van mr. W. Aantjes tot tweede voorzitter. Hiermede is het bureau van de fractie weer compleet. Zoals men weet bestaat dit bureau uit drie personen, nl. de heren Roolvink (voorzitter), Van Bennekom (secretaris) en vanaf heden de heer Aantjes. De functie van een tweede voorzitter is bepaald geen sinecure, al is zij zolang de voorzitter gezond en wel aan de werkzaamheden van de fractie leiding geeft, geen op de voorgrond tredende. In elk geval zal een tweede voorzitter toch de gang van zaken nauwgezet moeten volgen, want hij kan elke dag — al is het maar voor die ene dag — geroepen worden de voorzitter te vervangen.

De heer Aantjes die al vanaf mei 1959 lid van de A.R. Tweede Kamerfractie is, kan bekendheid met het Kamerwerk niet worden ontzegd en evenmin grote interesse.

Een andere waardigheid werd vorige week eveneens op zijn schouders gelegd. Nu de Tweede Kamer vijf ondervoorzitters heeft aangewezen, viel hem nl. de eer te beurt om na Mr. van Thiel (president), de heer Bommer en mevrouw Stoffels-van Haften (resp. eerste en tweede voorzitter) als derde vervanger van Mr. van Thiel te worden gekozen. Ook deze functie is geen puur formele, want de ondervoorzitters zullen ieder een aantal openbare vergaderingen van begrotingscommissies moeten presideren en dus zeer goed op de hoogte zijn met alles wat daarmee verband houdt. Ook dat is de heer Aantjes wel te vertrouwen, want als lid van de commissie voor huishoudelijke aangelegenheden der Tweede Kamer heeft hij al jarenlang het werk ook vanuit die gezichtshoek kunnen bekijken.

Wij wensen hem met deze nieuwe tweeledige verantwoordelijkheid geluk en we hopen dat hij alles zal ontvangen wat nodig is om, evenals destijds mr. Roosen, in beide hoedanigheden een „sieraad” van Kamer en fractie te zijn.

Van der Sluis

A.R.-Kamerfracties in Limburg

DUIDELIJKHEID OVER DE STEUN GEWENST

Op 22 en 23 september heeft een uitgebreide delegatie van beide A.R.-Kamerfracties een werkbezoek aan Zuid-Limburg gebracht.

Na een bijeenkomst met een aantal partijleden en een afzonderlijke bespreking met leidinggevende figuren van de christelijke vakbeweging in Limburg, volgden ontmoetingen met de directie der Staatsmijnen, het provinciaal bestuur van Limburg en met de directies van de particuliere mijnen.

Tijdens dit bezoek, georganiseerd door het provinciaal comité van de A.R.-Partij in Limburg, werd in eerste instantie uitvoerig gesproken over de consequenties, die de herstructurering van Zuid-Limburg meebrengt, niet slechts voor de sociale en economische situatie, maar ook voor het leefklimaat in dit deel van Limburg. De nota van de bewindslieden Den Uyl en Bakker met betrekking tot de afnemende activiteit van de mijnen vormde het uitgangspunt van deze gedachtenwisselingen.

Bij alle waardering, die tot uiting werd gebracht met betrekking tot de hoofdgedachte van deze nota, kwamen enkele wensen naar voren, waarbij ook gesproken werd over het tempo van de afbouw der mijnen, de mogelijkheden voor vervangende werkgelegenheid en de sociale gevolgen voor de werknemers, waaronder ook de minder-validen in het mijnbedrijf.

Bepaalde aspecten werden nog eens toegespitst in het gesprek met de Gouverneur en de overige leden van het dagelijks bestuur van de provincie Limburg. Uiteraard kwamen hierbij ook ter sprake de vergelijkbare situatie in Duitsland en België en de mogelijkheden, die de Nederlandse Overheid ten dienste zouden kunnen staan bij de hulp aan dit „bedreigde gebied”.

De delegatie bleek aan het eind van dit bezoek van mening dat het gewenst zal zijn, dat er spoedig meer duidelijkheid zou komen met betrekking tot de toepassing van de aangekondigde steunmaatregelen.

De volgende week zullen wij een verslag publiceren van dit bezoek.

PRESIDIUM A.R. EERSTE KAMER-FRACTIE

Het presidium van de A.R.-fractie in de Eerste Kamer is thans als volgt samengesteld:

Dr. W. P. Berghuis	—	Voorzitter
H. Algra	—	2e Voorzitter
P. C. Elfferich	—	Secretaris
A. A. van Eeten	—	2e Secretaris

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

A. BAARS Azn.
Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
 Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.
SLIEDRECHT
 Telefoon (01840) - 3154
NIUWBOUW EN REPARATIE

Constructiewerkplaats en machinefabriek
BAILEY
 Nieuw-Lekkerland - Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d.
- Alle soorten kranen.

D. MEIJER - AANNEMER
 VAN NIUWBOUW-, VERBOUW- EN REPARATIEWERKEN

Handel in hout, teerproducten en andere materialen.
 Telefoon 7690
 SASSENHEIM — Werkplaats Zuilhofstraat 2 - Telefoon 7952

FIRMA C. VERMEER EN ZON'S
FABRIEKEN VOOR GEBOGEN HOUT
 TELEFOON 01894-230 - OUDERKERK AAN DE IJSSEL
 RONDE EN OVALE TAFELRANDEN
 GEBOGEN REGELS VOOR STOELN EN FAUTEUILS
 ARMLEGGERS - KAPPEN - REGELS - STIJLEN enz. enz.

GEBR. VAN ALTENA
smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren
 G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel. 82298

WARENHUIZENBOUW
N.V. Aannemersbedrijf
VOSKAMP & VRIJLAND
 's-GRAVENZANDE. Telefoon 01748 - 3721. Postbus 30

Voor betere beton ...
N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwijndrecht, Kampen, Elburg en Vianen
 Bouwbedrijf te Zeist

FA. H. MANSCHOT & ZONEN
 Aannemers van HEIWERKEN
 Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
 Gespecialiseerd in het heien met stoomblokken van 2000 tot 8000 kg.

Aannemersbedrijf
GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
- Rietmattenfabriek
- Hoepelmakerijen

WERKENDAM — TELEFOON 514

N.V. GERFA Gereedschapfabriek

Zwolseseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241
 Gereedschappen voor de metaalindustrie

EEN NIET TE VERGETEN ADRES
Firma J. Kleywegt & Zonen
 Rietdijkstraat 74, telefoon 01747 - 2757
 Hoek van Holland voor

BOUWKUNDIGE WERKEN

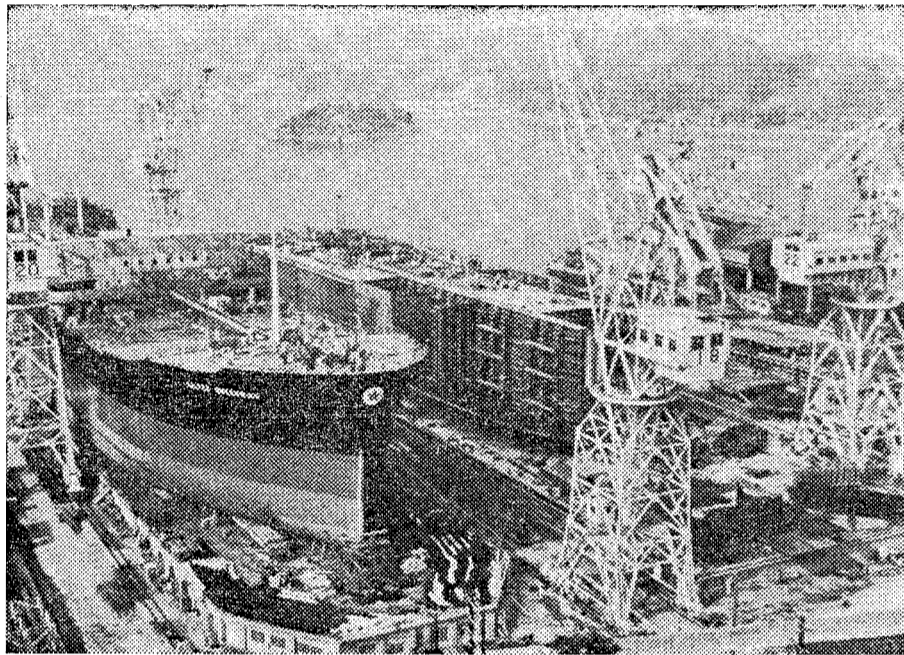
Grondboringen Bodemonderzoek
 Nortonputten voor drinkwatervoorziening
 Pompinstallaties Beregeningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
 Telefoon 08379 - 2227

Een bedrijf

Een snelgroeende bevolking heeft werkgelegenheid nodig. Dat betekent meestal verdere industrialisatie. We hebben dat in ons land in sterke mate gezien na de tweede wereldoorlog. In Japan heeft iets soortgelijks plaatsgevonden. De groei van tal van Japanse takken van industrie is fabelachtig geweest. Wij spreken altijd over het Duitse „Wirtschaftswunder“ maar het herstel van Japan is nog veel opmerkelijker. In Japan viel er ook op sociaal gebied nogal een en ander te verbeteren. Nu kan het land van de rijzende zon weer worden beschouwd als de eerste industriële mogendheid van het Verre Oosten. Men kan heel veel presteren. Nederland heeft daar al ervaring mee opgedaan. Wij behoeven alleen maar aan de scheepsbouw te denken. De commissie Keijzer heeft zich niet voor niets o.a. in Japan georiënteerd.

De scheepsbouw: steunpilaar van de Japanse economie.

Het land is arm aan natuurlijke hulpbronnen. Geen delfstof is in zo ruime mate aanwezig dat deze voor industrieel gebruik benut kan worden. Het ligt voor de hand dat er derhalve veel geïmporteerd moet worden. Dit schrikt de Japanners overigens niet af. Neem nu bijvoorbeeld de ijzer- en staalindustrie. Er zijn slechts drie landen ter wereld die meer staal produceren dan Japan. De hoogwaardige steenkool moet echter voor meer dan de helft uit Amerika en Australië komen. Het ijzererts moet voor meer dan drie vierde deel worden ingevoerd o.a. uit Malakka en Peru.

Scheepsbouw

De ijzer- en staal industrie is natuurlijk uitermate belangrijk voor de scheepsbouw. Op dit gebied is Japan een zeer geduchte concurrent van Nederland en misschien ook wel een goede leermeester. Zowel ten aanzien van de te leveren tonnage als ten aanzien van de leveringstermijn staat Japan verreweg bovenaan. Ongeveer 45 procent van alle scheepsbouworders komen in dit land terecht. Het merendeel van de schepen is voor buitenlandse opdrachtgevers bestemd.

Niet spoedig zal het gebeuren dat een bepaald schip over tijd wordt geleverd. De Japanner is zeer gevoelig voor de eer van zijn land. Wanneer een levering niet binnen de afgesproken termijn zou geschieden, dan zou dit betekenen dat het land en de scheepswerf zijn gezicht verloor. Bij tegenslag zal men dan ook alles op alles zetten om toch op tijd aan zijn verplichtingen te voldoen. Dat is niet alleen een zaak van de directie, nee ook de werknemers zullen bereid zijn om alles op alles te zetten. Desnoods ten koste van hun vrije tijd en hun vrije dagen.

Nederlandse deskundigen zeggen dat er verschil is tussen Europese en Japanse schepen, omdat men in Japan bij het bouwen uitgaat van de economische levensduur — ± 18 jaar — van een schip en niet van een degelijkheid die het mogelijk maakt dat een schip enkele generaties meegaat. Het is natuurlijk de vraag waar of in deze tijd van snelle ontwikkeling het accent op moet liggen.

De heer Verolme heeft er in een interview in de **Haagse Post** van 24 september j.l. voor gepleit dat de Nederlandse scheepsbouw-industrie „net als de Jappen“ subsidies zou krijgen en kredieten tegen lage renten.

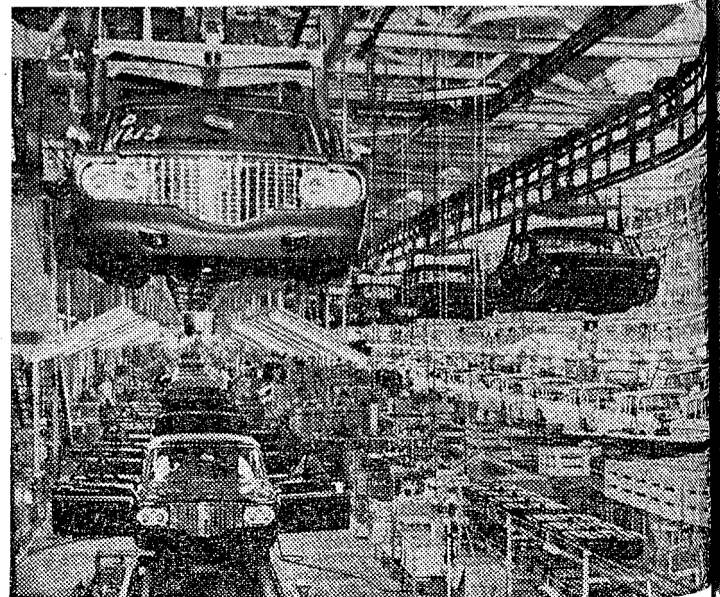
Deze scheepsbouwer weet blijkbaar meer als de leden van de Nederlandse economische missie die vorig jaar Japan bezochten. Zij concludeerden dat ondanks alle daartoe ondernomen pogingen nog steeds niet vastgesteld kon worden of deze industrie gesubsidieerd wordt of andere bijzondere voordelen geniet.

Wel concludeert men dat Japan door een superieure organisatie en door een constante research er in slaagt om efficiënter en goedkoper schepen te bouwen dan andere landen.

Zou de Nederlandse scheepsbouw-industrie hieruit misschien lering kunnen trekken?

De missie tekent in haar verslag overigens wel aan dat er op de Japanse werven veel werk wordt verricht door onderaannemers, die lage lonen betalen. Veel vrouwelijk personeel gaat met drie à vier gulden per dag naar huis. Daarnaast geniet deze industrie wel

Een moderne Japanse autofabriek.

enkele voordelen, (gast-voordeel van 5 procent drijf heeft dat).

Het Japan

De Japanse economie is na de tweede wereldoorlog verbonden met die van de Verenigde Staten. Dat was trouwens het aantal landen hetgeen de panse export in 1946 naar de Verenigde Staten dit land 86 procent van de Nu zijn deze cijfers en 29 procent. De Japanse geslaagd om elders te scheppen. Dit betekent actief beleid hebben hadden aan te brengen economie was zeer De industriële groei nam deld met 10 procent. Door verschillende wa mogelijk. Als belang den genoemd:

In het land

1. Zeer lage de
 Japan mag geen
 Tot 1950 — toen
 flicht uit — had
 bestaat er een zelfs
 satie van circa 2750

2. Naar verhoud
 voor sociale voorzi

Direct na de oorlog
 gebied weinig. Gele
 het percentage van
 komen dat voor socia
 gebruikt tot 3 procent
 geveer 10 procent. Er
 weken geleden verkla
 eerste minister, de
 dat de Japanse reger
 was dat meer geld
 worden voor de socia
 noemde in dit verba
 van 20 procent van
 komen en kondigde
 telijke voorzieningen

3. De enorme arb
 na de oorlog

Doordat grote gro
 in het arbeidsproces
 ten worden bleven
 Met name op het
 zich een grote omsc

4. Grote werkklus

Door allerlei voor
 arbeidsproductivitei
 de arbeidsproductiv
 die in Duitsland. De
 kocht allerlei paten
 ook overigens wein
 datgene over te nem
 tenland was bereikt
 de technische ontwik

5. De speciale wi
 financiering

De 87 grote banken
 het hart van het fina
 verschaffen meer dan
 nationale industriële

g volk

panse grotere ondernemingen kunnen vaak voor een vierde deel van hun financiering zorgen. Via leningen krijgt men nog eens een vierde deel bijeen. Voor de andere helft moet men gebruik maken van de financiële faciliteiten die andere banken verschaffen die tot dezelfde groep behoren. Een industrie is dus vaak gebonden aan diverse banken. De grote trusts en kartels (Yasuda, Mitsui, Sumitomo) hebben veel invloed. Meestal behoort bij zo'n trust of kartel een belangrijke bank die weer nauwe relaties onderhoudt met invloedrijke politieke groeperingen. Hun invloed op de Japanse economie is op deze manier zeer groot.

6. Stijgende binnenlandse afzet

Aanvankelijk was de Japanse industriële productie vooral gericht op export. Het welvaartspeil steeg echter en de groep consumenten werd groter. De industrie is zich toen ook op de binnenlandse markt gaan werpen. Dat leverde succes op.

In 1960 is de toenmalige premier Ikeda gekomen met een economisch

ann de Rijzende Zon (2)

tienjarenplan dat als doelstelling had om het nationaal inkomen en het reële inkomen van iedere werker in tien jaar tijds te verdubbelen. Dit plan is enthousiast ontvangen. Men heeft ook successen geboekt. Het ziet er echter niet naar uit dat men het gestelde doel geheel zal bereiken. Hier en daar is er in de Japanse economie een lichte teruggang te bespeuren. Ook het verschijnsel van de inflatie is in Japan niet geheel onbekend. Integendeel. De prijzen zijn voortdurend gestegen. Alleen namen de loonkosten een kleiner deel van de totale produktiekosten.

De koopkracht van de bevolking is voor Azië hoog. Ze ligt echter lager dan de koopkracht in de westelijke staten die geïndustrialiseerd zijn. De Japanse levensstandaard komt volgens deskundigen ongeveer overeen met de helft van de Britse en een kwart van de Amerikaanse levensstandaard.

Verkeer

Japan heeft een prima spoorwegnet met een totale lengte van 28000 kilometer. Dit komt bijna overeen met de netlengte in Engeland en Rusland. De treinen zijn zeer comfortabel. De superexpresstreinen zijn veel en veel beter dan de treinen in ons land. De voornaamste industriële centra zijn gemakkelijk per trein te bereiken. De „Hikari” is de snelste trein ter wereld. Binnen vier uur brengt deze trein je van Tokyo naar Osaka dat niet minder dan 552 kilometer van Tokyo verwijderd ligt. In 1902 werden de 17 particuliere spoorwegmaatschappijen genationaliseerd.

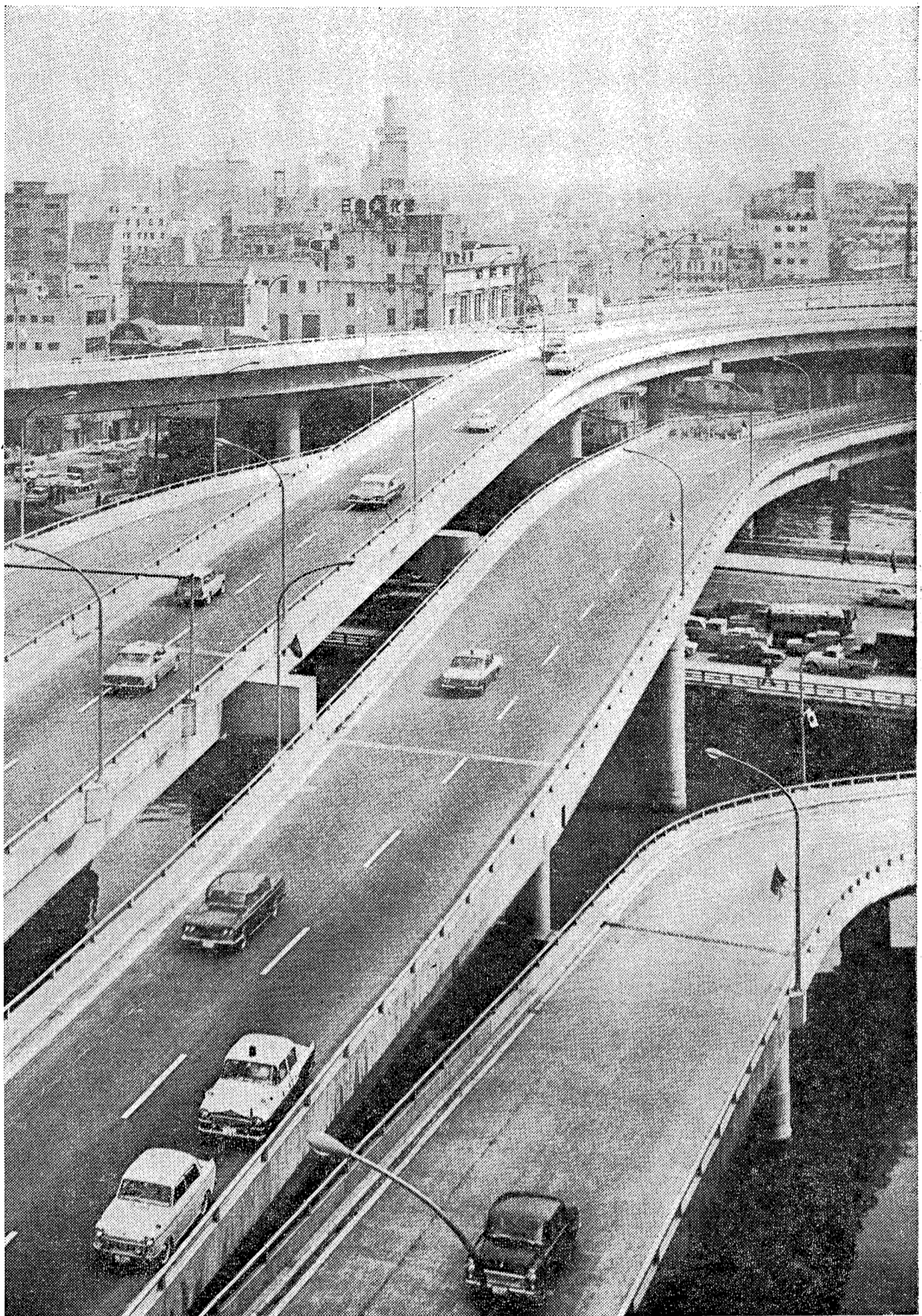
Een groot deel van het vervoer is in handen van de Japanse Nationale Spoorwegen, zowel van personen als goederen. Drie steden hebben een uitgebreide ondergrondse nl. Tokyo, Osaka en Nagoya. Een deel van het vervoer is in handen van particulieren.

Telt Japan wat het de spoorwegen betreft volop mee, ten aanzien van het wegtransport kan worden gesteld dat het land onderontwikkeld is. Slechts 15 procent van de nationale en provinciale verkeerswegen is geplaveid.

Voor snelverkeer is echter slechts 5 à 6 procent geschikt.

Dat er zo weinig goede wegen zijn heeft verschillende oorzaken. Een er van is het goede spoorwegnet. Meer dan vier vijfde deel van de industrie ligt langs de kust of in ieder geval heel dicht erbij. Heel veel producten worden direct via zee afgevoerd. De doorsnee Japanner kan er geen auto op na houden. Van een intensief gebruik van wegen voor particuliere doeleinden was tot voor kort helemaal geen sprake. De regering heeft een tienjarenplan ontworpen om te komen tot een netwerk van snelwegen. Voorlopig is dat echter nog lang niet uitgevoerd.

Als men overigens iets opzet pakt men

In de grote steden probeert men het snelverkeer boven het stadsgewoel uit te heffen.

het zeer modern aan. Met name in de grote steden probeert men het snelverkeer boven het stadsgewoel uit te heffen.

De ondernemingen

Het aantal Japanse ondernemingen bedraagt ongeveer 4 miljoen. Daartoe behoren heel veel kleine bedrijven, maar ook heel moderne met lopende bandproductie en gehele of gedeeltelijke automatisering.

In de textielbranche alleen al zijn 62000 ondernemingen. Meer dan de helft van deze bedrijven heeft echter minder dan 5 werknemers in dienst. Dat blijft ook in Japan niet zo. Een groot aantal van de kleine bedrijven kan het hoofd amper boven water houden en in deze sector vinden dan ook heel wat faillissementen plaats.

Door de behoefte aan grotere produktie-eenheden heeft het kleinbedrijf het ook daar zwaar te verduren. Waar is dat echter niet het geval?

De beloning in de kleinere bedrijven ligt over het algemeen lager als in de grote en de middelgrote bedrijven. In ondernemingen met minder dan 100 werknemers is het loon veelal drievierde deel van het loon dat werknemers verdienen in bedrijven met meer dan 1000 werknemers. De verschillen worden echter minder groot.

Sociale situatie

Het gemiddelde loon voor mannen bedroeg in 1964 43000 yen per maand, d.w.z. 430 gulden (1 yen is 1 cent). Inmiddels zal dat gemiddelde zijn gestegen tot ongeveer 470 gulden. Op zichzelf zegt dit cijfer niet zoveel. De vraag is wat men met dit bedrag kan doen. Ik wees er reeds op dat de koopkracht van de Japanner de helft is van de koopkracht van de Amerikaan, het verschil in prijsniveau in aanmerking genomen. Een vetpot is het in ieder geval niet.

Uiteraard is dit slechts een algemeen cijfer. De lonen verschillen. De hoogte is afhankelijk van sexe, leeftijd, industrie en positie van de ondernemingen. Naarmate men langer bij een onderneming in dienst is zal het loon stijgen. Een Japanner zal niet spoedig van werkkring veranderen. Hij kiest meestal een baas voor het leven. Een werkggever zal er niet snel toe overgaan om een werknemer, die bij hem in vaste dienst is, te ontslaan. Hij voelt zich verantwoordelijk voor hem. Het verschijnsel van de losse arbeidskrachten is in Japan ook bekend en deze categorie arbeiders staat sneller op straat. Aan hun positie schenkt de vakbeweging veel aandacht.

Op 1 januari en (vaak) op 1 juli krijgt de werknemer een bonus uitbetaald. Deze bonus stemt tenminste overeen met een salaris van ongeveer twee maanden. Een deel van dit geld wordt gebruikt voor het geven van ge-

schenken aan vrienden en kennissen. Hoe groter het geschenk, hoe dieper de begunstigde bij de gever in de schuld komt te staan. Een volgende keer zal hij zich beijveren om zijn begunstiger te overtreffen.

Een deel van het geld wordt echter gespaard. Dit laatste is „in” in Japan. Het percentage van de particuliere besparingen is zelfs het hoogste ter wereld.

Sparen is ook hard nodig. De sociale voorzieningen zijn er veel minder dan in ons land. De meeste grote bedrijven doen op dit gebied zelf iets. Voor de kleinere is daar praktisch geen beginnen aan.

Een arbeider wordt op 55 jarige leeftijd gepensioneerd. Hij krijgt dan geen bedrijfspensioen. Hooguit een bedrag ineens. Dit kan dan bijvoorbeeld enkele malen zijn jaarsalaris zijn. Als pensioen van het bedrijf ontvangt hij afhankelijk van het aantal dienstjaren, een tot drie keer het laatst genoten maandsalaris. De staat geeft een pensioen dat ongeveer overeenkomt met een bedrag van tien gulden per maand. Wie niet heeft kunnen sparen heeft het niet gemakkelijk. Gelukkig

• *Vervolg van pag. 7*

bestaat er in Japan een wet voor behoeftige personen. Op dit gebied wordt ook heel wat verricht. Via het hulp-programma van de regering worden 640.000 gezinnen bereikt.

Iedereen valt praktisch onder de Nationale Gezondheidsverzekeringwet.

Deze wet maakt - gratis of tegen een geringe vergoeding - medische behandeling in hospitalen en klinieken mogelijk.

Werkkrachten

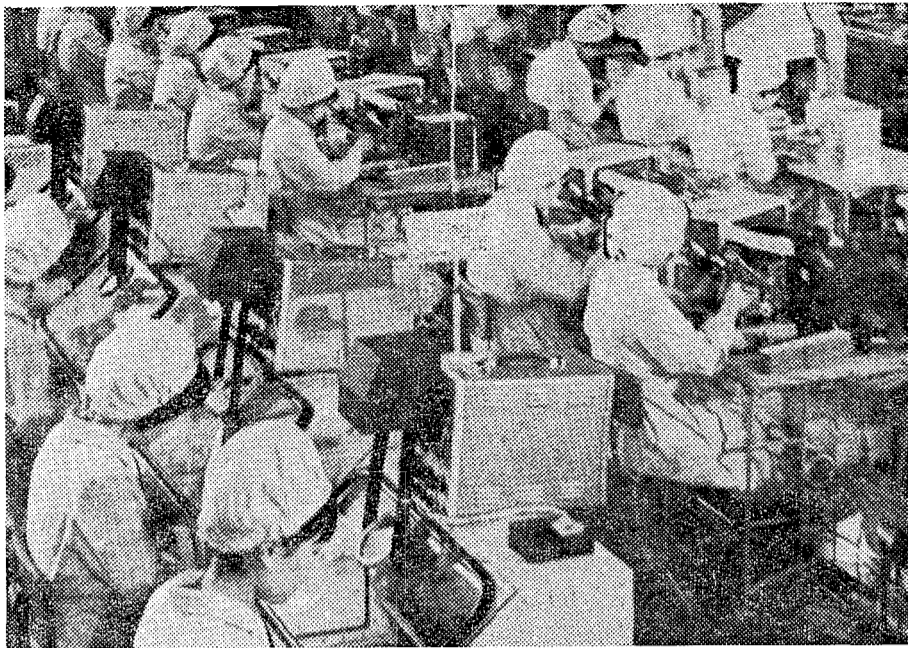
Het totaal aantal werkers bedraagt 48 miljoen. In 1964 was het aantal volledig werklozen 370.000 man. (De Japanners zeggen zelf 390.000 man minder als in 1955). Het aantal volledig werklozen zou nu ergens tussen de vier- en vijfhonderdduizend zijn. Daarnaast is er echter nog gedeeltelijke werkloosheid, d.w.z.: dat een aantal mensen wel werk heeft maar geen volledige baan.

De vrouw wordt steeds belangrijker voor het arbeidsproces. De betaalde vrouwelijke arbeidskrachten maken reeds iets meer dan 32 procent van de totale beroepsbevolking uit. Het totaal aantal werkende vrouwen is 18,5 miljoen. Bijna de helft ervan ontvangt geen loon. Het zijn onbetaalde werksters, die in hun familie-bedrijf werken.

In veel opzichten is de situatie in Japan echter veel gunstiger dan in andere Aziatische landen.

Vakbeweging

Een groot deel van de vakbeweging is vertikaal georganiseerd, waardoor het min of meer personeelsverenigingen zijn. Deze verticale structuur betekent dat alle werknemers in een bepaald bedrijf, als ze georganiseerd zijn, tot dezelfde vakvereniging behoren. De werk-

Er zijn in Japan 18.5 miljoen werkende vrouwen.

nemers in een ander bedrijf dat tot dezelfde bedrijfstak behoort zitten weer in een aparte vakorganisatie. Weliswaar zijn er nationale federaties en associaties, maar deze zijn niet erg hecht verbonden. De mijnindustrie en de staats-spoorwegen kennen wel nationale vakbonden.

Door de verticale opbouw is Japan 51.000 vakverenigingen rijk, die gezamenlijk 10 miljoen leden tellen, d.w.z. ongeveer een derde deel van de loontrekkenden.

De horizontale organisaties worden krachtiger. De twee grootste zijn: Sohyo en Domeikaigi, die respectievelijk 4 en 1 miljoen leden hebben.

Nog steeds hebben de Japanse werknemers niet het recht om vakbondsvertegenwoordigers met de werkgevers te

laten onderhandelen. Dit maakt de positie van de vakbonden minder sterk.

Dicipline en geloofsbrief

Er heerst een grote mate van groepsdiscipline. Dat wordt ook gestimuleerd.

In sommige bedrijven begint men met het zingen van het bedrijfslied, omdat dit het groepsbewustzijn zou versterken. Ook verder streeft men naar het scheppen van een zekere mate van eenheid. Niet alleen is bedrijfskleding zeer in trek, maar ook scholen hebben soms een bepaald uniform. De dames in de Japanse jeugdgroep, die onlangs Nederland bezocht, droegen alle een mantelpakje van dezelfde stof.

De groep is belangrijker dan het individu. Dat klinkt overdreven, maar het speelt in de Japanse samenleving een grote rol. Is de samenleving niet op de groep gebouwd? Het plegen van overleg is heel gewoon. Als je een Japanner een informatieve vraag stelt, dan zal hij meestal niet direct een antwoord geven als er vrienden van hem in de buurt zijn. Hij zal eerst overleg plegen en dan pas een antwoord geven.

Bij het leggen van contacten is het van belang dat je een bepaalde status hebt. Je moet „iemand” zijn. In die zin staat ieder individu hoog genoteerd. In Japan moet je een visitekaartje hebben, waar je beroep ook op vermeld staat. Helemaal prachtig is het als je naam en beroep dan ook nog in Japanse karakters staan vermeld. Voor een Japanner is een visite-kaartje een geloofsbrief. Zelf gebruikt hij het veel, maar hij verwacht dit ook van de buitenlander. Het uitwisselen van de visite-kaartjes is eigenlijk een soort ceremonieel.

Ik denk aan de man, die naast me zat in de trein toen we ergens een bezoek gingen brengen. Het was een heel eenvoudig man. Hij wilde dolgraag praten. Hij heeft me ook van alles verteld, maar ik weet in de verste verte niet waar het allemaal over ging. Hij sprak alleen maar Japans en ik versta daar geen woord van. Uiteindelijk gaf ik hem bij wijze van gebaar mijn visite-kaartje. De man was in de wolken. Hij bleef me maar bedanken en toen hij uit de trein stapte maakte hij tal van buigingen.

D. CORPORAAL

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUSHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 2484
Hardinxveld-Giessendam

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
DIRECTIE- EN SCHAFTKETTEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC
HAHBO
HOUTBOUW
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Nu proefflacon 1.70

Ik ben niet meer NERVEUS

Iedereen is altijd enthousiast over Melisana: „Heb ik last van migraine, zenuwen of zorgen? Altijd weer geeft Melisana verlichting.” Bij vele dagelijkse moeilijkheden bewijst Melisana ook voor u zijn onmisbaarheid. Daarom is het belangrijk steeds 'n fles in huis te hebben. Juist nu, Melisana helpt. Melisana de echte Kloostervrouw Melisse-geest, voorkomt narigheid.

Voor uw broodnodige rust
MELISANA
1.70 - 2.90 - 4.90
extra voordelige familieflacon 11.90

VERHUIZINGEN - VERPAKKINGEN - MEUBELOPSLAG
Internationaal autotransport o.a. op Zweden en Noorwegen
BONGERS WAGENINGEN
Rijnhaven 10 - Telefoon 2725 en 3750 - Telex 32121

HOTEL „DE KROON”
SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
Telefoon 24467 - 24468
Uw adres voor recepties en partijen

SCHULING GIETERIJBENODIGDHEDEN NV
BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGELO-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

HAARUITVAL
roos of andere haarzorgen?
Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt. Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk. Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224. Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Alle bestellingen te richten aan: Laboratorium ROTAL afd. Cosmetica, Postbus 200, Leiden. S.v.p. bij bestelling naam van dit blad vermelden.

Dankbare gebruikers schrijven ons dagelijks: Ik was bijna kaal, nu heb ik weer prachtig haar; geen haaruitval en roos meer; benoverdus; kan Tiosin een volle haardos; heb weer een ieder aanbevelen, enz. enz.

AANNEMINGSBEDRIJF HARM FOKKENS NAARDEN N.V.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

N.V. D. BROERSMA & ZONEN
INTERNATIONALE TRANSPORTONDERNEMING

STROOBOS telf. 0 5123 - 291 - 498 telex 46018

BODEGRAVEN telf. 01726 - 2643

- ★ Regelmatische graepagediensten naar en van geheel West-Duitsland, o.a. ook Bodensee, Allgäu, München.
- ★ Gelegenheid voor opslag in douaneloos aan de grens.
- ★ Behandeling douane-formaliteiten.
- ★ Verdeling en doorzending goederen door geheel Nederland.

VRAAGT EENS VRIJBLIJVEND INLICHTINGEN OMTRENT DE VELE MOGELIJKHEDEN TOT SNEL EN RECHTSTREEKS VERVOER!

HAARUITVAL
roos of andere haarzorgen?
Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.

Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk.

Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224.

Alle bestellingen te richten aan: Laboratorium ROTAL afd. Cosmetica, Postbus 200, Leiden.

ABONNEERT U OP NEDERLANDSE GEDACHTEN

Afscheid bij een nieuw begin

AN het begin van deze tien minuten mag ik u wellicht al zeggen, dat dit in zekere zin een afscheid is. Vijf jaar heb ik de aan de A.R. Partij ter beschikking gestelde radio-zendtijd mogen verzorgen, al zijn in die periode ook wel anderen voor deze microfoon aan het woord gekomen. Toen in januari 1961 onze onvergetelijke drs. Hazenbosch bij een auto-ongeluk in België het leven liet, had hij behalve als Tweede Kamerlid en als lid van het Europese parlement, met onze partij drie jaar lang een bijzondere band door het verrichten van dit radio-werk. Gedurende elf maanden hebben daarna anderen deze vorm van voorlichting verzorgd. De partij stelde het echter op prijs dat weer een zekere continuïteit zou ontstaan. Daardoor wordt het contact met de luisteraars bevorderd en kan eveneens een betere spreiding van onderwerpen worden gewaarborgd. Als secretaris van de A.R. Partij heb ik aanvankelijk met een bevend hart gevolg gegeven aan het verzoek voortaan deze uitzendingen te verzorgen. Het heeft mij in die vijf jaar in toenemende mate voldoening geschonken dit te mogen doen.

Nu ik per 1 oktober als partij-secretaris aftreed omdat ik lid van de Tweede Kamer ben geworden, moet het partijbestuur uiteraard in volle vrijheid beslissen wie in het vervolg dit werk gaat doen. Tenslotte is deze zendtijd aan de partij en niet aan de A.R. Tweede Kamerfractie ter beschikking gesteld.

Daarom maak ik nu van deze gelegenheid gebruik om hartelijk dank te zeggen voor alle contacten, die ik vijf jaar lang via dit radio-werk heb mogen krijgen. Ook van de onvriendelijke brieven heb ik geleerd, want in alles schuilt op z'n minst een kern van waarheid. Aan de meer positief gerichte bliken van belangstelling en waardering heb ik veel gehad want geen mens kan zonder een schouderklopje op z'n tijd.

Op mijn nieuwe werkterrein, dat van het parlement, zal ik met veel genoegen aan deze arbeid en aan wat daar uit groeide aan ervaring en contacten, terug denken.

Een week geleden was het Prinsjesdag. De Troonrede heeft op velen minder indruk gemaakt dan de rookbommen en de relletjes die het Haagse straatbeeld ontsierden. De klap, die 's middags hard aankwam op het oog van een kersverse senator van de Boerenpartij had een luider nagalm in de Nederlandse pers dan de miljoenennota, die minister Vondeling ongeveer gelijktijdig aan de overkant van het Binnenhof bij de Tweede Kamer indiende.

Toch zal het politieke leven in de komende 12 maanden meer worden beheerst door datgene wat Troonrede en miljoenennota opleverden dan door het misbaar van provo's en van zich van hun vergissing bewust geworden Koekoek-aanhangers.

Maar het ligt voor de hand dat pers, radio en televisie zich de dag na Prinsjesdag - en ook nu nog - meer bezighielden met deze incidenten dan met de baaierd van cijfers en procenten. Beide zullen hun naweën hebben.

Incidenten

De incidenten, omdat zij weerspiegelen hoeveel mensen in onze samenleving menen, dat zij de kachel van de openbare orde met hun onlustgevoel-

lens aan moeten maken. Zij zullen dat blijven doen zolang het Nederlandse volk en onze Overheid niet ondubbelzinnig blijken geven een dergelijk optreden niet langer te dulden. Er zijn in ons land wegen en middelen genoeg om nieuwe ideeën duidelijk aan de man te brengen. Daarom is het verstoren van de orde op straat ontoelaatbaar. En het doet bijzonder huichelachtig aan indien men het optreden van de politie tegen een horde van honderden op baldadigheid en treiteren beluste nozems op een goudschaaltje gaat wegen. In het slot van de Troonrede zegt de regering dat zij bijzondere aandacht schenkt aan de jeugdproblematiek. Dat is natuurlijk heel erg welkom. Doch voorzover onder deze jeugdproblematiek ook rookbommen en straatschenderij vallen, had er best bij mogen worden gezegd dat de regering passende politieke en justitiële maatregelen zal nemen om de overgrote meerderheid van welwillende burgers de tonelen te besparen, die Prinsjesdag meer op een Provo-dag deden lijken.

Het is natuurlijk prachtig dat de regering - eveneens in de Troonrede - ter bescherming van de persoonlijke sfeer van de burgers, een wetsontwerp tot regeling van het telefoongesprek zal voorbereiden. Velen zullen zich on-

getwijfeld afvragen of de persoonlijke sfeer van de burgers niet evenzeer gebaat is bij de mogelijkheid om zich op nationale hoogtijdagen zonder vrees voor molestatie en ander ongemak naar Amsterdam of Den Haag te kunnen begeven.

De klap

Over het incident in de Eerste kamer wil ik heel erg kort zijn. De klap van de heer Baars kwam hard aan. Het is zo langzamerhand ondoenlijk om de daaruit ontstane kettingreactie van onlust-uitingen in de Boerenpartij bij te

Radiocauserie gehouden door Mr. W. R. van der Sluis, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal op dinsdag 27 september j.l.

houden. De heer Koekoek heeft daarom een soort klaagverbod in zijn partij ingevoerd. In naam der vrijheid neem ik aan. De commentaren van vele heren over hun teleurstellende ervaringen in de Boerenpartij vormen zo langzamerhand dagelijks leesvoer voor de krantelezer.

De partij die zo nodig gestalte moest geven aan het onbehagen van velen van het volk over de gang van zaken, die partij kan vandaag aan de dag de onlustgevoelens in eigen kring niet meer aan. Ik geloof dat de kiezers door deze feiten nu wel gewaarschuwd zijn met het oog op de stembus van 1967.

Gewijzigde koers

Ook zonder de provo's en de Boerenpartij staat Nederland voor een beweging politiek seizoen. Men kan over de literaire en andere kwaliteiten van de Troonrede denken wat men wil, het is duidelijk dat de regering blij heeft gegeven te besffen dat alles niet op de oude voet doorgaat. Dat getuigt van inzicht in de situatie zoals deze zich de laatste maanden heeft ontwikkeld. De duidelijke aarzeling in de conjunctuur blijft ook op de regeringsbureaus niet onopgemerkt. Het siert het kabinet dat het de bakens van zijn beleid met het getij van de werkelijkheid wil verzetten. Het is echter nog de vraag of deze bewindsploeg, die kort geleden in een hoog tempo van start ging het meest aangewezen team is om de gewijzigde koers van aanpassing en versoering aan te geven.

In elk geval kan daarover geen zekerheid bestaan voordat het „openhartig overleg” met de Staten-Generaal (dat de Troonrede aankondigt) heeft plaats gevonden.

Afwachting

Er is dus nog weinig of niets te zeggen over wat ons na het prille begin van het nieuwe parlementaire jaar te wachten staat. Alles staat in het teken van afwachting. Het kabinet wacht de ontvangst van de begroting 1967 door het parlement af.

De regeringspartijen bereiden zich voor op het overleg tijdens en na de Algemene beschouwingen. De serieuze oppositiepartijen staan op dit moment bepaald niet te trappelen van ongeduld om het roer van het schip van staat over te nemen. Bij slecht weer vaart men nu eenmaal minder graag uit dan bij een onbewolkte lucht. Er de wolken hangen zeker niet alleen boven ons land.

Ondertussen is het zaak dat u en ik niet van de wijs raken door het gerommel dat door onverantwoordelijke groepen of partijen wordt veroorzaakt.

De overgrote meerderheid van ons volk begrijpt dat het provocerende rumoer op straten en pleinen en het gekrakeel van uit hun kracht gegroei-de partijen, ons land en volk geen baat brengen. Eerder is het tegendeel het geval.

Instrument

De A.R. Partij meent dat haar uitgangspunt door zeer velen gedeeld wordt. Dit uitgangspunt nl., dat juist in onzekere tijden toewijding en trouw aan de publieke zaak mag worden gevraagd.

Dit zullen wij dan ook met behoud van een zelfstandige oordeelvorming trachten waar te maken. Juist wanneer de zekerheden van dit leven, — welvaart, rust en orde — niet zo zeker meer blijken te zijn, kan een partij, die belijdt dat de Heer regeert, zich met vertrouwen wijden aan haar steeds moeilijker wordende taak.

In de zekerheid dat geen ding bij toeval geschiedt en dat mensen slechts instrumenten zijn in dienst van Hem, die gezegd heeft: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, kan de A.R.-partij ook de spannende maanden van het onzekere najaar 1966 ingaan met de bedoeling een goed instrument te mogen zijn.

Fa. C. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS POSTBUS 2 TEL. 05208-1307

Firma Breman

Machinefabriek en grofmederij
Klip- en stokankers t.m. 2500 kg.

ZWARTSLUIS — TELEFOON 05208 - 406

Sleepdienst 'Broedertrouw' n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR.ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

N.V. Scheepswerf G. BIJLSMA en ZN.

WARTENA

Nieuwbouw

van zee-, rivier- en binnenvaartschepen

Telefoon 05105 - 271.

Scheepswerf en Gashouderbouw

v.h. JONKER & STANS N.V.

HENDRIK IDO AMBACHT

Werk voor de bouw en reparatie van alle typen schepen

Telefoon Hendrik Ido Ambacht (01858) 2841

N.V. Scheepsbouw v.h.

FIRMA A. LANSER

Sliedrecht - Holland

FIRMA DE REK EN HORSMAN

Fabriek van Scheepslieren

Dorpstraat 102 - Telefoon 01894 - 218
OUDERKERK AAN DE IJSSSEL

Nieuwe lieren, stoom en elektrisch - Nieuw ijzer, zoals platen, hoek- en balkijzer - Rijplaten in diverse maten

STOLK'S

Handelsonderneming N.V.

Kantoor: Veersedijk 233 - Hendrik Ido Ambacht
Telefoon (01850) 28000 - 28886

Scheepswerf A v. d. Werff

Onderhoud en reparatie
van schepen

DOESBURG . TELEFOON 08334 - 2275

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970

KRIMPEN a/d LEK

H. D. C. SCHOT'S

scheepvaart- en controlebedrijf

JERICHOOLAAN 6a - ROTTERDAM-16
Telefoon 010 - 138234/113923
Beurstelefoon 010 - 131521/128439
Telex 21652

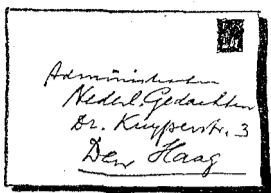
FA. J. A. VISSCHER & ZN.

SLUISSTRAAT 41 - TELEFOON 05208 - 259 - 546
Zwartsluis

Directieboten-Sleepvletten-Dekschuiten

Abonneert u op
Nederlandse Gedachten

Uit de post van

Deze week

● Horizontaal of verticaal

Uit een artikel van de heer Noorda in het Contactorgaan van de K.V. te Drachten knippen wij het volgende gedeelte:

Welke lijn moet in de politiek overheersen? De verticale of de horizontale? Uitgaande van het gebod, God lief te hebben boven alles en de naaste als uzelf, wordt deze vraag, vooral in deze tijd, gesteld. Daarbij wordt dan geponeerd dat in de vooroorlogse jaren de verticale lijn een te grote rol heeft gespeeld, waar tegenover dan thans meer de nadruk wordt gelegd op de horizontale lijn, de liefde tot de naaste. En in het verlengde hiervan ligt dan de gedachte, dat het 'Koninkrijk Gods', dat 'komende is in deze wereld', beter kan worden gediend en bevorderd door de nadruk te leggen op de liefde tot de naaste.

Naar mijn mening lopen we hier een groot gevaar, namelijk dat tegenstellingen worden gecreëerd, die er niet zijn. Want de liefde tot God en de liefde tot de naaste liggen in elkaars verlengde. Voor een christen is het namelijk niet mogelijk God lief te hebben en de naaste niet.

God lief hebben is slechts mogelijk langs de weg van het geloof, het geloof dat wij in Christus verlost zijn en weer gemeenschap mogen en ook willen hebben met God. Slechts langs de weg van de liefde tot God kunnen wij ook de naaste liefhebben, langs de weg van de dankbaarheid voor de verlossing ons geschonken, uit vurige wederliefde voor Gods liefde, ons in Christus geopenbaard.

Als wij stellen, dat in de vooroorlogse jaren onze voorouders teveel de nadruk hebben gelegd op de verticale lijn en dat daardoor veel tot beginsel werd verklaard, dat geen beginsel was, dan geloof ik, dat dit niet juist kan zijn. Daarbij kan dan ook nog het gevaar optreden, dat wij hoogmoedig gaan neerzien op die tijd van de 'mannen broeders', omdat wij het nu dan toch maar veel beter doen! Ook in de politiek van de huidige dag kan ons, meen ik, slechts het kleed van de ootmoed sieren. En laten wij bedenken, dat een volgend geslacht ook over ons wel eens een vernietigend oordeel zou kunnen geven.

Als er, toen en nu, fouten worden gemaakt, ook in politiek opzicht, dan is dit alleen te verklaren uit een gebrek aan liefde tot God, omdat wie God liefheeft ook de naaste liefheeft. Dan hebben wij niet voldoende geleefd uit de dankbaarheid voor de ons geschonken verlossing. Slechts vanuit die dankbaarheid is het mogelijk, goede werken voort te brengen.

Als christenen leven we heen naar de komst van Gods Koninkrijk. Als verlore zondaren beleven we dat komende Koninkrijk reeds 'in beginsel', maar het is nog niet in vervulling gegaan. In dit geloof te leven maakt bekwaam om in de liefde tot God de naaste te dienen. Voor een goede christelijke politiek is het nodig in de eerste plaats te leven uit het geloof, en in de verwachting van Christus' komst te doen wat onze hand vindt om te doen, inzonderheid voor onze naaste.

● Gezagshandhaving

In het orgaan van de A.R. kiesvereniging te Woerden schreef de heer Timmer o.a.:

Ik dacht dat er voor de A.R.P. weer nieuwe kansen zijn, want altijd als het gezag in gedrang kwam, was het getij gunstig voor ons. En al lijkt het er op, dat dit in 1966 minder aanspreekt, duizenden en tienduizenden zien reikhalzend uit naar gezagshandhaving. Dit heeft ook altijd mensen, die wat men noemt, politiek dakloos zijn, zeer aangesproken en aangetrokken. We zullen deze zaak op de juiste manier moeten benutten. Nog altijd is het gevleugelde woord van dr. Kuypers volkomen op zijn plaats: „Er is een vrijheid die de mensen bindt, en er is een gebondenheid die de mens vrijmaakt!”

(36)

„Heb je weer last, Berend? Moet ik nog een warme kruik voor je maken?”

Langzaam wendt hij 't hoofd om. Zijn ogen vestigen zich vol wanhoop op haar. Zijn handen spreiden zich in een hopeloos gebaar uiteen op de dekens. „Ik weet niet hoe 't moet. 't Is zo'k prachtig weer. En er is nog niks gebeurd op 't land. 't Is straks overal te laat voor! En ik! Ik kan zelf niks beginn'n! Niks, niks, niks!”

Het klinkt als het herhaalde luiden van een droeve doods-klok. Het geluid er van blijft lang natrillen in Coba's ziel. Ze wordt er stil van, maar haar gedachten buitelen onderwiel door haar hoofd als aangeschoten vogels.

Ze kan Berends klacht verstaan. Het is zonde en schande, dat 't land waar hij altijd zo op geploeterd heeft, braak zou blijven liggen. Het is logisch, dat hij hier niet zonder meer in kan berusten. Het is een van de ongeschreven wetten, die nochtans altoos gehandhaafd werd, dat ieder, die zichzelf door „ziekte of zeer” niet kan redden, bijgestaan wordt door burens of vrienden. De laatste heeft Berend niet, althans niet bij haar weten. De burens wonen op een betamelijke afstand maar ze gelden toch als zodanig. Waarom laten zij zich nooit zien en onttrekken ze zich aan elk hulpbetoon? Is het om Femmie? Omdat zij haar goede naam te grabbel heeft ge-gooid? Of is het om Berend? Maar dan moet men toch iets anders op hem tegen hebben, dan alleen dat hij vast aan de centen zit en hij niet bepaald 'n vriendelijke inborst heeft. Maar wat? Met de handen in de schoot en een bekommerd gezicht blijft ze hem aankijken.

„Ik weet 't ook niet!” bekent ze hoofdschuddend.

„Nee, vanzelf niet!” zegt Berend nors, teleurgesteld. 't Is hem toch, of hij wel iets van haar verwachtte. Hij weet ook wel wat! Hij hoopte half en half dat zij 't uit zou spreken, het voorstel zou doen, dat hemzelf al geruime tijd naar de lippen dringt. 't Zou zoveel gemakkelijker voor hem zijn en lang niet zo vernederend. In slapeloze nachten heeft hij overpeinsd en is hij tot de slotsom gekomen, dat een mens terwille van zoiets waardevols als een bedrijf wel eens belangrijke concessies moest doen. In zijn grote verlegenheid werd hij zijn stiefzoon indachtig en hij heeft overwoerd dat, nu zijn kostbare landerijen dreigen verwaarloosd te worden en zijn financiële welstand daardoor een gevoelige klap zou krijgen, het verstandig zou zijn, als hij de eerste stap tot verzoening deed.

Dat is geen kleinigheid en het gaat lang niet zomaar, daarom lijkt het hem eervoller als de gedachte bij wijze van smeekbede van Coba uitging en hij dan genadig zou toestemmen. Doch in Coba's brein verrijst zulk een vermetel idee niet.

Dat Berend aan zijn land verknocht is, weet ze. Ook, dat hij er 't liefst zo veel mogelijk uithaalt en dat 't zijn hoogste doel is zijn produkten met 'n zoeter dan zoet winstje van de hand te doen, maar dat dit alles hem zou kunnen nopen, om Cor weer terug te roepen, is nog geen moment bij haar opgekomen. Hoe 't haar ook spijt, zij kan hem niet van raad dienen. Ze frommelt de stofdoek in haar handen tot een prop en strijkt het lor, voorheen een blousje van Femmie, weer glad op haar knieën. Dit spelletje herhaalt ze nog enige malen, in gedachten verzonken. Ze laat één voor één de leden van Berends familie de revue passeren, wie van hen in aanmerking zou kunnen komen, om als bedrijfsleider op te treden. Ome Jan, Berends jongste broer? Hij is nog altoos vrijgezel. Van dat kon het dus wel. Maar Berend en hij zijn nog geen vijf minuten bij elkaar of ze liggen al overhoop. Hun karakters lopen teveel uiteen. Eén van de zoons van Henne? Albert, dat had misschien nog gekund. Maar die werkt in Duitsland. Harm is net zo'n vrijbuiters als ome Jan, dat voegt ook niet. De anderen zijn nog te jong. Dan heeft Berend nog een broer hier in de buurt, maar daar hebben ze nooit gemeenschap mee. Er bestaat tussen haar man en Luuks een vete. Waarom? Ze mocht 't wel beter weten. Ze meent haast om een fiets. Ze heeft er Henne wel eens over gehoord. 't Moet maar een oude rammelkast geweest zijn. Volgens Henne stond Luuks in z'n recht, toen hij zich deze rammelkast toeëigende, maar Berend heeft 't hem nooit vergeven. 't Is jammer, want hij heeft drie flinke jongens, allicht kon er daar een gemist worden.

Als Coba tot dusver is gevorderd stoort Berend haar in het zoeken van een geschikt manspersoon uit de staf der Klunders.

„Anders”, zegt hij haperend, „anders moest je nog maar eens met die jonge van jou praten, misschien dat die wel weer wil.”

Hij heeft zich express op zijn rug gerold om 't zichzelf te besparen, haar aan te moeten kijken. 't Geeft nu meer de indruk dat hij het tegen de balken boven in de bedstee heeft dan tegen zijn vrouw. Als haar man tegen haar gezegd zou hebben:

„Vrouw, wat steek je d'r toch in met die mantel. Hier heb je twee mud tarwe van me, zie, dat je deer een ruiltje mee doet. Met die vale zwabber zondag aan zondag twee keer te kerk, dan kan niet meer!” dan zou ze niet meer verbaasd hebben kunnen zijn.

Er glanst dan ook geen blijheid over haar wezen, het wordt veeleer nog zorgelijker. Het is hem toch niet in het hoofd geslagen? Ze staat op, en buigt zich over hem heen.

„Waar heb je 't nou toch over?” Haar man hoeft niet te vragen, waar ze voor vreest. 't Staat duidelijk op haar gezicht te lezen. 't Ontlokt hem een klein wrang lachje. „Wat denk je? Als 't tegen loopt kan ik 'm vanmiddag naar Med'mblik breng'n? Kan 't je niet kwalijk nem'n, mense, dat je zo begint te prakkizer'n! Maar wat moet ik anders, zeg nou zelf!”

Hij windt er geen doekjes om, dat hij dit besluit enkel uit zucht tot zelfbehoud heeft genomen. Zijn van egoïsme druipende redenering steekt Coba dan ook ten zeerste.

Doch aan de andere kant springt haar moederhart op

van vreugde bij de gedachte, dat ze haar jongen weer thuis krijgt, misschien. Misschien!

Want zal Cor maar zo „koeterekoet” weer toegeven en zich als noodhulp laten gebruiken?

„'t Is de vraag, of Cor er zin aan heeft!” Het is met een kloppend hart, dat ze zich vermeet dit bezwaar naar voren te schuiven.

Er vliegt even een vage pijnlijke trek om de opeengesmeede lippen van Berend, die spoedig echter vervangen wordt door een onmiskenbaar vijandige. „Is ie niet fijn meer?” vraagt hij scherp.

„Ja zeker, hoe dat zo?” Coba heeft nog niet zo gauw in de gaten, waar hij heen wil!

„O niks, ik meende, dat je dan niet hat'n mocht!” luidt zijn listig, maar raak antwoord.

't Ligt Coba op de lippen om hem met dezelfde munt terug te betalen en te zeggen:

„Ja, maar daarom hoef je nog niet alles voor zoete koek op te eten!”

Zijn meelijwekkend ziekelijk geel gezicht houdt er haar echter van terug.

„Dan zullen we hopen dat ie beleven zal, wat 'm geleerd is!” zegt ze met haar gewone zachtmoedigheid. Het keert zijn grimmigheid af en ontwapent hem bijna geheel.

„Ik had 't een eind beroerder kunnen treffen dan met jou”, ontdekt hij met een dankbare lach. 't Mag Coba niet heugen, dat hij al eens vaker zo de loftrumpet over 'haar stak. Zij wil van haar kant hem ook graag een blijk van genegenheid geven. Een kus of even een hartelijk kneepje in zijn hand is uitgesloten. Daarom schikt ze met bijzondere zorgvuldigheid zijn dekens terecht en keert zijn kussens.

Dan hervat ze haar bezigheden. Er is blijkbaar een pak van Berends hart, want een ogenblik later mag ze zijn pijp stoppen, hij heeft zin om af en toe eens een trekje te nemen. Dit is een teken dat de pijn zowel als zijn humeur dragelijk is. Coba leeft de rest van de dag als in een droom. Het lijkt haar soms haast te mooi om waar te wezen. — Cor weer onder haar vleugels. 't Zal niet voor lang zijn, want Stijn en hij hebben 't trouwen ook al in 't hoofd, maar ze wachten nog tot na de oorlog. Zolang mag zij hem nog verzorgen. 't Dringt haar als vanzelf naar de lippen, wat ze, al kopjes drogende neuriet: „d'Allerhoogste maakt het goed. Na het zure geeft Hij 't zoet.”

Ze zou zo wel op staande voet naar Cor toe willen gaan, om hem de boodschap van Berend over te brengen, maar ze kan de patiënt niet alleen laten. Er mocht eens volk aan de deur komen. Daarbij, ze wil Femmie eigenlijk meenemen. Die zal ook maar niet in de wolken zijn. Wie weet, misschien brengt 't ook voor haar een verandering ten goede mee. Dat kind is tegenwoordig zo dwars. Alle fleur is eraf. Ze gaat gekleed als een stadsdame, wiebelt op hoge hakjes, heeft een keur van japonnetjes, draagt een zwierige lichte regenjas, bezit een chic mantelpakje en een hoedje, dat naar Jane's wansmaak een snoezig dopje, en in Coba's oog een monsterlijk gevalletje is. Haar garderobe heeft haar dus geen reden meer tot klagen. Toch neemt haar landerigheid bij de dag toe. Coba krijgt haast geen goed woord van haar. Vooral na haar pertinente weigering de Duitse galant in huis te ontvangen, is Femmie niet te genaken.

Haar moeder negeert die mokkende houding, hoeveel verdriet ze er inwendig ook van heeft. Ze hoopt echter vurig, dat met Cor de gezelligheid weer zal keren in huis en dit ook voor Femmie meer aantrekkingskracht zal krijgen. Ze stelt zich wonder wat voor van de opgetogenheid van het meisje. Ze wordt evenwel wreed ontruchterd. Zodra ze haar thuis hoort komen, gaat ze haar tot in de gang tegemoet. 't Eerste, wat ze haar toeroept is: „Nou geef ik je te raden, wat of je vader mij opgedragen heeft?”

Er tekent zich niet de minste nieuwsgierigheid af op Femmies met rouge en lippenstift opgemaakt gezichtje.

„Dat zal wel niet veel soeps wezen” zegt ze onverschillig. Ze gaat haar moeder voorbij en kruipt huiverend, alsof ze 't koud had, in een hoekje bij 't fornuis.

Dan nadert Coba haar op kousevoeten en fluistert om de sluimerende zieke niet te wakken met een verheerlijkt gezicht: „Begrijp toch es an! Ik moet Cor vragen of ie weer thuis komt. Is dat effies wat?”

Ze legt al bij voorbaat een vinger op de mond, want ze verwacht een hele serie verbaasde uitroepen zoals dat aan meisjes, die de bakvisleeftijd nauwelijks overschreden hebben, eigen is.

„Nou moe! Enig zeg! 't Is toch niet waar? He, wat lekker jo! Fijn vind ik het!”

Niets van dat alles. Zelfs geen spoor van een lach. Coba staat beteuterd als één, die meent een vrolijk verlicht huis binnen te gaan en die op 't laatste nippertje de deur voor haar neus wordt dichtgeslagen.

„Ik dacht, dat je ook wel blij wezen zou!” zegt ze teleurgesteld.

„O, dat ben ik ook wel”, verzekert Femmie haar, echter zonder enig overtuigend enthousiasme.

„Je gaat toch wel effies mee, hé, vanavond, om 't Cor te vertellen?”

„Ja hoor, dat wil ik wel”, stemt 't meisje geestdriftloos toe. Ze bleef net zo lief thuis, want ze is zo koud en kikkerig als wat, maar het is haar toch te bot om haar moeder alleen er op af te laten gaan. Als deze bij 't aanrecht 't brood snijdt, bekijkt Femmie zich met verontruste blikken in haar zakspiegeltje. De laag rouge, die ze op haar wangen smeerde kan de grauwhed van haar teint niet geheel en al verbergen.

„Ba, wat een goor gezicht!” Een vuile vaatdoek is er nog fris bij. Hoe zou dat toch komen? En ze is altijd zo moe. Ze wou best eens een poosje vrij wezen van dat gewerk in de officierskeuken. Rudolf vindt ook, dat ze maar eens wat rust nemen moet. 't Is toch een goeierd. Gisteravond bracht hij een paar sinaasappels voor haar mee. Lekker dat ze waren! Ze had moeder er best eentje van willen geven, maar durfde 't niet aan te bieden. (wordt vervolgd)

◆ Predikanten-conferentie

Een halve eeuw geleden, op 27 september 1916, werd in Leeuwarden een conferentie gehouden van Geref. Predikanten uit Friesland. Referent was dr. S. Greydanus uit Paesens. De titel van zijn referaat luidde: „In Edens Hof”.

Spreker behandelt eerst de scheping van de mens, en bepaaldelijk de verhouding tusschen lichaam en geest.

Vervolgens bepaalt hij zijn hoorders bij de verhouding tusschen man en vrouw. Hij toont aan dat de man hoofd is, hoofd der vrouw. Zij is ook wel volmaakt, maar ondergeschikt aan de man. Spreker veroordeelt het optreden der vrouw in het openbaar en staft dit met de Schrift.

Daarna zet hij uiteen, dat het de taak van de man was, het Woord Gods te brengen aan de vrouw. Dat was een uitvloeisel van zijn kerkelijk ambt. Bovendien was Adam de eerste onderwijzer. Hij had nl. de dieren namen gegeven en moest die namen nu leren aan de vrouw. Hij moest zijn vrouw onderwijzen in alle wereldse dingen.

Ds. Van der Werf van Harlingen had bedenkingen. Als de man de vrouw moet onderwijzen in alle dingen, dan kan een vrouw ook geen onderwijzeres zijn.

Ds. Meulink van Wolvega is het in principe met de referent oneens. Hij stelt het zo. Door de zonde is de vrouw de slavin van de man geworden, maar Christus heeft haar vrijgemaakt. En als de vrouw moet worden onderwezen door haar man, door wie moeten dan de weduwen worden onderwezen, en de vrouwen, die haar gehele leven ongehuwd blijven?

Dr. W. A. van Es stelt de vraag, of de spreker de paradijsgeschiedenis wel op de juiste wijze uitlegt. Maakt hij er niet te veel een openbaring van ideeën van?

De referent antwoordt onder meer, dat het bezwaar van ds. Meulink ten opzichte van de weduwen en de ongehuwde vrouwen niet opgaat. Zij kunnen inderdaad niet hare eigen mannen vragen, maar zij hebben zich om onderricht te wenden tot de ambtsdragers, de predikanten en de ouderlingen.

Het betoog van ds. Meulink, dat Christus de vrouw heeft vrijgemaakt van de ondergeschiktheid aan de man, is een algemeen verbreide opvatting, die evenwel in strijd is met de Heilige Schrift, gelijk de spreker aantoonde uit 1 Cor. 11 en 14. En aan het slot van zijn betoog verklaart hij, dat de vrouw niet mag worden gelijkgesteld met de man. Dan zou zij norma normans worden, terwijl zijn norma normata is.

Hotel-pension „Dreyeroord”
Telefoon 3169 - OOSTERBEEK

Zo om en nabij het jaar 1742 hadden ruim honderd Amsterdammers een inkomen van f16.000 of meer. Zes van die ruim honderd ontvingen jaarlijks f40.000. Slechts drie inwoners bezaten meer dan zes paarden.

's-Gravenhage telde 39 inwoners met een inkomen, dat de f16.000 te boven ging. Slechts twee konden geschat worden op f40.000 per jaar.

Cornelis de Jonge van Ellemeet was dus, vergeleken met zijn landgenoten, een rijk man, hetgeen uit ons vorig opstel alreeds gebleken is. toen wij zijn cijfers noemden.

Wij zouden hem een „aristocratische potter” kunnen noemen, zuinig maar niet gierig, „penny-foolish”, maar „pound-wise”. Hij hield nu eenmaal niet van grote risico's, voorzichtig als hij was in zijn beheer over zijn geld. De financiële debacle van 1720, die in Engeland verwoestend werkte, liet zijn fortuin onaangestast.

Mevrouw de Jonge van Ellemeet heeft na de dood van haar echtgenoot deze zelfde financiële politiek voortgezet. Cornelis stierf in 1721. Toen zij in 1732 het leven liet, bedroeg de nalatenschap, bóven het bedrag dat aan de kinderen tijdens het leven der ouders was geschonken f538.439, méér dan 5 ton dus. Iets minder dan de helft van dit bedrag werd gevormd door leningen aan buitenlandse mogendheden. In 1747 zijn aandelen hiervan nog genoteerd op de Amsterdamse Beurs. Hoog stonden ze toen echter niet.

De dochters van de heer en mevrouw de Jonge van Ellemeet deden goede huwelijken. De oudste trouwde met Jacob Godfried baron van Boetzelaar, de jongste met William baron North and Grey. Toen de laatste gestorven was, hertrouwde zij en wel met Baron Elibank, uit het Schotse geslacht der Murray's, De Hertog van Malborough, voorvader van Sir Winston Churchill, was een groot vriend van de Van Ellemeets, hetgeen de positie van dit Hollands gezin niet onaanzienlijk verstevigde.

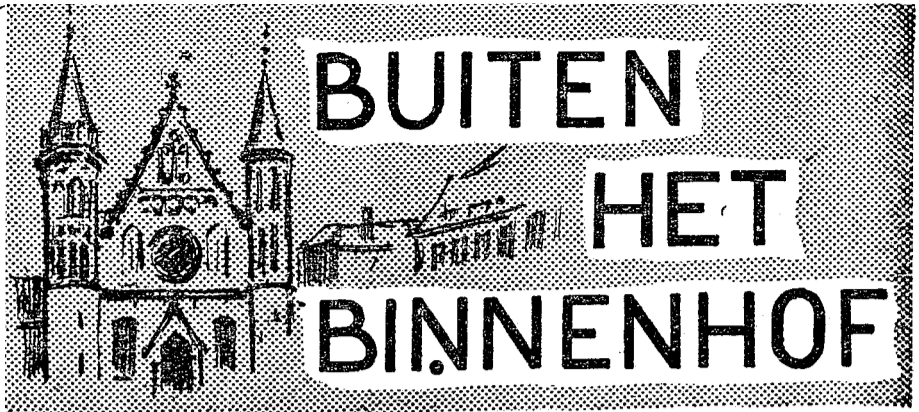
Dat de hier besproken Nederlandse patriëciër een onbesproken levenspatroon heeft gewezen, komt in de studie van dr. De Muinck niet naar voren. Integendeel. Hij frequenteerde kringen in de residentie, die geen eerste klas naam hadden. Niet alleen Constantijn Huygens jr. maakt daarvan melding, ook de heer Jaucourt, uit het gevolg van Philipp Wilhelm von Brandenburg heeft daarover niet gezweven.

Wij willen zijn inbreuk op de goede zeden niet afdoen met „'s lands wijs, 's lands eer”, maar daarover toch ook niet uitweiden.

Woongebrek bezat deze burger in alle geval niet! Bij Delft lagen zijn buitens „Schipluiden”, „Hodenpijl” en „St. Maartensdrecht”. Bij Wassenaar bezat hij „Duinrell”. In Rotterdam woonde hij vorstelijk in een huis, dat hem f128.000 had gekost. Bij Rijswijk bezat hij „Ottoberg”, bij Heiloo „Kranenbroek”, bij Nieuwkoop „Hofstede van de Mije”, terwijl hij zich heer en meester kon noemen over de bezittingen „Poortvliet”, „Kloeting” en „Dalem”. „Zelf” woonde hij in de Vijverberg in den Haag.

De heer Van Ellemeet was een kind van zijn tijd. Hij haakte niet alleen naar haven en huizen, hij begeerde titels, jachtrechten, visrechten, rechtspraakrechten, tolrechten, veerdienstrechten e.d. Die brachten nl. ook weer geld in het laadje!

Hij leefde op grote voet: zes tot acht paarden en vier koetsen bezat hij als gerij. Buiten de koetsiers van deze

rijtuigen had hij zes livreeknechten in dienst. Dienaren in het Haagse huis, dienaren in het Rotterdamse huis waren altijd wel in de weer.

Des zomers woonde de familie op „Duinrell”, des winters in Den Haag, pas later gebruikten zij ook het Rotterdamse huis.

Soms kon Van Ellemeet uit de band springen: in 1702 besteedde hij f4660 voor twee flinke zilveren vazen en een zilveren wijnkoeler. Vijf jaar later zag hij een aardig Engels servies voor f1009 en hij kocht het.

Constantijn Netscher, de portretschilder, die verschillende leden van de familie op het doek zette, kreeg 50-70 gulden per portret. Adriaen v.d. Werff deed het voor meer: f315.

Per jaar besteedden de heer en mevrouw Van Ellemeet ongeveer f900 aan kledij. De zes livreeknechten en vier huisknechten kwamen gezamenlijk met een jaarlijkse kleermakersrekening ad f400.

De heer des huizes ging gekleed in kostuums, welke tussen de f85 en f185 kostten. Eens kocht zijn eega baljurk voor f220. De Ellemeetse pruiken kostten f63 per stuk, meer dan een huisknechtenpak! Een staaltje van zuinigheid: als er een nieuwe koets gemaakt moest worden, moest de rijtuigmaker die delen van het oude voertuig, welke nog goed waren, in de nieuwe koets verwerken!

Eten en drinken kwam de familie op f3600 per jaar. De boterrekening bedroeg alleen al f500. (eenzelfde bedrag kreeg een predikant als honorarium!)

Het gehele huishouden dronk ± 3 liter bier per dag. Vlees kostte in die dagen 7-12 cent per pond.

Tenslotte: de hierboven met name ongenoemde predikant betaalde 12,3% belasting aan de provincie of 13,8% stedelijke belasting. Een ambachtman, die ± f300 per jaar verdiende, moest 11,9% opbrengen aan belasting. Maar daarbij drukten de belastingen op vlees en brood en bier het meest.

Laten nu de Van Ellemeets ongeveer hetzelfde percentage belasting betaald hebben, want in hun dagen was de heffing niet progressief!

Je kon dus beter rijk dan arm wezen in de „Gouden Eeuw”! Maar dat geldt, betrekkelijk, voor iedere eeuw!

William Spaenker

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELLEN

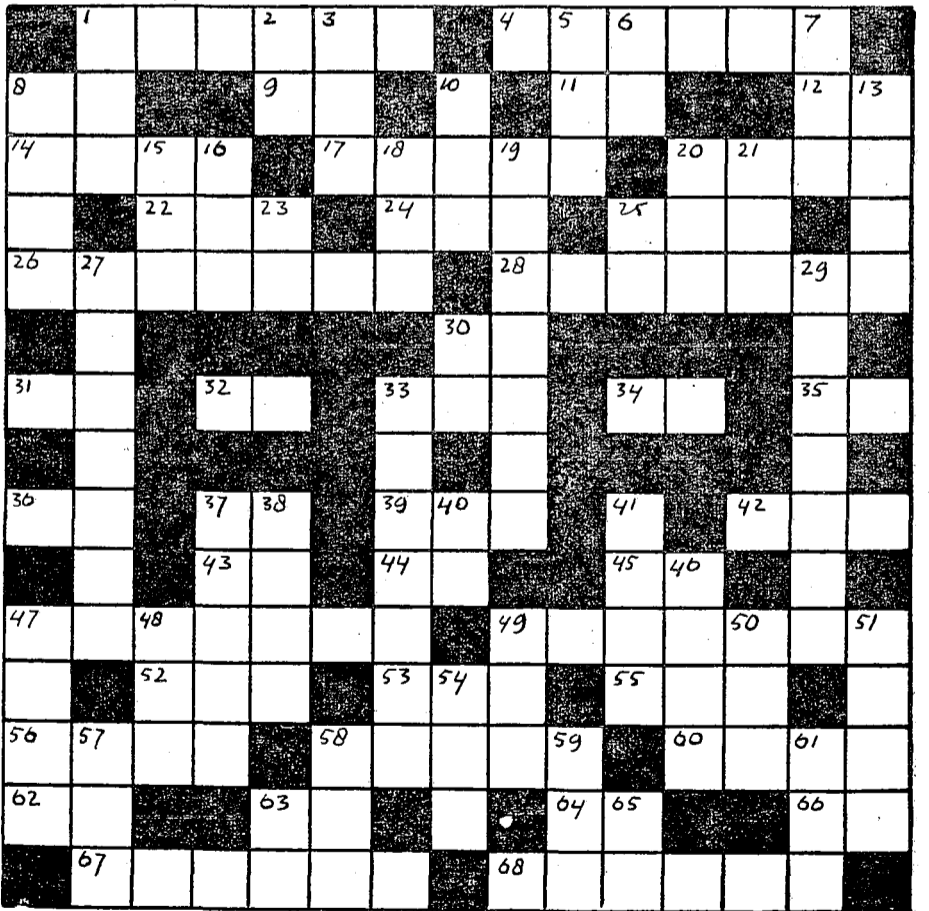
Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

PUZZEL

Horizontaal: 1. Lawaai; 4. rustdag; 8. boom (letterkeer); 9. pers. vnmw.; 11. aan boord; 12. Amsterdams peil; 14. woord met vakbetekenis; 17. beweegrond; 20. gebed, verzoek; 22. lidwoord; 24. zoon van Noach; 25. dwaas; 26. damesmantel; 28. draagbaren; 30. familie-lid; 31. met name; 32. slede; 33. mannetjesbij; 34. rondhout; 35. soort verlichting; 36. muzieknoot; 37. bescherming bevolking; 39. onderzoekingsinstituut te Delft; 42. Skandinavische munt; 43. muzieknoot; 44. verbrandingsrest; 45. boom; 47. schouderversiering op uniform; 49. voortreffelijk; 52. het rijden; 53. eng, nauw; 55. pret, plezier; 56. stad in Duitsland; 58. barst; 60. overblijfsel (letterkeer); 62. voorzetsel; 63. heden; 64. voorzetsel; 66. boom; 67. rotan; 68. sneuvelen.

Vertikaal: 2. Voorzetsel; 3. roem; 5. voorzetsel; 6. zie 37 hor.; 7. aanw. vnmw. (letterkeer); 8. halt; 10. Gelderse plaats; 13. zenuw; 15. actie om opschudding te veroorzaken; 16. mede; 18. Europeaan; 19. tijdel. beslag op schepen in oorlogstijd; 20. ruw, kras; 21. bijbelse figuur; 23. deel v. d. bijbel; 25. titel; 27. bezoek; 29. een vijandelijk schip aan boord klampen; 30. familielid; 33. gift van goederen of jaargelden; 37. kleur; 38. ashoop; 40. Nederlandse Spoorwegen; 41. te koop; 46. kippeziekte; 47. geestdrift;

48. oppervlaktemaat; 49. boom; 50. meisjesnaam; 51. bovenlijf, romp; 54. eer; 57. wagen; 58. alstublieft (letterkeer); 59. f 100.000,—; 61. lidwoord; 63. zie 23 vert.; 65. pers. vnmw.

OPLOSSING PUZZEL 17-9-1966

Horizontaal: 1. rekel; 6. wafel; 11. remedie; 13. materie; 15. e.p.; 16. nagelolie; 18. d.g.; 19. ets; 21. nel; 22. oma; 23. dito; 24. vogel; 26. draa; 27. SER; 28. apo; 29. see; 31. gal; 32. luimig; 34. tomaat; 36. cap; 37. man; 38. streel; 41. naalim; 44. stu; 45. rie; 46. elk; 47. sop; 49. paul; 50.

spork; 52. stra; 53. aar; 55. moe; 57. eis; 58. dr; 59. ad libitum; 63. ae; 64. edeleer; 66. sopraan; 68. extra; 69. tsaan.

Vertikaal: 1. reptiel; 2. em; 3. ken; 4. edam; 5. lig; 6. wal; 7. atir; 8. fee; 9. er; 10. lidmaat; 11. reeds; 12. eenoog; 13. molest; 14. egaal; 17. leg; 20. structuur; 22. organiste; 24. vpi; 25. leo; 28. amper; 30. emmak; 33. iar; 35. aal; 38. staarde; 39. eis; 40. lepmir; 41. nereis; 42. alk; 43. moriaan; 44. spade; 48. pasen; 51. aob; 54. eder; 56. rups; 59. alt; 60. lea; 61. tot; 62. mra; 65. ex; 67. aa.

De moeilijke democratie

A C H T E R P A G I N A

Wij willen ditmaal ook maar even stilstaan bij de democratie. Iedereen heeft het er over. Je loopt achter als je er niet bij stilstaat. Spreken, praten, althans woorden spuien over de democratie is „in”. Waarom? Juist; omdat het mis is met de democratie. Althans; „men” zegt dat het mis zou zijn. Nu; dan hebben wij dus gelukkig wat te praten.

Je houdt dus een conferentie of je richt een partij op voor democratie in 1966 (volgend jaar verouderd en dus conversatief vergeleken bij de partij voor de democratie van 1967, welke de „bijblijvers” van beroep ongetwijfeld zullen oprichten). Pers en radio gaan er vanzelfsprekend ook bij stilstaan, terwijl oude en jonge politici voor de beeldbuis gehaald worden om luide te verkonden: het valt nog wel mee, en; het kon wel wat beter.

Niemand denke, dat wij het niet ernstig, althans niet serieus nemen. Dat doen wij wel. Zo zijn wij wel. En democratie is een moeilijke zaak. Maar: laten wij in ieder geval nuchter blijven en niet opgewonden stilstaande op hol staan.

Ophel

Deze en gene slaat wel op hol. Zo iets is gemakkelijk het gevolg van een tevoren gekweekte enigszins paniekerige stemming. Zo'n stemming is er de laatste tijd ontstaan (of gekweekt) rond ons „democratische stelsel”.

Aan het stelsel kleven gebreken. Die worden ontdekt en in een helder daglicht gesteld.

De Kamers werken niet vlot en aantrekkelijk genoeg, de Kamerleden zijn niet goed genoeg, de kiezers hebben eerst geen politieke belangstelling, daarna krijgen zij door dat zij met hun stem toch wat kunnen doen, dat pakt dan uit ten gunste van extreem linkse of rechtse partijen, derhalve hier en daar paniek in sommige reeds lang bestaande partijen en buiten die partijen ook geroep dus om herziening van het partijstelsel. Nu, zodoende.

In ieder geval is er de laatste tijd wat meer algemeen politieke belangstelling. Dat wil niet zeggen, dat die belangstelling overal zo erg positief gericht is. Belangstelling door paniek, belangstelling door spectaculaire gebeurtenissen, zegt niet zoveel over het vereiste medeleven van de burgers, dat er normaal zou moeten zijn. Maar goed, er is dus politieke belangstelling en laten wij daar onze winst mee doen.

Vrijheid

In een democratisch stelsel is er vrijheid. Elke burger mag kiezen wie hij wil. Iedere burger kan een partij(tje) oprichten. De minderheden kunnen door hun vertegenwoordigingen tot hun recht komen in de publieke lichamen.

Dit laatste is voor een belangrijk deel het directe gevolg van het in 1917 ingevoerde stelsel van de evenredige vertegenwoordiging, waarbij het districtenstelsel werd losgelaten. Het districtenstelsel betekende dat (zelfs grote) minderheden niet, althans zeer onvoldoende aan bod konden komen.

Geen paniek

Nu het onder het stelsel van de evenredige vertegenwoordigers ook allemaal niet altijd even gemakkelijk en aansprekend loopt, wil men maar weer ijlings zich aan een districtenstelsel overgeven. In zijn „paniek” realiseert men zich in de eerste plaats niet, dat dit vele kiezers nog minder te zeggen zou geven en in de tweede plaats besefte men niet, dat het een verschrikkelijk ouderwetse gedachte is, welke voor vandaag en morgen niets, maar dan ook helemaal niets oplost. De invloed van de burger neemt dan op geen enkele wijze toe, maar neemt eerder af, ook al zou de politieke strijd er mogelijk enigszins door verlevendigd worden.

Kiezer en Kabinet

Een ander bezwaar, dat tegenwoordig gehoord wordt is, dat de kiezer geen invloed heeft op de samen-

stelling van het kabinet. Dat is globaal genomen voor een deel wel juist. Het beraad over de formatie van een kabinet vindt plaats na de verkiezingen, tussen kabinetsformateur en fractievoorzitters (en fracties). Enige indirecte invloed van de kiezers is echter naar onze mening toch wel aanwezig. Dit is overigens een apart punt, waarop wij nog wel eens zullen terugkomen.

In ieder geval: „men” vindt, dat er onvoldoende invloed van de kiezers is op de samenstelling van een kabinet. **Oplossing:** laat de kiezers de minister-president kiezen.

Het is in een opwelling weer gemakkelijk gezegd. In de eerste plaats zou echter Grondwetswijziging nodig zijn. In de tweede plaats wordt in de Nederlandse verhoudingen geen minister-president met een absolute meerderheid van de kiezers gekozen, alleen met een relatieve meerderheid. Hij zal moeten werken met instemming van de in het parlement vertegenwoordigde partijen. Dat betekent tenminste, dat ook hij met compromissen zal moeten komen en dat de kans zeer groot is dat hij niet eens een kabinet zal weten te vormen. Wat dan? Opnieuw verkiezingen. Of moet hij zodanige volmachten krijgen, dat hij als een dictator of als een soort dictator kan optreden? Willen de kiezers dat?

Niet zo eenvoudig

En stel eens, dat - om nu maar eens een voorbeeld te noemen - de K.V.P. en P.v.d.A. zich bij verkiezingen samen tot de kiezers zouden wenden met een program: dit willen wij samen en als wij een meerderheid behalen zullen wij samen een kabinet vormen. K.V.P. en P.v.d.A. tellen thans samen 50 + 43 = 93 Tweede Kamerzetels. Als zij die bij de verkiezingen behouden of er nog meer winnen, kunnen zij inderdaad een kabinet vormen.

Maar stel nu eens, dat zij allebei vijf zetels verliezen en dus uit de bus komen met respectievelijk 45 + 38 zetels. Dat is totaal 83 zetels en nog steeds een comfortabele meerderheid. Kan men dan ook zo erg gemakkelijk zeggen, dat een door deze beide partijen te vormen kabinet op dat moment de wil van de kiezers is?

Kan men dan zeggen, dat de vorming van zulk een kabinet, op basis van hetgeen men vóór de verkiezingen aan de kiezers presenteerde, de beste oplossing is en ook moet zijn?

Beetje evenwicht

DEMOCRATIE, een democratisch stelsel is echt niet zo'n eenvoudige zaak. Het is om te beginnen bepaald noodzakelijk een beetje evenwichtig te blijven denken en niet te opgewonden. Akkoord, het parlement is niet 100% de democratie is ook niet volmaakt; te-

vens is er domweg geen oplossing mogelijk zonder bezwaren. Nooit zal het zo zijn, dat iedereen een oplossing de beste vindt.

Democratie betekent vrijheid, maar ook evenwichtigheid, ook samenwerking; geven en nemen, nemen en geven.

De ene tijd zijn er wat meer mensen ontevreden over de gang van zaken dan in een andere tijd, met een zelfde stelsel. De ene tijd krijgen de ontevredenen ook wat meer aandacht dan in de andere tijd. Wij leven nu in een tijd dat ontevredenheid alle kansen krijgt zich volop te uiten (dat is goed), maar de tevredenen komen niet aan bod om tegenwicht te geven.

Dit wil bepaald niet zeggen, dat wij dus de ontevredenen geen aandacht zouden moeten geven. Integendeel. (Stelt u zich overigens voor als wij hier wat anders schreven!). Maar laten wij niet paniekerig gaan overdrijven. Dan zouden wij een (sterk) vertekend beeld krijgen.

Wat nu?

WAT dan te doen?

Hetgeen in de politiek plaats vindt, gebeurt via de politieke partijen. Daarin is het politieke leven georganiseerd. Dat is het constateren van een keihard feit. Zo moet het ook. Hoe zou het anders (beter) kunnen?

Noodzakelijk is het nu, dat de partijen goed functioneren. Dat geldt alle partijen en met name ook de onze.

Een partij moet haar visie naar voren brengen op langere termijn (beginsel- en algemeen staatkundig program), op korte termijn (vierjaarlijks program van actie) en op korte termijn (uitspraken terzake van actuele situaties en gebeurtenissen). Daarnaast brengt de partij kandidaten naar voren om in de vertegenwoordigende lichamen haar visie op de samenleving te concretiseren.

Op deze beide punten hebben de (bestuurs)leden van een partij grote invloed, omdat zij via de partij-organisatie bij de bepaling ervan direct betrokken zijn. De invloed van de kiezers-niet-partijleden is geringer, indirect, omdat zij - op grond van hun eigen beslissing - niet via de partijorganisatie mee kunnen spelen.

Men kan zeggen: dan moeten zij maar via de geëigende wegen meedoen. Dat is volkomen juist. Een partij echter, welke volop in de samenleving wil staan, zal niettemin toch ook letten op wat in die samenleving speelt

voorzover dat niet reeds via de kiezers-wel-partijleden is ingebracht.

Aansluiting

De partijen moeten er voor zorgen, dat zij de aansluiting met de wisselende werkelijkheid niet missen. Daarvoor is het voor de partijen van levensbelang, dat zij in een voortdurend contact met de kiezers staan. De kiezers zullen de partij beïnvloeden. De partijen zullen de kiezers beïnvloeden. Zij zullen met en via hun organisatie de kiezers moeten trachten te overtuigen van de juistheid van hun visie op de samenleving.

Dat is het belangrijkste, dat vandaag moet gebeuren.

De organisatie van het democratisch stelsel is slechts in de tweede plaats van enig belang. Als op dat gebied overigens iets zou kunnen veranderen dat verbeteren betekent, moet dat niet nagelaten worden.

Het overwegen waard

DAAROM zou naar onze mening nog eens nauwkeurige studie waard zijn de gedachte van een soort gecombineerd evenredige vertegenwoordiging/districtenstelsel (waarvan de Duitse Bondsrepubliek een bepaalde vorm kent) en de gedachte om de kiezers (vrijblijvend) de mogelijkheid te bieden via hun stembiljet een voorkeur te laten uitspreken voor een bepaalde regeringscombinatie. Men zou de redelijk denkbare regeringscombinaties op een rijtje onder elkaar kunnen zetten met witte stemhokjes ervoor, om zo de kiezers de kans te bieden met het rode potlood aan te geven, aan welke combinatie zij op zichzelf de voorkeur zouden geven. Gezien het voorgaande verhaal kan de uitslag van die voorkeursaanwijzing echter niet maatgevend zijn, maar is deze wel interessant genoeg voor de leidinggevende politici om bij hun beleid in het achterhoofd te hebben.

Verder zouden wij er voor willen pleiten het verbod van lijstverbinding tussen partijen in de kieskringen uit de Kieswet te verwijderen.

Overigens zijn wij van oordeel, dat de opkomstplicht afgeschaft dient te worden. Wided.

BRAVO!

Anne Vondeling: „... Of willen jullie liever dat we verzuipen?!”

(Uit de Volkskrant)

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Ir. Adams

WAAROM zullen wij hem nog met stenen werpen?

Het zou laf zijn, nadat hij zó de morele nederlaag heeft geleden.

Hij was twintig jaar geleden een lichte politieke delinquent.

Hij geniet nu reeds meer dan een jaar A.O.W.

De heer Koekoek heeft hem bepraat vol te houden als kandidaat voor en als lid van de Eerste Kamer. Vol te houden langs de weg van de brutaliteit en van de drieste ontkenning. De heer Koekoek, die met alle stukken op de hoogte was.

De heer Adams kón dat niet en viel als een baksteen.

Zijn rol is uitgespeeld.

Maar de hoofdschuldige in deze onverkwikkelijke zaak probeert zijn tactiek onveranderd voort te zetten. Zij moeten het maar eens bewijzen, zal hij wel weer zeggen.

Maar zijn volgelingen, vooral in het westen van het land, beginnen hem door te krijgen.

Opening van een nieuwe school. Eén van de facetten waarmede Mr. J. H. Grosheide, staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, in zijn ambt mee te maken krijgt. Op de pagina's 6, 7, 8 en 9 treft u een vraaggesprek aan, dat de heer In 't Veld met de bewindsman had.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakerstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

DEZE WEEK

- Commentaar op het N.E.V. (pag. 3)
- Een brief uit Zuid-Afrika (pag 2)
- Bezoek aan Limburg (pag 4 en 5)
- Mutaties in de Arjos (pag 2)
- Vraaggesprek met staatssecretris Grosheide (pag. 6, 7, 8 en 9)
- De heer Roolvink over de verwantschap tussen P.v.d.A. en V.V.D. (pag 5)

Luister...

Op dinsdag 11 oktober a.s. naar onze radio-uitzending. Spreker: Mr. W. de Kwaadsteniet, secretaris A.R. Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (KRO).

Thijs Booy:

De levensavond van Koningin Wilhelmina

Verkrijgbaar als paperback ad f 11.90 bij de boekhandel

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

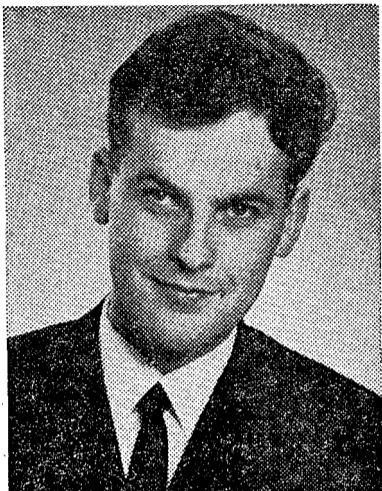
SCHRIJFMACHINES

ook TEL. en REKENMACHINES BRANKASTEN grote sortering

De Clerqstr. 77, Tel. 123711, Amsterdam
Zijlweg 53, Tel. 20018, Haarlem

Mutaties bij de ARJOS

Het hoofdbestuur van de Nationale Organisatie van Anti-Revolutionaire Jongeren heeft met ingang van 1 oktober 1966 benoemd tot secretaris/penningmeester van de landelijke organisatie, de heer P. van Tellingen te Zeist.

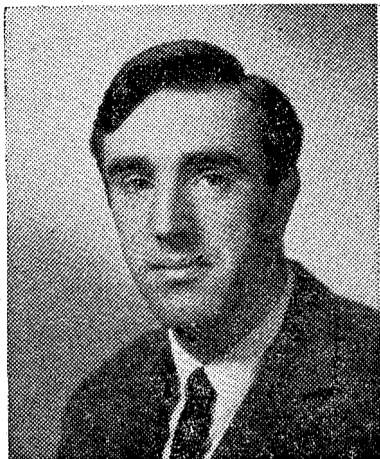
P. van Tellingen

De Arjos is hem niet onbekend. In Zeist was hij voorzitter van de Arjos-club en daar heeft hij geleerd dat je in de Arjos je benen moet kunnen gebruiken. Dat heeft hij gedaan door steeds achter nieuwe leden aan te zitten, wanneer het mis dreigde te gaan. Hij was ook bestuurslid van het provinciaal verband Utrecht, zodat hij heel goed weet met welke problemen de provinciale verbanden te kampen hebben.

Wij feliciteren de heer Van Tellingen met zijn benoeming en wij spreken de wens uit dat hij met veel plezier in de Arjos werkzaam mag zijn.

Deze benoeming is niet de enige mutatie in de leiding van de Arjos.

De huidige voorzitter, de heer J. van der Ploeg te Groningen, heeft besloten het voorzitterschap neer te leggen in verband met drukke werkzaamheden. Op de Algemene Vergadering van de Arjos, die op 17 december a.s. te Utrecht wordt gehouden, zal hij aftreden.

H. A. de Boer

J. Vierdag

Het hoofdbestuur heeft ter voorziening van deze vakature in alfabetische volgorde gekandideerd, de heren H. A. de Boer te IJmuiden en J. Vierdag te Enschede.

De heer Van der Ploeg is 3 jaar voorzitter geweest.

Brief uit Zuid-Afrika

Tijdens de herdenkings(rouw)dienst ter nagedachtenis van Dr. H. F. Verwoerd stakte de stem van de voorganger tot driemaal toe, en van ontroering kon hij niet verder spreken.

Vele lezers zullen dit niet zo vreemd vinden; wel vreemd waarschijnlijk dat de voorganger een Bantoe-evangelist was wien dit overkwam. De herdenkingsdienst was een overwegend Bantoe-aangelegenheid, door hen georganiseerd, met 4 Bantoesprekers, die allen een ander aspect belichtten van wat de tragische dood van Verwoerd voor hen betekende.

De evangelist had als tekst 2 Samuel 23 vers 12 gekozen, over Samma de held van David, die het erfdeel van zijn volk met inzet van zijn leven tegen de vijand verdedigde. Zo zag hij Verwoerd, als een held, die streed tegen de vijand buiten. Een volgende spreker noemde de vijand van binnenuit bij de naam, de communisten. Hij wekte de mensen op niet bang te zijn, de Here zal in een andere leider voorzien.

Een oude vertegenwoordiger van de andere kerken vertelde al veel eerste ministers meegemaakt te hebben, maar geen van hen had zich zo een vriend betoond der Bantoes, en geen der anderen had zoveel voor de Bantoes gedaan als hij. Onder zijn 8-jarig bewind waren de Bantoe-thuislanden geweldig vooruitgegaan. Ook had hij hen geleerd in hun eigen landen een bestaan op te bouwen.

Nu zal zo wel niet door alle Bantoes over Verwoerd gedacht worden, vooral niet door de stads-Bantoes, maar b.v. ook de Ovambo's uit Zuid-West-Afrika organiseerden herdenkingsplechtigheden. (Men zou hieruit kunnen afleiden, dat ze dankbaar zijn voor de uitspraak van het Haagse Hof).

Ook hadden de verschillende Bantoeestaatschefs het bij de begrafenis kunnen laten afweten, zoals Denemarken. Zij waren evenwel present; hoofdman Jonathan van het binnenkort zelfstandige Basoetoland, hoofdman Matanzima van het juist zelfstandige Transkei, de hoofden der Venda, Tsonga, Noord-Soeto en de andere stammen, in totaal 16. Niet door de Zuidafrikaanse regering aangewezen vertegenwoordigers, maar de uit het volk opgekomen eigen leiders.

Men mag hieruit gerust afleiden dat het beleid van de Zuidafrikaanse regering en speciaal de persoon van Verwoerd, het volle vertrouwen had en heeft van een groot deel van de Bantoebevolking. Het was dan ook een blanke die Verwoerd ombracht.

Wat de Bantoes in Verwoerd apprecieerden, was dat gebeurde wat hij beloofde. Werd enerzijds door het strak doorvoeren van de apartheid gelegenheid tot studeren aan de (blanke) universiteit verminderd, dan stond overeenkomstig de toezegging hertegenover de oprichting van een (goede) Bantoe-universiteit, zoals b.v. de Universiteit van het Noorden, in Turfloop. Werden bepaalde gebieden uitsluitend blanke-gebied verklaard, daartegenover stond dat andere gebieden uitsluitend Bantoe-gebied werden verklaard, met de bepaling, dat de blanke settlers daaruit binnen een bepaalde tijd zouden verdwenen zijn. En dat dit geen loze bepaling is blijkt in de Transkei, dat inmiddels (gedeeltelijk) zelfstandig werd. Wij als Nederlanders, gedachtig aan onze toezeggingen aan Ambonezen en Papoea's, kunnen hier slechts met enige verlegenheid kennis van nemen.

Uit het bovenstaande blijkt wel dat apartheid niet de eenzijdige discriminatie is die men er van maakt, ook in Nederland, maar dat het meer een vastleggen betekent van ieders rechten. Nu kan men theoretisch stellen dat waar iemand rechten heeft, een ander dat kennelijk niet heeft, zodat hij zich gediscrimineerd mag voelen. Op deze wijze kan men door verkeerd gebruik ieder woord zinloos maken, zoals in Nederland met het woord „progressief” gebeurd is, en zoals in de oorlog Goebbels zeer wel verstond. De meesters in deze kunst zijn overigens de communisten.

Waarop zijn evenwel de grondrechten van blanke en Bantoe gebaseerd?

De huidige verdeling, 87% voor de blanke en 13% voor de Bantoe, dateert al van midden vorige eeuw. Tijdens de Grote Trek noordwaarts versloegen de Boeren onder Potgieter de moordende en rovende Matabelen onder Mzilikatse (Silikaat), terwijl oostwaarts onder Pretorius de Zoeloes verslagen werden. Toen de Matabelen zich in Rhodesië teruggetrokken hadden bleef een leeggeroofd en in feite ontvolkt Hoge Veld achter, wat door de Boeren in bezit is genomen. De resten van de oorspronkelijke bevolking, die het voortbestaan aan het optreden van de Boeren te danken hebben, waren naar het oosten en het westen gevlucht. Zij bevinden zich daar nog, in de Bantoe-thuislanden, welke in de vorm van een groot hoefijzer om het blanke Hoge Veld liggen.

Men kan nog opmerken dat de blanken 4 maal zoveel goede grond hebben als de Bantoes. In hoofdzaak komt dit door de Kaapprovincie, wat nooit Bantoe-gebied is geweest. Percentsgewijs bestaan de Bantoegebieden voor 53,7% uit gebied met gematigd klimaat, gedeeltelijk met veel regenval, voor 44,6% uit halfdroge steppen geschikt voor veeteelt, en slechts voor 0,56% uit echte woestijn. Dit in tegenstelling tot het blanke gebied, dat voor ruim 27% uit woestijn bestaat en slechts 22,2% uit gebied met gematigd klimaat.

Wat de verdeling van de grond betreft is er gezien het bovenstaande dus minder reden om van discriminatie te spreken dan b.v. tussen Duitsland en Frankrijk, of Oostenrijk en Italië.

Het was vooral om een inzicht te geven in hoe de Bantoe-sympathieën (kunnen) liggen dat deze brief geschreven werd, waarbij vermeld mag worden dat dit ook voor de blanken hier een tot dankbaarheid stemmende verrassing was.

Moge deze brief er ook toe bij kunnen dragen, dat men uiterst kritisch de verschillende commentaren en berichtgevingen over Zuid-Afrika leest. Vooral de bron waaruit het bericht komt is van belang. Men moet zich n.l. realiseren dat de meeste berichten die men ontvangt uit Engelse bron komen, uit welk land, met enige overdrijving gezegd, nog geen gunstig bericht over Zuid-Afrika werd doorgegeven sinds de regering van Smuts door een Nationalistische vervangen werd.

En wanneer men een inzicht wil krijgen welke invloeden juist in Engeland tegen Zuid-Afrika aan het werk zijn, moet men het boekje van Harold Sorey en Ian Greig eens lezen, dat in de Nederlandse vertaling „De Marionettenspelers” heet. Het betreft de personeelsbezetting van comités als „De Anti-Apartheid Movement”, „The Movement for Colonial Freedom”, „Het Africa Bureau”, „The African National Congress of South Africa”, en soortgelijke verenigingen.

Nkhensani, 16 september 1966.

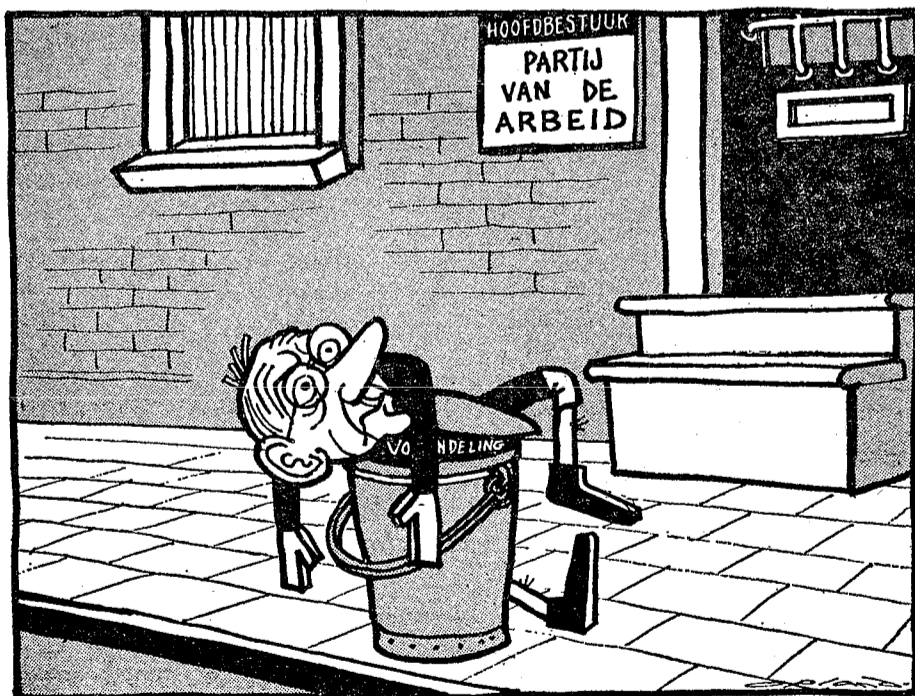
V. H. RUTGERS

Aant. redactie.

De heer Rutgers is als medicus woonachtig en werkzaam, niet in een van de Afrikaanse steden, maar in het stamland van een van de Bantoe-stammen, n.l. de Tsjonga.

Het is niet ondienstig, ook de stem te horen van zulk een lezer, die gewend is uit eigen ogen te kijken, in het land zelf. Over de apartheidspolitiek hebben wij als redactie reeds verschillende opmerkingen van principiële aard gemaakt.

DAG ANNE

Politiek is een hard vak . . .

(Uit de Volkskrant)

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-541

Politiek onderdak, maar...

ONDER EEN AFDAK

IN januari van dit jaar is opgericht het „Nationaal Evangelisch Verband van sympatisanten met de nationaal-gereformeerde politiek van het Gereformeerd Politiek Verbond”, kortweg genoemd het N.E.V.

„Het N.E.V. is opgericht om diegenen, ongeacht kerkelijke richting, onderdak te verschaffen, die zich niet langer kunnen verenigen met de koers der grote christelijke partijen. Met name de huidige politiek van de A.R.P., kenmerkt zich door een linksgerichte progressiviteit welke in sommige gevallen de P.S.P. zeer dicht benadert.”

Met deze aanhef begint de circulaire, waarmee het N.E.V. zich richt tot degenen, die het vraagt om aansluiting.

HET N.E.V. heeft ook een embleem „Overwegende hoe G.P.V. en N.E.V. als een gesloten „front” naar buiten kunnen optreden, heeft het bestuur in overleg met de Centrale Verbondsraad van het G.P.V., gedacht aan de bekende G.P.V.-burcht, maar dan met de letters N.E.V. in plaats van G.P.V. Dit vignet, hetwelk is ontleend aan het Lutherlied en aan Psalm 31 vers 4, zal ons evenzeer aanspreken als het nu reeds jarenlang de G.P.V.'ers doet. Op deze wijze wordt de band tussen G.P.V. en N.E.V. nog eens extra onderstrept. Op verkiezingsaffiches kunnen dan b.v. twee identieke burchten worden getekend, links één met G.P.V. en rechts één met N.E.V. er in.” Zo staat het in het maandelijks orgaan van het N.E.V., no. 2.

Maar als men op het propagandapad gaat, kan men met één burcht toe, want op het G.P.V. speldje van het G.P.V. staan geen letters, en het kan dan ook zowel door leden van het N.E.V. als van het G.P.V. worden gedragen: een speldje met de bekende G.P.V.-burcht zonder letters, een **gouden burcht in oranje-rand**, à f 0,45 per stuk.

De burcht van Psalm 31:4: Want Gij zijt mijn steenrots en mijn vesting, en om Uws naams wil zult Gij mij voeren en leiden.

De burcht, die op het insigne géén letters draagt, maar op de affiches links G.P.V. en rechts N.E.V.

HET is zéér evenwichtig en ook wel economisch uitgekend. Maar het gevaar bestaat, dat het verkeerd wordt verstaan. Want het gaat hier niet om twee gelijkwaardige zusterorganisaties, maar om een huis met een afdak. Het huis heet G.P.V. en het afdak N.E.V.

Immers op 18 juni werd in Amersfoort een vergadering gehouden van afgevaardigden van de Verbondsraad van het G.P.V. en de heer Jongeling, waarheen namens het N.E.V. waren gezonden Prof. dr. J. P. A. Mekkes (den Haag), dr. P. Siebesma (Leeuwarden) en B. S. van der Bijl (Eerbeek). Daar werd overeengekomen dat het N.E.V. bij de a.s. kamerverkiezingen een kandidatenlijst, die wordt ingediend door het G.P.V., zal steunen.

Het G.P.V. fungeert als een politieke partij en neemt deel aan de verkiezingen. Het G.P.V. dient zijn kandidatenlijst in. Het N.E.V. heeft die lijst nog niet eens gezien, en het zal op de samenstelling van die lijst geen invloed kunnen en mogen hebben. Want stel u voor, dat het zou voorstellen, de heer Laning kandidaat te stellen of een andere vrijgemaakte, die de schorsing van ds. Van der Ziel niet goedkeurt en daarvan doet blijken....

Neen, het G.P.V. heeft een bepaalde kerkelijke achtergrond, en het N.E.V. wil stemmen verzamelen onder hen, die deze achtergrond niet hebben. Het staat in het officiële communiqué: Het N.E.V. is „een groepering van Nederlanders, die zich geheel stellen achter

de nationaal-gereformeerde politiek van het N.E.V., maar die een andere kerkelijke achtergrond hebben.” Prof. Mekkes b.v. is Nederlands Hervormd en behoort tot de Waalse gemeente in Den Haag. Hij kerkt dáár waar Groen van Prinsterer vroeger kerkte. En Groen zou dus lid kunnen zijn van het N.E.V. Niet van het G.P.V. Dat heeft een andere kerkelijke achtergrond.

LATEN we blijkens de duidelijke feiten heel duidelijk stellen: het G.P.V. is een politieke partij, waartoe alleen kunnen behoren degenen, die binnen het kader van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) een bepaalde nationaal-gereformeerde politieke en kerkelijke overtuiging hebben. Mocht een „synodaal-gereformeerde” daar toch verzeild raken, dan zou hij een pastoraal geval zijn, die nader zou moeten worden voorgelicht. De meeste G.P.V.'ers zijn éerst kerkelijk vrijgemaakt geworden en hebben later in de weg van de „voortgaande reformatie” een eigen politieke partij opgericht. Zulk een kerkelijk Gereformeerde zouden de ogen dan eerst geopend zijn voor de noodzaak van afscheiding van b.v. de A.R.P. en ingezien hebben, dat de weg der gehoorzaamheid hem voerde naar het G.P.V., maar zou bij voortgaande reformatie zijn weg moeten vinden naar de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken. Vanwege de éne eed, waarover zo vaak in die kringen is geschreven.

Daarom is volledig te begrijpen, dat de heren Siebesma c.s. de anders volkomen voor de hand liggende, eenvoudige en normale weg, om zich af te scheiden van de antirevolutionaire partij en zich aan te melden als lid van het G.P.V., niet hebben gevolgd, niet hebben kunnen volgen.

Daarom hebben zij een organisatie van sympathisanten in het leven geroepen, die uiteraard niets te vertellen hebben in het G.P.V., noch bij de vaststelling van het beleid, noch bij de kandidaatstelling. Daarom is het eigenlijk wat te veel gezegd, dat het N.E.V. een onderdak biedt voor degenen, die geen lid meer willen zijn van de ARP. Het moet zijn: wij hebben een afdakje gebouwd tegen het huis van het G.P.V. met toestemming van het G.P.V. en wij hebben daarbij de belofte gedaan, dat wij in de verkiezingsstrijd de door het G.P.V. gestelde kandidaten zullen steunen.

DE oprichters van het N.E.V. hebben zelf beseft, dat het hier om een merkwaardige zaak gaat, een vreemde zaak. De voorzitter, dr. P. Siebesma, verklaart: „het N.E.V. steunt alleen de politiek van het G.P.V.” De cursivering is van de heer S. En verder: „De statuten van het N.E.V. gaan niet verder dan te verklaren, dat het doel van het N.E.V. is de politiek van het G.P.V. te steunen” En dan volgt dit merkwaardige, dat wij vet hebben laten zetten:

„Ze (dat zijn die statuten) laten zich niet uit over de richtlijnen van het G.P.V., die aan de politiek ten grondslag liggen. Terecht m.i. Ieder, die ongeacht kerkelijk richting, met deze politiek sympathiseert, is welkom in onze kring.”

DE bedoeling is duidelijk. Het G.P.V. heeft geen beginselprogramma. Pogingen in die richting zijn mislukt. Maar het heeft wel richtlijnen. Het N.E.V. laat die richtlijnen onbesproken. Het laat in het midden, of het er mee eens kan zijn. En het heeft daar een reden voor, want het vraagt ieder, die het met de politiek van het N.E.V. eens is, zich aan te sluiten. Ieder, die onge-

acht kerkelijke richting, er mee sympathiseert.

Hier wordt de bedoeling duidelijk. We kunnen géén lid van het G.P.V. zijn, want we zijn niet vrijgemaakt. We laten ons ook niet uit over de beginselen van het G.P.V., want dat zou, gezien de kerkelijke gedeeldheid van onze sympathisanten, maar moeilijkheden geven. We drukken alleen maar uit, dat we sympathie hebben voor de politiek, zoals die door de heer Jongeling en anderen wordt bedreven. Dat zijn de stutten van ons afdak, gebouwd tegen het huis van het G.P.V.. Het ligt voor de hand, dat het N.E.V. dus ook geen enkele invloed kan of wil of mag hebben op de principiële bezinning en de vaststelling van de principiële richtlijnen van het GPV. Daar blijft het buiten. Het komt niet in het huis; het blijft onder het afdak.

Maar - van tijd tot tijd zullen de bewoners van het huis wel met hen, die schuilen onder het afdak, gaan praten. Dat is als volgt afgesproken.

„Overeengekomen werd, dat het NEV bij de aanstaande kamerverkiezingen de kandidatenlijst, die wordt ingediend door het GPV, zal steunen.

Tevens werd de wenselijkheid vastgesteld, dat in voorkomende gevallen gelijklopende praktisch-politieke standpunten van beide organisaties gezamenlijk worden gepubliceerd.”

HET is dus vrijblijvend. Maar de wenselijkheid is vastgesteld, dat in voorkomende gevallen er een gesprek zal plaats hebben tussen NEV en GPV. Maar niet over de beginselen, niet over de richtlijnen van het GPV. Alleen over praktisch-politieke standpunten.

En wanneer men dan tot een gemeenschappelijk standpunt komt op dit beperkte gebied, dan kan dat op één papier worden gepubliceerd.

Uiteraard met tweemaal de burcht uit Psalm 31:4, de ene keer bezet met de letters NEV en de andere keer met de letters GPV. Op de linkerburcht NEV en op de rechterburcht GPV. Zo hebben Prof. Dr. J. P. A. Mekkes (Den Haag), Dr. P. Siebesma (Leeuwarden) en B. S. van der Bijl (Eerbeek) het met de heren van de Verbondsraad, versterkt met de heer Jongeling zelf, afgesproken.

Het is allemaal goed overdacht. Van een zó principeel man als prof. dr. J. P. A. Mekkes mocht men ook niet anders verwachten. Die weet héél goed, dat de uitgangspunten beslissend zijn voor het gehele beleid. Dat de beginselen van het GPV en zijn gehele habitus kerkelijk zijn bepaald. En dat hij als geestelijke nazaat van Groen en lid van dezelfde kerkgemeenschap als wijlen de heer Groen, niet kan verwachten, dat het vanzelf spreekt, dat hij en zijn medestanders, ongeacht kerkelijke gezindte, het zonder meer met de praktisch-politieke opvattingen van het GPV eens zullen zijn. Dat moet worden afgewacht. En als die eensgezindheid in voorkomende gevallen bereikt wordt, dan is het wenselijk, gelijklopende standpunten betreffende de praktische politiek gelijktijdig te publiceren. Maar aan een gesprek over de principiële richtlijnen van het GPV wordt niet eens begonnen. Dat kan ook niet, zolang men telkens herhaalt dat het NEV bundeling bedoelt „ongeacht kerkelijke richting”. Die zinsnede staat er telkens weer in, zij het taalkundig soms op een vreemde plaats. Heel de propaganda van het NEV is hierop gericht: u bent geen lid van een der vrijgemaakte kerken, u bent ook niet van plan het te worden, u kunt dus niet meedoen in het GPV,

• Vervolg op pag. 11

In memoriam H. Diemer

Deze week is op 87-jarige leeftijd overleden de heer H. Diemer. Met hem is een van de laatste mannen heengegaan, die van zeer nabij de wordingsgeschiedenis van de christelijk-sociale beweging hebben meegemaakt.

Door middel van zijn publicaties als ook door velerlei organisatorische arbeid heeft de heer Diemer vele jaren een leidinggevende rol gespeeld bij de vormgeving en uitwerking van de christelijk-sociale denkbeelden. Hij behoorde in 1909 tot de oprichters van het Christelijk Nationaal Vakverbond, waarvan hij tot 1916 de eerste voorzitter is geweest.

In 1912 werd hij directeur van het dagblad „De Rotterdammer”, en van 1928 tot 1946 was hij als directeur-hoofdredacteur aan genoemd blad verbonden.

Een aantal jaren had hij voor de A.R. Partij zitting in de gemeenteraad van Rotterdam en in de Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Bekend is hij ook geworden door zijn werk voor de Christelijke Bond van Drukkerspatroons en voor de Centrale Commissie in het Boekdrukkers- en Rasterdiepdruckbedrijf, van welke laatste organisatie hij meer dan een kwart eeuw voorzitter is geweest.

De laatste jaren mochten wij hem nog af en toe ontmoeten op drukkerij Libertas N.V. (waar ons blad wordt gedrukt), van welk bedrijf hij president-commissaris was. Telkens weer werden wij dan getroffen door de grote belangstelling waarmee hij de ontwikkeling op maatschappelijk en politiek terrein volgde.

Met grote dankbaarheid zullen wij aan de persoon en aan het werk op sociaal, politiek en publicistisch terrein van de heer Diemer terugdenken.

Griffioen.

Land tussen Hoop en Vrees

Zuid-Limburg is het land van toeristen en kolenmijnen. De eersten trekken zodra hun vakantie er op zit weer weg; de tweede blijven... althans zo hebben wij het jarenlang geloofd.

Dat deed in 1901 ook de toenmalige minister Lely. Hij zei: „de wereld schreeuwt om kolen”. En dit was toen waar want het was de tijd van de stoomtrein, de stoomtram en de stoomboot. Die hadden net als de industrieën en de kachels van die dagen kolen nodig. Zuid-Limburg had ze en het produceerde wat het kon. De pyramide-achtige gruisbergen, minder bevallig maar meer welvaart brengend dan de Limburgse heuvels, legden er getuigenis van af. De mijnwerkers, de „kompels”, behoorden tot de meest geziene en gewaardeerde werknemers van ons land.

Hun rechtspositie en sociale begeleiding deed menig noordeling naar het uiterste zuidpuntje van ons land nigreren.

Voor al daardoor kreeg ook het protestantse volksdeel in Limburg vaste voet.

Wij schrijven 1966.

Nog wordt het Limburgse land grotendeels gemarkeerd door heuvels en „bergen”.

Maar het zijn niet meer alleen gruisbergen. Er liggen ook bergen van kolen. Alleen al bij de particuliere mijnen ter waarde van een slordige 25 miljoen gulden...! En dat hoort niet bij een „economisch gezond” Limburg.

Limburg kan niet leven als het de kolen alleen maar uit de grond vandaan haalt om ze er boven te laten liggen.

Kijkt heel Nederland met enige zorg tegen een aarzelende conjunctuur aan, in Zuid-Limburg weet men dat het er om zal gaan een nieuw bestaan voor velen te vinden. Daar bestaat geen aarzeling maar zekerheid. In ons blad van 11 september 1965 is er al uitvoerig over geschreven.

Limburgse A.R. in actie

Ook toen — zoals in september 1966 — heeft een delegatie van A.R. Kamerleden (aangevuld met gedelegeerden uit het Centraal Comité) Zuid-Limburg bezocht om ter plaatse te zien en te horen wat er precies aan de hand is. Het actieve Provinciaal Comité van onze Partij in dit gewest heeft er nu — zoals toen — voor gezorgd dat we het zagen en hoorden in vele toonaarden.

Laten we het verhaal van 11 september niet herhalen.

Sindsdien is — medio december 1965 — de befaamde Limburg-nota van de bewindslieden Den Uyl en Bakker gepubliceerd en in de Tweede Kamer besproken.

Dat ook de A.R. dit een belangrijk debat over een urgente zaak vond, bewijst wel het feit dat voor onze fractie daarbij het woord werd gevoerd door haar voorzitter de heer Roolvink.

Deze leidde op 22 en 23 september samen met de heer Berghuis de elfkoppige A.R. delegatie dan ook deskundig van bespreking naar bespreking. De nieuwste ontwikkelingen kregen de volle aandacht.

Eerst was er de ontmoeting met het bestuur van het Provinciaal Comité en met de voorzitter van het Industrieschap Oostelijke Mijnstreek, Drs F. J. W. Gijzels (oud-staatssecretaris van economische zaken en thans burgemeester van Heerlen).

Dank zij het feit dat het Limburgse CC-lid, de heer N. van Rooyen, een in een belendend zaaltje repeterend muziekgezelschap tot een wat langere pauze wist te bewegen, konden de actuele informatie van de heer Gijzels goed tot ons doordringen. Aan deze bondige samenvatting heeft de delegatie veel gehad op de rest van haar reis.

Een treffende symboliek ging in dit alles schuil: het verzinnebeeldde een Limburg dat gastvrij nog steeds een pittig stukje muziek weet te serveren, terwijl tegelijkertijd in een zakelijk en vlot tempo de urgente problemen aan de gasten worden gepresenteerd.

Een volkomen gerechtvaardigde combinatie, want Limburg, dat in zijn huidige status dit jaar een eeuw deel van Nederland uitmaakt, hoort er volop bij. Dat heeft ons volk gezegd toen het de Limburgse kolen zo nodig had en daar moe. Limburg op kunnen rekenen nu het zijn zorgen graag door ons gehele land mede gedragen wil weten.

Na het inleidend gesprek vond een „teach in” plaats in hetzelfde gebouw, waarbij vele A.R. leden uit Limburg aanwezig waren.

De voorzitter van het Provinciaal

Comité, de heer Chr. G. van Ree, leidde deze samenspreking in, waarna allerlei nuances tot hun recht konden komen.

Er werd stof te over geboden om de gasten van nuttig denkwerk te voorzien. Aangevuld nog tijdens collectieve en individuele nabesprekingen, die er mede debet aan waren dat de nachtrust in hotel „Terminus” begon toen de nacht al een heel eind gevorderd was.

Mijndirecties aan het woord

De volgende ochtend waren de Staatsmijnen gastheer. De president-directeur drs. Rottier en zijn mede-directieleden ir. Hellemans en mr. Huyben schetsten de situatie van hun mijnen, die ons nog rooskleuriger leek dan die van de particuliere mijnen, in wier kantoor we 's middags werden ontvangen. Daartussen lag een bus-tocht door het stralend Limburgse landschap naar Maastricht waar „de gouverneur”, mr. dr. Ch. J. M. A. van Rooy, ons in zijn provincie-huis zeer hoffelijk en welsprekend welkom heette en ons met zijn „deputés”, ofwel de leden van het College van Gedeputeerde Staten, liet kennismaken.

De avondmaaltijd in Heerlen was een A.R. onderonsje waarbij gasten en gastheren blijk gaven al volkomen op elkaar ingeschoten te zijn, hetgeen voor de aandacht, die de A.R. fracties ook in de toekomst voor Limburg (in of buiten de Kamers der Staten Generaal) aan de dag zullen leggen slechts bevorderlijk kan zijn. Toen de (late) trein ons weer van Heerlen wegvoerde naar het „ten noorden van de grote rivieren”, waren onze tassen zwaarder geworden vanwege het ontvangen documentatie-materiaal terwijl ook vele indrukken, in zo'n korte tijd opgedaan, zich lieten gelden. Doch dichterbij is dat verre gewest ons gekomen omdat het zijn wel en wee zonder val-

**Herhaald
bezoek
van
een
A.R.-delegatie
aan
Limburg
door
Mr. W. R. v. d. Sluis**

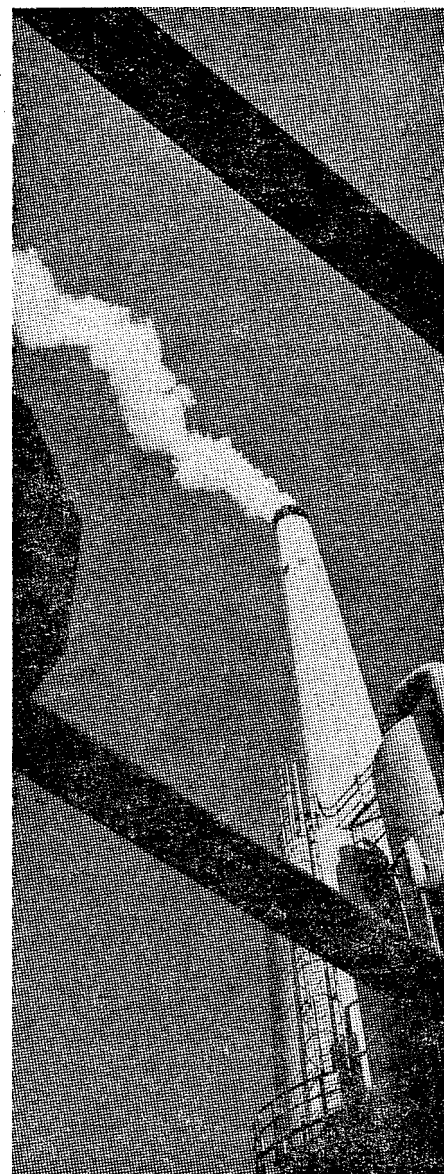
se schaamte en ook zonder sentimenteel zelfbeklag voorlegt aan hen op wier belangstelling en medewerking het een beroep doet.

De feiten

Laat ik uw aandacht voor Limburg niet op de proef stellen door een massa cijfers en feiten neer te schrijven. Die zijn elders veel beter gerubriceerd en gedocumenteerd te verkrijgen. Laat ik volstaan met het weergeven van de grote lijn, die als een draad door de vele ontvangen informatie heenloopt. Twee cijfers slechts waaromheen alles zich groepeerd: van de circa 45.000 arbeidsplaatsen in de mijnindustrie zullen er in 1970 wellicht nog ongeveer 30.000 over zijn. Dat betekent bij een gelijkblijvend bevolkingsgetal dat er voor ruim 15.000 arbeiders nieuwe werkgelegenheid moet komen.

Gelukkig zal de DAF-vestiging in Born-Nieuwstadt aan eerlang 5 à 6.000 personen een nieuw bestaan verschaffen, doch daarmee is men er nog niet.

Bovendien verslechtert de situatie op de kolenmarkt sneller dan in 1965 ver-

wacht werd. Ook toen wist men natuurlijk dat de olie en — vooral — het aardgas hun zegetocht zouden voortzetten naar de fabriekshallen, resp. de huiskamers. Maar niet bekend was toen nog dat de afzet van huisbrandolie naar het buitenland met name door België sterk belemmerd zou worden door het invoeren van een omzetbelasting, die onze export schade doet. En men zegt ronduit dat de Belgen met de opbrengst van die belasting hun eigen mijnen steunen.

Als men weet dat Nederland de helft van zijn huisbrand-kolen exporteert, dan behoeft deze nieuwe zorg van Limburg, pardon, van heel Nederland, weinig verdere toelichting.

Een tussen-opmerking, doch geen zinloze kreet, is in dit verband dat de E.E.G., die zich beijvert alle onderlinge handelsbarrières te slechten (hetgeen voor een groot deel al gelukt is) zeker niet haar doel zal bereiken zolang de deelgenoten elkaar op deze wijze met fiscale middelen kunnen dwarsbomen.

Sneeuwbal-effect

Voorts vreest Limburg - vermoedelijk helaas terecht - dat de huidige conjunctuur vertragend zal werken bij het aantrekken van nieuwe industrieën naar het Limburgse land. Ook hierbij ziet men zijn pad gekruist door de Belgen, die veel verdergaande faciliteiten (grondprijs, rente-vergoeding en fiscale tegemoetkomingen) bieden aan de ondernemingen, die zich daar vestigen, dan Limburg op dit moment kan doen.

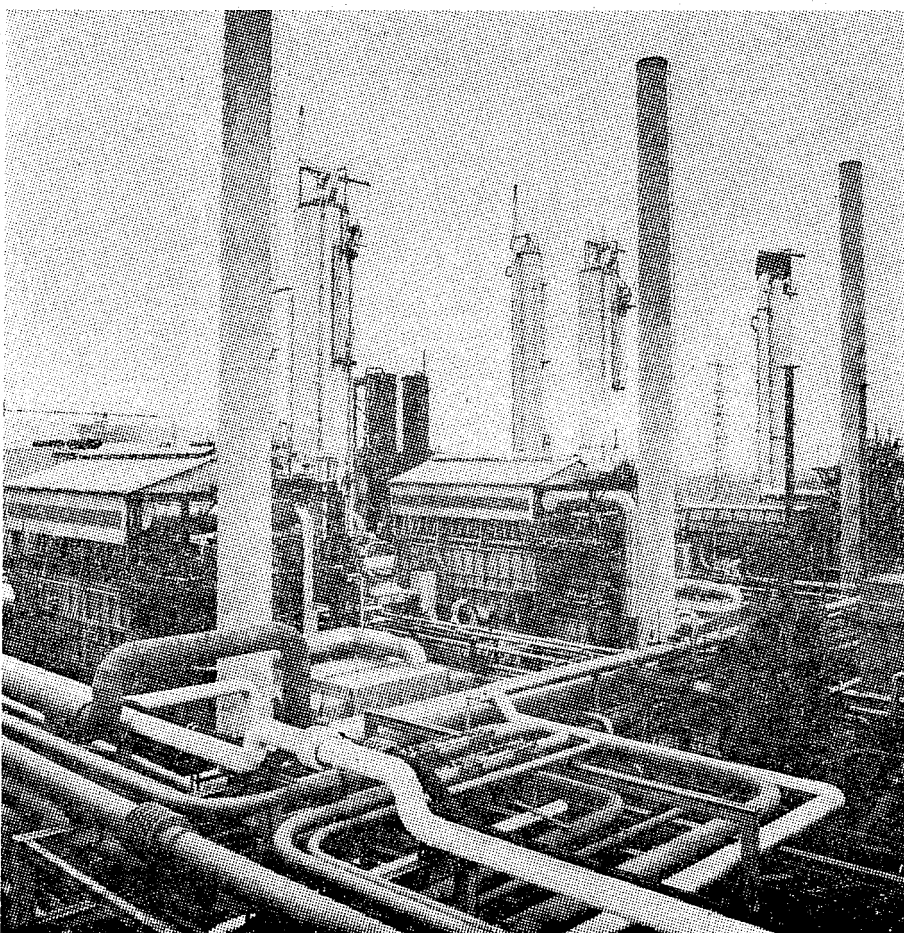
De heer van Ree wees ook nog op het „sneeuwbal-effect” dat de sluiting van mijnen zal hebben op de toeleveringsbedrijven en de middenstand. Voor de reformatorische bevolkingsgroep in Limburg in het bijzonder zal dit alles pijnlijke gevolgen hebben op school-gebied en binnen de naar verhouding toch al veel kleinere kerkelijke gemeenschappen.

Kan de regering - zo luidt de werkelijk beangstigende vraag van Limburg - waar maken dat geen werkers behoeven te worden ontslagen voordat er vervangende werkgelegenheid voorhanden is?

Moet dus de herstructurering van Limburg (want met minder kan het

Vervolg op pag. 5

Aardgas-krakers op het terrein van het stikstofbindingsbedrijf te Geleen.

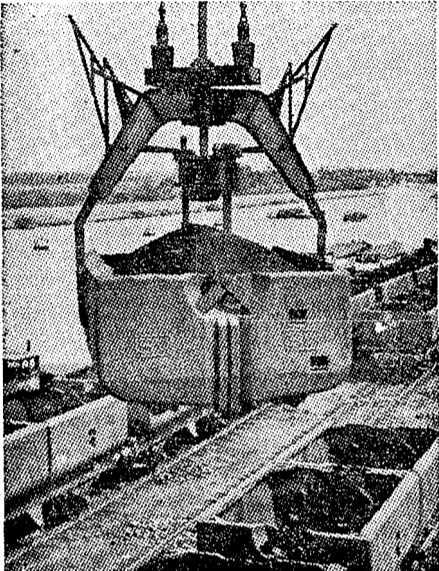

niet toe) niet door meer ingrijpende maatregelen begeleid worden?

Dit alles prangt nog te meer in het oosten van dit gebied. In het westen waar de Staatsmijnen werken, hebben zij vroeger al nevenbedrijven gesticht; daartoe gedwongen door het feit, dat er met de vette kolen heel wat moest gebeuren aler ze aan hun hoofdbestemming konden beantwoorden. Uit die processen zijn de chemische bedrijven gegroeid, die steeds meer tot schaalvergroting overgaan, waardoor wel wat nieuwe perspectieven worden geopend.

Twee benen

Bezitten de Staatsmijnen dus twee benen, waarvan het ene een beetje kan opvangen wat het andere (het „kolenbeen“) aan kracht inboet, de particuliere mijnen in de oostelijke streek zien de toekomst al heel somber. Zij halen

de kolen „bedrijfsklaar“ uit de grond. Nu liggen ze daar omdat er voor grote hoeveelheden geen afzet-mogelijkheid is.

Daar voelt men dan ook het meest teleurstelling over het uitblijven van een regeling inzake de „subjectieve“ steun, terwijl men zegt nog geen cent „objectieve“ steun te hebben ontvangen. Aan de parlementsleden de taak te onderzoeken waaraan dit nu te wijten is. Wellicht blijkt ook hier iets waar van het gezegde: waar twee kijken...!

Duidelijk is wel dat in het oosten, waar de particuliere mijnen zo lang welvaart hebben gebracht, de toestand nog het meest precair is.

Voorstellen om tot verbetering te geraken, zijn ook van de kant van het provinciaal bestuur gekomen en worden ook door de regering bestudeerd. Het kost allemaal geld.

En als het daarbij blijft — als het dus niet het levensgeluk van duizenden gaat kosten, dan mag men nog tevreden zijn. Of het allemaal lukt? Het is een bange vraag. En het feit dat er politici zijn die tegelijkertijd voor veel minder Overheidsuitgaven en (toch) voor een vruchtbare werkgelegenheidspolitiek menen te kunnen pleiten, is voor Limburg in zijn zorgen, wellicht een schrale troost.

Misschien zou het goed zijn hen ook eens uit te nodigen voor een reis naar het land waar men leeft tussen hoop en vrees.

G. VOGLER & CO.

(FIRMANT W. A. FIBBE)

Mauritsweg 49 - Rotterdam
Tel. 010 13-78-78 / 12-96-52

TOESLAGSTOFFEN voor lichtbeton
GRONDSTOFFEN voor de steen- en
keramische industrie

WEGENBOUWMATERIALEN

WOUDA ZADEN
ORANJEWOUD
Vraagt nieuwe prijscourant
Tel. 05130-2141 2 lijnen

UIT LIERS EN PERIODIEK

In het blad „WPC in de tussentijd“, maandblad van de Werkgemeenschap van Prot. Christenen in de P.v.d.A., troffen wij onderstaand artikel aan van de heer B. Roolvink. De redactie had n.l. de heer Roolvink gevraagd zijn stelling nader toe te lichten omtrent de verwantschap tussen de P.v.d.A. en de V.V.D. De heer Roolvink schreef:

TJJDENS het B.V.D. debat in de Tweede Kamer n.a.v. de kwestie-Remmerswaal, is mijnerzijds de opmerking gemaakt dat, wanneer het gaat over principiële staatkundige vraagstukken, er een nauwe geestverwantschap bestaat tussen de VVD en de PvdA. Het voorgaande is geen letterlijk citaat, maar geeft toch wel de zakelijke inhoud van mijn opmerking weer. De hoofdredacteur van uw blad verzocht mij in verband met deze uitspraak deze stelling nader te willen toelichten. Aan dit verzoek voldoe ik uiteraard gaarne:

1. Alvorens enkele voorbeelden van geestverwantschap in de praktijk te noemen, is het wellicht eerst dienstig aan te wijzen waar de bron van deze geestverwantschap ligt. Zij ligt ten diepste in het karakter van Socialisme en Liberalisme zelf, die in zekere zin alleen bij gratie van elkaar en in reactie op elkaar bestaan. Ongetwijfeld zijn zij - althans in oorsprong - elkaars zuivere tegenpolen: waar het orthodoxe liberalisme alle accent legde op de betekenis van de mens als individu, legde het orthodoxe socialisme dit op de mens in de gemeenschap; en terwijl het orthodoxe liberalisme scherpe staatsonthouding leerde, stond het socialisme juist zeer vergaande staatsbemoeding voor. Maar deze scherpe tegenstellingen ontstonden op een gemeenschappelijke voedingsbodem. Deze voedingsbodem was in feite die van het onvervreembare recht van de mens, zichzelf tot wet te zijn - dus de voedingsbodem van het Humanisme.

Dat het socialisme daarbij uitging van het recht tot zelfbepaling van de mens - in gemeenschap -, en het liberalisme van het recht tot zelfbepaling van de mens - als individu -, is slechts een verschil in uitwerking. In hun humanistische wortel zijn socialisme en liberalisme één.

2. Dat dit tot op heden in zekere opzichten nog zo is - ik spreek dus hier over de geestelijke achtergrond van partijen, en niet van bepaalde personen in die partijen - blijkt o.a., wanneer in de Staten Generaal op de een of andere wijze het vrijheidsbegrip in het geding is. Bij de B.V.D.-kwestie was dit juist het geval. Zowel van VVD-zijde als van de zijde van de PvdA werd toen een onoplosbare spanning geconstrueerd tussen enerzijds de plicht van de overheid tot bescherming van de burgerlijke veiligheid, en anderzijds de menselijke vrijheid, die hierdoor geweld dreigde te worden aangedaan.

De constructie van zulk een tegenstelling tussen overheidsgezag en menselijke vrijheid verraadt ten diepste reeds een humanistisch vrijheidsbegrip. Deze tegenstelling, deze spanning, bestaat n.l. alleen dan van meet af aan wanneer men de menselijke vrijheid ziet als het recht, om door anderen geheel ongemoeid te worden gelaten, en te doen waar men zelf behoefte toe gevoelt.

Het anti-revolutionaire vrijheidsbegrip is echter een ander; daarin is van meet af aan begrepen, dat de menselijke vrijheid reeds als zodanig genormeerd is.

Wanneer de overheid op rechtmatige wijze ingrijpt ten bate van het algemeen belang, en terwille van de burgerlijke veiligheid en beperkte controle uitoefent op het doen en laten van haar onderdanen, wordt de werkelijke vrijheid van de onderdanen in geen enkel opzicht afbreuk gedaan. In die vrijheid is n.l. voorgesteld, dat men ook als in-

dividuele mens aan de overheid ruimte laat, om haar taak na te komen.

3. Een ander voorbeeld, waarbij de vrijheidsvraag in het geding is betreft de houding van de overheid ten aanzien van de ontwikkeling van het culturele leven in de samenleving. Zowel van socialistische als van liberale zijde wordt de vrijheid in letterkunde en beeldende kunsten ten diepste verstaan als het recht, om volledig autonoom te schrijven en te maken wat men maar wil. Bij beide ontmoet ik steeds de voorstelling van zaken, dat het niet aangaat om ten aanzien van de kunst met enige normatieve eis te komen. Al hetgeen van het recht tot volledig ongebonden artistieke zelfbepaling wordt afgedongen, wordt onmiddellijk door beide groeperingen als gezedemeester van de hand gewezen. De gemeenschappelijke voedingsbodem meldt zich hier wederom met kracht.

Daarentegen is van AR-zijde steeds gesteld dat een rechtvaardige toepassing van de normen van openbare orde en goede zeden op het artistieke leven de werkelijke vrijheid van cultuur op geen enkele wijze in de weg staat. Want de vrijheid van cultuur kan alleen bestaan op grondslag van de erkenning van de eis van openbare orde en goede zeden. Deze publiekrechtelijke omarming van de culturele vrijheid tast deze vrijheid, mits niet op humanistische wijze verstaan, nog op geen enkele wijze aan.

4. Een volgend punt van geestverwantschap tussen PvdA en VVD, dat nauw met het voorgaande verband houdt, zie ik gelegen in hun beider streven om elk organisatorisch-confessioneel optreden in het politieke en maatschappelijke leven te doorbreken. Van VVD-zijde en PvdA-zijde wordt gelijkelijk deze differentiatie in het volksleven als „verzuiling“ van de hand gewezen. In het verkiezingsmanifest van de PvdA uit 1963 lees ik b.v. dat de partij wenst een „wetgeving en subsidiebeleid die verzuiling tegengaan in gevallen, waarin levensbeschouwelijke verscheidenheid het optreden van afzonderlijke levensbeschouwelijke organisaties niet noodzakelijk maakt.“

Hier rijst overigens wel de vraag hoe men dit met het eigen vrijheidsbegrip rijmt; erkent de Partij van de Arbeid alleen de jure, maar niet de facto een vrijheid tot organisatie? De vraag of een organisatie op levensbeschouwelijke grondslag noodzakelijk geacht wordt, kan niet worden beantwoord door de overheid en evenmin door hen die zich aan deze levensbeschouwelijke grondslag niet gebonden weten. Hier is de vrijheid in het geding en de zoëven genoemde vraag kan dan ook alleen worden beantwoord door hen die van mening zijn dat hier wel een op levensbeschouwing gebaseerde organisatie noodzakelijk is.

5. Beide, PvdA en VVD, hebben voorts - en ook dit sluit weer op het vorige aan - een soortgelijke opvatting van de betekenis van de godsdienst in het menselijk leven. In feite doet men het veelal voorkomen of slechts een beperkt gedeelte van de politieke en maatschappelijke problemen rechtstreeks met het christelijk geloof als zodanig te maken heeft, problemen die men dan in „werkgemeenschappen“ of soortgelijke samenwerkingsvormen kan afdoen; of wel, wanneer men erkent dat de christelijke visie zich ten aanzien van meerdere of alle politieke vraagstukken geldend kan maken, zo wordt toch nimmer voor deze visie een zodanige plaats ingeruimd dat voor haar de eigen partij-politieke inzichten ooit zou-

B. Roolvink

den dienen te wijken. Het verzet tegen de z.g. „verzuiling“ van ons volk gaat mede op deze structurele miskennen van de betekenis van het christelijk Evangelie terug.

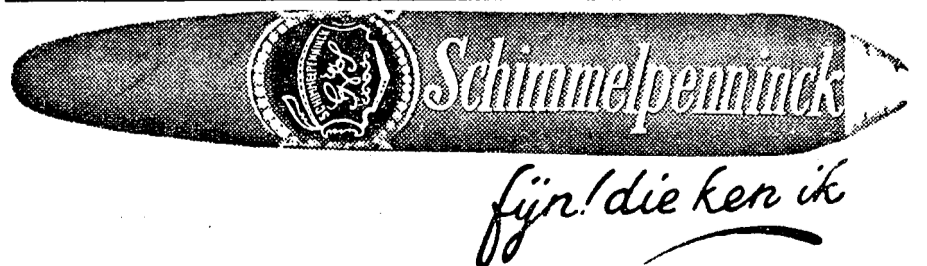
6. Tenslotte wil ik er nog op wijzen dat beide partijen, zowel VVD als PvdA, in feite zich nog steeds op vele momenten als klasse- of groepspartijen openbaren. Merkwaardigerwijs is dit ook volmondig erkend door Het Vrije Volk in een redactioneel commentaar, dd. 22 januari 1966, waar ik lees: „... een element . . . dat . . . het wezen van een partij raakt . . . is het belang waarvoor een partij als het er op aankomt in het krijt treedt. De liberalen zijn in sociaal-economische situaties degenen die zich sterk maken voor de belangen van ondernemers, vrije beroepen, boeren... De socialisten zullen bij dergelijke problemen de belangen van de arbeiders, de loontrekkers en de kleine zelfstandigen niet uit het oog verliezen. Dat zijn hun mensen“.

Het is deze behartiging van groepsbelangen, waartegen een christelijke partij steeds openlijk verzet heeft aan te tekenen. De christelijke partijen zijn er niet voor een bepaalde economische klasse, ook niet voor hun „eigen“ kiezers, maar „voor héél het volk“. Dat laatste is ook het devies van de ARP.

En laat men nu niet aankomen met het verhaal dat de protestantse partijen de belangen van het protestantse volksdeel naar voren schuiven, zoals Het Vrije Volk vervolgens insinueert. Ik daag iedereen uit die maar wil, om aan te tonen op welke punten de AR-fractie zich aan een discriminatie van b.v. openbare universiteiten t.o.v. bijzondere, of van bijzondere t.o.v. algemene organisaties, schuldig maakt. Dat zou niet alleen in strijd zijn met het AR-beginselsprogramma - dat zegt dat de overheid „alle kerken en alle burgers, welke ook hun belijden: is aangaande de eeuwige dingen zij, . . . heeft . . . te behandelen op voet van gelijkheid“ - maar het zou bovendien onze eer van evangelische volkspartij te na zijn.

7. Mijn conclusie is, dat het aantal gevallen, waarin een principiële geestverwantschap blijkt tussen socialisme en liberalisme, in de politieke praktijk legio is, en heus niet is beperkt tot enkele uitzonderlijke z.g. „principiële“ aangelegenheden.

Zo speelt b.v. bij elke politieke beslissing het vrijheidsbegrip in principe een rol, en gaat het ook ten diepste bij elke politieke beslissing om de behartiging van het algemeen belang boven de uitsluitende behartiging van bepaalde groepsbelangen. Op de meest onverwachte momenten kan dan ook deze principiële geestverwantschap tussen socialisme en liberalisme in de Staten Generaal ineens in alle duidelijkheid voor het voetlicht treden.

HAARUITVAL
roos of andere haarzorgen?

Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.

Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk. Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Verpakking voldoende voor pim. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224. Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Alle bestellingen te richten aan:
Laboratorium ROTAL afd. Cosmetics, Postbus 200, Leiden.
S.v.p. bij bestelling naam van dit blad vermelden.

Dankbare gebruikers schrijven ons dagelijks: Ik was bijna kaal, nu heb ik weer prachtig haar; geen haaruitval en roos meer; benoverdost; kan Tiosin een ieder aanbevelen, enz. enz.

**ADRESSEN VOOR
HANDEL EN INDUSTRIE**

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUISDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

Opel - Chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

BINK'S AUTOBEDRIJF N.V.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

In prima boter en kaas
steeds de baas
Alle soorten groot en klein
komen uit de IJsel- en Lekstreek fijn

A. van Houwelingen - Moordrecht
Telefoon 305 (01827) Westeinde 117

THERMO SHELL voor Centrale Verwarming

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's uitgerust met mobilfooninstallatie! Geregelde bezorging! Prima Service!

SHELL haardolie PK voor oliehaard of -kachel

A.v.d. BAN
Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-41600 b.g.g. 38600

Getron Handels- en Transportonderneming
VIERAMBACHTENKADE 6 - SPIJKENISSE
Telefoon 01880 - 2929, 2876.
Binnenlandse en internationale transporten.
Partijgoederen - zwaar transport, verhuizingen.

OVERIJSEL

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon
AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE
Laarssingel 101 — Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 — Telefoon 11638

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf op- en overslag
Scheepsbevrachting
ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

**LOONBEDRIJF
MARIS N.V.**

HOGESLUISWAL 39
MARKNESSE
Telefoon 05273 - 1541 - (4 lijnen)

**Men kan niet met leed
zo maar eens wat graps
en dan maar zien wat**

DE interviewer heeft het in zekere zin gemakkelijk: hij vraagt maar en interrumpeert als hij de kans krijgt.

Dat is eens de „comfortabele positie” van de interviewer genoemd. De geïnterviewde moet dan maar zijn antwoord klaar hebben. Dat duurt bij de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen altijd even. Hij formuleert zorgvuldig. Komt het antwoord, dan lopen de zinnen zó, dat je ze meteen van de band kunt afschrijven.

De onderminister beheert niet een portefeuille, waardoor hij veel in de publieke belangstelling komt. Hij staat in onderwijskringen evenwel bekend om zijn deskundigheid en zakelijkheid.

Mr. (Hans) Grosheide is een jonge bewindsman: 36 jaar oud.

Ik ontmoette hem in zijn ruime, modern ingerichte kamer op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen in Den Haag.

Vraag: In de wachtkamer las ik zo-even iets van een lector die bij de aanvaarding van zijn ambt sprak over de crisis bij het Nederlandse onderwijs. Hangt hier op het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen een crisissfeer?

Gr.: Nee, nee.

Vraag: En bij het onderwijs?

Gr.: Niet een crisis, dacht ik. Een aarzeling aan de ene kant, een zoeken naar nieuwe vormen aan de andere kant. Er is in Nederland in een tijd dat de pedagogiek in opkomst was, zo in de jaren twintig, door mensen als Kohnstam en Waterink veel geschreven over de gebreken van ons onderwijsbestel en aangedrongen op vernieuwing.

Het heeft er een beetje de schijn van dat het tot de Tweede Wereldoorlog wat traag verlopen is, maar dat er na de oorlog toch in toenemende mate getracht is om iets te realiseren van deze vernieuwingsgedachte.

Vraag: Houdt u van experimenten in het onderwijs met de kans op brokken maken?

Gr.: Het woord experiment bevat mij niet zo erg als het gaat om het onderwijs. Ik heb het idee dat je het als verschijnsel heel goed kunt gebruiken in de sector van de natuurwetenschappen maar niet als het gaat om levende mensen, om kinderen.

Bij het onderwijs is het als regel zo, dat men in de praktijk de van te voren opgestelde theorie toetst, waarbij men al in het achterhoofd heeft, omdat men meent dat de theorie goed is, dat men moet slagen.

Ik geloof ook dat het experimenteren, in de zin van het vrije onderzoeken van allerlei dingen waarvan men wel eens wil weten of het wat is of niet, bij het onderwijs uit den boze is. Men kan niet met leerlingen zo maar eens wat graps uithalen en dan maar zien wat er van terecht komt.

In het onderwijs liggen, al of niet terecht, twee dingen vast nl. het beginpunt en het eindpunt.

Dat betekent dat de onderwijzer, de leraar in grote lijnen weet wat hij wil bereiken. Dat hij kan aarzelen hoe hij het kan bereiken. Met andere woorden dat hij kan aarzelen over de methode om zijn doel te bereiken.

Van een echt experiment zou je moeten spreken als je zegt: ik weet het beginpunt maar het eindpunt fixeer ik voorlopig niet. Er zijn mensen in het onderwijs die zeggen: ik begin ergens en dan zie ik wel waar ik uit kom. Dat

vind ik een niet verantwoord experiment.

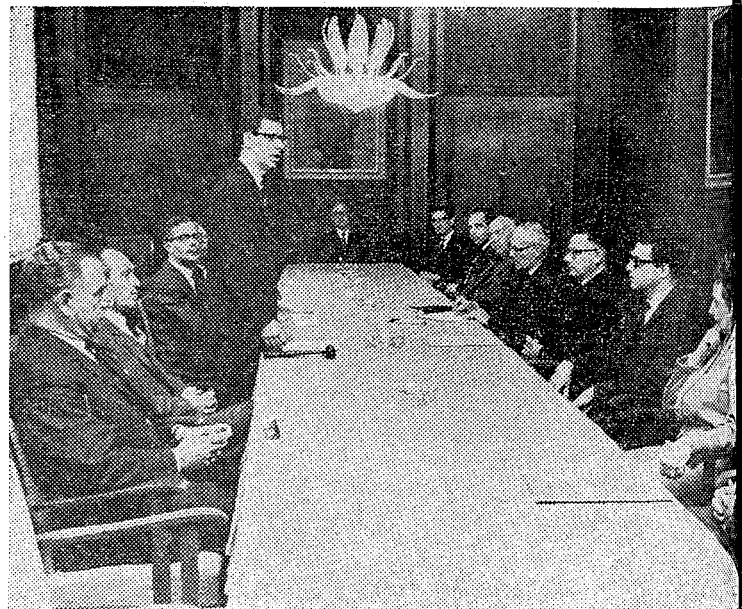
Vraag: Hoe is de afbakening van uw taak en die van de Minister op „Onderwijs en Wetenschappen”. Hebt u de functies verdeeld?

Gr.: Ja en nee. In de grondwet staat dat de minister de verantwoordelijkheid blijft houden van het hele departement.

Daarnaast heeft de Staatssecretaris zijn eigen politieke verantwoordelijkheid voor de hem toegewezen taak op het departement.

Het is niet zo dat op dat terrein de minister geen verantwoordelijkheid meer draagt. Er staat nadrukkelijk in de grondwet dat de verantwoordelijkheid van de minister onverlet blijft.

Maar binnen deze verantwoordelijkheid die de minister blijft houden voor de gang van zaken op het hele departement, hebben wij in zoverre een taakverdeling gemaakt dat de minister zich volledig bezighoudt met het wetenschappelijk onderwijs, met de zaken rakende de internationale betrekkingen, de rijksstudietoelagen en alle afdelingen van algemene aard van dit departement en verder met alle salarissen rechtspositieregeling van de onderwijsafdeling.

Op bovenstaande foto installeert Mr. Grosheide de commissie „taalgebruik”.

En dat ik onder mijn hoede heb de afdelingen lager onderwijs, middelbaar onderwijs en nijverheidsonderwijs.

Vraag: Als dus eventueel een staatssecretaris rare bokkesprongen doet, hoeft zijn minister niet te vallen. Om-

zei

Staatsset

Mr. J.

dat hij zijn eigen verantwoorde-
heeft.

Gr. Het mooie voorbeeld van alle staatssecretarissen om te laten zien hoe zij hun verantwoordelijkheid waarmaken. De staatssecretaris aftrant ter bleef zitten. (Minister departement Oorlog en Marine Kranenburg).

Daarnaast blijft de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs en Wetenschappen in eerste instantie aan de minister. Maar de staatssecretaris heeft opgedragen, wanneer het om een kernbeleid gaat dan ligt het

dat minister en staatssecretaris „sneuvelen”.

Vraag: Moet ik dat zien als bevoogding? Praat u dan punten met de Minister?

Gr.: De minister moet doen. Als het over princi- gaat dan kan het niet met de minister in de krant zijn staatssecretaris heeft.

Waarbij overigens de mogelijkheid je eigen verantwoordelijkheid in tact laat, maar hij kan het niet doen. Het is een feit accompli gesteld volgens de grondwet. De verantwoordelijkheid blijft

Singen is uithalen van komt

etaris GROSHEIDE

een gesprek t W. in 't Veld

De positie van de staatssecretaris is min of meer een twee-slachtige. Aan de ene kant is er zijn eigen verantwoordelijkheid en kan hij door het Parlement ter verantwoording worden

„In een partij waar men het allemaal zo roerend met elkaar eens is, daar is het een dooie boel. Dat komt als regel alleen voor in partijen, die het wel geloven. Men heeft een leider, die men maar volgt en waar het kritisch denken van de partij-leden achterwege blijft.”

geroepen en tot aftreden worden genoopt.

Aan de andere kant heeft hij niet een onbeperkte eigen verantwoordelijkheid maar vervult hij zijn taak binnen de aanwijzingen hem gegeven door de minister van het Departement, welke minister zelf ook verantwoordelijkheid blijft dragen voor hetgeen er in de sector die hij aan de staatssecretaris heeft toegewezen, geschiedt.

Vraag: Iets over uw vorige functie. U was juridisch medewerker van de Schoolraad voor de Scholen met de Bijbel. Ik heb gehoord dat u zich in die functie al volledig hebt verdiept in de Mammoetwet en dat u de bron was, waaruit o.a. de A.R. kamerleden informatie over het onderwerp konden putten. Was dat één van uw taken daar?

Gr.: Ja. Dat is een beetje ingewikkeld verhaal. Het organisatiepatroon van het christelijk onderwijs is nogal ondoorzichtig. Er is een Schoolraad voor de scholen met de Bijbel, die destijds als een soort overkoepeling van de toen (± 1890) bestaande christelijke onderwijsorganisaties is opgericht. Dat waren organisaties die zich met het lager onderwijs bezighielden. Daarna zijn ontstaan o.m. een bond van scholen van christelijk middelbaar onderwijs en een bond van scholen voor christelijk nijverheids-onderwijs.

Nu is de constructie deze, dat de Bond van christelijk middelbare scholen een contract heeft gesloten met de Schoolraad voor de scholen met de Bijbel, dat het secretariaat van de

Staatssecretaris Grosheide ontvangt op het departement van Onderwijs en Wetenschappen een delegatie van Afrikaanse leerkrachten.

schoolraad tevens als secretariaat voor de Bond van christelijk middelbare scholen zou dienen.

Ik was formeel in dienst van de Schoolraad voor de scholen met de Bijbel maar in hoofdzaak ter beschikking gesteld aan de Bond van Christelijk middelbare scholen. Op grond van dat contract en in die kwaliteit heb ik mij dus veel bemoeid met het ontwerp van de Mammoetwet.

van waren, dat stuit je wel eens op merkwaardige zaken.

Er heeft misschien wel een beetje de emotie een rol gespeeld, die in de loop van de jaren wat vermindert. Vooral in de eerste jaren van het ontwerp is er nog al hevig geknokt over het voor en het tegen. Naarmate de afstand wat groter wordt neemt deze emotionaliteit af.

Ik geloof dat het zo lag, dat de bezwaren tegen de Mammoetwet zoals die toen als ontwerp bij de Tweede Kamer is ingediend voor een deel zijn gewekt door de toelichting, meer nog misschien dan door de tekst van het ontwerp zelf.

De toelichting bevat een heel uitvoerige filosofie over de taak van de overheid t. a. v. het onderwijs, de taak van de maatschappij, de verantwoordelijkheid van de ouders. Daarin zijn allerlei termen gevallen die op z'n minst met de gangbare anti-revolutionaire overheidsopvatting niet zo erg gemakkelijk te rijmen bleken. De befaamde zinsnede dat het de taak van de overheid was de grote lijnen aan te geven waarbinnen het onderwijs zich zou moeten ontwikkelen b. v. Vooral dat moeten, was een uitspraak die nogal boud was. Die ik ook nu nog steeds te boud vind.

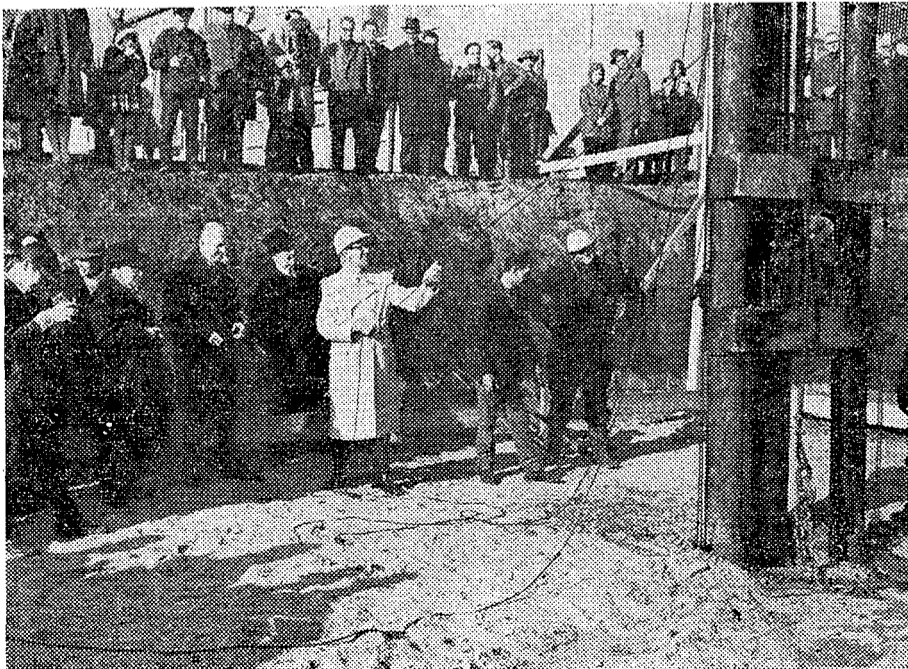
Men kan zich afvragen in hoeverre, als nu eens de toelichting niet geschreven was, dezelfde bezwaren tegen de ontwerp-tekst, zoals die daar toen lag in de kamer zouden zijn ingebracht.

Vraag: Stond u in uw vorige functie niet nogal afwijzend tegenover het principiële uitgangspunt en sommige artikelen in het ontwerp van de Mammoetwet?

Als dat juist is, hoe en waarom zijn die gewijzigd?

Gr.: Een moeilijk te beantwoorden vraag. Wanneer je aan enige retrospectie doet, wanneer je dus tracht naderhand nog eens vast te stellen waarom die bezwaren indertijd gerezen zijn en wat er de reden en het gewicht

Getooid met witte jas en helm slaat staatssecretaris Grosheide de eerste paal voor een nieuw schoolcomplex.

Als ik nu nadenk over de hele geschiedenis dan is een stuk van de emotie toch wel veroorzaakt door de toelichting, meer dan door de tekst.

Men is, en dat is begrijpelijk door die toelichting het ontwerp in een bepaald licht gaan zien. Er waren bepaalde artikelen in het ontwerp, b. v. het befaamde artikel 3 over de maatschappelijke organen en de artikelen 2 en 5 die regelden wat onder de wet viel, die mede door de toelichting alweer, in een bepaald licht gezien werden, nauwelijks in een ander licht konden worden gezien.

Dat heeft allemaal tot wat meer emotie geleid dan nodig was geweest.

Maar er komt een tweede punt bij. En dat is eigenlijk veel moeilijker naar mijn idee: het ontwerp van de wet zoals het indertijd bij de Tweede Kamer werd ingediend was naar de toen gangbare onderwijs-kundige opvattingen, op sommige punten nogal revolutionair.

B. v. het punt van de gedwongen brugklas vond men nogal een gedurfde zaak. Het feit dat twijfelachtig werd gesteld of op het gymnasium-beta nu wel Grieks moest worden onderwezen, ondervonden nogal kritiek.

De combinatie van de twee factoren heeft voor een belangrijk gedeelte het onbehagen tegen de wet gewekt.

Wanneer je nu, inmiddels 10 jaar later, de zaak nog eens overdenkt, dan kom ik tot de conclusie dat de bezwaren tegen de onderwijskundige opzet indertijd zijn overdreven.

Ik geloof namelijk dat met name de maatschappelijke ontwikkeling zover is voortgeschreden, dat men uit onderwijskundig oogpunt bepaald niet meer kan zeggen dat het zo'n revolutionaire wet is. Integendeel in sommige opzichten is hij al weer bijna verouderd.

Vraag: Hoe bedoelt u dat: in sommige opzichten verouderd?

Gr.:

Om een paar dingen te noemen: de toch vrij scherpe scheiding die de wet aanbrengt tussen het algemene onderwijs en het beroepsonderwijs is bezig uit de tijd te raken. Een tweede punt: het beroepsonderwijs wordt in de wet onderscheiden in 9 categorieën: technisch onderwijs, huishoudonderwijs, middenstandsonderwijs, economisch en administratief onderwijs, enfin een ceel. De ontwikkeling in het onderwijs is van dien aard dat althans een aan-

● *Vervolg van pag. 7*

tal van die vormen dichter bij elkaar zijn gekomen.

Een heel sprekend voorbeeld: een aantal huishoudscholen heeft een afdeling voor economisch en administratief onderwijs gekregen met als gevolg dat daar nu jongens kunnen worden toegelaten. Nu gebeurt dat in de praktijk nog niet zo erg hard, maar u moet zich eens voorstellen wat er zou gebeuren, indien werkelijk op grote schaal deze ontwikkeling zich zou doorzetten. Je zou een totaal verschuivend patroon van het huishoudonderwijs krijgen.

Ik geloof dat de hele indeling in categorieën van het lager beroepsonderwijs achteraf gezien eigenlijk al weer uit de tijd is. Een stuk van het landbouwonderwijs is nauwelijks meer te onderscheiden van het technisch onderwijs.

Vraag: Was of is een van de bezwaren niet dat in de wet te veel bevoegdheden waren gegeven aan de minister om de overgangsbepalingen zelf bij Koninklijk Besluit te maken?

Gr.: Dat valt wel mee. Er staat nl. in de wet dat het overgangsrecht wordt vastgesteld bij nadere wet, die ook de datum van in werking treding moet regelen. Eén van de bezwaren was dat de beoordeling van de wet zonder dat het overgangsrecht er bij werd geleverd zo moeilijk was. Men kreeg een soort blauwdruk hoe het onderwijsstelsel zou moeten worden, maar er werd niet bij verteld hoe je nu in die situatie zou moeten geraken.

Daarvoor is dus een aparte wet nodig, waarvan het ontwerp in januari is ingediend. En nu ontstaat in sommige kringen in ons land schrik, want nu ziet men wat de gevolgen zijn van de aanneming van de Mammoetwet.

Dat is een op zich zelf wel te begrijpen bezwaar tegen de wet geweest. Het is aardig om een blauwdruk te maken, maar het ware ook wel aardig om te weten hoe men in die toestand zou geraken.

Vraag: Moet u die wet alleen verdedigen?

Gr.: Verschillend. De Minister en ik. En de Minister van Landbouw, voorzover het landbouwonderwijs betreft.

Vraag: Bevalt u uw huidige functie en als dat zo is, waarom?

Gr.: Het is een uitermate intrigerende functie. De beperkingen die je bij de uitvoering van je taak hebt zijn vele: er is te weinig geld, er zijn te weinig mensen en juist daarom, geloof ik, is het de moeite waard om met al die beperkingen er nog iets van te maken.

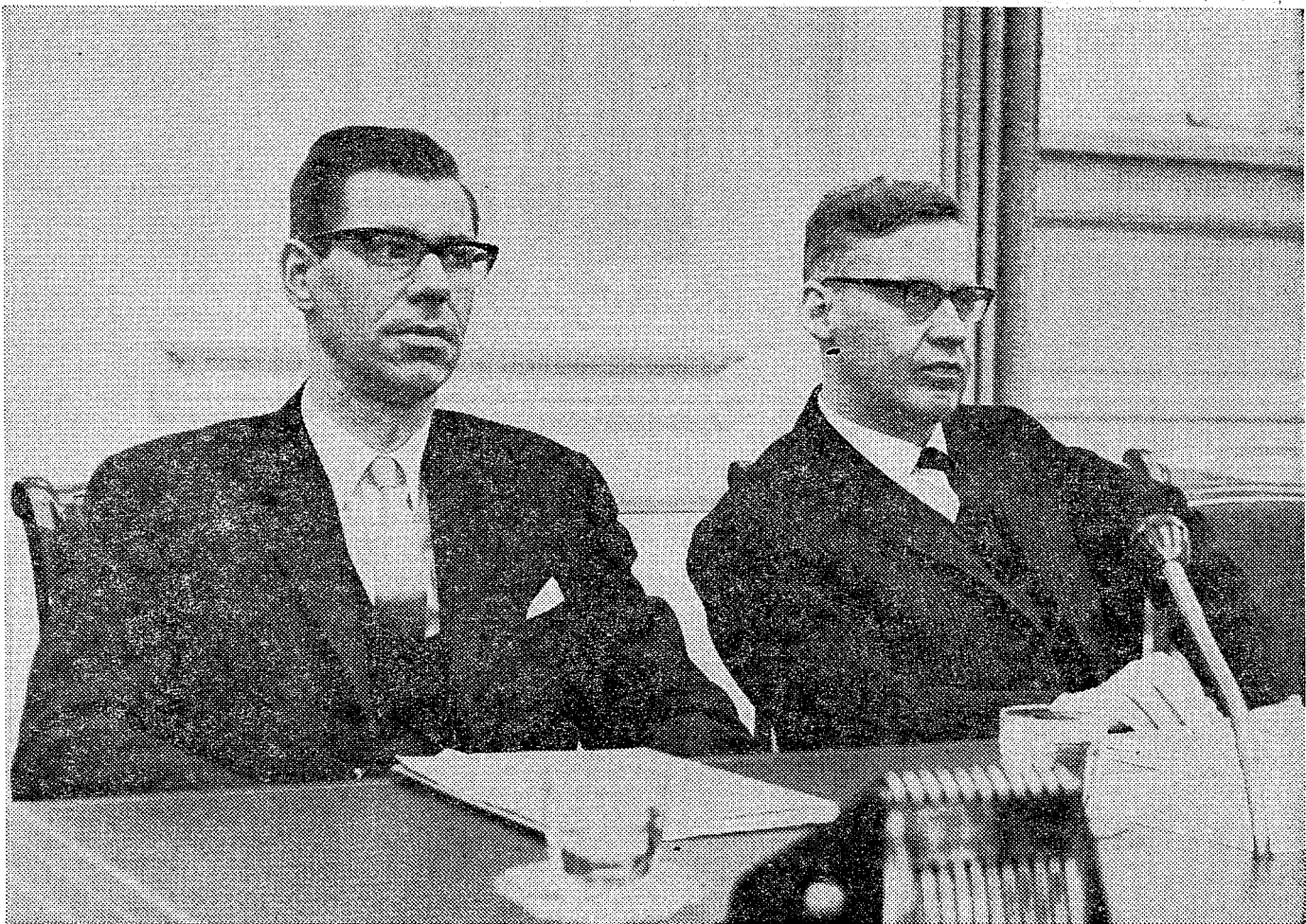
Vraag: Is er weinig geld voor onderwijs?

Gr.: Dat vind ik wel ja. Er zijn een heleboel andere mensen die vinden dat er veel te veel geld voor onderwijs wordt uitgegeven. Bij wijze van spreken kan het onderwijs het geld nooit op.

De reële wensen die er zijn: de verlaging van de leerlingenschaal bij praktisch alle takken van onderwijs, bepaalde salarissen, verlichting van de taak van de leiding van de school en nog een heleboel meer, die zijn uitermate reëel. Wanneer je tracht te kwantificeren wat dat kost, dan schrikt men wel.

Vraag: Steekt Nederland t.o.v. andere E.E.G. landen of Amerika gunstig af wat betreft het onderwijsbudget?

Gr.: Wij steken vrij gunstig af, maar vergelijkingen zijn altijd gevaarlijk. Nederland besteedt wel een vrij hoog percentage van zijn overheidsuitgaven aan onderwijs, (ongeveer een kwart van het totaal gaat naar onderwijs) en dat lijkt dan veel. Maar in andere landen, b.v. in Amerika komt veel meer

Tijdens de debatten over de begroting voor Onderwijs en Wetenschappen in de Tweede Kamer. Rechts minister Diepenhorst en links staatssecretaris Grosheide.

uit de particuliere middelen beschikbaar voor onderwijs.

In Nederland wordt het onderwijs praktisch voor de volle 100% door de overheid bekostigd.

Vraag: Wat verstaat u onder particuliere middelen?

Gr.: Dat ligt in de andere maatschappelijke organisatie in Amerika dan in Nederland. Het aandeel dat de overheid in de totale kosten van het onderwijs levert is in Amerika veel en veel lager dan in Nederland.

Nederland is de weg omgekeerd gegaan en is het hele onderwijs, ook het bijzonder onderwijs, gaan bekostigen uit de openbare kas.

Daardoor is het aandeel van de overheidsuitgaven zo groot, maar dat betekent nog niet zonder meer dat het aandeel van het nationale inkomen dat aan het onderwijs besteed wordt vergeleken met andere landen zo hoog is. Dat hoeft het althans nog niet te betekenen. Er is nog een reden waarom de vergelijking moeilijk is.

In een land als Amerika zit een groot deel van de uitgaven voor onderwijs en wetenschappen verscholen in de defensieuitgaven. Dat kennen wij niet.

Vraag: De begroting van O. en W. was ruim 3 miljard gulden dit jaar?

Gr.: Dat zal zo onder de hand wel 4 miljard worden. En in de begroting van Binnenlandse Zaken zit nog een post van een half miljard bestemd voor onderwijs.

Vraag: Is er al iets bekend of u uw zin krijgt bij de begroting-1967?

Gr.: Als u het zo vraagt: mijn zin krijg ik natuurlijk nooit! Als iedere bewindsman zijn zin zou krijgen, zouden wij zo ongeveer ons hele nationale inkomen aan overheidsuitgaven besteden.....

Vraag: Welke zijn uw verwachtingen van de mammoetwet?

Gr.: Een van de meest gunstige aspecten van de in werking treding van de mammoetwet, de wet op het voortgezet onderwijs, zoals de officiële naam luidt, vind ik, dat het alle docenten dwingt zich opnieuw over hun taak te beraden, nieuwe programma's te maken en te overdenken hoe dat nieuwe programma het beste aan de leerlingen kan worden aangeboden.

Zo'n gedwongen beraad, eens in de zoveel tijd, kan bijzonder heilzaam zijn. En misschien ligt de waarde van de vernieuwing van de wetgeving nog wel

zozeer in deze gedwongen studie als in de wijziging van de grondstructuur.

Want het veranderen op zichzelf van de naam H.B.S. in Atheneum levert geen onderwijskundige winst op.

Hier zit een groot stuk verwachting in, omdat de ervaring van de afgelopen jaren van de scholen die met de „experimenten” bezig zijn, is dat er in het algemeen door de leraren bijzonder enthousiast gewerkt wordt. Ik geloof dat dit een heel heilzame stoot kan geven van verandering, verbetering, vernieuwing van het onderwijs.

Daar zit natuurlijk ook het gevaar in dat men enkele jaren nadat deze zaak op gang is gekomen weer in een zekere sleur terecht komt.

Ik geloof dus dat het de kunst is om tegelijkertijd met de invoering van de wet een klimaat te scheppen voor het onderwijs dat gunstig werkt op de studie van pedagogische, didactische, methodische vragen van vernieuwing en aanpassing van leerstof en dergelijke zaken meer.

Ik vind het bijzonder verheugend het enthousiasme te horen waarmee zich de experimenterende scholen geworpen hebben op de nieuwe vragen.

Vraag: Zijn de moeilijkheden die zich tot nu toe voordoen te overkomen?

Gr.: Dat geloof ik wel. Dat er zich moeilijkheden voordoen is duidelijk. Een van de eerste punten is meteen al de toelating. Er dreigt een zeker gevaar dat men met name het H.A.V.O. gaat beschouwen als een vorm van onderwijs, die de plaats gaat innemen van het vroegere M.U.L.O. Er zijn plaatsen in ons land waar op de experimenterende H.A.V.O. scholen op zo'n grote schaal leerlingen worden toegelaten dat het plaatselijke U.L.O. belangrijk terugloopt.

Daarom is het goed dat er een experimentele periode is waarin dat onderkend kan worden en dat men zich met die toelating bezighoudt.

Vraag: Het U.L.O. voelt zich unhappy in deze situatie.

Gr.: Ja, dat is ook wel te begrijpen. Men heeft de voorbeelden dat de Havo scholen een geweldige aanzuigende werking hebben en voor het U.L.O. een afzuigende werking.

Vraag: Misschien is het goed u in dit verband een vraag te stellen over de scholengemeenschap. Hoe denkt u over de als paddestoelen uit de grond schietende scholengemeenschappen.

Is het niet voor een deel toe te schrijven aan lijfsbehoud van het U.L.O.?

Gr.: Dat is een deel van de verklaring, geloof ik. Er zijn een paar redenen voor. De eerste is dat een aantal schoolhoofden ieder jaar zien hoe moeizaam bij onze huidige, verbroekelde grondstructuur de toelating tot het voortgezet onderwijs werkt, waarbij in verscheidene gevallen betrekkelijk toevallige omstandigheden de doorslag geven of een leerling op een U.L.O. school of een middelbare school terecht komt. Men hoopt nu dat het brengen van die scholen in één verband een betere aansluiting zal brengen.

Er is de neiging bij een aantal ULO scholen te trachten op deze manier een leerlingen-verlies te voorkomen. En omgekeerd bij een aantal V.H.M.O. scholen om een vergroting van het areaal te krijgen om zo het hele assortiment van V. W. O., H. A. V. O. en M. A. V. O. te kunnen bieden.

Op zichzelf geloof ik wel een goede zaak zoals dat in anti-revolutionair jargon heet.

Gevaarlijk is het als men zich niet realiseert wat de consequenties zijn van het vormen van scholengemeenschappen.

Een scholengemeenschap is in wezen één school met daarin samengebracht een aantal differentiaties die na het eerste leerjaar of later uitwaaiëren en tenslotte leiden tot verschillende eind-examens.

Het proto-type van een scholengemeenschap is het lyceum.

Van de scholengemeenschap onderscheidt men wel de gemeenschap van scholen. Dat is een combinatie van zelfstandige scholen, die over allerlei zaken afspraken maken. Of dit voldoende resultaat heeft staat te bezien.

Vraag: Wordt de stichting van de gemeenschappen van scholen van departementale zijde gestimuleerd?

Gr.: Op zich zelf wel ja. Ik geloof dat één van de euvelen in het huidige Nederlandse onderwijs wel is dat de scholen te los naast elkaar staan en te weinig van elkaar weten, wat de programma's zijn. Met al de euvelen van dien

Ik heb het zelfs bij de inspectie wel gemerkt, dat men bij de inspectie van de ene tak van het onderwijs niet weet wat er omgaat bij een andere tak van onderwijs.

Wanneer deze barrières doorbroken worden, is dat heilzaam. Waar het kan verdient de oprichting ervan stimulering. Ik heb helaas de indruk dat het

nog teveel beperkt blijft tot de scholen in de sector van het algemeen onderwijs en dat er nog onvoldoende contact is tussen de scholen van algemeen onderwijs en de scholen van beroepsonderwijs, waardoor die akelige barrière tussen de witte boord en de blauwe kiel in stand gehouden blijft.

De keuze tussen U.L.O. en lager technisch onderwijs b.v. wordt door heel veel ouders bepaald, niet op grond van wat voor het kind het beste is, maar op grond van als regel misplaatste statusoverweging.

Maar goed, ik hoop dat ook deze barrière gaandeweg zal worden doorbroken. Op den duur verwacht ik echter meer van scholengemeenschappen. Daarin verdwijnt de individualiteit van de scholen en er ontstaat één geheel nieuw complex met differentiaties. Het moet alleen doordacht geschieden, anders gebeuren er ongelukken.

Vraag: En dan kun je moeilijk meer terug?

Gr.: Ja, moeilijk.

Vraag: Dus het wordt van deze zijde niet direct bevorderd? Of wordt het geleid?

Gr.: Er zijn per 1 september 1966 enkele van deze echte scholengemeenschappen onder vigeur van de experimenten-wet gestart.

Vraag: Vrijblijvend nog of definitief?

Gr. Definitief. Ik geloof dat het goed is, dat het er niet meteen honderd zijn. Want hier is wel enige ervaring nodig voordat de overige scholen het spoor kunnen nalopen. Voor de toekomst is het dacht ik, een goede ontwikkeling.

Vraag: Vindt u de vakantie-spreiding voor dit jaar geslaagd? Men zegt dat u nogal dictatoriaal bent opgetreden op dat gebied.

Gr.: Dictatoriaal beslist niet. Ik heb de gemeentebesturen en de schoolbesturen heel dringend gevraagd aan het plan mee te werken, maar niemand is iets opgelegd, behalve aan de rijkscholen, dus dictatoriaal is het niet.

Vraag: En de rijkscholen dan...?

Gr.: De rijkscholen zijn middelbare scholen die als regel toch al begin juli met hun vakanties begonnen. Daar is het effect dus wat minder groot dan bij het lager onderwijs, waar men vaak tot omstreeks 20 juli doorging. Er is veel gehoor gegeven aan het verzoek. Een aantal gemeenten heeft het niet gedaan. Voor zover ik het kan bekijken zal de medewerking volgend jaar groter zijn. Het blijft een heel moeilijke zaak om

bij een lagere school vakantie van maximaal 6 weken met een spreiding te komen.

Vraag: Maar vindt u een en ander voor dit jaar geslaagd?

Gr.: Gedeeltelijk. Een aantal gemeenten heeft nog niet meegedaan. Amsterdam wel, Rotterdam en Den Haag niet.

Een aantal tegenstanders hebben gezegd dat het bezwaar van het systeem is, dat als de middelbare school later begint, de ouders pas terug komen wanneer de middelbare school weer begint. Met andere woorden: dan heeft de lagere school de eerste week en dat de nieuwe cursus begint nog niet alle leerlingen bijeen. Ik dacht, maar ik kan het niet bewijzen, dat dit bezwaar zal meevallen omdat de meeste ouders gebonden zijn aan de bedrijfsvakanties.

Vraag: Je mag het onderwijs niet isoleren. Vindt u deze spreiding in het maatschappelijk bestel van nu een oplossing?

Gr.: Het meest ideaal zou ik vinden een oplossing waarbij een strikt regionale spreiding zou worden toegepast. B.v. het westen de maand juni, het oosten juli en het zuiden augustus. Maar dat is een oplossing waaraan bepaalde takken van het bedrijfsleven niet kunnen meewerken.

Met name de bouwnijverheid heeft daartegen te respecteren bezwaren.

Vraag: Nog enkele persoonlijke vragen. Voelt u zich een politiek figuur? Of een onderwijstechnisch figuur? Of beide misschien?

Gr.: Allebei, maar in eerste instantie een politiek figuur.

Vraag: U bent toch als onderwijskundige ingehaald, niet als politiek figuur, zoals vaak gebeurt.

Gr.: Het onderscheid is gevaarlijk, geloof ik, tussen politiek en deskundigen. Iedereen, of hij nu in zijn vroeger leven op het terrein waar hij later minister of staatssecretaris wordt bezig is geweest of niet, is een politicus, of hij nu wil of niet, of hij het leuk vindt of niet. Nu kun je twisten over de vraag of het nuttig is dat een politicus op het terrein waar hij gaat opereren een lange maatschappelijke ervaring achter de rug heeft. Dat ligt, dacht ik, voor het ene departement wat anders dan bij het andere.

Vraag: Voelt u zich wel in een plezierige situatie omdat u jurist bent?

Gr.: Het heeft in zoverre veel voor, dat de overheidsbemoeienis met het

onderwijs in Nederland een sterke juridische inslag heeft. Wij bemoeien ons niet met leerplannen, lesroosters enz. Dat is allemaal vrij. Wij voeren wetgeving uit. Dat is tenminste traditioneel de taak van de minister van onderwijs. Ik geloof niet dat die voor de toekomst helemaal te handhaven is, maar dat is toch nu nog sterk het patroon. In die situatie heb je veel voor als je jurist bent.

Vraag: Voelt u zich thuis in de Anti-revolutionaire-partij?

Gr.: Ja, ja, stellig.

Vraag: Waarom?

Gr.: Dat is een van die vragen die zo verbazend moeilijk zijn om te beantwoorden.

Interviewer: Ik heb u ook geschreven dat één gek meer kan vragen enz.

Gr.: Spontaan opwellende antwoorden zijn, wanneer je ze moet beredeneren niet altijd zo simpel.

In de eerste plaats vind ik de anti-revolutionaire partij een springlevende en in de realiteit van alle dag staande partij. Een van de uitgangspunten in de politiek moet zijn, dat je nuchter de feiten neemt zoals ze zijn.

Dat betekent niet dat je je er bij neerlegt, maar dat je ze onderkent. Misschien gebeurde dat vroeger te weinig, maar wij zijn nu bezig dat wel te doen in de politiek.

Verder is evangelische politiek een zaak waar je voor kunt warm lopen.

Ik geloof dat de partij daar duidelijk mee bezig is.

De naam is natuurlijk verouderd. A.D. 1966 is de naam anti-revolutionair echt uit de tijd.

We zouden tegenwoordig niet anti-revolutionair maar haast revolutionair moeten zijn. In velerlei opzicht, ook op het gebied van het onderwijs, ontwikkelingshulp, allerlei structuur-vragen in de maatschappij.

Dan is de naam anti-revolutionair bepaald misleidend en voor de grote meerderheid van het Nederlandse volk volstrekt onduidelijk.

Om te moeten uitleggen dat het ging tegen de beginselen van de Franse revolutie, maakt nu niet zo'n bij-de-tijdse indruk.

Vraag: Wilt u zelf nog iets aan dit gesprek toevoegen?

Gr.: Ja ik heb een wens te uiten. Dat is dat de partij in dezelfde mate of zelfs in nog sterkere mate dan de laatste tijd in al haar organen de stem van de jongeren laat horen en er ook naar luistert.

Verder, een tweede wens, die bij de vorige hoort, dat wij het verschil tussen jong en oud ook niet overdrijven en ook dat wij leren werkelijk met elkaar te praten en niet onmiddellijk grote woorden gebruiken (beginselverzakking!).

Vraag: Ja, het laatste partij-convent was toch wel opnieuw een poging een nieuwe evangelische koers uit te zetten. Ik geloof ook niet dat de ouderen daartegen zijn. Doen de jongeren met name de ARJOS wel eens té gewaagde uitspraken naar uw mening?

Gr.: Het zou doodgrijselijk zijn als de jongeren geen gewaagde uitspraken meer deden! Dan waren de jongeren al oude heren geworden. De ouderen doen vrij vanzelfsprekend, té voorzichtige uitspraken.

Vraag: U vindt dus wel dat er testellingen zijn tussen ouderen en jongeren?

Gr.: In sommige opzichten.

Vraag: Zó, dat de partij daar op den duur moet barsten?

Gr.: Dat geloof ik niet. Een partij is, wanneer het een werkelijk zinvolle partij is, niet een gezelschap dat het op korte termijn over alle zaken die dan aan de orde zijn, eens moet zijn.

Een partij is een gezelschap dat zich bepaalde doeleinden voor ogen stelt om over een langere periode te verwezenlijken. Dan kan er altijd discussie mogelijk zijn over wat de beste methode is om die doeleinden te bereiken en ook over bepaalde onderdelen van het plan. De verschillen zie je in iedere partij; de verschillen in b.v. de P. v.d. A. zijn niets kleiner dan in de A. R. partij.

Dat er in de A.R.Partij een aantal duidelijke verschillen zijn moet je nuchter onderkennen.

Vraag: U vindt dat op zich niet zo verschrikkelijk?

Gr.: Nee, niet zo heel erg. In een partij waar men het allemaal zo roerend met elkaar eens is, daar is het een doede boel. Dat komt als regel alleen voor in partijen die het wel geloven. Men heeft een leider die men maar volgt en waar het kritisch denken van de partij-leden achterwege blijft.

Vraag: Ik zou mij in onze partij niet meer een leider kunnen voorstellen als Kuyper en Colijn, die weinig tegenpraak duldden.

Gr.: Nee, wij hebben te maken met een mondige maatschappij zo langzamerhand. Trouwens, dat is goed reformatorisch, al hebben we er niet altijd naar gehandeld.

GRONINGEN

sparen...
CHR. COOP. SPAARBANK
Eigen Haard g.a. (6 mnd opzegging)
4 ¹/₂ % rente
Lopende bij 7 - Groningen - Telefoon 05900-27902, bij de Nijk in 't JaalDraag

Spaarrente Jeugdspaarwetboekje (met 10% premie) 4%. SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
in roerende
en onroerende goederen
verzekeringen en hypotheek
Telefoon 05983 - 360

"Bonte Hoek"

BOOMKWEKERIJEN
GLIMMEN (Gron.)

Leveranciers aan diverse gemeenten
Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export
EEN VERTROUWENSARTIKEL

Noord-Nederlandsche Zakkenhandel N.V.

GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres: „Jute“

Telefonnummer 53073

ZWITSERSE HORLOGES
VERLOVINGSRINGEN
GOUD EN ZILVER
TAFELZILVER
AVONDMAALSERVIEZEN

Aannemingsbedrijf K. Smit

OOSTWOLD (Oldambt)

TELEFOON 05975 - 214

Het juiste adres voor
NIEUWBOUW EN ONDERHOUDSWERKEN

HYDRAULISCHE PERSEN

IN ALLE UITVOERINGEN

Circa 400 in Nederland geplaatst
HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU

J. MOOI

Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

OVERIJSEL

Varwijk's Handelsonderneming en
Veevoederfabriek „Salland“ C.V.

ZWARTSLUIS - TELEFOON 05208 - 1255
FABRIKAGE VAN: RUNDVEEKOEKEN
KALVERKOEKJES - PLUIMVEEKORRELS

Levering aan de handel onder A.C.V.-controle

Firma Gebr. Slump Brandstoffenhandel

Lemmer Nagele - Telefoon 05276 - 2460
Lemmer Straatweg 44 - Telefoon 05146 - 564
b.g.g 307
ANNEX HAARDEN, KACHELS EN KOOK-
APPARATEN VOOR KOLEN, OLIE EN
GASVERWARMING.

Deskundige voorlichting - Vak kundige aansluiting

ZWOLLE EN OMSTREKEN

50 jaar lang meest gevraagde

WONINGINRICHTING

J. VOERMAN EN ZONEN

Zwolle - Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

W. PORTE EN ZOON

SCHILDEREN - BEHANGEN
SPUITEN - MOFFELEN

Thorbeckegracht 40 - Telefoon 16271 - Zwolle

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en
huisbrandoliën is steeds

VELDMAN

Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

STUDIE- CONFERENTIE ARJOS

De Arjos houdt op vrijdag 7 en zaterdag 8 oktober haar jaarlijkse studie-conferentie.

Het thema is: „Leven in het tijdperk van de automatisering”.

Aan de hand van een brochure die mr. J. Hollander, dr. J. J. Verschuur en mr. drs. G. J. Leibbrandt over dit onderwerp hebben geschreven, zal uitvoerig over dit onderwerp worden gediscussieerd.

Mr. J. Hollander wijst in zijn inleidend woord op de veranderingen, die ons levenspatroon steeds wijzigen. Automatisering is slechts één van de dankbare voorbeelden van beweging en verandering in onze wereld. Maar het wordt gekozen omdat het een vraagstuk is dat nu midden in de belangstelling staat. Het is moeilijk om deze beweging en verandering te overzien en voor de toekomst de juiste maatregelen te treffen.

Dr. J. J. Verschuur laat ons enkele belangrijke technische ontwikkelingen zien die ons naar het jaar 2000 zullen begeleiden. De huidige tweede technische revolutie leidt tot een gedeeltelijke vervanging van het menselijk intellect door machines.

Enkele sociaal-economische gevolgen van de automatisering worden door mr. drs. Leibbrandt geconstateerd: een structurele werkloosheid, de noodzakelijkheid van de mobiliteit der arbeid, concentratie van afzetmarkten, het probleem van de gehuwde werkende vrouw, arbeidstijd verkorting, betere scholing, en de grotere vrije tijd die er komt.

Vrijdagavond geven de scribenten van de brochure een eventuele toelichting op en beantwoording van de reeds ingezonden schriftelijke vragen. Zaterdagmorgen spreekt het 2e kamerlid drs. Boersma over „de A.R.-politici en de automatisering” en prof. dr. H. J. van Zuthem over „de ethiek en de automatisering”, verder op de morgen vindt een gedachtenwisseling plaats met deze inleiders en de samenstellers van de brochure.

Zeer waarschijnlijk zal ook prof. Albeda aan de discussie deelnemen.

Zo worden vele Arjossers toegerust tot dienstbetoon aan de verschillende clubs, waar zij de gelegenheid krijgen om hun opgedane kennis te spuien.

De conferentie wordt in „Ons Centrum” te Driebergen gehouden. Circa 70 Arjossers worden in de gelegenheid gesteld de conferentie bij te wonen.

Wij ontvingen

Spiraal —

Kaderblad van de Nederl. Chr. Sportunie - Sept.nr.

Zonnehuis —

Kalender 1967 en jaarverslag.

Vice-Versa —

Tweemaandelijks blad voor Nederl. vrijwilligers en over ontwikkelingshulp in ontwikkelingslanden van de Stichting Nederl. Vrijwilligers.

PRINS N.V. - DOKKUM

(METAALVERWERKENDE
INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEWALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 2043

m TECHNISCH
BUREAU
A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN - TELEF. 01898 - 5157

(37)

Zo mijmerend tipte Femmie nog wat rood op haar konen en bestuift zich met een poederdonsje. Zodra Coba zich omdraait, gaat roefftie het blinkende doosje in haar tasje. Dat schilderen is moeder een gruwel.

's Avonds bij Grootmoeder en tante komt het haar goed te stude, dat ze zich wat bijgewerkt heeft. De twee argeloze oudjes zijn vol lof over haar blakend uiterlijk.

„'t Is een lust”, roemt tante. „Ja, wat dat betreft kon ze wel wat opgeruimder kijken!” vinnigt Oma, die 't haar kleinkind slecht vergeven kan, dat ze zich aan die Mofsen verslingert.

„Heb je d'r haast es genoeg van?” informeert ze. „Waarvan?” vraagt Femmie stug. „Van dat piepers schilderen voor die Mofsen!” verduidelijkt Oma.

Tot aller ongeveinsde verwondering antwoordt Femmie: „Ikke wel, maar ik kan er maar niet van af!”

„Meen je dat?” Cor is opgesprongen. Zijn zusje knikt kleintjes. Ze vermijdt het hem aan te zien. Ze telt kwansuis de steken van tantes haakpatroontje voor een spreij.

„Ik meen het!”

„Dan zal ik er morgen de dag dadelijk werk van maken”, belooft Cor. „D'r af kun je gemakkelijk. Moeder heeft je immers broodnodig.” Coba is er ontroerd van.

„Ik weet niet in wat voor wereld ik vandaag leef”, zegt ze ze met stokkende stem. „'t Is de ene verrassing na de andere!”

„Wat had je dan nog meer, moeder? Heeft Berend Klunder je een paar briefjes van honderd in de handen gestopt?” grapt Cor.

„Nee, m'n knecht. 't is nog veel en veel groter wonder. Je zult ervan ophoren! Je vader” — Coba pauzeert even om de spanning te vermeerderen, „Je vader stuurt me om te zeggen, dat je weer bij hem te werk kunt komen!”

„He? Wat? Watblief?” Cors verbazing kent geen grenzen.

„Dat nooit!” wil hij meteen afketsen. Doch dan voelt hij het aandoenlijk, schroomvallig verlangen waarmee zijn moeder hem als 't ware omspint en hij wordt week als was.

„As ik 't doe, doe ik 't enkel om jou, moeder!” Tante Ma sterkt hem in dit voornemen met aanmoedigende, goedkeurende hoofdgebaren. Oma laat een misnoegd gemompel horen van „die jongen mocht wel niet goed wijs wezen, eerst verstoten en dan weer aanhalen, als je om hulp begaan bent, dat rooit nergens op.”

Maar als Coba er de nadruk op legt, dat Cors naam als nederig volgelving van Christus op 't spel staat, dan keert ze als een blad aan de boom om.

„Dan houdt alles op. Dan is 't je plicht, m'n knecht.” Zo keert Cor na jarenlange verbanning naar huis terug.

HOOFDSTUK XVII

De aardappelen dampen al een paar minuten in de schaal, de lawaaisaus verkookt op het komfoor en nog is Cor er niet. Dat is anders niets, maar ze eten vandaag sla. Dan moeten de aardappelen goed heet zijn, anders is er geen smaak nog heerlijkheid meer aan. 't Is goed, dat het juni is. Dan koelt alles niet zo gauw af. Toch dekt Coba de schaal dicht met haar eigen bord. „Waar blijft die jongen toch?” pruttelt ze. Niemand geeft haar antwoord. Berend in de bedstee niet want wat maakt het hem uit, hoelang 't nog duurt voor ze eten kunnen? Hij heeft nooit honger. Ook Femmie geeft geen asem. Het was immers maar een vraag in 't algemeen! Dat doet ze alleen, als 't woord rechtstreeks tot haar wordt gericht en dus niet anders kan. Meestal trekt ze zich terug in een kerker van ondoorgrondelijke stilzwijgendheid waar ze een enkele keer, als 't haar tot stikkens toe benauwt, uitbreekt. Ze vervalt dan in een ander uiterste, dat nog meer enerverend werkt op haar omgeving dan haar afgezonderde houding. Dan hangt het hele huis in touwen, ze lacht onbedaarlijk luid om alles en om niets. Ze fluit en zingt, doch brengt geen enkele deun ten einde. Het is een vertwijfeld proberen om vrolijk te zijn. Er spreekt duidelijk uit een triest verlangen om aan een vals gestemde ziel wel-luidende tonen te ontlokken. Ze wil haar levensplan weer overschakelen naar de majeure, maar de mineur blijft de boventoon houden. Tenslotte geeft ze op en zinkt weer weg dieper dan ooit in de mistsferen der depressie. Zo is 't vanmorgen ook gegaan. Toen ze haar bed afhaalde, galmde ze: „Wie gaat mee, gaat mee over zee!” Door het open raam werd het geluid van haar stem ver weggedragen over de landen. De mannen en jongens die daar werkten vingen het op en hoonden onder elkaar: „Hoor! Die Mofsegriet heeft nog schik ook!” Zij heeft toen verder geen aanstoot meer gegeven, want met één versje scheen haar hele repertoire al uitgeput. Ze floot nog even een klein gedeelte van een mars en brak af, legde het hoofd tegen 't raamkozijn en schreide hete tranen. Maar toen haar moeder ongemerkt boven kwam en haar zo verdrietig ziende, vroeg: „Scheelt er wat aan, Femmie?” keerde ze zich brusk om en grauwde: „Wel nee 't, ik ben zo best als wat!” Ze heeft zich gauw weer in haar mantel van ongenaakbaarheid gehuld en is er de hele morgen niet weer uit te voorschijn gekomen. Ze zorgde, dat ze aan 't werk bleef. Haar koffie dronk ze staande op. Ze boende en waste en plaste of ze daar alle vuil mee uit de wereld wou helpen. Ze gunde zichzelf geen ogenblik rust. Haar moeder heeft zich al in afwachting achter de tafel gezet, dan dribbelt zij nog rond. Ze is veel te ongedurig om daar vis à vis met haar moeder te zitten. Daarom verzint zij nog een karweitje. De planten moeten nog water hebben. Ze knipt er om het langer te laten duren, zorgvuldig de uitgebloeide bloemen en dorre blaadjes af. Als dat gebeurd is, gaat ze louter om wat te doen te hebben de sla nog wat fijner hakken.

„Laat maar kind! 't Is zo mooi genôg!” zegt Coba, die slecht tegen zo'n voelbare onrust om zich heen kan.

„Ook al weer goed!” Femmie drement naar het raam.

„Daar komt ie!” meldt ze een ogenblik daarna.

„Gelukkig. Dan kunnen we beginnen”, meent Coba en zo vlak er bovenop tegen Cor: „Jongewat ben je toch verschrikkelijk laat. Hoe komt dat toch?”

„Dat zal ik je zeggen, moeder!” Cor duikt onderdehand met zijn hoofd onder de kraan, en vertelt al proestend en snuivend: „Ik hoorde van de lui op het land, dat de Geallieerden vanmorgen een inval gedaan hebben in Noord-Frankrijk. 'k Had er geen rust van in mijn lijf. Ik moest er eerst meer van weten. Toen ben ik als de drommel nog eefies naar Stijn gefietst. Daar heb ik naar radio Oranje geluisterd. Het was een pracht verslag van een ooggetuige. 't Moet een bar mooi gezicht geweest zijn. Al die schepen en daar die vliegtuigen boven!” Cor is één en al enthousiasme. Hij sleept Coba helemaal mee.

„No jong, no jong!” ontzet ze zich hoofdwiegend, „is het dan eindelijk zover?”

„Nou en wat voor wonders verwacht je daar nou van?” probeert de knorrige stem van Berend Klunder een domper op al die uitbundigheid te zetten.

„Nou moet je 't een beetje maken”, roept Cor verontwaardigd uit. Met de handdoek in de hand komt hij naar de bedstee. „Wat ik daar van verwacht? Alles, man, alles! Bevrijding! Ook voor ons!”

Klunder zet een gezicht zo zuur of Cor hem de azijn bij 't maatje naar binnen goot.

„Wat zeur je toch van bevrijding? Zullen wij daar zoveel beter van worden? Praat op zolder!”

't is goed, dat Cor het uitgeteerde gelaat van zijn stiefvader vlak voor zijn ogen heeft. het bewaart hem voor de ergste vorm van verbittering en 't maakt dat hij zich zachter uitdrukt dan hij in andere omstandigheden zou gedaan hebben.

„'k zou zeggen 't wordt er altijd beter van. Beroerder als 't nou is, kan 't dunkt me niet. We mogen toch niet alleen rekening houden met onszelf? We moeten toch ook denken aan al die bedrijven, die finaal tegen de vlakke liggen, aan al die mensen die gemarteld worden in concentratiekampen en gevangenis.

„Zull'n die 't zwaarder 'ebb'n as ik?” vraagt Berend Klunder, zonder te verbloemen, hoe grenzenloos egoïstisch hij is. Coba is er ook bij komen staan. Zij antwoordt voor Cor.

„Misschien niet, vader, maar daar is toch een groot verschil in. 't Wordt jou van geen mensen aangedaan en hun wel. Je mag liever in de handen van een barmhartig God vallen dan in de handen van je vijanden” Klunder wordt stil.

„Ga maar et'n!” zegt ie dan, alsof hij er nu maar liever niet van horen wil.

De anderen schikken zich aan tafel. Na 't bidden, als ieder zich heeft opgeschept en ze zullen beginnen, wrijft Cor zich verkneuterend in de handen: „Nou zullen we dat smerige zoodje moffen uit die bunkers ook wel er gauw kwijt-raken. Die zullen nou wel meer naar 't Zuiden trekken dacht ik”

„Die kans maken we!” stemt Coba toe. Ze wisselen een blik van verstandhouding, moeder en zoon. Ze denken allebei hetzelfde. „Wat zal dat lekker ruim wezen”. Met 't oog op Femmie. Ze letten expres niet te veel op haar en praten onbevengend verder. Zodoende ontgaat het hui, dat Femmie haar vork na die opmerking van Cor een ogenblik neerlegt en dan weer met bevende vingers opneemt. Een schrikschok is door al haar leden gevaren. En dan — o dan beweegt er plotseling heel even iets achter haar hart. Angst propt het meisje, 'n kind eigenlijk nog, in de keel. O, wat was dat? Dat heeft ze nog nooit eerder gevoeld. Uitwendig rustig, maar innerlijk verteerd van vrees, wacht ze, of zich dat wondere geheimzinnige zwakke, maar toch duidelijk merkbaar klopje binnen in haar ook zal herhalen. Ze gaat recht-op zitten, ze ademt diep. Nee, gelukkig! Schuw gaan haar ogen van haar bord naar haar moeder, naar Cor! Hebben ze wat gemerkt? Nee, ook van die zijde geen gevaar. Moeder heeft al haar aandacht bij Cor. Hij kon er zelf wel bij vertegenwoordigd geweest zijn, zo levendig beschrijft hij het moment, waarop 't de troepen der geallieerden gelukkte, voet aan wal te zetten op Frankrijks bodem.

„Vanavond ga ik weer luisteren, ik moet 't, als 't even kan, een beetje bijhouden!” besluit hij. Moeder zendt hem een waarschuwende blik toe. „Zoiets moet je niet zo uitbazuinen” zegt ze. Cor lacht een harde schampere lach, die niet bij hem past.

„Jij zult me niet aanbrenge, wel zus?” Hij leeft met Femmie, vanwege haar onvaderlandslievende vrijages, op gespannen voet. Zijn invloed op haar, waar Coba zo vurig op hoopte, bleek nihil. Wel is zij geen werkster meer in 't officiersverblijf, maar de kleine luitenant heeft daarom nog niet afgedaan. De vlammen slaan Femmie uit op zijn wantrouwende vraag, haar ogen bliksemen.

„Waar zie jij me eigenlijk voor aan? Mispunt!” Cor haalt zijn schouders hoog op en trekt zijn mondhoeken naar beneden.

„Weet ik, wat jij die Mof allemaal aan z'n neus hangt! Ik heb nou eenmaal een kijkje op mensen die heulen met de vijand” Femmie vliegt op, wit van drift. Ze stampvoet en stottert: „Je liegt 't. Ik heb nog nooit een verkeerd woord over wie dan ook tegen 'm gezegd. En als ik 't deed, dan hinderde het nog niks, want hij luistert zelf ook naar de Engelse zender en hij moet niets van Hitler en zijn kliek hebben!” Haar stem is hees van ingehouden tranen. Coba legt haar hand kalmerend op haar arm.

„Dat moet je Cor zo kwalijk niet nemen m'n kind. Dat hoeft dadelijk geen verraad te wezen, maar je kon het je toch ontvallen laten zonder erg. En wij kunnen niet ruiken, hoe die vrind van jou er tegenover staat. 't Kon evengoed een dikke nazi wezen”.

(wordt vervolgd)

• Vervolg van pag. 3

niet meepraten over de beginselen van het GPV, maar hier bij ons wordt niet naar kerkelijke richting gevraagd, hier bij ons hebben we niet de bedoeling over die principiële richtlijnen te gaan praten, maar hier zijn we bij elkaar, om in elk geval de kandidatenlijst van het GPV te steunen en misschien, „bij voorkomende gelegenheden”, ook wel te spreken over praktisch-politieke standpunten.

En op die manier bieden wij u een politiek onderdak. Dat zeggen de heren zelf. Wij vinden dat het wel echt een afdak is.

ALS ik mij om des gewetens wille gedwongen wist, de A.R.P. een scheidbrief te geven, dan zou ik de banner ontplooiën van een eigen politieke partij, met een zo goed en zo duidelijk mogelijk eigen program. En ik zou mondig leden proberen te werven, die ten opzichte van het gehele program en beleid dezelfde medezeggenschap zouden hebben als de oprichters zelf. En ik zou niet met een insigne gaan lopen van een andere partij, met weglating van namen, al stond de „bekende GPV-burcht” er ook op.

Trouwens, de „bekende GPV-burcht” met of zonder letters is niet de burcht, waarvan in Psalm 31 wordt gesproken. Want Psalm 31 is een gebed, een gebed uit diepe nood en als alles hier breekt en wegvalt, dan blijft alleen over, dat de Here onze steenrots is en onze burcht.

De heren van het NEV zullen zeggen: dat weten wij óók wel, de „bekende GPV-burcht” waarmee wij op pad gaan — gouden burcht in oranje rand — is niet de burcht uit Psalm 31. Het is alleen maar een symbool van ons vertrouwen op het sterke kasteel uit dat gebed in nood.

Maar ik vrees, da' hier toch te haastig en te lichtvaardig vereenzelvingen plaats hebben, van God en onze zaak.

Er is toch wel reden tot die vrees. Het slot van de opwekking, om zich bij het NEV aan te sluiten, luidt aldus: „We beloven u geen gouden bergruggen. Wél de bergen, die vrede zullen dragen en de heuvels het heilig recht in Gods komend Koninkrijk”.

Dat is uit psalm 72, te allen tijde verstaan als een Messiaanse psalm.. De Heilige Geest profeteert van het komende vredesrijk.

Het NEV neemt die profetie in eigen handen en belooft die bergen, die vrede zullen dragen, aan degenen, die zich aansluiten bij het NEV.

Dit gaat wel heel ver. En het is iets anders dan de psalm, die we zo vaak op deputaten vergaderingen zongen:

Wij steken 't hoofd omhoog, en zullen de eerkroon dragen,

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen.

Wij hebben niet de bevoegdheid, het Rijk te beloven., waarvan de H. Geest in psalm 72 profeteert. Het komt, ook zonder ons. Het komt en stort zich naar Gods beloften, als een vloed van genade over ons heen.

En als het Petrus opeens te machtig wordt, de Heer bij hem in zijn nietig schip, en zo'n vangst, dan zegt hij: Here, ga uit van mij, want ik ben een zondig mens.

Zo spreekt de christelijke ootmoed.

NASCHRIFT

In het bovenstaande is de verhouding tussen N.E.V. en G.P.V. aan een nadere beschouwing onderworpen. Het N.E.V. zet zich bijzonder af tegen de A.R.P.

Hoe dit gebeurt en met welk recht, daar komen wij nader op terug.

Was het op het Binnenhof op de derde dinsdag in september ook niet helemaal stil, buiten het Binnenhof schijnen de moeilijkheden met provocerende jongelieden, al dan niet in het wit gekleed, toch nog groter. Wie gedacht zou hebben dat de obstinate jeugd de laatste tijd blijken van afkoeling had gegeven, heeft juist gedacht. Echter deed zich de laatste tijd een ander aspect voor.

De Beierse radio heeft gemeend haar televisieuitzendingen te moeten larderen met provorellen, waarom zij een filmploeg naar de hoofdstad zond met zekere kans op succes. Die omroep in dat Beieren heeft namelijk de provo's betaald voor hun filmpoptreden, waarbij zij de binnenstad van Amsterdam maar als decor op de koop „toenam”. Wie provocerend optreedt met behulp van provo's schendt wel het gastrecht, indien hij of zij tenminste een vreemde buitenlandse nationaliteit bezit. Dat het „uitgerekend” Duitsers moeten zijn die hier de orde komen verstoren door ordeverstoorders te betalen is toch wel een staaltje van Duitse psychologie, dat alleen door Beierse breinen kan worden uitgevonden.

Het toppunt is nog dat de cineast, die de provotafereën draaide medewerking van de stadsregering heeft willen hebben!

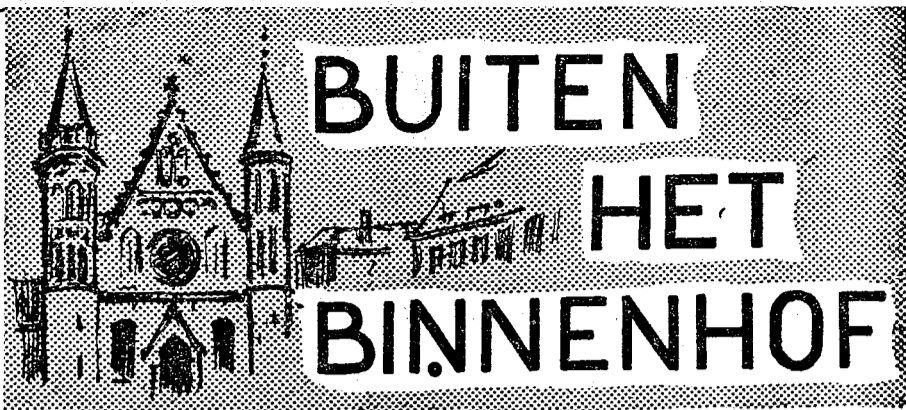
Het riekt allemaal naar de Bierkelder (welke Bräu dan ook) dat instituut, waar voeger ook al eens provocerende gedachten geopperd zijn.

Dat van de zijde van de filmers nog kritiek geleverd wordt op de wijze waarop de politie van Amsterdam tracht de orde te handhaven en ook weet te handhaven, loopt helemaal de spuigaten uit.

Nu kan men wel zeggen dat er een andere generatie in Duitsland leeft dan die, welke de in Beieren geboren heidense ideeën achternagehold heeft, er komen in Duitsland, althans in dat deel waar zulks controleerbaar is, nog te veel toestanden voor, welke erop wijzen dat velen daar nog niets geleerd en nog niets afgeleerd hebben.

In een stuk, dat aan deze beschouwing, enige tijd geleden, voorafging, hebben wij de moraal van het hedendaagse Brittannië niet verdedigd. De lezer zal zich dat herinneren. Dat ontevreden arbeiders met bijbels naar het hoofd van de eerste minister gooien, vatten wij volstrekt niet op als een typisch Britse christelijke levenshouding. Dat de BBC provo's uit Nederland op het t.v.-scherm, althans voor het scherm heeft ontvangen vonden wij een te hoge waardering voor deze uitdragers van witte gedachten. Wat echter de Beierse Radio deed is in één woord, in een Duits woord „frech”. „Frech wie Oskar”, brutaal als de beul.

Dat de burgemeester van Amsterdam heeft geprotesteerd tegen dit Duitse, zogenaamde culturele optreden, is begrijpelijk. Dat van Duitse zijde, zij het dan bij monde van een Amerikaan, een „es ist nicht wahr” klonk, was

te verwachten. Het enige wat te verwachten was. Want wij verwachten niet zoveel van die zijde.

Van bevriende zijde hebben wij gehoord dat de serieuze provo's zich met dusdanige op ongezonde nieuwsgierigheid gebaseerde en kunstmatig opgezette rellen niet bezighouden.

„Je moet met de provo's praten” is ook zo nu en dan een opmerking van die zijde.

Ach, zolang zij een klap willen riskeren door ordeverstoring op te treden, moeten zij dat zelf weten. Maar als ze gaan meespelen in een stukje Duitse „Kultur”, waarvoor zij nog betaald worden, onder het mom van „zo gaa' het nu in Amsterdam toe” valt er met die, die dat gedaan hebben niet zoveel meer te praten. Dat praten overigens weinig zin kan hebben, hebben wij ervaren met die toenaderingspoging van een Evangelist. Het televisiescherm heeft dat toen wel duidelijk gemaakt.

Misschien moeten wij nu weer eens met de Duitsers gaan praten, ook al weer vanwege de nieuwe generatie. Zodra de oudere generatie niets meer te zeggen heeft, letterlijk en figuurlijk niet, gaat het met elke volgende generatie er droef uitzien.

Dat alles mag, is niet waar, dat alles kan, is ook niet waar. Er valt voor een Beierse Omroep nog zoveel te filmen in eigen land, dat provocerend kan werken, misschien nog wel op eigen volksgenoten, dat het uitsturen van filmploegen naar de hoofdstad van Nederland in het geheel niet noodzakelijk is. Wij menen te weten dat er culturele banden bestaan tussen Nederland en Duitsland, minister Vrolijk zal daarvan wel meer weten.

Een culturele band is echter van hoger orde dan een aangestoken veter. Want die riekt naar alle kanten.

William Spaans

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880) 2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

RADIO BECKER

ZEIST - TEL. 03404 - 13511

Na 7 uur 12333

HET ADRES

voor zenders, richtingzoekers en echoloden

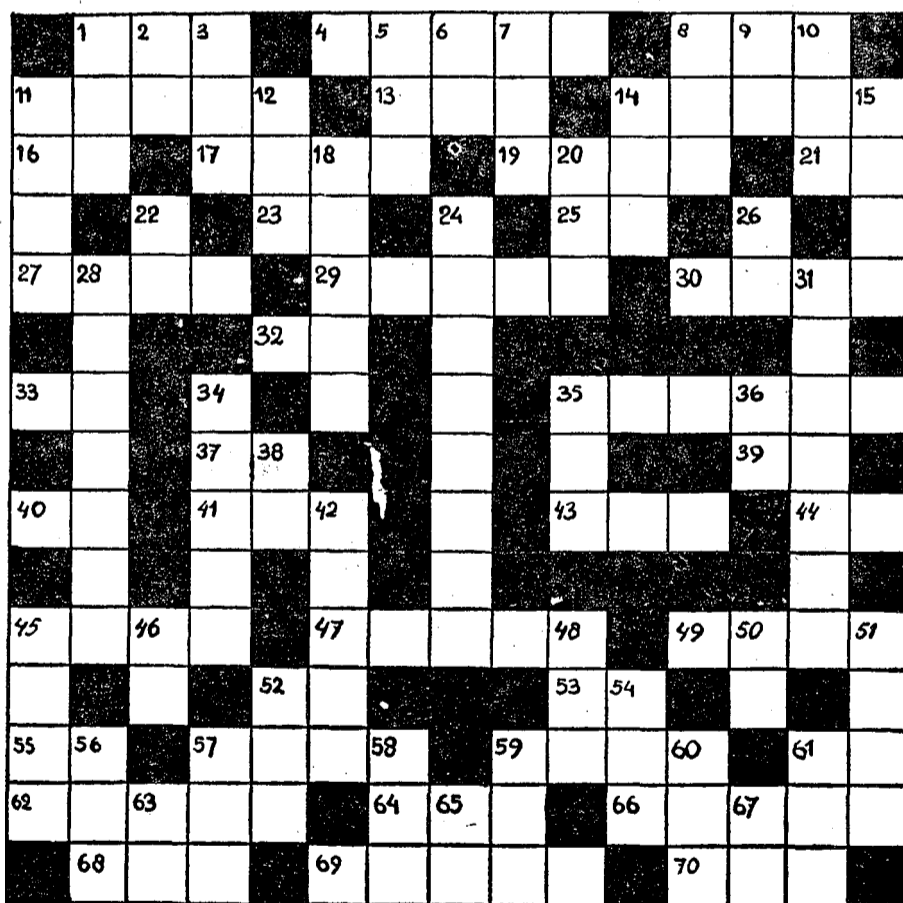
PUZZEL

Horizontaal:

1. Reeks; 4. Oververzadigd van genot; 8. Gewicht; 11. Wapen; 13. Boom; 14. Indruk, kenteken; 16. Voegwoord 17. Gebloemde katoenstof; 19. Deel van de kolenkachel; 21. Pers.vnmw. (letterkeer); 23. Muzieknoot; 25. Kade; 27. Roeispaan; 29. Joods godsdienstleraar; 30. Omlijsting; 32. Rondhout; 33. Oude lengtemaat; 35. Langer worden; 37. Boom; 39. Bijna 69 cm; 40. Spil; 41. Verdragingsmiddel; 43. Zon (Engels); 44. Reeds; 45. Aardsoort; 47. Graan; 49. Tijding; 52. Gewicht (letterkeer); 53. Stad uit de oudheid; 55. Kilowatt; 57. Linnenzak; 59. Duitse stad; 61. Burgerlijk Wetboek; 62. Gebogen zwaard; 64. Gehoororgaan; 66. Kleurling in West Indië; 68. Branie; 69. Verkoop, debiet; 70. Miel.

Vertikaal

1. Potsenmaker (letterkeer); 2. Voorzetsel; 3. Noodsein; 5. Iris; 6. En andere (letterkeer); 7. Schop; 8. Familielid; 9. Windrichting; 10. Kledingstuk; 11. Wending; 12. Uitgeholde ruimte 'n muur; 14. Groente; 15. Roeispaan; 18.

- Dwingeland; 20. Houten sneeuwschaats; 22. Muzieknoot; 24. Slachthuis; 26. Bergplaats; 28. Zinsbegoocheling; 31. Arend; 34. Vogel (letterkeer); 35. Onderricht; 36. Pers.vnmw. 38. Boom (letterkeer); 42. Geurige koffie; 45. Lâuw, onverschillig; 46. Bijwoord; 4. Gril; 50. Slee; 52. Bitter vocht; 54. Zie 41 hor.; 56. Waterkant; 57. Witlinnen borstlapje; 58. Groente; 59. Oppervlaktemaat; 60. Gemalen eikenschors (letterkeer); 61. Verfrissing; 63. Getij (letterkeer); 65. Windrichting (letterkeer); 67. Bergplaats.

Oplossing puzzel van 1 oktober 1966

- Horizontaal: 1. rumoer; 4. sabbat; 8. se; 9. me; 11. ab; 12. ap; 14. term; 17.

- reden; 20. bede; 22. een; 24. sem; 25. mol; 26. paletot; 28. berries; 30. ma; 31. mn; 32. ar; 33. dor; 34. ra; 35. Sl; 36. do; 37. bb; 39. t.n.o.; 42. ore; 43. re; 44. as; 45. es; 47. epaulet; 49. emment; 52. rit; 53. iel; 55. lol; 56. aken; 58. berst; 60. om; 62. nu; 63. nu; 64. om; 66. es; 67. rottan; 68. sneven.

- Vertikaal: 2. om; 3. eer; 5. aan; 6. b.b.; 7. tad; 8. stop; 10. ede; 13. pees; 15. rel; 16. mee; 18. est; 19. embargo; 20. bar; 21. eli; 23. nt; 25 mr; 27. aanloop; 29. enteren; 30. ma; 33. dotatie; 37. bruin; 38. belt; 40. N.S.; 41. veil; 46. snot; 47. elan; 48. are; 49. els; 50. els; 51. tors; 54. ere; 57. kar; 58. bua; 59. ton; 61. een; 63. nt; 65. ml.

Openbaar optreden van de partij

A C H T E R P A G I N A

PUBLIEKE ZAKEN moeten publiek behandeld worden. Gelukkig is dat ook in het algemeen in ons land het geval. Vooral op het gebied van de politiek is een grote mate van openbaarheid van het grootste belang. In de politiek gaat het om het vormgeven aan onze samenleving. Die vormgeving vindt voor een belangrijk deel plaats via de politieke partijen. Het is goed te beseffen, dat die vormgeving niet alleen voor de leden van belang is, maar voor alle burgers.

Overigens zou men zich op het standpunt kunnen stellen, dat de interne organisatie van de partijen, de interne werkwijze, de interne gang van zaken, een zaak is welke uitsluitend voor de leden van die partijen van belang is en dat niet-leden als buitenstaanders zouden zijn te beschouwen, die daarmee niets te maken hebben.

Dit lijkt ons echter toch geen juist standpunt. Akkoord, ook een partij mag wel enige privacy hebben, maar in grote lijnen is het toch goed, dat het Nederlandse volk ook van het interne gebeuren globaal op de hoogte is. Het mag weten hoe zijn partijen zich opstellen en opereren.

Partij Convent

Het is dan ook een goede zaak, dat onze partij twee keer per jaar als regel in het openbaar vergaderingen van het Partij Convent belegt en, statutair eenmaal per vier jaar, maar feitelijk eenmaal per twee jaar een Deputatenvergadering belegt. Pers, radio en televisie worden op zeer ruime schaal uitgenodigd en zijn ook feitelijk steeds vertegenwoordigd.

Op die vergaderingen van het Partij Convent en de Deputatenvergaderingen worden niet alleen redevoeringen gehouden en politieke uitspraken gedaan, maar worden tevens de interne zaken besproken, ook de financiële positie.

Op het voorjaars-Partij Convent komen de jaarverslagen van het Centraal Comité, de Arjos en de dr. A. Kuypers- stichting aan de orde. Tevens wordt dan het beleid van de fracties besproken „tot welk doel de voorzitter van de Tweede Kamerfractie uitgenodigd wordt ter vergadering een overzicht te geven van de verrichte werkzaamheden in het afgelopen jaar”. Praktijk is, dat de fractievoorzitter zich dan beperkt tot de meest belangrijke politieke aangelegenheden, waarop zich ook de discussie toespitst. Een globaal overzicht van de parlemen-

taire werkzaamheden wordt afgedrukt in het jaarverslag van de partij.

Zaterdag, 15 oktober 1966

Op zaterdag 15 oktober a.s. vindt weer een *najaars*-vergadering van het Partij Convent plaats. Deze week hebben de (adviserende) leden en gasten van het Partij Convent de agenda ontvangen.

Naast de opening en de openingsrede van de voorzitter van het Centraal Comité, dr. W. P. Berghuis, vermeldt de agenda onder meer de behandeling van het financieel verslag 1965 van het Centraal Comité, de ARJOS en de dr. A. Kuypers- stichting, alsmede de behandeling van de begroting 1967 van het Centraal Comité, de ARJOS en de dr. A. Kuypers- stichting. De morgenvergadering vangt aan te 11.00 uur. Tijdens de middagvergadering, welke, te ±14.00 aanvangt, zal het woord gevoerd worden door Zijne Excellentie dr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen, terwijl er tevens gelegenheid tot discussie zal zijn. Tijdens deze vergadering zal ook afscheid worden genomen van mr. W. R. van der Sluis als secretaris van het Centraal Comité.

Aangezien het een openbare vergadering is zijn belangstellenden harte-

lijk welkom. In verband met de plaatsruimte dient men echter een toegangsbewijs aan te vragen bij het partijsecretariaat, dr. Kuypers- straat 3 te 's-Gravenhage.

Program van Actie

ZATERDAG 1 oktober jl. heeft het Centraal Comité voor de tweede maal in het pas begonnen seizoen vergaderd. Naast allerlei andere belangrijke punten, was de behandeling van het ontwerp-Program van Actie voor de periode 1967-1971 ditmaal het omvangrijkste agendapunt. Deze week is het ontwerp-program aan alle kiesverenigingen en Kamercentrales ter behandeling toegezonden.

De kiesverenigingen zijn nu tot 10 november in de gelegenheid eventuele amendementen op het ontwerp te formuleren. De amendementen der kiesverenigingen dienen uiterlijk 10 november a.s. ontvangen te zijn bij de Kamercentrales (dus niet bij het Centraal Comité). Gehoopt wordt en verwacht mag worden, dat de kiesverenigingen zich met het toegezonden ontwerp zullen bezig houden.

Tot 3 december hebben de Kamercentrales de gelegenheid om te vergaderen en te beraadslagen over de door de kiesverenigingen in hun werkgebied ingediende amendementen. De Kamercentrale beslist welke amendementen door haar worden overgenomen om als amendementen van de Kamercentrale doorgezonden te worden aan het Centraal Comité. De Kamercentrale coördineert tevens de ingediende amendementen, welke op één onderwerp betrekking hebben. Daarnaast is de Kamercentrale bevoegd ook zelfstandig amendementen op het ontwerp bij het Centraal Comité in te dienen. De Kamercentrale zendt de amendementen toe aan het partijsecretariaat, waar zij uiterlijk woensdag 7 december ontvangen moeten zijn.

Groslijst

BTREFFENDE de groslijst voor de Tweede Kamerverkiezingen 1967

herhalen wij nog eens, dat de kiesverenigingen tot uiterlijk maandag 24 oktober a.s. in de gelegenheid zijn schriftelijk de namen van ten hoogste tien personen, die zij op de groslijst geplaatst wensen te zien, in te zenden aan het bureau van het Centraal Comité. Hierbij blijven de namen van de zittende A.R. Tweede Kamerleden buiten beschouwing. Dit is bepaald in artikel 3 van het reglement kandidaatstelling. Deze Kamerleden worden, indien er geen verhindering bestaat ten aanzien van een nieuwe kandidatuur, geacht op de groslijst voor te komen. Hetzelfde geldt de A.R. bewindslieden. De namen van personen, die tien of meer keren door de kiesverenigingen zijn genoemd, worden door het partijsecretariaat in alfabetische volgorde op de groslijst geplaatst.

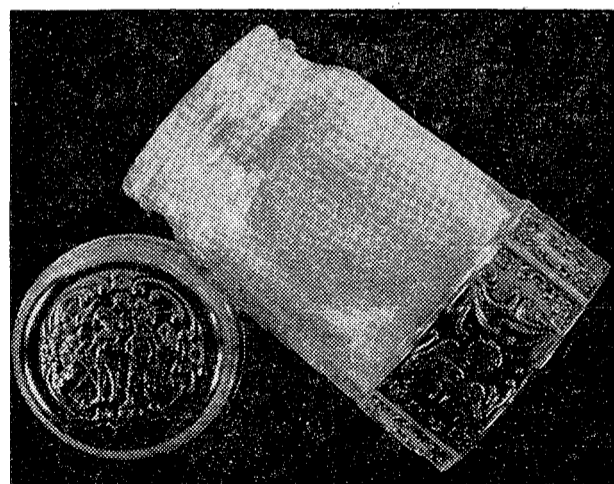
Later in het seizoen krijgen de kiesverenigingen de gelegenheid om per stembiljet de kandidatenlijst, zoals deze er naar hun opvatting uit moet zien, vast te stellen, en wel aan de hand van de groslijst en een advieslijst, welke door het Centraal Comité aan de kiesverenigingen zullen worden toegezonden.

Het beste

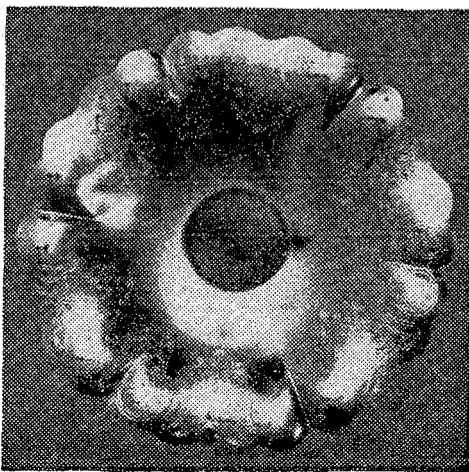
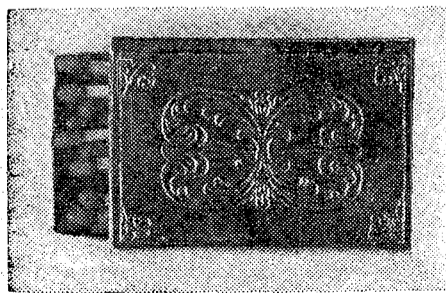
WIJ zijn bezig in een drukke periode van het werkseizoen van onze partij. Wij proberen met al dit werk uiteindelijk een goede vormgeving van onze samenleving te bevorderen, gelet op de Bijbelse boodschap voor een leven in dienst van God ten dienste van de naaste. Dat gaat niet elk ogenblik langs gebaande wegen, waarop wij ons gemakkelijk zonder moeite kunnen voortbewegen.

Maar laten wij met moed en wijsheid, met bescheidenheid en doorzettingsvermogen proberen het beste te doen wat wij kunnen, ieder in zijn positie en ieder op zijn wijze, niet in de eerste plaats voor onszelf maar voor de ander.

Widex.

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Briev opener 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

OP DE MAN AF, ...

zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,- per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting.
Dr. Kuypers- straat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

RAAR

De brief van de minister-president aan de Tweede Kamer over het wetsontwerp inzake het inkomen der Koningin is om tweeërlei redenen een vreemd geval.

In de eerste plaats omdat de regering aan de Raad van State opnieuw advies vraagt. Opnieuw: want het is een wettelijke plicht dat deze Raad gehoord wordt alvorens een wetsontwerp kan worden ingediend.

In de tweede plaats is het vreemd dat de premier de Kamer laat weten: maak met dit wetsontwerp maar geen haast. Op dit laatste punt is het Kabinet blijkbaar van gedachten veranderd. Maar er is blijkbaar méér veranderd. Tot nu toe wachtte een Kabinet de reactie van de Kamer op een ingediend wetsvoorstel af. Die reactie komt gewoonlijk in het Voorlopig Verslag. Dat is ook juist. Ditmaal heeft de regering dit stuk zelfs niet afgewacht, zelfs niet de instelling door de Kamer van een speciale commissie voor dit ontwerp.

Gelet op - vooral - de geluiden uit de PvdA over dit wetsvoorstel, wordt door de brief de indruk gewekt dat dit wetsvoorstel niet zozeer bij de Kamer alswel bij de publieke opinie (in het algemeen) en bij de P.v.d.A. (in het bijzonder) was ingediend.

Raar, maar - blijkbaar - waar!

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

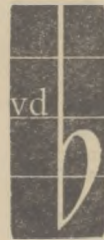
Een gedeelte van de regeringstafel tijdens de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer. Het kabinet had naast instemming ook heel wat kritiek te verduren. De rede van de heer Roolvink vindt u volledig afgedrukt op de pagina's 6, 7, 8 en 9. Op de verdere debatten en het antwoord van de regering komen wij nog terug.

DEZE WEEK

- Brieven van lezers (pag. 2).
- Afscheid van dr. Meulink (pag. 2).
- Discussie met N.E.V. (pag. 3).
- Radiocauserie van mr. W. de Kwaadsteniet (pag. 4).
- Arjos studie-conferentie (pag. 4).
- Tweede Kamer (pag. 5).
- Rede van B. Roolvink (pag.'s 6, 7, 8 en 9).

KIJK EN LUISTER . . .

op woensdag 19 oktober a.s. naar onze televisie-uitzending. Spreker: mr. B. W. Biesheuvel, Minister van Landbouw en Visserij, en Vice-Minister-President. De uitzending vindt plaats van 20.20 - 20.30 uur via Nederland 1.

Elektronische klavierinstrumenten

Keuze uit meer dan 10 fabrieken waaronder Philicorda, National, Solina, Eminent, Ri-ha, Thomas, Parie, Lipp en Hammond.
R. VAN DEN BURG n.v.
PIANO- & ORGELHANDEL
Arnhemsestraat 8, Amersfoort.
Tel. 13877 (03490)
Levering franco huis Nederland.
Service en onderhoud door het gehele land.

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

• De leugen voor waarheid

M. d. R.,
Ik verwonder mij er telkens weer over hoe gemakkelijk de z.g. publieke opinie beïnvloed kan worden en hoe lichtvaardig de massa een leugen voor waarheid gaat houden als men maar lang genoeg volhoudt steeds hetzelfde te betogen.

Toen Hitler en z'n medewerkers lang genoeg hadden betoogd dat alle maatschappelijke ellende in de wereld veroorzaakt werd door de joden, geloofden praktisch alle Duitsers het.

Nadat in Nederland enige jaren van de daken der huizen is verkondigd dat de Z.A.-politiek een ramp voor de Bantoe's betekend, slaagt zelfs een Bantoe-predikant, die het tegendeel beweert, er niet in de massa van het tegendeel te overtuigen. Nadat in Nederland vanaf de Tweede Wereldoorlog de huurders van vooroorlogse woningen het begrip is bijgebracht dat het normaal is een huurprijs te betalen waarvan de verhuurder de woningen niet kan onderhouden, als hij zelf ook nog in leven wil blijven, vindt iedere huurder dat hij (de huurder) desondanks toch een fatsoenlijk burger is.

U ziet, M. de R., als men een leugen maar steeds weer verkondigd, dat de publieke opinie (de compacte massa zou Ipsen zeggen) de leugen voor waarheid gaat houden.

Met dank voor de plaatsing,
H. Vlaardingerbroek
Den Haag.

• Vroeger en nu

Geachte heer,
In Nederlandse Gedachten van 8 oktober no. 40 komt een vraaggesprek voor van u met staatssecretaris Mr. J. H. Groseide, waarin u als laatste vraag stelt: Ik zou mij in onze partij niet meer een leider kunnen voorstellen als Kuyper en Colijn, die weinig tegenspraak duldden. Het is in zekere zin geen vraag, maar een opmerking. Nu ben ik bijna 81 jaar en heb beide heren meegemaakt, van ongeveer 1903 met Kuyper en later met Colijn. Nu heb ik veel met jongelui toen de leiding van Dr. Kuyper tot ongeveer een jaar vóór zijn overlijden 8 november 1920 meegemaakt. Leest u eerst nog eens na wat Prof. Anne Anema in het denkboek Dr. A. Kuyper schreef „Stemmen des Tijds” blz. 88 en als u tijd hebt lees dan eens rustig het hele boek na. Zijn er tegenwoordig leiders van „onze mensen” die gewaarschuwd worden door hun naasten om niet 's avonds de deur uit te gaan omdat hun leven bedreigd werd, zoals de dienstbode van Dr. Kuyper hem waarschuwde toen hij nog op de Prins Hendrikkade woonde? Kunt u voelen wat het is, als Dr. K. weer in sept./okt. begon in „De Standaard” te schrijven dat jongeren en ouderen zich verzadigden aan zijn driestarren en hoofdpartikelen? Ik heb het een eer voor mij gevonden tweemaal een antwoord op een vraag van hem persoonlijk te hebben

Wij komen bijeen...

Centrale vergaderingen

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

★ Op dinsdag 18 oktober beleggen de ARJOS en de CHJO in Amsterdam een gezamenlijke vergadering.

De plaats van samenkomst is een van de zalen van het American Hotel (ingang Marnixstraat) te Amsterdam.

Aanvang der vergadering 20.00 uur.
Drs. H. van Ruller, prot. chr. raads-lid van Amsterdam, zal spreken onder de titel „Enige gedachten over politiek nu!” Belangstellenden zijn van harte welkom.

★ Op zaterdag 22 oktober belegt de Vereniging van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders in Noord-Holland haar eerste vergadering in dit seizoen.

De plaats van samenkomst is Krasnapolsky te Amsterdam.
Aanvang der vergadering te 14.45 uur.

Na de behandeling der huishoude-

ontvangen. Als u nog jong bent weet u niet wat wij als ouderen aan herinneringen hebben aan wat hij ons meegegeven heeft in zijn geschriften. In 1907 begon hij zijn artikelenreeks in „De Heraut”, „Pro Rege”, later gevolgd door van van „De Voleinding” zijn tweedelig nadere uitleg van Anti-Revolutionaire beginselen. Hij was vóór Talma de grondlegger van de sociale wetten voor de arbeiders en in de staking van 1903 was hij veel verder dan Lohman om de spoorambtenaren pensioenen te geven. Hierover verscheen een dissertatie. Ik heb de begrafenis in 1920 meegemaakt, dat het hele verkeer in Den Haag stil lag. Psalm 89 vs. 7-8 werd met weemoed en wenend gezongen.

Neen, wij hebben nu zulke leiders niet meer. God heeft Kuyper en anderen geschonken om van jongens mannen te maken en dan is het begrijpelijk dat de mannen niet altijd aan de lijn willen lopen van hem die ze heeft leren lopen. Veel wat nu tot stand is gekomen hebben we te danken aan de weergalozen arbeid van Kuyper. Welke leider faalt niet? Idenburg noemde hem de Mozes van onze tijd toen. Hij kon met Mozes zeggen: het scheelt niet veel of het volk zal me stenigen. Ik kan blijven schrijven. Ik doe het maar niet meer.

Hoogachtend uw dn.,
T. A. Postma
Beverwijk.

• Politieke duidelijkheid

Bij de aanvang van het nieuwe seizoen - en met de verkiezingen 1967 in het vooruitzicht, gaarne nog eens een enkel woord over de regeringsswisseling van 1965 en wat daarmee verband houdt.

Als ik het goed zie, is het officiële A.R.-standpunt terzake: de liberalen hebben de crisis veroorzaakt en de keuze tussen hen en een evt. socialistische partner was principieel gezien „lood om oud ijzer”.

Er kan in eerste instantie slechts weinig, resp. geen twijfel bestaan aan de juistheid van beide aspecten dezer opvatting. (Wat het eerste betreft een zekere mede-verantwoordelijkheid voor Marijnen's blanco omroepapparaat en de daaruit voortvloeiende gevolgen, kan men ook aan de toenmalige partners van de liberalen niet ontzeggen).

Kan het tot zover juiste standpunt echter ook bogen op volledigheid? Principes - ook dat van het „lood om oud ijzer” - plegen in de praktijk te worden toegepast en al het water van de Noordzee, waarin behalve de illegale Rem nu ook de omroepkwestie a.h.w. gaat verdwijnen, wast niet af dat in de praktijk de uitgangspunten van De Quay-Marijnen (heel kort gezegd: minder overheidsuitgaven, lagere belastingen) zijn ingeruild voor de tegengestelde vertrekpunten van Cals' program, met zijn nadruk op collectieve voorzieningen.

Naar mijn mening is de tegenstelling te groot, de ruil te duidelijk dan wat wij straks te dezer zake van „lood om oud ijzer” zullen kunnen spreken.

lijke zaken zal de heer E. van Ruller te Groningen spreken over „De lijn van een christelijke politiek”.

★ Op maandag 24 oktober belegt de Centrale A.R. Kiesvereniging te Leiden haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Restaurant Van der Heijden, Breestraat 85 te Leiden.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur.

Gediscussieerd zal worden over de sociaal-economische politiek, m.n. over de vraag „Welke koers varen wij?” Het gesprek wordt ingeleid door de heren drs. J. Boersma, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, en drs. T. Spaan, lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland.

Op woensdag 19 oktober belegt de A.R. kiesvereniging Wieringermeer haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is een van de bijgebouwen van de Geref. kerk te Slootdorp.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.
Behandeling van huishoudelijke zaken.

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor - wanneer dit nodig is - ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

Nu wij als partij zijn begonnen (en m.i. terecht) om - terwille van de toekomst van ons volk - voor de nieuwe uitgangspunten te kiezen, eist toch de politieke duidelijkheid dat de oude, eertijds met de liberalen opgestelde uitgangspunten onzerzijds bij de stembus van 1967 als voor het moment door de tijd achterhaald worden gekenmerkt. (Iets dergelijks gebeurde in 1959 toch ook t.a.v. het eerder met de socialistische nagestreefde beleid?)

Dit betekent noch een afwijzen van mogelijk gerechtvaardigde kritiek op de uitvoering van het nieuwe program door het huidige kabinet in het financieel-economische vlak, noch een voortijdig positiekiezen t.a.v. een eventuele regeringsdeelneming onzerzijds in 1967. Ten aanzien van het eerste moet bij goed parlementair overleg „bijsturen” altijd mogelijk zijn. En wat het tweede betreft: wie onzer zal samenwerking met de huidige oppositie-partijen willen afwijzen, indien ook zij van harte en met inzet van werkelijk alle krachten (ook in het financiële vlak!) voor een „groeïend volk” de „beperkte ruimte” leefbaarder willen maken?

Moge de a.s. verkiezingsstrijd - gezien de achterstand op velerlei gebied in Nederland - de verschillende standpunten terzake vooral duidelijk doen uitkomen!

's-Gravenhage J. C. Vermeer

• Fidder (5)

Geachte redactie,
Behorend tot de jongere generatie „die het allemaal niet meer meegemaakt heeft en dus geen dankbaarheid kent over verworven begrippen”, wilde ik graag eens een protestje laten horen tegen het vele pagina's vullende artikel van de heer H. Fidder. Daar u zoveel „positieve” reacties mocht ontvangen over dit werkje hoop ik dat u voor een weinig evenwicht dit zult willen plaatsen.

Het artikel betreft een protest tegen het „eenzijdig” protesteren van de pro-vo's, predikanten en professoren. Vanwege de mooie alliteratie zijn de studenten, die zich gelukkig losgemaakt hebben uit de vroegere geest van speelse regentzoonnetjes en verheven tot een meer politiek zelfbewust zijn.

Deze vier groepen die we dus nu hebben zijn niet geïngedeerd met onze maatschappij uitgezonderd dan, tot ergernis van velen, van „onze belastingcenten” waar ze wel van afhankelijk zijn.

Uitgezonderd de heer van Riel van de VVD heeft, geloof ik, nog geen officieel persoon hierover gefulmineerd. Nu hebben genoemde groepen alleen anders geprotesteerd tegen zaken waarover de officiële communicatie-middelen weinig protesteren.

Voor de zaken die de heer Fidder noemt hoeft geen spandoek volgeklied te worden, want dat is zo provinciaal dat je voor aap loopt. Van mij mag de heer Fidder morgen door Amsterdam lopen met bijv. een bord: „Ik ben tegen moorden”. (Vergeet hij dan niet mijnheer Van Hall toestemming te vragen, want stel je voor dat iedereen dat nu eens ging doen). Verder heeft de heer Fidder toch ook wel zoveel realiteitszin dat hij weet dat protesteren tegen misstanden in communistiche en ontwikkelingslanden geen zin heeft. Deze landen zijn niet anders gewoon. Verder is het toch ook bekend dat die ontwikkelingslanden landen zijn die na eeuwen van westerse aanwezigheid niet toegekomen zijn aan onze westerse beschaving, doordat men dit vergeten was over te dragen.

En die westerse beschaving dat is toch die levensvorm van één burgeroorlog, twee wereldoorlogen en het bewust elimineren van bepaalde volksgroepen. Indien ons eigen kamp schoon is dan mogen wij vermanende woorden naar buiten laten klinken. We moeten dan zorgen dat er iets gebeurt met het neozasme in Duitsland, het fascisme in Portugal en Spanje, het racisme in Amerika, de oorlog in Vietnam etc. Dus allemaal landen waar we bepaalde banden mee bezitten, en die echt moeten slaan op onze protesten. Aangezien dit in ons land nog levend gemaakt moet worden, zullen deze ongebonden dit in ons land wakker moeten maken.

Mr. dr. Meulink

HET afscheid van de heer Meulink uit onze Tweede-Kamer-fractie onderstreept opnieuw de snelle wissering, die met name onze fractie in een tiental jaren volledig heeft vernieuwd. Op 6 november 1956, bij de uitbreiding van de Tweede Kamer van 100 tot 150 leden, kwam de heer Meulink evenals ondergetekende in de Kamer en tot voor korte tijd waren we getweeën in ancienniteit de oudste fractieleden geworden.

Waardoor het kwam, is ons zelf een raadsel gebleven, maar tot het laatst toe waren er personeelsleden van de Kamer, die de heer Meulink (na zeer korte tijd werd dat Jan Meulink) verwachten met ondergetekende. Er zal dan ook wel eens een kop koffie op de verkeerde rekening zijn geboekt, maar dat heeft nooit tot moeilijkheden geleid.

In de vaste commissie voor Justitie hebben we van begin af aan samengewerkt tot beider genoegen. De belangstelling van Meulink ging in het algemeen meer uit naar de actualiteit van de begrotingsbehandeling, een voorkeur, die wellicht mede werd in de hand gewerkt, doordat ondergetekende zich meer voelde aangetrokken tot wetsontwerpen op langere termijn. Een scherpe grens is dit nooit geweest en ook Meulink heeft zich b.v. bezig gehouden met de behandeling van de delen van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, zowel in de commissievergaderingen als in de plenaire zitting van de Kamer.

Er waren echter ook andere onderwerpen, die zijn belangstelling hadden. De Ambonezenkwestie, de spijtoptanten, de middenstand, Suriname en de Antillen zijn er enkele. Zijn standpuntbepaling was nooit een zuiver verstandelijke. Steeds sprak zijn gevoel mee en het is aannemelijk, dat ook daardoor de keuze van te behandelen onderwerpen mede werd bepaald, behalve dan dat ook de fractie een woordje meepraatte over de vraag wie wat zou behandelen.

Zonodig aarzde hij niet een afwijkend standpunt in te nemen, maar hij besloot daartoe nooit zonder innerlijke spanning. De fractie was er steeds van overtuigd, dat zijn beslissing door zuivere motieven werd beheerst. Hij heeft - gesteld voor de keuze - het Kamerlidmaatschap met een tikje weemoed laten varen en is Gedeputeerde van Overijssel geworden. Het ga hem wel in zijn nieuwe werkkkring. God zegene hem en zijn gezin en stelle hem ten zegen.

Th. A. Versteeg

Indien de mensen liever andere protesten horen, laten zij zich dan met 450.000 anderen verstoppen achter de Telegraaf. Geen Flex, geen Bruins Slot; heerlijk rustig.

Inmiddels, Hoogachtend,
J. B. Buyse
Goes.

• Fidder (6)

Geachte Redactie,
Het artikel van Henk Fidder over de drie pr's heeft ook mijn instemming. Direct na de lezing ervan wilde ik reeds van mijn instemming blij geven, maar het kwam er niet van.

Thans meen ik dat het goed is mij alsnog aan te sluiten bij de reacties van de vier andere lezers, om daarmee zo mogelijk aan te tonen dat de opvatting van de pr's, die zo nadrukkelijk naar voren worden gebracht door onze moderne publiciteitsmedia, niet representatief zijn voor de algemene opvatting.

Hoogachtend,
L. E. van Loo.

OVER DE ANTITHESE

VERLEDEN week hebben wij iets geschreven over de merkwaardige verhouding tussen het Nationaal Evangelisch Verbond en het Gereformeerd Politiek Verbond. Het G.P.V. is voluit een *politieke partij*. Het N.E.V. is een verband van sympatisanten met de nationaal-gereformeerde politiek van het G.P.V. Het is géén politieke partij, het heeft geen politiek program, het neemt niet deel aan de verkiezingen. Het heeft alleen namens haar aanwezige en toekomstige leden beloofd, bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer te stemmen op de kandidatenlijst van het G.P.V. En zo wil het een „politiek onderdak verschaffen” aan allen, die „ongeacht kerkelijke richting”, zich niet langer kunnen verenigen met de koers der grote christelijke partijen. Dat kan dus evenzeer betrekking hebben op de C.H.U. of K.V.P. als op de A.R.P. Maar — het gaat speciaal tegen de A.R.P. Want het N.E.G. verklaart: „met name de huidige politiek van de A.R.P. kenmerkt zich door een *linksgerichte progressiviteit, welke in sommige gevallen de P.S.P. zeer dicht benadert*”. We kunnen gemakkelijk nagaan, hoe het N.E.V. dit probeert te bewijzen. Want het geeft zelf een vijftal punten op en dient die aan als „enige van de voornaamste bezwaren, welke wij tegen de huidige A.R.-politiek hebben”.

HIER volgt het eerste bezwaar „Het onbijbels leggen van de antithesegrens. Deze grens loopt in de politiek niet tussen links en rechts, waarbij dan de christelijke partijen een soort (links bijgestuurde) centrumpositie innemen. De juiste grens ligt wel tussen christelijk en niet-christelijk en is een absolute grens. Een christelijke partij behoort derhalve slechts thuis in het christelijke kamp, al zou dit een gaan in de oppositie inplaats van het bestijgen van regeringszetels met zich meebrengen. Wanneer men slechts een antithese ziet tussen progressief en conservatief, dan is het maar een kleine stap naar een zich conformeren met het humanistisch-socialistisch beleid van de P. v. d. A. Momenteel doet de ARP zulks, maar in het verleden heeft de CHU dit met even groot enthousiasme gedaan. Het humanistisch-socialistisch beleid is volledig gericht op het veroveren van de heilstaat op deze wereld.

Hier wordt wel een zeer „ongelijk span” gevormd, en het kan niet anders of zeer zeker de ARP zal hierdoor steeds verder van haar beginselen afraken.”

DAT is de volledige tekst van het eerste van enige der voornaamste bezwaren.

Wij willen nu dit bezwaar aan een kritische beschouwing onderwerpen.

En dan beginnen wij met de constatering, dat het gestelde op één en wel een zeer principieel punt buitengewoon duidelijk is. Het „bijbels leggen van de antithesegrens” brengt mee, dat een Christelijke partij slechts thuis hoort in een Christelijk kamp. Want de antithesegrens is absoluut. Dat betekent niet samen met socialistische zittingen in één kabinet. En evenmin met libera-

* * * A.R.-vrouw in Staten

WOENSDAG 12 oktober jl. heeft de eerste A.R.-vrouw haar intrede gedaan in een college van Provinciale Staten. Op die dag is mevrouw C. M. Tonkens-Kaajan te Amsterdam beëdigd als lid van de Provinciale Staten van Noord-Holland.

Zij volgt als zodanig prof. mr. P. J. Verdam op, die als Statenlid bedankte

in verband met zijn benoeming tot Minister van Binnenlandse Zaken.

Mevrouw Tonkens-Kaajan is lid van de Commissie van Redactie van ons weekblad. Verder is zij lid van het Centraal Comité van onze partij en lid van het landelijke A.R.-Vrouwencomité.

Haar intrede in de College zal voor mevrouw Tonkens-Kaajan een bijzondere gebeurtenis zijn geweest, ook door de herinnering, dat haar man van 6 juli 1954 tot aan zijn overlijden in februari 1957 zitting had in de Noord-Hollandse Staten.

Wij wensen haar ook van deze plaats sterkte bij haar werk in de praktische politiek op provinciaal niveau en wij wensen haar Gods zegen toe om in het concrete beleid het doel van de christelijke politiek te dienen.

len. Dat is voor het N.E.V. wel helemaal lood om oud ijzer. Deze door Prof. Zijlstra in dit verband het eerst gebruikte spreekwijze heeft hier negatieve betekenis. Niet met socialistische en ook niet met liberalen in één kabinet. Want de antithesegrens is absoluut.

Dat betekent dus, dat dr. Colijn het in 1933 in 1935 en in 1937 mis heeft gehad, toen hij een kabinet vormde op brede basis, dat Gerbrandy in 1940 bepaald had moeten weigeren een oorlogskabinet te vormen, waarin ook liberalen en socialistische zittingen, en toen dr. Drees in 1952 aan dr. Schouten vroeg, of zijn fractie bereid was tot steun aan een nieuw te vormen kabinet had dr. Schouten geen voorwaarden moeten stellen omtrent het kabinetprogram en de verdeling der zetels, en mr. Algera en dr. Zijlstra niet moeten adviseren, in het kabinet-Drees zitting te nemen. Want de antithesegrens is absoluut en een Christelijk partij hoort alleen maar thuis in een Christelijk kamp.

Dat is punt één. En dat is duidelijk. Wij denken daar anders over om meer dan één reden. Maar ook, omdat het blijkt de redenering van 't N.E.V. binnen zijn antitheseleer blijkbaar wel mogelijk is, samen met de K.V.P. en de C.H.U. in zee te gaan. Dat is praktisch aan grote bezwaren onderhevig. Colijn heeft die bezwaren wel gezien en zijn politieke ervaring had hem geleerd, dat de mogelijkheid van een vruchtbare, constructieve samenwerking in het oude coalitieverband niet meer mogelijk was. Ook nu kan men theoretisch nog wel een coalitiekabinet van de drie „confessionele” partijen verdedigen, maar het zou leiden tot een grote horigheid aan de K.V.P., die in de praktijk tegenwoordig beslist, wie wel en wie niet met haar in zee mag gaan.

WIJ komen tot een tweede punt. Het N.E.V. beschuldigt ons, dat wij inplaats van de „oude antithese”, de bijbelse antithese, een nieuwe antithese hebben geconstrueerd. In de verklaring van het N.E.V. staat, dat wij de antithese grens „onbijbels” leggen. Maar die term antithesegrens is in dit verband gevaarlijk, als hij wel doordacht is en niet een produkt van vernield denken. Wij weten door het geloof, dat de antithese bestaat, door alle eeuwen heen. De altijd durende vijandschap tussen vrouwenzaad en slangenzaad.

Dr. Kuyper heeft over die antithese aangrijpende dingen gezegd. En hij stelt voorop, dat zij allereerst betekent strijd in het eigen hart.

Maar er is niet enkel strijd in het hart, maar ook in het leven mee bedoeld. Dat blijkt wel onwedsprekelijk uit wat de Christus van het gezinsleven sprak. Van nu aan zullen er vijf in een huis vergaderd zijn, drie tegen twee en twee tegen drie. De vader zal tegen de zoon verdeeld zijn, en de zoon tegen de vader, de moeder tegen de dochter en de dochter tegen de moeder. Ze zullen 's mensen vijanden zijn, die zijn huisgenoten waren. Ja ze zullen elkaar haten en overleveren” en dan vervolgt Kuyper in zijn deputatenrede van 1900:

„Woorden van zo brandende ernst, dat geen kind des mensen ze zou hebben durven uitspreken, en dat alleen de Christus, omdat Hij God was, het mocht en kon.”

En daarbij hebben we ons er altijd strikt aan te houden, dat bij het spreken over deze antithese het, wat ons betreft, nooit aangaat een grens te trekken tussen persoon en persoon, tussen groep en groep. Wij hebben alleen het recht en de roeping, te spreken over de antithese tussen beginnende.

En wie zo iets heeft verstaan, door het geloof, bij het licht van het Evan-

gelie, van de grote ernst van deze antithese, die zal er nooit over denken, dat woord er dat begrip antithese te gebruiken als een term, die ook wel kan dienen om de tegenstelling tussen progressief en conservatief aan te duiden.

Dat kunnen en dat zullen de antirevolutionairen dan ook nooit doen: de werkelijke, de diepe, de alle eeuwen doórgaande antithese ontkennen en een nieuwe antithese pomen, die tussen links en rechts of tussen conservatief en progressief. Dan zou de A.R. partij immers opgehouden hebben een Christelijke partij te zijn. Want in de tegenstelling conservatief en progressief heeft een Christelijke partij geen bestaansrecht. En dat is het juist wat wij willen, gehoorzaam en ootmoedig (niet deemoedig; dat woord past bij slaven en horigen) een Christelijke partij zijn en blijven.

HIER komt nog iets bij.

De tegenstelling conservatief en progressief is vooreerst vaag en wisselvallig, voorts is vaak de progressieve politicus van vandaag de conservatief van morgen en tenslotte zijn in elke

partij meer conservatieve en meer progressieve geesten. Bij de conservatief komt het er maar op aan, wat hij behouden wil, en bij de progressieve partij in wat voor richting zij vooruit wil gaan. Is het progressief om te streven naar een maatschappij, waarin de grond en produktiemiddelen eigendom zijn geworden van de staat? Een schrijfster, die als journaliste is verbonden aan Hervormd Nederland, heeft in een recent boekje (Man en Vrouw in de moderne maatschappij) een schets gegeven van de ontwikkeling van moderne denkbeelden op het gebied van huwelijk en seksualiteit.

„De mogelijkheid, het voortplantingsproces te beheersen heeft tot een radicale en principiële wijziging in de man-vrouw-verhouding geleid.” Dat is de stelling van de schrijfster. En zij constateert daarbij: „Het denken hierover gaat zelfs zo ver, dat het monogame huwelijk discutabel gesteld wordt.” En even verder komt zij tot de registratie van een andere ontwikkeling in het moderne denken (zonder zich er uiteraard achter te stellen): „Er valt echter een ontwikkeling in het denken en handelen met betrekking tot de beleving van de seksualiteit te bespeuren, die sexuele relaties, zowel van de man als van de vrouw, ook

• Vervolg op pag. 10

Een voorstel aan het N.E.V.

HET N.E.V., waarvan in het hoofdartikel sprake is, verwijt de antirevolutionairen, dat zij zich met enthousiasme scharen achter de humanistisch-socialistische politiek, die er op uit is, de heilstaat te veroveren op deze wereld.

Enige concretisering is gewenst.

Daarom zou het N.E.V. er goed aan doen, duidelijk en zonder omwegen te vertellen, welke elementen in het antirevolutionaire beleid in beide Kamers der Staten-Generaal zij op deze wijze heeft willen brandmerken. Particuliere uitspraken, krantenwijshouding of krantenkolder blijft dan buiten de discussie. Het gaat om het beleid van de beide fracties.

Wij willen het N.E.V. graag een beetje helpen.

Zijn de volgende aangelegene punten uit het beleid van de beide fracties bewijzen, dat men enthousiast staat achter de humanistisch-socialistische politiek, die de heilstaat enz.:

- 1 Een begrotingsbeleid, waarbij de expansie der uitgaven zo wordt beheerst, dat zij blijft binnen een verantwoorde grens: niet sneller groeien dan het nationale inkomen;
- 2 een krachtige bestrijding van de inflatie;
- 3 voortgaande steun aan de Navo;
- 4 zo groot mogelijke bevordering van de woningbouw, ook in de vrije sector;
- 5 uitbouw van het wetenschappelijk onderwijs, zodat het de snelle ontwikkelingen op wetenschappelijk en technisch gebied zoveel mogelijk kan bijhouden en opvangen;
- 6 doortrekking van de financiële gelijkstelling voor alle takken van voortgezet onderwijs;
- 7 hulp aan onderontwikkelde gebieden;
- 8 een oplossing van het omroepvraagstuk, waar het in vrijheid zich ontplooiende volksinitiatief voorrang heeft boven de planning van de overheid;
- 9 verwerping van elke vorm van commerciële televisie; enz.

Enzovoort zetten wij er bij. Maar daarmee bedoelen wij, wat verder in het tegenwoordige beleid aan de orde is. Een verwijzing naar de A.R. houding ten opzichte van de Republiek der Zuid-Molukken staat hier buiten. Daar willen wij te gelegener tijd ook wel iets over zeggen. Maar je moet al vreemde kronkels in je hersens hebben, wanneer je méént, dat zulks wat te maken heeft met het „veroveren van de heilstaat op deze wereld,” naar humanistisch-socialistisch begeren. En onze vraag blijft concreet: wáár zijn de onderdelen van het optreden van de beide fracties, die duidelijk bewijzen, dat die fracties zich stellen achter het humanistisch-socialistisch streven enz. Met enthousiasme zich stellen nog wel.

Wanneer de NEV deze beschuldiging niet met concrete punten uit het gevoerde beleid probeert waar te maken, geraakt het onder de verdenking, lichtvaardig te veroordelen, zonder te weten, waarover het spreekt.

Nu hebben wij als redactie van Ned. Gedachten een voorstel. Het N.E.V. heeft alleen een gestencild blaadje, dat eens in de maand verschijnt. Daarom bieden wij de voorzitter van dit Verbond de gelegenheid om in Ned. Gedachten op de hier gestelde vraag naar concrete bewijzen — mijs in een niet onevenredig lang stuk — te antwoorden.

Een aanhaling van één of andere bewering, in een krant, bijv. is dus géén bewijs. Het gaat om het beleid der beide fracties.

EVENWICHT IS DUIDELIJK

TWEE oude, bejaarde politici hebben zo'n twee, drie weken geleden voor de televisie hun mening ten beste gegeven over de politiek van vandaag. Wat zeiden zij? Onder andere dit:

— „... ik meen dat men niet werkelijk een oordeel over een beleid geeft als men stemt op grond van een godsdienst.”

— „... Ik ben bepaald van oordeel dat het grote bezwaar bij ons ligt in de partijgroepering op confessionele grondslag”.

U hebt het gehoord; de heren vinden dat partijvorming op confessionele basis - zo zegt men het dan - leidt tot onduidelijkheid in de politiek. Die stelling is al zo heel vaak naar voren gebracht, vele jaren achtereenvolgens. Die stelling is echter desondanks toch nog nooit bewezen. En ook is nog nooit voor een gewoon mens duidelijk aangetoond, dat partijvorming op andere basis, op weet ik wat voor basis, dan beter zou zijn.

Niet zo duidelijk

De twee bedoelde oude, bejaarde politici zijn vertegenwoordigers van twee partijen, waarvan het voor iedereen duidelijk is, dat hun koers onduidelijk is. En uitgerekend die twee mannen van die twee partijen komen dan proberen om de kiezers duidelijk te maken, dat de christelijke partijen, de politiek onduidelijk zouden maken.

Je gaat je wel afvragen of zij dat soms zo hardnekkig doen om de onduidelijkheid van de koers van hun eigen partijen te camoufleren.

Die twee oude, bejaarde politici zijn de heren Drees en Oud. Hun partijen, de P.v.d.A. en de V.V.D., zijn de niet-confessionele (eigenlijk een heel raar woord, maar men schijnt dat graag te gebruiken). Nu, wie in Nederland vindt de politiek van die partijen duidelijk; wie ziet daarin een stabiele, duidelijke, voortgaande lijn? Het is alleen maar duidelijk, dat het daar allemaal niet zo duidelijk is.

Immers, wat willen de socialistische nu? Is de P.v.d.A. de partij van de P.v.d.A.-ministers of van de P.v.d.A.-Tweede Kamerfractie of van de P.v.d.A. als partij? Is de P.v.d.A. de partij van Jan Nagel of van de schrijvers van de brochure „10 over rood” (ter verduidelijking: „uitdaging van nieuw links aan de P.v.d.A.”).

Sommige partijen werken graag met linker- en rechtervleugels. Dat is helemaal niet zo erg, want wat doe je met alleen een linkervleugel. Zelfs geen vogel kan met één vleugel vliegen.

Goed, er is dus links en rechts. Maar het wordt toch wel echt onduidelijk wanneer je nu ook nog nieuw links krijgt en van weeromstuit waarschijnlijk al heel spoedig ook nieuw rechts. Nou ja, dat moet de P.v.d.A. dan verder zelf maar weten.

En nu de duidelijkheid van de V.V.D. Ja, welke duidelijkheid? Van de gewone V.V.D. of van de liberale studenten of van de jongeren van de V.V.D. of van het eigen koers varende Liberale Democratisch Centrum. Welke kant gaat het bij de liberalen op?

Waarschijnlijk in deze richting: 10 over blauw, uitdaging van nieuw rechts aan de V.V.D. Maar wees gevraagd, de weeromstuit zal dan wel tevens een nieuw links van de V.V.D. brengen. De kiezers wachten het wel af en zij zullen te zijner tijd wel kiezen.

De werkelijkheid

En nu, zo zult u zeggen, dus de duidelijkheid, welke dan de christelijke politiek biedt. Daar wil ik ook graag even op ingaan.

Ik stel voorop, dat het voorgaande niet ingegeven is om op bepaalde partijen af te geven. Ik probeer alleen maar u de werkelijkheid wat duidelijker te laten zien.

Nooit zal iemand het met een ander helemaal op alle punten voor de volle 100% eens zijn. Ook in een christelijke partij zal men dus wel genuanceerde denkwijzen tegenkomen. Maar er is een duidelijke binding. Men wil er samen uitgaan van de Bijbel en streven naar een politiek op basis van het Evangelie. Daar mag men elkaar aan houden; de

binding is duidelijk aanwezig; men mag een appél op elkaars geweten doen. Ook al is het verhaal van de een anders getint dan dat van de ander en zingt men z'n lied op z'n eigen wijs. Allen die van de Bijbel willen uitgaan bedoelen hetzelfde en jagen niet eenzijdige belangen na. Daarom kan een christelijke politiek een brug slaan tussen verschillende belangen van verschillende mensen, die zich allen in een christelijke partij thuis voelen, waar één band alle mensen van allerlei soort samenbindt.

Een neutrale, zogenaamd louter zakelijke aanpak van de dingen, zoals andere dan de christelijke partijen willen, biedt een onvoldoende binding voor alle mensen samen. Daarom zijn die partijen in hun uitingen ook zo onstabiel, zo ongelijkmatig, zo schichtig.

Bovendien is de aanpak eenzijdig, al naar gelang men de klemtoon legt. Die partijen krijgen in hoge mate een eenzijdige samenstelling en zijn geen volkspartijen in de goede zin van het woord.

Een politiek op basis van de Bijbel denkt uitdrukkelijk aan alle mensen, met welke belangen dan ook. Die partij streeft naar harmonie in de samenleving, naar evenwicht, met oog voor iedereen.

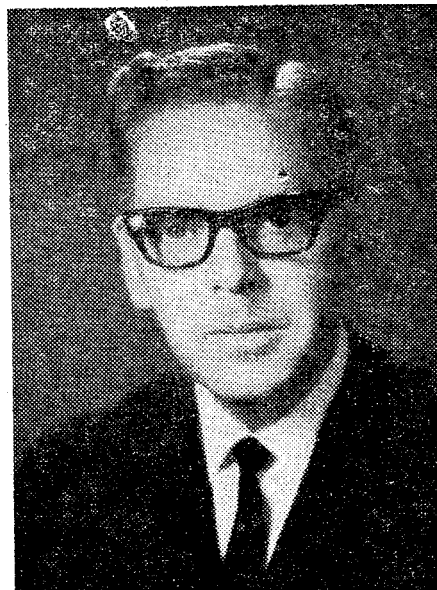
Echte volkspartij

Dat voorkomt allerlei extremismen. Dat voorkomt ook een schichtig en onstabiel optreden, zodat de kiezer niet meer weet waar hij met zijn partij aan toe is. Men moet niet alleen oog hebben voor de werknemer maar ook voor de werkgever, niet alleen voor de consument maar ook voor de middenstander, niet alleen voor de agrariër maar ook voor de stedeling, niet alleen voor de intellectueel, maar ook voor... vult u maar in. Dan denk je bij hetgeen je voor de een doet, dat er ook nog een ander is; dat het bevorderen van het belang van de een, het belang van de ander niet mag schaden, dat er geven en nemen is en nemen en geven.

Daarom is een christelijke partij met recht een echte volkspartij, welke het

Radio-causerie
gehouden op
dinsdag 11 oktober j.l.

door

mr. W. de Kwaadsteniet
secretaris A.R. Partij

gehele volk wil vertegenwoordigen, het gehele volk wil dienen en niet maar bepaalde volksdelen.

Een juist gewicht

Vindt u dat onduidelijk? Is evenwicht onduidelijk? Hebt u liever een weegschaal, welke naar de ene of de andere kant doorslaat? Roept u dan niet om voldoende tegenwicht? U wilt toch

geen van allen ondergewicht? U wilt een juist gewicht! Als de weegschaal in evenwicht is bent u tevreden. Evenwicht is rechtvaardig. Bij evenwicht krijgt u waar u recht op hebt. Evenwicht is duidelijk. Zo komen wij tot een echte harmonie in de samenleving.

De weegschaal kan echter verkeerd zijn afgesteld. Ook in een christelijke partij kan een accent verkeerd gelegd worden. Daarom moeten wij juist samen, als allerlei soorten mensen, steeds zoeken naar een zo groot mogelijke zuiverheid in de verhoudingen. De Bijbel geeft daartoe een vast uitgangspunt, een juiste maatstaf, een geijkte maat.

De gewichten moeten regelmatig geijkt. Dat wil ook zeggen, dat je steeds weer opnieuw oog moet hebben voor de veranderingen in de maatschappij. Dat gaat niet altijd in één keer feilloos. Ook niet wanneer wij het hebben over christelijke politiek. Christenen zijn geen betere mensen dan andere mensen. Maar de Bijbel zegt hoe wij leven moeten en dat moeten wij proberen.

Wij zoeken het sociale, het menselijke in de samenleving, omdat wij niet alleen God moeten liefhebben, maar ook onze naaste als onszelf. Dit willen wij zeggen over de duidelijkheid van de christelijke politiek.

Als u zich dit realiseert ziet u wezenlijke duidelijkheid in christelijke politiek. Dan doorziet u de onduidelijkheid van bewegingen als D'66, welke al weer spoedig gevolgd zal worden door D'67 en het is telkens weer anders. Daarmee kunt u niet uit de voeten. Evenmin als met de eenzijdig zakelijke instelling van partijen als P.v.d.A. en V.V.D.

Denkt u hieraan eens als u dezer dagen de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer volgt. Het resultaat van de debatten van vandaag, morgen en overmorgen moeten wij nog afwachten. Let u dan vooral eens op het evenwicht, dat ik ditmaal graag heb willen onderstrepen. Dan zullen vele dingen u duidelijker zijn.

ARJOS-STUDIECONFERENTIE

Leven in een tijdperk van automatisering

HET is nuttig dat wij ons bezig houden met problemen, die speciaal verband houden met de wereld waarin wij straks zullen leven. Doch niet alleen straks. Nu al is het tijdperk van de automatisering ingetreden. Datgene wat nu nog in de kinderschoenen staat, zal in de nabije toekomst nog meer geperfectioneerd worden. Op steeds meer gebieden zal de invloed van de automatisering zich laten gelden. Wie dat nu reeds inziet, zal straks misschien in staat zijn een antwoord te geven op de vele vraagstukken die de automatisering met zich meebrengt. Uiteraard kwamen deze vraagstukken ter sprake. Vrijdagavond beantwoordden mr. J. Hollander, dr. J. J. Verschuur en mr. drs. J. J. Leibbrandt vele vragen hierover.

A. R. Politicus en de automatisering

Zaterdagmorgen sprak drs. J. Boersma, lid van de Tweede Kamer, over het onderwerp „De A.R. politicus en de automatisering”. Hij betoogde onder andere dat men nu reeds bezig is in brede kring belangstelling te wekken voor de problemen in verband met de automatisering. De S.E.R. zal hierover advies moeten geven om de problemen die de automatisering vooral wat de sociale en economische aspecten betreft meebrengt, op doeltreffende wijze het hoofd te kunnen bieden. Er is echter geen reden om nu reeds in paniek te raken. Wel moet de A.R. politicus zich intensief bezig houden met deze problematiek.

Voor een christen is het noodzakelijk, dat hij meester blijft over en geen slaaf wordt van de techniek.

Na hem kwam prof. Van Zuthem aan het woord.

De ethiek van de automatisering

Prof. dr. H. J. van Zuthem leverde kritiek op het feit dat het proces van de automatisering teveel als een zelfsprekendheid wordt aanvaard. Men gaat teveel uit van de dictatuur van de maatschappelijke ontwikkeling. Wij zullen andere uitgangspunten moeten nemen, n.l. wat betekent automatisering voor de mens en de maatschappij? Wat de mens betreft: de arbeid

moet zin hebben en zinvol zijn. De mens moet in de arbeid voldoende zelfrealisatie vinden en hij dient een gevoel van verantwoordelijkheid te krijgen door meer invloed op beslissingen in het bedrijf.

Voor de maatschappij is arbeid van groot belang. Arbeid verdeelt inkomen en vormt het vermogen. Ook zorgt de arbeid ervoor, dat de macht verdeeld wordt. Het maakt de organisatie van vakverenigingen mogelijk en is mede daarom een basis voor de machtsverhoudingen. Arbeid voedt de mensen op door vorming en scholing, ook door hen de diverse machtsverhoudingen te leren aanvaarden.

Nu ziet het er wat de menselijke en maatschappelijke aspecten betreft niet al te rooskleurig uit. Hoe zal dit in de toekomst zijn, wanneer de automatisering zijn vruchten afwerpt?

Voorzichtig stelde prof. Van Zuthem vast dat de automatisering de menselijke aspecten zou kunnen verbeteren. Deze zaken dienen echter vanuit het bedrijf positief te worden beïnvloed. Spreker betreunde het, dat hierover in de brochure niet was gerept.

Pessimistisch was prof. Van Zuthem voor wat betreft de maatschappelijke facetten. De automatisering zal niets doen aan de onderlinge verhouding tussen de inkomens en vermogens. De machtsverhoudingen zullen zich verscherpen, doordat slechts een klein aantal specialisten het gehele productieproces kunnen overzien. Er komt veel vrije tijd. Wat gaat de maatschappij met al die vrije mensen doen? De

macht van de top van de bedrijven neemt toe en daardoor ook de autocratie in de bedrijven.

Vrije tijd

Mr. Hollander vond dat de vulling van de grotere vrije tijd in verband met de automatisering geen probleem behoefde te zijn. Let eens op de oude Grieken die de arbeid verachtten en werkelijk begonnen te leven in hun vrije tijd. Drs. Leibbrandt meende dat we ervoor moeten waken, dat de overheid straks gaat bepalen hoe de vrije tijd te besteden. Wel zullen er voor meer recreatiemogelijkheden moeten worden gezorgd. Wat de een zinvolle vrijetijdsbesteding vindt is voor de ander zinloos. Mr. Hollander merkte op dat de arbeidstijdverkorting niet automatisch meer vrije tijd geeft. Het zou ook kunnen betekenen: verlegging van het arbeidsterrein.

Onderwijs

Ook het onderwijs zal zich aan moeten passen aan de door de automatisering veranderende behoefte.

Uit de discussies kwam onder andere naar voren dat het onderwijs gezien de meerdere vrije tijd meer zal moeten gaan doen aan de culturele vorming. Doordat in de toekomst ook programma's uit andere werelddelen ontvangen kunnen worden, zal de t.v. meer mogelijkheden voor deze vorming kunnen bieden.

Er zal in de toekomst meer behoefte zijn aan specialisten, die computers kunnen fabriceren en bedienen.

Aangezien computers het werk van veel mensen overneemt en uiteraard de specialistenopleiding niet voor iedereen haalbaar is, komen er mensen op de stoep te staan. Volgens drs. Leibbrandt kan dit worden opgevangen door een uitbreiding van de dienstverlenende arbeidssector. Hier zal het onderwijs zeer zeker rekening mee moeten houden.

• Vervolg op pag. 9

Over ooilammeren

Een halve eeuw geleden, in oktober 1916, midden in de eerste wereldoorlog, begon in de Tweede Kamer het debat over de grondwetsherziening...

Het ging in hoofdzaak om twee punten: het kiesrecht en het onderwijs. Algemeen kiesrecht voor mannen...

Maar méér discussie was er over het onderwijs. De liberalen waren benauwd, dat het openbaar onderwijs de dupe zou worden...

In elk geval: openbare scholen als ooilammeren aan de boezems der liberalen.

Toen is Troelstra losgebarsten. Hij was geheel in vorm. Hij stal de show, zou men in onze tijd zeggen...

Maar die ooilammeren, daar stak hij de draak mee.

De openbare school heeft slechts één recht: een zodanige positie, dat zij op eerlijke wijze kan gaan concurreren met het bijzonder onderwijs...

Terwijl de dominee van Elspeet preekte, preekte ook de dominee van Bergen, bij wie wij ter kerke waren...

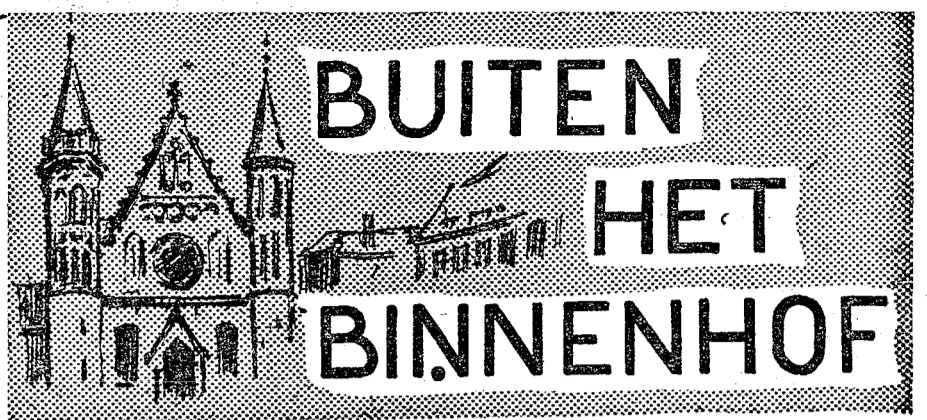
Wij dachten dat hij nu de gemeente zou uitnodigen om te bidden voor de bekering van de dominee van Elspeet...

Toen hij eenmaal over enkele van Paulus' woorden aan de gemeente van Korinthe bezig was, was de aandacht meer bij Korinthe dan bij Elspeet...

Terug naar Elspeet. Ja, de kerk daar en de kerk elders is weer in opspraak. Of die kerk nu die van de Gereformeerde Gemeente is...

Verdragen reformatie en vaccinatie elkaar dan niet? Voor de jongeren onder ons, die niet de leer van de dominee van Elspeet, die bewuste dominee, hebben moeten indrinken...

Wij zijn geen theoloog. Op grond van de Bijbel moet het echter niet zo moeilijk zijn een tekst te vinden, waarmee wij de herder en de kudde te Elspeet net zo hard om de oren kunnen slaan...

Van geestelijke volksgezondheid hebben deze dwalenden geen kaas gegeten, al klinkt deze uitdrukking in dit verband wat te prozaïsch...

Maar ja, in politics zijn er ook enkele Veluwe verschijnselen, welke in dezelfde richting wijzen. En stelt u zich nu eens voor, dat die Veluwe richting, waarop wij het oog hebben...

Laten wij dus wel afkeuren dat er in Elspeet iemand zich tegen de volksgezondheid verzet, maar laten wij barmhartig zijn in ons oordeel over diegenen, die dan, volgens ons, zich heel naar vergissen.

En laten wij alstublieft niet hopen, dat er ongelukken gebeuren of kinderen ongelukkig worden, want zulke verwachting, die een teken kan zijn, is boos.

Laten wij hopen en bidden dat er geen polio-epidemie uitbreekt.

Laten wij hopen en bidden dat de kerk niet verdwaalt en geen verdwaalden maakt.

Maar laten wij ook hopen en bidden dat de beletselen om de kerk wezenlijk de kerk te doen zijn, worden weggenomen. En een van die beletselen is wel het voortbestaan zonder uitzicht op eenheid van:

de Gereformeerde Kerken in Nederland; de Gereformeerde Kerken in Nederland (gewild of ongewild aangeduid als „onderhoudende artikel 31 K.O.); de Christelijk Gereformeerde Kerken in Nederland; de Christelijk Gereformeerde Gemeenten; de Gereformeerde Gemeenten in Nederland en Noord-Amerika...

Dan wordt voor de kerkganger toch wel de vraag: „Verstaat gij wat gij belijdt” moeilijk. Om van de buiten de kerk levenden maar geen antwoord te verwachten!

William Groenewegen

M. C. van Staaveren

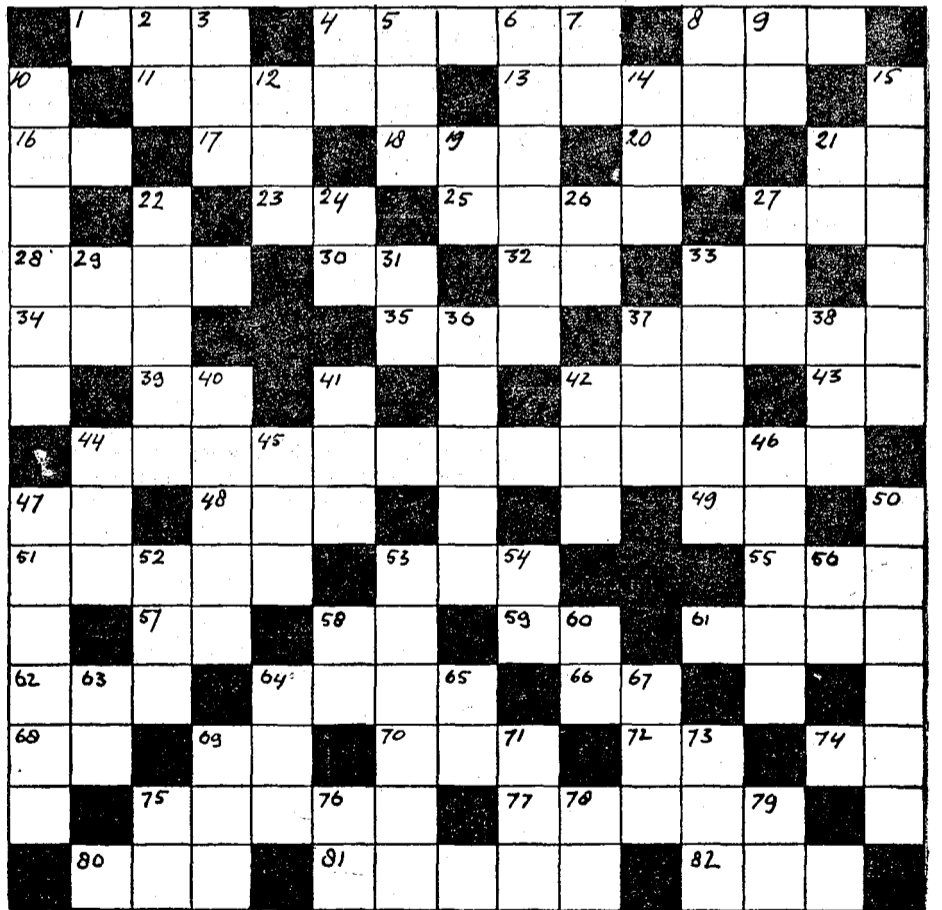
AALSMEER — TELEFOON 4051

Specialiteit in Anjerstekken - Freesiaknollen

Puzzel

Horizontaal: 1 soort; 4 diert; 8 liefde; 11 onkosten, verbonden aan de uitreiking van officiële stukken; 13 bomen; 16 getij; 17 muzieknoot; 18 metaal; 20 voorzetsel; 21 exemplaar; 23 te weten, namelijk; 25 kluwentje, bosje; 27 deel van de huid (letterkeer); 28 niet breed; 30 lengtemaat; 32 kippenprodukt; 33 pers. vnmw.; 34 eng, nauw; 35 Europeaan; 37 mesthoop; 39 technische school; 42 spinneweb; 43 en omgeving; 44 handgelden bij 't huren van personeel; 47 en andere (letterkeer); 48 oppervlaktemaat (letterkeer); 49 voorzetsel; 51 iris; 53 vrucht; 55 Scandinavische munt; 57 goud (Frans); 58 poste restante; 59 voorzetsel; 61 met geweld in 'n muur geslagen opening; 62 gevangenis; 64 orgaan in 't mens. lichaam; 66 getij; 68 ik weet de naam niet; 69 rivier in Italië; 70 Soc. Econ. Raad; 72 deel van de bijbel; 74 lidwoord; 75 gesel; 77 godsdienst; 80 vallei; 81 welriekende hars; 82 vloerbedekking.

Verticaal: 2 reeds; 3 Soc. Econ. Raad; 4 getij (letterkeer); 5 Europeaan; 6 gedicht; 7 soort verlichting; 8 klap; 9 voorzetsel; 10 wending; 12 getekend; 14 insect; 15 gift, als bewijs van dankbaarheid; 19 pers. voorn.w.; 21 water in Nederland; 22 sprong; 24 waarnemend; 26 ons inziens; 27 bijb. figuur; 29 pers. voorn.w.; 31 pers. voorn.w.; 33 behoort bij de soep; 36 stift om een wonde te peilen; 37 voorzetsel; 38 meisjesnaam (letterkeer); 40Al (letterkeer); 41. familielid; 42 reeks; 44 kippeneigenschap (letterkeer); 45 mevrouw (Engels, let-

terkeer); 46 geweldig; 47 iem. die ingeschreven heeft; 50 door overvoeding dik maken; 52 gehoororgaan; 53 vis; 54 muzieknoot; 56 muzieknoot; 58 familielid; 60 voegwoord (letterkeer); 63 niet even; 64 moede; 65 pers. voorn.w.; 67 opgezet; 69 klompje samengegroeide planten; 71 meisjesnaam; 73 mak, niet wild; 75 rondhout; 76 ten bedrage van (letterkeer); 78 senior; 79 familielid.

Oplossing puzzel 8 oktober jl.

Horizontaal: 1 ris; 4 blasé; 8 ons; 11 kanon; 13 iep; 14 spoor; 16 en; 17 sits; 19 asla; 21 ki; 23 si; 25 ka; 27 riem; 29

rabbi; 30 raam; 32 ra; 33 el; 35 leugen; 37 es; 39 el; 40 as; 41 rem; 43 sun; 44 al; 45 leem; 47 koren; 49 mare; 52 gk; 53 ur; 55 km; 57 baal; 59 aken; 61 b.w.; 62 sabel; 64 oor; 66 mulat; 68 lef; 69 afzet; 70 rad.

Verticaal: 1 ran; 2 in; 3 sos; 5 lis; 6 ae; 7 spa; 8 opa; 9 n.o.; 10 sok; 11 keer; 12 nis; 14 sla; 15 riem; 18 tiran; 20 ski; 22 re; 24 abattoir; 26 la; 28 illusie; 31 adelaar; 34 lerem; 35 les; 36 ge; 38 se; 42 mokka; 45 laks; 46 er; 50 ar; 52 gal; 54 rem; 56 wal; 57 bef; 58 lof; 59 are; 60 uur; 61 bod; 63 be; 65 oz; 67 la.

Verschillende soorten publiciteit

A C H T E R P A G I N A

ER zijn heel wat soorten publiciteit, maar wij zouden twee hoofdgroepen willen onderscheiden. Enerzijds radio, televisie en pers (dagblad); anderzijds weekbladen, maandbladen, rapporten en brochures. De eerste groep zorgt voor de eendagsvliegen; de tweede is een (enigszins) langer leven beschoren.

In hoofdzaak leven wij bij de voorlichting, althans bij de publiciteit, van de eerste groep; wij vliegen ons dagelijks lijfblad door en ondergaan de woorden en beelden van radio en televisie.

Toch denken wij ook wel eens een keer aan die meer duurzame en wat grondiger informatie van de tweede groep. Dat moeten wij eigenlijk wat meer doen. Als wij ons een gezond en gegrond oordeel willen vormen over wat er zich in onze samenleving afspeelt, is dat zonder meer hoogst noodzakelijk.

Immers, wat is de achtergrond van de dingen? Wat zijn de diepere motieven? Wat is het onderlinge verband?

Wanneer wij daar iets meer over willen weten, moeten wij een weekblad, een maandblad, een rapport of een brochure ter hand nemen.

Meningsvorming

IN onze partij zitten wij terzake niet zonder.

Om te beginnen hebben wij ons weekblad „Nederlandse Gedachten”. Zoals gezegd is een politiek weekblad bepaald geen overbodige luxe, ook niet voor een serieus krantenlezer. Integendeel. Zonder een politiek weekblad hebben wij als regel onvoldoende informatie om het dagelijks politieke bedrijf, waarover de krant ons actueel, maar toch slechts oppervlakkig inlicht, goed te kunnen beoordelen. En aan een goede beoordeling hebben wij juist in onze tijd ook zo'n grote behoefte. Veel te veel hebben wij te maken met de vervelende gevolgen van onjuiste beoordelingen.

Tot een betere meningsvorming in het politieke leven poogt ons weekblad een bijdrage te leveren. Een brede lezerskring is dus zeer belangrijk. Ook dit jaar zijn weer heel wat nieuwe abonnees tot die lezerskring van Nederlandse Gedachten togetreden. Wilt u in uw omgeving van bekenden, vrienden of familie nog eens op dit weekblad, waarop uzelf ook geabonneerd bent, de aandacht vestigen? Voor de prijs van f 5,— per half jaar kunnen ook anderen dan u zich van heel wat wekelijkse politieke voorlichting voorzien.

„A.R.-Post” is het maandelijks contactorgaan, dat alle leden, die geen abonnee zijn op Nederlandse Gedachten, gratis ontvangen. De inhoud ervan stemt overeen met de inhoud van de editie van Nederlandse Gedachten in die week.

VERVOLGENS is er nog het maandblad „Anti-Revolutionaire Staatskunde”, officieel aangeduid als maandelijks orgaan van de Dr. Abraham Kuypersstichting ter bevordering van de studie der Anti-Revolutionaire beginselen. De abonnementsprijs bedraagt f 8,50 per jaar (studentenabonnement f 6,— per jaar).

Dan is er de „Documentatiedienst”, ten behoeve van de A.R. Partij, samengesteld met medewerking van de Doctor Abraham Kuypersstichting. Deze uitgave verschijnt om de veertien dagen. De abonnementsprijs bedraagt f 3,— per kwartaal, dus f 12,— per jaar; voor studenten f 8,— per jaar (800 blz. per jaar).

Ook noemen wij volledigheidshalve nog „De Magistratuur”, het maandelijks orgaan van het Verband van Verenigingen van A.R. Gemeente- en Provinciebestuurders.

Tenslotte willen wij niet stilzwijgend voorbijgaan aan „Op Wiek”, het maan-

delijks ARJOS-blad, 16 pagina's, abonnementsprijs f 5,— per jaar.

Brochures en rapporten

THANS willen wij graag nog uw aandacht vragen voor een aantal brochures en rapporten, welke van de kant van onze partij zijn verschenen.

Wij beperken ons tot een viertal geschriften. Allereerst herinneren wij aan de brochure „Blijvend houvast”, waarin de redevoeringen zijn opgenomen, welke partijvoorzitter dr. W. P. Berghuis en fractievoorzitter B. Roolvink op het Partij Convent van 14 mei 1966 te Utrecht hielden. Twee belangrijke redevoeringen, wanneer men de politieke situatie, ook van vandaag, goed wil beoordelen. Prijs f 1,—.

Dan is er de Nota, aangeboden door de Buitenlandse Commissie van het College van Advies der A.R. Partij, getiteld „Vietnam”. Dit is de nota, welke zeer veel belangstelling heeft getrokken en welke oorspronkelijk verscheen in A.R. Staatskunde, 36e jaargang, nr. 1, januari 1966. Men kan zich in bezit van deze overzichtelijke uitgave stellen door overmaking van f 1,— op giro 89673 van de A.R. Partij-Stichting, dr. Kuypersstraat 3 te 's-Gravenhage.

Verder zouden wij nog eens opnieuw de aandacht willen vestigen op de nota van een commissie van het College van Advies der A.R. Partij, welke onlangs verschenen is onder de titel „Toekomst voor Randstads groene ruimte”. In Nederlandse Gedachten is daaraan reeds een en andermaal aandacht geschonken. U ontvangt deze nota na bestelling per omgaande thuis. De prijs is eveneens f 1,—.

TENSLOTTE maken wij u dan ditmaal attent op de uitgave van de Nationale Organisatie van ARJOS, verschenen onder de titel „Leven in het tijdperk van de automatisering”. Deze brochure werd geschreven voor de vorige week gehouden jaarlijkse ARJOS-studieconferentie. De samenstellers van deze 24 pagina's tellende uitgave zijn de heren mr. J. Hollander, dr. J. J.

Verschuur en mr. drs. G. J. Leibbrandt.

De vermelding van de inhoudsopgave geeft u enigszins een nadere aanduiding van de behandelde materie. 1) Veranderend levenspatroon, met als onderdelen: inleiding, veranderingen, in eigen land, alles in beweging, bezig met de toekomst; 2) Elektronica en automatisering, met als onderdelen: de mens als consument, de mens in zijn beroep, mens en communicatie, slotopmerkingen; 3) Enkele sociaal-economische gevolgen der automatisering, met als onderdelen: inleiding, werkgelegenheid, werkloosheid in verschieft, concentratie en grotere afzetmarkten, Amerika: voorland voor Europa?, gehuwde werkende vrouw, vrije tijd. De prijs van dit korte geschriftje is f 0,75.

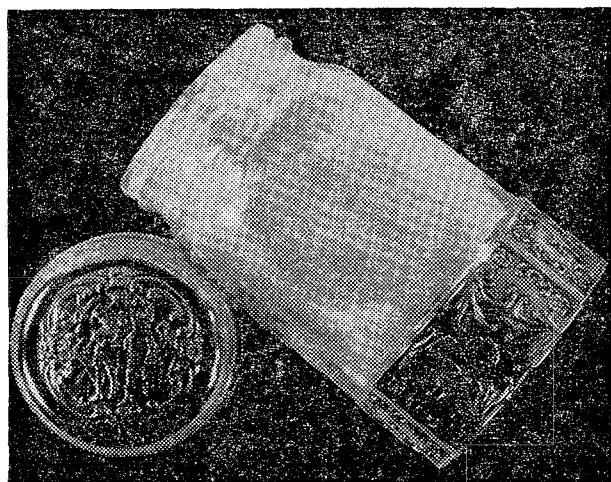
Op aanvraag wordt u uiteraard ook gaarne toegestuurd een lijst van brochures, welke bij het bureau van het Centraal Comité verkrijgbaar zijn.

U ziet, dat er heel wat voorlichtingsmateriaal ter beschikking is. Gelukkig wordt er ook veel gebruik van gemaakt. Dagelijks komen aanvragen op het partijbureau binnen. Ook u hebben wij gaarne nog eens op alle voorhanden zijnde lectuur attent willen maken.

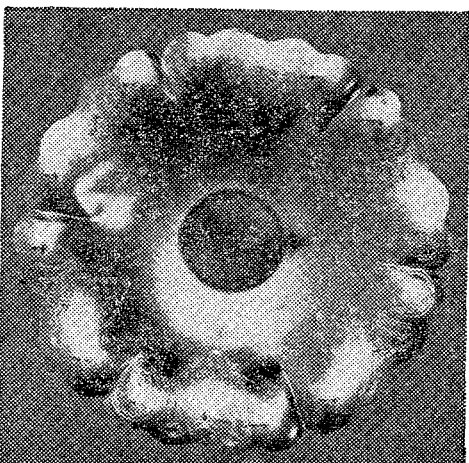
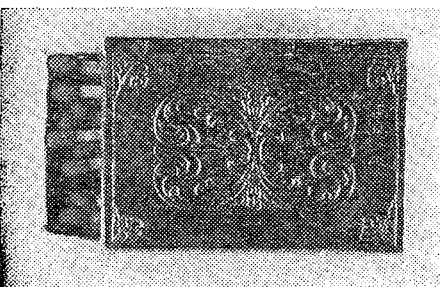
Widek.

FA. H. VAN TRIEST & ZOON
Groothandel in fourages
D W I N G E L O
Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316
EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

**BETONFABRIEK
DEN BOER**
Nieuw-Lekkerland - Zuid Holland
OPGERICHT 1883

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

OP DE MAN AF, ...
zijn de artikelen in
NEDERLANDSE GEDACHTEN
Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuypersstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Woord en daad

VELEN — ook in onze kring — stellen zich kritisch op wanneer zij het woord „politiek” horen. Deze anti-politieke houding vindt haar grond in de verantwoordelijkheid, die „de politiek” huns inziens draagt voor de steeds verdergaande geldontwaarding. Zij zijn bereid toe te geven, dat dit funeste verschijnsel niet voor rekening van één kabinet komt. Daarom te meer wantrouwen zij politieke partijen, die in vrijwel elk kabinet geestverwanten onder de bewindslieden tellen. Dat geldt ook voor de A.R. Partij en daarvan is zij zich bewust.

Onzerzijds moet worden toegegeven dat een regering niet alles, maar wel veel kan doen om inflatie tegen te gaan. Bijvoorbeeld door haar loonbeleid. Omdat dit door ons erkend wordt, hebben A.R.-woordvoerders het zich tot een plicht gerekend om zonder ophouden op deze taak van de regering te wijzen. Tot vervelens toe is dit steeds weer aan de orde gesteld, ook in de Kamers. Dat moet men — om de A.R. recht te doen — goed bedenken.

Men kan echter ook dan nog terecht van de A.R. Partij vergen, dat zij het niet alleen bij woorden zal laten. De A.R.-politici dienen — zodra dit mogelijk is — ook daden te stellen, zo zegt men terecht.

Welnu, dit is nu voluit geschied in de motie-Roolvink, die tijdens de algemene politieke en financiële beschouwingen in de Tweede Kamer ingediend werd en waarvan men de volledige tekst hieronder vindt.

Aan een stemming over de motie is het niet toegekomen. Maar dat maakt de daad niet ongedaan. Wat van allen, die door het bovenbedoelde heel begrijpelijke onbehagen vervuld zijn, gevraagd mag worden is, dat zij daarvoor oog hebben en dat zij van dit feit goede nota nemen.

Eer is teer. Ook de eer van een fractie, die wel eens te horen krijgt: „jullie praten wel, maar daden, ho maar...” Vandaar dat ook hier wel even de nadruk op deze daad gelegd mag worden.

A.R.-motie, voorgesteld 13 oktober 1966

De Kamer,
gehoord de beraadslagingen bij de algemene politieke en financiële beschouwingen naar aanleiding van de Rijksbegroting 1967, met de Regering van oordeel, dat het beleid in de komende tijd vooral dient gericht te zijn op:

a. verdere terugdringing van de voortgaande inflatie; en
b. op het voorkomen van een te grote teruggang van de werkgelegenheid.

spreekt uit:
a. dat zodra het halfjaarlijkse rapport van de S.E.R. is uitgebracht de Regering zich onverwijd met het bedrijfsleven in verbinding stelt ten einde haar visie omtrent de meest gewenste loonontwikkeling kenbaar te maken;

b. dat, indien de contractuele loonontwikkeling in enigszins betekende mate boven de groei der arbeidsproductiviteit zou uitgaan, de Regering een aan die omstandigheden aangepast dekingsplan voor 1967, alsmede andere daartoe dienstige maatregelen ter beteugeling der inflatie en veiligstelling der werkgelegenheid nader dient te overwegen.

en gaat over tot de orde van de dag.

ROOLVINK
KIEFT
BOERTIEN
VAN BENNEKOM
VAN DER SLUIS

Een eensgezind partij-convent was jl. zaterdag bijeen in „Esplanade” in Utrecht. Vierhonderd afgevaardigden en belangstellenden vulden de zaal, die spoedig te klein bleek, zodat het (nog nimmer gebruikt) „balcon” voor een aantal conventgangers werd opengesteld.

Kamerleden bezochten Noord-Friesland (Tweedammenplan!) (zie Ned. Gedachten van 17 sept. j.l.) Ook u is hartelijk welkom! Bij oostelijke dam **VEEL RUIJTE** voor **WONINGEN** en **BE-DRIJVEN**.

**(Zeer goedkoop
industrieterrein
te Holwerd)**

Inlichtingen bij burgemeester van Westdongeradeel te Ternaard. Telef.: Gemeentehuis: 05198-445. Thuis: 05198-300.

Voor Baby **BABYDERM**
POEDER - CREME - OLIE - ZEEP

CARL UPMANN
CIGARS

Ambassador

HOTEL-RESIAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz. SOPHALAAN-ZEESTRAAT (nabij Plein 1813)
Den Haag - Telefoon 117700*

★ **ZUIVERE HUID** ★
PUROL en **PUROL**-poeder

geen problemen met: **ANTI GEEL** *tex*
MURDOX HUIJVERINDUSTRIE HOOGVEEN

Een impressie

vanaf mijn bankje . . .

. . . . zag ik hem opstaan. Hij liep naar het spreekgestoelte, aangestaard door allen die in de zaal waren. Drs. Norbert Schmelzer liep de kabinetscrisis tegemoet. Die was in dit enkele meters lange, aflopende gangpad alleen nog maar te ontwijken als er zo iets als een wonder zou gebeuren. Toch heb ik er fel op gehoopt. Het was 3.33 uur v.m. van vrijdag 4 oktober 1966, toen de teerling geworpen werd. Een ongewoon volle Tweede Kamer bereidde zich ademloos voor op de laatste ronde in het debat, dat op dit moment al zeventien en een half uur geduurd had. De tribunes puilden nog steeds uit, zoals al de hele dag het geval geweest was, evenals op de dinsdag en de woensdag daarvoor.

Er was niemand flauw gevallen en de sfeer had niets van het tumultueuse, dat men op zo'n uur en na zo'n lange discussie zou verwachten. Van de woede en de bittere verontwaardiging die daags tevoren tijdens het duel Koekoek-Toxopeus de Kamer tot het kookpunt brachten, was niets meer over.

Dit was de woensdag der emoties. Dit was de vrijdagmorgen van de kille impasse. Een impasse die op je neersloeg als een zware damp waarin iedereen zijn weg moest zoeken en in het reine moest zien te komen met zijn geweten.

Na de woorden van de minister-president, die zo uitdrukkelijk het vertrouwen vroeg, was er weinig nodig om tot een breuk te komen. Na de rekensommen door de financiële experts aan de Kamer gepresenteerd, was het op dit moment het belangrijkste of de politieke stekker in het stopcontact zou worden gestoken met als bijna zeker gevolg een kortsluiting.

De heer Schmelzer had de stekker in de hand. Het was de motie, waaraan iedereen zijn eigen (politieke) uitleg zou moeten geven. De A.R. had geen behoefte aan deze motie. Zij lag niet in het verlengde van Roolvink's rede. En voor zover de duistere formulering van Schmelzers „laatste woord” nog onzekerheid over de strekking heeft doen rijzen, zullen wellicht enkele kamerleden het geraden geacht hebben de wijze zinspreuk „in geval van twijfel, onthoud u van stem” toe te passen.

De heer Schmelzer zelf ontkende, dat het een motie van wantrouwen was, maar de heer Nederhorst en daarna het kabinet (in betreuwenswaardige volgorde!) zagen het wel als zodanig! En de heren Toxopeus en Beernink dachten er niet over het anders te zien.

Toen het kabinet zijn oordeel gegeven had (de heer Roolvink had er voor alle zekerheid naar gevraagd om elk misverstand uit te sluiten) was de motie, althans in zijn uitwerking, volop politiek geladen. Toch ijde Schmelzer niet naar voren om zijn geesteskind terug te halen. Daardoor aanvaardde hij de volle verantwoordelijkheid voor de klap die zou volgen. De stemming zorgde voor de laatste stoot hoogspanning: een korte steekvlam en het levenslicht van het kabinet-Cals floept uit.

Van der Sluis

In het voorlaatste nummer van dit weekblad kon, helaas (vanwege de actualiteit!) nog geen sprake zijn van de val van het kabinet Cals. De politiek werkt somtijds vlugger dan de drukpers, anderzijds kan de drukpers vlugger werken dan de politiek! Daarvan zijn voorbeelden te over, welke wij — om des ruimten willens — nu maar achterwege laten.

Het laatste nieuws dat tot ons is doorgedrongen is, dat aan de heer doctorandus W. K. N. Schmelzer — in sommige radio- en televisieuitzendingen hardnekkig Norbert Schmelzer genoemd, alswaare de heer Schmelzer in te smelten in de orde van de Norbertijnen of Praemonstratenzen, die haar einde in de Baltische landen en in een deel van Duitsland en in Engeland en in Noord Nederland door de Reformatie vond — de opdracht is verleend door H. M. de Koningin om een Kabinet te vormen. Met dat laatste nieuws, waarop door sommige persorganen is gecommuniceerd dat „lijmen uitgesloten lijkt” moeten wij genoegen nemen.

Norbert, als wij deze doctorandus voor een ogenblik zo mogen noemen, is in — als wij dat zo mogen zeggen — conclave gegaan. „The rest is silence”, om — onverwacht — Shakespeare te citeren.

Het heeft geen zin de heer Drs. Schmelzer aan de lezer van deze rubriek voor te stellen. Hij, met zijn politieke vrienden op vier na, is de oorzaak van de val van het Kabinet Cals geweest. Men kan dit betreuren of niet, men kan de schuld bij de KVP deponeren of bij de PvdA — de ARP was en bleef Loyaal en Royaal — de onmiddellijke oorzaak is en blijft Norbert, niet ONZE maar VELER Norbert.

Onder de opdracht aan de heer Schmelzer verleend, kan alles worden verstaan. Dat betekent in politieke termen, dat H.M. hem een ruime opdracht heeft verleend. Zonder aandacht te besteden aan de naam Schmelzer kan wel gezegd worden: het kan vriezen, het kan dooien.

Goed. De vraag rijst: wat gaat de heer S. nu doen? De heer S. weet het, wij weten het niet.

Dat is een van de pikante kanten van de politiek, dat een het weet en de ander het niet kan weten. Alles door allen te weten, wordt een vervelende zaak. De politiek moet iets verrassends houden. Als de heer Drs. Nederhorst van de PvdA ons — via de tv — persoonlijk vertelt dat het streven van de heer drs. S. voor hem toch wel iets verrassends had, dan nemen wij dat direct aan. Achteraf — maar politiek achteraf blijft een omstrede politiek — zeide hij, dat hij het voelde aankomen — maar verrast bleef hij. Zo verrast dat hij het Kabinet aanbood om de portefeuilles maar dicht te binden!

Mijne vrienden, politiek is de kunst van het mogelijke door soms onmogelijke oplossingen. Maar een kunst blijft het.

Wij zullen dus rustig moeten afwachten hoe de kunstenaars in dit beroep zich gaan roeren en bewegen.

Dit neemt echter niet weg — en als u dit leest zijn we weer een driekwart week verder — dat wij u niet onkundig willen laten van enkele loopbanen van pre- en ex-excellenties, zoals wij daarover iets lazzen in de Nieuwe Rotterdamse Courant van dinsdag j.l.

Vooraf nog een klein interludium.

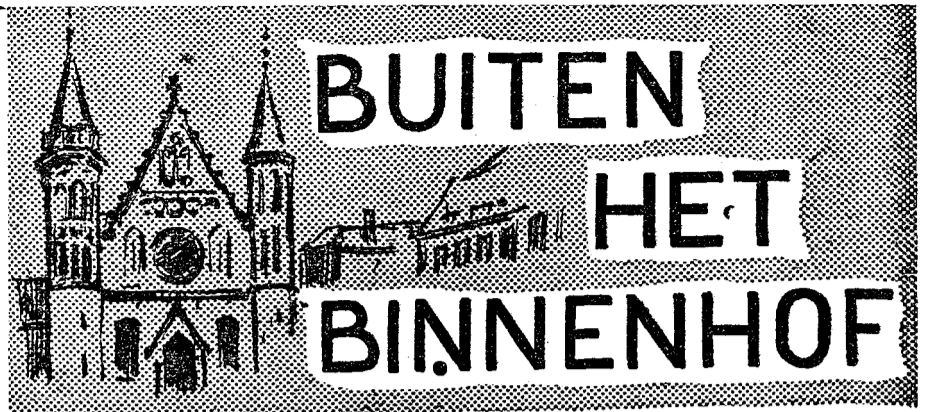
Gisteren — dat is maandag — hadden wij het genoegen in Weesp Dr. Veldkamp, de demissionaire minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid te ontmoeten. Gelukkig zijn wij nog al vlot ter tonge; maar stelt u zich eens voor, dat men wat aarzelt bij het aanspreken van een minister en zou zeggen, op zo'n moment: „Zeker, ex . . . excellentie”. Dan kan zo iets méér dan een verspreking zijn!

Het genoemde artikel in de genoemde courant van dinsdag 18 oktober stelt de volgende zaak:

„Heeft de formateur zich een beeld gevormd voor het toekomstig regeringsbeleid en heeft hij zijn keus bepaald ten aanzien van de partijen, die dat beleid hun ruggesteun zullen geven, dan zal hij op zoek moeten gaan naar de „mennekes”, zoals Abraham Kuypert onze meest excellente ambtsdragers wel genoemd heeft”.

Men is nooit te oud om te leren.

Tot op heden hebben wij nooit geweten dat Abraham Kuypert — voor ons Doctor Abraham Kuypert — ministers

ooit heeft betiteld als „mennekes”. Hij, die geboren is in Maassluis, gestudeerd heeft in Leiden, predikant is geweest in Beesd, daarna te Utrecht, vervolgens hoogleraar te Amsterdam en politicus, wonende in Den Haag, moet dit woord wel hebben overgehouden uit zijn Betuwse periode.

Het is de moeite waard na te gaan waarom ministeriële figuren zouden moeten worden aangeduid als „mennekes”. Zonder in discussie te treden met de schijver van het genoemde artikel, Doctor W. H. Vermeulen, wetenschappelijk hoofdamtenaar bij de juridische faculteit van de Universiteit van Utrecht, blijkt dat het woord „mennekes” moeilijk te passen is op het aantal dienaren van de Kroon, dat ons in de laatste decennia (ons dat is het Nederlandse volk) gediend heeft. Om één stuk uit het genoemde artikel nu te citeren:

„Het meest opvallende van het ministeriële leven in Nederland is zijn korte duur. Het is zelfs korter dan dat van Franse ministers onder de Derde en Vierde Republiek, al was dat door de veelvuldige kabinetscrises in meer stukken geknipt. Van de vier en zeventig ministers, die ons land van 1945 tot 1965 heeft gekend, zijn er 27 korter dan twee jaar aan het bewind geweest, van wie acht zelfs minder dan 1 jaar. Slechts twaalf van hen hebben langer dan 6 jaar aan het roer gestaan”.

Zich concentrerend op de voorgeschiedenis van de huidige parlementaire situatie schrijft doctor Vermeulen:

„In de negentiende eeuw waren bijna alle Nederlandse ministers van adellijke of op zijn minst van patricische afkomst. Van de honderdveertig tussen 1850 en 1900 waren er niet minder dan veertig van adel. De tijden zijn wel veranderd! De benoeming van Abraham Kuypert heeft destijds in „betere kringen” nog enige opschudding verwekt. „Waar ging het heen als het ministersambt toegankelijk werd voor eenvoudige domineeszoons? Thans zijn de patriciërs de vreemde eenden in de bijt. Van de na de Tweede Wereldoorlog benoemde ministers en staatssecretarissen kunnen er twaalf geacht worden tot het patriciaat te behoren. De adel is slechts met één minister van Buitenlandse Zaken vertegenwoordigd.

De academische titel is nog evenzeer in tel als in de vorige eeuw. Negentig van de honderdelf ministers en staatssecretarissen uit de periode '45-'65 hebben een volledige academische opleiding genoten. De juristen lopen met vierenvijftig vóór voorop. De economen komen met zestien op de tweede plaats, de afgestudeerden van de literaire faculteit met acht op de derde plaats. In de achterhoede bevinden zich vijf ingenieurs, vier landbouwkundige ingenieurs, een scheikundige, een medicus en een theoloog . . .”

Tot zover iets uit het artikel in de NRC van dinsdag j.l. dat wij gaarne in uw aandacht aanbevelen, indien ge iets meer wilt weten van enkele loopbanen van pre- en ex-excellenties!

Verlang niet terug naar de tijd waarin wij door theologen geregeerd werden. Smacht niet naar chemici of naar uitsluitend juristen. Zet uw hart niet op literatoren. Maar bidt om een rustig leven in alle eerbaarheid!

Willems Jaarboek

Op de voorste rij mevrouw P. van der Sluis-Cnossen, die van voorzitter Berghuis een boekje bloemen in ontvangst mocht nemen ter ondersteuning van zijn waardering voor de steun die zij steeds voor haar man is geweest bij het vervullen van zijn tijdrovende secretariaatswerk. Rechts op de foto ziet u nog de chef de bureau A. van der Wees.

Nu proefflacon 1.70

Ik ben niet meer NERVEUS

Iedereen is altijd enthousiast over Melisana: „Heb ik last van migraine, zenuwen of zorgen? Altijd weer geeft Melisana verlichting.” Bij vele dagelijkse moeilijkheden bewijst Melisana ook voor u zijn onmisbaarheid. Daarom is het belangrijk steeds in fles in huis te hebben. Juist nu. Melisana helpt. Melisana de echte Kloostervrouw Melissegeest, voorkomt narigheid.

Voor uw broodnodige rust

MELISANA

1.70 — 2.90 — 4.90

extra voordelige familiefacon 11.90

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKEVEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN KERKEN
DIRECTIE- EN SCHAFTWAGENS
ETC.

HANBO HARDINXVELD

TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Aannemingsbedrijf Harm Fokkens Naarden N.V.

JUTE ZAKKEN

voor binnenland en export

Een vertrouwensartikel

NOORD-NEDERLANDSCHE ZAKKENHANDEL N.V.

Groningen — Eemskanaal N.Z. 48
Tel. 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)
Telegramadres „Jute”

Zelfstandig en eensgezind

WIJ hebben een goed partijconvent gehad, waarbij een sterke en vastberaden eensgezindheid bleek.

In een bewogen discussie tussen Groen en Kuyper kwam eens bij herhaling de fiere term voor: Nemini me mancipavi. Aan niemand heb ik mij dienstbaar gemaakt.

Ik loop niet achter de rokken aan van de P.v.d.A., ik kruip niet met de K.V.P. in dezelfde schuit, ik kies mijn eigen plaats, niet in het belang van de partij, niet om der wille van stembussucces, maar omdat beginsel en roeping dat vragen.

Daarom was de zakelijke uiteenzetting van de heer Roolvink zo nuttig.

HIJ schetste drieërlei opvatting bij de „Regeringspartijen”. De P.v.d.A. had alleen maar dezelfde opvatting als het kabinet, trad op als verdedigster van minister Vondeling. En wanneer met de stukken werd aangetoond, dat de dekking toch erg problematisch bleef, dan ging men daar al te lucht-hartig over heen. De K.V.P. vond het allemaal verkeerd. De uitgaven waren te hoog en de dekking deugde niet. De A.R. stonden op het standpunt, dat het kabinet er in geslaagd was, de uitgaven binnen de perken te houden, mits men zich aan de begroting houdt. Het moet wel een hard gevecht geweest zijn voor de minister van financiën, maar in soms moeilijke onderhandelingen zijn de ministers er in gezamenlijk overleg in geslaagd, de aanvankelijke cijfers een heel stuk naar beneden te drukken. En wij moeten ons wel realiseren, dat er véél wordt gevraagd.

Prof. Diepenhorst heeft in een hoogst ernstige rede de vergadering geconfronteerd met een reeks van moeilijkheden, waarvoor de Regering is geplaatst. Het onderwijs kost ieder jaar honderden miljoenen meer, de wegen kunnen niet of nauwelijks tijdig worden aangepast aan het snel toenevend moderne verkeer, de zorg voor de ouden van dagen brengt veel problemen mee. En zo zijn er tal van zaken te noemen. Welnu, de A.R. fractie was van oordeel, dat men redelijkerwijze, zonder vitale belangen te schaden, niet kan eisen, dat er nóg meer wordt besnoeid op de uitgaven, na de drastische maatregelen, die al zijn genomen. Maar wel was de A.R. fractie van oordeel, dat de dekking niet solide genoeg was.

Dat waren dus drie standpunten. Waarbij de heer Roolvink met grote klem liet uitkomen, dat bij de beoordeling van de begroting, ook van de uitgaven, bovenal moet worden gelet op het gevaar van werkloosheid. „op de oorlog na de grootste ramp, die een volk kan treffen”.

OMDAT de A.R. fractie niet met de K.V.P. kon meegaan, wat de veroordelingen van het uitgavenpeil betrof, kon zij ook niet voor de motie Schmelzer stemmen zonder te verloochenen, wat zij zelf bij de algemene beschouwingen had gezegd. De A.R. fractie verschilde zowel van de K.V.P. als van de P.v.d.A., nam een zelfstandige positie in, en kon en mocht daarom geen steun geven aan een motie,

LUISTER...

Op dinsdag 25 oktober naar onze radio-uitzending.

Spreker: Mr. W. de Kwaadsteniet, secretaris van de A.R. Partij.

De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (KRO).

BELANGSTELLENDE VOOR NATUURGEGENSWIJZE

Wanneer u ons uw adres schrijft, ontvangt u gratis een KWARTAAL-abonnement op het maandblad

GEZONDHEIDSNIEUWS

onder redactie van de bekende Zwitserse natuurarts en wereldreiziger Dr. h. c. A. Vogel.

Verkrijgbaar in het Nederlands, Frans en Duits.

Schrijf aan Maandblad „Gezondheidsnieuws”, Postbus 2, 't Harde/Gld., tel. 05255-541.

GEEF EEN BIJBELS DAGBOEK

Ds. H. Giesen - VIJF MINUTEN Een sprankelend dagboek. 11e druk. Geb. f 8,50.

Ds. H. Giesen - EEN OGENBLIK Recht op de man af. 2e druk. Geb. f 8,90

ONDERWEG, Dagboek voor mensen in den vreemde. Geb. f 9,90.

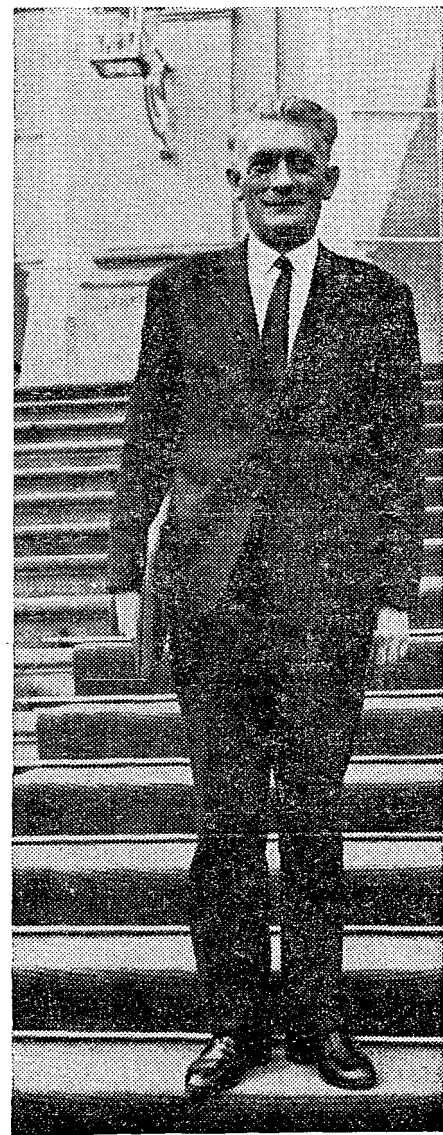
Verkrijgbaar in de boekhandel. **BOEKENCENTRUM N.V.** 's-GRAVENHAGE

waarmee zij het slechts ten dele eens was.

Merkwaardig vond de heer Roolvink het, dat de heer Nederhorst vóór zijn beurt praatte. Hij gaf de Regering niet de kans, háár mening over de motie Schmelzer te zeggen, maar ging alvast met groot aplomb zeggen, dat de motie Schmelzer voor het kabinet onaanvaardbaar was. Daardoor had het kabinet de facto geen keus meer. Nu staat het wel vast, dat het kabinet, toen de heer Nederhorst deze voorbarigheid beging, reeds had besloten, de motie onaanvaardbaar te verklaren. En terecht! De K.V.P. had een motie ingediend, die voor het kabinet onaanvaardbaar was en dat bleef ondanks de bijvoeging, dat zij niet bedoeld was als een afkeuring van het gehele kabinetsbeleid. Maar dat de heer Nederhorst zo haastig en zo fel sprak, voordat het kabinet had gesproken, was toch wel een aanwijzing, dat opeens de vrees bij hem boven kwam, dat het net niet tot een breuk zou komen.

Er waren in de laatste tijd in de P.v.d.A. immers crisis-verschijnselen van zeer ernstige aard. Ook de heer Berghuis heeft daarop gewezen. Niemand weet in dit stadium, waar de P.v.d.A. binnen een half jaar zal terecht gekomen zijn. Het is een partijbelang van de eerste orde, dat zij bij het komende congres vrij staat van ieder kabinet. Als de heer Nederhorst gewacht had op het kabinet, dan had hij verstandig gehandeld. Nu handelde hij in zijn haast onverstandig, en gaf door zijn voorbarigheid reden tot nadenken.

DEZE gehele uiteenzetting, die wij met eigen woorden hier hebben weergegeven, was nuttig en duidelijk, vormde allerminst een tegenstelling met de opvattingen van het Centraal

J.I. maandag werd onze fractievoorzitter, de heer B. Roolvink ontvangen door H.M. de Koningin voor het uitbrengen van advies. Op bovenstaande foto de heer Roolvink op de trappen van Huis ten Bosch.

Comité, zoals die, zoals gebruikelijk, door de voorzitter van dat Comité werden vertolkt.

Daarom is het een zaak van kortzichtigheid of van kwaadwilligheid, wanneer men een soort tweespalt in de boezem der A.R. Partij wil construeren. Dat kan alleen door die elementen, die in de A.R. partij of daarbuiten eerst gerust zijn, wanneer de A.R. partij met de P.v.d.A. één gelid vormt.

Maar dat is noch de hartewens van de heer Berghuis, noch het begeren van de heer Roolvink. Beiden zijn goed antirevolutionair en weten daarom, dat wij, ook in de komende moeilijke maanden, aan het Nederlandse volk moeten duidelijk maken, dat het nog altijd geldt: nemini me mancipavi.

Toen de A.R. partij in 1878 werd opgericht en een beginselprogramma opstelde, in hoofdzaak ontworpen en geredigeerd door Dr. Kuyper, schreef zij in haar slotartikel:

(De ARP verklaart) „dat zij, om deze beginselen ingang te doen vinden, de zelfstandigheid van hare partij handhaaft, zich bij geen andere partij laat indelen; en slechts dan samenwerking met andere partijen aanvaardt, indien die door een vooraf wel omschreven programma, met ongekrenkt behoud van hare zelfstandigheid, kan worden verkregen.”

A.

De werkgroep midden- en kleinbedrijf van de A.R. Partij vraagt nauwe samenwerking

Het moderamen van het Centraal Comité van de Anti-Revolutionaire Partij acht het van belang de volgende resolutie, welke werd ontvangen van de Werkgroep Midden- en Kleinbedrijf van de A.R. Partij, in de publiciteit te brengen.

De Werkgroep Midden- en Kleinbedrijf van de A.R. Partij is van mening, dat in veel gevallen de gang van zaken bij de totstandkoming van nieuwe winkelcentra het principe van gelijke kansen doorkruist.

De Werkgroep is bezorgd, dat niet in alle gevallen met voldoende zorgvuldigheid rekening wordt gehouden met de belangen van nabij gelegen bestaande centra.

Het stellen van financieel zware vestigingseisen, zoals minimum aantal m² en prijzen per m², weerhouden het grootwinkelbedrijf niet, maar veelal wel het midden- en kleinbedrijf van vestiging in een nieuw centrum. Hieruit resulteert een verdeling van de verkoopoppervlakte tussen het grootwinkelbedrijf enerzijds en het midden- en kleinbedrijf anderzijds, welke niet correspondeert met de marktverhouding van deze twee bedrijfssectoren.

Ook de bereikbaarheid en de ruime parkeermogelijkheden van de nieuwe centra kunnen — bij het nalaten van het treffen van soortgelijke maatregelen voor het bestaande verzorgingsapparaat — evenzoveel discriminerende factoren zijn ten opzichte van oude centra, waar het midden- en kleinbedrijf domineert.

Om aan het principe van gelijke kansen werkelijk inhoud te geven, dringt de Werkgroep aan op: nauwe samenwerking, vanaf het moment dat een plan voor nieuwe winkelcentra ontstaat, tussen B. en W. en vertegenwoordigers van het midden- en kleinbedrijf in de betrokken gebieden. De Werkgroep spreekt daarbij het vertrouwen uit, dat het nieuwe Centraal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf, wanneer op zijn deskundigheid in dit verband een beroep wordt gedaan, meer zal waken voor de realisering van het principe der gelijke kansen.

Eveneens is nauwe samenwerking geboden tussen de besturen van dicht bij elkaar liggende gemeenten, ter voorkoming van een opeenhoping van nieuwe centra in een te klein gebied.

De Werkgroep wijst er in dit verband op, dat gemeente niet identiek is met verzorgingsgebied.

Zij acht het van essentieel belang, dat er per gebied een betrekkelijk evenwicht is tussen de omvang van het bestaande en het nieuwe verzorgingsapparaat enerzijds en de vraag anderzijds, en dat prestige-overwegingen bij het creëren van nieuwe centra achterwege blijven.

Hoge onderscheiding

De heer J. Smallenbroek is benoemd tot commandeur in de Orde van Oranje Nassau. Ook op deze plaats willen wij hem gelukwensen met deze onderscheiding.

H. Struik en Zn. N.V. Fabrik dekkleden, tenten

Imp./Groothandel scheeps- en aannemersbenodigdheden, elektrische en autogene las- en snijbenodigdheden.

Diepenveenseweg 8
Telefoon 05700 - 13970
DEVENTER

ZAKKEN

Voor alle verpakkingsdoeleinden.

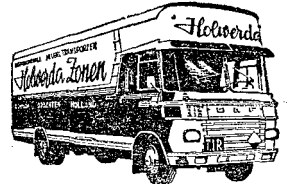
T. SPAAN

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: TESPA

N.V. G. HAAK

v. Berckenrodestraat 15, Rotterdam-W.
Tel. 010-6 91 95. Telegr.: HABAG

Postbus 6043
Import - Export

Holwerda - Zonen

Dokkum Drachten Rotterdam
05190 - 2292; 05120 - 2157; 010 - 259299

Alle transporten
Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen
Meubeltransporten

N.V. Rederij en Haringhandel

IMPORT — EXPORT

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444
Buiten kantooruren 2092 - 2283

ROUV KOGELLAGERS VAN DER SPEK

Wolphaertsbocht 214

ROTTERDAM

Telefoon 27 97 55

Verkoudheid
van neus, keel of borst,
snuift en wrijft U weg met
DAMPO

EEN BIJZONDER MOOIE PLAAT ! .. EN VIJF GULDEN VOORDEEL !

Speciale introductie-aanbieding van de nieuwe 25 cm langspeelplaat met solozang door de tenor Teun Schenk m.m.v. M. Kramer, orgel.

Titel: „MORGEN- EN AVONDZANGEN”

bevat de volgende liederen:
Wij danker U barmhartig God (4 cpl.)
Heer blijf dicht bij mij (2 cpl.)
O grote Christus eeuwig licht (5 cpl.)
Laat mij slapend op U wachten (2 cpl.)
Jezus Uw verzoenend sterven (2 cpl.)
Psalm 30 vs 4 en 8
Psalm 3 vs 3 en 2
Zie ons wachtend aan de stromen (2cpl.)

Tijdelijke „introductie-prijs”:

U betaalt i.p.v. f 12,50 slechts f 7,50!

Voorom teleurstelling en bestel direct!

Alleen verkoop:

**NEDERLANDS
PLATEN-VERZEND-
HUIS**

Singel 80 - URK - (tel. 05277-210) - giro 1299777

(Uw speciaalzaak in
grammofoonplaten van
gewijde muziek).

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren!
Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

„MIEDEMA” landbouwwagens „MIETRA” transporteurs enz.

Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf

L. S. MIEDEMA

LANDBOUWERKTOEGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

Schudden?	Goed
Goed schudden?	Beter
Ideaal schudden	Eureka

N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek

DRACHTEN
voorheen Fa. J. v. d. WOUDE

OCEAN N.V. DIEREN
RADIANDS MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND-TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

NAAM- EN NUMMERPLATEN IN DIVERSE UITVOERINGEN

Aanduidingen speciaal voor kantoorgebouwen, ziekenhuizen, enz.
ZELFKLEVENDE TRANSFERS o.a. VOOR AUTOPORTIEREN
GEVELLETTERS - GRAVEERWERKEN

ZUID. NED. NAAMPLATEN ONDERNEMING
G. TER VEEN - GELEEN

GRAAF HUYNLAAN, noek Markt - TELEFOON 0 4494 - 5888*

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL

Tel. 01846 - 2156 - 2484 - Hardinxveld-Giessendam

AANNEMINGSBEDRIJF

„SCHOUWEN-DUIVELAND” N.V.

Schuithaven 10 - Zierikzee - Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-, WATER-, WE-
GENBOUW- EN CULTUURTECHNISCHE WERKEN

Op het Najaars-Partijconvent sprak

DE TOK

De partij-voorzitter, dr. W. P. Berghuis stond voor een niet eenvoudige opgave. Hij moest een redevoering houden, die hij op het laatste moment had moeten omwerken.

Daar leed zijn openingsrede overigens niet onder. Wij hoorden diverse Conventgangers tegen elkaar zeggen: „De voorzitter kan beter altijd improviserend zijn speech houden.”

Het politieke bedrijf

De heer Berghuis was nogal ontdaan door het gebeure van de laatste dagen in de Nederlandse politiek en hij wilde dat eerlijk uitspreken. Ontdaan, niet wat onze partij betreft, maar ten aanzien van de algehele politieke situatie in ons land. Politiek is een ontzettend moeilijk bedrijf. Dat ligt in de aard van de zaak. Er is geen terrein, waar zo zware verantwoordelijkheden zich concentreren en dat in toenemende mate als op dat van de politiek. Die verantwoordelijkheden zijn nationaal en internationaal zeer groot. De Overheid is er om orde op zaken in deze wereld te stellen. Daarvoor is zij door God gegeven. Hoe ingewikkelder en voller de samenleving wordt, hoe meer die taak en verantwoordelijkheid van de Overheid toeneemt.

Het politieke bedrijf is ook enerverend, maar dat mag zich bij hen die verantwoordelijkheid dragen niet uiten in een vorm van nervositeit. Ik ben bang dat de politieke situatie in ons land op allerlei punten gekenmerkt wordt door een vorm van nervositeit die niet goed is voor een weloverwogen verantwoord politiek beleid, aldus de voorzitter. Daarbij spelen de aanstaande Kamerverkiezingen een rol en vooral de uitslagen van de verkiezingen die dit jaar zijn gehouden. Er is in ons politieke leven een mate van nervositeit kenbaar, waarvan ik zeg dat ze ongezond is, aldus dr. Berghuis.

Vraag

„Het Partij Convent komt bijeen op een heel moeilijk moment in de Nederlandse politiek. Zelden is er zo'n moeilijk moment geweest.” De voorzitter zei, dat sommigen hem gevraagd hadden de vergadering uit te stellen. Spr. had daarop „neen” gezegd. „De partij heeft altijd haar vergadering in het openbaar gehouden, ook nu is dat het geval. Het moment is echter uitermate ernstig. Er is een tweede kabinetscrisis binnen eenzelfde parlementaire periode ontstaan, terwijl het twee formaties van verschillende samenstelling betreft.

De vraag rijst of dit niet te voorkomen was geweest. Had men in de nacht van donderdag op vrijdag de beraadslagen niet moeten schorsen om althans nog eens rustig beraad over de uiteindelijk te nemen beslissingen te kunnen voeren? Dit is niet gebeurd, maar er is aanleiding om deze vragen te stellen.”

Verantwoordelijkheid K.V.P.

De Tweede Kamerfractie van de K. V.P. heeft het voor haar verantwoording genomen het kabinet dat onder leiding stond van een K.V.P.-minister-president en verder bemand werd door een aantal bekwaame K.V.P. ministers te laten vallen. De verantwoordelijkheid van de kabinetscrisis ligt dan ook sterk bij de K.V.P., waarbij niet uit het oog mag worden verloren - en ik voeg er dat uitdrukkelijk bij, aldus dr. Berghuis dat de homogeniteit tussen de regeringsfracties in de laatste maanden was verzwakt.

Voornameijk als gevolg van de perikelen waarin de P.v.d.A. verkeert en die haar beeld als regeringspartner onduidelijk maakte in de laatste periode.

Waardering fractie

Onder applaus merkte dr. Berghuis op, dat de A.R. Tweede Kamerfractie de verantwoording van een kabinetscrisis terecht niet heeft willen nemen. Wij moeten haar daarvoor dankbaar zijn. Zij heeft zich loyaal ten opzichte van de regeringspartners naar beide kanten opgesteld. Zij heeft het uitgaavenbeleid van het kabinet verdedigd. Ook toen het van andere zijde werd aangevochten. Zij heeft gerechtvaardigde kritiek geuit op het dekkingsplan zoals het in de begroting 1967 was opgesteld. Zij heeft die gerechtvaardigde kritiek en haar wensen ook op tafel gelegd. Maar ik ben er zeker van, aldus de voorzitter, dat wanneer de re-

gering zou hebben gezegd „deze wensen zijn voor ons onaanvaardbaar”, dat de A.R. fractie ook op dat moment geen kabinetscrisis zou hebben uitgelokt.

Ernstige situatie

De voorzitter vervolgde: „Ik wil eerlijk, overigens in alle voorzichtigheid, - men kan zich vergissen - uitspreken, dat het in K.V.P.-kringen aan de ver-eiste loyaliteit heeft ontbroken, die men toch normaal gesproken verschuldigd is ten opzichte van een kabinet voor welks totstandkoming en samenstelling men zelf mede verantwoordelijk is”.

Zeker, er kunnen puur zakelijke meningsverschillen zijn tussen regeringsfracties en geestverwante ministers. Dat kan en moet kunnen, maar er moet beslist meer aan de orde zijn dan wat zakelijke meningsverschillen, wil men een kabinet, dat men zelf mede tot stand heeft gebracht laten vallen.

Men moet mij goed verstaan, aldus de heer Berghuis, de situatie die was ontstaan en waarvan donderdagnacht de ontlading heeft plaatsgevonden, was zeker niet alléén door de K.V.P. veroorzaakt. Men moet ook aannemen dat de K.V.P. alle consequenties van haar optreden heeft overwogen.

De situatie die daardoor is ontstaan is ernstig voor het algemene politieke bestel in ons land en voor het algemeen aanzien van de politiek. Dat lijkt mij buiten kijf, zo zei de partij-voorzitter. Het land moet geregeerd worden. Ook in de toekomst en wel op een zo stabiel mogelijke wijze. Zoals dat tot dusver gelukkig ook het geval is geweest. De val van twee kabinetten doet aan die stabiliteit geen goed. Onze Koningin en haar adviseurs mogen wij wel zeer in het bijzonder wijsheid toewensen, teneinde de politieke schade - waar dat kan - te herstellen. Er is politieke schade aangericht.

De heer Berghuis schetste in korte trekken de gang van zaken sinds 1963 en memoreerde de moeilijkheden rond radio en t.v. Het in 1963 gevormde kabinet viel door de halsstarrigheid van de V.V.D. uiteen. Er kwam toen een kabinet met de P.v.d.A. Het stuitte op veel moeilijkheden, maar het is ten slotte dit kabinet geweest, dat nu een wetsontwerp heeft ingediend met betrekking tot de oplossing van het vraagstuk van radio en t.v. Een zaak, die vele jaren lang onze nationale politiek heeft vertroebeld. Het is van harte te hopen, dat wij niet weer in die situatie terechtkomen, dat dit vraagstuk opnieuw de hele nationale politiek gaat doorkruisen en vertroebelen.

Kabinet-Cals

Het kabinet Cals is met betrekking tot de financieel-economische kant van zijn beleid overmoedig geweest. Daar is vanaf het begin door sommige mensen op gewezen. Aan de andere kant getuigt het van moed, dat men de uitgaven wilde inperken, toen men zag dat men de mogelijkheden had overtrokken. Men heeft het uitgavenbeleid duidelijk gedrukt.

Dank A.R.-bewindslieden

Alles overziende en de zwakke elementen niet ontkennde in dit kabinet, moeten wij het toch dank brengen voor hetgeen het heeft gedaan en heeft willen doen.

In die dank betrek ik, aldus de voorzitter, in het bijzonder onze bewindslieden. Zij zijn op dit moment met nog niet demissionair, verklaarde de heer Berghuis onder hilariteit, maar over een paar uur zal dit wel het geval zijn. De a.r. bewindslieden hadden ieder voor zich een zware taak in deze korte periode. De aanwezigen stemden met een hartelijk applaus in toen de a.r. bewindslieden dank werd gebracht voor het vele en verantwoordelijke werk, dat zij als minister of staatssecretaris hadden verricht. Waardering werd ook uitgesproken voor het feit, dat zij tot het laatste toe solidair wa-

ren gebleven met het kabinet. Dat was en na alle hoon die laatste tijd neerkam moed voor nodig.

Meer redz

Er zijn ook andere redenen tot zorg geweest. Wat allen die dragen moet bezien van de politiek als zodreigt te raken. De behagen jegens verzamelen zich ste verkiezingen woordelijke oppos Boerenpartij. Dat partij aan.

Wij kunnen niet het gevaar - uit een gemeen democratisch begrip Overheid ernstig verschijnsel, cratie waarin de heidsambt door de aangevozen. Het mocratie, waarbinne vrije kritiek mag en die aan zware pen, loopt gevaar specifieke karakter Overheid niet meer de Overheid ten in onzekerheid band kan ook de rijke rol spelen, van de soms aanheid in de ware zin spannend kan bebetreurde het, dat meer voldoende juw

Lof

In verband met ruimte kunnen van de openingslosse citaten geven:

De

Op het Partij de rondvraag kabinetscrisis. De reageerde op de vervolocht ze in Enkele punten die niet voldoende waren gekomen speciale aandacht.

Het standpunt doelstellingen van werd nogmaals heeft van het begin ming betuigd met het tal knelpunten op heeft daar zeer loyaal dat ook de bereide de nodige middelen het program op tafel Overigens heeft af aan gesteld, dat niet het eerste is wezigheid van knelpunten leven opmerkte. Ook ten hebben hiervoor de hand van cijfers te tonen, dat reeds gavniveau zich keld.

Wel heeft de fractie schuud, dat de uitogram van het kabinet volg mocht hebben, andere gebieden zouden ontstaan. Dat rechte was, blijkt feit, dat minister laatste miljoenen toegegeven, dat er nieuwe knelpunten wel van zo ernstige voorrang bij de (inflatie, hoog schaarste, wezenlijke gelegenheid).

Wil men oplossingen knelpunten, dan zal slag moeten liggen

Berghuis over KOMST IN

„Wij moeten dringend weg uit de malaise-stemming welke er thans ten aanzien van de Nederlandse constellatie in het algemeen is.”

„Wij kunnen een stemming kweken waar anderen, die het niet zo goed bedoelen met de democratie inspringen en er gebruik van maken. Wij zullen een verantwoorde democratische politiek moeten voeren waarbij wij moeten roeien met de riemen die we hebben.”

„Wij moeten ons er voor hoeden lichtvaardig om te springen met de hoofdbestanddelen van ons staatsbestel. Dat geldt ook voor het instituut van de monarchie in ons land.”

„Het is duidelijk, dat de P.v.d.A. op dit ogenblik in een moeilijke fase van haar bestaan verkeert. Wij zullen ons daar niet inmengen. Wel spreken wij de hoop uit, dat zij daaruit als een van de blijvend belangrijke constructieve elementen in ons Nederlandse politieke bestel tevoorschijn komt, zich bewust zijnde van haar verantwoordelijkheid ten opzichte van het land als geheel en zich niet teveel latende leiden door direct electorale overwegingen op kort zicht. Wij maken ons daarover — wij willen dat niet ontkennen — wel enige zorgen.”

„Fascisme en nationalisme zijn in hun afgrijzelijke consequenties als feitelijk gebeuren verleden tijd. De mentaliteit waaruit zij voortsporen is dat niet. Zij kan ook in de toekomst de politiek bedreigen.”

„Onze koers, zoals wij die zien in de opstelling van een levende christelijke partij in de wereld van vandaag en gericht met de blik op morgen, hebben wij uiteengezet in het Program van Actie 1963 op basis van het program van beginselen en die moeten wij nu voortzetten in het Program van Actie voor 1967.”

„Van niet-confessionele zijde tracht men nog steeds de confessionele partijen er toe te brengen zich vóór de

verkiezingen uit te spreken of zij bij het vormen van het kabinet na de verkiezingen met de P.v.d.A. dan wel met de V.V.D. in zee wil. Het schijnt nodig te zijn om nog eens weer te zegen, dat wij dat niet zullen doen.”

„Het zal van de omstandigheden afhangen voor de A.R. partij, indien zij althans tot het vormen van een regering wordt geroepen, of haar eigen doelstellingen worden gediend door het samengang met de een of de ander. Dat is het punt waar het om gaat.”

„En toch is het enige, dat wij ook tegenover de kiezers vóór de verkiezingen uitdrukkelijk willen uitspreken, dat wij wensen dat de drie christelijke partijen, waar het hier in het bijzonder om gaat, bij elkander blijven en nauw samen optrekken. En dat is een strategisch punt in onze politiek.”

„Wij zouden willen — en zover is het nu op dit ogenblik niet — dat het mogelijk zou zijn in ons land eens een kabinet te vormen uitsluitend bestaande uit figuren uit de drie christelijke partijen.”

„De jeugd, althans voor een deel, voelt zich betrokken in het gebeuren van deze tijd. Zij is er mee bezig en zij wil zich er over uitspreken. En dat is een verheugende zaak. Niet omdat zij het weten. Dat beweren ze meestal ook niet. Niet omdat ze gelijk hebben, en zelfs dat beweren zij meestal niet, zelfs niet de serieuze provo's. Maar zij zitten er mee.”

„Wij willen met Christus de toekomst van deze wereld in. Dat klinkt simpel en dat is het ook. Dat is niet het poneren van een antithese als een door mensen aan te leggen maatstaf om een scheiding te brengen tussen schapen en bokken. Dat is niet onze zaak. En ik wil ook niet verhehlen, dat de in onze kring veel gebruikte filosofisch theologische term antithese aan de doorwerking van het Evangelie wel eens in de weg heeft gestaan, omdat zij door anderen geheel ten onrechte werd verstaan — zo was het niet bedoeld — als een door mensen te hanteren scheidingslijn.

Op bovenstaande foto ziet u v.l.n.r. Dr. Donner, Minister Verdam, Mr. Roosjen, Minister Biesheuvel, Dr. Berghuis en Mr. de Kwaadsteniet.

Aan N.C.R.V.-verslaggever Wim Jansen gaf de heer Algra in de reportagewagen zijn visie op de ontstane kabinetscrisis.

Roolvink over het ontstaan van de kabinetscrisis

ciel en sociaal-economisch beleid. Dit standpunt is de fractie trouw gebleven. Van het begin tot het einde van het kabinet-Cals. De fractie werd wel eens verweten, dat zij een spaak in de wielen wilde steken. De waarschuwingen werden echter juist ingegeven om de mogelijkheden open te houden voor het oplossen van de knellende vraagstukken in onze samenleving, zonder nieuwe te scheppen.

Lof voor minister

Bij de laatste algemene beschouwingen is de minister van financiën van a.r.-zijde dan ook lof toegezuigd voor zijn streven om de overheidsuitgaven zo ver terug te dringen als met het oog op de voorkoming van een onevenwichtige economische situatie geboden was. De heer Vondeling stond bij de voorbereiding van zijn begroting voor een enorm moeilijke taak namelijk om de uitgaven binnen de perken te houden ondanks de geweldige loon- en prijsstijgingen. De minister van financiën heeft z'n been wel heel stijf moeten houden om het huidige begrotings bedrag niet ver te overschrijden.

Deze begroting ligt 2 miljard gulden hoger dan die voor 1966. Hierbij zit een post van niet minder dan 690 miljoen gulden voor loon-, salaris- en pensioenmaatregelen. Deze post drukt zeer op de totale rijksbegroting. Op die begroting met een bedrag van 20 miljard gulden, bedraagt de loon- (en pensioen-) post 7,5 miljard gulden. Deze post heeft de neiging om toe te nemen o.a. omdat de overheidspensioenen welvaartsvast zijn. Het deel dat de Overheid er bij moet passen zal waarschijnlijk jaarlijks toe blijven nemen.

Kritiek:

De fractie had ook kritiek. Als het tekort niet op redelijke wijze zou zijn gedekt, zou er toch een inflatoire invloed van de begroting uitgaan. Op dit punt lag een stuk van de zorg van de fractie. Die zorg werd nog groter, toen bleek dat er op het terrein van de loonontwikkeling voor het jaar 1967 onvoldoende duidelijkheid was.

Alles was op dit gebied nog hangende. De begroting was zo sterk op het scherp van de snede gesteld, dat er geen zwakke punten meer in het beleid mochten zitten.

Op dit punt werd dan ook een motie ingediend, die niet in de richting van wantrouwen ging. De fractie gaf daarmee uitdrukking aan haar verantwoordelijkheid. Zij wilde de Kamer op dit sleutelpunt wijzen. Als de loonontwikkeling niet binnen de grenzen kon blijven, zou het dekkingsplan voor 1967, vooral met het oog op 1968, herzien moeten worden. Het zou dan onontkoombaar zijn om nieuwe dekkingsmiddelen aan te boren.

Het gat in de begroting

Waar lag nu de kern van de kritiek van de fractie? Die komt men op het spoor door er op te letten, dat er een nauw verband bestaat tussen de begroting van 1967 en die voor 1968. Op grond van de cijfers, die minister Vondeling zelf verstrekt had, kon namelijk worden vastgesteld, dat in de begroting voor 1967 voor een bedrag van minstens 322 miljoen in lasten naar de toekomst worden geschoven, lasten waar geen toekomstige baten meer tegenover zouden staan. Waarom tilde de fractie hier zo zwaar aan? Omdat uit een klein rekensommetje blijkt, dat hiermede de minister in feite alle speelruimte ontnam aan het uitgavenbeleid van het in 1968 zittende kabinet. Immers, de begrotingsruimte voor 1968 - de ruimte, waaruit het kabinet van dan uitgavenverhogingen of belastingverlagingen kan financieren - werd door de minister gesteld op 1200 miljoen gulden. Tegelijkertijd stelde de minister echter, dat daarvan een bedrag van 900 miljoen reeds aanstonds zou opgaan aan automatische uitgavenverhogingen, dus aan uitgavenverhogingen die ontstaan, ook als men geen enkele nieuwe taak aanvat. Het verschil tussen deze 1200 miljoen en 900 miljoen gulden is 300 miljoen gulden:

De heer Roolvink maakte Dr. Veerman (links) en de heer Tjalma (rechts) attent op een artikel in de Volkskrant.

Prof. Zijlstra wordt zijn mening gevraagd door v.l.n.r. de heer Heizenberg (N.C.R.V.-T.V.), Van Putten (Haagse Courant), Postma (Trouw), Prillewitz (Nieuwe Haagse Courant) en De Graaf (C.N.V.).

Vervolg op pag. 6

dat is dus het bedrag, dat door het volgende kabinet zou kunnen worden besteed aan het financieren van nieuwe uitgaven. Maar juist deze 300 miljoen gulden werd nu al bij voorbaat door deze minister van financiën geannex-eerd.

Door een netto last van 322 miljoen op het volgende kabinet af te wentelen, ontnam hij het volgende kabinet alle speelruimte voor het doen van nieuwe uitgaven en het ter hand nemen van nieuwe taken. Bovendien verplichtte hij dat nieuwe kabinet ook, om al aanstonds 22 miljoen gulden te gaan dekken.

En dát werd door de minister van financiën een „veilige brug naar de toekomst” genoemd! Al voegde de minister daar zelf aan toe, dat de komende periode bepaald wel moeilijk zou worden.

Van een verantwoorde financiële overdracht aan een volgend kabinet kan dus niet worden gesproken.

Het bedrag dat de fractie aangaf (322 miljoen) werd niet aangevochten in de Kamer; er waren zelfs sprekers, die kwamen tot een tekort van 600 miljoen gulden. De a.r.-fractie heeft zich echter bewust van zulke hoge maar wat riskante schattingen willen onthouden, en alleen willen afgaan op de cijfers, die door de minister zelf waren overgelegd.

Opstelling P.v.d.A.

De P.v.d.A. heeft bij monde van de heer Peschar in feite toegegeven, dat er een gat zat voor 1968. Hij probeerde de minister zoveel mogelijk te dekken, maar kon de a.r.-redenering niet als onjuist bestempelen. „Zou het zo erg zijn als er een gaatje overblijft? Misschien kunnen in 1968 ook wel enkele uitgaven worden teruggedrongen. Is dit zo erg? Je bent er nooit helemaal!”.

Zo redeneerde de P.v.d.A. Duidelijk bracht men ook tot uiting, dat als men in het jaar 1967 dekking wilde zoeken voor het tekort, deze waarschijnlijk alleen maar te vinden zou zijn langs de weg van verhoging van de indirecte belastingen.

Over de dekking viel dan ook met de P.v.d.A. niet te praten. Tijdens de discussie werd dat nog weer eens duidelijk.

De heer Roolvink waarschuwde om voorzichtig te zijn in de beoordeling. Wij moeten niet op gevoelsmatige dingen afgaan, maar op de feiten.

Het is dan te goedkoop dat vandaag de indruk wordt gewekt alsof de meest trouwe aanhanger van het kabinet-Cals, zowel wat het uitgavenbeleid betreft als wat het inkomensbeleid — de solide dekking — betreft, de P.v.d.A. zou zijn. Men heeft het af laten weten om voor 1967 de noodzakelijke dekkingmaatregelen te treffen. Uitdrukkelijk was men — precies als de a.r.-fractie — akkoord met het uitgaven-niveau. Maar de a.r.-fractie deed er het aanbod bij om voor meer dekking te zorgen.

Daarbij is de P.v.d.A. in gebreke gebleven.

Dat moet duidelijk worden vastgesteld. Wij moeten niet zo iets krijgen als het voortleven van een mythe als of de enige partij — die de groots mogelijke trouw aan de dag heeft gelegd, de P.v.d.A. is geweest. Van het P. v.d.A.-standpunt is een zekere reactie uitgegaan op de overige fracties in de Kamer. De a.r.-fractie handhaafde haar zelfstandigheid en had ook een motie ingediend.

Opstelling K.V.P.

De K.V.P.-fractie blijft volgens de heer R. de eerst- en de meest verantwoordelijke voor de crisis. Zij kwam tot de conclusie, dat er een groter tekort voor 1967 en 1968 was en heeft dit staande gehouden.

Daar zat men zwaar tegenaan tekijken, mede op grond van de bedreiging die dit tekort vormde voor de werkgelegenheid en voor het gevaar van de voortgaande inflatie. Ook bij de K.V.P. was wel degelijk de bereidheid aanwezig om — indien nodig — voor aanvullende dekkingsmiddelen te zorgen.

Maar de K.V.P. ging ook het uitgaven-niveau ter discussie stellen. Daar ligt het essentiële verschil met de A.R.-fractie. Dit was ook de hoofdinhoud van de K.V.P.-motie. De K.V.P. werd op deze wijze het program van het kabinet-Cals naar de uitgavenzijde ontrouw.

Hoe het precies gegaan is in K.V.P.-kring? Veel wordt er over gespeculeerd. De een zegt er was verdeeldheid. Er zou misschien voor een motie van de oppositie zijn gestemd, althans door een deel van de fractie.

De heer Roolvink wilde zich daar buiten houden: „het zijn eigenlijk speculaties. Het is voor een deel ook je bemoeien met andermans zaken. Ieder heeft de handen vol om met zijn frac-

tie een zuiver en gaaf standpunt te bepalen”, aldus de fractie-voorzitter.

Ontknoping van het drama

Het kwam uiteindelijk op een beslissing aan. De fractie stond op het standpunt, dat men op vrijdag niet een ander woord moet willen spreken dan men op dinsdag reeds had uitgesproken. „Met betrekking tot deze zaken hadden wij in de fractie een grote, de grootst mogelijke mate van eenstemmigheid. Dat kun je ook hebben als je je van begin af aan duidelijk, loyaalsteunend, maar kritisch waar dat nodig is, opstelt. Een dergelijke lijn kun je tot het laatst toe continueren”, zo zei de heer Roolvink.

In de laatste fase — toen de beslissingen vielen — had de a.r.-fractie geen enkele moeilijkheid om haar houding te bepalen. De fractie had er begrip voor dat het uitgaven-niveau deze hoogte wel moest bereiken. Dit vloeiende voort uit het beleid van vorige jaren. Ook al zou men dit beleid afkeuren dan nog moet men de feiten aanvaarden zoals ze liggen.

Dit gaf een merkwuurige positie in de Kamer. De oppositie stookte fel tegen het kabinet. Dat is ook haar taak. De K.V.P. zat moeilijk met de uitgaven. De a.r.-fractie zat nogal moeilijk met de dekking. De P.v.d.A. had geen problemen.

De K.V.P. kwam met haar motie, waarin stond dat het uitgaven-niveau voor 1968 echter niet kritisch beoordeeld worden. Men kan het uitgaven-niveau voor 1968 echter niet kritisch beoordelen en daar iets aan doen, zonder daarbij ook het uitgavenbeleid voor 1967 ter discussie te stellen.

Voor het overige werd een stuk van de a.r.-zorg over de financieel, economisch sociale ontwikkeling ook tot uiting gebracht in de motie van de K.V.P.

Daarom moet men niet een grotere tegenstelling construeren dan er in feite is. De a.r.-fractie stond niet aan de ene of aan de andere kant, maar ze had een heel duidelijke, een eigen onafhankelijke positie. De heer Roolvink meende, dat de fractie het enig juiste standpunt heeft ingenomen. In de stemmotivering is dit ook heel duidelijk tot uiting gebracht.

Optreden P.v.d.A.

In de derde ronde toen de motie-Schmelzer — na kabinetsberaad — in discussie kwam, nam de fractie het standpunt in om eerst dan een oordeel over de motie uit te spreken, wanneer het gevoel van het kabinet terzake bekend was.

Nog voor het kabinet een standpunt bekend had gemaakt beklom namelijk de voorzitter van de P.v.d.A. fractie het spreekgestoelte en zei: Als het kabinet voor deze motie opzij gaat, is het geen knip voor de neus waard.

De a.r.-fractie heeft daarop aldus gereageerd: „Zolang nog niet een standpunt van het kabinet bekend is, is het onjuist dat één van de regeringsfracties het aan het kabinet vrijwel onmogelijk maakt de inhoud van die motie ook maar ter discussie te stellen”. Ook voor dat feit vraag ik thans publiekelijk de aandacht”, aldus de heer Roolvink. Het leek er immers een ogenblik op, alsof de P.v.d.A. deze gelegenheid aan zou grijpen om elke mogelijkheid om nog een brug te slaan in het nachtelijk uur, weg wilde nemen. Politiek is dat een onverstandige zaak. Als men de zekerheid had dat het kabinet die motie toch niet kon aanvaarden, dan zou het politiek toch veel wijzer zijn geweest om dat dan ook maar door het kabinet zelf uit te laten spreken.

Door in eer zo vroeg stadium een dergelijke felle houding aan te nemen en elke manoeuvre-mogelijkheid aan het kabinet te ontnemen, is een bijdrage geleverd tot het voltrekken van het vonnis over het kabinet-Cals. Dat was niet nodig geweest.

Dat men het toch deed heeft sprake aan het denken gezet. Men krijgt pas na enig afstand nemen een scherper en evenwichtiger oordeel.

Ook deze elementen moeten echter, juist ter bereiking van een evenwichtig oordeel, nu voor het voetlicht komen. Daarmee zeg ik niet, aldus de heer Roolvink, dat de P.v.d.A. een grote schuld heeft aan de val van dit kabinet; maar we moeten over haar rol ook niet heen leven.

Want met de val van het kabinet, zo besloot de heer Roolvink, is het startschot gelost voor de verkiezingen van 1967. Deze dingen komen te spelen bij de verkiezingen.

Een eensgezind en enthousiast convent

HET partijbestuur had geen betere datum voor het najaars-Partij Convent kunnen uitzoeken dan 15 oktober. Je kunt het je niet beter wensen.

De kabinetscrisis — op zichzelf een betreurenswaardige zaak — veroorzaakte een „run op het Partij Convent”. De aanmeldingen stroomden binnen. Het waren er zelfs zoveel dat veel mensen te leurgesteld moesten worden. Normaliter zijn er zo'n 250 bezoekers. Als er iets bijzonders is 290, maar nu waren er maar liefst 400 mensen. Het kon allemaal precies. Het deed me denken aan de uitdrukking: „Er gaan veel makke schapen in een hok”. Meen echter niet dat uit het gebruik van deze uitdrukking valt op te maken dat het er schaapachtig toeging. Integendeel. Het was een echte politieke vergadering. Geen gekeuvel, maar een duidelijke — vrijwel unanieme stellingname. Dat mag je van een evangelische volkspartij ook verwachten. Excellentie Diepenhorst had ook iets gelezen over deze naam en sprak over een nooddoop — aan de wettigheid waarvan hij twijfelde — door de voorzitter toegediend.

waar rechte hoeken.)

Ons werd onthuld dat mr. Van der Sluis met een gerust hart het land inging, omdat hij vindt dat de toenmalige adjunct secretaris, mr. De Kwaadsteniet „breder geschouderd en innerlijk rustiger dan ik” alles opving. De heer Van der Sluis: „Als ik aan hem dacht, dacht ik vaak - saevus tranquillus in undis”.

Dank bracht hij ook - onder applaus - aan de chef de bureau de heer A. van der Wees.

Hij dankte allen die hem hun medewerking hadden gegeven. Hij sprak de hoop uit dat God Zijn zegen zou geven aan het werk voor de partij.

De voorzitter heette de heer mr. W. de Kwaadsteniet hartelijk welkom als secretaris en de heer D. Corporaal als adjunct-secretaris.

De heer De Kwaadsteniet sprak daar zijn dank over uit en hoopte dat het secretariaat op aller medewerking kon rekenen.

De financiële jaarstukken over 1966 en de begroting voor 1967 werden praktisch zonder slag of stoot aanvaard.

Het voorstel inzake aantallen en groepen van lijsten bij de Tweede Kamerverkiezingen werd geaccepteerd.

De heer C. J. van den Heuvel en K. J. de Jong traden af als leden van de Organisatie Commissie. Hun werd dank gebracht voor het vele werk dat zij verricht hebben voor de partij in deze commissie. In de vacatures werden respectievelijk gekozen de heren T. Hopman en Pijnacker en J. van Leeuwen te Wierden.

De rondvraag was beschikbaar voor

Bij zijn afscheid als secretaris, ontving Mr. Van der Sluis van de partij een projectiescherm.

Hoge gasten waren naast de Excellenties - zes in getal - de heren M. Ruppert en dr. J. R. Stellinga, beiden lid van de Raad van State. Ons enige erelid, dr. J. Donner, was ook aanwezig. Dat de voorzitter hem toevoegde „Uw voortdurende meeleven stellen wij op bijzonder hoge prijs” deed de aanwezigen applaudiseren.

Staan de heracht de vergadering degenen die ons sinds het vorige Convent ontvallen waren namelijk de erelieden prof. dr. J. Severijn te De Bilt en dr. A. A. L. Rutgers te Wassenaar; de leden van het Convent, de heren K. de Vries te Hoorn, J. W. Koning te Zeist en M. R. Bentum te Emmercompasum.

De voorzitter tekende in enkele woorden hun verdiensten.

De vergadering besloot onder applaus een telegram met goede wensen aan de heer J. Smallegen te zenden („Er is een persoon, die recht heeft op ons meeleven”, aldus de voorzitter.)

Mr. W. R. van der Sluis mocht nog één keer even in de stoel van de secretaris zitten. Hij nam officieel afscheid als secretaris, na 9½ jaar deze functie te hebben uitgeoefend. Volgens dr. Berghuis voelde Van der Sluis zich vaak als een „klein baasje die een bedrijf moet runnen”. In ieder geval is hij gedurende zijn secretarisschap zeer bedrijvig geweest en tal van kiesverenigingen zullen deze steeds enthousiaste functionaris hebben ontmoet. Als blijk van waardering werd hem een projectiescherm aangeboden. Het is hem van harte gegund. Mevrouw P. van der Sluis-Crossen kreeg een bloemenhulde (Gerbera's) De heer Berghuis zal ongetwijfeld ook aan zijn eigen vrouw hebben gedacht, toen hij mevrouw Van der Sluis dank bracht, voor het feit dat zij haar man zo vaak had afgestaan.

De heer Van der Sluis hield een geestige speech. Enkele grepen: „De Kamer lijkt soms een vol-continu-bedrijf (17 uur achtereen), soms een firma in ontbinding, zoals nu”. Hij vergeleek de partij met een tuin, hoe langer je er in werkt, hoe meer bloemen er in bloeien. De eigenaar van de tuin is de partij zelf. De tuin-architect is de partijvoorzitter (hij geeft aan waar de borderperken een bochtje moeten hebben en

vragen met betrekking tot de kabinetscrisis. Vier personen maakten daar gebruik van, namelijk de heren H. J. van Heek: „Van harte blij dat regering-Cals is gevallen” (geen applaus), J. van der Ploeg: „Wij moeten ons program zo duidelijk maken, dat anderen zeggen met die partij willen we wel of niet samenwerken”; drs. D. Th. Kuiper: „De C.D.U. mystiek zegt me buitengewoon weinig”; H. Algra: „De grote meerderheid van de partij staat naast en achter deze fractie” (applaus) en „Laten we samen eensgezind een front vormen, waarbij niemand flauwhartig is, laat staan dat iemand flauwalle”. Voor de vele aanwezigen was de eensgezindheid tussen de heren Algra en Van der Ploeg een openbaring. Ach, je kunt je zo gauw vergissen bij het beoordelen van bepaalde personen.

De heer Roolvink gaf 's middags een gedegen uiteenzetting omtrent het ontstaan van de crisis.

Excellentie Diepenhorst hield een magnifiek betoog over de „Te beantwoorden uitdaging”. Het stak de aanwezigen een riem onder het hart en het deed dr. Berghuis spreken over „de excellente Diepenhorst”.

Trouwens iedereen werd bepaald bij datgene wat centraal moet staan in ons politieke bezigzijn.

Het was een goede dag en het was een enthousiast convent.

Duidelijk werd, dat er eensgezindheid was tussen ministers, fractie en partij. Zo bleek, dat zowel de heer Berghuis als de heer Roolvink van oordeel waren, dat het uitgavenbeleid van het kabinet/Cals niet verder mocht worden teruggedrongen. Beiden beklemttoonden, dat de kritiek van de fractie op het dekkingsplan van het kabinet gerechtvaardigd was. Beiden wezen de motie van de K.V.P. als niet loyaal tegenover het program van het kabinet van de hand.

Beiden ook oefenden kritiek op de P.v.d.A. als regeringspartner in de laatste periode.

Er ligt veel werk te wachten - de voorzitter wees er op - en wij zullen ons allen moeten inspannen om er iets van te maken.

Het startpunt was echte prima en dat geeft hoop voor de toekomst.

CONVENTSGANGER

**UIT ONZE
BOUW- EN AAN-
NEMERSWERELD**

**VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJDRECHT**

**"ANIMO" koffiezet-
apparatuur**

voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering

Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

OOSTERHOF'S

aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN
WATERWERKEN

BOUWBEDRIJF

TH. DE VRIES & ZONEN

Telefoon 05142 - 214

Stationsweg 15 - Koudum

Voor alle nieuwbouw
en onderhoudswerken

Firma C. Vermeer en Zoon's
fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDEKERK AAN DE IJSSEL

Ronde en ovale tafelranden. Gebogen
regels voor stoelen en fauteuils - Arm-
leggers, Kappen, Regels, Stijlen, enz.

Bronchiletten

Hoestdrank in tabletvorm. 95ct

DIEPENHORSTIANA

EXCELLENTIE DIEPENHORST had als titel voor zijn redevoering de woorden „Te beantwoorden uitdaging” gekozen. Hij slaagde er in de aanwezigheid in de ban te brengen van de enorme taken die er liggen voor een christelijke politieke partij. Gelukkig bleef het daar niet bij. Ook werd duidelijk gemaakt wat concreet „de aangrijping van het leven” in verantwoordelijkheid wil zeggen. Tal van gemeenschapsvoorzieningen zijn nodig ten aanzien van het onderwijs, industrie, recreatie, krotoprui- ming, huisvesting bejaarden enz. Wij zullen ons er van bewust moeten zijn, dat dit geld kost.

Naar de geest wijzen wij de socialistische gemeenschapsopvatting ten diepste af en ook het „ieder voor zich” van het liberalisme. In de praktijk moeten wij ons er van doordringen, dat de staat ook economische macht mag uitoefenen. Wij zullen echter moeten bedenken, dat openstapeling van economische macht en staatsmacht gevaar op kan leveren. Tot geen prijs mogen wij daarom toegeven aan welke vorm van socialisatie dan ook. De particuliere ondernemingsvorm biedt op dit moment de beste oplossing.

Overigens dienen wij goed te beseffen, dat de tijdgeest ons wil tronen naar mammons hoogaltaar. De bescherming van de enkeling mag nooit een grenzeloos individualisme tot gevolg hebben.

Ons past soberheid; niet te snel mogen wij een overgang maken van de belastingen naar de Bijbel.

Laten wij er echter voor oppassen de band te kappen en laten wij het geopende venster op de eeuwigheid behouden.

Het woord Bonhoeffer — dat hij met zijn eigen bloed bezegeld heeft — moet voor ons levend blijven: „Laat het zijn dat de jongste dag morgen aanbreekt; dan zullen wij gaarne de arbeid voor een betere toekomst neerleggen, maar niet eerder”.

Excellentie Diepenhorst lardeerde zijn verhaal met een aantal Diepenhorstiaanse opmerkingen:

„Ik stel het buitengewoon op prijs dat ik hier vanmiddag niet begroet ben met een van de kreten die de laatste

kennen, dan alleen over de toekomst te filosoferen”

„Niet alleen wij, ook de socialisten, ook de katholieken, ook bijv. de Boerenpartij - om tenslotte niemand over te slaan - hebben zich er rekenschap van te geven, dat wij ons met 12,5 miljoen Nederlanders daar bevinden, waar wij 80 jaar geleden met ongeveer 3,5 miljoen mensen het bestaan mochten slijten”.

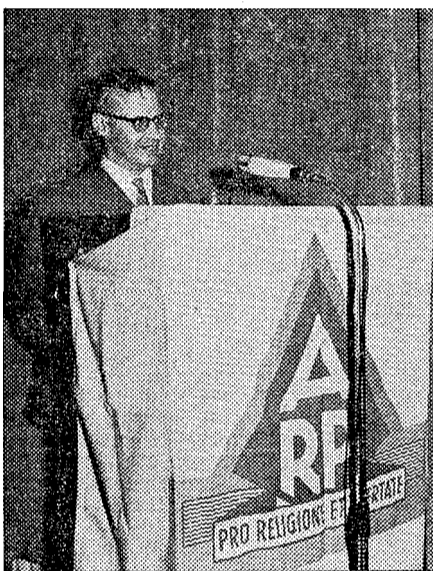
„Wij stapelen - het kan niet anders - in barre antropotheken, in mensenpakhuizen, de gezinnen op.”

„U moet zich een ogenblik voorstellen een zondagmiddag als de zon schijnt in de 14e verdieping, waar man, vrouw en zes kinderen verkeren. Men kan dan zeggen, het harmonium doet het onder die omstandigheden buitengemeen goed, maar ik waag het dit in twijfel te trekken”.

„Als u op een zondagmiddag Zandvoort bezoekt en u ziet daar hoe 150.000 Amsterdammers proberen het ene been bij het andere in zee te trekken”.

„Ik zwijg over de luchtverontreiniging, de naderende verkiezingsstrijd zal daar geen goed aan doen”.

„Ik zwijg kiesheidshalve over de geboortegolf. Het huwelijksgeluk van 1945-1946 is op dit ogenblik in tastbare vorm bij de universiteiten aanwezig. Het is voorts zo, dat het opgeroepen echo-effect reeds doet vrezen voor een naderende kleuterschaar in de jaren 1967 en 1968”.

tijd gebruikelijk zijn als „Diepenhorst op de snijtafel”.

(Over zijn positie onder de A.R. ministers). „Immers, wat moet ik beginnen tegenover een machtig agrariër die tenslotte van mening is dat hij heel Europa dirigeert”.

„Ik zou hier willen herinneren aan het woord van de grote Engelse econoom Keynes - het is wel goed dat u op dit ogenblik merkt, dat de minister van onderwijs ook de economie volledig beheerst - die zei „ik weet niet wat conservatiever maakt, enkel over het verleden uit te wijden en dat te

wajang

plantenmargarine

met zorg uit speciale oliën bereid

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

DRENTE

B. DE HOOP

Makelaar in Assurantiën
Hypotheeken en Onroerende goederen

Alle verzekeringen

Makelaardij - Financieringen

EMMEN, Postbus 30, telefoon 1291 - 3704
Stadskanaal (bijkantoor), telefoon 2353

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle
voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

OVERIJSEL

TEXTIELHANDEL WEIDE

Grote Kerkstraat - Prinsstraat 3 - Meppel - Tel. 2861

VOLLEDIGE BABYUITZETTEN

Enorme sortering in oplegband

ONS MODEHOEKJE IS GOED VOORZIEN

RONDA CORSETTEN

U weet wel geen pijnlijk stekende baleinen

Elias huishoudgoed, ondergoed dat goed is

DE MOOISTE MANTELS EN JAPONNEN

steeds grote sortering

modehuis Buining

MEPPEL

ASSEN

HOOGVEEN

APELDOORN

**A. Houtman
modecentrum BENTHEM**

HERENKLEDING - JUNIORKLEDING -
MODEARTIKELEN

Prinsenvleugel 1 - Gr. Kerkstraat 21 - Meppel

Fa. Kloosterziel & Zn

Aannemers in waterwerken

Frans Halsstraat 1 - Telefoon 05220 - 2981

MEPPEL

Voor al uw spaarbankzaken

NUTSSPAARBANK ALMELO

OOK BIJ U IN DE BUURT

KUNT U ER PRETTIG TERECHT!

J. VELDHUIS & ZONEN

LOOD- EN SANITAIR-INSTALLATEUR

GASVERWARMING, LOOD- EN ZINKWERKEN

Boompjes 3 - Telefoon 31 73

Evertsenstraat 8 - Irisstraat 3 - Telefoon 80 03

ALMELO

**SLEUTEL-
HANGER** TIJDELIJK
BIJ
TANDPASTA
IVOROL

Het nieuwe
**DIAKONESSENHUIS
TE GRONINGEN**
heeft plaats voor

twee verpleegster- docentes

(eventueel part-time)

Zo nodig wordt gelegenheid gegeven in de toekomst het Seminarium in Utrecht te volgen. Een hoofddocente is aanwezig, evenals instructiezusters op de verpleegafdelingen. Apart staande verpleegstersschool. Reeds sinds mei 1965 wordt het programma van de nieuwe verpleegstersopleiding gevolgd. Sollicitaties te richten aan de Besturend Zuster. Spreekuur maandag-, woensdag- en vrijdagmiddag van 2 - 3 uur. Tel. 05900 - 51861.

De Stichting „De Opbouw”,
algemene instelling voor Kinderbescherming, vraagt voor haar tehuis voor 52 minder begaafde meisjes Huize „PERSIJN” te MAARTENSDIJK (bij Utrecht) een

leidster

leeftijd niet beneden 23 jaar.

Tevens wordt gevraagd een

assistent leidster

leeftijd niet beneden 19 jaar.

Voor beide functies geldt:
Gunstige salarisregeling - Vijfdaagse werkweek.
Vakantie: 18 werkdagen per jaar.
Vakantietoeslag 6 %.

Voor hen, die geen opleiding hebben genoten, bestaat de mogelijkheid tot het volgen van de cursus Kinderbescherming.

Nadere inlichtingen kunnen worden verkregen bij de directeur van Huize „Persijn” - Telefoon 03401 - 1384. Eigenhandig geschreven brieven te richten aan het bestuur: Burgemeester Reigerstraat 86 te Utrecht.

**De Nederlandse Hervormde
Diaconessen Inrichting**
Overtoom 283,
Amsterdam-West,

vraagt een

ASSISTENTE voor de keuken

Bij voorkeur met INAS-opleiding.
In- of uitwonend. 5-daagse werkweek.
Schriftelijke sollicitaties gaarne te richten aan de afd. personeelszaken.

**Heden inschrijving voor de middag- of avond-
cursus B-cursus**

CHIROPODY-PEDICURE

Eerste en enige cursus in Nederland welke eind oktober a.s. zal aanvangen alleen te Arnhem. Alleen zij kunnen aan deze cursus deelnemen die in het bezit zijn van een diploma Chiropodist/Pedicure. De cursisten dienen tijdens de opleiding stage te lopen in een ziekenhuis.

Inlichtingen en prospectus vrijblijvend aan:
**Erkend Opleidings Instituut voor Chiropody
VAN DEN BERG-REGTERING**
Oosterbeek, Beukenlaan 27 — Tel. 08307 - 3706

In HUIZE „KENNEMERDUIN” te Heemstede
(Bejaardenoord van de Geref. Kerken in de classis Haarlem)
wordt per 1-1-1967 gevraagd (wegens huwelijks) een

gedipl. ziekenverzorgster

die in staat moet zijn het hoofd van de ziekenafdeling te vervangen.

Sollicitaties te richten aan de Directrice, Herenweg 126, Heemstede, Telefoon 02500 - 82400.

**PROT. CHR. PSYCHIATRISCH ZIEKENHUIS
„BLOEMENDAAL”
’s-GRAVENHAGE-LOOSDUINEN**

Even buiten Den Haag aan de rand van de duinen ligt dit psychiatrisch „dorp”. waar 750 patiënten verblijven die een goede medische verpleegkundige behandeling nodig hebben.

IS HET IETS VOOR JOU
bij dit boeiende werk te worden betrokken?
Daarvoor heb je nodig

- *hartelijkheid*
- *vakbekwaamheid*

Het eerste moet je meebrengen, het tweede kunt je verwerven als

LEERLING-VERPLEEGSTER/ VERPLEGER of LEERLING-ZIEKENVERZORGSTER

in de opleiding voor de officiële diploma's ziekenverpleging B of ziekenverzorgster.

**Informaties over onze introductiecur-
sus (die op 1 december a.s. begint), de
opleidingsvoorwaarden, de salariering
en dergelijke aan te vragen bij het
hoofd personeelszaken van „Bloemen-
daal”, Monsterseweg 93, Den Haag
(Loosduinen). Telefoon 070 - 396060.**

Het Bejaardenoord „Arcadia” van de Stichting tot Verzorging van Bejaarden der Hervormde Gemeente Hillegersberg en Kralingen en der Evangelisch Lutherse Gemeente te Rotterdam, Apollostraat 163 (Hillegersberg) vraagt voor spoedige indiensttreding

een assistente

voor het Hoofd van de huishouding (intern). Deze assistente moet leiding geven aan het huishoudelijk personeel, behulpzaam zijn bij de inkoop en het Hoofd van de Huishouding vervangen bij afwezigheid.

Sollicitaties worden gaarne spoedig ingewacht bij de Directie, Apollostraat 163, Rotterdam-13. Mondelinge sollicitaties uitsluitend na telefonische afspraak 010 - 180110.

SCHULING GIETERIJENBODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

**HOTEL-PENSION
„DREYEROORD”**
Telefoon 3169 - Oosterbeek

Christelijke Huishoudschool

Vormingsschool voor meisjes
W. C. Bradelaan 2 - Tel. 02950-16680 - Hilversum
Gevraagd per 1 januari of eerder

LERAAR of LERARES V.A.V.O.

in het bezit van de hoofdakte, voor 32 lestijden per week.
Inlichtingen bij de directrice, mej. M. W. Boon.
Sollicitaties aan het bestuur van de Vereniging voor Chr. Nijverheidsonderwijs voor Hilversum e.o., p/a W. C. Bradelaan 2, Hilversum.

Het Ned. Herv. Psychiatrisch Ziekenhuis voor bejaarden
„OVERDUIN”
te Katwijk aan Zee,
roept sollicitanten op voor de functie van

NACHTHOOFD

in het bezit van diploma ziekenverpleging A en/of B

Schriftelijke sollicitaties te richten aan de adjunct-directrice van „OVERDUIN”, Nachtegaalstraat 5 te Katwijk aan Zee.

HAARUITVAL

roos of andere haarzorgen?

Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Mén is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.
Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk. Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224. Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Alle bestellingen te richten aan:
Laboratorium ROTAL afd. Cosmetica, Postbus 200, Leiden.
S.v.p. bij bestelling naam van dit blad vermelden.

Dankbare gebruikers schrijven ons dagelijks: Ik was bijna kaal, nu heb ik weer prachtig haar; geen haaruitval en roos meer; benovergelukkig, heb weer een volle haardos; kan Tiosin een ieder aanbevelen, enz. enz.

BIJBELS KWARTETSPEL

Onderhoudend, gezellig en leerzaam voor clubs in het gezin enz. 64 kaarten in twee kleuren gedrukt, verpakt in fleurig kartonnen doosje. Maak er uw opgroeiende kinderen blij mee.

Verkrijgbaar bij uw boek- of kantoorboekhandel en bij de uitgever:

H. Medema, Koninginnelaan 34, Apeldoorn.
Giro 959760, voor f 3,25.

PHILADELPHIA

Prot. Christelijke vereniging van ouders en vrienden van het afwijkend kind, gevestigd te Utrecht

Bij de STICHTING PHILADELPHIA TEHUIZEN vacceert de functie van

klinisch psycholoog

die als part-time stafid, in multi-disciplinair verband, bereid is mede te werken aan de verzorging van onze kinderen en oudere jongens en meisjes.

Prot. Chr. levensbeschouwing is noodzakelijk.

Gebruik van eigen auto, waarvoor km-vergoeding wordt betaald. Honorarium en werktijden nader overeen te komen. Na afspraak is mondeling overleg mogelijk.

Sollicitaties met uitvoerige inlichtingen te richten aan de geneesheer-directeur.
Dillenburgstraat 33, Utrecht. Tel. 030 - 17641.

DE MARTHA STICHTING

te ALPHEN A/D RIJN

v r a a g t :

EEN LEIDER

voor jongens van 12-18 jaar.
Bereidheid tot verdere studie in de kinderbescherming. Leeftijd vanaf plm. 21 jaar.

Sollicitaties te richten aan de directeur van de Martha Stichting
Tel. 01720 - 3655.

DRIEBERGEN

Te koop: **ROYALE HERENHUIZEN** m. vrije vestiging

Luxe keukeninstallatie met stalen aanrecht en dubbele bakken, grote badkamer met vast bad, handdouché en toilet. 1e verd.: 3 slaapkamers, 2e verd.: 2 slaapkamers. Voor- en achtertuin. Gunstig gelegen in het centrum van Utrechtse Heuvelrug.
Prijzen f 61.000,- k.k.

Inl.: Beheer- en Adm. Kantoor „Helvetia” N.V., Den Dolder, Hezer-Engweg 52, tel. 03402 - 5679.
Verkoopkantoor: Rijsenburgelaan, Driebergen, tel. 03438 - 5508. Dagelijks van 15 tot 17 uur, zaterdag na telefonische afspraak.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De kabinets- formatie

Bij het ter perse gaan van dit nummer werd bekend dat Prof. Zijlstra het verzoek van formateur Schmelzer om premier van een door hem te vormen interimkabinet te worden heeft afgewezen.

Op ons telefonisch verzoek om commentaar verwees de heer Roolvink allereerst naar de j.l. maandag uitgegeven verklaring van de A.R. Tweede Kamerfractie, waarin vertrouwen wordt uitgesproken in de door de heer Zijlstra te volgen gedragslijn.

De heer Roolvink voegde daaraan toe, dat hij ook na de laatste ontwikkelingen het volste vertrouwen heeft in Prof. Zijlstra nu hij in deze fase van de formatie meent niet op het verzoek van de formateur te kunnen ingaan.

De heer Roolvink sprak de hoop uit, dat het niet ingaan door prof. Zijlstra op het verzoek van de formateur alleen betrekking heeft op deze fase van de formatie en dat de mogelijkheid open blijft dat bij een verder verloop van de formatiepogingen een nieuw beroep, en dan naar hij hoopt met meer succes, op prof. Zijlstra zal worden gedaan.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Twee A.R. voormannen (Prof. Zijlstra en de heer Roolvink) waarmede formateur Schmelzer de afgelopen dagen contact heeft gehad.

Bij het afsluiten van dit nummer leek een spoedige oplossing van de kabinetscrisis nog ver verwijderd. Een zware verantwoordelijkheid rust op allen die hierbij betrokken zijn. De vele moeilijke problemen, vooral op sociaal-economisch gebied, waarvoor ons land staat, maken het noodzakelijk dat zo spoedig mogelijk een sterk kabinet dat het vertrouwen van het parlement geniet de teugels in handen neemt.

Deze week

- Actuele commentaren (pag. 2 en 3)
- Televisie-toespraak van minister Biesheuvel (pag. 4)
- Radio-causerie van B. Roolvink (pag. 4)
- Met het P.I.T. op pad (pag. 5)
- De functionering van het Japanse parlement (pag. 6 en 7)
- Het vestigingsbeleid van de detailhandel (pag. 8)
- Waar komt de Nobel-prijs vandaan? (pag. 9)
- Snel werken met verkiezingen in het vooruitzicht (pag. 12)

WERFT
JUIST Nu
ABONNEES
EEN BON
VINDT U
OP PAG. 12

Oosterbaan & Le Cointre n.v.
Goes

Telefoon (1100) 5603 - 7555
DRUKKERS-UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers
voor bedrijven en organisaties
in Benelux

Studenten- toelagen

Geachte Redactie

Naar aanleiding van de aangekondigde maatregelen voor studerende jongelui gaarne het volgende.

Als ambtenaar maakte ik de bezuiniging in 1927 mee met aftrek van f 40,— per maand. We hadden een dochtertje dat ons bleek later te kunnen studeren. Zij volgde lagere en middelbare school, universiteit voor kandidaats en doctoraal in Sociale Geografie. Studiekosten, boeken, binnen- en buitenlandse reizen werden zonder korting alle door mij betaald. Het verwondert me dat er bezwaren zijn tegen wat Minister Diepenhorst zegt, dat ieder die studerende kinderen heeft van rijk tot minderbedeeld f 3500 per kind ontvangt benevens kindertoelage en kinderaftek te verminderen. M'n vrouw zei indertijd onze buitenlandse reizer doen we later wel. Eerst afstuderen. Zij was met haar 23 jaar doctoranda. Ik stel me en achter Prof. Diepenhorst, die verminderen wil en achter Mej. Klompé, die de studentenrellen onwaardig achtte. Als er nog wat te vergoeden valt dan aan degenen die als gepensioneerde 80% aftrek A.O.W. ontvangen en er alles voor over gehad hebben begaafde kinderen te laten studeren.

Hoogachtend uw dw T. A. Postma
Beverwijk.

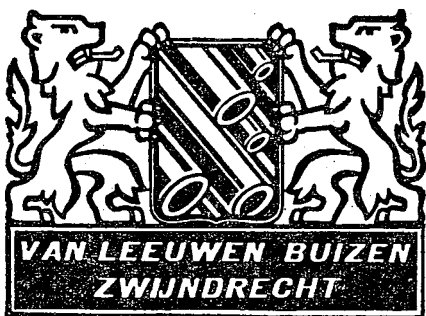
Verklaring dagelijks bestuur ARJOS

d.d. 20 oktober 1966

Het dagelijks bestuur van de Nationale Organisatie van de Arjos is van mening dat voor het oplossen van een kabinetscrisis in eerste instantie een beroep gedaan moet worden op partijen c.q. fracties die voor de crisis verantwoordelijk zijn.

Wat betreft de huidige crisis berust die verantwoordelijkheid bij de meerderheid van de K.V.P.-fractie, die zich door het steunen van de motie Schmelzer gedistantieerd heeft van de andere regeringspartijen. Tenzij de K.V.P.-fractie haar standpunt ten aanzien van het uitgavenbeleid van de regering Cals zou willen wijzigen, vindt het dagelijks bestuur van de Arjos het dan ook ongewenst reeds nu voor een oplossing van de huidige crisis te denken aan een eventuele samenwerking tussen K.V.P. en A.R.P.

Een dergelijke manoeuvre is alleen te verdedigen als het landsbelang het eist. Daarvan kan echter eerst sprake zijn als duidelijk gebleken is dat de voor de crisis verantwoordelijke partijen niet voor een oplossing kunnen of willen zorgen.

Wij komen bijeen...

Centrale vergaderingen

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

Ditmaal de volgende bijeenkomsten:

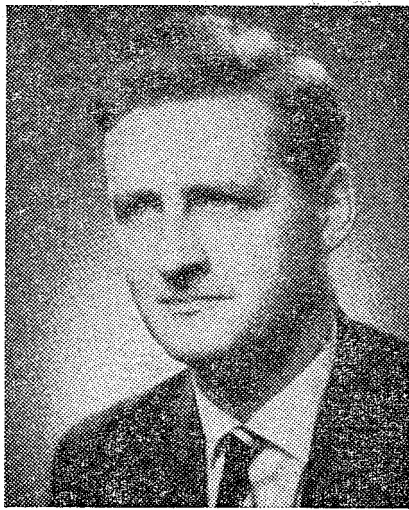
☆ Op donderdag 3 november belegt de **Kamercentrale Tilburg** een vergadering. De plaats van samenkomst is **Hotel „De Graanbeurs” te Breda.**

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.
Z.E. mr. B. W. Biesheuvel, vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij, zal spreken over de politieke situatie.

☆ Op donderdag 3 november belegt de **kiesvereniging 's-Hertogenbosch** een vergadering voor het gehele gebied van de **Kamercentrale 's-Hertogenbosch.**

De plaats van samenkomst is de **Gerf. Kerk, Rijnstraat te 's-Hertogenbosch.**

Aanvang der vergadering te 19.45 uur.

Dr. C. Boertien, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over de politieke situatie.

☆ Op donderdag 3 november belegt de **Statencentrale Ede** haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is **hotel „De Witte Hinde”, Stationsweg 134, te Ede**, tegenover station Ede-Wageningen.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Na behandeling der huishoudelijke zaken, zal **ir. J. Achterstraat** te Arnhem lid van de Provinciale Staten van Gelderland, spreken over „Landbouw en Boerenpartij”.

☆ Op zaterdag 5 november wordt een **provinciale middag** gehouden voor **A.R. vrouwen in Overijssel.**

De plaats van samenkomst is **Hotel Gijtenbeek te Zwolle**, tegenover het station.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Het programma vermeldt o.m. als

spreekster **mevr. G. van Tuinen-Scheepsma** te Amsterdam, lid van het Centraal Comité, met als onderwerp „Tussen geven en nemen”. Slotwoord van de heer **H. J. van Heck**, lid van de Provinciale Staten van Overijssel.

☆ Op zaterdag 12 november belegt het **Provinciaal Comité Drenthe** zijn provinciale najaarsvergadering.

De plaats van samenkomst is **Assen**. Aanvang van deze Drentse deputatenvergadering 's morgens te 10.00 uur. Volgende week nadere gegevens.

Ik heb een kabinet zien vallen

TOEN ik de vorige week vrijdagmorgen door mijn woonplaats liep, en mij door de stad begaf waar ik mijn dagelijkse werkzaamheden pleeg uit te oefenen, voelde ik mij wat verweesd. Het was of de ontbladerende bomen nog triester waren dan in de herfstmaanden van andere jaren. De wereld kwam mij kaler voor dan ooit tevoren, en ik was in een melancholieke stemming. Er was een gevoel over mij gekomen alsof ik alle houvast kwijt was; het leek alsof ik stuurloos ronddoelde door het land dat mij lief is.

Hoe dat kwam?

Mijn land was zonder regering! En wat meer zegt, ik had met eigen ogen die regering zien vallen. Het gaf geen harde klap, zoals men wel eens gekscherend zegt wanneer een kabinet tui-melt. Integendeel, het ging heel stil en bijna geruisloos in zijn werk.

TWEESTRIJD IN DE PAUZE

Och, je weet hoe het gaat met zulke dingen. Je zit voor de televisie, en na het gebruikelijke avondprogramma volgt het staartje van de debatten in de Tweede Kamer. Rechtstreeks verbonden!

Alleen al dat gevoel van die rechtstreekse verbinding met de kamer maakt dat je zelf op zo'n moment ook veel rechtstreekser bij de politiek wordt betrokken.

Als de „geachte afgevaardigden” allemaal hun zegje hebben gezegd, komt het antwoord van de regering. Namens haar doen minister Vondeling en premier Cals het woord.

Dan komt fractieleider Schmelzer van de KVP met het verzoek om de vergadering te schorsen teneinde hem en zijn politieke vrienden gelegenheid te geven voor intern nader beraad. Hij vraagt zelfs een schorsing „van ongeveer een uur”. Het is dan al diep in de nacht, en ik ga denken aan mijn bed.

Als de schorsing eenmaal een feit is, en het televisiescherm lange tijd alleen het woordje „pauze” laat zien, wordt in mijn binnenste een heftige strijd gevoerd. Wie zal het winnen? De nieuwsgierigheid naar de afloop van het politieke gevecht, of de warmte van het holletje tussen mijn lakens? Steun van haar die mijn zorgen deelt, heb ik ook niet meer. Hoewel zij op onze trouwdag beloofde mij „te dienen en te helpen”, heeft zij tegen drie uur de strijd opgegeven en is naar boven gegaan. Toch wint de nieuwsgierigheid het. Ik besef ineens als nooit tevoren welke enorme belangen er deze nacht op het spel staan. Zal ik over enkele uren een regeringsloos staatsburger zijn?

NAUWELIJKS DRIE UUR SLAAP

Om een lang, nachtelijk verhaal kort te maken: ik bleef aan mijn televisietoestel gekluisterd tot het voor Cals en de zijnen zo bittere einde. Nauwelijks drie uur heb ik die nacht kunnen slapen. Maar toch heb ik er achteraf geen spijt van.

Nooit tevoren had ik met eigen ogen een kabinet zien vallen. Nu wel!

En achteraf gezien, ik heb een

historisch moment van de eerste orde in ons land meegemaakt. Ik was er bij toen voor het eerst in de geschiedenis van ons land een kabinet „op de televisie viel”. Wellicht is dat over vijftig jaar de gewoonste zaak van de wereld. Vermoedelijk zal het dan een uitzondering zijn als een kabinet niet „op de televisie valt”. Maar altijd zal ik dan nog kunnen zeggen: ik was er bij toen voor het eerst in Nederland een regering „op de televisie naar huis werd gestuurd”.

HET WAS MIJN REGERING

Wat ook het belang (of de ramp) van de huidige kabinetscrisis mag zijn, één ding is van de allereerste orde: als nooit tevoren is hiermee maar weer bevestigd dat een machtig medium de televisie is, en welk een invloedrijke werking ervan uitgaat op ons tegenwoordig bestaan.

Je bent er dan immers helemaal bij, van begin tot eind. Je ziet het allemaal voor je ogen gebeuren!

Daardoor ook word je in staat gesteld je eigen conclusies te trekken en je eigen oordeel te vormen, onafhankelijk van krante-, radio- of televisiecommentaren. En wellicht ook daardoor komt het dat ik me nog niet eerder zo bij een kabinetscrisis betrokken heb gevoeld als deze keer.

Het was niet zomaar „een” regering die daar struikelde, het was niet zomaar „het” kabinet dat viel, nee, het was mijn regering en mijn kabinet! En daarom ben ik mij er in deze dagen zo sterk van bewust dat ik nu een regeringsloos staatsburger ben.

Een gedachte als: „och, ze moeten maar zien hoe ze de zaken weer lijmen”, of „het zal mijn tijd wel duren”, is mij thans volkomen vreemd. Ik spel de kranten, ik sla geen radiocommentaar over, en ik zit weer aan mijn televisietoestel gekluisterd als „Achter het Nieuws”, „Brandpunt”, of „Attentie” in de ether zijn. Er zou eens wat over de kabinetscrisis gezegd kunnen worden, en dat mag ik nu niet missen!

Hoe het nu allemaal zal uitpakken, valt op dit moment moeilijk te voorspellen. Misschien zijn de zaken nog weer te lijmen, misschien komt er een rompslomp, een zaken- of een noodkabinet. Misschien ook zijn er vervroegde verkiezingen.

Maar wanneer die verkiezingen ook mogen worden gehouden, hetzij in mei van het volgende jaar, volgens de gebruikelijke regel, hetzij een aantal maanden eerder om de ontstane impasse te doorbreken, als straks de stembus mij roept, zal ik mij anders voelen dan tot nu toe. Als ik straks in het stembokje sta, zal ik mij tot in het diepste van mijn ziel bewust zijn van de betekenis van die enkele rode stip die ik dan neerzet op het papier dat mij is overhandigd door de voorzitter van het stembureau in de Prof. Gunningschool. Ik zal dan weten dat óók van die enkele stip van mij enorm veel kan afhangen. Meer dan ooit zal ik dan politiek-bewust zijn. Want ik heb een kabinet zien vallen...

HENK FIDDER

ERNSTIGE ZAKEN

ER zijn een paar dingen in deze crisisdagen, die duidelijk dienen te worden gezegd.

In de eerste plaats: het land moet geregeerd worden. Dat wil zeggen, dat er zo gauw mogelijk een kabinet moet komen, dat regeerkracht bezit, een duidelijke politiek voert, en het vertrouwen weet te verwerven van het volk en van het parlement.

Geen kabinet, dat „de zaak draaiende probeert te houden voor enkele maanden”. Dat zou een nationale ramp betekenen. Want de moeilijkheden worden acuut.

Als er geen vast en vertrouwenwekkend regeringsbeleid is, dan glijden we snel in een ernstige economische crisis en zitten we over drie maanden met een ernstige werkloosheid. Een slepende crisis of een halfslachtige, karakterloze oplossing zijn altijd kwalijke zaken, die het aanzien van de politiek bederven, maar in deze tijd zouden zij onverdragelijk zijn.

Er schijnen mensen in Nederland te zijn, die zich op elk begin van een poging tot oplossing reeds werpen met een soort nihilistische vernielingsdrift, opdat de poging zal mislukken. Elke poging.

Zij denken meer aan partijbelangen en aan sensatiepolitiek dan aan de nood van het land.

IN de tweede plaats moet goed worden vastgehouden, dat de A.R. tegen de motie-Schmelzer hebben gestemd, omdat zij het met de inhoud van die motie niet eens waren. Zij vonden, dat die motie eisen stelde, die niet verantwoord waren of niet te realiseren, zonder brokken te maken.

Zij stemden niet tegen die motie, omdat zij tegen het beleid van het kabinet geen enkel bezwaar hadden. In een eigen motie hebben zij die bezwaren geformuleerd. Maar zij kwam niet in stemming. De motie Schmelzer werd het laatst ingediend en — op verzoek van het kabinet! — kwam zij het eerst in behandeling.

Daardoor is er niet gestemd over de andere ingediende moties, o.a. de motie-Roolvink en dat is een fout geweest in de regie, aan welke fout het kabinet schuld heeft door te vragen, de motie-Schmelzer eerst te behandelen, en de Kamer, door voetstoots op dat vreemde verzoek in te gaan.

Daardoor werd het ook mogelijk, dat de heer Nederhorst vóór het kabinet sprak, en daardoor „reden tot nadenken” gaf. Achteraf geloven wij, dat zijn uiting evenwel alleen maar spontaan was.

Wanneer de motie-Schmelzer het laatst in stemming zou zijn gebracht, en eerst gestemd zou zijn over de andere moties, dan hadden de zaken veel duidelijker gelegen en dat zou pogingen tot oplossing van de crisis ten goede zijn gekomen.

Dan zou duidelijk zijn geweest, wie achter Toxopeus stonden en wie achter Roolvink. Beiden hadden zich kritisch opgesteld, maar met een héél duidelijk verschil. Want de motie-Roolvink was de enige, die wél kritisch was, vól zwakke plekken aanwees, maar géén aanslag was op het bestaan van het kabinet.

Daarom is de inhoud van die motie nog belangrijk bij het overleg, dat zoekt naar een oplossing.

Maar de betekenis had veel groter kunnen zijn, wanneer b.v. de CHU en de KVP, of een aantal leden uit die fracties de motie bij de stemming hadden gesteund.

Maar er werd niet over gestemd. Dat is jammer.

NU een derde en laatste opmerking. Dr. Berghuis heeft op het partijcon-

vent als een „vast strategisch punt” wederom genoemd de voorkeur voor samenwerking tussen de drie christelijke partijen. Principeel heeft niemand daar bezwaar tegen. Maar sommigen vragen zich af, of er in de laatste tijd aan zulk een voorkeur enige praktische waarde kan worden toegekend.

Gezien de houding van de CHU in landelijk verband (plaatselijk en provinciaal ligt het heel anders); gezien ook de onzekerheid in het beleid van de KVP. Sommigen ook in onze kring schijnen wel enig plezier te hebben in de ontledingen in de KVP in de laatste weken. En dat is heel — menselijk.

Maar onze politieke wijsheid zou ons moeten leren, dat het passend is, te hopen, dat de KVP en de CHU sterke eenheden mogen zijn of worden, die een constructieve christelijk sociale politiek voorstaan, en dat het plichtmatig is te achten, dat óók, dat alleréerst de AR partij heel duidelijk laat zien, wat zij is en waarheen zij gaat. Opdat niet door sympathieke verklaringen maar door gelijk gerichte

Verklaring

A.R.

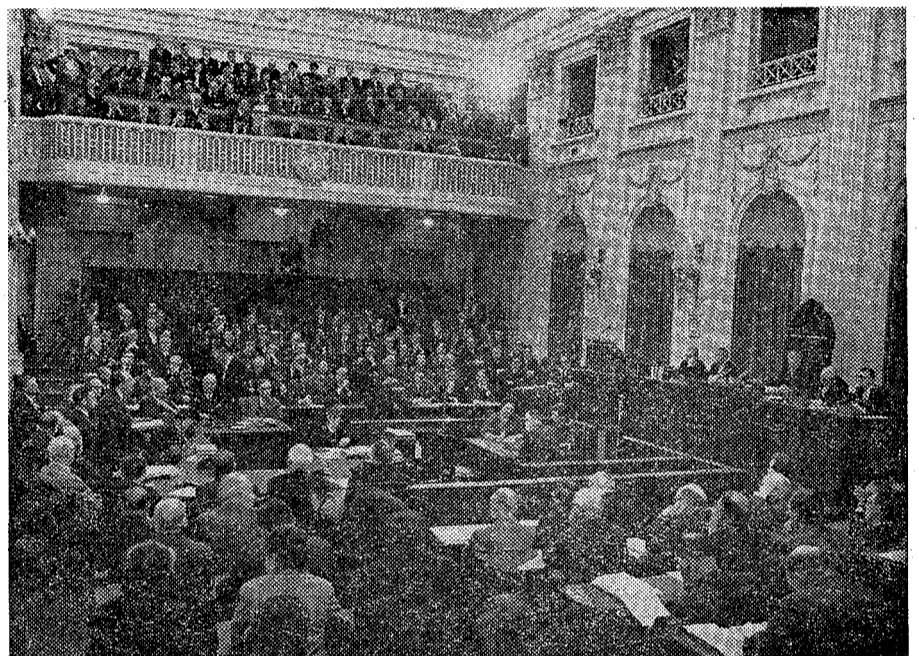
Tweede Kamerfractie

Ons standpunt met betrekking tot de motie-Schmelzer is op 14 oktober in de Tweede Kamer duidelijk bepaald.

Wij vernemen thans dat de heer Schmelzer hedenmorgen een gesprek heeft gevoerd met prof. Zijlstra. Wij spreken gaarne ons vertrouwen uit in de door de heer Zijlstra verder te volgen gedragslijn.

24 oktober 1966.

gezindheden en programma's de samenwerking vanzelf gaat groeien. A.

Een foto van de vergadering van de Tweede Kamer in 1965 tijdens de debatten over de regeringsverklaring van het pas opgetreden kabinet Cals. Weinigen zullen toen hebben vermoed, dat zich al zo kort daarna zware onweerswolken boven het kabinet zouden samenvakken.

Onnodige geheimzinnigheid

Mejuffrouw RUTGERS (A.R.P.) heeft aan de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de volgende vragen gesteld:

1. Deelt de Minister de mening, dat voor een goede werking der democratie de openbaarheid een essentiële factor is en iedere onnodige geheimzinnigheid bij de uitvoering der staatszaak dient te worden vermeden?

2. Zijn er bijzondere redenen waarom de Minister in zijn schrijven van 21 september jl. (stuk 8730, nr. 6) de beide adviezen van de Ziekenfondsraad, waarvan in dat schrijven sprake is, slechts vertrouwelijk, dat wil zeggen onder het zegel van geheimhouding, ter kennis van de Kamer brengt?

3. Zo ja, wil de Minister deze redenen dan mededelen?

4. Zo neen, is de Minister dan bereid de stukken alsnog zonder restrictie aan de Kamer over te leggen?

Toelichting

Bij schrijven van 21 september jl. heeft de Minister onder verwijzing naar het wetsontwerp 8730, „Definitieve regeling ziekenfondsverzekering door invoering van een verplichte beperkte volksverzekering” aan de Kamer ter vertrouwelijke kennisgeving een tweetal adviezen van de Ziekenfondsraad doen toekomen (stuk 8730, nr. 6).

Naar deze adviezen wordt in de memorie van toelichting op het wetsontwerp op verschillende plaatsen verwezen. Het lijkt vreemd, dat zij dan toch vertrouwelijk zouden zijn.

Wederzijds hulpbetoon

VÓÓR de kabinetserisis was er een andere crisis, nl. in de PvdA. Dr. Berghuis heeft op het Partijconvent zelfs zijn bezorgdheid uitgesproken over de moeilijkheden, die de socialistische onderling hebben. Want het welzijn van alle democratische partijen gaat ons ter harte.

Er waren „verontrusten” in de PvdA, er kwam een brochure Tien over rood; er was al een boekje van het jongste lid van het partijbestuur. Allemaal pleidooien voor een koerswijziging over bakboord. Het partijbestuur kwam toen zelf ook met een bestek, dat in dezelfde richting ging. Zó kras zelfs, dat een van de auteurs van Tien over rood, nl. de heer Han Lammers, verklaarde dat bij aanvaarding van het bestek van het partijbestuur de rode ministers het kabinet-Cals zouden moeten verlaten. Er was dus wel iets van een crisis — in de PvdA.

De crisis is voorbij. Allen zijn op één hoop geworpen, solidair bij dag en nacht, nadat de heer Schmelzer het initiatief nam, om met steun van CHU en VVD het kabinet-Cals om zeep te helpen.

Het is, alsof iedere man en vrouw in de PvdA opeens strijdustig zegt, wie aan Vondeling raakt, die raakt aan mij. De KVP en haar politieke bondgenoten hebben in de nacht van Schmelzer de PvdA in de ruimte geleid en naar een nieuwe eensgezindheid.

TOT nu toe is dit allemaal ernstig.

Wat nu volgt, bevat ook een

vleugje scherts.

De ene dienst is de andere waard.

De heer Vondeling is ijverig bezig geweest, de eenheid in de zwaar geteisterde KVP te herstellen.

Dit was immers het merkwaardige, dat drie crises op elkaar volgden: crisis in de PvdA — kabinetserisis — crisis in de KVP.

De heer Vondeling jaagt de KVP-ers op één hoop, door sommigen van hen uit te schelden.

Dat is — een goede daad, als het doel de middelen heiligt, en het doel is geweest, de KVP-ers op de doelmatigste manier weer bij elkaar te brengen.

Wie de Roomsen kent in ons land, die weet dat. Zij hebben onder elkaar de ruigste grappen over hun pastoor, maar — do. er als Protestant niet aan mee. Ze zouden het u zéér kwalijk nemen. In het R.K. volksdeel is een sterk solidariteitsgevoel, zodra de buitenstaander een steen door de gebrandschilderde ramen gooit, waarachter de emancipatie nog altijd aan de gang is.

Ir. Vondeling gooide bakstenen. Hij schold op mannen van de KVP.

In een interview met Bibeb (mevr. Lampe) afgedrukt in Vrij Nederland.

Drs. Schmelzer was in de kwestie Prinses Irene een labbekak. Zo werd het uit de mond van een demissionaire dienaar der Kroon genoteerd. Labbekak is een woord met een vóór begripsinhoud, maar met een sterke gevoelswaarde. Dat is met alle echte scheldwoorden zo.

Labbekak is een écht scheldwoord.

Maar er is meer.

„Meneer Blaisse is de onbeschaamde pleitvoerder voor de oliemaatschappijen. Hij pleit voor buitenlandse aandeelhouders.”

„Dat er mensen in het parlement zijn, die nu al vinden, dat de staat te veel vraagt, is krankzinnig. Zij behoren te eisen van de regering, dat zij het onderste uit de kan zal halen.”

Ze behoren volledig achter de regering te staan en als ze dat niet doen — en velen doen dat niet — dan plagen ze landverraad.”

HET gaat hier — dat begrijpt de lezer — over de door minister Den Uyl gevoerde onderhandelingen met de oliemaatschappijen. Maar wij hebben een paar woorden onderstreept.

Het zijn geen scheldwoorden, zoals labbekak, maar wel qualificaties, die er niet om liegen.

Precies geschikt, om de KVP-ers te helpen aan een sterk gevoel van solidariteit, uit een ander gevoel, dat van verongelijking, geboren.

Mej. Klompé, die het kabinet-Cals mee om zeep hielp, en daarna niet zonder ontroering vroeg, of er geen weg terug was, zoals bij sommige vroegere crises, is geheel ontdaan. En zij redt háár gezicht, door te zeggen, niet te geloven, dat de heer Vondeling zulke dingen heeft gezegd. Want — heeft hij ze wel gezegd, dan zijn het aperte leugens.

Alweer zo'n duidelijk woord.

In de PvdA vindt men elkaar, dank zij de KVP. In de KVP vindt men elkaar, dank zij Vondeling. Maar de PvdA en de KVP vinden elkaar niet. Daar zullen anderen aan te pas moeten komen.

Misschien dr. Beel?

DUIDELIJK, EENSGEZIND EN EERLIJK

SIEDERT enkele jaren ben ik meerdere malen bij u in de huiskamer doorgedrongen. U hebt mij dan bij die gelegenheden gezien in mijn ministeriële arbeid, mijn landbouwbeleid verdedigend in en buiten de Kamer, op werkbezoek in de provincie, in eindeloze nachtzittingen aan de onderhandelingstafel in Brussel en tenslotte ook wel eens in de binnenlanden van Suriname.

En ik geloof, dat dat ook een goede manier is voor u om politici en ook ministers te leren kennen, gewoon in hun gewone doen, in hun dagelijkse arbeid.

Vandaag is het een beetje anders.

Ik spreek hier niet als lid van een demissionair kabinet, maar vooral als een anti-revolutionair politicus. Als een anti-revolutionair in hart en nieren, die, op verzoek van zijn partij, vanavond het woord tot u richt. En ik doe dat heel graag.

Allen samen

In de allereerste plaats om ook van mijn kant nog eens te zeggen welk een grote betekenis ik hecht aan christelijke politiek. Ik zou mijn dagelijkse arbeid, bijvoorbeeld in Brussel, niet kunnen verrichten, wanneer daar niet achter stond de motor van mijn politieke overtuiging, zoals die in het program, beginselprogram en program van actie van de Anti-Revolutionaire Partij, gestalte heeft gekregen.

Wij vinden, dat christelijke politiek het beste bedreven kan worden wanneer wij dat samen doen, in één partij en niet verspreid over verschillende partijen. Dat is, en dat heb ik ook in de afgelopen jaren geleerd, van grote betekenis voor de dagelijkse politieke arbeid; het fundament voor de verwezenlijking van je idealen.

Toekomst belangrijker

Stellig verwacht u, dat ik ook een enkel woord zal zeggen over de kabinetscrisis. Ik geloof, dat ik maar voorbij ga aan de vraag wie de schuld draagt van de kabinetscrisis. Er zijn er mij al zoveel voorgegaan, die daarover hun licht hebben doen schijnen, dat ik daar niet veel meer van wil zeggen. Wij kunnen beter het oog op de toekomst gericht houden. Wat het verleden betreft alleen dit, ik geloof dat de verantwoordelijkheid voor de val van het kabinet-Cals ligt bij degenen, die de motie hebben ingediend.

Veel belangrijker dan achterom te kijken, vind ik het de vraag onder ogen te zien wat er in de toekomst gebeuren moet.

Daarvoor is van belang op twee dingen te letten, die zich vorige week in de Tweede Kamer hebben afgespeeld.

De kritiek was tweërlei: in de eerste plaats kregen wij het verwijt, dat wij teveel geld uitgeven, en in de tweede plaats — daaraan gekoppeld — werd de opmerking gemaakt, dat wij niet voor een afdoende, voor voldoende dekking hadden gezorgd. U geeft een kwartje uit, maar u zorgt maar voor 13, voor 15 of 20 cent. Twee zeer ernstige verwijten.

De bezorgdheid, die vanuit de Kamer doorklonk over de financieel-economische situatie, vond ik heel begrijpelijk; ook ik heb daarover mijn zorgen.

Over die beide punten zou ik nog iets willen zeggen; over het teveel geld uitgeven en over de dekking.

Wat de dekking betreft, daar valt en daar viel m.i. over te praten. Wij moeten er wel oog voor hebben, dat ook in een kabinet, — zoals daar het dekkingsplan tot stand is gekomen — verschillende factoren een rol spelen.

In de eerste plaats de noodzaak om tot een gezond, degelijk financieel beleid te komen, maar natuurlijk speelt ook daarbij de politiek een rol. En daarvoor was het noodzakelijk ook in het dekkingsplan tenslotte, als ik het zo mag noemen, een politiek compromis te sluiten. En dat is ook gebeurd.

Wij moesten er rekening mee houden, dat de ene partij de belastingverlaging per sé wilde laten doorgaan en dat de andere, een andere groep in de Kamer, bezwaren had tegen verhoging van de omzetbelasting nog in het jaar 1967.

En dan komt men tenslotte tot een politiek compromis.

Niet gezwicht

Veel ernstiger vind ik het verschil, dat ook nu nog op tafel ligt,

Televisie-toespraak, gehouden op woensdag 19 oktober j.l. door

Minister Biesheuvel

over het niveau van de uitgaven. In dat opzicht is er tot mijn vreugde een grote eensgezindheid in de Anti-Revolutionaire Partij, die ook vorige week in de Kamer tot uitdrukking is gekomen. Er bestaat geen verschil van inzicht tussen bewindslieden, Kamerfractie en, naar gebleken is vorige week zaterdag, ook niet in onze partij op het Partij Convent in Utrecht. Onze fractie is gelukkig niet gezwicht voor het veel gebruikte mode-woord: temporisering. De Anti-Revolutionaire Partij is van oordeel, dat temporiseren niet mag betekenen: tot morgen uitstellen wat wij vandaag kunnen en moeten doen. Dat wordt gelukkig in onze partij allerwege beseft, in verblijvende eensgezindheid. Wij moeten, wat het uitgavenpeil van de Overheid betreft, eerlijk zijn tegenover ons volk, ook in de komende maanden. Natuurlijk moeten wij niet alles tegelijk overhoop halen, maar er moeten ook heel belangrijke dingen gebeuren.

Voorbeelden

Mag ik u eens een paar voorbeelden geven om aan te tonen, dat het niet zo eenvoudig is om over uitgaven maar snel een oordeel klaar te hebben.

De zaken zijn duur tegenwoordig. De grote rijksweg, die aangelegd wordt van Velzen, een verbinding met de grote verkeersaders van Amsterdam en Den Haag, kost maar liefst f 6500,— per meter. De omlegging van de Haagse Schouw, die dezer dagen tot stand gekomen is kost vijftien miljoen gulden. Het verkeersplein Oude Rijn wordt ver-

Een duidelijk en eerlijk beleid

En ik heb maar een enkel voorbeeld genoemd.

Eerlijkheid in de politiek brengt met zich mee, dat men ook duidelijk is in de politiek. De Anti-Revolutionaire Partij, oudste politieke partij, beginselpartij, is aan haar verleden en aan het zijn van beginselpartij verplicht om eerlijk en duidelijk te zijn tegenover ons volk. Wij willen een evangelische volkspartij zijn. Wij zijn er om ons gehele volk te dienen. Wij willen een modern, maar tevens een degelijk beleid voeren.

Een duidelijk beleid, een eensgezind beleid en een eerlijk beleid.

Daarop zal de koers van de Anti-Revolutionaire Partij gericht zijn. Ook in de nabije toekomst.

Geen zwart-wit-tegenstellingen

TJDENS een Kabinetscrisis komen de tegenstellingen tussen de politieke partijen sterker naar voren dan anders. Wij hebben dan allemaal de neiging om in zwart-wit tegenstellingen te denken. Er is immers sprake van een conflict. Welnu in een conflict worden de partijen ingedeeld in pro en contra. Zo op het eerste gezicht is er geen enkele tussenweg denkbaar. In deze voorstelling van zaken zit veel dat ons aanspreekt. Bij stemmingen in de Tweede Kamer spreekt men het voor of tegen uit. Een gulden middenweg is er niet.

Nu het bijna twee weken is geleden dat de Kabinetscrisis uitbrak, lijkt het mij goed vanavond nog eens rustig met u na te praten. We kunnen enige afstand in acht nemen, de kruiddamp is wat opgetrokken.

Prinses Beatrix

Alvorens dit echter te doen wil ik graag een punt aanroeren, dat gelukkig geen enkele verdeeldheid op zal roepen. Zoals de Regeringsvoorlichtingsdienst gistermorgen heeft medegedeeld, verwacht onze Kroonprinses omstreeks april 1967 een baby. Dit verheugende feit zal in ons volk met grote dankbaarheid en ontroering zijn vernomen.

Onze beste wensen vergezellen onze Kroonprinses en haar man.

Spanningen

Nu terug naar de politiek van elke dag. Men beleeft in het politieke bedrijf de grootste spanningen in dagen van crisis. Hoe verder het nachtelijk uur vorderde hoe meer de spanning steeg.

Wij hadden als anti-revolutionairen niet gedacht dat het Kabinet-Cals ten val zou worden gebracht. Een crisis is een ernstige zaak. Vooral als dit voor de tweede maal in een parlementaire periode plaats heeft. De democratie vaart er niet wel bij. Toch kunnen er omstandigheden zijn, waarin het niet anders meer kan. Voor de k.v.p. waren blijkbaar die omstandigheden aangebroken. Dit is uiteraard geheel voor de verantwoordelijkheid van deze politieke groepering.

Zoeven merkte ik reeds op dat er een conflict is. Nu lopen wij allen het gevaar dat we onder invloed van volkomen verklaarbare gevoelens de zaak

één-twee-drie zwart-wit stellen. De één verklaart zich een vurig voorstander van het Kabinet Cals, de ander een even fel bestrijder. De Kamer — zo zegt men dan — is in twee kampen verdeeld: voor of tegen een vooruitstrevend beleid. Is het zo eenvoudig luisteraar?

Radio-causerie, gehouden op dinsdag 25 oktober j.l. door

B. Roolvink

nieuwd, kosten twintig miljoen gulden. En zo gaat het ook op het gebied van het onderwijs. Voor een student, die in een B-faculteit gaat studeren — wiskunde, chemie of voor arts — moet f 90.000,— geïnvesteerd worden. Dringend noodzakelijk dat dit gebeurt voor de toekomstige leiders van ons volk.

Over vijf jaar hebben wij er waarschijnlijk weer 20.000 studenten bij.

Van 70.000 naar 90.000. Wanneer wij over het niveau van de uitgaven praten en wij vinden dat te hoog, dan moeten wij ook bedenken, dat er binnen ons Koninkrijk nog ondervoede kinderen rondlopen. In Suriname, de Nederlandse Antillen, heb ik die met eigen ogen gezien. Dit alles moeten wij ons volk duidelijk maken, wanneer wij praten over het uitgavenniveau van de Overheid. Er moet degelijke financiering zijn, maar er moet ook veel geld, noodzakelijk geld uitgegeven worden. En dan praat ik natuurlijk over echt noodzakelijke uitgaven.

En ik heb maar een enkel voorbeeld genoemd.

Eerlijkheid in de politiek brengt met zich mee, dat men ook duidelijk is in de politiek. De Anti-Revolutionaire Partij, oudste politieke partij, beginselpartij, is aan haar verleden en aan het zijn van beginselpartij verplicht om eerlijk en duidelijk te zijn tegenover ons volk. Wij willen een evangelische volkspartij zijn. Wij zijn er om ons gehele volk te dienen. Wij willen een modern, maar tevens een degelijk beleid voeren.

Een duidelijk beleid, een eensgezind beleid en een eerlijk beleid.

Daarop zal de koers van de Anti-Revolutionaire Partij gericht zijn. Ook in de nabije toekomst.

Onverkort achter Kabinet

Wij hebben ons, voor wat de doelstellingen van het beleid betrof, achter het Kabinet gesteld en wij doen dit nog onverkort. De snelle groei van onze bevolking, met alle daaruit voortvloeiende gevolgen, de woningsituatie, de steeds groter wordende kloof tussen de rijke en arme landen, de vraagstukken met betrekking tot het onderwijs en het verkeer vormen een uitdaging aan onze tijd en daarop dient een duidelijk antwoord te worden gegeven. De vragen dringen zich met grote kracht op; niemand die politieke verantwoordelijkheid wil dragen mag deze uitdaging uit de weg gaan. Wij zien dat vandaag niet voor het eerst, ook niet sinds de dagen dat het Kabinet Cals deze problemen met grote en klemmende kracht voor het voetlicht bracht. Ons Program van actie voor de jaren 1963—67 spreekt in dit opzicht heel duidelijke taal.

Nu moet ik hier wel iets aan toevoegen, anders zou het beeld eenzijdig worden. Indien wij in onze gezinnen aan bepaalde dringende zaken voorrang willen verlenen, dan kan dit alleen maar als we ook bereid zijn: of meer geld op tafel te leggen, of andere minder dringende behoeften tijdelijk wat

• Vervolg op pag. 5

• Vervolg van pag. 4

naar achteren te schuiven. Ook is het mogelijk — misschien wel wenselijk — om het één te doen en het ander niet na te laten.

Nu is de Staatshuishouding wel wat ingewikkelder en het gaat ook over heel wat grotere bedragen dan in onze gezinshuishoudingen, maar er is ook veel overeenkomst.

Gewaarschuwd

Wij hebben bij elke zich voordoende gelegenheid het Kabinet Cals duidelijk te verstaan gegeven, dat het te hard van stapel liep. Juist als vrienden deden wij dat. Het Kabinet was niet ongevoelig voor onze waarschuwingen, maar het maakt er toch niet voldoende ernst mee. Er kwamen in de loop van dit begrotingsjaar een tweetal bezuinigingsnota's en een loon- en prijsnota.

Beide stukken werden positief door ons gewaardeerd, maar tevens moesten we vaststellen, dat er meer diende te gebeuren. Het wachten was op de begroting voor het jaar 1967.

De discussie over deze begroting heeft het Kabinet niet overleefd.

Waar staat de A.R. ?

Waar stond en staat de a.r. fractie? Dit is in een enkele zin te zeggen: Wij konden ons akkoord verklaren met het uitgavenbeleid. Niet met de inkomstenzijde en er was ook ongerustheid over het te voeren loonbeleid. Wij brachten dit in een motie tot uitdrukking. Door de dramatische ontwikkeling van de laatste uren is deze motie niet afgehandeld.

Met de P.v.d.A. waren we het eens over de uitgaven. Niet eens waren wij het met deze fractie over de dekking van de uitgaven. Hier lag een groot verschil dat bijna onder het opgewaardeerde stof bedolven dreigt te worden. Een stuk van onze zorg over de ontwikkeling — de inflatie en de teruggang in de werkgelegenheid — kwam in de k.v.p. motie tot uitdrukking. Toch konden wij die motie niet steunen, omdat ook het uitgavenpeil daarin aan de orde werd gesteld en vooral niet, omdat wij in deze parlementaire periode een tweede crisis onjuist achten.

Wij moeten ook een beetje zuinig worden op onze democratie.

Ook het vraagstuk van de omroepwetgeving — waarover de eerste crisis was uitgebroken is onopgelost. Aan dit vraagstuk dankte het Kabinet Cals het leven.

En nu is de heer Schmelzer bezig. Hij heeft eerst contact opgenomen met de heer v. d. Ploeg, waarnemend voorzitter van de k.v.p.-fractie en daarna met ondergetekende. Vervolgens heeft hij besprekingen gevoerd met een tweetal prominente figuren, die beide zeer gezaghebbend zijn. Vandaag is bekend gemaakt dat de formateur zijn gesprekken zal voortzetten met de voorzitters van de fracties van de p.v.d.a., de v.v.d. en de c.h.u.

De heer Schmelzer is aan het bouwen, hij heeft wat geulen gegraven en enkele palen uitgezet. Gelet op de personen die hij heeft uitgenodigd en daarbij denk ik aan de heren Zijlstra en De Quay, mikt hij zeer hoog.

Het wil mij voorkomen dat hij de kracht van het door hem te vormen Kabinet vooral zoekt in het gezag van de aan te trekken personen.

Ik wil op dit ogenblik geen oordeel uitspreken. Het is nog veel te vroeg. Mocht de heer Schmelzer slagen in het vormen van een kabinet, dan zullen wij op de juiste plaats en op de juiste tijd ons standpunt duidelijk bekend maken.

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

Voskamp en Vrijland

Telefoon 01748-2245* - Postbus 30
's-GRAVENZANDE

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230
OUDERKERK AAN DE IJSEL

Ronde en ovale tafellanden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen, enz.

EEN DAG TE GAST BIJ HET P.I.T.

DE rode bus, die ons in Amersfoort van het station heeft afgehaald draait langzaam langs een boslaantje het Walaerdt Sacré-kamp op de vliegbasis Soesterberg in. „Is uw tenue in orde?” staat boven een levensgrote spiegel bij de ingang van het kamp. We kijken elkaar eens aan „Zijn we netjes?”

Wij, dat zijn de vrouwen van verschillende organisaties, die een dag op bezoek zijn bij het P.I.T., het Protestants Interkerkelijk Thuisfront.

We werden ontvangen in het Centrum voor Prot. geestelijke vorming. De kantine, een verbouwde zolder, was door de aanwezige balen in gezellige zitjes verdeeld. Ook de spoorreintafel was aanwezig en bij de bar hing als „boek van de maand”, het gezinsweekboekje, man en vrouw in de maatschappij.

Het thuisfront

We werden verwelkomd door de luchtmacht-predikant van Soesterberg ds. N. H. van Zanten.

De hoofdvlottpredikant ds. J. W. Sepmeyer sprak ons te: in zijn functie van voorzitter van het P.I.T. „De vrouw vertegenwoordigt een belangrijk stuk thuisfront en dit thuisfront willen we graag iets van ons werk laten zien. Zij is het, die voor een belangrijk deel de jongeman, die in de dienst komt geestelijk bewapent”, stelde ds. Sepmeyer. Dit werd nog eens nader uiteengezet door de heer J. H. A. van Dijk, secretaris van het P.I.T..

Het P.I.T. zoekt nader contact met het thuisfront en dit thuisfront wordt door een belangrijk deel bepaald door de vrouw. Dit is niet alleen de eigen ervaring, maar dit wordt ook uitgewezen door een N.I.P.O.-onderzoek.

In de gedachten- en gevoelswereld van de dienstplichtige militair, neemt de moeder de voornaamste plaats in. Zij interesseert zich misschien niet zo voor zijn technische opleiding, maar wil wel weten, wat er met haar zoon gebeurt, wanneer hij onder dienst komt.

Ruim twintig jaar geleden is het P.I.T. opgericht, toen tienduizenden jonge mannen naar het toenmalige Ned. Oost-Indië werden gezonden en er met recht van een thuisfront werd gesproken.

Wat is het P.I.T. ?

Het P.I.T. is een overkoepelende organisatie, waarin een aantal bonden, diensten en verenigingen, samenwerken.

De hoofdvlottpredikant (en 23 vlottpredikanten); de hoofdlegerpredikant (en 88 legerpredikanten); de hoofdvlottmachtpredikant (en 27 vlottmachtpredikanten).

Pro Rege met 56 prot. militaire tehuizen in Nederland en 6 in Duitsland.

De Chr. Mil. Bond voor Oost en West met tehuizen op Aruba, Curaçao en Suriname. De Chr. verenigingen voor officieren, onderofficieren en marinepersoneel. Deze allen werken niet naast elkaar, maar zoveel mogelijk met elkaar.

Wat doet het P.I.T. ?

Haar voornaamste taak is het tehuizenwerk en de arbeid van de 140 predikanten. De tehuizen worden geëxploiteerd door Pro Rege. Het zijn meest moderne gebouwen met een modern interieur. De tehuisleiders worden met zorg gekozen, zij moeten vooral geschikt zijn om met jonge mensen om te gaan.

Ondanks subsidies van de Overheid, contributies e.d. blijven er nog heel veel zaken, waarvoor Pro Rege zelf moet zorgen. Daarom gaat tweederde van de opbrengst der P.I.T.-collecte naar Pro Rege.

Ook de geestelijke verzorging heeft veel geld nodig voor haar werk. De salarissen van de predikanten worden door de Overheid verzorgd. Maar daarnaast blijven er nog veel activiteiten, die uit eigen kas worden betaald; o.a. de periodieken „Reveille” en „de Roerganger”.

De P.I.T.-collecte

De culturele commissie van het P.I.T. verzorgt culturele avonden. Er worden

Op de vliegbasis

's Middags gingen we dan echt naar de vliegbasis. De commandant ontving ons in het gebouw, waar iedere morgen de vliegers bij elkaar komen. Hier worden de instructies voor de dag besproken en alle gegevens over het weer, de wolkendichtheid e.d. meegedeeld.

Iedere dag wordt er geoefend en het gaat erom de vliegtuigen na een vlucht weer zo snel mogelijk in gereedheid te brengen om ze opnieuw de lucht in te krijgen.

Er wordt op grote hoogte gevlogen en de man in de verkeerstoren praat de vliegers weer op de grond. Dit is in het

films vertoond en er treden voordracht-kunstenaars op.

Tenslotte nog de zorg voor het verzenden van de kerstpakketten. Het is te begrijpen, dat er voor al deze zaken geld nodig is. Geld, dat via subsidies, collectes (de P.I.T.-collecte is juist weer gehouden) en giften van sympathisanten bij elkaar komt. De P.I.T.-collecte is de grootste bron van inkomsten. En de grootte van de subsidies van het Rijk is afhankelijk van de opbrengst van de collecte.

Het thuisfront moet laten zien wat zij voor de geestelijke verzorging over heeft. Zij moet voorop gaan. Het P.I.T. kent geen leden, maar toch kan ieder geld geven (giro 5163).

In Duitsland

Op een bijzondere wijze werden we in kennis gebracht met het clubhuiswerk, via getoonde dia's met een synchroon lopende geluidsband.

Voor de clubhuizen in Duitsland zijn een belangrijk ontmoetingspunt voor de militairen met hun gezinnen. Zondags worden er kerkdiensten gehouden. Al deze mensen uit verschillende kerken vormen daar één evangelische gemeente, waarvan de vlottmachtpredikant de pastor is. Ook viert men met elkaar het Avondmaal. Er wonen thans 300 gezinnen met een 600 kinderen in Duitsland.

Er worden huizen en scholen gebouwd, zelfs de kleuterschool „het vergeetmijnetje”, ontbreekt niet. Dit zijn openbare scholen, waar zowel de almoezenier als de predikant godsdienstles geven (naar keuze). Dit onderwijs wordt praktisch door alle leerlingen gevolgd. Al deze mensen zijn op elkaar aangewezen. Zij leven daar in een vreemd land en worden ook zo gezien. Dat zijn de Nederlanders! Hun huizen zien er anders uit door het licht dat 's avonds naar buiten schijnt, want de gordijnen blijven open en de was die buiten hangt, wat nu niet bepaald gezellig staat.

Voor de lunch reden we naar het clubhuis in Zeist, dat op een heel gezellig punt aan de Slotlaan staat. Misschien wel wat ver van het kamp, maar middenin de bewoonde wereld.

begin heel moeilijk. Je moet helemaal op zijn aanwijzingen vliegen en volkomen op hem vertrouwen. In een hangar zagen we een enorme sneeuwzuiger, die door het personeel zelf ontworpen is gemaakt was. Er werden ons verschillende typen vliegtuigen en een helikopter getoond. We werden ingewijd in de techniek, allerlei geheimzinnige knoppen, die vleugels en roer lieten bewegen. De Piper Cub was, volgens de mecaniciens net zo duur als een mercedes en heel eenvoudig te besturen. „Uw zootje kan het” zei hij (laat hij het maar niet horen).

Toen we tenslotte in de kantine op het vliegveld thee dronken stegen verschillende vliegtuigen op en lieten ons meegenieten van hun capriolen en lawaai. Dat op een gegeven ogenblik zo hevig werd, dat we niets meer konden verstaan.

Dit ontlokte ds. van Zanten de opmerking „Hier leren zelfs theologen zwijgen”. We hebben gezien, welk een heel eigen plaats de predikant inneemt. De Staat neemt de verantwoordelijkheid voor de jonge mensen van de ouders over. Wanneer deze geen schriftelijke bezwaren te kennen geven, volgen deze jongens de lessen van de geestelijke verzorgers en gaan naar de kerk (tot 21 jaar). Deze predikanten hebben een unieke kans, maar ook een grote verantwoordelijkheid.

Een geestelijke begeleiding is nodig, want het dienstnemen is geen spel. Het is een ernstige zaak. De opleiding kan conflicten bij de jonge man oproepen. Hij moet met deze nood ergens heen en ik hoop dat de predikanten hen in hun moeilijkheden kunnen opvangen. Maar dit zal alleen kunnen als er eerlijk over alles gesproken mag worden.

Op de luidklok van één der centra in Duitsland staat: „Waar de geest des Heren is, daar is vrijheid”.

Iets van die ware vrijheid moet beleefd kunnen worden. Hier ligt de opdracht en hier ligt het hart van de geestelijke verzorging.

C. M. Tonkens-Kaajan

Wij leveren u snel en voordelig
superbenzine - benzine - lichtpetroleum
 Dieselolie - Huisbrandolie I en II - Stookolie
 Smeerolie - Vetten

BARENDRECHT - GEBROKEN MEELDIJK 77 b
 Telefoon (01806) - 21.29 en 33.51 — (010) - 140.150
 's Avonds (01806) - 27.01 en 30.78

HOTEL „DE KROON“
 SOPHIALAAN - LEEUWARDEN
 Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor recepties en partijen

AMERSFOORT

VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap
 DE NIEUWSTE SERIE 1966
RADIO - BANDRECORDER
 ALLEEN DE BESTE MERKEN
 Komt u eens kijken in onze showroom

VAN GEET
 Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

UTRECHT

timmer-, metsel- en loodgietersbedrijf
 sanitair-installatiebedrijf

Yperlaan erkend gas- en waterfitter

Muntstraat 8 bis - Utrecht - Tel. 12610

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk vlot en goed gereed te maken

periodieken boeken en handelsdrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
 drif 13 / tel. 030 - 11811 / utrecht

T. DE VRIES stucadoorsbedrijf
 KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend stucadoorswerk
 Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT EN TOCH NIET DUUR

FIRMA W. VAN TELLINGEN
 SLOTLAAN 135 - 137 - ZEIST - TELEF. 12486

MEER DAN 98.000 INWONERS VAN UTRECHT SPAREN BIJ DE

Nutsspaarbank

HOOFDKANTOOR: Oudkerkhof 45 - tel. 16555
 9 BIJKANTOREN in verschillende stadswijken

U ook al?

rente 3¼ procent

Op termijn spaarboekjes rente 4¼ en 4½ procent

Het parlementaire

DE politie-agent begreep maar niet waarom of ik het Diet-gebouw wilde bezoeken. Hij herhaalde telkens „no sight-seeing”. Het lukte me niet om hem duidelijk te maken, dat ik daar niet voor kwam. Gelukkig had hij een telefoon bij de hand. Hij begreep dat ik graag met een ambtenaar, werkzaam in het gebouw, wilde spreken. Nadat hij ruggespraak had gehouden en misschien had meegedeeld dat een halsstarrige Hollander naar binnen wilde gaf hij mij de telefoon. Toen ik verteld had wat mijn bedoeling was, kreeg ik te horen dat men mij uiteraard graag ter wille wilde zijn. Waarom of ik echter het bezoek niet had laten voorbereiden door de ambassade?

Nu was de kans aanwezig dat al mijn vragen niet beantwoord zouden kunnen worden. Als zij vantevoren op de hoogte waren geweest van mijn komst hadden ze maatregelen kunnen treffen.

Ik antwoordde dat ik juist terug was van een 8-daagse trip door een deel van Japan en dat er daardoor geen gelegenheid was geweest om een en ander aan te kondigen.

Enfin ik kwam binnen — kennelijk tot verbazing van de agent — en ik kreeg alle informatie die ik wilde hebben.

Parlement

Het Japanse parlement heet Diet. (Uit te spreken als dai-et). Het is het hoogste orgaan in de staat en het enige wetgevende lichaam. Het bestaat uit twee „Huizen”, („Kamers” zouden wij zeggen), die respectievelijk „Huis van Volksvertegenwoordigers” (Tweede Kamer) en „Huis van Raadsheren” (Eerste Kamer) heten.

De vergelijking met onze beide Kamers gaat overigens mank. Als je het Japanse parlementaire stelsel met een ander stelsel wilt vergelijken kun je dat het beste met het Engelse stelsel doen, omdat de overeenkomst daarmee het grootste is.

De beide Huizen zijn ondergebracht in het Diet-gebouw, het gebouw heeft één hoofdingang. Deze mag alleen gebruikt worden door de Keizer en door buitenlandse staatshoofden. Aan weerszijden van de hoofdingang bevinden zich twee vleugels die geheel symmetrisch zijn gebouwd. In de rechtere vleugel is het „Huis van Staatsraden” gehuisvest; in de linkervleugel „het Huis van Volksvertegenwoordigers”. Ieder Huis heeft een aparte ingang. Het interieur van beide Huizen is ook praktisch gelijk. De vergaderzalen hebben dezelfde accommodatie. Er is echter één groot verschil: in de vergaderzaal van het Huis van Staatsraden (voor de oorlog „Huis van adel”) bevindt zich de keizerlijke loge. Daar vindt de openingsceremonie plaats van het nieuwe zittingsjaar, dat 150 dagen duurt. Dit gebeurt in december. De Keizer leest dan een soort troonrede voor.

Het huidige gebouw is van steen. Het oorspronkelijke gebouw — daterend uit 1890 — was van hout. Het werd door brand verwoest. Dit was ook het geval met het gebouw dat er voor in de plaats kwam. Men besloot toen — in 1920 — tot het optrekken van een stenen gebouw.

De beide huizen

Het Huis van Volksvertegenwoordigers telt 467 leden; het Huis van Staatsraden 250. De leden van het eerstgenoemde Huis worden voor de tijd van vier jaar gekozen in 117 kiesdistricten. In zo'n kiesdistrict wordt dus meer dan één lid gekozen. Afhankelijk van de omvang van het kiesdistrict en de dichtheid van de bevolking varieert het aantal gekozenen van twee tot vijf.

Ieder persoon van twintig jaar en ouder heeft kiesrecht in Japan. De leden van het andere Huis worden voor een periode van zes jaar gekozen. Evenals bij ons treedt echter de helft van de leden om de drie jaar af. De kiesgerechtigde burgers uit het hele land kiezen 100 leden, volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. De overige 150 worden gekozen in de 47 provincies, op basis van het aantal inwoners per provincie.

Beide Huizen hebben dezelfde rechten. Wetten e.d. worden ook in beide Huizen afzonderlijk behandeld. Het doet er niet toe welk Huis een wet het eerst behandelt, als ze het maar niet gelijktijdig doen. De begroting echter dient eerst het Huis van Volksvertegenwoordigers te passeren. Een wetsontwerp wordt wet als het beide Huizen gepas-

seerd is. Verwerpt het Huis van Staatsraden echter een wetsontwerp, dan moet een gezamenlijke commissie uit de beide Huizen tot overeenstemming zien te komen.

Lukt dit niet, dan gaat het Huis van Volksvertegenwoordigers het wetsontwerp opnieuw behandelen. Het ontwerp wordt wet als het dan een tweede maal het Huis van Volksvertegenwoordigers

De Kamer van de Eerste Minister in de Diet.

gepasseerd is, waarbij 2/3 deel der aanwezige leden zich ervoor verklaard moet hebben.

Het Huis van Volksvertegenwoordigers kan vaststellen dat een wetsontwerp door het andere Huis is verworpen als het binnen 60 dagen niet is bekrachtigd. Als het eme Huis wijzigingen in een wet aanbrengt moet het andere Huis deze bekrachtigen.

De begroting moet binnen 30 dagen worden goedgekeurd door het Huis van Staatsraden. Is dit niet het geval, dan geldt de beslissing van het Huis van Volksvertegenwoordigers als de beslissing van de Diet.

Het Huis van Volksvertegenwoordigers kan ook worden ontbonden. Binnen 40 dagen moeten er in zo'n geval verkiezingen worden gehouden. Na de verkiezingen moet het parlement binnen 30 dagen bijeenkomen.

De werkzaamheden van het andere Huis liggen dan automatisch stil.

In noodgevallen kan het kabinet dit Huis bijeenroepen. De maatregelen die eventueel worden genomen moeten binnen 10 dagen na het begin van de volgende zitting worden bekrachtigd.

Accommodatie en werkwijze

Het Japanse parlementslid heeft een heel wat betere accommodatie tot zijn

beschikking als zijn ga. Overeenkomstig wet op de Diet heeft lid twee secretarissen, king, teneinde voor ring van hun plichten. In Nederland niet.

De vergoeding van Huizen is f 2.400,—

In het lab

komt dan nog een reis-, verblijf- en bij van circa f 1.500. Japans parlements verhouding veel. „is hij dit waard, anders niet”. Heel hebben nevenfuncties de beschikking over bestaande uit twee er een apart hotel leden.

De president en ieder Huis ontvang f 4.000,— en f 3.000,—

Het is de vraag dankt dit alles neert. In ieder geval eens heet aan toe. gelmatig ingrijpen kerde parlements worden. Je kunt in mentslid beter geen

Het zou te ver in te gaan op de de Huizen. Ieder als 1/3 deel van de het Huis anders telijke stemming biljet in leveren en met zijn naam er op.

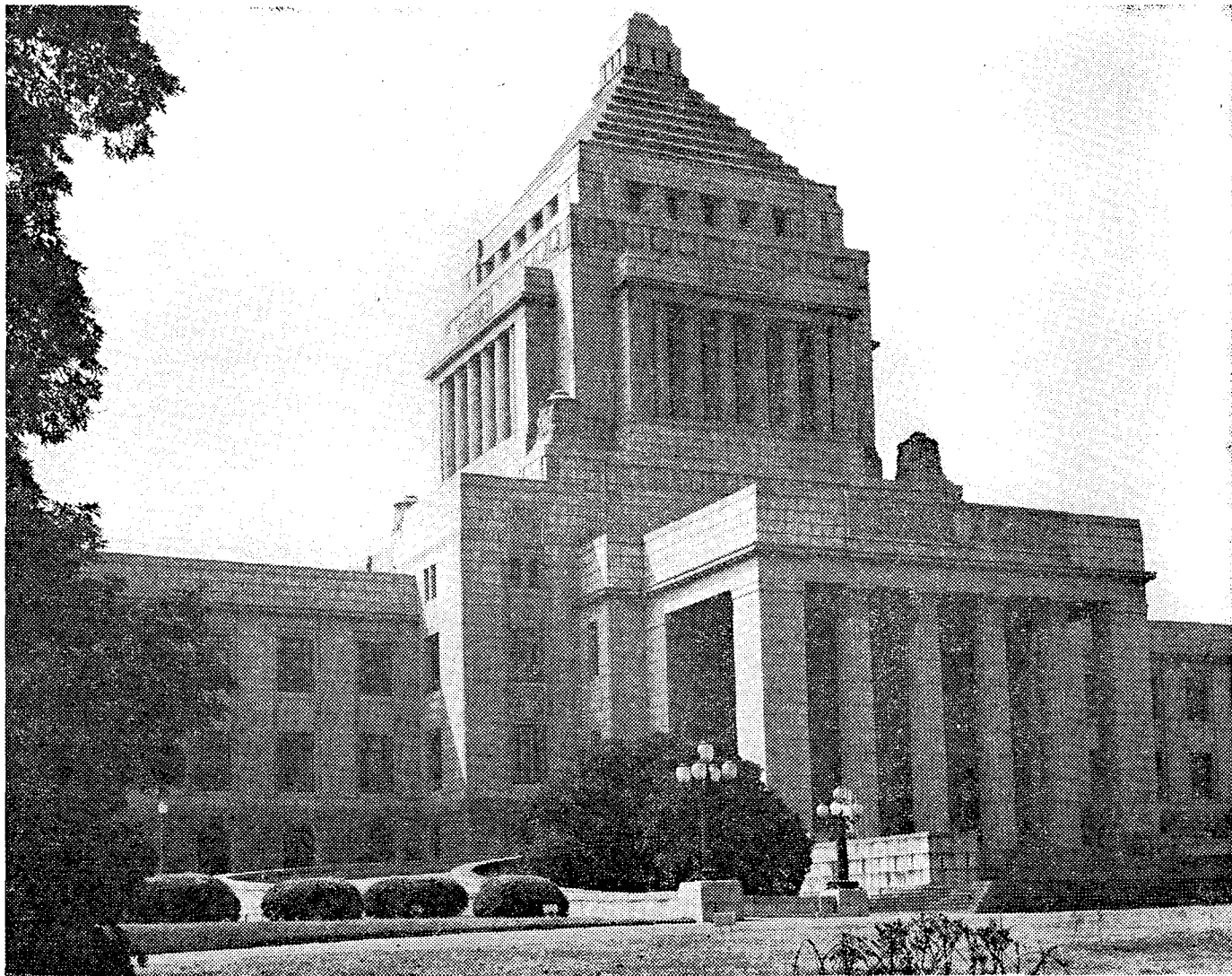
Ieder Huis heeft missies (of afdeling bepaald terrein cretarissen. Zij over vaste special cretarissen. Zij budget van de Diet.

Tot deze commissie de leden toegang van de publiciteits

elsel

kan gasten toelaten. Als de helft van de leden de vergadering bijwoont is het quorum aanwezig.

De commissie kan openbare hearings houden over bepaalde onderwerpen. Twee permanente commissies van beide Huizen kunnen besluiten gezamenlijk te vergaderen. In iedere commissie dienen de verschillende politieke partijen naar evenredigheid vertegenwoordigd te zijn. Ieder wetsontwerp of ander voorstel komt eerst in een commissie.

Voor aanzicht van het Japanse parlamentsgebouw (Diet)

„Alle bezittingen van het Keizerlijk huishouden zullen de staat toebehoren. Alle kosten van het Keizerlijk huishouden zullen door de Diet in de begroting worden toegestaan”. In 1965 was dat 23 miljoen gulden.

Volgens het Shintoïsme stamt de Keizerlijke familie af van de goden.

In 1946 heeft de Keizer via de radio in een verklaring ontkend dat hij een goddelijke of halfgoddelijke status had. De verklaring werd afgelegd mede onder druk der omstandigheden, maar men mag aannemen dat ook de persoonlijke overtuiging van de Keizer meesprak.

Grondwet

Op 3 mei 1947 werd in Japan de huidige grondwet van kracht. Ze kwam in de plaats van de Meiji grondwet van 1889. Deze nieuwe grondwet — van Amerikaanse makelij voor een deel — was een van de meest revolutionaire dingen. Zij gaf een nieuw tijdperk aan. Niet voor niets gaan 31 van de 98 artikelen uit deze grondwet over de rechten en plichten van het volk. De beklemtoning van de rechten is vooral ook een reactie op de oude grondwet.

De wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht zijn ook gescheiden in Japan. De burger heeft ook vrij goede garanties voor een onpartijdige rechtspraak. Ten aanzien van diverse punten werd de grondwet reeds geciteerd of werden belangrijke bepalingen verkort weergegeven.

Een belangrijk punt verdient afzonderlijke aandacht.

Verwerping van oorlog

In hoofdstuk 2 van de Japanse grondwet staat een artikel dat zeer opzienbarend is namelijk artikel 9.

Het luidt aldus:

„Oprecht strevend naar een internationale vrede, gebaseerd op recht en orde, verwerpt het Japanse volk voor eeuwig de oorlog als een soeverein recht van de natie, en de bedreiging met of het gebruik van geweld als een middel tot het bijleggen van internationale geschillen.

Teneinde het in de voorgaande paragraaf vermelde doel te bereiken, zullen nooit land-, zee- of luchtmacht, noch ander oorlogspotentieel in stand worden gehouden.

Het recht van de staat tot oorlogvoeren zal niet erkend worden”.

Dit artikel werd in 1947 in brede kringen geaccepteerd.

En de eerste jaren leverde het ook geen moeilijkheden op. De situatie veranderde echter toen in 1950 het Korea-conflict uitbrak. De Amerikanen gaven opdracht een nationale politie reserve te vormen van 75.000 man en een kustwacht-dienst van 18.000 man. Men vond dat de Japanners zelf voor hun interne veiligheid moesten zorgen.

De zojuist genoemde instellingen vormden de basis voor Japans' zelfverdedigingsstrijdkrachten.

Japan heeft nu inmiddels land-, zee- en luchtmacht met een gezamenlijke sterkte van plm. 240.000 man.

Het Hooggerechtshof maakte in 1961 uit dat de Grondwet geen belemmering vormde voor de uitoefening van het recht van Japan zichzelf te verdedigen tegen agressie. Begrippen als „leger” en „vloot” vermijdt men.

Deze ontwikkeling heeft echter aanleiding gegeven tot heftige discussie's. Een deel van de politici vindt dat deze bepaling uit de grondwet moet worden gehaald; een ander deel is van mening dat ook de zelfverdedigingsorganisatie reeds in strijd is met de grondwet.

De strijd rond de vraag omtrent de bewapening heeft geleid tot een versterking van de anti-amerikaanse gevoelens.

Het punt van de bewapening zal in de toekomst wel blijven spelen. Vooral ook gezien de gehele ontwikkeling in China.

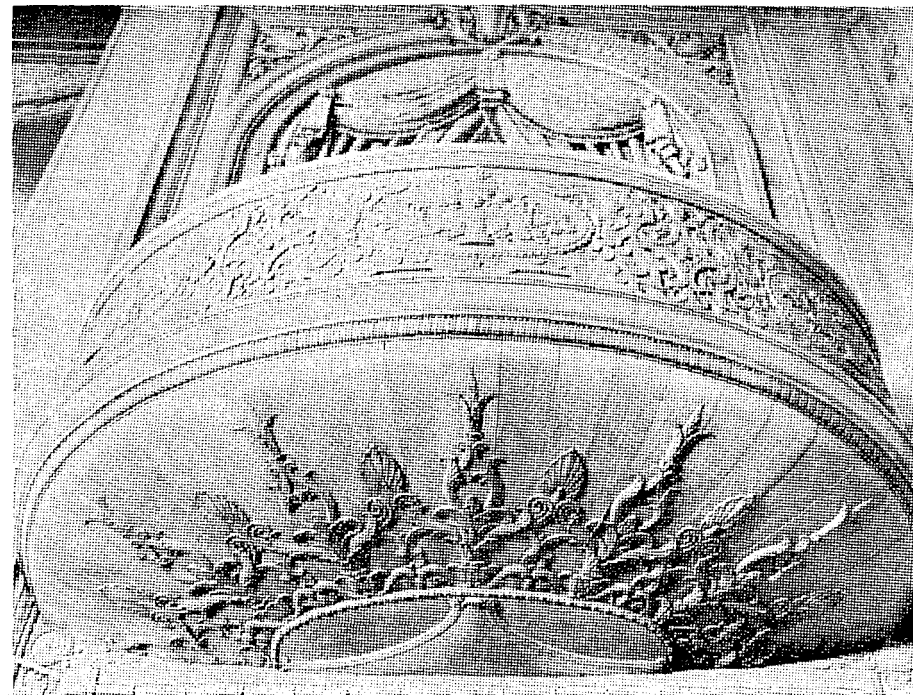
Buitenlandse betrekkingen

Japan behoort sinds september 1951 weer tot de vrije naties. In dat jaar werd te San Francisco met 48 staten een vredesverdrag ondertekend. Met Rusland heeft het echter nog geen vredesverdrag gesloten. Hierbij spelen territoriale geschillen een rol. De Russen zijn in het bezit van Zuid-Sachalin en van de Koerillen. Dit vinden de Japanners een pijnlijke zaak. Bovendien zijn de Russische wateren voor de Japanse vissers gesloten. Wel werden de diplomatieke betrekkingen hersteld in december 1956. Toen werd ook een einde gemaakt van de staat van oorlog tussen de beide staten.

Trouwens ook met Amerika is er na het sluiten van het vredesverdrag nog wel conflictstof overgebleven. Met Amerika heeft Japan sinds 1951 een veiligheidsverdrag gesloten, dat in 1960 werd herzien. Op grond van dit verdrag is Amerika o.a. nog steeds in het bezit van Okinawa, een eilandje tussen het zuiden van Japan en Formosa. Daar heeft Amerika een enorme luchtmachtbasis angelegd, die zij van groot strategisch belang acht. De bevolking van Okinawa heeft zelfbestuur. Ze valt niet onder de jurisdictie van de Japanse regering. Dit is voor vele Japanners een doorn in het oog en in de komende jaren zal deze kwestie nog wel het nodige stof doen opwaaien.

Eind augustus heeft de Japanse premier Eisaku Sato deze zaak al aangesneden en hij drong er op aan dat de administratie zou worden overgedragen aan Japan. Dat zou dan een eerste stap zijn tot volledige teruggave, maar dat zei hij er niet bij.

Met de Volksrepubliek China worden geen officiële betrekkingen onderhouden. Wel wordt Taiwan (Formosa) erkend. En dat verklaart meteen waarom er geen officiële betrekkingen met het

Fraaie versiering aan het Japanse parlamentsgebouw.

aan de rijzende zon (3)

De instelling van „speciale commissies” is altijd mogelijk.

Het kabinet

De Eerste Minister wordt aangewezen door de Diet. Als beide Huizen het niet eens zijn, geen overeenstemming kunnen bereiken of het Huis van Staatsraden geen beslissing neemt dan is de beslissing van het Huis van Volksvertegenwoordigers doorslaggevend. Daarna bekrachtigt de Keizer deze benoeming. De Eerste Minister benoemt en ontslaat de ministers. De meerderheid van hen moet uit het parlement komen. Alle ministers moeten burgers zijn. Het kabinet is collectief verantwoording schuldig aan de Diet.

De ministers mogen altijd in de beide Huizen verschijnen, ook als ze geen lid zijn. Ze moeten verschijnen als het parlement dat wil.

De Eerste minister legt de wetten voor. Hij beheert een zeer zwaar departement met diverse bureaus. Een aangenomen wet wordt bij de afkondiging altijd mede ondertekend door de Eerste minister.

Naast de Eerste minister zijn er 12 andere ministers. Het aantal employé's in staatsdienst bedraagt bijna twee miljoen. Het ministerie voor post en telecommunicatie heeft de meeste employé's namelijk 320.000.

Als de post van Eerste minister vacant wordt dient het gehele kabinet zijn ontslag in.

De keizer

Artikel 1 van de Japanse grondwet bepaalt: „De Keizer zal het symbool van de staat zijn en van de eenheid van het volk, zijn positie ontleend aan de wil van het volk bij wie de soevereine macht berust”.

Uit de opsomming van de taak van de Keizer in de volgende artikelen blijkt, dat deze hoofdzakelijk van ceremoniële aard is. Vergeleken met de vorige grondwet is er wat de taakomschrijving betreft veel veranderd, maar of de positie van de Keizer op zichzelf veel veranderd is valt te betwijfelen. Meestal had de Keizer weinig invloed op de staatszaken.

Hoewel er in het Huis van Staatsraden een keizerlijke loge is wordt deze nooit gebruikt. De taak van de Keizer beperkt zich tot de openingsrede. De andere leden van de Keizerlijke familie zijn daar nooit aanwezig.

Het eigenlijke politiek verhaal wordt echter gehouden door de eerste Minister.

Op een vraag mijnerzijds of dit niet vreemd was werd geantwoord dat het niet overeenkomstig de traditie zou zijn. En traditie is in Japan — met name in hofkringen — nogal heilig.

De huidige Keizer Hirohito is 65 jaar oud. Hij werd in 1926 Keizer. Hij publiceerde enkele boeken op het gebied van de biologie.

Zijn zoon Akihito, tevens kroonprins, — geboren in 1933 — heeft ook veel belangstelling voor deze wetenschap.

Na de oorlog is de adelstand afgeschaft. Slechts de Keizerlijke familie heeft de titels behouden. De dochters van de Keizer hebben na hun huwelijk echter hun titels niet gehandhaafd.

Artikel 88 van de grondwet bepaald:

Het vestigingsbeleid voor de detailhandel

OP 2 maart 1964 heeft de staatssecretaris van economische zaken, drs. J. A. Bakker, aan het hoofdbedrijfschap voor de detailhandel advies gevraagd omtrent de vestigingseisen die aan de detailhandel gesteld moeten worden. De commissie, die daartoe door het hoofdbedrijfschap werd ingesteld, heeft onlangs haar rapport uitgebracht.

Zij heeft hiervoor zeer veel werk verzet, te oordelen naar de omvang van 63 pagina's druk. De theoretische studie heeft zij grondig verricht en helder uiteengezet. Helaas is de praktijk wel eens anders. Daar het hier een ontwerp-advies betreft, dat nog niet door het Hoofdbedrijfschap is aanvaard, maar wel is gepubliceerd en gratis beschikbaar wordt gesteld, mag aangenomen worden dat de bedoeling is hierover een discussie uit te lokken. Ik wil daarom graag enkele opmerkingen maken over praktische punten.

Kredietwaardigheid

Van de 3 vestigingseisen, t.w. vakbekwaamheid, kredietwaardigheid en handelskennis, meent de commissie dat de kredietwaardigheid wel kan vervallen, omdat voor nieuwe vestigingen in het algemeen zo grote investeringen nodig zijn dat een beroep moet worden gedaan op kredietverstrekende instanties. Deze stellen aanmerkelijk zwaarder eisen dan de vestigingswet. (zie pag. 31).

Uit ervaring weet ik dat er toch altijd nog mensen zijn die kans zien met een paar duizend gulden een zaak op te bouwen. Zij moeten wel zo koppig zijn als een gans, die zelfs niet opzij gaat voor de auto die zijn erf op rijdt, zo volhardend als de poes, die op muizenjacht is en zo hard als een pantserplaat om de tegenslagen op te kunnen vangen, maar zulke mensen zijn er. Voor hen is deze vestigingseis ook niet nodig. Wel voor de optimisten die zich verbeelden uit dit hout gesneden te zijn en met 10 mille een zaak van een ton willen onzetten.

De moeilijkheid is dat zij met 10 mille wel kunnen starten maar na het begin pas inzien dat hun plan een omzet vereist die alleen bereikt kan worden door investering van het 10-voudige kapitaal. Dan is hun kapitaal al verspeeld en vaak ook nog een deel van hun leverancierskrediet. Dat er zulke optimisten zijn kan men al leren uit een praatje met een loketbeambte van de Kamer van Koophandel.

Het lijkt mij in het belang van alle betrokkenen deze eis te handhaven.

Ontheffingen

De vestigingswet kent de mogelijkheid om door een ontheffing vrijgesteld te worden van de vestigingseisen. Dit instituut is nodig om onrechtvaardigheden recht te trekken. Het verloren gaan van diploma's, wat in de oorlog nogal eens is voorgekomen, is o.a. een reden voor een ontheffing.

De commissie zegt op pag. 9:

„Het is door middel van het verlenen van deze ontheffingen, dat men ook in generieke zin de in de vestigingsbesluiten getrokken grenzen tussen de onderscheiden bedrijven kan corrigeren wanneer de aard der onderneming tot een dergelijke correctie aanleiding geeft.”

Maar mijne heren, dan wordt de middenstand afhankelijk van de welwillendheid van de ambtenaren. Gelukkig is er bij de betrokken ambtenaren een goed begrip voor de middenstandsproblemen maar er mag niet uit het oog verloren worden dat niemand met iedereen evengoed kan opschieten. Ook kan het voorkomen dat de winkelier geprikkeld is door een onredelijke klant en dit op de ambtenaar afreageert, waardoor hij de welwillendheid verspeelt. Fout zult u zeggen, maar zulke dingen komen achter de toonbank voor.

Als er grenzen getrokken moeten worden, dan moet het zo ge-

beuren dat er door ontheffingen geen wijzigingen behoeven te worden aangebracht.

Te ingewikkeld

De huidige vestigingsregelingen zijn reeds zo ingewikkeld dat menige winkelier er de voorkeur aan geeft maar zijn gang te gaan, liever dan een vergunning te vragen voor uitbreiding van zijn assortiment, zelfs als hij die zou kunnen krijgen. Dikwijls gebeurt dit ten onrechte uit de veronderstelling dat het beter is geen slapende honden wakker te maken. De commissie maakt door theoretische perfectie de indeling niet eenvoudiger. Zij deelt het bedrijfsleven in, in een aantal groepen, die zij blokken noemt, met ieder een kernassortiment, nevenassortiment en uitzonderingen. Zij vergeet daarbij echter dat in de praktijk niet valt uit te maken of een bepaalde uitvoering van een artikel tot de ene of tot de andere groep behoort.

Naar wat de commissie voorstaat mag de schoenwinkelier ook leren handschoenen verkopen. Voor de dames inderdaad interessant om bij een modeshoentje tegelijkertijd bijpassende handschoenen te kopen.

Mag hij nu ook handschoenen verkopen die voor 90% uit leer bestaan?

Of ligt de grens bij 50% of is het ook geoorloofd als ze er alleen maar als leer uitzien?

De kleinhandel in gebruiksartikelen mag als nevenassortiment ook kleine meubelen voeren. Ik neem aan dat dit een drukfout is en dat bedoeld is klein-meubelen, anders zou men kunnen vragen of een kast groot of klein is. Maar ook met klein-meubelen kan zo gegoocheld worden dat er een eenvoudig ameublement mee samen te stellen is.

Wat zijn precies sportartikelen? Horen skischoenen daar ook bij of is dat schoeisel? En hoe is het met badkleding, schaatsschoenen, zeilkleding enz.?

Zo zijn er tientallen vragen te stellen. Het is zeer wel mogelijk ten koste van een grote ingewikkeldheid de grenzen nauwkeurig vast te stellen. De nieuwe artikelen die de fabrikanten daarna gaan maken zullen hier echter buitenvallen.

De commissie merkt op dat het realiseren van concrete voorstellen wel enkele jaren in beslag zal nemen. (pag. 10).

Dit betekent dat een verordening met nauwkeurig vastgestelde grenzen reeds verouderd zal zijn als zij in werking treedt, want de ontwikkeling van het bedrijfsleven gaat in die tijd door. Overigens zal een levende zaak lustig over papieren groeien en heengroeien.

Het is wel duidelijk dat tarwebrood brood is en dat hazelnoottaart tot het gebak gerekend moet worden, maar als een bakker paasbrood luxueus opmaakt hangt het van bijkomende zaken als omzetbelasting en vestigingsvergunning af, of dit produkt brood dan wel gebak genoemd zal worden.

Natuurlijk is het ook mogelijk de grenzen opzettelijk vaag te houden. Er worden dan echter zoveel mazen gecreeerd dat er van controle nauwelijks nog sprake kan zijn.

Er mag van het vestigingsbeleid verwacht worden dat de winkelier zelf beoordeelen kan wat toegestaan is. Dat is

met de thans geldende regeling niet het geval. Ik ken een geval dat een winkelier 6 jaar gelopen heeft om een vergunning voor een deel van zijn bedrijf dat hij illegaal dreef tot uiteindelijk de juiste benaming gevonden werd toen was het in een dag voor elkaar.

De voorstellen van de commissie lijken mij hier geen verbetering in te brengen.

Waar geen rekening mee is gehouden

De commissie heeft er naar mijn mening onvoldoende rekening mee gehouden dat er elke dag iets in het bedrijfsleven verandert.

Over de ontwikkeling van kortingszaken wordt niet gerept. Is dat opzettelijk omdat het een omstreden zaak is? De klant verlangt echter keus tussen verhoogde service en verlaagde prijzen, daarom kan dit niet doodgezwegen worden. Deze zaken verlangen een assortiment van woninginrichting tot en met Radio, t.v. en koelkasten. Door merkclame en fabrieksservice is dit ook uitvoerbaar, bovendien vraagt de klant naar al deze artikelen in dezelfde zaak. Door hier geen rekening mee te houden bereikt men alleen maar illegale en half legale vestiging. Men moet kortingszaken ronduit verbieden, of men moet hen de kans geven op een gezonde ontwikkeling. Een halfslachtige houding maakt dit terrein interessant voor minder betrouwbare figuren, daarmee is noch de consument noch het bedrijfsleven gediend.

Ook is geen rekening gehouden met het vervagen van de grens tussen groter en kleinhandelaar.

De ontwikkeling van de meubelhandel is dat de verkoop meer en meer plaats heeft op de showrooms van de groothandel, omdat het zelfs voor de grootste detaillist ondoenlijk is een collectie te tonen die toereikend is voor de verhoogde eisen, die de consument stelt.

Welke vakkennis heeft de winkelier nodig om zijn klanten een introductie te geven voor de showroom?

Hier liggen kansen voor jonge mensen met veel koopmanschap en een grote werklust, maar met weinig kapitaal en minimale vakkennis.

De commissie ziet in dat het adviseren van vakkenniseisen voor de kleinhandel in vaste brandstoffen voorbarig is in verband met de ontwikkeling van het aardgas. (pag. 61) De ontwikkeling in andere bedrijfstakken spreekt wel minder tot de verbeelding, maar gaat niet minder snel en is niet minder ingrijpend.

Ambachtsbedrijven

De opdracht van de commissie had betrekking op de detailhandel, daar vallen ambachtsbedrijven buiten. De commissie merkt terecht op dat handel en ambacht ook gecombineerd voorkomen.

Hier doen zich enkele praktische moeilijkheden voor. Omdat de eisen voor handel en ambacht verschillend zijn, moeten er grenzen getrokken worden. Op zichzelf al een moeilijkheid omdat de ontwikkeling van een zaak zich niet aan papieren grenzen stoort.

Daar het ambachtsbedrijf veelal minder kapitaal-intensief is dan een handelsbedrijf komt het nogal eens voor dat een jongeman in het ambacht begint. Geleidelijk gaat hij de artikelen die hij verwerkt ook verkopen om na verloop van jaren uit te groeien tot een detailhandel.

Als u bedenkt dat deze beroepen vaak gekozen worden door jonge mensen die goed met handen en mond overweg kunnen, maar dikwijls niet briljant zijn in het leren, dan begrijpt u dat de overvloed van diploma's een enorme handicap is voor deze mensen.

Het komt mij voor dat de praktische vakkennis die in het ambacht wordt opgedaan, ruimschoots opweegt tegen het gemis van een vakdiploma detailhandel.

De technische ontwikkeling

Men realiseert zich meestal weinig hoe groot de veranderingen zijn die door de techniek in de detailhandel worden veroorzaakt en hoe snel deze om zich heen grijpen. Het textielverbruik is de laatste jaren zo sterk toegenomen dat bij ontbreken van „man made fibres” (de leek noemt het nylon)

elke wereldburger genoeg zou moeten nemen met de helft van de textiel die hij nu gewend is te gebruiken. Bij deze uitspraak is rekening gehouden met de grotere slijtweerstand van nylon e.d.

Toch was 10 jaar geleden de productie van man made fibres slechts enkele procenten van de wereldproductie van textielvezels.

Bij zulk een radicale verandering is de waarde van vakkennis welke men 10 jaar geleden heeft opgedaan slechts van zeer betrekkelijke waarde, vooral als in aanmerking genomen wordt dat de verwerking van katoen en wol onder invloed van de nieuwe garens ook sterk is gewijzigd.

Een 10 jaar oud textielbrevet biedt dan ook geen enkele waarborg voor de juiste voorlichting van de consument. Een textielbrevet is alleen dan waardevol als de kennis in de praktijk wordt bijgehouden.

Nu doet zich de zonderlinge situatie voor dat men met een oud textielbrevet zonder kennis van de moderne textiel een zaak kan openen, maar met praktische kennis van de moderne textiel zonder brevet gaat het niet.

Ik acht het realistischer om de vakbekwaamheidseis te vervangen door de eis dat men een aantal jaren, direct voorafgaand aan de vestiging, in een bedrijfstak gewerkt moet hebben om zich in die bedrijfstak te mogen vestigen. Deze regeling is evenmin probleemloos, maar daarvoor kan het S.E.R. advies (zie pag. 50) nader worden uitgewerkt en op de detailhandel worden toegepast.

Het bezit van een vakdiploma zou men dan behoorlijk financieel moeten belonen, ongeacht de functie van de bezitter.

Het zou dan moeilijk worden een afdelingschef aan te stellen die dit diploma mist, zoals nu veelvuldig voorkomt, omdat het onderscheid in salaris tussen chef en ondergeschikte dan te gering wordt.

Op deze wijze blijft er een stimulans tot het behalen van een vakdiploma. Over andere bedrijfstakken dan textiel kan ik niet met vakkennis oordelen, maar als ik om mij heen kijk zie ik toch dat de techniek ook deze flink heeft aangeroerd.

Als men in aanmerking neemt dat zelfs de vakman moet vertrouwen op de voorlichting van de fabrikant en dit ook kan doen door de merkclame dan blijkt vakkennis in de detailhandel niet essentieel meer als zij is geweest. De tijd dat de vakman het ene fabriekaat vergeleek met het andere is voorbij. De consument maakt nu de vergelijking.

Het komt mij voor dat de zienswijze van staatssecretaris Bakker (pag. 34) meer in de praktijk past dan de voorstellen van de commissie.

Wat mij bijzonder zou interesseren is hoe de ondernemers en aspirant-ondernemers er over denken, en welke overwegingen bij het tot stand komen van hun meningen een rol spelen.

In gesprekken hoor ik nog wel eens een ander geluid dan wat gedacht kan worden het standpunt van de organisaties te zijn.

A. P. C. v. d. MERWE

<p>Firma Jan de Mik HARDINXVELD-GIESSENDAM Aannemers van OEVERVERBINDINGSWERKEN GRIENDHOUSHANDEL Telefoon 01846 - 2156 - 2484 Hardinxveld-Giessendam</p>

Voor al uw vervoer in binnen- en buitenland

N.V. Intern. Transportbedrijf

DE RIJKE

Telex 22424
Telefoon (01880) 2312 - 3058
SPIJKENISSE - BREEWEG 5

EEN ERFENIS VOOR GOEDE DOELEINDEN

IN de loop van de vorige week werd aan twee kunstenaars de Nobelprijs toegekend. Het was een toekenning-in-vereniging; dat wil zeggen, dat het totale geldbedrag dat dit jaar voor de letterkundige prijs was vastgesteld, door de twee gekozenen gelijkelijk moet worden gedeeld.

Er zullen er zijn, die zich afvragen, of de geldbron waar deze jaarlijkse prijzen uit geput worden, nu eens nooit opdroogt. Heeft de erflater werkelijk zo'n groot kapitaal nagelaten, dat jaar na jaar grote geldprijzen kunnen worden uitgekeerd?

Alfred Bernhard Nobel was een schatrijk man, een grootindustriële in Zweden, die overigens een flink deel van zijn leven in Frankrijk doorgebracht heeft. Hij was zo rijk, dat hij ongeveer 32 miljoen Zweedse kronen vermaakte voor de oprichting van een stichting, die zijn naam zou dragen.

Alfred Nobel was de man die het dynamiet uitgevonden heeft en ook andere zeer explosieve stoffen. Zijn uitvindingen hadden dus vernietiging ten doel — al moet men bedenken, dat ook rotsgevaarten, welke veel last veroorzaken voor scheepvaart of verkeer, door dynamiet konden worden opgeruimd, derhalve vernietigingen waar men baat bij had. Natuurlijk is het explosief vooral gebruikt voor oorlogstuig. Nobel richtte fabrieken voor explosieven op in verschillende landen, zoals in Duitsland, Amerika, Engeland, Frankrijk. Men heeft weleens gezegd, dat Alfred Nobel de man is geweest, die de moderne vernietigingsoorlog heeft uitgevonden. Zover willen wij niet gaan. Dat hij echter zelf gevoeld moet hebben hoeveel ellende door het gebruik van zijn uitvinding kan worden veroorzaakt, is zeker; hij heeft daar tijdens zijn leven meermalen over gesproken.

Nobel werd geboren op 21 oktober 1833 in Stockholm, hij overleed in 1896

te San Remo. De reeds genoemde legatering van het grootste deel van zijn vermogen aan een stichting, waar zijn naam aan verbonden zal blijven, had een bijzonder mooi doel. Aan hen, die de mensheid in enig jaar het meeste nut hebben bewezen, wilde hij een prijs toekennen welke was gekweekt uit de interessen van het enorme kapitaal dat de stichting te beheren kreeg.

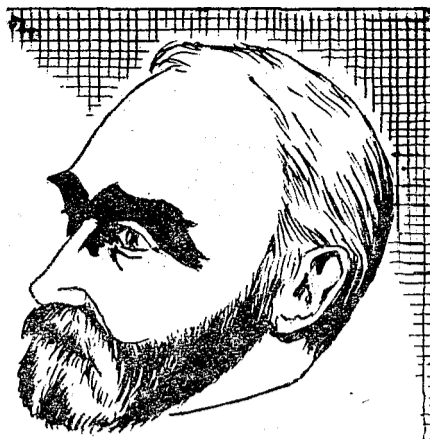
Vijf jaarlijkse prijzen wilde hij zien toegekend. Van die vijf prijzen wilde hij de eerste drie zien toegekend aan hen die bijzondere verdiensten hebben

DE NOBEL- STICHTING

op het gebied van de natuurkunde, van de scheikunde en van de geneeskunde. De vierde prijs was voor de letterkunde bestemd en wel voor de auteur die het beste werk geschreven heeft dat zich door verheven, ideale doelstellingen kenmerkt.

Met name wat deze literaire prijs betreft, zijn er vaak misverstanden in de wereld gekomen. De vraag wat het beste werk is dat beantwoordt aan de norm door de Nobelstichting gesteld, zal tenslotte altijd subjectief beantwoord worden. De smaak en de instelling van diegenen die de prijzen moeten toekennen, spelen uiteraard een rol. Daarbij is meermalen de prijstoekenners verweten, dat ze politieke motieven lieten gelden vóór zuiver literaire.

Men zal zich herinneren, hoeveel de-

ALFRED NOBEL

ning er geweest is over de prijstoekenning aan de Russische auteur Pasternak — en nog méér deining toen deze de prijs meende niet te moeten aanvaarden.

De vijfde prijs wordt de vredesprijs genoemd. Deze is voor hem of haar die de grootste verdienste verwierf op het gebied van de verbodering der volken, de afschaffing of vermindering van de staande legers en de totstandkoming van vredescongressen.

De vier eerstgenoemde prijzen, dus die voor natuurkunde, scheikunde, geneeskunde en letterkunde worden uitgereikt door de Zweedse Academie van wetenschappen, het Karolinische Medische Instituut en de Zweedse Academie. De vredesprijs wordt toegekend door een comité van vijf personen, door het Noorse Storting — het parlement — te benoemen.

In 1901 werden voor het eerst de prijzen uitgereikt voor de vijf genoemde afdelingen. Er was toen ook een Nederlander bij, namelijk de bekende scheikundige J. H. van 't Hoff.

Gedurende de tweede wereldoorlog zijn er geen prijzen uitgereikt. Het reglement van de stichting voorziet in de mogelijkheid, dat een prijs verdeeld kan worden over twee of meer personen, die hebben samengewerkt. Van die mogelijkheid heeft men dus voor wat de letterkundige prijs betreft dit jaar gebruik gemaakt.

Verscheidene keren viel een Nederlander de Nobelprijs ten deel. We noemen Prof. dr. P. Zeeman, Kamerlingh Onnes, Einthoven, Eykman, Debije. De prijs voor letterkunde werd nog niet door een Nederlander verworven.

IMAGE

Een vreemd woord dat vooral in de mode is ter toepassing op politieke situaties en politieke partijen. De image bedoelt een beeld te geven of te zijn van de politieke gedragslijn der partijen. Het wisselt naar gelang de situatie, maar de vraag is of er een vaste lijn is op te merken waaruit duidelijk de politieke kleur spreekt. Niet eenvoudig om er in concreto op te antwoorden, omdat de motivering van de te volgen politiek geworteld is in de grondslag van de partij en verweven wordt bij het praktisch handelen. Er is sprake van een aantal uitgangspunten waarin het willen tot uitdrukking wordt gebracht, terwijl het doen streeft naar het voorgestelde doel. Het zijn geen zelfstandige grootheden, want het verband tussen beide dient zichtbaar te worden gemaakt. Temeer daar het publiek niet veel moeite neemt het gepresenteerde beeld te ontzenuwen en in feite wenst men een panklare politiek. Dat geeft de partijen extra zorg en de politici moeite om in korte zinnen en beschouwingen hieraan tegemoet te komen. Bovendien is de christelijke politiek geen gesneden koek, maar een zoutend zout. De geformuleerde a.r. opvattingen zijn een pogen om aan te duiden wie de Bron is van alle leven en nu gaat het om de inhoud te vertalen en te vertolken. En wie zal in deze volmaakt zijn?

Hoe moet het beeld zijn om het acceptabel te maken voor ieder! Geen geringe opgave. Een leesbare brief van Christus zijn, is niet het voorlezen van de inhoud, maar het doen. Geen stilstaand water, evenmin een houding van onactief geeft getuigenis, maar de stuwende kracht uit ons hart doet het doel naderbij komen. In het algemeen wordt geklaagd, dat de partijen teveel het beeld vertonen van de gedragingen, der woordvoerders. Inderdaad is dat beeld niet altijd verheffend, omdat zo vaak de overtuiging ontbreekt. Duidelijk zal moeten worden, dat de erkenning van Christus Koningschap geen farce is en geen kluzenaarsbestaan heeft. Het christelijk beeld zal karakter en stijl moeten hebben, een gloed van overwinning!

Hoe dan?

De erkenning dat Jezus Christus Koning is aan wie God alle macht heeft gegeven, is een geestelijk koningschap. Wie dat erkent, Hem van harte is toegedaan, zal zich gedragen als een bevrijd mens en hoeven met hem. De aantrekkingskracht is groot tot hen met wie wij geestelijk nauw verwant zijn en vanzelf ontstaat een streven naar gemeenschappelijke doeleinden. De rechtsorde in de staat (volk) is een eerste voorwaarde om in vrede met elkander te kunnen leven. De inbreng van christenen, die zich hebben georganiseerd om sterker te zijn en doeltreffender te kunnen werken, is van betekenis ter ondersteuning en begeleiding van een harmonische samenleving. De grote kunst is om het Koningschap van Christus herkenbaar te maken, waarbij niet de partij noch haar woordvoerders de heersende zijn, maar de dienende. De Spreukendichter heeft wijze woorden geschreven en merkt op: dat die recht oordelen gezegend zullen worden en voorspoed zullen ervaren en wie juiste antwoorden geeft, kust de lippen. Hoogverheven en toen, het moet ons inspireren en dat geldt niet alleen die „vooraan” staan, maar ons allen in het politieke beeld een beelddrager Gods te zijn.

Br.

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Vraagt verhuisfolders of emigrantenfolders aan

BONGERS

INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN

Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)

Opslag van inboedels Overzee-verpakking

AMSTERDAM

GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST
is het stoken met de kolen van de

FIRMA S. DOGGER Hzn.

SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

Alle verzekeringen, financiering en
hypotheken (event. zonder aflossen)

HERNGREEN'S Assurantiëkantoor

Stadionkade 111 - Amsterdam - Telefoon 72.88.25

HET GOOI

Laat u NU voorlichten over de vele mogelijkheden van

AARDGAS - VERWARMING

in uw woning door de

EERSTE GOOISE GASSERVICE DIENST

SMEINK & ZONEN

Lareneweg 37 - 39 - Telefoon 46886 - Hilversum

LEIDEN EN OMSTREKEN

Leiden:
Breestraat 65 tel. 21800

Oegstgeest:
Geversstraat 41 tel. 52917

Alphen a. d. Rijn:
v. Manderslostraat 60

Leiden • Oegstgeest • Alphen a/d Rijn

NEEM

EEN ABONNEMENT

OP

NEDERLANDSE GEDACHTEN !

• Vervolg van pag. 7

andere China zijn. De Amerikaanse invloed speelt een belangrijke rol bij het bepalen van de buitenlandse politiek van Japan. Niets zou eigenlijk meer voor de hand liggen dan een erkenning van Communistisch China. Japan heeft dit land als afzetgebied eigenlijk broodnodig. In feite is het een natuurlijke handelspartner van Japan. Er zijn natuurlijk wel onofficiële handelscontacten. Ongeveer 4% van de Japanse export schijnt naar communistisch China te gaan en dit percentage zal eerder toe- dan afnemen.

Japan deed herstelbetalingen aan **Birma, Indonesië, de Filipijnen en Vietnam**, tot een totaalbedrag van ongeveer 4 miljard gulden. Ook dat bevorderde het herstel van de betrekkingen met deze buur-landen.

De politieke partijen

De ruggegraat van het Japanse parlementaire systeem wordt gevormd door de politieke partijen.

De samenstelling van de beide Huizen is als volgt:

	Huis van Volksvertegenwoordigers	Huis van Staatsraden
Liberaal-democratische partij	232	139
Socialistische partij	144	73
Democr.-social. partij	23	7
Communistische partij	4	4
Komeikai	—	20
Onafhankelijke	2	7
Vacatures 1)	12	—

De eerste cijferreeks geeft de samenstelling aan van het Huis van Volksvertegenwoordigers; de tweede die van het Huis van Staatsraden.

In het veel grotere Japan zijn minder partijen in het parlement vertegenwoordigd als in ons land. Een meerderheid van **liberaal democraten** — in beide Huizen — regeert het land. Vanaf 1964 zijn zij aan het bewind en zij vertegenwoordigen praktisch in alle opzichten de gevestigde orde. Dit betekent niet dat zij tegen iedere hervorming zijn. Integendeel, zij zien heel goed in dat tal van voorzieningen nodig zijn. Zij zijn echter volkomen gelieerd met de oude adel en de grote ondernemingen. Hieraan kunnen zij zich beslist niet onttrekken. In deze partij is ook een radicale — gelukkig vrij kleine — rechtervleugel die het oude nationalisme voorstaat. Deze kritische opmerking betekent niet dat de partij geen verdiensten zou hebben. Zij heeft leiding gegeven aan het Japanse volk in een periode, die zeer belangrijk was. Zij heeft het volk geholpen over de drempel van een nieuwe tijd.

De **socialistische partij** wil in Japan een socialistische maatschappij door middel van een vreedzame revolutie. De partij is tegen het veiligheidsverdrag tussen Amerika en Japan. Zij eist de terugtrekking van alle strijdkrachten der Verenigde Staten en de ophffing van de Amerikaanse bases in het land.

Zij staat een neutraliteitspolitiek voor, is voor erkenning van de Chinese Volksrepubliek en wil een veiligheidsverdrag waarbij ook Rusland en China zijn betrokken.

De **democratische socialistische partij** ontstond in 1960. Zij is een afsplitsing van de socialistische partij. Zij vertoont veel overeenkomst met de socialistische partijen in West-Europa. Zij staat een volledige onafhankelijke politiek voor.

De **communistische partij** is vrij klein gebleven. Zij is goed georganiseerd en zij is georiënteerd op Peking. Speciaal onder de jeugd heeft het communisme en het radicale socialisme nogal aanhang. Zowel de communisten als de socialisten hebben dan ook een grote jeugdorganisatie.

De **Komeikai** is een nieuwe politieke partij. Zij is nu nog niet in het Huis van Volksvertegenwoordigers vertegenwoordigd, omdat zij nog niet aan verkiezingen voor leden van dit Huis heeft meegedaan.

De leden en de kiezers behoren tot een Boedhistische secte, die veel opgang maakt, de Solka Gakkai.

De democratie is in Japan nog maar twintig jaar oud. Of zij definitief wortel heeft geschoten valt moeilijk te zeggen. Uiterlijk gezien in ieder geval wel. De vrij grote constante meerderheid van de liberaal democratische partij bevordert in ieder geval niet een gezond democratisch bestel.

D. CORPORAAL

1) Een vacature wordt in het Japanse parlement niet tussentijds vervuld. Komt een lid te overlijden of bedankt hij om andere redenen, dan blijft de plaats, die bij innaam open tot de volgende verkiezingen.

(39)

„Kun je vanavond om acht uur op de dijk zijn?” vraagt ze op gejaagde toon. Haar ogen blikken groot en smekend in de zijne. Hij vermoedt echter niets bijzonders. Zijn adem ruikt naar alcohol. Er zijn ontkurkte flessen op een der bureaux.

Hij springt gekscherend voor haar in de houding.

„Gnädiges Fräulein, zu dienen!

„Goed! Dan tot acht uur, hè? zingt Femmies stem, opgelucht, dat hij nu geen verhindering heeft. Ze wuift in 't wilde weg en verdwijnt weer even vlug als ze gekomen is.

„Sie ist heutemittag in grösster Eile,” excuseert Rudolf haar tegenover zijn collega's.

„Je bent puur zo'n tijdje uitgebleven, moesten die kousen eerst nog van de fabriek gehaald worden,” informeert moeder Coba ontvreden. „De middag is bijna al weer om.”

Femmie neemt gedwee de reprimande in ontvangst en rept zich door verdubbelde ijver de verloren tijd in te halen. Coba heeft de handen vol aan de verpleging van haar man. Ze komt niet aan kousen stoppen toe. Femmie werpt zich 't eerst op een paar sokken van Cor. Wat die jongen toch aan z'n voeten slijt, 't is meer dan bar. Ze toont 't haar moeder. Gaten als kinderhoofdjes.

„Je komt er mee te zitten!” zegt Coba. „Ik heb haast geen wol meer, 't wordt een toestand.”

De zorgenrimpels in haar vervelkt gelaat vermeederen zich. Femmie ziet het, ze buigt haar hoofd diep over haar werk. Een weeë zielepijn nijpt in haar hart. De ellende kropt in haar keel: „O moeder, je weet zelf niet, hoe waar of 't is, wat je daar zegt. De toestand is nog veel erger dan je denkt. O moeder, zul je al dat verdriet om mij er ook nog bij kunnen dragen?”

En dan tracht ze zichzelf weer moed in te spreken en wijs te maken, dat alles minder vreselijk zal lijken, vanavond als ze Rudolf deelgenoot gemaakt heeft van haar geheim. Dan hoort ze in haar verbeelding de onbezorgde lach, waarmee hij de toestand onder de ogen ziet.

„We kunnen immers, als we dat willen, de volgende week getrouwd zijn.”

Kijk, als ze die zekerheid eerst maar heeft, zonder die zal ze het haar moeder nooit durven zeggen — nee nooit —. Ze slaat haar ogen op naar de klok. Nog maar half zes. Wat kruipen die wijzers tergend langzaam!

Maar eindelijk is het dan toch kwart voor acht. Terwijl Coba haar man voor de zoveelste keer wat gemakkelijker legt, zijn kussens schudt en hem wat laat drinken, slipt Femmie het huis uit. Per fiets is ze in een wip op de afgesproken plaats.

Rudolf is er al. Zijn donkere ogen omvangen haar met dezelfde gloeiende verliefdheid van andere avonden.

„Mein Schatz, fluistert hij heet. Het wordt Femmie lichter te moede. Rudolf is immers dol op haar. Hij zal haar niet in de steek laten. Ze laat zich willig door hem in zijn armen nemen. Dan fluistert ze aan zijn oor, een paar zinnnetjes maar.

Zijn omhelzing wordt minder knellend. „Ach, das ist ein groszes Unheil”, zucht hij op geheel veranderde bedrukte toon.

„Maar Rudolf, wij kunnen toch trouwen!” Haar ogen hangen vol angstige spanning aan zijn gezicht of hij over haar eeuwig wel en wee had te beslissen.

Hij kijkt langs haar heen. — Och, die bange meisjesogen, die zo alles van hem verwachten, terwijl hij niets te geven heeft, ze wekken in hem zelfverwijt, berouw. Maar gedane zaken nemen geen keer. 't Is hard, maar hij zal haar nu eindelijk de waarheid moeten zeggen, en zichzelf als een bedrieger ontmaskeren. Jammer, dat het noodlot dit heeft gewild. Zij is hem dit laatste jaar een geweldige vergoeding geweest voor alles wat hij moest missen. Het is ellendig, dat daar nu een eind aan moet komen. Bedroefd kust hij haar. Dan volgt zacht de bekentenis.

„Ich habe eine junge Frau in der Heimat.”

Femmie voelt haar benen slap worden. Een ogenblik heeft ze er niet meer de beschikking over. Ze leunt zwaar op hem. Alle bloed is uit haar gezichtje geweken. Ze staart met starre, onwezenlijk grote ogen over het wazige land, dat stil en vredig de nacht verbeidt.

„Getrouwd, getrouwd!”

Het is of de vreselijke bekentenis daarvan met hamerslagen in haar hoofd moet worden gedreven, voor ze ten volle beseft, wat dat inhoudt.

Vlak bij in de sloot onder aan de dijk kwaken kikkers. Een broodmagere, roestkleurige kat slipt door het hoge gras verlekkerd op een boutje, hoewel het veelvuldig gebruik van groenrokkenvlees hem kennelijk niet doet gedijen. Rudolf heeft een zwak voor poesen, ook al zien ze er nog zo scharminkelig uit. Het gaat hem als een kind. Hij laat zich graag afleiden. Een moment vergeet hij Femmie en 't ongeluk, waar-hij haar heeft gestort. Hij strekt zijn hand lokaal uit, alsof hij daarin een lekker hapje hield: „Psst, psst, Mieke, Mieke!”

Het doet Femmie onder de gegeven omstandigheden hoogst onsympathiek aan. Zo grenzeloos oppervlakkig is hij dus, dat hij nu nog zou willen spelen en sollen met een poes, terwijl hij haar zo'n onvergeeflijk onrecht heeft aangedaan. In haar ontdane ogen broeit de toorn. Het is een boosheid, die tot ondergrond gewonde trots heeft. Haar bezwijkende krachten worden er door gestaald. 't Overheerst op 't moment haar radeloos verdriet. Wilt stoot ze hem van zich.

„Ga weg, ik wil niets meer met je hebben uit te staan. Je hebt me belogen!”

Ze sjoert haar fiets, die in de berm van de weg ligt, overeind en rijdt in snelle vaart naar huis. Onthutst bukt ook hij naar zijn rijwiel, doch dan bezint hij zich. Ze is immers toch voor hem verkeken. Hij zal dan in vredesnaam zijn troost gaan zoeken bij zijn collega's en de wijfjes. Als het tegen middernacht loopt en hij niet helemaal toerekenbaar meer is, biecht hij zijn wedervaren op onder sentimenteel dronkemans-geschrei.

„Ist es meine Schuld?” vraagt hij tot vervelens toe. Zijn makkers stellen hem gerust. 't Is de Krieg die het hem

en dat arme Kätchen heeft aangedaan. Der Krieg is eine Schweinerei!

HOOFDSTUK XIX

Berend Klunder ligt op de uitkijk. Zijn ledikant is in de voorkamer zo voor het raam geplaatst, dat hij precies kan zien, wie er over de hoge dijk trekt, of langs de kluff naar zijn huis toekomt.

't Is de wijkzuster, die dit heeft bewerkstelligd. Zij heeft hem uit de bedompte mufte bedstee hier naar toe getransporteerd. Van die vunzige lucht had de zuster zelf trouwens meer last dan de patiënt. Het enige voordeel, dat hij in deze overplaatsing kan zien, is, dat de verschillende etensluchtjes, die door de keuken hun weg vonden naar zijn bedstee, hem niet meer lang voordat het etensuur is aangebroken met tegenzin kunnen vervullen.

Het heeft overigens heel wat voeten in de aarde gehad voor men hem zover had, dat hij de wijkzuster aan zijn sponde wou dulden. De dokter drong er bij ieder visite op aan. Klunder had telkens weer andere bezwaren. De hoofdreden was echter wel, dat het hem hevig tegen de borst stuitte, om zich als man zijnde, door een jonge ongetrouwde vrouw te laten helpen. Al ging het dan nog zo gebrekkig en zonder enige routine, toch verkoos hij zijn eigen volkje boven alles. Femmie klom dan in de bedstee en hees hem met inspanning van alle krachten overeind, terwijl Coba zich haastte, het laken onder hem zo goed en kwaad dat ging, glad te strijken.

Daarbij stond hij dan wel vaak duldeloze pijnen uit, maar dat kon hem toch niet bewegen in vredesnaam dan maar de hulp van de zuster in te roepen. Toen Femmie echter meer ontzien moest worden en Coba zelf dat zware tillen met geen mogelijkheid kon doen, is hij tegen wil en dank toch overgeleverd in de handen van de zuster. Hij werd door overrompeling snel genomen. In overleg met Coba stuurde de dokter hem op een goeie dag de zuster zomaar ter kennismaking, op zijn dak. Al kennismakende veroorloofde zij zich enige vrijheden. Zij babbelde opgewekt over koetjes en kalfjes en schudde ondertussen handig zijn kussens op.

„U moet me dat maar niet kwalijk nemen!” excuseerde zij zich. „Het is nu eenmaal mijn vak. Ik zie dadelijk of de mensen prettig liggen of niet. Uw hoofd raakt, dunkt me, telkens in de verzakking, niet? We zullen 't een steuntje geven!”

Ze toverde een langwerpige smal kussentje tevoorschijn en legde dat onder zijn broodmagere nek.

Berend Klunder moest eerlijkheidshalve erkennen, dat het er niet minder van geworden was. Dat gaf de zuster de moed om nog een stapje in de goede richting te wagen. Ze zei: „Ik zie, dat uw vrouw 't nogal druk heeft. Mag ik u vanmorgen een klein beurtje geven? Alleen maar uw handen en gezicht wat oprispen?”

Wat moest Klunder toen? Botweg weigeren? Hij was tegen dat vrouwmens met haar besliste innemende maniertjes eenvoudig niet opgewassen. Vóór hij erop verdacht was, had ze al warm water in een kom gegoten en waste hem handig en vlug met door haar zelf meegebrachte vooroorlogse geurige zeep, waar Klunder de reuk allang van kwijt geraakt was. Ook van deze handeling moest Klunder weer getuigen dat het niet onaangenaam was geweest.

Toen liet de zuster van hem af, maar de volgende morgen stond ze weer voor zijn bed, monter en kordaat in haar keurig gesteven wit en blauw kostuum.

Alsof hij een pas geboren baby was, zo solde ze met hem om. Ze masseerde, ze poeierde, ze ontkleedde hem. Hij had op 't laatst aan elke nog aanwezige haar een zweetdruppel terwijl het schaamteloze wezen er zelf niet anders van werd.

Ja, die eerste keren was het een ware penitentie voor hem. Een mens lijkt echter ook wel aan alles te wennen. Hij is nu al zover heen, dat hij reikhalzend uitzielt naar de wapperende zwarte sluier, waaraan de zuster te herkennen is. Zuster Leenders heeft zich in korte tijd onmisbaar weten te maken.

Hij hoopt van harte dat ze vanmorgen niet te lang zal toeven bij andere zieken, want hij heeft al weer dringend verlet om haar. Hij ligt gewoonweg in een kuil. Coba heeft al pogingen gedaan om hem eruit te sjoeren, maar haar krachten waren niet toereikend! Zuster weet precies, waar hij haar aanraking het best kan velen. Die schijnt bij intuïtie zijn meest gevoelige plekken te vermijden. Komt ze daar niet aan? Ja hoor, het bekende zwarte vaantje nadert. Dat gaat goed. Teverdenheid ontspant een weinig de lijdenstrek rond zijn saamgeperste lippen. Hij houdt nu onafgebroken de kluff in het oog. Als zuster deszelfs helling met een vaartje genomen heeft steekt ze de hand altijd even naar hem op en zet dan aan de kant van het huis haar fiets neer. Dat mist nooit. Op dat moment wacht hij ook nu. Evenwel tevergeefs. De groet blijft uit en er wordt gearzeld met 't plaatsen van de fiets. Wat mag dat hebben te beduiden? O, nu ziet hij het! Ze is zuster Leenders niet, het is een vreemde. Dat is ook wat moois! En zal die hem nu..... Duidelijke tegenzin tekent zich af op het gelaat van de zieke. Een mens, die aan zijn bed is gekluisterd, is wel de beklagenswaardigste aller creaturen. Toch verbeiden zijn doffe ingezonken ogen met enige nieuwsgierigheid het ogenblik, dat de deur open zal gaan. Hij mocht zich nog eens verkeken hebben, dat het toch zuster Leenders..... Mis hoor, een totaal onbekende stapt binnen. Ze is kleiner en jonger dan de andere. Dat scheelt heel wat. Het is met een half oogje te zien. Doch bleu en op haar mondje gevallen is ze evenmin als haar collega.

„U is Klunder? Ik ben zuster De Gooier. Zuster Leenders werd gisteravond weggeroepen voor een dringende familie-aangelegenheid. Nu kreeg ik vanmorgen een telefoontje van haar of ik de wijk vandaag voor haar wou waarnemen. Het trof nogal goed. Ik had 't juist niet overdruk.”

Ze is nauwelijks klaar met zichzelf te introduceren, dan valt het astrante jonge ding meteen al op Klunder aan. Een aanloopje heeft ze helemaal niet nodig. Ze wint 't in vrijpostigheid glansrijk van de andere. Ze doet z'n handen en gezicht, dat is nog daar aan toe,

(wordt vervolgd)

Deputatenvergadering

Nu bijkans een halve eeuw geleden, op 2 november 1916, werd te Utrecht in Tivoli onder leiding van de 79-jarige Dr. Kuyper een buitengewone Deputatenvergadering gehouden, onder meer tot vaststelling van een nieuw partijstatuut. Dit statuut gaf de partij gelegenheid, voortaan op geregelde tijden bijeen te komen in het Centralenconvent, later partijconvent geheten.

Er was oppositie, die bij monde van Mr. H. Bijleveld aan het woord kwam en voorstelde, weer naar huis te gaan en over vier maanden opnieuw bijeen te komen. Dan was er behoorlijk tijd tot voorbereiding, en zou er ook tijd moeten zijn voor een uitgebreide discussie. Dit voorstel zinde Dr. Kuyper slecht en het was te merken, dat hij achter Mr. Bijleveld zijn eigenlijke oponenten zag zoals Diepenhorst en Anema. Dr. Kuyper pakte dan ook geweldig uit en zijn stem kreeg iets terug van de oude kracht, doch slechts voor een moment.

Overigers was het te merken, dat hij toch wel afgaande was onder de mannen.

Zijn deputatenrede: De Wortel in de dorre aarde (uitgegeven bij J. H. Kok te Kampen, royaal formaat, 30 cent) had iets van een zwanenzang.

Maar de stem van de spreker bereikte de verste hoeken van de grote zaal niet meer voldoende.

Daarom had een dag later in zijn krant de bekende journalist P. Brouwer een voorstel, nl. om Dr. Kuyper een Aäron ter zijde te stellen.

Hier volgt de curieuze gedachte:

„De stem, die al was ze nooit fors, tóch twintig jaar geleden Tivoli behéerste, kon dit niet meer en daagt het volgend jaar wéér een deputatendag, dan zou 't werkelijk overweging verdienen! — want de rede des voorzitters willen we niet missen! — de hulp van een onzer beste voordragers in te roepen, die over een machtig stemgeluid beschikt, eerst onder toezicht van de voorzitter diens rede instudeert en ze dan in zijn plaats ter Deputatenvergadering uitspreekt.

Zo een, die Aäronsdienst verricht.”

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN
 DIRECTIE- EN SCHAFTKEVEN
 NOODWONINGEN
 SCHOLEN EN KERKEN
 DIRECTIE- EN SCHAFT- WAGENS ETC.
HOUTBOUW HAHBO HARDINXVELD
 TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

Het is alweer maandag, maar toch kan ik niet zeggen, dat de kabinet-crisis mijn rust verstoord heeft. 't Is gevaarlijk dit neer te schrijven. Op de eerste plaats, omdat een formateur hierin een zekere mate van gematigde onverschilligheid kan ontdekken, met alle gevolgen van dien; op de tweede plaats omdat, als u dit leest, de crisis geweken kan zijn.

Vanmorgen las ik, dat de formateur prof. dr. J. Zijlstra heeft ontvangen. Dat ontvangen moet u met een korreltje zout nemen. Ik neem namelijk niet aan dat professor Zijlstra erop heeft aangedrongen een bezoek aan drs. W. K. Norbert Schmelzer te brengen. Dr. Zijlstra kwam naar de formateur, omdat de laatste hem vriendelijk verzocht heeft te komen. In „De Telegraaf” verscheen een bericht onder een zeven koloms kop „Schmelzer wil Zijlstra”. Het klinkt een beetje als: „Moeder wil Albert Heyn”. Maar goed, het nieuws moet zijn kop hebben. Er had ook kunnen staan „Norbert wil Jelle”, maar zover gaat „De Telegraaf” gelukkig nog niet.

Nu had die krant al enkele dagen geleden weten te berichten, dat de heer Schmelzer met plannen liep, zich tot professor Zijlstra te wenden. Maar mr. Cals zou professor Zijlstra hebben opgebeld en hem hebben medegedeeld, dat hij — dr. Zijlstra — zich niet met de politiek kon inlaten, gezien het feit, dat hij per 1 mei 1967 benoemd is tot president van de Nederlandse Bank.

De Regeringsvoorlichtingsdienst heeft op deze maandagmorgen tegengesproken, dat mr. Cals ooit iets in die richting tegen dr. Zijlstra zou hebben gezegd. Wij vonden het al vreemd, dat het genoemde ochtendblad zo goed op de hoogte was van een telefoongesprek tussen mr. Cals en dr. Zijlstra. En wij namen niet aan, dat óf de een óf de ander die krant zou hebben opgebeld om mede te delen:

„Met Zijlstra spreekt u. Ik ben zo juist opgebeld door de heer Cals, die mij zeide, dat ik me niet met de politieke situatie van het ogenblik mag inlaten, gezien het feit, dat ik 1 mei aanstaande president van de Nederlandse Bank word.”

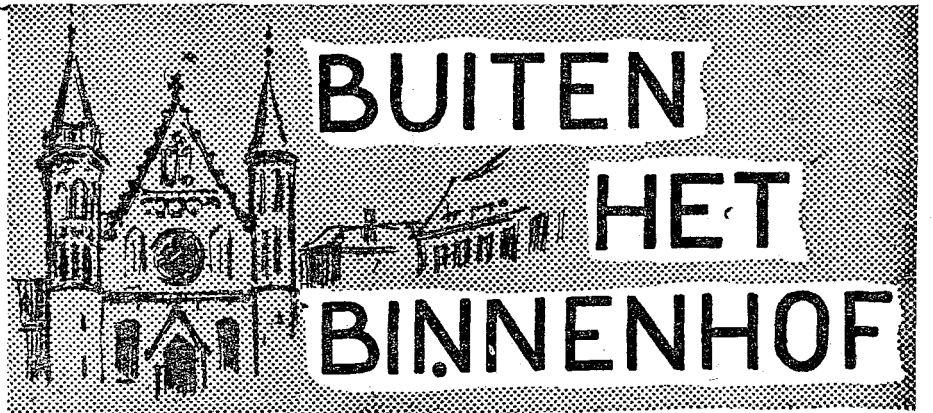
Of:

„Met Cals spreekt u. Ik heb zo juist — merkende, dat u blijkbaar op een „come back” van dr. Zijlstra hoopt, en dit ook propageert, de heer Zijlstra opgebeld en hem medegedeeld, dat hij, op grond van zijn benoeming tot president van de Nederlandse Bank, zich niet met de politieke situatie van vandaag in die zin kan bemoeien, dat uit die bemoeienis een voorzitterschap van de ministerraad zou kunnen voortvloeien.”

Want zo zou het toch gegaan moeten zijn, tenzij iemand in de huize Cals, of in de huize Zijlstra correspondent van „De Telegraaf” is, tenzij de telefoongesprekken van beide heren worden afgeluisterd.

Het is dus niet waar, dat de heer Cals de heer Zijlstra heeft getracht buiten een nieuw kabinet te houden. Ook is de gedachte van: „als je een bank hebt krijg je geen kabinet” de heer Cals vreemd geweest. Dát kunnen wij nu eens tegenspreken!

Het blijft overigens een serieuze zaak. Het buitenland —

en hoe groot is dat niet! — is geschokt door onze minder stabiele politieke en economische toestand.

Een gezaghebbend orgaan als „The Economist” vroeg zich af wat er van het „bezadigde Nederland moet worden, nu Provo's zich laten gelden, een regeringspartij tegen de regering stemt en de lonen in de afgelopen drie jaar met 40% zijn gestegen?” Nog een vraag van dit blad: „Begint Nederland in zijn voegen te kraken, met spanning op de arbeidsmarkt, overbevolking en met de druk van een te zorgzame regering?”

Zeg nu niet: „laat die Economist maar naar Engeland kijken,” want dat snijdt geen hout. In het buitenland staan wij bekend als een uitstekend handelsland, welke faam direct aantastbaar is door schommelingen op financieel en- of op economisch-sociaal-economisch gebied. Daar, in dat buitenland, heeft men heus wel door, dat wij hier te doen hebben met „rechtse” en met „linkse” opvattingen en het weet drommels goed wat „rechts” en „links” in Nederland betekent. Dat een dergelijk verschil zich in één partij kan voordoen, behoeven wij de buitenlandse correspondenten heus niet te vertellen, maar ook niet te verzwijgen!

En zo zitten we er dan maar mee. Wij lachen echter als wij dan in Het Parool een oplossing zien, welke de heer Ernst van Altena aanbiedt:

- Minister-president: Norbert Schmelzer.
- Financiën: drs. Fehmers (van Texeira de Mattos).
- Econ. Zaken: de heer Koekoek.
- Sociale Zaken en Volksgezondheid: ds. Wisse.
- Binnenlandse Zaken: de heer Verolme.
- Buitenlandse Zaken: Carel Briels.
- Defensie: kapitein b.d. Westerling.
- Onderwijs: de heer Van Riel.
- Landbouw: ir. Adams.
- Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk: Willem O. Duys.

Neen, zo moet het ook maar niet.
 „Na Cals iets mals” is ook geen oplossing!

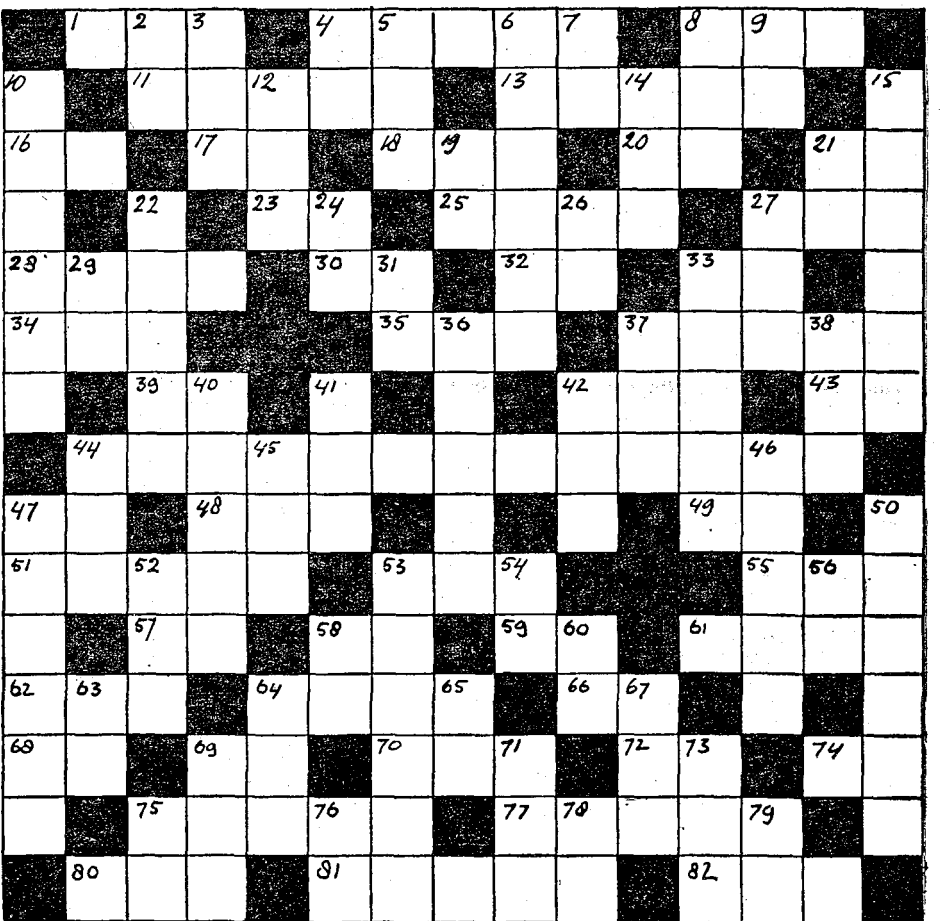
Willy van der Kamp

PUZZEL

Horizontaal: 4. bloemen, 8. plaats in Gelderland, 11. de zeilen inplooiën, 13. omlijsting, 16. pers. voornaamwoord, 17. lidwoord (Frans), 18. noodsein, 20. slede, 21. familielid, 23. namelijk, 25. eind hout, 27. deel van een etmaal, 28. vol begeerte ergens op loeren, 30. kade, 32. Eminentie, 33. titel, 34. artikel, 35. plaaggeest, 37. pak ransel, 39. oude lengtemaat, 42. lang, platboomd riviervaar-tuig, 43. en andere (letterkeer), 44. cirkel op de aardoppervlakte evenwijdig aan de evenaar, 47. voorzetsel, 48. roem, 49. Ned. Spoorwegen (letterkeer), 51. strijdperk, 53. Europeaan, 55. wagen, 57. deel van de Bijbel, 58. Nieuwe Testament, 59. bijwoord, 61. verzoek, 62. Europeaan, 64. afgesloten schouwburgzitplaats, 66. voegwoord, 68. ik weet de naam niet, 69. rondhout, 70. mannetjesschaap, 72. niet even, 74. muzieknoot, 75. leesteken, 77. gesloten uitbouw, 80. onderricht, 81. plaats in Drente, 82. deel van een boom.

Vertikaal: 2. stad uit de oudheid, 3. bron, 4. muzieknoot, 5. gewicht, 6. vogel, 7. voorzetsel, 8. roem, 9. titel, 10. het leven betreffend, 12. klein heidemeer, 14. deel van een huis, 15. reisgoed, 19. rund, 21. familielid, 22. deel van een schoen, 24. maanstand, 26. voorzetsel, 27. spoedig, 29. zuster, 31. spil, 33. dich-36. bloed

ter bij de oude Noren (letterkeer), 36. bloedbuizen, 37. plaaggeest, 38. vis, 40. geeft te leen, 41. plaats in Gelderland, 42. deel van het hoofd, 44. café, 45. oppervlaktemaat (letterkeer), 46. gewricht tussen been en voet, 47. uit naam van, 50. gillen, schreeuwen (zelfst. naamw.), 52. loot, 53. nagras, 54. voorzetsel, 56. ten bedrage van, 58. ontkenning (Engels), 60. muzieknoot, 63. Spoorwegen (letter-keer), 64. jong schaap, 65. en andere, 67. bovenste rand van het dak, 69. paard,

71. mede, 73. knoopwerk, 75. eerstkomende (letterkeer), 76. familielid, 78. nummer (letterkeer), 79. rondhout.

Oplossing puzzel van 15 oktober j.l.

Horizontaal: 1. ras; 4. feest; 8. min; 11. leges; 13. olmen; 16. eb; 17. re; 18. tin; 20. op; 21. ex; 23. t.w.; 25. knot; 27. lev; 28. smal; 30. dm; 32. ei; 33. me; 34. iel; 35. est; 37. vaalt; 39. t.s.; 42. rag; 43. e.o.; 44. godspenningen; 47. a.e.; 48. era; 49. in; 51. bloem; 53. bes; 55. ore; 57. or; 58. pr; 59. in; 61. bres; 62. nor; 64. maag; 66. eb; 68. nn; 69. po; 70. ser; 72. o.t.; 74. de; 75. roede; 77. islam; 80. dal; 81. amber; 82. mat.

Vertikaal: 2. al; 3. ser; 4. be; 5. est; 6. sonnet; 7. sl; 8. mep; 9. in; 10. versie; 12. get; 14. mot; 15. exvoto; 19. ik; 21. ee; 22. saldo; 24. wd; 27. lea; 29. me; 31. me; 33. maggi; 36. zonde; 37. van; 38. len; 40. sdeer; 41. opa; 42. ris; 44. gel; 45. srm; 46. enorm; 47. abonne; 50. mesten; 52. oor; 53. brasem; 54. si; 56. re; 58. pa; 60. ne; 63. on; 64. moe; 65. ge; 67. bol; 69. pol; 71. rie; 73. tam; 75. ra; 76. da; 78. sr; 79. ma.

Hoe snel moeten wij werken?

ACHTER PAGINA

TERWIJL drs. Schmelzer nog formeert, schrijven wij deze Achter-Pagina. Terwijl drs. Schmelzer formeert, naderen ook de Tweede Kamerverkiezingen. Of die verkiezingen nu alsnog op het normale tijdstip zullen worden gehouden of dat zij vervroegd zullen plaats vinden, zij naderen.

Voor de normale procedure, rekening houdende dus met verkiezingen op woensdag 24 mei 1967, is het tijdschema voor hetgeen er in onze partij gebeuren moet bekend.

Voor het geval, dat er vervroegde verkiezingen zullen komen ligt een ontwerptijdschema voor een verkorte procedure op het partijsecretariaat gereed.

Zolang nog niet bekend is of de verkiezingen eerder zullen plaats vinden, kan daarover nog niet worden gepubliceerd. Wij doen er echter goed aan met de mogelijkheid van vervroegde verkiezingen terdege rekening te houden. Dan zullen wij zeer snel moeten werken. Het is verstandig daar bij voorbaat rekening mede te houden.

Op gang

Gelukkig is inmiddels de normale procedure reeds op gang gekomen. Dat betekent, dat een aantal handelingen reeds is verricht.

Wat de kandidaatstelling betreft, was er tot 24 oktober j.l. gelegenheid voor de kiesverenigingen, o. a. namen in te dienen voor de groslijst. Die fase is dus inmiddels achter de rug en behoeft niet meer ingepast te worden in een eventuele verkorte en versnelde procedure. Wel zal niettemin in het geval van vervroegde verkiezingen de resterende procedure met betrekking tot de kandidaatstelling in versneld tempo moeten worden afgehandeld.

Ook met betrekking tot het vast te stellen Program var. Actie voor de jaren 1967 tot 1971 is gelukkig reeds het een en ander gedaan. Een ontwerp-program van het Centraal Comité werd reeds op 5 oktober j.l. aan de kiesverenigingen en kamercentrales toegezonden.

Vele kiesverenigingen en Kamercentrales zijn dan ook met de bestudering daarvan reeds aan de gang gegaan, zodat bij een eventuele noodzakelijkheid van een versnelling van de procedure de overschakeling niet met een te grote schok gepaard zal gaan.

Niettemin zal er, als de verkiezingen

eerder zullen plaats vinden, nog heel wat sneller moeten worden gewerkt dan aanvankelijk was gepland.

Het kan erger

OVERIGENS kunnen wij ons troosten met de gedachte aan de vervroegde verkiezingen van 1959. Toen was er helemaal nog niets voorbereid en was er nog geen procedure inmiddels op gang gekomen. Immers, toen zouden de normale verkiezingen pas plaats vinden in 1960. Het kabinet-Drees viel toen op 11 december 1958. Het rompkabinet Beel schreef daarna verkiezingen uit voor 23 maart 1959.

Al met al zitten wij bij eventueel vervroegde verkiezingen in ieder geval iets beter dan het geval zou zijn geweest, indien de normale procedure nog in het geheel niet op gang zou zijn gekomen.

De campagne

INMIDDELS heeft vorige week woensdag ook het Algemeen Organisatie Comité reeds vergaderd. De plannen voor de propaganda zijn besproken, een verkiezingsbegroting is opgesteld, terwijl de extra verkiezingsheffing reeds eerder was vastgesteld.

Als de plannen door het Centraal Comité zijn geaccepteerd kan de propa-

ganda-campagne dus op korte termijn van start gaan.

Inmiddels moeten de werkzaamheden voortgang hebben volgens de thans geldende planning. Later wij allen doen wat wij kunnen om de zaken goed en vlot te doen verlopen.

Leden

WIJ willen in het kader van dit overzicht nog constateren, dat er thans onvoldoende tijd is om een groots opgezette landelijke ledenwerfcampagne op touw te zetten. Zo iets kan in het volgende seizoen gebeuren. Dit wil niet zeggen, dat er niet en passant nog menig lid voor de partij gewonnen kan worden. Zoals u weet zijn sinds 1 januari j.l. tot heden ruim 3.500 nieuwe leden tot onze partij toegetreden zonder grootscheepse actie. Op deze wijze kunnen ook in de resterende weken en maanden van dit jaar nog vele leden tot onze partij toetreden. Wij moeten dit punt natuurlijk ook in deze tijd goed in de gaten houden.

Voorlichting en informatie

GROTERE nadruk moet echter gelegd worden op het werven van abonnees op ons weekblad Nederlandse Gedachten. Aan de voorlichting in onze partij kan nooit voldoende aandacht worden geschonken. En juist in deze tijd is het van het grootste belang, dat men voor zijn voorlichting niet alleen is aangewezen op zijn eigen dagelijks lijfblad, maar dat men een bredere informatie krijgt via zijn politieke weekblad. Want de dingen zijn dikwijls minder eenvoudig dan je denkt. Soms is het zelfs zo, dat het er op lijkt, dat de dingen in plaats van langzamerhand duidelijker, gaandeweg onduidelijker dreigen te worden. Vooral in dergelijke situaties — en die maken wij ook nu mee — is het van het hoogste belang, dat men in een specifiek politiek weekblad zijn mening opnieuw en grondiger kan toetsen.

Voor ieder persoonlijk en tevens voor de partij als geheel is het derhalve van groot gewicht, dat het aantal abonnees op Nederlandse Gedachten zo groot mo-

gelijk is. Daarmee zouden wij ieder willen vragen rond te zien of men in zijn omgeving nog iemand kent, die men kan vragen abonnee te worden. Voor f 5,— per half jaar heeft men zijn regelmatige politieke voorlichting wekelijks in de bus.

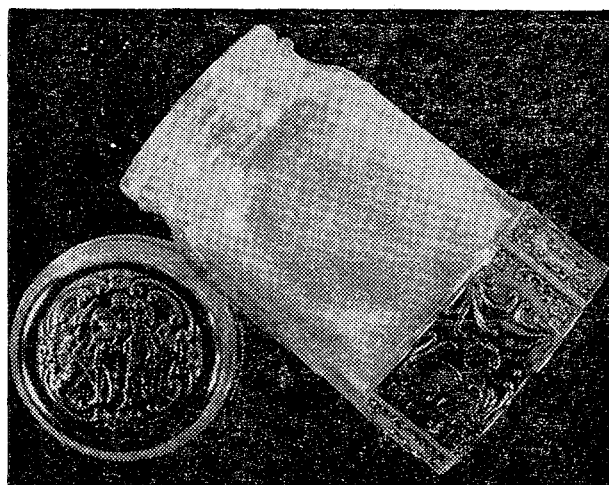
Attent zijn

ER zijn nog heel wat mensen, die graag abonnee zouden willen worden. U moet alleen even zo attent zijn degenen die u ontmoet met de aanmelding van dienst te zijn. Zonder dat er een speciale landelijke actie is gehouden, hebben zich sinds januari van dit jaar ongeveer vierhonderd personen een abonnement op ons weekblad aangeschaft. Het is dus duidelijk, dat er op dit gebied nog heel wat te bereiken valt. Als u daarbij uw gewaardeerde medewerking verleent, kunt u ervan verzekerd zijn dat dit op hoge prijs wordt gesteld en dat dit een goede voorlichting en informatie alleen maar kan bevorderen.

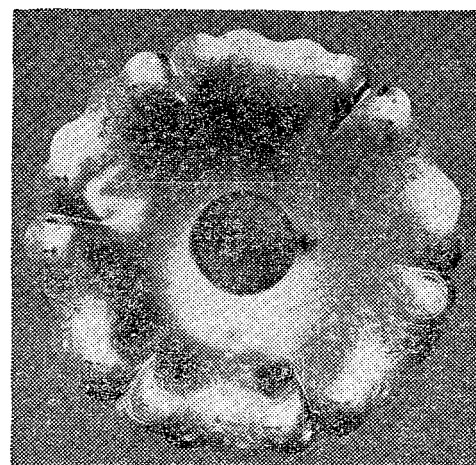
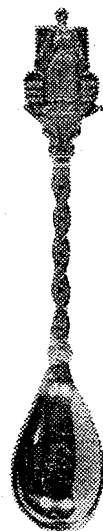
Iedereen

WIJ staan met elkaar voor een korte periode waarin veel moet worden gedaan, maar ook veel kan worden bereikt. Laten wij samen daaraan het nodige en het mogelijke doen. Het gaat om een zo goed mogelijke samenleving van mensen en volken. Wij willen daaraan het onze bijdragen, uitgaande van de Bijbel, het Evangelie. Wij mogen in dit opzicht ieder afzonderlijk en allen samen als evangelische volkspartij niet nalatig zijn. De mensen moeten weten waar de A.R. Partij naar streeft. Dat dienen wij hen dus te vertellen. Ieder op zijn eigen manier. Iedereen.

Widex

Lepeltje 1 abonnee
Luciferschuif 2 abonnees
Bonbonschaal 3 abonnees
Brievenopener 4 abonnees
Jampothouder 5 abonnees

OP DE MAN AF,...

zijn de artikelen in
NEDERLANDSE GEDACHTEN
Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting.

Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Minister Biesheuvel en fractievoorzitter Roolvink arriveren bij formateur Schmelzer voor nader overleg over de kabinetsformatie.

Televisie-interview met dr. W. P. Berghuis

ZATERDAGAVOND 29 oktober j.l. had de heer H. Wigbold een televisiegesprek met dr. W. P. Berghuis in „Achter het nieuws“.

De heer Wigbold vroeg o.a. of de kranteberichten juist waren, als zou prof. dr. J. Zijlstra onder druk van de A.R.-fractie geweigerd hebben het premierschap te aanvaarden.

De heer Berghuis stelde het op prijs, dat deze vraag gesteld werd, omdat hem dit de gelegenheid bood daarop thans publiekelijk te antwoorden. De partijvoorzitter kon — mede namens prof. Zijlstra — met de meeste nadruk verklaren, dat er van enige druk bij het nemen van zijn beslissing in het geheel geen sprake was geweest, noch van de kant van de partij, noch van de kant van de bewindslieden, noch van de kant van de A.R. Tweede Kamerfractie.

De heer Berghuis was er mede blij om dit thans duidelijk te kunnen verklaren, omdat er nu, evenals in 1963, opnieuw hardnekkige geruchten de ronde deden, dat prof. Zijlstra van eigen bevriende zijde min of meer zou worden dwarsgezet in zijn mogelijkheden om minister-president te worden.

„Maar er is natuurlijk wel overleg geweest?“ aldus vroeg de heer Wigbold.

De heer Berghuis: „Uiteraard, dat gebeurt natuurlijk. Ieder die voor dit soort verzoeken komt te staan, pleegt beraad met degenen, wier oordeel hij op prijs stelt“.

De partijvoorzitter zei verder thans nog geen verstandig antwoord te kunnen geven op vragen als: zou de A.R. Partij bezwaren hebben tegen een eventueel door de formateur te vormen minderheidskabinet van K.P.V-ers. Hoe het door de heer Schmelzer samen te stellen kabinet er uiteindelijk uit zal zien moeten wij afwachten. De formateur is bezig. Er zal een oplossing moeten komen. Het land moet worden geregeerd. De heer Berghuis zei, dat hij — toen prof. Zijlstra bij het nemen van zijn beslissing ook op sprekers oordeel prijs stelde — duidelijk had laten uitkomen, dat het ging om de beslissing op dat ogenblik.

De heer Berghuis sloot zich terzake dus aan bij het hetgeen de heer Roolvink gezegd heeft op de voorpagina van Nederlandse Gedachten van vorige week zaterdag. Spreker voegde er nog aan

toe, dat naar zijn persoonlijke mening de eerlijkheid in de politiek gebod, dat op dat moment (dus toen prof. Zijlstra voor zijn keus stond) niet een A.R. een kabinet zou moeten gaan leiden. Dat zou pas aan de orde kunnen komen nadat de formateur alle mogelijkheden had afgetast en b.v. ook contact had opgenomen met de P.v.d.A. en eventueel met de oppositie. De K.V.P. had immers de motie ingediend waardoor het kabinet ten val kwam.

De heer Wigbold bracht ook naar voren, dat volgens de kranteberichten de heer Roolvink voor het fractievoorzitterschap zou willen bedanken, wanneer hij geen lijstaanvoerder zou worden.

De heer Berghuis zei, dat hij deze berichten ook gelezen had. Ik kan categorisch tegenspreken, aldus de partijvoorzitter, dat de heer Roolvink zijn fractievoorzitterschap dreigt te leggen. De procedure voor de kandidaatsstelling is reglementair voorgescreven en op het ogenblik intern volop aan de gang. Dat komt op een gegeven moment publiekelijk naar buiten en dan maakt de partij het uit.

DEZE WEEK ...

- Brieven van lezers (pag. 2)
- De schoolslag gaat beginnen (pag. 3)
- Rijksgenoten op visite (pag. 4)
- Goed nieuws voor volmacht-stemmers (pag. 5)
- Een vergadering van het A.R. vrouwencomité (pag. 5)
- Een vraaggesprek met staatssecretaris Drs. J. H. Bakker. (pag. 6, 7, 8 en 9)
- Hoe zit het met de kandidatenlijst? (pag. 12)

LUISTER...

Op dinsdag 8 november a.s. naar onze radio-uitzending.

De uitzending vindt plaats van 18.20 — 18.30 uur via Hilversum I (KRO).

CIGARS

BIJ KAPTINO

KEUZE UIT MEER DAN 2000

SCHRIJFMACHINES

ook TEL. en REKENMACHINES

BRANKASTEN grote sortering

De Clerqstr. 77, Tel. 123711, Amsterdam
Zijweg 53, Tel. 20018, Haarlem

LEZERS SCHRIJVEN ONS...

• Verspillingen

Vlaardingen, 24 okt. 1966

Mijne heren,

Om naar mr. Biesheuvel voor de t.v. te luisteren is op zichzelf een genoegen. Zo ook de vorige week. Toch zijn er vele vragen. Zijn de ministers (en ons parlement) eigenlijk wel voldoende op de hoogte? Als de minister wijst op de hoge kosten, o.a. van de wegenaanleg is dit natuurlijk juist. Ik geloof echter dat er niemand is die tegen reële bestedingen bezwaren heeft en dat er de bereidheid is de middelen daarvoor op te brengen. Het gevoel van onbehagen spruit echter m.i. veel meer voort uit de **verspillingen**, de verregaande ambtenarij en het gebrek aan planning en vastheid van beleid. Mag ik enkele voorbeelden noemen?

1. In de kleine gemeente H. in het Gooi wordt een nieuwe wijk gebouwd. Naast woningwoningen ook een 150 premie-woningen. Op zichzelf prachtwoningen. Eengezins, beneden ruime zit-eetkamer, boven 3 slaapkamers en doucheceel, en daarboven nog een zolder met een mooie slaapkamer. Maar... om voor een premie in aanmerking te komen was dit niet genoeg. Er moest nog een „kamer” bij. Welnu, men heeft in de benedenruimte een schot gezet. Twee vaste panelen en twee deuren, alle met glas en bovenlicht, met glas over de hele breedte. Kosten m.i. minstens f 500 à f 600 per woning. Over de 150 woningen dus zo'n f 100.000. Het eerste wat de bewoners doen nadat zij de sleutel hebben gekregen is, dit schot wegbreken en ergens opbergen. Volkomen weggegooid geld en nog jaren bovendien de rente over het hiervoor geleende geld. Verder is aan te nemen dat ook elders soortgelijke eisen worden gesteld en dan loopt de verspilling al gauw in de miljoenen!

2. Een bedrijf in Rotterdam heeft in verband met automatisering van de administratie dringende behoefte aan kantoorruimte. Daarin kan worden voorzien door een eigen magazijn af te breken, en opnieuw op te bouwen met een verdieping erop. Kosten f 600.000. Dit kapitaal is uit eigen middelen beschikbaar. De plannen zijn door de gemeentelijke autoriteiten goedgekeurd. Een aannemer is er, die direct kan beginnen en zelfs een vaste prijs aanbiedt. Maar nu Den Haag. Eerst aanmerkingen op de plannen waardoor extra kosten voor de architect etc. Nu dit, na maanden, in orde is komt de vergunning af. Ja, maar... tot f 300.000 of 50 %. Je reinste waanzin, want dat is nu eenmaal niet uitvoerbaar. Ambtelijke willekeur?

3. De bruggen bij Numansdorp en over de Oosterschelde konden niet worden gebouwd want er was geen geld, geen materiaal, geen mensen. Ze zijn wel gebouwd evenals de Beneluxtunnel in aanbouw is. De bezwaren waren derhalve ondeugdelijk. Waarom nu niet de consequentie getrokken en de dienst van de leningen voor rekening van het Rijk genomen? Nu is de tol, voor de afschaffing waarvan nog niet zo lang geleden heftig is gevochten, weer herleefd. Afgezien van het ongerief en de kosten voor de gebruikers, betekent die tolgaarderij aan personeel en voorzieningen toch zeker een paar ton per jaar! En de planning? De aansluitende wegen zijn nu nog niet klaar. Evenmin als die aan de Van Brienoordbrug! Een chaos.

4. In de tijd dat er gebrek was aan vet is de melkstandaardisatie ingevoerd om de boterproductie op te voeren. Waarom is dit nog steeds gehandhaafd? Jaarlijks worden duizenden tonnen boter in koelhuis opgeslagen. Er is geen afzet voor. Als de prijs voor het binnen-

In onze rubriek „in gesprek met onze lezers” kunnen de lezers hun mening geven over de politieke vragen, die ons vandaag bezig houden. Opnamen van ingezonden stukken in deze rubriek houdt uiteraard niet in, dat de redactie steeds instemt met het geschrevene. De redactie behoudt zich ook het recht voor — wanneer dit nodig is — ontvangen stukken met behoud van de hoofdstrekking, in te korten.

land lager werd gesteld zou er veel meer worden verbruikt. Maar dat mag niet. We moeten die boter ver onder de kostprijs uitvoeren! Dit jaar zijn er grote hoeveelheden onverkoopbaar gebleven en als boter-olie uitgevoerd naar Zuid-Amerika en Engeland.

Vraag aan de minister: Hoeveel miljoenen kost dat dit jaar de Nederlandse belastingbetaler?

5. Er zijn steunmaatregelen voor de boeren. Destijds nodig voor de varkensmesterij en de melkvoorziening. Nu nog? Is het niet bekend dat er praktisch geen boer is die varkens mest? De varkensmesterij, en ook die van vette kalveren, gebeurt vrijwel voor rekening van de veevoederfabrieken en er komt geen „boer” aan te pas. Wij exporteren voor vele honderden miljoenen per jaar aan levend vee, vers vlees, vleesconserven, gecondenseerde melk, melkpoeder enz. Dank zij subsidie, respectievelijk restitutie van heffingen op veevoer en granen. Maar onze Nederlandse consument betaalt hogere prijzen. Dank zij „schappen” met voorzitters à ± f 50.000 per jaar??

Ik zou zo nog wel een poosje door kunnen gaan, maar zal het hierbij maar laten. Wel meen ik dat het aanbeveling verdient in het program van actie voor de komende 4-jaarsperiode als eerste punten te schrijven:

- a. beëindiging van de ambtelijke bemoeiing met woningbouw en de industriële bouw;
- b. opheffing van door de tijd achterhaalde „schappen” en subsidies;
- c. drastische beperking van het aantal ambtenaren. Er zijn er veel te veel en veel te veel dure!
- d. zo veel mogelijk ruim baan voor de vrije ondernemer. De Overheid kan nooit de plaats van de ondernemer innemen, maar moet dit dan ook niet proberen. (Den Uyl-Olieconcessies!)

Hoogachtend,

A. Wilschut

• Links of rechts?

De termen 'links' en 'rechts' zijn in politieke gesprekken zo geliefd geworden, en worden zo te pas en te onpas gebruikt, dat de gewone belangstellende kiezer nog nauwelijks weet wat er mee bedoeld wordt. Ik houd het er nu maar op dat links is, dié hand waar het duimpje rechts zit.....!

Als blonde, zwarte en — laat ons niet schromen het te zeggen — kale A.R. hoofden zich ernstig buigen over de problemen rondom de verdeling van ons nationale inkomen, of maatregelen ter bevordering van bezitsvorming, of het optrekken van het minimum inkomen, dan worden zij onmiddellijk van diverse kanten in het licht van een rose schijnwerper gezet, welk licht ervaren toneelknechten dan soms nog van licht tot helderrood laten vervloeien.

Maar buigen de bollen zich over de vraagstukken van het persoonlijk eigendomsrecht, of over de zo noodzakelijke investeringen voor een gezonde onderneming, of keren zij zich tegen een al te sterke progressie in de belastingheffing, dan zwelt een zacht gefluister aan tot nauwelijks onderdrukte kreten:.... liberalen!

Het is een vromd verschijnsel dat zelfs in de kring van christelijke kiezers zo weinig duidelijk het besef leeft dat een christelijke politieke partij noch links noch rechts kan zijn, waarmee dan hier bedoeld wordt noch radicaal socialistisch noch radicaal liberaal. Christelijke politici mogen slechts één doel voor ogen hebben: elke Nederlander recht te doen wederaren en het zwakke beschermen.

De heer Berghuis heeft eens opgemerkt dat de A.R. partij historisch „sociaal-links” is: hij stond gelijk volop in het rose licht der publiciteitsmedia; de heer Roolvink stelde dat het

„lood om oud ijzer is” of de A.R. samenwerkte met de P.v.d.A. of V.V.D.: ook deze opmerking werd onmiddellijk uit het lood gerukt.

Het wordt hoog tijd dat wij ons allen goed realiseren dat de op een gegeven ogenblik te maken keuze uit een samenwerking met P.v.d.A. of V.V.D. uitsluitend afhangt van het regeringsprogramma dat deze partijen op dat moment voor ogen staat, en welk van deze programma's het beste strookt met onze christelijke politieke beginselen.

Een christelijke politieke partij zal nooit een vertegenwoordiging van een bepaald groepsbelang mogen zijn, zij heeft het gehele volk te dienen, en daarom zal zij nooit de politieke beginselen van de V.V.D. of de P.v.d.A. kunnen onderschrijven doch slechts met deze partijen kunnen samenwerken op grond van een regeringsprogramma.

Den Haag

H. O.

• Krachtig optreden

Geachte redactie,

Het komt ons voor dat het provoprobleem bijna alleen gezien wordt als een Amsterdams probleem, althans een probleem der grote steden. Maar wij geloven dat het al lang in een stadium is dat het ons hele land en ons hele volk raakt.

Wij als klein stedelijke- en plattelandsmensen zitten ons te verbijten, dat tegen dergelijke individuen niet krachtiger wordt opgetreden. Wij schamen ons voor de provo's, de nietsnutten, leeglopers enz. Maar wij schamen ons ook voor een regering, waarvan onze partij ook deel uitmaakt, die het schijnbaar niet aandurft de juiste maatregelen te treffen tegen deze straatschenderij.

Waarbij komt, dat de politie, het apparaat door middel waarvan het gezag gehandhaafd dient te worden, ontkracht wordt, door die personen veel te weinig ruimte en middelen te geven voor het uitoefenen van haar functie. Ze lopen immers iedere keer weer het risico aangeklaagd en bestraft te worden, wanneer één of ander op sensatie beluste kerel de politie in de weg staat en ook een klap ontvangt.

Daarom vragen wij ons af, wordt het geen tijd dat de Minister van Justitie eens een ernstig onderhoud heeft met de vertegenwoordigers van de pers, radio en televisie en hun eens onder ogen brengt dat het onwaardig is van dergelijke media, uit zulke sensaties geld te slaan, terwijl het land en volk schade berokkent. Ook wordt het tijd dat de strafmaat voor deze zaken wordt herzien. Onze mening is dat de straf effectief kan zijn door dergelijke figuren te laten werken. Zo nodig drie of vier maanden in een rijkswerkinrichting en de lust zal ze vergaan.

Wij zijn van mening dat het gezag van de overheid als dienaar Gods, waarvan ons program van beginselen zo duidelijk spreekt gehandhaafd moet worden. Of zou het nodig zijn dat bij bijzondere gebeurtenissen van ons Koningshuis vrijwillig, jonge mensen worden opgeroepen uit de provincies om deze personen te beschermen?

Het gezag moet zich ook laten gelden wanneer notabene een Beierse televisiegroep tegen betaling de provo's een rotzooi laat schoppen op het Spui te Amsterdam.

Er is op die praktijken maar één antwoord: „Schop ze de grens over.”

Hopende dat dit schrijven moge bijdragen voor rust en orde in het land.

De A.R. Kiesvereniging
te Blokzijl

*** Mej. J. van Leeuwen lid Tweede Kamer

Mej. J. van Leeuwen heeft haar benoeming tot lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aanvaard.

Haar beëdiging moet nog plaats vinden. Maar wij willen reeds op dit ogenblik haar van harte gelukwensen met deze benoeming. Zij is in onze partij geen vreemde. Integendeel, op vele vergaderingen heeft zij gesproken; reeds toen zij in de Arjos optrad — zij was vice-presidente van de nationale organisatie van Arjos — en later eveneens in de partij.

Mej. van Leeuwen is presidente van Christelijke Plattelandsvrouwen Bond en hoofd huishoudelijke voorlichting van de C.B.T.B. Mej. van Leeuwen, die lid is van het Centraal Comité en van het A.R. Vrouwencomité, is benoemd op een tijdstip, dat de tegenwoordige Tweede Kamer nog slechts korte tijd zal werken. Niettemin hopen wij, dat ze met vreugde haar werk als kamerlid zal verrichten.

Centrale vergaderingen

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden. Ditmaal de volgende bijeenkomsten:

★ Op zaterdag 5 november wordt een provinciale middag gehouden voor A.R.-vrouwen in de provincie Overijssel.

De plaats van samenkomst is Hotel Van Gijtenbeek te Zwolle, tegenover het station.

Aanvang der vergadering te 14.00 uur. Het programma vermeldt o.m. als spreekster mev. G. v. Tuinen-Scheepma te Amsterdam, vice-presidente van het A.R.-Vrouwencomité, met als onderwerp: „Tussen geven en nemen”. Slotwoord van de heer H. J. van Heek, lid van de Provinciale Staten van Overijssel.

★ Op zaterdag 12 november belegt het Provinciaal Comité Drenthe zijn provinciale najaars-deputatenvergadering. De plaats van samenkomst is „Bellevue” te Assen.

Aanvang van de (besloten) morgenvergadering te 10.00 uur. Behandeling huishoudelijke zaken. De middagvergadering vangt aan te 14.00 uur.

Dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité en voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, zal een politieke rondblik houden. Gelegenheid tot discussie. De middagvergadering is openbaar.

★ Op woensdag 16 november belegt de gemeentelijke kiesvereniging Ridderkerk een vergadering. De plaats van samenkomst is een zaal van de Gereformeerde Kerk te Slikkerveer.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur. Mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over actuele politiek.

★ Op zaterdag 12 november belegt de Statencentrale Delft een vergadering waar als spreker zal optreden Prof. mr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen.

Deze vergadering wordt gehouden in het gebouw „De Sluis”, G. A. Brederolaan, naast de Maranathakerk te Maas-sluis (Oost), aanvang 's middags 3 uur.

★ Het Provinciaal Verband Groningen houdt op zaterdag 12 november 1966 zijn jaarvergadering te Groningen.

Plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, aanvang der vergadering te 2.30 uur, waar huishoudelijke zaken aan de orde komen. In deze vergadering zal wegens het aftreden van de huidige voorzitter, de heer J. Koning, Niekerk, door de clubs een nieuwe voorzitter worden gekozen.

In de avondvergadering, aanvang 7 u., zal het onderwerp: „Heeft partij-formatie op christelijke grondslag nog zin?”, ingeleid worden door de heren Tj. Walburg, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, O. Bakker, lid van de Prov. Staten, J. van der Ploeg, voorzitter van de ARJOS, en drs. D. Th. Kuiper, hoofdbestuurlid van de ARJOS.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteyn, J. W. Ooms, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73. ADRES VOOR ADVERTENTIES: Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,— per half jaar.

Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

OFFERVAARDIGHEID

SCHOOL-SLAG

EÉN ACTIE VOOR VIJF WERELDDELEN

Actiebureau School-Slag: Simon Stevinweg 146, Hilversum - Tel. (02950) 4 13 72 - Giro 515 Hilversum

Een klop op de deur
van 800.000 vrienden

van christelijk onderwijs in Nederland

Op zaterdag 19 november a.s. begint de SCHOOL-SLAG 1966. Dan zal aan 800.000 vrienden van christelijk onderwijs in ons land de indringende vraag gesteld worden:

**doet U mee aan de opbouw en de uitbouw
van christelijk onderwijs in vijf werelddelen?**

Op deze vraag wordt in de eerste week van november in de Gezinskrant bezorgd. Het antwoord moet uitsluitend ja of nee zijn. Het antwoord moet uitsluitend ja of nee zijn.

ER wordt een actie in Nederland voorbereid, die enig is in haar soort. Het is de laatste tijd gebleken, dat een geldinzameling onder de suggestieve invloed van de massamedia een groot succes kan worden. In een merkwaardige, soms treffende, soms op wedijver gelijkende, ijver spannen velen zich in, om de bedragen al maar op te voeren.

Wij willen niet gaan afdingen op de uitstekende bedoelingen van hen, die het geld inzamelen, nog op de grootte van de noden, die gelenigd moeten worden.

Er is op de wereld ontzaglijk veel nood. En zij is slechts zéér ten dele door geld te lenigen. Wij denken b.v. aan de hongersnood in India. Het is mogelijk, geld bijeen te brengen en daarvoor graan te kopen. Maar dat verandert niets aan het feit, dat India agrarisch zó achterlijk is, dat een werkelijke verbetering, waarbij eeuwenoude tradities moeten verdwijnen, veel strijd en veel tijd zal kosten. Wij kunnen ons er nauwelijks een denkbeeld van vormen, hoe zulk een land agrarisch eeuwen achteraan komt. En het zal altijd wéér hongersnood zijn, totdat hier een grondige verbetering is bereikt.

Dat ontslaat ons niet van de plicht, om te helpen, zo mogelijk overal, waar nood is. Maar zo'n hulp kan alleen dienen om tijdelijk de nood te lenigen, hoe groot die offervaardigheid ook is. De geestdrift om te geven is soms verrassend groot, de macht der massamedia, om de beurzen te openen, is indrukwekkend en leidt soms tot een soort extase...

GANS anders is de inzameling, die de naam draagt schoolslag 1966. Deze actie mist sommige typische kenmerken van andere inzamelingen.

Zij is allereerst een appèl op onze dankbaarheid.

Vijf en zeventig jaar geleden was de situatie op schoolgebied in Nederland,

zoals zij nu is in de Angelsaksische landen.

Daár is er geen cent voor de bijzondere school. Wie daar een school met de Bijbel begeert voor zijn kinderen, moet weten, dat hij het zelf helemaal zal moeten betalen. Wij hebben eenmaal in Canada een gemeente bezocht van The Christian Reformed Church, een gemeente van 250 gezinnen, die een School met de Bijbel had gesticht en er jaarlijks 60.000 dollars voor neertelde. Een moeder van een groot immigrantengezin vertelde ons, dat één van haar jongens nimmer een Christelijke school had bezocht. Toen ze uit Nederland vertrokken, was hij nog net onder de leerplichtige leeftijd; in Canada konden zij hun Christelijke school openen in het jaar, dat de jongen van school ging. En, zo zei de moeder, hij is de enige, die zich soms zo onzeker voelt als we op zondagavond een gesprek hebben over een Bijbels onderwerp en met elkaar onze Christelijke liederen zingen. Hij neemt van huis natuurlijk heel wat mee, maar hij heeft de school met de Bijbel gemist. De ouders, die dat verstaan, hebben grote offers over voor een School met de Bijbel.

WIJ behoeven hier in Nederland zulke offers niet meer te brengen. Praktisch blijft het bij een tientje in de Uniecollecte of iets van dien aard.

Het behoeft bij ons niet meer, het kan nauwelijks, er is nauwelijks ruimte voor een offer.

Als wij iets willen opbrengen van de offervaardigheid van de vorige eeuw, dan moeten wij onze offers kwijt kunnen worden in het buitenland, waar de nood soms zo groot is. We kunnen direct over de grens beginnen, in België.

School-Slag
GIRO 515
HILVERSUM

Onze gedachten gaan uit naar hen, die ons verlieten, om een nieuw vaderland te zoeken, in Canada, in Australië en Tasmanië en Nieuw-Zeeland. En dan naar al die delen van de wereld, waar de zending scholen sticht, scholen met de Bijbel, en waar de moeilijkheden altijd groter zijn dan de middelen.

WIE dit allemaal weet en de aanbevelingen en de zeer concrete opgaven leest van de organisatoren van de Schoolslag, die voelt, dat hij iets mag doen uit dankbaarheid. Dankbaarheid, omdat er in Nederland een ruimte is gekomen als nergens ter wereld, ruimte voor de School met de Bijbel.

Wie kan één land noemen, waar het begint bij de kleuterschool en waar dan verder de financiële gelijkstelling wordt doorgetrokken, voor bijkans honderd procent. Bij Christelijke technische scholen, huishoudscholen, landbouwscholen, gymnasia, hogere burgerscholen en kweekscholen, om ten slotte uit te lopen op een subsidie voor bijzondere universiteiten, zoals in andere landen eenvoudig ondenkbaar is.

VAN Raalte stichtte meer dan een eeuw geleden Hope College in Holland Michigan. Het is nog een bloeiende school met internaat, maar de ouders betalen per leerling 2500 dollar per jaar. En de school krijgt nog geen dollar subsidie uit de publieke kassen. Het verschil is zo enorm groot, dat wij het ons nauwelijks kunnen indenken.

In Grand Rapids rijdt er ergens een schoolbus, die kinderen vervoert naar de staatsschool, op staatskosten. Bij de gratie mogen er kinderen meerijden, die naar de School met de Bijbel gaan, maar zij worden uitgeladen bij de openbare school. Daar staat dan een schoolbusje gereed, om de leerlingen van de Christelijke school verder te vervoeren en die tweede rit is voor rekening van de ouders.

WANNEER wij aan deze dingen denken, dan komen er van alle kanten de voorbeelden op ons af. Dan rijst bo-

ven alles uit die éne vraag: beseft u wel, hoe uitzonderlijk het in Nederland is? Waar is onze dankbaarheid?

Zij kan zich nu voor één keer manifesteren door een daad. Door het brengen van een offer.

Daarom spelen de massamedia nu maar een beperkte rol en is elke jacht naar massasuggesties volkomen vreemd aan deze zaak. De N.C.R.V. heeft een groot aandeel aan de actie, maar meer, om ons tot nadenken te stemmen dan om ons op te warmen. En het wezen van de actie is het gesprek. De man of de vrouw, die belangeloos op stap gaat voor dit grote en echt Christelijke doel, komt eigenlijk tot ons met de vraag, of we het eens samen onder vier ogen zullen bekijken. Onze voorrechten, onze zegeningen, temidden van onze welvaart, en elders zoveel nood, dezelfde nood, die onze grootouders en ouders hebben gekend. Als we zo onze zegeningen leren tellen in de stilte van het overleg en bij het afwegen van onze gaven, dan wordt het een geheiligde actie, die een grote zegen inhoudt voor allen, die met innige dankbaarheid mógen geven.

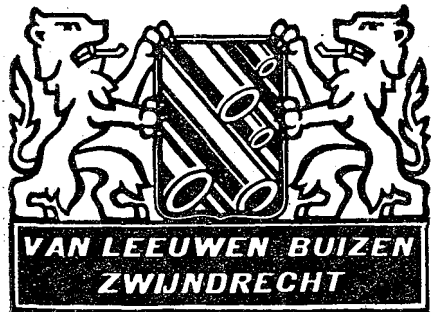
A.

Albracht N.V. - Utrecht

BOEKBINDERIJ EN FABRIEK VAN PLASTIC-ARTIKELEN

Wilt u een catalogus uitgeven, een praktisch en mooi losbladig systeem opzetten, een fraai monsterboek in plasticband brengen?

Laat ons dan onze vele mogelijkheden tonen en bel (030) - 24345, of schrijf postbus 26, resp. Bolstraat 20, Utrecht. Onze vertegenwoordigers staan tot uw dienst.

HOTEL „DE KROON”

Sophialaan - LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor

RECEPTIES en PARTIJEN

SCHOOL-SLAG

EÉN ACTIE VOOR VIJF WERELDDELEN

In de draaikolk van de zoekende volken dringen allerlei machten op. Goed onderwijs kan in de wending der samenleving een stuwkracht van uitzonderlijk belang zijn. Als christelijke volksofvoeding in de gehele wereld u ter harte gaat, dan doet u ongetwijfeld mee aan de wereldwijde actie School-Slag. Stort uw bijdrage!

Vraag gratis de Gezinskrant aan.
giro 515 Hilversum.

Actie-Bureau Simon Stevinweg 146, Hilversum.
Tel. 02950-41372

SINDS 1954 worden onze betrekkingen met Suriname en de Nederlandse Antillen beheerst door het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden.

Het zou allerm minst in de geest van dit Statuut zijn indien de relaties tussen de drie rijkdelen tot deze plechtige, doch papieren band beperkt bleven. Natuurlijk zijn er gevolmachtigde ministers van beide verre landen in Den Haag, waar ze soms achter de regeringstafels in Eerste en Tweede Kamer plaats nemen. Meestal is dat tijdens de behandeling van de zgn. rijks wetten, die niet alleen voor het Nederlandse grondgebied, doch voor het hele koninkrijk gelden.

Op parlementair niveau bestaat niet een dergelijke figuur. Men zou zich kunnen voorstellen dat telkens bij de behandeling van zo'n rijks wet een groep Antilliaanse en Surinaamse parlementariërs in de nauwe bankjes van het Binnenhof aanschuiven om hun partijtje mee te blazen. Het zou een wat dure en ook organisatorisch moeilijke regeling zijn. Wel kunnen de Staten van Suriname en ook de Staten van de Antillen hun oordeel geven over zo'n wetsontwerp, maar dat doet ieder van hen „thuis” en niet samen met ons parlement op het Binnenhof.

Uitwisseling

Om dit manco wat te verhelpen en ook de persoonlijke onderlinge banden te versterken is het gewoonte geworden dat om de twee jaar groepen van parlementsleden uit twee rijkdelen gelijktijdig een bezoek brengen aan de volksvertegenwoordiging in het derde rijkdeel. Den Haag, Willemstad en Paramaribo zijn dus beurteilungen (en ieder éénmaal in de zes jaar) de trefpunten van deze zinvolle uitwisselingen, die in zekere mate het karakter van een werkbezoek hebben. Men regelt het dan aldus dat vooral de parlementsleden, die nog niet eerder in het ontvangende land zijn geweest tot de delegaties behoren. Ditmaal was Den Haag het doel van dit bezoek en waren delegaties uit Suriname en de Antillen daar twee weken op visite, al hebben ze ook menig ander oord (tot Straatsburg en Brussel toe) bezocht.

Gastheren druk bezet

Als de eerst-aangewezen gastheren van onze vrienden uit de West traden uiteraard op de voorzitters van de Kamers, de heren Mazure en Van Thiel.

Daarnaast voelde elk Kamerlid zich gastheer of gastvrouw, doch in het bijzonder de commissie van ontvangst, die bestond uit vier senatoren en zes Tweede Kamerleden. Tot de laatstgenoemde groep behoorden de leden van de vaste kamercommissie voor de betrekkingen Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen, waarin ik op 20 september de heer Meulink ben opgevolgd (vandaar dit artikel van deze scribent).

Toen de commissie van ontvangst de beide groepen op 17 oktober op Schiphol ontving, leek het voor de hand te liggen dat de kabinetscrisis hun de volle vrijheid zou laten om de gasten zoveel mogelijk te begeleiden. Dat was echter buiten de waard van het veelvuldig voorkomende fractie-beraad gerekend. Daarom zijn onze vrienden wel wat te kort gekomen. Ze hebben dat echter koninklijk gedragen en de pogingen, die van onze kant werden ondernomen om hen toch zoveel mogelijk van dienst te zijn, dubbel gewaardeerd.

Via Straatsburg naar Soestdijk

Het heeft weinig zin om lang bij de diverse programmapunten van dit bezoek stil te staan. Over de gemeenschappelijke samenkomst van de beide Kamers met hun gasten in de Ridderzaal heeft men kunnen lezen. Hetzelfde geldt voor de redevoeringen die daar gehouden zijn: een bloemrijk betoog van de Surinaamse Staten-voorzitter Lachmon (uit te spreken als Latsjman), een meer op concrete zaken gerichte speech van diens Antilliaanse collega Bikker, de enige die, aldus de geestige opmerking van de demissionaire vice-premier Biesheuvel, zeker weet dat hij binnenkort minister zal zijn (in het nieuwe kabinet Jonkheer) en een wat weemoedig gestemd „afscheidswoord” van onze geestverwante Nederlandse bewindsman, aan wie de zorgen voor de beide overige rijkdelen speciaal zijn toevertrouwd.

Dat er ondermeer uitstapjes naar de Delta-werken en de mijnen in Limburg werden gemaakt, dat de Landbouwhogeschool in Wageningen, een proefboerderij in de Wieringermeer en ook de Fokker-fabrieken bezocht werden, spreekt haast wel vanzelf, omdat bijna

Koningin Juliana ontving op paleis Soestdijk de Statenleden van Suriname en de Nederlandse Antillen. Rechts van H.M. de Koningin, de heer J. Lachmon, voorzitter van de Staten van Suriname, aan de andere kant zijn collega van de Antillen, de heer J. A. O. Bikker.

ieder van deze „projecten” wel op de een of andere manier iets met één of beide rijkdelen te maken heeft.

Een speciaal en zeer gewaardeerd onderdeel van het bezoek was de studietocht naar Straatsburg en Brussel, met het Europees Parlement, de Raad van Europa en de Europese Gemeenschappen als doel van de reis.

Zowel Suriname als de Nederlandse Antillen hebben dank zij hun relatie met Nederland een associatie-verdrag met deze Gemeenschappen gesloten.

Niets was meer voor de hand liggend dan een direct contact met de organen en functionarissen van deze instellingen, die daadwerkelijk meebouwen aan de welvaart in de West. Nederlandse parlementariërs, waaronder mej. Rutgers, hebben getracht de gasten zich ook in Straatsburg en in Brussel „thuis” te doen voelen.

Het hoogtepunt van de reis zal echter ongetwijfeld zijn de ontvangst door H.M. de Koningin op paleis Soestdijk. De vorstin kreeg daar van de beide delegaties een geschenk, terwijl de heer Gadden, de enige bosneger in het gezelschap, een aanhankelijkheidsbetuiging overhandigde. Rechtstreeks heeft H.M. de indrukken, opgedaan in de eerste tien dagen van dit bezoek, van haar verre onderdanen kunnen vernemen, een gelegenheid, die zij zichtbaar met beide handen aangreep.

Indrukken

De begeleiders zijn ook bepaald niet van die indrukken verstoken gebleven. Het voortreffelijke Nederlands, dat de gasten spraken, zowel de westers georiënteerde Antillianen als ook de met een fez getooide Surinaamse „indonesiër” Soemita en zelfs de jonge bosneger Gadden, vergemakkelijkte de communicatie zeer.

Men proeft de drieledige onderlinge verbondenheid ondanks het grote verschil van herkomst in raciaal, geografisch, klimatologisch en maatschappelijk opzicht.

Als ooit de overbodigheid en het on-

RIJKSGENOTEN OP VISITE

natuurlijke van discriminatie naar ras of landaard aangetoond moet worden, dan is een bezoek als dit daarvoor een overtuigend argument. Hoewel men elkaar en ook de tekortkomingen in het verleden van de vroegere voogd kent, wil men niets liever dan vrijwillig verder samengaan. Dat de drie Rijkdelen dit op ongedwongen wijze en zeer bewust ook in deze tijd kunnen, is voor mij in deze dagen veel meer vanzelfsprekend geworden. Het was veelbetekend dat de zo nu en dan over los-van-Holland sprekende premier Pengel van Suriname zijn geestverwante Statenleden thuisgehouden had met het argument dat vervroegde verkiezingen dit wenselijk deden zijn...!

De andere, wel overgekomen, Surinamers hadden daar zo hun eigen gedachten over.

Dringend verzoek

Tenslotte nog iets over de sterkst naar voren komende wens. Bijzondere belangstelling hadden de gasten voor Nederlandse industrie-vestigingen in hun gebied.

Niet de eerste de beste onder hen drukte zich als volgt uit: „Julie erkennen ons juridisch als gelijkwaardigen, maar daarbij behoort dat de befaamde Nederlandse ondernemingslust en durf zich nu ook van hun beste kant laten zien.

De Nederlandse overheid helpt ons op zeer royale wijze en verschaft ons daarvoor een infrastructuur, die industrievestigingen verantwoord doet zijn. Zonder dat vervolg is de hulp van overheid en parlement hetzij vergeefs geweest, hetzij voor buitenlandse ondernemingen een unieke kans om van het fundament dat Nederland legde te profiteren. Bruynzeel en andere Nederlanders begrepen dit en gaven het goede voorbeeld; het heeft hen niet gespeten. Bezwaren over een te kleine afzetmarkt werden door de gasten weggewuifd met het weerwoord dat Nederland zelf in verhouding ook maar een kleine markt vormt, doch niettemin een Philips, een

Unilever en een AKU herbergt, die hun klanten over de hele wereld bedienen. En dat al lang voordat de EEG ontstond. Ook vanuit Suriname en de Antillen is vervoer naar elders steeds beter mogelijk. Het was een betoog dat goed aansloot op het pleidooi dat minister Biesheuvel herhaaldelijk gehouden heeft voor deze goede zaak en dat meer weerklank en daadwerkelijk resultaat verdient.

Niet „bij geval”

Als christenen zullen we er van uit willen gaan dat Suriname en de Antillen niet „bij geval” nu nog zulke nauwe banden met ons onderhouden.

Het beroep dat deze rijkdelen op ons doen mag zeker behalve op zakelijke en juridische gronden, in het licht van geestelijk-zedelijke factoren worden overwogen. Ook hier geldt de opdracht voor de Overheid om een schild voor de zwakken te zijn en ons bedrijfsleven moet bij dit alles ook een stukje verantwoordelijkheid op zijn schouders voelen drukken.

Juist de vooruitgang van de techniek doet in deze zonnige streken ook de schaduwkant van de automatisering voelbaar worden. Vooral op de Antillen grijpen werkloosheid en armoede, zelfs honger, om zich heen. De schreeuw om werkgelegenheid klinkt om andere redenen eveneens vanuit Suriname. Die roep kan beantwoord worden als Nederland zijn kansen grijpt, liefst in het besef dat roeping hierbij ook een rol speelt. Dit dreef de bosneger Gadden zijn verblijf hier te lande te benutten om afnemers te zoeken voor het prachtige houtsnijwerk dat zijn volksgenoten vervaardigen. Meer particuliere initiatieven vanuit ons volk zouden door onze rijksgenoten zeer welkom zijn en ook het welbegrepen wederzijds belang dienen. De visie en de vaart die deze jonge bosneger aan de dag legde, hebben ons iets te zeggen. Velen hopen dat dit bezoek door de contacten die gelegd werden, hier te lande inspirerend zal werken in steeds wijdere kring.

Van der Sluis

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennep
02526-541

Najaarsvergadering A.R. Vrouwen-Comité

BIJ het uitgaan van de uitnodiging voor de bijeenkomst van het A.R. Vrouwencomité, had niemand kunnen denken dat het onderwerp „Actuele problemen”, waarover het Tweede Kamerlid mej. mr. J. C. Rutgers zou spreken, zo'n werkelijk actueel probleem als de kabinetscrisis zou zijn.

Tijdverlies

Als één van de grootste nadelen van de kabinetscrisis noemde mej. Rutgers, het tijdverlies. Hier moet niet licht over gedacht worden. Juist in de begrotingsperiode komen alle taken van staatsbemoeiing kritisch aan de orde. Deze tijd vormt dan ook een hoogtepunt van de werkzaamheden.

De moeilijkheid is nu, dat juist een aantal maatregelen, die op een evenwicht tussen uitgaven en dekking gericht waren, blijven liggen.

„De nacht van Schmelzer” overspoelt alle andere vraagstukken, die anders aan de orde waren gekomen. Zo lag er een motie over de oorlog in Vietnam. Ook de omroepwet die toch de oorzaak is geweest van het optreden van dit kabinet, blijft liggen. De gewone man begrijpt deze gang van zaken niet. De noodzakelijke doorzichtigheid van de politiek is verder op de achtergrond geraakt.

In wezen werkt onze democratie maar heel gebrekkig. Irrationele factoren gaan een rol spelen en beslissingen vallen in een groepsproces.

Er zijn geen duidelijke vragen waar een duidelijk antwoord op gegeven kan worden. Er is altijd een combinatie van factoren, die tot een bepaald gebeuren leiden. Op de achtergrond leeft een onbehagen tegenover het beleid van het kabinet, dat op verschillende plaatsen en op allerlei manier is geuit.

Geen belangenpartij

De gemakkelijkste manier is om het gebeuren te herleiden tot een tegenstelling binnen de K.V.P. Het stelsel van partijvorming in ons land n.l. op confessionele grondslag deugt niet, zegt men dan. Zeer uiteenlopende opvattingen leiden tot een schijn-eenheid.

Hier schuilt een element van waarheid in. Maar deze partijvorm is nog altijd te verkiezen boven het vormen van belangenpartijen. Dit zijn geen werkelijk politieke partijen, die vanuit een geestelijke achtergrond het politiek gebeuren volgen.

De A.R. Partij had geen behoefte aan een crisis en twee maal in één

Mej. Mr. J. C. Rutgers

... de gewone man begrijpt er niets meer van ...

periode, is beslist geen gelukkige oplossing. Van een toekomstig kabinet kan geen krachtig regeringsbeleid verwacht worden. De loonpolitiek vraagt een sfeer van vertrouwen.

De welvaart

Vraagstukken, waar wij als vrouwen heel dicht bij betrokken zijn hangen nauw samen met het probleem van de welvaart, 80% van het inkomen wordt door de vrouw besteed. De groei van onze economie is in onze maatschappij ingebouwd. Zij roept het proces van de prikkel van de hebzucht op. Immers de drang naar steeds meer is nodig om die groei te bevorderen.

Mej. Rutgers wees nog op de conferentie van de Wereldraad van kerken in Genève gehouden. Deze conferentie heeft een aantal rapporten opgeleverd, die waard zijn bestudeerd te worden. Het gaat in de toekomst om de plaats van de jonge landen in de wereldsamenleving. Wij moeten verantwoordelijk voor elkaar zijn.

Bij de discussie kwam ook nog even het S.E.R. advies over een eventuele vervroegde A.O.W. voor de ongehuwde werkende vrouw aan de orde. Roolvink had al aangekondigd hierover een uitspraak van de kamer te vragen.

Ledenwerving

Na de gezamenlijke koffietafel kwamen er wat algemene zaken aan de orde.

Het aantal nieuwe vrouwelijke leden sinds 1 januari bedraagt thans 1400. Toch ligt hier nog een groot terrein voor ledenwerving. Voorgesteld werd om in elke kiesvereniging contactdames aan te wijzen, die bij voorkeur ook in het bestuur zitting hebben.

Een aantal dames heeft toegezegd bepaalde bladen, die voor onze meningsvorming van belang zijn, bij te houden. Het is de bedoeling dat deze dames 1 of 2 x per jaar bij elkaar komen om de voornaamste artikelen te bespreken. Hierover kan dan een rapport opgemaakt worden dat ter kennis gebracht wordt van het A.R. vrouwencomité.

Er werden nog wat mededelingen gedaan van vertegenwoordigingen in de afgelopen tijd.

Congres

Mevr. J. Jonkers-Tiemensma hield een korte causerie over een congres van de contactgroep vrouwen in de Europese beweging. Dit congres had in juni plaatsgevonden vlakbij Keulen. Het ging over de vrije tijd van de vrouw; waarbij drie vragen centraal waren. Wat is vrije tijd voor de huisvrouw, wat voor de werkende vrouw en heeft de vrije zaterdag de huisvrouw meer of minder vrije tijd gegeven? Eén land stelde, dat de huisvrouw 24 uur per dag werkte! Engeland kwam met een plan voor bepaalde werktijden voor de huisvrouw en ook een financiële honorering.

Algemeen was men ervan overtuigd, dat de vrouw meer tijd moest hebben voor eigen persoonlijkheidsvorming. De damesbladen, radio en T.V. geven te weinig vorming en voorlichting voor de vrouw.

Mevr. J. Jonkers-Tiemensma

... meer vrije tijd ...

Een resolutie om meer crèches voor kinderen op te richten ging door Nederlandse opmerkingen van de baan.

Mej. J. van Leeuwen

... kamerlid ...

Crèches zijn geen verlengstuk van het gezin en moeten gezien worden als een noodoplossing. Hiervoor in de plaats kwam nu de mogelijkheid te vergroten voor de huisvrouw om een gezinsvakantie ook voor haar vakantie te laten zijn. Meestal is zo'n vakantie voor haar een voortzetting van haar werk op primitieve wijze.

Mevr. C. M. Tonkens-Kaajan

... eerste vrouwelijk statenlid ...

Er was nog een feestelijke noot op deze dag. Het nieuw benoemde Kamerlid, mej. J. van Leeuwen en het eerste vrouwelijke statenlid, kregen een gezellige bos bloemen aangeboden. Iets wat door beide dames bijzonder werd gewaardeerd.

Het was een boeiende dag, waar veel zaken besproken werden en ieder versterkt naar huis ging.

TWEEDE KAMER

Goed nieuws voor volmacht-stemmers

Uitbreiding had bezwaar

Menigeen in onze partij heeft zijn gal al eens uitgespuwd over de tot voor kort zeer beperkte mogelijkheden om een gemachtigde aan te wijzen. Niet iedereen heeft in onze tijd een bloed- of aanverwant (tot in de verste eeste graad) in zijn buurt wonen, die als zodanig kan optreden. Om het verhaal kort te houden zal ik niet ingaan op de oorzaken die de vroeger bestaande ruimere mogelijkheden ongedaan maakten. Men heeft er toen — na gebreken fraudes — mijns inziens te fors het mes in gezet.

Met vreugde hebben velen begin 1966 geconstateerd dat toen voor het eerst (en dat was voor de Statenstembus op 23 maart van groot belang!) ook familieleden die niet in het stembureau van de kiezer wonen, als diens gemachtigde mochten stemmen. Alleen maar... ze moesten dit doen op het stembureau waar de volmachtgever thuis hoorde.

Deze op zichzelf toegejuichte uitbreiding van de mogelijkheid om een volmachtigde aan te wijzen, waarvoor aan oud-minister Smallegen dank toekomt, had het praktische bezwaar dat veraf wonende gemachtigden op de stemdag een hele reis moesten maken, met alle handicaps van dien. Daarover is destijds wel het een en ander gezegd. En niet zonder gevolg. Want het daarna ingezonden wetsontwerp dat aan dit euvel een eind wil maken, draagt ook nog de naam van de heer Smallegen. Hij heeft over de bezwaren geen gras la-

ten groeien doch de Kiesraad onverwijd om advies gevraagd en tevens zijn Departement aan het werk gezet met het vermelde resultaat.

Met de kaart in de hand

De oplossing is gevonden — u raadt het al — in de ruimere toepassing van de legitimatie. Dat betekent: in het tonen van een kaart die aangeeft dat men bevoegd is om voor een ander, waar die ook woont, op het eigen stembureau het kiesrecht uit te oefenen.

Sinds 1948 konden enkele categorieën van kiezers al van zo'n legitimatiekaart gebruik maken. Zodra dit ontwerp kracht van wet heeft (ach, wanneer!) geldt dit ook voor de gemachtigden, die dan rustig in hun eigen stembureau, de volmachtstem van de veraf wonende volmachtgever kunnen uitbrengen. Een grote verbetering dus. Ook degene die de wens te kennen heeft gegeven „elders” te stemmen, behoeft dan niet meer dat „elders” te voren met een plaatsnaam aan te duiden. Ook hij kan zich dan in een willekeurig stembureau aanmelden. Met de kaart in de hand, stemt men in het ganse land...!

Een stapje in deze goede en door velen gewenste richting is gezet nu het voorlopig verslag wel duidelijk maakt dat de (volgende) minister van Binnenlandse Zaken weinig moeite meer zal hebben om het ook door de A.R. gewenste doel te bereiken.

Van der Sluis

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

ZOALS men weet verlamt het demissionair zijn van een kabinet de activiteiten van het parlement. Het „gemeen overleg” tussen regering en Staten-Generaal stagneert omdat demissionaire ministers niet meer ter verantwoording kunnen worden geroepen. De wetgevende arbeid ligt dus nagenoeg stil; alleen de befaamde „lopende zaken” vervolgen hun weg.

Vandaar dat de Tweede Kamer, ondanks de bovenaangeduide status van het kabinet-Cals, op 26 oktober toch nog ruim 30 wetsontwerpen heeft aangenomen. Dat ging vrijwel zonder discussie.

Werkzaamheden die de Kamer op eigen houtje kan uitvoeren kunnen, althans theoretisch, wel doorgang vinden, zoals bijv. het vaststellen van een voorlopig verslag, waarin de Kamer zijn eerste reactie op een wetsontwerp vastlegt. Het gebruikelijke wederwoord van de kant der regering, de Memorie van Antwoord, blijft dan natuurlijk uit totdat de demissionaire toestand opgeheven is. Dat feit maakt de animo van de Kamer om met het opstellen van voorlopige verslagen door te gaan, uiteraard niet groot.

Eenling

Als eenling in een periode die in andere jaren borrelt van parlementaire activiteiten, is dezer dagen verschenen het voorlopig verslag op een wetsontwerp, dat de juiste, maar droge aanduiding draagt: „Wijziging van de Kieswet strekkende tot ruimere toepassing van kiezerslegitimatie”.

Misschien vouwen nu een aantal lezers van Nederlandse Gedachten hun

blad dicht of wijden ze hun aandacht aan een ander artikel.

Voor degenen die zich in verkiezingstijd verdienstelijk maken met het werven van volmachtstemmen, of die zelf als volmachtgever dan wel als gemachtigde fungeren. (en wie is dat op z'n tijd niet!) zou dat jammer zijn.

Want hieronder wordt in het kort goed nieuws aangekondigd voor allen, die in welke hoedanigheid ook, met het stemmen bij volmacht te maken hebben.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

DUBBELE RAMEN

KANT EN KLAAR GEMONTEERD
IN GEHEEL NEDERLAND

COMFORTA

Apeldoorn: Eendrachtstraat 53
Telefoon 05760 - 19284

Amsterdam: Joh. Huizingalaan 45
Telefoon 020 - 152189

DROOG HOUT

Specialiteit: gewaterd tepen, verder
beuken, essen, linden, kersen, eiken
en oeren
Incomplete dellen en plaathout
Contant 1%

N.V. HARD- EN ZACHTHOUT IMPORT MIJ.
LOENEN (VELUWE) - TELEFOON 05765 - 212

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-GRAVENZANDE — Telefoon 01748 - 2245* — Postbus 30

Houthandel en kistenfabriek

MEILINK N.V.

BORCULO - Hofstraat 10 ZUTPHEN - Marsweg 19
Telefoon 05457 - 561 Telefoon 05750 - 3748

Houtzagerij · Houthandel · Kistenfabriek

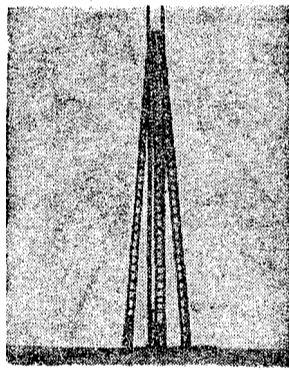
BETONFABRIEK

DEN BOER

NIEUW-LEKKERLAND - Zuid-Holland
Opgericht 1883

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

Aannemersbedrijf GEBR. HAKKERS

- Handel in rijsmaterialen, riet en teen
 - Rietmattenfabriek
 - Hoepelmakerijen
- WERKENDAM — TELEFOON 514

PATENT OCEAN
KEERKLEP

PATENT OCEAN
AFSLUITER

OCEAN N.V. DIEREN

PATENT OCEAN
VACUUMSTOP

PATENT OCEAN
AEROSTAT

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Voor betere beton ... N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zw.,ndrecht, Kampen, Elburg
en Vianen Bouwbedrijf te Zeist

N.V. Staalsteiger „Gelria” - Nijmegen
Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

Complete roestvrije
steigerwerken
Specialiteit: met vaste wiggen!

Het midden- en kleinbedrijf meer alleen 't winkeltje

HET gesprek met drs. Bakker vond plaats, voordat het Kabinet-Cals demissionair werd. Slechts enkele weken liggen tussen vandaag en de middag, waarop hij geïnterviewd werd in zijn kamer op het Ministerie van Economische Zaken aan de Bezuidenhoutseweg in Den Haag.

In die tijd is zoveel gebeurd, dat opnieuw blijkt hoe wisselvallig het lot van een politicus kan zijn en hoe hard de politiek is.

Tijdens het bijzonder plezierige gesprek gaf de Staatssecretaris aan de vragensteller bepaald niet de indruk „uitgeregeerd” te zijn. Het ontbreekt hem niet aan enthousiasme en visie. Als u hem hoort vertellen over zijn taak en plannen en over bereikte resultaten, is het geen wonder dat zijn beleid algemeen gewaardeerd wordt.

(De heer Bakker zegt na zo'n opmerking, dat het beleid niet in de eerste plaats gevoerd wordt om wie dan ook tevreden te stellen, al is dat natuurlijk een heel plezierige bijkomstigheid . . .).

Vraag: *Excellentie, misschien mag ik u om te beginnen iets over uw vorige functies vragen. Hebt u een economische opleiding gehad, alvorens burgemeester te worden van achtereenvolgens Andijk en Hoogeveen?*

Drs. B.: In 1939 begon ik met mijn economische studie en na de oorlog ben ik afgestudeerd. Ik ben zo 9 à 10 jaar burgemeester geweest in de plaatsen die u noemde. De belangstelling voor het burgemeestersambt is geboren in Bolsward waar ik ongeveer zeven jaar wethouder ben geweest.

Daar kwam ik in aanraking met de werkzaamheden op het gemeentelijk vlak. Dat heeft mij toen zo geboeid, dat ik behoefte had mijn werk in die richting te zoeken en gaarne het ambt van burgemeester wilde vervullen.

Het heeft mij voortreffelijk voldaan moet ik zeggen. Het is niet zo, dat ik met vreugde afscheid nam van het burgemeestersambt in Hoogeveen. Het was aan de ene kant toch wel een opoffering om dat prachtige ambt vaarwel te zeggen en het te ruilen voor het meer politieke bestaan van Staatssecretaris.

Vraag: *Bestaat er volgens u een groot verschil tussen beide ambten?*

Drs. B.: Er is een groot verschil, al hebben beide functies een sterk dienend karakter. Je doet het werk niet in de eerste plaats ten behoeve van je zelf, je eigen zaak.

Het burgemeestersambt heeft naar mijn mening die bekoorlijke kant, omdat het je in direct contact brengt met de bevolking. Hier regeer je toch meer vanachter je bureau, via papieren, via wetgeving, beschikkingen en besluiten. Terwijl je als burgemeester het contact met de gewone man wat sterker hebt. Daarom spreekt men van een burgemeester terecht als van een burgervader. Dat element mis je hier meer.

In de tweede plaats vind ik dat je je als burgemeester intenser kunt uitleven in je werk omdat je zelf zoveel mogelijkheden hebt om een gemeente te stimuleren, te bouwen.

Je zit hier in een wat groter kader, wat in feite je speelruimte blijkt te beperken.

Vraag: *Hoe bent u aan dit ambt gekomen?*

Drs. B.: Gekomen? Toen ik van zomervakantie '63 terugkwam zag ik onder een hele stapel post ook een brief van Prof. Andriessen, die sinds kort Minister van Economische Zaken was. Hij verzocht mij of ik het ambt van staatssecretaris bij hem wilde vervullen, of ik bereid was eens een gesprek met hem te voeren. Uiteraard was ik tot dat gesprek wel bereid. Dat gesprek is ple-

zierig verlopen en de wijze waarop de heer Andriessen mij in het beleid wenste te betrekken heeft mij tenslotte (na veel aarzeling, mag ik wel zeggen) doen besluiten ja tegen hem te zeggen.

Vraag: *Berust het vragen van een staatssecretaris op een persoonlijke keus van de minister?*

Drs. B.: Het is een persoonlijke keus van de minister, maar u moet er wel rekening mee houden dat er ook een politieke betekenis aan moet worden gehecht.

In twee opzichten. Binnen het kabinet is er in zeker opzicht een verdeling van de posten naar politieke kleur. In de tweede plaats is het een beslissing die weliswaar door de minister in eerste instantie genomen wordt, maar toch door het kabinet moet worden aanvaard.

Vraag: *Woont u nu in Den Haag?*

Drs. B.: Ons gezin woont in Wasse-naar. In Hoogeveen woonden we in een ambtswoning en het ligt dan wel voor de hand, dat die ontruimd werd voor mijn ambtsopvolger.

Vraag: *Bent u een Fries van geboorte? Ik meen het nl. nog „ergens” te horen!*

Drs. B.: Ja, een Fries van geboorte. Men zegt dat het wel te horen is, maar niet zo opvallend. Aan mijn blonde haren kunt u het ook niet meer zien (grijs!).

Vraag: *Wat vindt u het aantrekkelijke van uw tegenwoordige functie?*

Drs. B.: Bedoelt u in het algemeen het ambt van staatssecretaris of speciaal dat van Economische Zaken.

Interviewer: *het laatste bedoel ik.*

Drs. B.: Dan moet u zien naar de werkkring die ik hier heb en naar het terrein, dat mij is toebedeeld.

Vraag: *Dat is tevens mijn volgende vraag: wat is precies uw taak; en welke die van de minister?*

Drs. B.: Ik ben staatssecretaris voor het midden- en kleinbedrijf en het toerisme in Nederland, het regionale industrialisatiebeleid en in de derde plaats het mededingingsbeleid. Dat zijn wel de drie hoofdmoten. Daarnaast zijn er nog wel enkele andere terreinen, die de minister mij heeft toebedeeld: de industriële eigendom b.v. en het ijkwezen in Nederland.

Deze drie hoofdtaken hebben heel boeiende aspecten. Het regionale industrialisatiebeleid heeft voor mij, vooral omdat ik uit het noorden kom en dat

zei

Staats
drs. J.

in een

gebied goed ken-

kracht.

Verder het terrein voor

mensen belangrijke en

bedrijven. Op dit en de

heid nogal heel wat

Al vind ik het een v

je kunt gaan staan

Ik wil dit nog zeg

taris moet werk he

langrijkheid, om

sitie heeft dan de

Hi enig tegenwicht v

tschrijving. Dat w

hebben en van vol

om het politieke sp

kunnen spelen.

Vraag: *De staats*

mers zijn eigen pol

lijkheid.

Maar wat houdt u

conomische Zaken d

erk

over?

Drs. B.: Het is n

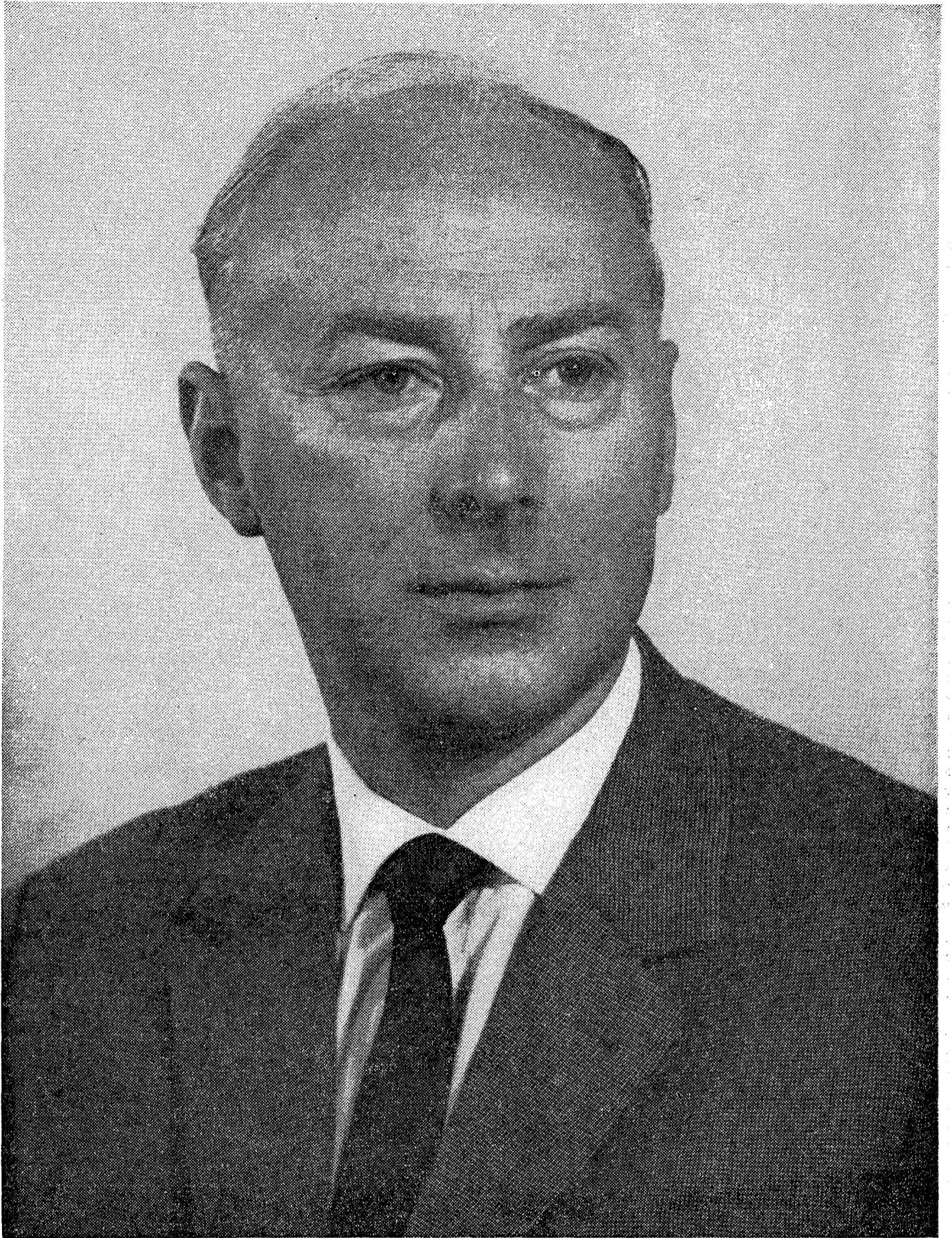
zit te vervelen . . .

tal het energiebeleid, d

Brijf is niet opp de hoek

secretaris
J. Bakker

gesprek met W. in 't Veld

ons nationaal inkomen is te bereiken. Over dat probleem is bij ons veel misverstand geweest.

Vraag: Speelt nu niet een rol, in hoeverre de overheid mag en moet ingrijpen in het economisch bestel?

Drs. B.: Dat is ongetwijfeld waar. Het speelt ook bij dit kabinet, waar we deze keer met socialisten te maken hebben, een rol. De heer Zijlstra heeft in het debat over het continentaal plat duidelijk gesteld, dat er altijd wel casusposities zijn waarin je elkaar kunt vinden, maar dat ook van heel veel belang is de richting, waarin wij ons economisch leven willen ontwikkelen.

Bij ons in A.R. kring menen wij, dat een belangrijke staatsdeelneming in ondernemingen en bedrijfstakken geen noodzaak is voor een ordelijke ontwikkeling noch voor gewenste controle op economische machtsposities en ook niet voor noodzakelijk geachte wijzigingen in de inkomens- en vermogensverhoudingen.

In de nota inzake groei en structuur van onze economie, door de heer Den Uyl en mij ondertekend, staat dat staatsparticipatie in bestaande of nieuw op te richten ondernemingen op haar economische doelmatigheid moet worden beoordeeld. Op dat uitgangspunt hebben wij elkaar kunnen vinden.

Dat alles is evenwel wat anders dan wat wij vroeger onder het begrip „geleide economie” verstonen.

Vraag: Vindt u dat uw taak en de „instelling” t.o.v. de problemen is veranderd nu er een P.v.d.A. minister aan het hoofd van dit ministerie is komen te staan?

Drs. B.: De korte omschrijving is dezelfde gebleven. De politieke ligging van de heer Andriessen is natuurlijk een andere dan die van de heer Den Uyl. Alhoewel zij beiden S.S.R.-lid zijn geweest . . . ! Kijk, als staatssecretaris moet je op je eigen terrein blijven, je hebt een eigen taak gekregen. Daar moet je verantwoordelijk voor zijn: daar moet je ook tegenover je eigen minister een zekere hardheid in betonen, dat je daar zelf voor staat.

De minister moet het met de algemene richtlijnen eens zijn, maar zowel met de heer Andriessen als met de heer Den Uyl heb ik daarover geen verschil van mening gehad. Een punt daarnaast is, dat voor een goede functionering het persoonlijke contact tussen minister en staatssecretaris wel van enige betekenis is: je hebt elkaar vaak nodig en je wilt van elkaars adviezen profiteren. Dan ligt het voor de hand, dat waar de politieke visie van de heer Den Uyl en die van mij niet dezelfde is, er toch een persoonlijke vertrouwensbasis moet zijn; dat je ondanks de verschillen goed

met elkaar kunt werken en op elkaar kunt vertrouwen.

Dat is een kwestie van menselijke relatie.

Daar heb ik in beide situaties niet de minste moeite mee gehad.

U moet ook niet vergeten dat het hier niet alleen om het beleid van de minister gaat, maar om het beleid van het hele kabinet. U kunt dus de vraag veralgemenen en stellen dat er verschil is tussen een kabinet waar de V.V.D. mede een inbreng heeft en één waar de P.v.d.A. een inbreng heeft. Maar dan moeten wij daarnaast niet verwaarlozen dat de K.V.P. en de A.R. Partij een heel belangrijke inbreng in beide kabinetten hadden.

De accenten werden anders gelegd maar men moet het niet doen voorkomen alsof dat nu een omwenteling is geweest!

Vraag: Mag ik u er tussendoor een minder gewichtige vraag stellen? Prof. Andriessen heeft tegen Bibeb gezegd: met Bakker kun je over Wolkers praten

Drs. B.: Ja, dat is zo. Ik lees graag moderne literatuur. Het is belangrijk om op de hoogte te blijven van wat juist jonge mensen schrijven. Je hoeft 't niet altijd met hen eens te zijn. Maar je moet kennis nemen van moderne stromingen. Wij worden toch al zo gauw oud, wij hebben dikwijls de neiging te

rug te vallen op vertrouwde denkbeelden. Daar moet je jezelf tegen wapenen. Wij moeten ontvankelijk blijven voor nieuwe ideeën.

Vraag: Mag ik u dan nu een paar vragen gaan stellen over het midden- en kleinbedrijf?

Drs. B.: Ja, graag.

Vraag: Die sector behoort immers mede tot uw taak.

Drs. B.: Een van de belangrijkste zelfs!

Vraag: Vele kleine middenstanders hebben het moeilijk. Wat verwachten zij van de overheid; welke taak heeft naar uw mening de overheid? De verantwoordelijkheid moet, dacht ik, toch bij de middenstand zelf blijven.

Drs. B.: Dat laatste is ons uitgangspunt. De verantwoordelijkheid blijft liggen bij de ondernemer zelf. Wij kunnen voor hem geen goede zaak maken: dat moet hij zelf doen. En dat doen vele ondernemers ook zelf.

Wat wij wel kunnen doen, is hem de instrumenten in handen geven om het goed te (gaan) doen. Dat gebeurt omdat het een groot economisch belang is.

Hoe doen wij dat?

Door goede voorlichting, door de bevordering van goed middenstandsonder-

wijs en wij geven hem de mogelijkheid van credieten.

Dat zijn de drie punten, waarop de gezonde onderneming dan kan gaan stoeien en door eigen activiteit kan proberen zich een goed bestaan te verwerven.

Daarnaast is er het belangrijke punt van de in- en uitschakelingstendens. In het hele bedrijfsleven, dus ook in het midden- en kleinbedrijf. Vele bedrijfstakken krimpen in, andere takken breiden zich uit. Er zijn bedrijfstakken waar een deel heel florerend is en een ander deel door allerlei oorzaken, b.v. door gebrek aan bevolkingsgroei zoals in verouderende binnensteden en of het platteland in betrekkelijk kommerkelijke omstandigheden leeft.

Voor dat doel, waar dus economisch gezien weinig toekomstmogelijkheden zijn willen wij hulp bieden, hetzij door omschakeling naar een andere bedrijfstak, hetzij door verplaatsing. Dit is dus een vorm van ontwikkeling. Waar dat niet mogelijk is, bieden wij de mogelijkheid van saneringshulp.

Vandaar dat dan ook in de Troonrede is medegedeeld, dat de Stichting voor Ontwikkeling en Sanering voor het Midden- en Kleinbedrijf in het leven is geroepen. Dat is een heel belangrijke zaak, dacht ik. Daarmee is aan het hele midden- en kleinbedrijf een financiële mogelijkheid geboden om een deel ervan tot betere ontwikkeling te brengen en

en ander deel in sociaal opzicht goed te begeleiden.

Vraag: U weet natuurlijk nog veel beter dan ik dat er ontzaglijk veel ontevredenheid is bij de middenstand, ook t.o.v. de regering, o.a. tot uiting komend in het stemmen (van een deel van de middenstand althans) op de Boerenpartij.

Drs. B.: Dat er ontevredenheid is, is mij bekend. Die zit in vele lagen van de bevolking.

Maar wat zijn de motieven?

Laat ik als voorbeeld de levensmiddelenbranche nemen. Daar is de concurrentie van het grootbedrijf scherp. Dat komt niet alleen vanwege het actief zijn van het grootbedrijf, maar vloeit ook uit de kostenstructuur voort. Daar kan de middenstand zich door inkoopcombinaties en het vrijwillig filiaal-systeem tegen wapenen.

Dat is een kwestie van economisch noodzakelijke schaalvergroting, waar de middenstand veelal wel weer een antwoord op vindt.

U ziet dat in alle sectoren de gemiddelde bedrijfsgrootte steeds gaat toenemen, b.v. in de landbouw. Een kruideniersbedrijf met een omzet beneden de f 1.000,— per week is volstrekt onrendabel. Door produktiviteitsverbetering moet men proberen met minder mensen tot grotere omzetten te komen en zodoende tot een aanvaardbaar resultaat.

Dat proces doet zich op allerlei terreinen voor. Ik kan mij voorstellen, dat zoiets tot grote spanningen aanleiding kan geven bij hen, die in dat proces worden uitgeschakeld of diegenen, die voelen dat zij aan de onderste rand komen te zitten. Daar heb ik persoonlijk veel begrip voor en ik meen, dat wij daar veel aan moeten doen, voor zover dat in ons vermogen ligt.

Maar wat wij niet kunnen is: alles wat bestaat in stand houden. Dat kan nu eenmaal in het economische leven niet, als wij tenminste prijs stellen op een maatschappij waarin ondernemingen tot bloei kunnen komen door particulier initiatief. Dan moet men ook als tegenpool aanvaarden, dat door het economische krachten-spel regelmatig ondernemingen verdwijnen.

In tijden van heftige beweging van economische grootheden, van lonen en prijzen, integratie e.d. en vooral ook in tijden van technische ontwikkeling is dat proces groter, intenser dan in tijden van betrekkelijke stabiliteit.

Dat proces, vinden wij, moeten wij begeleiden. Het O.- en S.-fonds, dat in de landbouw al langer bestaat, maar dat er nu voor de middenstand is gekomen, is ook vanuit onze visie, vanuit christelijk-sociaal oogpunt een juiste en voortreffelijke begeleiding. Het past in onze maatschappij-beschouwing, dat men niet zonder meer alles in stand tracht te houden, ook indien het op de lange duur geen economische levensvatbaarheid heeft, maar dat men wel daar waar brokken vallen, zoveel mogelijk tracht te begeleiden en probeert te helpen.

Vraag: Is het op dit punt, dat de middenstandsbonden uw beleid steeds meer zijn gaan waarderen?

Drs. B.: Dat kunt u beter aan de voorzitter van de Christelijke Middenstandsbond, de heer De Mooy vragen...

Dat is voor mij wat moeilijk te zeggen. Ik dacht dat de kritiek indertijd vooral gold een aantal regeringsmaatregelen, die niet alle specifiek door mij waren genomen, maar die op een bepaald moment toch wel tegelijk kwamen. B.v. de verhoging van de sociale lasten, sterke loonstijgingen e.d., de kwestie van de verticale prijsbinding (op dat moment) en nu een aantal van die zaken meer. Dat gaf de middenstanders het idee: wij vormen een groep waar de klappen vallen. De regering doet alles voor een ander maar nu net niets voor ons.

In die opvatting en de waardering voor mijn beleid is een verandering gekomen. Men ziet dat naast het bovengenoemde, ook positieve zaken staan.

Dat er nu sprake is van een vrij ingrijpend en positief middenstandsbeleid in de laatste jaren.

Daar kan men aan alle kanten van profiteren. De credietmogelijkheden zijn enorm verruimd, daar ben ik zelf bijzonder dankbaar voor.

Vraag: Ondanks de geldschaarste?

Drs. B.: Wij hebben voor deze credieten de Nederlandse Middenstandsbank en die bank tracht in elk geval zoveel mogelijk de gegarandeerde overheidscredieten doorgang te doen vinden. Daar heb ik tot dusver nog geen klachten over ontvangen.

Vraag: Ik wil u graag iets vragen over het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor het Midden- en Kleinbedrijf. Hoe is de opzet, wat is het doel? Is het fonds ingesteld n.a.v. het rapport Goldschmidt?

Drs. B.: Ja, ik heb een commissie ingesteld onder leiding van Prof. Goldschmidt. Die heeft het rapport vorig jaar augustus uitgebracht. Toen heeft het kabinet vrij spoedig in principe besloten om ontwikkelings- en saneringsmaatregelen te nemen. Daarna hebben wij de besprekingen met het bedrijfsleven daarover geopend in het bijzonder over de organisatorische vormgeving.

Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de oprichting van een Stichting Ontwikkeling en Sanering, die in september in het leven is geroepen.

Deze Stichting heeft geldmiddelen ter beschikking om zowel bedrijven te ontwikkelen als te saneren.

Vraag: Gebeurt dat in de vorm van schenkingen of leningen?

Drs. B.: Dat kan op allerlei wijzen. De ontwikkelingshulp zou b.v. kunnen worden gegeven in de vorm van credieten en à fonds perdu.

Ik laat het voorlopig aan het stichtingsbestuur over om dat uit te werken.

Het hoeft niet altijd in de vorm van geld te zijn; het kan ook in de vorm van adviezen en technische bijstand geschieden.

De sanering is een kwestie van financiële vergoeding bij beëindiging van het bedrijf en verder van maandelijks uitkeringen, die de betrokkene krijgt om het hem gemakkelijk te maken zijn bedrijf van de hand te doen.

Vraag: Zijn daar bepaalde bedragen voor vastgesteld?

Drs. B.: Er zijn twee dingen. In de eerste plaats moet men minstens tien

jaar een bedrijf hebben gehad. Verder moet het inkomen gedurende de laatste paar jaar niet hoger zijn geweest dan een bepaald bedrag. Voor dit jaar, dacht ik, is dat bedrag ongeveer f 9000,—.

Iemand die uit het bedrijf dus minder dan dit bedrag trekt, kan voor saneringshulp in aanmerking komen.

Vraag: Is dat een soort van pensioen? En als hij nu b.v. 35 jaar oud is?

Drs. B.: Ja, een soort pensioen, maar hij moet ook nog de leeftijd van 55 jaar hebben bereikt. Wanneer hij jonger is, dan kan hij onder normale omstandigheden een andere werkring aanvaarden. Dan kan hij beter geholpen worden om zijn economische kracht ergens anders in dienst te stellen.

U moet het zó zien.

Als wij ontwikkelen en saneren, dan heeft dat een economisch en sociaal effect. Het sociaal effect is dus, dat wij trachten de moeilijkheden, die zich voordoen te verzachten. Het economisch effect is dat wij proberen structureel een zo gezond mogelijk midden- en kleinbedrijf te krijgen. Want het verdwijnen van vele kleine bedrijven, die onrendabel zijn, houdt in, dat de spoeling voor de anderen iets beter wordt en wij daardoor langzamerhand komen tot een structureel beter midden- en kleinbedrijf.

De arbeidskrachten van boven 55 jaar, die uit de sanering vrij komen, kunnen zich moeilijk meer in loondienst inpassen.

Voor jongere mensen is dat wel mogelijk en die kunnen dan l. ter omgeschoold worden. Hetzij in een ander bedrijf, hetzij dat zij een betrekking in loondienst aanvaarden.

Vraag: Ik ben ook ergens een bedrag van f 12.700,— tegengekomen

Drs. B.: Dat is het bedrag, tot waar men nog voor ontwikkelingshulp in aanmerking komt zonder zelf een deel van de kosten te betalen. Iedere middenstander kan adviezen en credieten krijgen. Het gaat er om of hij die gratis krijgt of dat hij er voor moet betalen. Nu is onze mening, dat die ondernemers die boven de grens van ± f 13.000,— zitten, in het algemeen in staat zijn een deel van de kosten zelf te betalen.

Vraag: Is dat een landelijke commissie?

Drs. B.: Dat is een landelijk stichtingsbestuur, dat als uitvoerend orgaan gaat gebruiken het Centraal Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf. Bur-

gemeester Boot van Hilversum is daarvan de voorzitter. Voor de uitvoering van zijn taak, niet voor het beleid, kan de Stichting gebruik maken van allerlei commissies.

Vraag: En u houdt de supervisie op het geheel?

Drs. B.: Die Stichting kan besluiten nemen, die door mij worden goedgekeurd. Wij hebben een vinger in de pap. Dat moet ook wel, omdat de Stichting over geldmiddelen beschikt die bij ons vandaan moeten komen.

Vraag: U blijft dus politiek verantwoordelijk voor de Stichting?

Drs. B.: Niet voor alle daden van de Stichting, wel voor de beslissingen die ik nemen moet en voor de geldbedragen die door de Stichting gevoteerd worden.

Vraag: Verwacht u veel van het werk van deze Stichting?

Drs. B.: Ja, heel veel. Ook een klimaatverbetering in het midden- en kleinbedrijf. Het biedt de mensen ook weer enig uitzicht, zij krijgen weer het idee, dat er iets voor hen gedaan wordt, dat zij niet tot de vergeten groepen behoren.

Vraag: Voor zover mij bekend zijn de middenstandsbonden nogal tevreden met een en ander.

Drs. B.: Ja, maar ik moet er even bij zeggen, dat het beleid niet gevoerd wordt om middenstandsbonden tevreden te stellen, maar dat natuurlijk een heel plezierige bijkomstigheid is, als het beleid waardering ondervindt.

Vraag: Vindt u de toekomst van het midden- en kleinbedrijf rooskleurig? Ik hoor wel eens van middenstanders, dat het grootwinkelbedrijf veel voordelen krijgt van de (plaatselijke) overheid. Is dat waar?

Drs. B.: Het grootwinkelbedrijf ontwikkelt zich ook goed en sterk.

Vraag: En het slokt veel op.

Drs. B.: Ja, maar als wij naar het marktaandeel zien is dat toch nog niet zo verontrustend. De ene branche of de andere verschilt wel. Het levensmiddelenbedrijf vertegenwoordigt een branche, waar vrij veel concurrentie is. Maar ik zie helemaal niet in, waarom er voor het midden- en kleinbedrijf niet een hele, hele grote toekomst zou weg-

gelegd zijn. Ook, juist in de welvaartsstaat willen wij het persoonlijk dienstbetoon en wij willen er ook voor betalen. Bovendien zijn er grote hoeken in de markt, die door het grootwinkelbedrijf niet bediend kunnen worden. In het specialisme heeft het midden- en kleinbedrijf grote mogelijkheden. Daarbij heeft het in allerlei vorm (vrijwillig filiaalbedrijf, grote inkoop-combinaties) verweermiddelen.

Er zijn enorm veel mogelijkheden. Nee, ik ben niet pessimistisch. Al moeten wij aanvaarden dat er bepaalde taken zijn, waar het midden- en kleinbedrijf geen grote mogelijkheden heeft.

Hoewel daarnaast weer allerlei branches ontstaan, die in de sfeer van het midden- en kleinbedrijf opbloeien.

Als u nu eens een nieuwe winkelstraat doorloopt en u zou die vergelijken met een van 30 jaar geleden, dan ziet u ongelooflijk veel veranderingen en nieuwe beroepen, terwijl weer andere zijn verdwenen. Dat is niet alleen iets wat in het midden- en kleinbedrijf plaats vindt. U vindt het in de landbouw, de fabrieken enz. Dat is het inen uitschakelingsproces, onlosmakelijk verbonden aan ons (vrijwillig gekozen) economisch systeem. Ook voor burgemeesters zijn er minder kansen, omdat het aantal gemeenten vermindert

Voor dat alles is goede voorlichting nodig. Hier is ook voor de Bonden een grote taak weggelegd. Wij hebben de Bonden de gelegenheid geboden om consulente aan te trekken, die voorlichting kunnen gaan geven.

Vraag: Is het midden- en kleinbedrijf bang voor de supermarkten?

Drs. B.: Laten wij niet vergeten dat supermarkten lang niet allemaal eigendom zijn van grootwinkelbedrijven! Er zijn er heel wat, die door mensen uit het midden- en kleinbedrijf geleid worden. Daar zult u nog van staan te kijken.

Het midden- en kleinbedrijf is niet meer alleen het winkeltje op de hoek! Dat is tegenwoordig vaak een heel krachtige zaak met 25, 50 man personeel . . . Die vindt u niet bij tientallen, die vindt u bij honderden, bij duizenden. Dat zijn heel grote en krachtige bedrijven. Het is nl. een gedifferentieerde zaak, het midden- en kleinbedrijf: het is van de weduwe die nog het kruidenierswinkeltje heeft van vóór de oorlog bij wijze van spreken tot een grote supermarkt, waar men vaak meer moet investeren dan in een kleine industrie. Er zijn veel mensen die zelf een grote zaak hebben opgebouwd.

Vraag: Begin van dit jaar heeft de Anti-Revolutionaire Partij een werkgroep in het leven geroepen, die tot taak heeft zich te beraden over de positie van de zelfstandige ondernemer in het midden- en kleinbedrijf om het Centraal Comité daarover van advies te dienen. Vindt u dat onze partij daarin een taak heeft, kan die werkgroep nuttig werk doen?

Drs. B.: Ja, zeker ligt hier een taak en de werkgroep kan zeker nuttig werk doen. Juist onze partij, die haar kiezers en leden vindt in alle schakeringen van de maatschappij (gelukkig wel, ook gelukkig niet alleen in het midden- en kleinbedrijf!) is het heel belangrijk dat wij dit element, deze groep niet verwaarlosen.

Wij proberen evenwichtig te zijn, ook in onze belangenbehartiging en onze voorlichting. Wij schatten de sector van het midden- en kleinbedrijf echt naar waarde.

Wel moeten eventuele resoluties van de werkgroep in de praktijk ook uitvoerbaar zijn.

Vraag: Een ander punt. Wat denkt u van de vele fusies in het bedrijfsleven?

DRS. B.: In welke zin bedoelt u dat? Bedoelt u mij te vragen of ik dat zie als een soort van malaise-verschijnsel of vanuit het gezichtspunt van een economische machtspositie.

Vraag: Ja, dat laatste met name; soms is het ook onplezierig voor de werknemer die daardoor werkeloos wordt.

DRS. B.: Laat ik eerst ingaan op het aspect van de economische machtspositie. Uit dit oogpunt vind ik het fusie-verschijnsel niet verontrustend.

Een fusie kan leiden tot rationalisatie en daardoor een aantal werknemers overcompleet maken. Ik vind het fusie-verschijnsel niet verontrustend. Wij moeten nl. zien naar de verhouding tussen de zich concentrerende ondernemingen en de uitbreiding van de markt, die enorm is.

Door grotere importen uit het buitenland ontstaat een sterkere concurrentie, maar ook breidt onze markt zich uit, doordat onze industrieën penetreren in het buitenland, op de wereldmarkt.

Als we nu deze cijfers tegenover elkaar stellen, die sterke uitbreiding van de handel binnen de E.E.G. en op de wereldmarkt en we zien daarnaast hoe de bedrijven groeien, dan geloof ik dat die verhouding niet zo ongunstig is.

Er blijven dus uit een oogpunt van concurrentie voldoende perspectieven en het is niet zo dat het uit fusie ontstane bedrijf een overheersend aandeel van de markt gaat innemen. De markt is zich nl. aan het verwijderen en dienengevolge blijft er dus alle mogelijkheid voor een krachtige concurrentie over.

Bovendien moeten wij niet vergeten dat grote bedrijven soms nog krachtiger tegen elkaar concurreren dan vele kleine bedrijven. Ik ben daar niet zo bang voor.

Er kunnen natuurlijk wel eens situaties ontstaan dat hier en daar door fusie-verschijnselen een economische machtspositie ontstaat, vooral daar waar we te maken hebben met een betrekkelijk klein aantal ondernemingen. B.v. in E.E.G. verband de staalmarkt, de bankwereld. Daar tegenover staat dan weer dat Amerikaanse banken hier penetreren.

In het algemeen kunnen we zeggen dat onze Nederlandse industrie behoefte heeft aan een sterke fusering om krachtig te staan op de internationale markt. Ook om een zo efficiënt mogelijk gebruik te maken van het intellect, dat wij in Nederland bezitten, want fusies vinden ook vaak plaats om te komen tot een krachtig research-apparaat. Daar moet onze moderne industrie op draaien. Dat kan niet verspreid gedaan worden, ook al van wege de kosten en de schaarste aan het intellect. Daarom zullen wij, geloof ik, heel positief moeten staan tegenover fusering in het Nederlandse bedrijfsleven.

Dan is er nog het aspect van de consequenties die fusies kunnen hebben voor de werknemers. Als men eraan denkt dat fusies dikwijls nodig zijn om het Nederlandse bedrijfsleven een goede basis te geven in de zich verwijzende markt, dan geloof ik dat globaal en op langere termijn gezien de belangen van ondernemers en werknemers parallel lopen. De werknemers zijn zeker niet gebaat bij te kleine en te zwakke ondernemingen, die het op den duur en dikwijls op vrij korte duur toch niet meer kunnen bolwerken. Maar ik geef toe dat er in individuele gevallen en op korte termijn door een fusie wel eens pijnlijke situaties kunnen ontstaan, vooral voor de oudere werknemers. Om dit zo veel mogelijk te ondervangen ben ik van mening dat ondernemingen die fusies van plan zijn tijdig overleg dienen te plegen met de werknemersorganisaties — en ook met de overheid — om te komen tot billijke en menselijke verantwoorde regelingen voor de werknemers die bij een fusie overcompleet worden.

Vraag: Hoe vindt u in het algemeen de economische situatie van nu?

Drs. B.: Die situatie heeft zich sedert 1963 gekenmerkt door een zekere oververhitting en overspanning. Dat blijkt uit de cijfers van openstaande vragen op de arbeidsmarkt, vraag naar kredie-

ten enz. Onze economie draaide op volle toeren, maar met een iets te hoog toerental. Een zekere gematigdheid, terughouding is nu op haar plaats. Maar wij moeten wel oppassen dat wij daarmee niet te ver gaan. Wij moeten onze economische groei ook op langere termijn veilig stellen. De afnemende spanning op de arbeidsmarkt maant tot voorzichtigheid.

Vraag: Zit er nog steeds groei in onze economie?

Drs. B.: Onze economie groeit heel behoorlijk. Als u naar de cijfers kijkt van de groei van het nationale produkt en het nationale inkomen, dan is die de laatste jaren buitengewoon goed geweest. Ook voor 1967 wordt continuering van de groei voorzien.

Vraag: Maar het is toch wel een opvallend verschijnsel dat je de laatste tijd zoveel leest over ontslagen en bedrijfssluitingen.

Drs. B.: Ja, dat doet zich de laatste tijd meer voor, door allerlei incidentele oorzaken, maar vooral door structuurwijzigingen. Daardoor kan een klein deel van ons produktie-apparaat het in de concurrentiestrijd niet meer volhouden.

Ik zou dit toch niet als een duidelijk symptoom willen beschouwen van een algehele teruggang in onze economie. Het zijn verschijnselen die zich in een gespannen economie na een aantal jaren voordoen. Die hebben wij in zeker opzicht ook bewust aanvaard.

Toen wij een paar jaar geleden de grote loonexplosie hadden, hebben wij geweten dat daardoor een aantal industrieën in moeilijkheden zou worden gebracht. Nu ziet u, dat het door de kapitaalverkrapping en de kostenstijging voor een aantal bedrijven inderdaad moeilijk wordt. We moeten oppassen, dat bedrijven met goede afzetvooruitzichten daarvan niet het slachtoffer worden en door liquiditeitsmoeilijkheden gedwongen worden tot sluiting.

In dat geval zouden wij een botte monetaire bijl zijn werk laten doen. Het beleid moet echter gericht zijn op een zo soepel mogelijke aanpassing van het bedrijfsleven aan de belangrijke structurele verschuivingen.

Daarom geloof ik, dat het terecht is dat wij trachten in 1967 tot een zekere stabilisatie te komen, zodat onze betalingsbalans weer een overschot vertoont en de prijsstijging wordt beteugeld. De overheidsuitgaven kunnen en zullen tot een betere beheersing van de conjunctuur het hunne bijdragen.

Vraag: Moeten wij onze export niet wat meer spreiden?

Drs. B.: Onze export is, omdat wij een klein land zijn met machtige burenen heel sterk gericht op een beperkt aantal landen, dat in onze omgeving ligt en waarmee wij in economisch opzicht nauw verbonden zijn.

Voor al E.E.G. verband hebben wij een enorme uitwisseling gekregen.

Maar ik deel uw mening, dat het heel wenselijk zou zijn indien wij tot een breder draagvlak van onze export zouden komen.

Vraag: Behoort het ook tot uw taak industrietoppen te ontwikkelen?

Drs. B.: Voor zover zij gelegen zijn in de stimuleringsgebieden wel. U moet namelijk onderscheid maken tussen het algemeen industrialisatie-beleid, dat onder verantwoordelijkheid van de minister gebeurt en de specifieke maatregelen die wij nemen voor bepaalde delen van ons land.

Dan denk ik aan Zeeland, het Noorden, de kop van Noord-Holland en het mijngebied. Daar ligt ook mijn verantwoordelijkheid in sterke mate.

U kent de doeleinden, die wij daarmee nastreven, al is daar in de loop van de tijd wat verschuiving in gekomen.

In het verleden was het doel de structurele werkloosheid daar in de kortst mogelijke tijd te doen verminderen.

Dat is nu niet meer het voornaamste, want gelukkig betekent de werkloosheid in die gebieden niet zo heel veel meer. In de wintertijd loopt het wel weer eens op, maar het is toch niet meer zo belangrijk als het vroeger was.

Het accent ligt nu veel meer op het verkrijgen van een betere verdeling van de bevolking en van de welvaart over ons land. We moeten de bevolkingsstroom afleiden van het toch al zo volle westen en haar leiden naar andere landsdelen en tegelijk zorgen dat die andere landsdelen ook economisch behoorlijk tot ontplooiing komen. In de onlangs verschenen tweede nota over de ruimtelijke ordening kunt u lezen, hoeveel belang de regering aan deze zaak toekent.

Als we echter de bevolkingsstroom veel meer op andere delen van het land willen richten, moeten we zorgen dat daar voldoende werkgelegenheid is. Anders gaan de mensen er natuurlijk niet heen. Die werkgelegenheid is in de eerste plaats een zaak van meer industrie.

Natuurlijk verschaft de z.g. dienstensector ook heel veel werkgelegenheid, maar de groei van die dienstensector is voor een groot deel afhankelijk van voldoende groei in de industrie. Komt die er, dan komen de diensten er achter aan.

Om de industrievestiging in het Noorden en andere gebieden te stimuleren, moeten we daar industrietoppen ontwikkelen, dus plaatsen waar een zekere concentratie van industrie is. Zulke concentraties hebben namelijk veel meer aantrekkelijkheid voor de vestiging van nog meer bedrijven dan wanneer de industrie kriskras over het gebied verspreid zou zijn. De economen spreken van de agglomeratiefactor, d.w.z. dat de vestiging in zo'n industrieconcentratie voor een industrieel allerlei voordelen biedt die hij daarbuiten zou missen.

Het is intussen nog niet zo'n eenvoudige zaak in de gebieden buiten het westen de industriële ontwikkeling en daarmee de bevolkingsgroei krachtig te stimuleren. Vandaar dat wij van plan zijn nog eens met een aparte nota te komen voor het Noorden van ons land, omdat dat toch wel een gebied is, dat het verst buiten de stroom van het economische gebeuren ligt. Een provincie als Zeeland b.v. wordt er al in sterke mate bij betrokken en ik heb nu 3-jar geleeden de Sloe-haven aangewezen als primair industrie-terrein.

Dat heeft tot heel grote successen geleid. Als u nu of in de komende jaren daar gaat kijken, dan zult u zien dat zich een aantal grote bedrijven in het Sloe-gebied heeft gevestigd. Ik noem u inzonderheid het Hoechst-concern, dat is een onderdeel van de vroegere I. G. Farben, die na de oorlog in 3 delen is uiteengevallen. Een enorm bedrijf. In Delfzijl vindt u een soortgelijke ontwikkeling. Maar ook voor Friesland hopen wij in de toekomst krachtige concentraties tot stand te kunnen brengen.

Vraag: Mag ik tenslotte u nog een persoonlijke vraag stellen. Hebt u de A.R. Partij altijd een plezierige partij gevonden om lid van te zijn?

Drs. B.: (lacht). Ik heb mij er altijd in thuis gevoeld. Dat betekent niet dat ik het met iedereen in de Partij of alles van de Partij eens zou zijn, maar ik zou geen andere Partij weten waar ik mij meer toe voel aangetrokken. Ik ben Gereformeerd, ik ben ook Gereformeerd opgevoed, alhoewel A.R. niet samenvalt met Gereformeerd. Wat mij vooral zo geboeid heeft in de Gereformeerde Kerk (en dat geldt ook voor de Hervormde Kerk) is dat deze Kerk na de oorlog in beweging is gekomen en meegroeit met de moderne tijd. Wij hebben vroeger zo veel mensen afgestoten, die voor hun denkbeelden onvoldoende klankbodem vonden in onze kring. Ik meen dat daar de laatste jaren veel meer ruimte voor is gekomen. In de A.R. Partij zie ik een soortgelijke ontwikkeling; het is een Partij in beweging, het is een Partij die antwoord wil geven op de problemen van nu en van de naaste toekomst.

De mondige kiezer

IN Duitsland zijn op het moment dat dit artikel geschreven wordt de liberalen uit de regering getreden. De aanleiding is, dat de regering van bondskanselier Erhard de euvele moed had het begrotingstekort voor 1967 te willen dekken

Bondskanselier Erhard

door een verhoging van de belasting op tabaksartikelen en drank.

Zelfs indien wij ons trachten in te leven in de gemoedsgesteldheid van de Duitser, die voortaan wat meer voor zijn glaasje bier zal moeten betalen, zelfs dan valt het moeilijk in te zien, dat een zaak als deze een kabinetscrisis waard is. De eigenlijke oorzaak is dan ook een andere.

De eigenlijke oorzaak is, dat aan de periode van onstuimige expansie van de Duitse economie voorlopig een einde is gekomen, dat binnenkort verkiezingen zullen plaats vinden en dat de liberalen een electoraal zo gunstig mogelijke positie willen innemen. Daartoe hadden de liberalen reeds deze zomer aangekondigd, dat zij tegen belastingverhogingen waren.

Een houding als van de liberalen in Duitsland komt in de politiek vaker voor. Het is een van de redenen, waarom men het woord politiek zo dikwijls verbindt met een wijze van zich gedragen welke niet helemaal zuiver is. Wie zich met de politiek bemoeit, bezoedelt zijn handen.

Wij kunnen deze mening niet afdoen met de opmerking, dat men daarmee het wezen van de politiek miskent. Het gaat ook om de wijze waarop die in de praktijk wordt beoefend.

In de praktijk is het politieke leven bij ons geconcentreerd in de politieke partijen, die alle er r. ar streven een zo groot mogelijke invloed op het regeringsbeleid te verwerven. Dat is als zodanig niet verkeerd, doch integendeel haar taak.

Een van de belangrijkste middelen zich deze invloed te verschaffen, is het winnen van een grote aanhang. Hoe groter een partij, hoe groter in het algemeen haar invloed. Bij het verwerven van deze aanhang doen zich echter corruptieverschijnselen voor, waaraan geen enkele politieke partij geheel blijkt te

ontkomen, en die o.m. geleid hebben tot een visie op de politiek als waarvan hierboven sprake was.

Dit komt in de eerste plaats tot uiting in de wijze waarop de partijen elkaar bestrijden, wanneer zij de tegenstander niet nemen zoals hij werkelijk is, doch een karikatuur van hem ontwerpen; wanneer zij hem bedoelingen toedichten welke hij niet heeft; wanneer uitspraken van politieke tegenstanders verdraaid worden omdat dat in de eigen politieke kraam goed van pas komt.

Doch in de tweede plaats kan het ook blijken in de wijze waarop zij trachten stemmen te winnen.

Dat geschiedt, wanneer het streven naar populariteit gaat ten koste van de eigen politieke overtuiging, ten koste dus van wat men zelf ziet als een kwestie van algemeen belang. Men tracht dan in feite niet tegenstanders te winnen voor de eigen overtuiging, doch loopt min of meer over naar het andere kamp, door eigen overtuiging prijs te geven, of die in de mist te laten, in de hoop aldus kiezers van het andere kamp te winnen.

Concreet gezegd: een partij welke meent dat een belastingverzwaring uit een oogpunt van algemeen belang noodzakelijk is, doch terwille van haar aanhang nalaat zulk een belastingverzwaring voor haar rekening te nemen, vertroebelt de politieke verhoudingen.

Het feit, dat belangrijke politieke partijen in Nederland tegen elkaar opbieden wanneer het gaat om het bevorderen van zaken waarmee ieder het eens is, zoals het opheffen van de woningnood, het aanleggen van wegen, het scheppen van recreatieruimte enz., doch er voor terugschrikken aan te geven in welke mate zij daartoe de particuliere bestedingsruimte willen beperken, is een van de belangrijkste oorzaken, waarom de kiezer vandaag het gevoel heeft niet over politieke alternatieven te beschikken.

Het gevoel van onmacht bij de kiezers is verklaarbaar. Meer en meer gaat het besef doordringen, dat het volksverlakkerij is, indien men uitsluitend met beloften komt; indien men in de Staten-Generaal bij elk begrotingshoofdstuk opnieuw om betere, om grotere overheidsvoorzieningen vraagt, doch bij de algemene beschouwingen op bezuiniging aandringt. De Nederlander die zich mondig weet en er recht op heeft te kunnen kiezen voor een bepaald politiek beleid, maakt er terecht aanspraak op over de consequenties van zulk een beleid voorlicht te worden.

Wat wij de laatste jaren in Nederland zien gebeuren, is de opstand van de mondige kiezer. Men wenst duidelijkheid. Men bepleit een herziening van ons partijstelsel, omdat het huidi-

ge partijstelsel niet meer zou voldoen. Men wil de eigen partijen dwingen weer kleur te bekennen, zoals in de P.v.d.A. de stroming Tien over Rood. Binnen de partijen ontwikkelen zich vleugels, die elk naar eigen inzicht aan de partij trachten een bepaald stempel op te drukken, zoals in de K.V.P. duidelijk het geval is. Er ontstaan nieuwe partijen, die aan de bestaande ontevredenheid uitdrukking geven (de groep D-66, P.S.P., reeds eerder het G.P.V.).

Het gevaar is aanwezig, dat dit soort acties leidt tot een versnippering en tot het najagen van particuliere of verouderde doch inmiddels opgepoetste politieke wensen. Zomin als de A.R.P. de kant van het G.P.V. op moet, zo min moet de P.v.d.A. de kant van „Nieuw links” op en lijkt ook de actie van de groep Gruyters niet het politieke alternatief waarop Nederland heeft zitten wachten.

Wel is er in een aantal van deze acties en activiteiten een positief element te onderkennen, namelijk dat de Nederlandse kiezer er blijkbaar op staat niet alleen op een politieke partij te stemmen, doch voor een politiek beleid. De Nederlandse kiezer wenst in-

vloed te hebben op het politieke beleid; met andere woorden, hij wenst zijn verantwoordelijkheid als staatsburger na te komen.

Dit is een aanwijzing, dat onze democratie verre van dood is. Er is een positief gerichte belangstelling voor de staatszaken bij zeer velen, gelukkig ook onder de jongeren. Onze democratie zou pas werkelijk falen, indien de bestaande instellingen geen kans zouden zien aan de creatieve krachten welke thans openbaar worden de mogelijkheid te geven zich te ontwikkelen en geen kans zouden zien aan deze ontwikkeling leiding te geven.

De huidige ontwikkeling is een uitdaging aan de gevestigde politieke partijen, ook aan de A.R.P. De uitdaging onder meer, ter wille van de politieke zede, ter wille van de politieke duidelijkheid, ter wille ook van zuivere staatkundige tegenstellingen, impopulair te durven zijn.

Zouden de Nederlandse politieke partijen, in hun streven naar populariteit, het inzicht van de Nederlandse kiezer misschien onderschat hebben?

PROJUVENTUTE
ORANJE
KALENDER 1967

hert tegen hard:
tal van
kinderen
hebben extra zorg
nodig

Zojuist verscheen:

is de **GEREFORMEERDE**
WERELD veranderd?

Drs. G. PUCHINGER

Een bijzonder interessante serie gesprekken met 20 prominente personen uit een (brede) gereformeerde kring en daarbuiten (van de humanist Drees tot de R.K. Anton van Duinkerken). Al naar gelang van de ondervraagde beweegt het gesprek zich op kerkelijk, theologisch, politiek of maatschappelijk gebied. Typerend voor de geïnterviewden zelf en hun gedachtengang is de zeer persoonlijke argumentatie waarmee zij hun antwoord begeleiden. Met foto's en registers. 456 blz. Paperback. f 8,90. Verkrijgbaar in de boekhandel.

Uitgeverij Meinema, Delft.

Wij leveren u snel en voordelig
superbenzine - benzine - lichtpetroleum
Dieselolie - Huisbrandolie I en II - Stookolie
Smeerolie - Vetten

BARENDRECHT - GEBROKEN MEELDIJK 77 b
Telefoon (01806) - 21.29 en 33.51 — (010) - 140.150
's Avonds (01806) - 27.01 en 30.78

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

THERMO SHELL

voor Centrale Verwarming

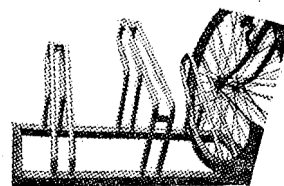
Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
uitgerust met mobilfooninstallatie!
Geregelde bezorging! Prima Service!

A.v.d. BAN

Dubbeltsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-41600 b.g.g. 38600

SHELL
haardolie
PK

voor
oliehaard
of -kachel

FALCO
RIJWIELREKKEN

Geraniumstraat 25 Almelo
Tel. 05490 - 4323
Keuze uit ruim 20 modellen.

het beeld der vadersen 1916

Mr. W. Tydeman Jr.

In 1913 kwam het extra-parlementaire kabinet-Cort van der Linden aan het bewind. Het stelde zich o.a. tot taak, de pacificatie te brengen op schoolgebied, waardoor een einde zou kunnen komen aan de tachtigjarige schoolstrijd.

De regering benoemde een commissie om het vraagstuk te bestuderen en met een voorstel te komen. Voorzitter was de vrijzinnig-democraat Dr. Bos en tweede voorzitter Jhr. Mr. A. F. de Savornin-Lohman. Toen de commissie met haar rapport gereed kwam, lekte het uit, dat één der leden een minderheidsstandpunt had ingenomen en de voorstellen van de commissie niet mee voor zijn rekening wou nemen. Aanstonds schreef Het Volk, dat die ene man wel een antirevolutionair zou zijn, opgestookt door Dr. Kuiper. De enige dissident bleek evenwel Mr. W. Tydeman te zijn, de leider van de Vrij-liberalen. In een afzonderlijke nota zette hij zijn bezwaren uiteen.

Toen kwamen in oktober en november 1916 in de Tweede Kamer de debatten over de Regeringsvoorstellen, die geheel geënt waren op het rapport van Dr. Bos. Maar die heeft de discussies zelf niet meer beleefd. Hij overleed in 1916, voordat de kamerdebatten begonnen.

Mr. Tydeman nam wel deel aan het debat. Hij was een scherp debater met als speciaal wapen de ironie. Maar het werd vrijdagmiddag en de minister hield zijn grote verdedigingsrede. Mr. Tydeman zat ijverig aantekeningen te maken, om zich voor te bereiden voor de replieken, die de volgende week zouden beginnen. Toen werd de vergadering gesloten, de leden gingen naar huis. Mr. Tydeman ging naar Brabant, om te jagen. En toen, op de zaterdagmorgen is hij op de jacht plotseling dood neergevallen.

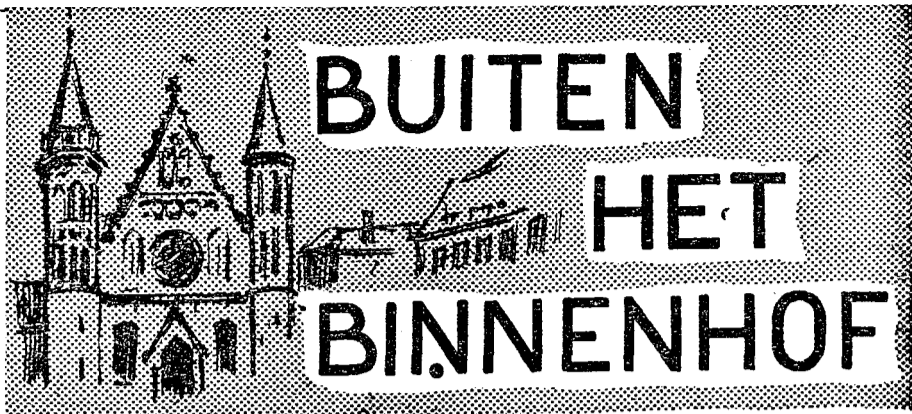
Dit plotseling heengaan maakte een diepe indruk. En vele kamerleden, die het debat met spanning hadden gevolgd, herinnerden zich opeens een episode. Toen Mr. Tydeman zijn beschouwingen eigenlijk al had beëindigd, voegde hij er nog een verklaring aan toe. die eigenlijk beter in een later stadium van het debat aan de orde had kunnen komen. Hij voelde dat zelf ook, maar verontschuldigde zich. Niemand, zo zei hij, weet hoe lang hij nog de gelegenheid heeft in deze Kamer zijn mening te zeggen. Daarom zeg ik het nu.

Wij schrijven dit aan de aanvang van de 19e dag van de kabinetcrisis. Dat woord crisis ligt ons allen wat makkelijk in de mond en niet moeilijk in de pen. In de geneeskunde behoort bij de leer der crisis — scheiding of beslissing — ook die van de kritische dagen. De vermaarde heelmeeester Hippocrates doceerde, dat sommige ziekten op bepaalde dagen aan een crisis onderworpen zijn, hetgeen zijn beroepscollega Galenus heeft bevestigd. Sindsdien is het een wijdverspreid bijgeloof. Laten wij de oude medici daarover niet te hard vallen. Bijgeloof treedt ook bij kabinetcrises op. De een gelooft dat er geen crisis komt, de ander gelooft van wel. Deze gelooft in de eerste de beste formateur, gene gelooft in deze zeker niet. Uitspraken als „ik geloof dat...” blijken vol wondergeloof te zitten. Maar goed, terug naar de kritische dagen van Hippocrates en Galenus.

Als kritische dagen werden de 7e, de 14e, de 21e en de 28e beschouwd, ook wel de 9e, de 11e en de 17e. De 4e dag, meende men, wees door toenemende hevigheid van de verschijnselen op de komst van de crisis op de 7e dag en heette daarom „dies index” oftewel „aanwijdsdag”. Maar ook de 7e, de 9e en de 11e konden aanwijdsdagen zijn. De tussenliggende dagen droegen de naam „dies vacui”, „ledige dagen”. Denk hierbij maar aan het woord vakantie en vacature.

Dat is de crisis in de geneeskunde. Er bestaat dan nog een crisis in de psychologie. Die lijkt ook wel wat op een kabinetcrisis. Die crisis, waarop de dieptepsychologie duidt, is de toestand, waarin een mens zich in geestelijke zin bevindt doordat en terwijl oude levensgewoonten ontoereikend blijken voor een harmonische oplossing der moeilijkheden, waarvoor een persoon of een gemeenschap komt te staan, terwijl zich nog geen nieuwe levensvormen gevormd hebben. Lees het nog maar eens een keer over, want voor ons was het ook een tikkeltje moeilijk. Nu ja, dan kun je tenslotte ook nog een crisis beleven, als een periode van acute financiële spanning, paniek, massale faillissementen of omslagpunt van hoogconjunctuur naar depressie. Dat is een duidelijke zaak, met een minder duidelijke oplossing. Het is overigens wel duidelijk dat de 19e dag van de kabinetcrisis geen „dies vacui” is geweest. Of het een kritische dag is geweest, willen wij nu nog in het midden laten. Dat is gemakkelijk geschreven, wij geven het toe. Maar wij laten gaarne iets in het midden en wij brengen gaarne iets in het midden. Maar men moet bij dat alles wel goed overwegen of men iets brengt of dat men iets laat. Deze oude politieke wijsheid is ook doctorandus Schmelzer niet vreemd. U hebt het misschien wél vreemd gevonden dat op die 19e dag de heren Biesheuvel en Roolvink belet vroegen bij de formateur. En tegelijk nog wel. Hoogst ongebruikelijk en tegen de regels van Hippocrates en Galenus. Vandaar dat deze crisis waarschijnlijk als de „crisis Norbertinus” de geschiedenis zal ingaan.

Naar onze mening moet de formateur vandaag — op die 19e dag dus — wel zelf in een crisis terecht zijn

gekomen, nu hij in een vorig etmaal op het punt stond iets revolutionairs te doen. Plotseling ontvangt hij twee anti-revolutionairen, mannen van ongelijke beweging, die hem zo graag willen zien en spreken. Hoogstmerkwaardig.

Het voornemen van de AR-LEIDERS, zoals Trouw deze mannen noemt, heeft dan ook grote verwarring in Den Haag doen ontstaan. Op dat bewuste ogenblik was er van geen enkele verwarring sprake, maar nauwelijks gooide de NCRV dit bericht de aether in of men had de politieke poppen aan het dansen. In de rubriek „Attentie” van de NCRV-tv, werd de mening verkondigd dat de ARP het niet langer in 's lands belang achtte formateur Schmelzer te laten voorttobben en dat men het ogenblik aangebroken achtte hem steun te bieden (welke steun, overbruggingssteun of tobberssteun, werd niet duidelijk). Anders gezegd: de indruk werd gevestigd dat de ARP uit overwegingen van landsbelang omgegaan was.

Welk een heerlijke taal van politieke tinnegietery. De ARP heeft dus blijkbaar tot nu toe partijbelang gezocht in de crisis, maar gaat nu het landsbelang eens overdenken. Het ontbrak er nog maar aan dat het woord leiders met een ij geschreven was.

Vrienden, ik zal u niet lang in het onzekere laten over de dagen die nu komen. Volgens mij komt er een noodkabinet en geen rood kabinet. Of komt Boot in het kabinet. Mogelijk is een groot kabinet of een mootkabinet. Maar ook 'n één poot kabinet behoort tot de mogelijkheden.

Ach, ja het valt niet mee politieke voorspellingen te doen. Er wordt te veel gepraat over wat de formateur wel en niet heeft gedaan, deed of zal moeten doen.

Een formateur is ook maar een politicus, niet waar? En die hele bekende regel van: wie breekt moet formen, is ook maar een verzinsel. Waarom mag je in Nederland geen kabinet laten vallen zonder dat je dan zelf een nieuw kabinet moet leveren? Je mag niks meer tegenwoordig...

William Spaans

RADIO BECKER

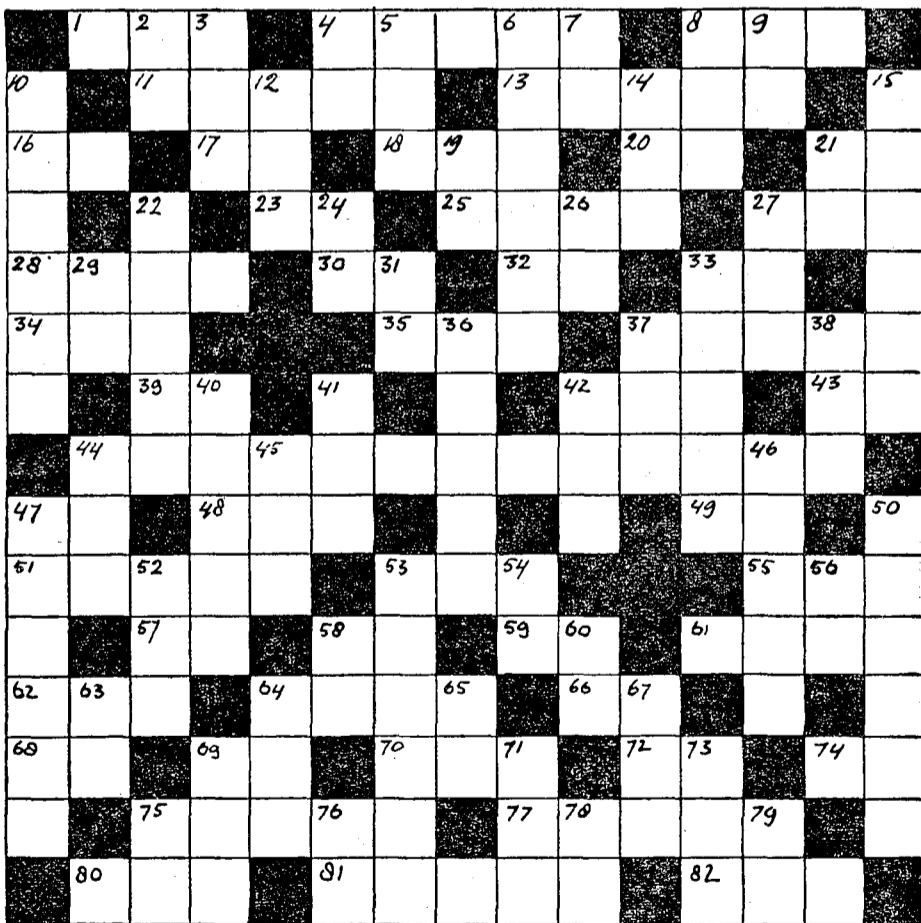
ZEIST - TEL. 03404-13511
Na 7 uur 12333

HET ADRES
voor zenders, richtingzoekers en echoloden

PUZZEL

Horizontaal: 1. klankgelijkheid, 4. wapen, 8. snijgereedschap, 11. soort wol, 13. onzin, 16. titel, 17. tegenover, 18. muziknoot, 20. voegwoord, 21. bijvoorbeeld (Frans), 23. soort onderwijs, 25. gelaatsuitdrukking, 27. opschik, 28. alleenzang of -spel, 30. familielid, 32. familielid, 33. rondhout, 34. dwaas, zot, 35. onderricht, 37. bloem, 39. boom, 42. lidwoord, 43. laatstleden, 44. terugbrenging van het leger op voet van vrede, 47. spil (letterkeer), 48. loot, 49. voegwoord, 51. meisjesnaam, 53. meisjesnaam, 55. vallei, 57. bijwoord, 58. en dergelijke, 59. titel, 61. verzoek, 62. vod, 64. gebed, 66. reeds, 68. voegwoord, 69. rondhout, 70. roem, 72. en omgeving, 74. muziknoot, 75. hoofd van het gezin, 77. in hope, 80. rustplaats, 81 Czaar, 82. oppervlaktemaat.

Vertikaal: 2. bevroren water, 3. vloerbedekking, 4. lidwoord, 5. gravure, afdruk van geëtsde plaat, 6. meetkundige figuur, 7. voorzetsel, 8. liefde, 9. Fries water, 10. ongezonde uitdamping van gronden, 12. sloep, 14. soort hert, 15. rijgsnoer, 19. voorzetsel, 21. rivier in Italië, 22. laan, 24. voorzetsel, 26. voorzetsel, 27. vallei, 29. onder andere, 31. reeds, 33. interest, 36. oude lengtematen, 37. Bijbelse figuur, 38. Bijbelse figuur (letterkeer), 40. vet, 41. hoofd van een zelfstandig monnikenklooster, 42. Europeaan, 44. mannetjesbij, 45. gewicht,

46. bladwijzer, 47. ontvreemden, 50. ge woon zijn, 52. ere, 53. slangen, 54. muziknoot, 56. ten bedrage van, 58. Fries water, 60. rondhout, 63. niet even, 64. verfrissing, 65. water in Friesland, 67. onderricht, 69. wiel, 71. meisjesnaam, 73. familielid, 75. en volgende (letterkeer), 76. en (Frans), 78. nummer, 79. bijwoord.

OPLOSSING VORIGE PUZZEL

Horizontaal: 1. ruw, 4. rozen, 8. Ede, 11. reven, 13. kader, 16. ik, 17. le., 18. tos, 20. ar, 21. ma, 23. nl, 25. stok, 27. dag, 28. azen, 30. ka, 32. Em, 33. dr., 34. art., 35.

sar, 37. slang, 39. el, 42. kaa, 43. a.e., 44. breedtecirkel, 47. na, 48. ere, 49. SN, 51. arena, 53. est, 55. kar, 57. NT, 59. er, 61. bede, 62. est, 64. loge, 66. en, 68. N.N., 69. ra, 70. ram, 72. on, 74. re, 75. komma, 77. erker, 80. les, 81. assen, 82. tak.

Vertikaal: 2. nr., 3. wel, 4. re, 5. ons, 6. ekster, 7. na, 8. eer, 9. dr., 10. vitaal, 12. ven, 14. dak, 15. bagage, 19. os, 21. ma, 22. veter, 24. l.k., 26. om, 27. dra, 29. zr., 31. as, 33. Maks, 36. aders, 37. sar, 38. aal, 40. leent, 41. ede, 42. kin, 44. bar, 45. era, 46. enkel, 47. namens, 50. kreten, 52. ent, 53. etgras, 54. te, 56. ad, 58. no, 60. re, 63. SN, 64. lam, 65. e.a., 67. nok, 69. ros, 71. mee, 73. net, 75. ke, 76. ma, 78. rn, 79. ra.

Namen op tafel

A C H T E R P A G I N A

IN tijden van verkiezingen — en in tijden van kabinetsformatie — gaat het niet alleen over programs, eveneens niet alleen over partijen, maar ook over personen. Dan blijkt toch weer duidelijk, dat ook in de Nederlandse politiek de mensen op de voorgrond komen te staan. Het is goed daar toch even op te letten. Er wordt vaak gezegd: er is een onvoldoende band tussen kiezers en gekozenen. Dat is inderdaad vaak het geval. Maar het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging heeft toch niet met zich mee gebracht, dat er alleen maar programs en partijen onderscheiden kunnen worden. Personen blijven een hoogst belangrijke rol spelen, al is de band tussen hen en de kiezers als regel niet zó sterk, niet zó persoonlijk als wel het geval zou kunnen zijn en wenselijk zou zijn.

Wat dat betreft blijft er een „probleem”, hoewel dat wel eens overtrokken wordt. Vele kiezers kennen ieder toch wel enkele Kamerleden uit eigen omgeving, via vergaderingen, via pers, radio en televisie. Bij het districtenstelsel heeft iedere kiezer meer kans op een hand van een Kamerlid, maar of die kiezer het Kamerlid dan ook kent, mag toch twijfelachtig worden geacht.

Groslijst

BIJ de opstelling van kandidatenlijsten zijn vele duizenden kiezers in elk der partijen — in mindere of meerdere mate — betrokken. Dat zijn in alle partijen samen, ruim een half miljoen partijleden. Inderdaad is dat toch een niet al te hoog percentage van alle kiezers tezamen. Bovendien komen echt niet alle partijleden op de vergaderingen, waar over de samenstelling van de kandidatenlijsten wordt gesproken. Niettemin is er nog een vrij groot aantal mensen bij die kandidaatstelling betrokken. Dat is ook hoogst belangrijk.

Het is dan ook bijzonder prettig, dat honderden A.R. kiesverenigingen aan het begin v. de procedure voor de kandidaatstelling namen hebben genoemd voor de op te stellen groslijst.

Die fase in de kandidaatstellingsprocedure is thans achter de rug. De namen van allen, die tienmaal of meer zijn genoemd, zijn door het partijsecretariaat op een alfabetische groslijst gezet. Door de kiesverenigingen werden niet genoemd de zitting hebbende A.R. Tweede Kamerleden en ook niet de A.R. ministers en staatssecretarissen. Zij worden immers, indien er geen verandering bestaat het aanzien van een nieuwe kandidatuur, geacht op de groslijst voor te komen.

Advieslijst en stemming

THANS moeten nog volgen de fase van de opstelling van een advieslijst en de fase van de stemming in de kiesverenigingen — aan de hand van de advieslijst en de groslijst — waardoor de kandidatenlijst tot stand komt.

Het opstellen van zo'n advieslijst is natuurlijk helemaal geen eenvoudige zaak. Daarbij moet om te beginnen niet alleen gelet worden op de plaatsen één tot en met dertien (het aantal zetels dat momenteel door de A.R. in de Tweede Kamer wordt ingenomen), maar ook op de volgende plaatsen op de lijst. Dit niet alleen omdat bij verkiezingen meer dan dertien A.R. gekozen kunnen worden, maar ook omdat tussentijds door verschillende oorzaken gekozen Kamerleden kunnen uitvallen.

Wisselingen

In de periode van 1963 tot heden is dit ook ten aanzien van de A.R. Tweede Kamerfractie een opvallende zaak geweest. Bij de verkiezingen in 1963 werden degenen die de eerste dertien plaatsen bezetten gekozen. Thans heeft inmiddels mej. J. van Leeuwen, die op nummer 21 van de kandidatenlijst van 1963 stond, haar intrede in de Tweede Kamer gedaan.

Hoe is dit gekomen? Mr. B. W. Biesheuvel werd minister; de heer H. van Eijsden is overleden; de heer J. van

Eibergen werd voorzitter van het C.N.V.; de heer J. Smalenbroek werd minister; dr. J. Meulink werd gedeputeerde van Overijssel; de heer P. C. Elfferich ging over naar de Eerste Kamer; de heren S. Silvis en dr. ir. J. de Hoogh namen hun benoeming tot Kamerlid in opgevallende vacatures niet aan.

Van de in 1963 gekozen A.R. Kamerleden hebben nu dus nog zitting: B. Roolvink, mr. W. Aantjes, J. A. van Bennekom, G. A. Kieft, mej. mr. J. C. Rutgers, prof. mr. Th. A. Versteeg en Tj. Walburg. Later zijn in vacatures tot de fractie achtereenvolgens toetreden: dr. N. G. Geelkerken, M. W. Schakel, drs. J. Boersma, dr. C. Boertien, mr. W. R. van der Sluis en mej. J. van Leeuwen.

De wisselingen zijn in deze periode dus wel erg groot geweest. Men kan dit een uitzondering noemen, maar het is niettemin wel duidelijk dat ook de zogenaamde reserveplaatsen steeds met zorgvuldigheid moeten worden bekeken.

Allerlei facetten

DAT is het eerste punt, waarmee bij de kandidaatstelling rekening moet worden gehouden. Een tweede punt is, dat voor alles aandacht geschonken moet worden aan capaciteiten, deskundigheden en politiek inzicht. Vervolgens moet een kandidaat in de gelegenheid zijn z'n hoofdaandacht te kunnen schenken aan zijn werk als volksvertegenwoordiger.

Het gaat in de Nederlandse situatie te ver om te stellen, dat een Kamerlid geen nevenfuncties zou mogen vervullen. Anderzijds mogen die nevenfuncties niet zoveel tijd en aandacht opeisen, dat daardoor een redelijke uitoefening van het Kamerlidmaatschap met alles wat daaraan vastzit te zeer zou worden belemmerd.

In de vierde plaats speelt ook de leeftijd een rol. Spreiding is ook in dit opzicht van betekenis. Dan moet tevens gelet worden op allerlei kringen waaruit kandidaten kunnen voortkomen. Zeker voor een volkspartij is het van groot belang hier enige aandacht aan te schenken. Een evenwichtige samenstelling van de fractie is van grote

betekenis. Zo mogelijk moet dan als dit ook nog kan, gelet worden op kerkelijke schakeringen en regionale spreiding. Hoewel er nog meer belangrijke en minder belangrijke facetten te noemen zijn, laten wij het nu maar hierbij.

Schape met vijf poten

U begrijpt na het voorgaande wel, dat al onze Kamerleden schape met vijf poten zouden moeten zijn om met alle mogelijke facetten rekening te houden. Dat geldt zeker voor een middelgrote fractie als de onze en die van C.H.U. en V.V.D. Bij grote partijen als de K.V.P. en de P.v.d.A. ligt dat door het grotere aantal zetels in ieder geval wel wat gemakkelijker.

Maar voor een partij als de onze geldt — zoals wij pas iemand hoorden zeggen —: er zijn meer facetten dan zetels.

Zo is het. Wij moeten er dus met elkaar het beste van maken. Niet iedereen zal een lijst op kunnen stellen, welke hem of haar het fraaiste zou lijken. Daarom moet dat in goed overleg gezamenlijk gebeuren.

Voor deze zware taak staat niet alleen het (versterkt) Centraal Comité bij de opstelling van de advieslijst, maar daarvoor staan ook de kiesverenigingen als deze tot stemming overgaan.

Iedereen mag daarbij sterkte en wijsheid worden toegewenst.

Widek.

Koopt een goed kostuum

enorme keuze tegen uiterst scherp gestelde prijzen. De eerste reis is lonend.

DUTHLER
VARSEVELD

GEURTS'
CONSERVENFABRIEK C.V.
DODEWAARD
De fijnste fruitproducten uit de Betuwse boomgaarden
Vraagt uw winkelier ons merk jams, appelmoes - vruchten op sap - etc.

N. GRIFFIOEN & ZN.
BAAMBRUGGE
Thermoshell/Huisbrandolie I
Dé brandstof voor uw centrale verwarming
Bel direct: 02949 - 263 (2 lijnen)

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

Schimmelpenninck
fijn! die ken ik

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Nú proefflacon 1.70

Weg is de MIGRAINE

Steeds weer - en steeds vaker - hoor je spreken over Melisana. Het oude, vertrouwde en natuurlijke middel tegen hoofdpijn, migraine en nerveuze maagpijn. Dagelijks een geringe hoeveelheid Melisana helpt. Ook u vindt baat bij het weldadig werkend Melisana. Neem Melisana, de echte Kloostervrouw Melissegeest, tijdig en regelmatig. 't Doet uw hele organisme goed.

Voor uw broodnodige rust

MELISANA
1.70 - 2.90 - 4.90

extra voordelige familieflacon 11.90

Opel - Chevrolet

Regelmatig nemen wij 2e hands automobielen in. Deze wagens worden in onze werkplaats geheel gecontroleerd en zo nodig gerepareerd. Na deze reparatie- en controlebeurt bieden wij u deze wagens aan. Dus uitsluitend betrouwbare 2e hands automobielen in prijsklasse vanaf f 2000.—

OPEL-CHEVROLET-DEALER:

BINK'S AUTOBEDRIJF N.V.

Thorbeckestraat 1 - Telefoon 01720 - 2464
Alphen a/d Rijn

HAARUITVAL
roos of andere haarzorgen?

Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt. Gezond, mooi haar en een prachtige hardos is nu voor een ieder mogelijk. Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15.70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten. Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224. Duizenden tevreden en dankbare gebruikers.

Alle bestellingen te richten aan:
Laboratorium ROTAL afd. Cosmetics, Postbus 200, Leiden.
S.v.p. bij bestelling naam van dit blad vermelden.

Dankbare gebruikers schrijven ons: Ik was bijna kaal, nu heb ik weer prachtig haar; geen haarausval en roos meer; ben overgelukkig, heb weer een volle hardos; kan Tiosin een ieder aanbevelen enz. enz.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Nog even geduld

DE Redacte kreeg verschillende brieven en van zeer uiteenlopende strekking over de kabinetsformatie.

Het zou naar onze overtuiging niet verstandig zijn, ze nu te publiceren. Vooral niet, omdat zij verwijzen naar of uitgaan van publicaties in de pers, die vaak voor een deel of helemaal op fantasie berusten.

Sommige scribenten in de dagbladpers menen, dat het hun speciale taak is, de A.R. partij of de A.R. fractie in de Tweede Kamer in gebreke te stellen.

Wij herinneren er aan, dat formateur en informateur naar goede constitutionele regel alléén overleg plegen met de fracties, door en in haar voorzitters. De A.R. fractie in de Tweede Kamer is van harte bereid en voelt er zelfs veel behoefte aan, om na het beëindigen van de crisis tegenover de A.R. partij rekenschap te geven van haar beleid. Zij acht zich niet vrij, daarmee reeds nu te beginnen, terwijl men nog midden in de crisis zit. Zij zal zich voorshands moeten beperken, om zo nodig aperte onwaarheden tegen te spreken, en moet ook daarin sober zijn, gezien de methode om uit zulk een simpele tegenspraak een nieuw verhaal te zuigen.

Onze lezers zullen dit begrijpen en nog even geduld willen oefenen.

Ongeveer 200.000 leerlingen bezoeken in Japan protestants-christelijke scholen. Over de situatie van de protestanten in Japan kunt u lezen op de pagina's 6, 7 en 8 van dit nummer.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kleft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

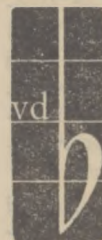
f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

DEZE WEEK

- Actuele commentaren (pag. 3)
- Wij vergaderen (pag. 2)
- Contact met de lezers (pag. 2)
- Radiocauserie van mr. W. de Kwaadsteniet (pag. 4)
- Een antwoord van het N.E.V. (pag. 5)
- Protestanten in Japan (pag. 6, 7 en 8)
- Architectonische kritiek (pag. 9)

Piano's en vleugels

Keuze uit een enorme collectie, waaronder Lindner, Rippen, Rösler, Yamaha, Petrof, Förster, Schimmel, Ibach, Grotian-Steinweg

R. VAN DEN BURG n.v.
PIANO- & ORGELHANDEL
Arnhemsestraat 8, Amersfoort.
Tel. 13877 (03490)
Levering franco huis Nederland.
Service en onderhoud door het gehele land

Oosterbaan & Le Cointre n.v. Goes

Telefoon (1100) 5603-7555

DRUKKERS-UITGEVERS

Al 60 jaar drukkers
voor bedrijven en organisaties
in Benelux

• Droevig

Met dit ene woord wil ik de oprichting van de Nat. Chr. Unie door de heren Goossens en Meeder samenvatten.

Wat menen zij te bereiken met het oprichten van een nieuwe partij? Wanneer zij veronderstellen dat zij vele oud-a.r.- en -c.h.u.-leden zullen aantrekken, vermoed ik dat zij na de verkiezingen een desillusie rijker zullen zijn. Ik denk niet dat zij veel medestanders zullen ontmoeten. Want in de tijd dat wij met elkaar samenwerkten om ons ongenoegen over Nieuw-Guinea enz. te kennen te geven, bleek dat van de vele medestanders nog geen half procent iets voelde voor het oprichten van een nieuwe partij. Integendeel, de overgrote meerderheid was, en naar ik vermoed is, ervan overtuigd dat het steeds maar weer oprichten van politieke partijen de democratie ondermijnt. Natuurlijk is het een goed recht om dergelijke stappen te ondernemen. Maar wat bereikt men ermee? Een steeds grotere invloed van de grote partijen. Een kleine partij is niet in staat het raderwerk van de staatsmachine ... zijn geheel te beoordelen. De invloed van de dirigistische staat, die de heren Goossens en Meeder willen bestrijden, zal steeds groter worden. Met hun theoretisch standpunt en onpraktisch handelen spannen zij het paard achter de wagen. Uiteindelijk lopen wij op deze wijze het gevaar in een dictatoriale staatsvorm terecht te komen. Evenals deze heren verafschuw ik een dirigistische staat, en ben ik het met hen eens dat het dirigisme bestreden moet worden. Maar op een andere manier.

Wij kunnen alleen iets bereiken door in de partij te blijven en dan alle gelijkgerichte krachten te bundelen. Ik wil een heel concrete vraag aan de orde stellen die in de komende parlementaire periode een rol gaat spelen nl. de realisering van het zelfbeschikkingsrecht der Papoeas. Wat denken deze heren voor de Papoeas te kunnen doen? Dit is een reële vraag omdat de oppositie in de A.R.P. zich indertijd duidelijk gemanifesteerd heeft tegen de foute Nieuw Guinea-politiek van dr. Bruins Slot c.s. Wanneer wij voor de Papoea's willen bereiken dat het zelfbeschikkingsrecht op goede wijze gerealiseerd wordt, dan zullen wij een volledig naleven van de geest van het Papoeacontract moeten eisen ook van de A.R.P. In de laatste maanden is steeds meer naar voren gekomen dat men dit contract op verschillende wijze kan lezen. Het is daarom van belang dat allen in de A.R.P. van de fractieleden en de eventuele bewindslieden eisen dat zij voorzover dat in hun vermogen ligt een directe, integrale uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht bevorderen.

Het Program van Actie zal hierover een duidelijke uitspraak moeten doen. Wat zullen de heren Goossens en Meeder in deze zaak kunnen doen? NIETS! Integendeel, zij verzwakken door hun actie ook de positie van de Papoeas. Zij zullen het tegenovergestelde bereiken van wat zij willen. Hun activiteiten zijn daarom wel heel droevig.

dr. D. Vreugdenhil

RIV KOGELLAGERS
VAN DER SPEK
Wolphaartsbocht 214
ROTTERDAM
Telefoon 27 97 55

CENTRALE VERGADERINGEN

Wij komen bijeen...

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van het land worden gehouden.

Ditmaal de volgende bijeenkomsten:

★ Op zaterdag 12 november belegt het Provinciaal Comité Drenthe zijn provinciale najaars-deputatenvergadering.

De plaats van samenkomst is „Bellevue” te Assen.

Aanvang van de (besloten) morgenvergadering te 10.00 uur.

Behandeling huishoudelijke zaken.

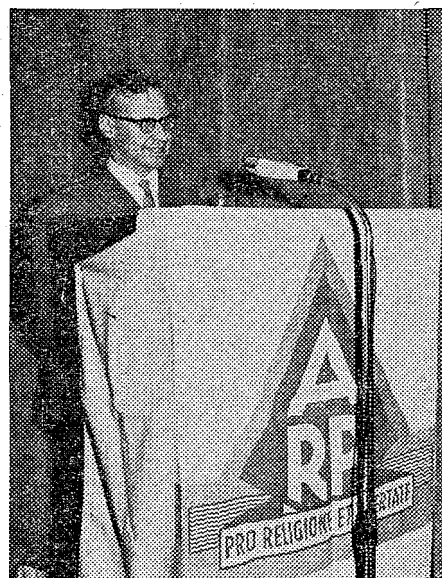
De middagvergadering vangt aan te 14.00 uur.

Dr. W. P. Berghuis, voorzitter van het Centraal Comité en voorzitter van de A.R. Eerste Kamerfractie, zal een politieke rondblik houden.

Gelegenheid tot discussie.

De middagvergadering is openbaar.

★ Op zaterdag 12 november belegt de Statencentrale Delft een vergade-

Bijdrage eigen woningbezit fiscaal belastbaar?

De heren Aantjes (A.R.P.) en Kieft (A.R.P.) hebben aan de Staatssecretaris van Financiën en de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de volgende vraag gesteld:

Kunnen de bewindslieden bevestigen, dat de bijdrage voor het eigenwoningbezit — ongeacht of deze in één keer dan wel in termijnen wordt uitgekeerd — fiscaal niet belastbaar zal zijn?

Toelichting:

De bijdrage ineens, die volgens de thans geldende regeling wordt verstrekt, is fiscaal niet belastbaar. Blijkens de Miljoenennota en de Memorie van Toelichting op Hoofdstuk XI van de Rijksbegroting voor 1967 zal deze bijdrage in het vervolg zowel ineens als in jaarlijkse termijnen kunnen worden uitgekeerd. Het Financieel Dagblad van 4 november 1966 heeft aan deze gewijzigde subsidieregeling een beschouwing gewijd. Het blad komt daarin tot de conclusie dat het karakter van de bijdrage in wezen niet is veranderd en derhalve ook in de nieuwe vorm fiscaal niet belastbaar zal zijn.

ring waar als spreker zal optreden Prof. mr. I. A. Diepenhorst, minister van Onderwijs en Wetenschappen.

Deze vergadering wordt gehouden in het gebouw „De Sluis”, G. A. Brederolaan, naast de Maranathakerk te Maassluis (Oost), aanvang 's middags 3 uur.

★ Het Provinciaal Verband Arjos Groningen houdt op zaterdag 12 november 1966 zijn jaarvergadering te Groningen.

Plaats van samenkomst is „Het Tehuis”, aanvang der vergadering te 2.30 uur, waar huishoudelijke zaken aan de orde komen.

In deze vergadering zal wegens het aftreden van de huidige voorzitter, de heer J. Koning, Niekerk, door de clubs een nieuwe voorzitter worden gekozen.

In de avondvergadering, aanvang 7 uur, zal het onderwerp: „Heeft partijformatie op christelijke grondslag nog

zin?”, ingeleid worden door de heren Tj. Walburg, lid van de Tweede Ka-

mer der Staten-Generaal, O. Bakker, lid van de Prov. Staten, J. van der Ploeg, voorzitter van de ARJOS, en drs. D. Th. Kuiper, hoofdbestuurslid van de ARJOS.

★ Op woensdag 16 november belegt de gemeentelijke kiesvereniging Ridderkerk een vergadering.

De plaats van samenkomst is een zaal van de Gereformeerde Kerk te Slikkerveer.

Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Mr. W. R. van der Sluis te Bilthoven, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over actuele politiek.

★ Op zaterdag 12 november belegt de Statencentrale Franeker haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „De Bleek” te Franeker.

Aanvang der vergadering te 13.30 uur. Behandeling van diverse huishoudelijke onderwerpen.

SCHOOL-SLAG

EÉN ACTIE VOOR VIJF WERELDELEN

In de draaikolk van de zoekende volken dringen allerlei machten op. Goed onderwijs kan in de wending der samenleving een stuwkracht van uitzonderlijk belang zijn. Als christelijke volksofvoeding in de gehele wereld u ter harte gaat, dan doet u ongetwijfeld mee aan de wereldwijde actie School-Slag. Stort uw bijdrage!

Vraag gratis de Gezinskrant aan.
giro 515 Hilversum.

Actie-Bureau Simon Stevinweg 146, Hilversum.
Tel. 02950-41372

Wij hebben andere mensen nodig terwille van onszelf

Dat geldt natuurlijk ook voor de christen-ambtenaren! Heeft u zich al bij die andere collega's aangesloten in de

NEDERLANDSE CHRISTELIJKE BOND VAN OVERHEIDSPERSONEEL?

Zo niet, doe het dan nog vandaag.

Inlichtingen: Hoofdkantoor NCBO, postbox 1804, Den Haag.

SCHUIJLING GIETERIJENODIGDHEDEN NV
 BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
 POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Vraagt verhuisfolders of emigrantfolders aan
BONGERS
 INTERNATIONAAL VERHUISBEDRIJF
 RIJNHAVEN 10 — WAGENINGEN
 Telefoon 2725 (b.g.g. 3100)
 Opslag van inboedels Overzee-verpakking

 AMSTERDAM
 GEZOND, GEZELLIG EN 'T GOEDKOOPST is het stoken met de kolen van de
FIRMA S. DOGGER Hzn.
 SCHINKELKADE 14 - TELEFOON 72 25 16
 ANTRACIET, BRECHCOKES en OLIE voor centr. verwarming

AMERSFOORT
 VAN GEET voor dienstbetoon en vakmanschap
 DE NIEUWSTE SERIE 1966
RADIO · BANDRECORDER
 ALLEEN DE BESTE MERKEN
 Komt u eens kijken in onze showroom
VAN GEET
 Arnhemsestraat 29 - Tel. 03490-17147 - AMERSFOORT

GRONINGEN

 spaarrente Jeugdspaarwetboekje (met 10 % premie) 4 % SPAARBUSJES VERKRIJGBAAR.

Makelaarskantoor J. Fokkens Siddeburen
 in roerende en onroerende goederen, verzekeringen en hypotheek
 Telefoon 05983 - 360

"Bonte Hoek"
 BOOMKWEKERIJEN GLIMMEN (Gron.)
 Leveranciers aan diverse gemeenten
 Prijzen op aanvraag

JUTE ZAKKEN
 voor binnenland en export EEN VERTROUWENSARTIKEL
 Noord-Nederlandse Zakkenhandel N.V.
 GRONINGEN - EEMSKANAAL N.Z. 48
 Telefoon 0 5900 - 3 13 45 (4 lijnen)
 Telegramadres: "Jute" Telefoonnummer 53073

Oosterhof's Aannemersbedrijf
 GRIJPSKERK — LEEUWARDEN
 WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

HYDRAULISCHE PERSEN
 IN ALLE UITVOERINGEN
 Circa 400 in Nederland geplaatst
 HYDRO-SPECIALISTEN - TECHN. BUREAU
J. MOOI
 Telefoon 05960 - 2051 - Postbus 12 - Appingedam

Protestanten in Ja

Uiteraard was ik erg benieuwd naar de positie en de invloed van het protestantisme in Japan. Nog niet één procent van de bevolking is christen, maar een klein percentage zegt op zichzelf nog niets. Uit het Japanse protestantisme is de grote Kagawa voortgekomen, die het evangelie van de daad niet alleen heeft gepreekt, maar het ook zijn leven lang in praktijk heeft gebracht. Zou er nog iets van die geest levendig zijn onder de Japanse protestanten?

Door reeds in Nederland enige voorbereidingen te treffen, was ik in de gelegenheid te spreken met enkele Japanse protestanten, die door hun positie goed op de hoogte waren met de huidige situatie.

Zeër interessant was het gesprek, dat ik had met dr. Tomio Muto. Hij heeft een veel bewogen leven achter de rug; thans is hij directeur van de Meiji Gakuin. Dat is een school, die in 1877 werd gesticht door twee Amerikaanse kerkgenootschappen, n.l. de Verenigde Presbyteriaanse Kerk en de Hervormde Kerk (Reformed Church).

De school heeft verschillende afdelingen: één voor voortgezet onderwijs (junior highschool), twee voor middelbaar onderwijs (senior highschool) en één universiteit, waar men literatuur, economie, sociologie en rechten kan studeren.

Dr. Muto vertelde mij, dat zijn school jaarlijks ± f 40.000,— aan subsidie ontvangt van de beide zendingsinstanties, die de school stichtten. De rest moet door de school grotendeels zelf op tafel worden gelegd.

Het gaat hierbij bepaald niet om kleine bedragen. Het budget van de Meiji Gakuin schommelt jaarlijks rond de 10 miljoen gulden.

Op mijn vraag of de christelijke scholen het niet als discriminatie ervaren, dat zij alles praktisch zelf moesten bekostigen, zei hij, dat er in Japanse protestantse kring twee stromingen zijn.

De ene stroming is voor overheids-subsidie. De andere stroming staat op het standpunt, dat een particuliere school moet zorgen zelfstandig te blijven. Haar onafhankelijkheid is essentieel en fundamenteel.

Zij behoort geen subsidie nodig te hebben. Door haar eigen geestkracht moet zij het kunnen redden. Een christelijke school behoort niet aan de Japanse staat, maar aan Christus en zij bestaat door de majesteit van God.

Veel christelijke scholen hebben een lange geschiedenis, zij zijn vaak reeds zeventig tot tachtig jaar oud. Vaak werd het initiatief tot stichting genomen door zendingsgenootschappen. De scholen werden toen vooral gezien als een middel om van de leerlingen en de studenten christenen te maken. Tevens konden de werkers in kerkelijke dienst hier hun scholing krijgen. In het begin waren het veelal ook westerse leerkrachten, die aan de scholen waren verbonden.

Geleidelijk aan veranderde dat echter, een groot deel van de leerlingen en studenten bezocht deze scholen, omdat de sfeer er zo prettig was, de lessen in het Engels werden gegeven of, omdat zij op zedekundig gebied een goede scholing gaven. Van typische zendings-scholen zijn het nu echter scholen geworden, die willen opvoeden op basis van de christelijke uitgangspunten. De Westerse invloed is zo goed als verdwenen en de bijdragen van zendingsgenootschappen wordt steeds lager.

Men ervaart echter een grote spanning tussen de doelstelling, die men van oudsher heeft en de verwerkelijking daarvan in deze tijd. De scholen zijn lossers van de kerk komen te staan en als eerste taak is men gaan zien: het geven van goed onderwijs. Om dat te bereiken legt men mede sterk het accent op de persoonlijkheidsvorming.

Er zijn Japanse protestanten die deze hele ontwikkeling zien als saecularisatie; anderen vinden echter, dat juist door een nieuwe oriëntatie men als „school” weerklank kan vinden.

Een handicap is vaak, dat men niet voldoende christen-leerkrachten kan vinden. Variërend naar het schooltype is 25 tot 40 procent van hen geen christen. In het bijzonder bij het hoger onderwijs is het moeilijk gekwalificeerde christen-docenten te vinden. De uitbouw en verdieping van het christelijk onderwijs wordt hierdoor bepaald niet bevorderd.

Japan heeft ook zijn geboorte-golf gehad. Dit heeft vooral de laatste jaren geleid tot een enorme toeloop van leerlingen en studenten.

De christelijke scholen en universiteiten hebben daarvan ook een deel moe-

ten opvangen. Vaak dat er teveel leer- of universiteit zijn, meestal overbezet.

Overigens wordt zonder meer toegelaten bare school of universiteit een toelatingsexamen legd. Dat is zwakte school of universiteit der opname-capaciteit.

Wat de protestanten betreft werden cijfers verstrekt:

In het v

Dr. Tomio Muto

lagere scholen voortg. onderwijs middelb. scholen colleges of universiteiten

Zo'n kleine 200.000 zoeken dus deze scholen het woord „christelijk” interpreteren als „schappelijke deugd”.

Christelijke lagere tisch alleen te vinden geving.

Int. Over

Aan één van de universiteiten heb bracht, nl. aan de telijke Universiteit

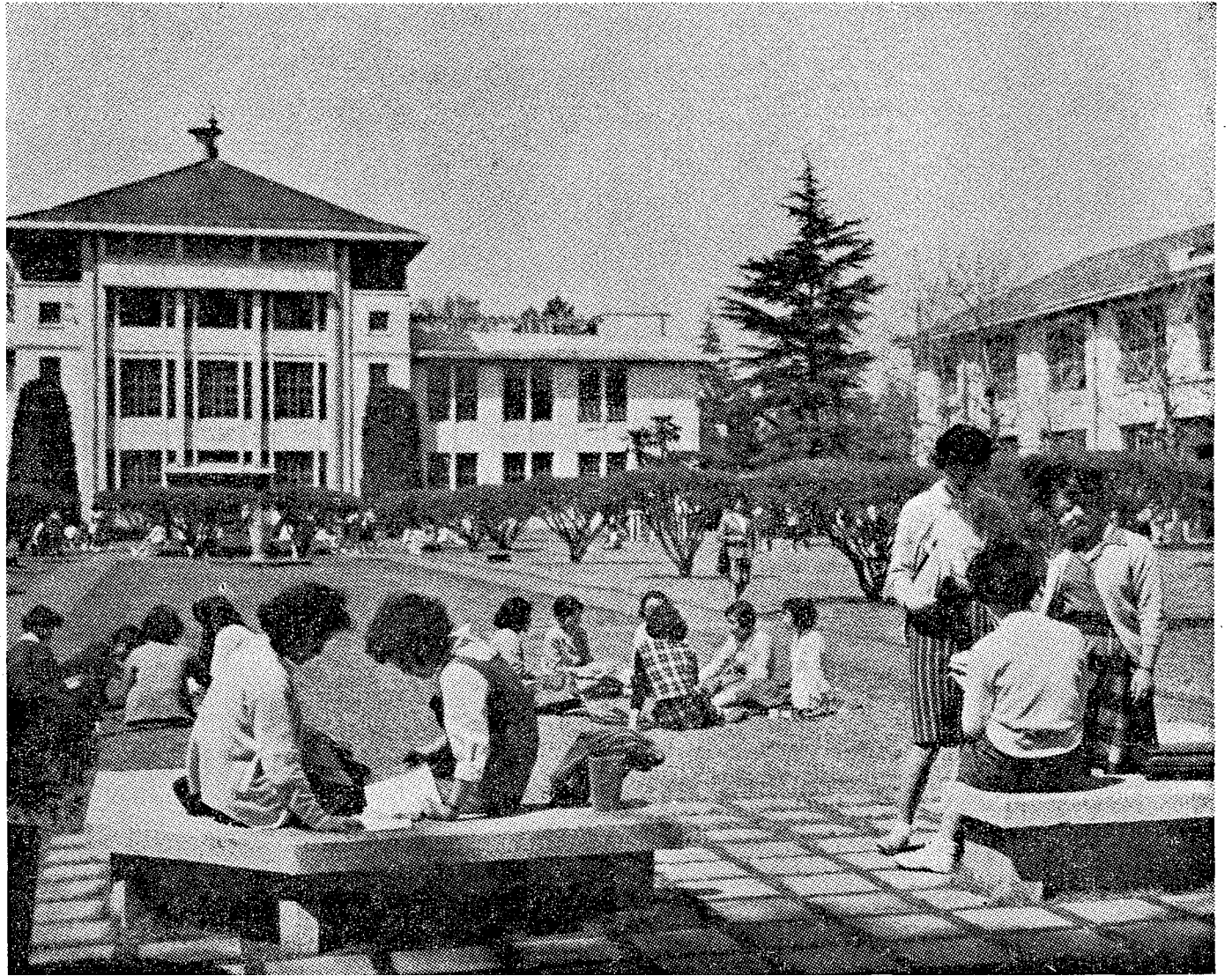
Vanuit het centrum je een uur met de daarna zit je nog bus.

Je bent dan in bij een prachtig ter gewoel niet meer te alleen de krekels

Het is een van de ten met een duid karakter.

Er studeert een buitenlanders. De universiteit en Japans.

Op het — magnif een schitterende plaatsen. Het is de ooit gezien heb, die

In Japan wordt men niet zonder meer toegelaten tot een middelbare school of universiteit. Eerst dient een toelatingsexamen te worden afgelegd.

latie heeft. In deze kerk wordt in het Japans of in het Engels gepreekt, maar de aanwezigen kunnen zelf beslissen in welke van beide talen zij de dienst willen volgen.

Het initiatief tot oprichting werd in 1948 genomen en het vond weerklank bij christenen en niet-christenen. In de betrekkelijk korte tijd werd dan ook ongeveer 1 1/4 miljoen gulden bijeengebracht, waarvan ongeveer 90% door niet-christenen werd gegeven. Hiermee zou deze universiteit echter nooit zo van de grond zijn gekomen als nu het

470.000 op een bevolking van 99 miljoen. Het aantal Japanse kerkgenootschappen is zeer groot. De missionaire activiteit is kennelijk groot geweest en iedere kerk heeft een groter of kleiner (meestal is dit laatste het geval) kerkgenootschap gesticht.

De groei, die zich in de eerste-na-oorlogse jaren in de Japanse kerken sterk openbaarde is er een beetje uit als gevolg van industrialisatie en daarmee gepaard gaande migratie en verstedelijking. Daar voegt men dan aan toe, dat de snelle economische ontwikkeling een algemene vermindering van de belangstelling te zien heeft gegeven. Veel jonge mensen voelden zich aangetrokken tot de kerken en dat is voor een deel ook nu nog het geval. Doordat echter de gehele samenleving in beweging is en men nogal eens van woonplaats verandert, blijkt het heel moeilijk te zijn deze jongeren blijvend op te vangen en met verloop van tijd verdwijnt dan ook weer een deel van hen.

Een grote handicap voor de Japanse kerken is voor mijn gevoel ook het feit, dat de predikanten een tractement ontvangen, dat van dien aard is, dat men een nevenfunctie moet hebben. Een deel van hen is dan ook werkzaam bij het onderwijs, bij reisbureaus enz.

Activiteiten

De kerken ondernemen allerlei activiteiten. Het zondagsschoolwerk is er één van. Daarmee bereikt men veel buitenkerkelijke kinderen. Het Bud-

disme heeft het idee van de zondagscholen echter ook overgenomen en het is op dit punt zeer actief.

Allerlei vormen van verenigingswerk bestaan in Japan o.a. jeugdwerk, vrouwenwerk enz. Organisaties als de Y.M.C.A. en Y.W.C.A. hebben veel afdelingen. Ik heb echter de indruk gekregen dat hun activiteiten voor een niet onbelangrijk deel in de gezelligheidsfeer liggen.

U moet echter niet denken, dat er geen vormen van jeugdwerk zijn, waarbij het accent niet ligt op de dienst aan de naaste.

Ook die bestaan gelukkig. De kerken hebben aparte projecten voor evangelisatie in industrie-gebieden en onder de agrarische bevolking. Deze projecten gaan dan vaak gepaard met cursussen, waarbij niet alleen aandacht aan de geestelijke zaken wordt geschonken.

Op het terrein van de sociale welzijnszorg zijn de kerken ook actief. Zo bestaan er tehuizen voor babies, kinderen, weduwen en bejaarden. Op het gebied van verpleging en gezondheidszorg ontplooit men (o.a. de Y.M.C.A.) eveneens activiteiten. Veelal ontvangt men voor deze zaken subsidie; voor een deel van de regering en voor een deel van buitenlandse instellingen.

Zo heeft het „Christian Children Fund” in Amerika steun verleend om te komen tot soortgelijke activiteiten in Japan. Als resultaat daarvan is in 1956 het Bott Gedachtens Tehuis gesticht (genoemd naar de Canadese zendeling dr. Bott), dat als model-tehuis is opgezet. Kinderen die, om wat voor reden dan ook, hun ouders zijn kwijtgeraakt worden hier ondergebracht.

Het tehuis biedt plaats aan 40 jongens en meisjes in de leeftijd van 2 tot 18 jaar. De kinderen worden verdeeld in 5 gezinnen (groepen), die een moeder krijgen toegewezen (een van de stafleden). De „gezinnen” zijn qua leeftijd en sexe gemengd. Ze wonen zo in familieverband bijeen en nemen verder gewoon deel aan het normale leven. Dus geen afzonderlijke school of iets van dien aard.

Ik heb dit voorbeeld genoemd om u enig inzicht te geven in de activiteiten van de kerken op dit gebied.

Radio en televisie

Ook via radio en televisie proberen de kerken de mensen te bereiken. Praktisch iedereen heeft in Japan een radio en ongeveer 85% van de bevolking be-

zit een televisie-toestel. De Japanse radio-omroep beschikt over 291 radiostations. In 1953 is deze nationale omroep ook met televisie-uitzendingen begonnen en nu zijn er zo'n 400 televisie-stations in Japan.

Deze radio- en televisie-omroep valt onder het ministerie voor Posterijen. In het parlement komen radio- en televisie-zaken regelmatig ter sprake. Naast deze nationale omroep bestaan er 13 commerciële radio-omroepen, 13 televisie-maatschappijen en 33 gecombineerde radio- en televisie-maatschappijen.

Ik weet niet precies hoeveel televisiesetten men in Japan heeft, maar op het toestel dat op mijn hotelkamer stond, kon ik maar liefst 10 verschillende programma's krijgen. Sommige programma's gingen ook 's nachts door.

U ziet, dat het van belang is, dat de protestantse kerken aandacht schenken aan de mogelijkheden. Als men tijd wil kopen is dat een erg kostbare zaak. Gedurende de beste tijden kosten 20 seconden voor de televisie f 1.600,—. Op een tijdstip, dat de kijkdichtheid niet zo hoog is, betaalt men ± f 4.100,— per 15 minuten.

Weekblad

Japan is één christelijk weekblad rijk. Het heet „Christian News”. In 1946 werd met het blad begonnen. Kagawa nam destijds het initiatief. Eén van de motieven was daarbij, dat men het wereld-gebeuren vanuit een christelijke visie wilde begeleiden. Het blad is niet gelieerd aan één of andere kerk, het is in particuliere handen. Dr. Muto is er de hoofdredacteur van.

Het blad had aanvankelijk zo'n 40.000 abonnees. Het dieptepunt was ongeveer 20.000 en thans schommelt het abonnementental rond de 26.000.

Vooraf in gevangenis en ziekenhuizen wordt het blad veel gelezen. De Japanners zijn een leergierig volk; zij lezen veel.

Er zijn zo'n 120 dagbladen in Japan, die een gezamenlijke oplage hebben van 42 miljoen exemplaren. Daarbij vergelijken zinkt zo'n weekblad in het niet, maar het is in ieder geval nuttig, dat het er is.

Protestantisme en politiek

Een protestantse of een christelijke partij kent Japan niet. Mijn zegslieden deelden mij mee, dat een groot deel van de christenen, — dat deel, dat politiek geïnteresseerd is — socialistisch georiënteerd zijn. Het pacifisme spreekt het merendeel van de Japanse Christe-

• Vervolg op pag. 8

Van de rijzende zon (SLOT)

geval is. Er werd een Japans Amerikaanse stichting gevormd en in Noord-Amerika werd maar liefst 36 miljoen gulden bijeengebracht. Aanvankelijk kon men dit bedrag niet bijeen krijgen. Uiteindelijk hebben een aantal kerken en kerkelijke instellingen zich garant gesteld voor dit bedrag.

In 1953 werd met de eerste colleges begonnen. Er waren toen 200 studenten. Inmiddels is het aantal studenten tot 1.200 gestegen.

Ook van kerken uit Europa, met name uit Duitsland en Engeland, ontvangt men subsidies en van de Koreaanse kerken.

De Japanse kerken

Het is voor veel Japanse kerken een moeilijke zaak om geld te aanvaarden van buitenlandse instellingen. Het is niet alleen zo, dat men daar eigenlijk te trots voor is. Men wil voorkomen dat de indruk wordt gewekt alsof men onder Europese of Amerikaanse invloed staat. De Japanse kerken willen hun eigen boontjes doppen. Er wordt nogal eens op gewezen, dat het buitenste, niet essentiële omhulsel van het christendom van Westerse origine verwijderd moet worden en dat men moet trachten de essentiële wortels van het Christendom in de geestelijke bodem van Japan te planten.

De Japanse kerken zijn wat aantal betreft sterker in de grotere plaatsen, dan op het platteland. De kerkleden vindt men vooral in intellectuele kringen en onder huisvrouwen. De boeren en arbeiders maken hooguit 8 à 10% van de kerkleden uit. Naar verhouding is de invloed van het protestantisme nog vrij groot, voorzover dat althans mogelijk is voor een groep van ±

Zingen neemt een belangrijke plaats in op de scholen in Japan.

**ANTWOORD
VAN DE
VOORZITTER
VAN HET N.E.V.**

• *Vervolg van pag. 5*

maakt geen verschil. De A.R.P. is in dit opzicht consequent. Het gaat niet, dit zal uit het vorenstaande duidelijk zijn, om een keuze tussen V.V.D. en P.v.d.A.

Dit is helemaal niet belangrijk en de A.R.P. heeft dit begrepen. Beide voeren een rood-rose politiek, die de toekomst van ons volk volstrekt uitzichtloos maakt. De grote christelijke partijen deinen er voor terug zich realistisch tegen de politiek van liberalisten en socialistten te keren.

Daarmee zouden zij riskeren, dat er een harde strijd tegen het systeem moet worden gevoerd en dat zij misschien een aantal jaren in de oppositie zouden moeten gaan. Zij willen blijven meeregieren op een basis zo half tussen liberalisme en socialisme in.

Het wekt soms weleens de schijn, dat de leiders van het partijenblok voor niets zo bang zijn als voor een reis door de woestijn, waar geen carrière wordt gemaakt, waar wel een goed geweten, maar geen eer en ogenblikkelijk succes zijn te vinden.

Moet ik tenslotte nog het bewijs leveren, dat de A.R.P. zich achter de humanistisch-socialistische politiek schaaft? Ik heb in het voorafgaande slechts de feiten, de nuchtere feiten, laten spreken. Deze feiten zijn onweerlegbaar. Van verder bewijs acht ik mij dan ook ontslagen.

De schrijver van het gewraakte artikel zegt, dat de A.R.P. zich met enthousiasme achter het partijenblok plaatst. De beweegredenen, die iemand tot een bepaald besluit leiden, ontsnappen aan iedere exacte waarneming. Indicaties echter voor de stelling, dat dit enthousiasme aanwezig is, zijn er wel.

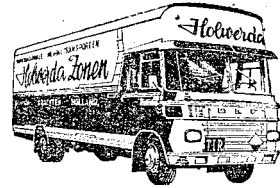
Een minister, die zijn politieke loopbaan wil afsluiten met een ministerschap, die bij een socialistisch betoeg in de kamer dat per televisie werd uitgezonden, instemmend knikt en zegt: heel juist.

Het nuchtere feit, dat de A.R.P. behoort bij het partijenblok spreekt boekdelen.

Betekent dit, dat de A.R.P. nimmer een coalitie mag aangaan? Allermint. Mits echter op voorwaarden, die door de christelijke partijen vooraf als duidelijk christelijke politieke voorwaarden zijn bekend gemaakt.

P. Siebesma.
Europaplein 10 b, Leeuwarden.

• **Binnenkort hopen wij op dit artikel te reageren. - red. N.G.**

Holwerda - Zonen

Dokkum Drachten Rotterdam
05190 - 2292; 05120 - 2157; 010 - 259299

**Alle transporten
Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen
Meubeltransporten**

H. Struik en Zn. N.V.

**Fabriek dekkleden,
tenten**

**Imp./Groothandel scheeps- en
aannemersbenodigheden,
elektrische en autogene las-
en snijbenodigheden.**

Diepenveensweg 8
Telefoon 05700 - 13970
DEVENTER

PRINS N.V. - DOKKUM

(METAALVERWERKENDE
INDUSTRIE)

Fabrikant van:

- WIELEN voor automobielen en andere voertuigen
- KOUDGEMALSTE PROFIELEN
- GEPROFILEERDE BUIZEN
- GASFLESSEN EN ANDERE DRUKVATEN

Telefoon 05190 - 2043

M. C. van Staaveren

AALSMEER — TELEFOON 4051

**Specialiteit in
Anjerstekken - Freesiaknollen**

**KOOPT BIJ ONZE
ADVERTEERDERS**

Zojuist verschenen:
Voor een mondig volk

Een keuze uit de hoofdartikelen van de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer, gepubliceerd in het Anti-Revolutionair weekblad Nederlandse Gedachten.

Samengesteld door G. J. H. Griffioen en H. Gringhuis.

Juist in deze tijd, nu de confessionele partijvorming in discussie is en allerwege gevraagd wordt naar een duidelijk politiek beleid, is dit instructieve boek van grote waarde te achten.

In een prettig leesbare stijl, een keur van voortreffelijke artikelen over

- Grondslag en doeleinden van de A.R. Partij.
- Kabinet, parlement en fractie.
- Oranje en Nederland.
- Het onderwijs.
- Sociaal-economisch leven.
- Dr. H. Colijn.
- Radio en televisie.
- De pers.
- Andere partijen.

Het boek is uitgevoerd in een prachtig geplastificeerde band, heeft een omvang van 200 pagina's en kost slechts f 7,90.

U kunt dit boek rechtstreeks bestellen bij de uitgever:

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V. - DRIFT 13 - UTRECHT

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Wilt u mij zenden exemplaar **VOOR EEN MONDIG VOLK.**

Naam:

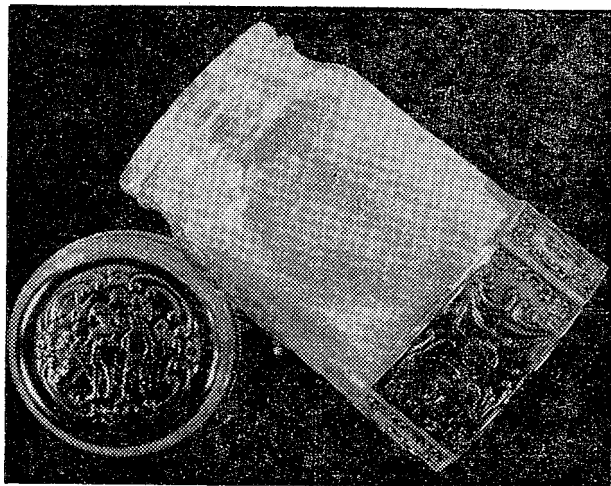
Adres:

Woonplaats:

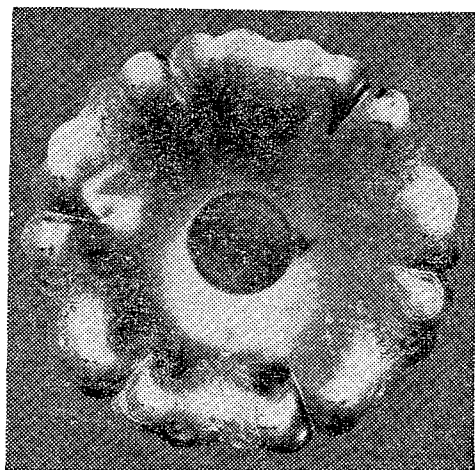
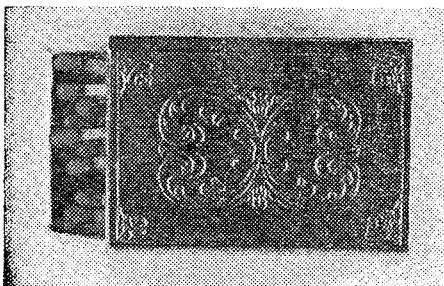
In open envelop met 10 cents postzegel zenden aan

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.

Drift 13 - Utrecht - Giro 267122

- Lepeltje 1 abonnee
- Luciferschuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jamphouder 5 abonnees

OP DE MAN AF,...

zijn de artikelen in **NEDERLANDSE GEDACHTEN**. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

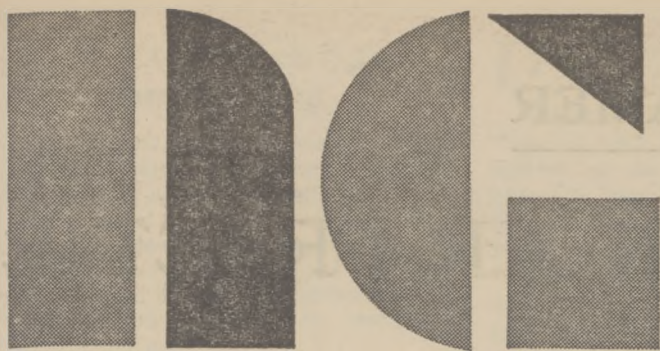
Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Prof. Zijlstra formateur

DESGEVRAAGD verstrekke de heer Roolvink ons het volgende commentaar op de benoeming van Professor Zijlstra tot kabinetsformateur.

„Dat Zijlstra positief heeft gereageerd op het verzoek van H.M. de Koningin, zal door velen in den lande met warme instemming zijn begroet.

Een verzoek van H.M. de Koningin weegt zwaar voor de Anti-Revolutionair. Vooral in onze eigen kring zal deze beslissing met vreugde en dankbaarheid zijn ontvangen.

Reeds eerder mocht ik in een kort commentaar de hoop uitspreken, dat in een later stadium van de formatie — en dan met meer succes — een beroep op hem zou worden gedaan.

Die hoop is nu in vervulling gegaan.

Gaarne wens ik de nieuwe minister-president Gods zegen toe bij het volbrengen van zijn moeilijke taak. Hij moge zich gedragen weten door het vertrouwen en het gebed van zijn geestverwanten en — naar ik aanneem — van velen daarbuiten.

Proficiat en veel zegen ten bate van ons volk”.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsténié, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE
EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

DEZE WEEK

- *Flitsen uit het parlement (pag. 2)*
- *De inflatie weerstaan, een eis van goed sociaal beleid (pag. 3)*
- *Actuele commentaren (pag. 3)*
- *Chaos rond Eros? (pag. 4 en 5)*
- *Geen centrum, maar avant garde (pag. 6)*
- *In memoriam mr. H. Bavinck (pag. 7)*
- *Widiek schrijft deze week over: „gesprek tussen mensen” (pag. 8)*

Ambassador

HOTEL-RESIAURANT

Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813)

Den Haag - Telefoon 117700*

LUISTER ...

Op dinsdag 22 november a.s. naar onze radio-uitzending. De uitzending vindt plaats van 18.20 tot 18.30 uur via Hilversum I (KRO).

FLITSEN
UIT HET
PARLEMENT

TWEEDE KAMER

TWEEDE VROUW IN A.R.-FRACTIE

„DINSDAG j.l. heeft de Tweede Kamer weer een aantal „lopende zaken” behandeld. Zaken die ongehinderd verder moeten kunnen lopen, wil er niet ergens in ons staats- en maatschappelijk bestel stagnatie ontstaan.

Deze vergadering had evenwel nog een bijzonder cachet waar wij wel even bij stil willen staan. Dat was de eedsaflegging door mejuffrouw J. van Leeuwen.

Mej. J. van Leeuwen

Sinds zij haar benoeming tot Tweede Kamerlid aannam, heeft zij de fractievergaderingen bijgewoond zodat zij vanaf 1 november de actuele politieke situatie van heel dichtbij zich heeft zien ontwikkelen. We mogen wel aannemen dat toen de nieuw benoemde dinsdagmiddag aan het gebruikelijke,

maar toch zo zinvolle verzoek van de Kamerpresident om „in ons midden plaats te nemen” voldeed, de laatste mutatie (vóór de verkiezingen) in onze Tweede Kamerfractie haar beslag heeft gekregen.

Het zal niet vaak voorkomen dat no. 21 van een kandidatenlijst beëdigd wordt en deel gaat uitmaken van een fractie, die slechts uit dertien personen bestaat.

Hoe die fractie er na de aanstaande verkiezingen uit zal zien, is nu natuurlijk nog niet te zeggen. Daarop lopen we dan ook niet vooruit als we opmerken dat voor dit moment het bezit van twee vrouwelijke fractie-leden een ongekend feit is in de annalen van de parlementaire geschiedenis der A.R.

Toen mej. mr. Rutgers in 1963 als eerste vrouwelijk A.R.-Kamerlid optrad, lag zo'n snelle „escalatie” ook allerminst in de lijn der verwachtingen. Ook op deze plaats wensen we mej. van Leeuwen van harte geluk.

„De zaken gaan voor het meisje” luidt een bekend gezegd. In de Kamer was dinsdag de volgorde omgekeerd, doch terwijl mej. van Leeuwen zich, begeleid door mej. Rutgers, door de gangpaden voortbewoog om aan haar nieuwe collega's te worden voorgesteld, sloeg mr. Van Thiel het ene wetsontwerp na het andere onder zijn hamer door.

Alleen het fiat van de Eerste Kamer ontbrak er nog maar aan, anders waren al die ontwerpen meteen tot rasche wetten omgesmeed.

Personele belasting uit de tijd

Twee wetsontwerpen leverden enige stof tot discussie op. Dat was allereerst het ontwerp tot wijziging van de personele belasting. De heren Joekes (VVD), Scholten (CHU) en Voogd (BP) haastten zich naar het spreekgestoelte om te verklaren dat deze belasting uit de tijd is

Daar was de heer Kieft (AR) het volkomen mee eens, maar hij wees er op, dat het uitblijven van deze wijziging juist verhoging van de belastingdruk zou betekenen omdat het doel ervan is om de huurverhoging niet in de personele belasting te laten doordrukken.

Bij de modernisering van het gehele belastingbestel moet ook de personele belasting haar eindbestemming vinden, zo oordeelde hij. Op dit moment dient echter het wijzigingslapje nog maar op het verouderde kostuum te worden genaaid, anders loopt de belastingbetaaler nog meer kleerscheuren op.

De Kamer was het met dit standpunt eens en staatssecretaris Hoefnagels had dan ook geen moeite met het binnenhalen van dit brokje wetgevende oogst, die de personele belastingbuit van de fiscus overigens beoogt te beperken.

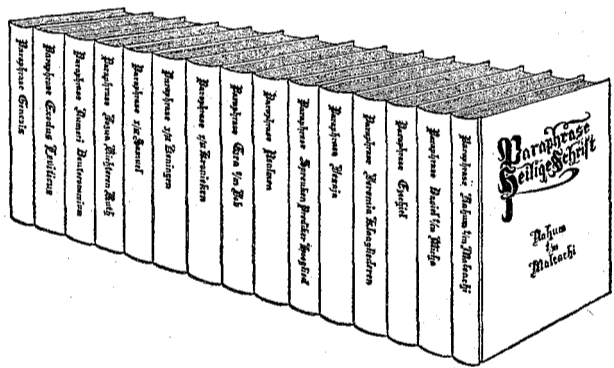
Groen licht voor Benelux

Minister Samkalden moest langer praten om zijn aandeel van de dag te bemachtigen, nl. de wijziging van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen. Het lukte ook hem en daarmee zullen de „motorrijtuigen” die vanaf 1 januari 1967 de beide andere Benelux-landen binnenrollen, geen groene kaart meer nodig hebben. Aan dit wetsontwerp ligt ten grondslag een verdrag, dat op 24 mei 1966 door de drie Benelux-landen gesloten werd. In ieder van die landen hebben de verzekeringsondernemingen een bureau dat schadegevallen in eerste aanleg regelt. De verrekening daarvan steunt op een internationale overeenkomst tussen die bureaus.

Wij vermoeden u natuurlijk niet met de regeling tot in de details. Ook deze wet probeert natuurlijk voor elk gat een spijker te leveren. Hoofdzak is dat een in één der drie Benelux gesloten verzekering dekking verleent tegen aansprakelijkheid voor schade, die in welk der drie landen ook is veroorzaakt. Deze wet zal het mogelijk maken de controle aan de binnengrenzen van de Benelux voor wat betreft de nakoming van de verplichting tot verzekering (controle op de „groene kaart”) af te schaffen. En dat brengt weer een stukje vereenvoudiging in het leven, dat vooral bij grensoverschrijding zo gecompliceerd is.

Ondanks deze goede voorziening gelden echter ook voor degenen die daarvan gebruik maken de woorden waarmee elke koninklijke boodschap ter aanbieding van een wetsontwerp aan Tweede Kamer pleegt te besluiten: „en hiermede bevelen wij u in Gods heilige bescherming.” Van der Sluis.

Reeds voor f 7.50 per maand...

Ja inderdaad, reeds bij betaling van slechts f 7,50 per maand komt u in het bezit van de bekende bijbelverklaring

Paraphrase Heilige Schrift

Maak gebruik van deze gunstige betalingsvoorwaarden! De Paraphrase ligt ook binnen uw bereik!

De bijbelverklaring voor het gezin

Dank zij de unieke omschrijvingsmethode van de Paraphrase H. Schrift kunt u onafgebroken doorlezen. De verklaring is nl. in de omschrijving van de tekst verwerkt. Dus geen hinderlijke onderbrekingen of toelichtingen tussen de tekst: voor een goed verstaan van het geheel een belangrijk winstpunt. Deze opzet maakt de Paraphrase H. Schrift niet alleen bij uitstek geschikt voor persoonlijke bijbelstudie en verenigingsgebruik, maar ook voor gebruik in het gezin, met name bij de Schriftlezing aan tafel.

Meer dan duizend aanbevelingen

heeft de uitgever van deze Paraphrase ter beschikking.

„Laat wie enigszins kan, deze boekjes aanschaffen. Ze zijn goud waard”. Prof. Dr. G. Brillenburg Wurth.
„Stellig een van de beste vormen van bijbelverklaring, gericht op praktisch gebruik.” De Rotterdammer.

We kunnen er slechts enkele citeren:

„Voor het goed verstaan van de bijbel is deze uitgave een uitstekend hulpmiddel. Als gezin zal men na lezing van een gedeelte ook gemakkelijker tot een gesprek komen. Van harte aanbevolen.” „De Christenvrouw”.

Een uiterst billijke prijs: reeds voor f 7.50 per maand

Het complete Oude Testament in 15 delen kost f 115,— en het complete Nieuwe Testament in 8 delen f 60,— (omvang per deel gemiddeld 300 blz.).

U kunt echter volstaan met f 7,50 per maand te betalen: dat is altijd te doen!

Profiteer van dit aanbod!

Onthoud uzelf en uw gezin deze voortreffelijke bijbelverklaring niet!

Zend daarom nog vandaag de bestelbon (als drukwerk in open envelop) aan uw boekhandelaar of aan

UITGEVERIJ T. WEVER

FRANEKER (Postbus 13).

Ondergetekende bestelt bij Uitgeverij T. WEVER, Postbus 13 - Franeker*
Boekhandel:

van de PARAPHRASE HEILIGE SCHRIFT:

- BESTELBON**
- de complete serie in 23 delen voor f 175,— en betaalt in maandelijkse termijnen van f 10,—.*
 - de complete serie als boven, maar wenst eerst te ontvangen het Nieuwe Testament in 8 delen voor f 60,— en betaalt in maandelijkse termijnen van f 7,50. Na 12 maanden wenst hij te ontvangen het Oude Testament in 15 delen voor f 115,— en betaalt deze serie eveneens in maandelijkse termijnen van f 7,50.*
 - het Oude Testament in 15 delen voor f 115,— en betaalt in maandelijkse termijnen van f 7,50.*
 - het Nieuwe Testament in 8 delen voor f 60,— en betaalt in maandelijkse termijnen van f 7,50.*

Naam:

Adres:

Woonplaats:

*) Doorhalen wat niet gewenst wordt.

N.G.

OVERIJSEL

FERNHOUT N.V.

Handel in wegen- en waterbouwmaterialen
Zandzuigbedrijf op- en overslag
Scheepsbevrachting

ZWOLLE - Telefoon 05200 - 17251 b.g.g. 13637
EMMELOORD - Telefoon 05270 - 3141 - 2493

Landbouwmechanisatiebedrijf

FA. K. ELLENS

LANDBOUWMACHINES
SMEDERIJ
TRACTOREN

Eggestraat 3, tel. 05276 - 2400, Nagele (N.O.P.)

LOONBEDRIJF
MARIS N.V.

HOGE SLUISWAL 39

MARKNESSE

Telefoon 05273 - 1541 - (4 lijnen)

UTRECHT

timmer-, metsel-
en loodgietersbedrijf

Yperlaan sanitair-installatiebedrijf
erkend gas- en waterfitter
Muntstraat 8 bis - Utrecht - Tel. 12610

Snelle persen en vakkundig personeel staan klaar om uw drukwerk snel en goed gereed te maken

periodieken
boeken en
handeldrukwerk

rotatie

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
drukt 13/tel. 030 - 11811/utrecht

T. DE VRIES stucadoorsbedrijf

KEUCHENIUSSTRAAT 23 - UTRECHT

Voor al uw voorkomend

stucadoorswerk

Telefoon 030 - 41602

UW INTERIEUR

SMAAKVOL EN GEZELLIG INGERICHT
EN TOCH NIET DUUR

FIRMA W. VAN TELLINGEN

SLOTLAAN 135 - 137 - ZEIST - TELEF 12486

MEER DAN 98.000 INWONERS
VAN UTRECHT SPAREN BIJ DE

Nutsspaarbank

HOOFDKANTOOR:
Oudkerkhof 45 - tel. 16555
9 BIJKANTOREN in
verschillende stadswijken

U ook al?

rente 3¼ procent

Op termijn spaarboekjes rente 4¼ en
4½ procent

chaos
rom
eros

ONDER deze titel heeft de Protestantse Stichting ter bevordering van Verantwoorde Gezinsvorming (P.S.V.G.) zaterdag 12 november een congres gehouden over de veranderende vormen en gedragsregels op het terrein van de seksualiteit en de sexuele moraal.

De belangstelling voor dit congres was groot, zowel van ouderen als van jongeren.

De pers, radio en televisie waren uitgebreid aanwezig. En ook nu nog zendt de NCRV een aantal programma's uit, die een „follow up” moeten zijn van dit congres. Want ondanks de drie sprekers en het „ter plaatse uitgebreide” forum (er zat maar 1 vrouw en geen enkel jong meisje in) zijn er heel wat vragen overgebleven en heel wat tegenstrijdige meningen geuit.

Eén gebod

„Het geloofsleven kent en stelt geen geboden en verboden in moralistische zin. Christelijke moraal is even relatief als elke moraal. Er is maar één gebod: de agapè (de hoofdsom van de Wet) en maar één verbod: de agapè (de liefde) doet de naaste geen kwaad. Het monogame huwelijk is geen gebod. Het is een zede. Vanuit het Christelijk ethos verschijnt het monogame huwelijk als een voorrecht, een genade, waarvoor twee mensen kunnen ontwaken en waartoe zij kunnen besluiten. Vanuit deze beslissing functioneert het huwelijk tenvolle, waren enige conclusies van ds. C. Aalders, verbonden aan de

Mevr. dr. F. T. Diemer-Lindeboom
... een bewogen betoog ...

pastoraal-psychologische leergangen van de Rijksuniversiteit te Utrecht.

Bezwaren

Hiertegenin stelde dr. B. Rietveld te 's-Gravenhage dat het monogame huwelijk in de Bijbel wel degelijk als norm wordt gesteld.

Mevrouw dr. F. T. Diemer-Lindeboom zei in een bewogen betoog, dat zij het wreed vond, wanneer de regering het verstrekken van anti-conceptionele middelen aan minderjarigen niet meer strafbaar wil stellen.

Je moet tegenwoordig voor alles leren, maar die middelen worden zo maar op de jongeren los gelaten. De groepsdruk op het meisje is dikwijls groot, wanneer zij niet meedoet wordt ze voor „tut” uitgemaakt.

De duizend gulden vraag

Prof. H. van Wijngaarden viel haar hierin bij. In een geestig betoog stelde hij, wat hij noemde de „duizend gulden vraag”.

Mag het of mag het niet?

De manier waarop meestal sexueel verkeer vóór het huwelijk verdedigd wordt:

Als je echt van elkaar houdt, waarom moet je er dan mee wachten tot je naar het stadhuis bent geweest? beantwoordde hij met een weder-vraag. „Waarom ga je dan niet met elkaar trouwen?”

Is het niet een eerbetoon tegenover het meisje om te komen tot deze trotse vormgeving, die het huwelijk is? Volgens een bepaalde adat horen al die accessoires (baan, woning en uitzet) erbij. Maar waarom zou je in die adat berusten?

Mevr. Jonkers-Tiemensma viel prof. van Wijngaarden bij door te stellen dat haar generatie deze adat altijd te star gehandhaafd had, wat haar nú nog speet.

Over het algemeen kwamen de jongeren in het forumgesprek maar slecht uit de verf, terwijl ik de indruk had, dat mede door het uitvoerig theologisch gesprek tussen dr. Rietveld en ds. Aalders heel wat punten niet meer aan de orde konden komen.

Grotere openheid

Vóór een politiek blad is de rede van de staatssecretaris wel het belangrijkste. Dr. A. J. H. Bartels wees op de veranderingen sinds de eeuwwisseling. De erotiek en vooral het sexuele aspect daarvan werd opgevat als een geheime aangelegenheid, die slechts met het

oog op de voortplanting nog met enige tegenspraak kon worden en waarvoor men mocht spreken. Het is niet gemaakt voor eenheid.

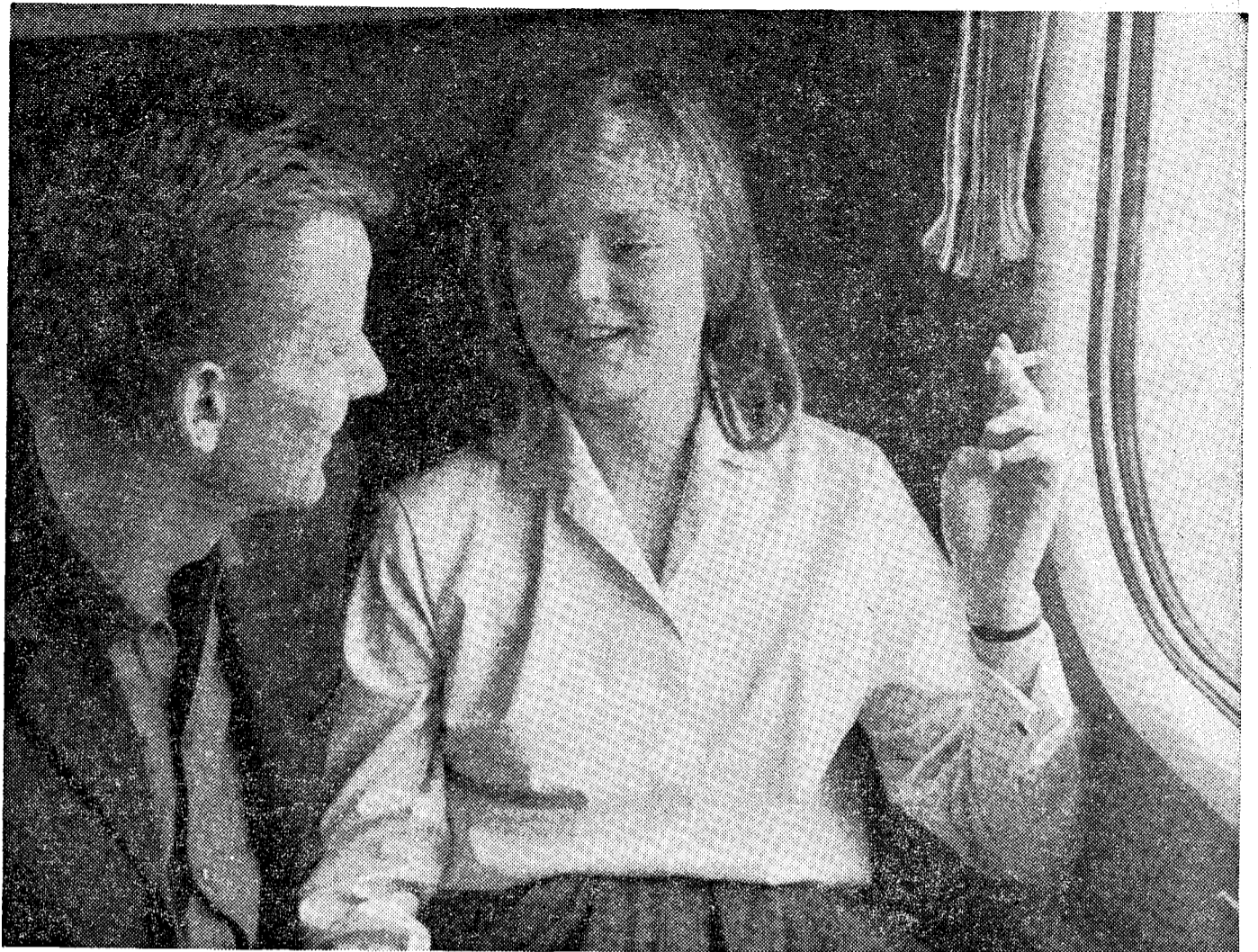
De geboorteregelingen ben de seksualiteit van voortplanting. Dit is een spanning tussen de mensen de verschillende groepen. Er is een discussie over ieder eigen koers vanuit de achtergrond.

... de overheid kan zich niet afzijdig houden en kan opzicht een standpunt

Niet meer

De minister van Justitie september van dit jaar wijziging van artikel 451 van Strafrecht ingedrukt deringen houden in, de

Opvoeden tot zelfstandigheid

van middelen ter voorkoming van zwangerschap aan minderjarigen, evenals het openlijk tentoonstellen en aanbieden van deze middelen, in de toekomst niet meer strafbaar zullen zijn.

Er blijft een overheidstoezicht, want bij een gelijktijdig ingediend ontwerp-wet op de medische hulpmiddelen, worden voorschriften gegeven over de invoer, de vervaardiging en aflevering van de middelen.

De voorbehoedsmiddelen van hormonale aard („de pil”) blijven onder de wet op de geneesmiddelenvoorziening.

De Overheid moet een democratische cultuur van samenleving bevorderen en zoveel mogelijk de oprechte inzichten en overtuigingen van het Nederlandse volk in hun verscheidenheid respecteren.

De eigen morele overtuiging moet een kans hebben, vandaar geen sociale controle of repressieve maatregelen bij de wet. De mens van vandaag tracht zijn eigen weg te vinden en neemt zelf beslissingen, gegrond op een persoonlijk en gevormd geweten.

Geen leeftijdsgrens

Met nadruk verklaarde de staatssecretaris dat dit standpunt niet politiek afgedwongen was, maar resultaat was van een uiterst zorgvuldige bespreking. Er kan misbruik van gemaakt worden en het houdt risico's in voor een ongewenst seksueel gedrag. De jeugd zal opgevoed moeten worden tot een bewust innemen van een standpunt t.a.v. sex.

De Overheid wil elke schijn van misplaatste bevoogding vermijden. Zij wil ook geen wetten opleggen, waarvan de

sanctionering zo moeilijk is. Dit holt haar eigen gezag uit.

Er is geen leeftijdsgrens gesteld. Dit zou de indruk wekken, dat een losbandig gedrag alleen bij jeugdigen in strijd met de goede zeden zou zijn. De Overheid beoogt geen vrijblijvende neutraliteit, maar zij wil de verantwoordelijkheid leggen bij die personen en instanties, waarbij die primair hoort te liggen. Zij kan wel helpen via haar subsidiebeleid dat deze instanties hun werk van voorlichting en research zo goed mogelijk kunnen doen.

Het binnenkort op te richten Instituut voor sociale hygiëne zal hierbij een belangrijke taak kunnen vervullen.

Geen chaos om eros

De jongeren evenals de ouderen willen in de grond geen chaos om eros. Het is schijn, als wel eens de indruk gewekt wordt dat jonge mensen sex nemen op dezelfde wijze als vitamines.

Zij zoeken naar de zin, naar een emotioneel antwoord op het leven. De spanning tussen de oudere en jongere generatie zal moeten veranderen in een

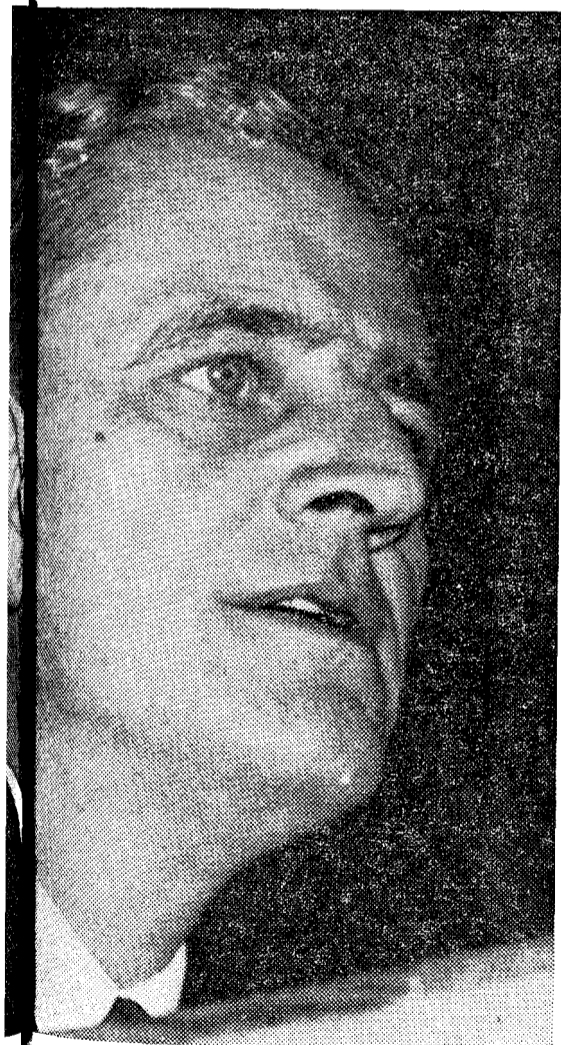
gevoelsmatige openheid voor elkaar.

Prof. van Wijngaarden vond dat ouders hun kinderen moeten opvoeden tot zelfstandigheid. Dit begint al heel jong. Het kind moet leren zelf te beslissen (niet de jurk, die moeder mooi vindt, maar het kind zelf).

De ouders zullen hen ook moeten voorlichten over deze middelen, maar ze hen niet verschaffen. Dit moet een persoonlijke beslissing zijn van de jongere zelf. En hoeveel verdriet wij van die beslissing kunnen hebben, hij zal zijn eigen fouten moeten kunnen maken.

Ds. Aalders zag dit als een recht voor ieder mens. God zelf geeft hun dit recht. De nieuwe seksuele moraal staat veelal onder het voorteken „vrijheid”. Maar de mens kan nooit met vrijheid beginnen. Dan wordt hij juist de slaaf van zijn vrijheidsdrift: De weg naar de vrijheid is een „weg”, een leergang. Ook in de seksualiteit. Vrijheid is keuzemogelijkheid. Maar een mens moet leren kiezen. In dit verband noemden ds. Aalders en prof. van Wijngaarden de grote betekenis van de ascese, de ontdekking van de innerlijke vrijheid.

C. M. T.-K.

Dr. A. J. H. Bartels
die zich niet meer afzijdig houden...

Zij mogen dus alleen via een recept van de huisarts verstrekt worden. Het gaat in de eerste plaats om de gehuwden. Zij moeten in werkelijke vrijheid hun beslissing t.a.v. de gezinsgrootte kunnen nemen, zonder de taboesfeer versterkende wetsbepalingen.

Overtuiging respecteren

Dr. Bartels ging nader in op het aspect, dat ook minderjarigen deze middelen zullen kunnen verkrijgen.

HOLLESTELLE GOES
Machinefabriek en Constructiebedrijf:
Zaagmolenstraat 1 - Telefoon 01100 - 5540.
Handelsafdeling:
Ganzeportstr. 28 - Telefoon 01100 - 6995 - 6996
en 6387.

FA. GEBR. DEN HERDER
SEROOSKERKE (W.) TELEFOON 01189 - 442.
FABRIKANTEN VAN (HERDER) KORFMAAIER.

„MIEDEMA” landbouwwagens
„MIETRA” transporteurs enz.
Vraagt vrijblijvend telefonisch, schriftelijk, of persoonlijk inlichtingen, of brengt een bezoek aan ons bedrijf.
L. S. MIEDEMA
LANDBOUWWERKTUIGEN N.V.
WINSUM - FRIESLAND - TEL. 05173 - 241 *

Schudden? Goed
Goed schudden? Beter
Ideaal schudden .. Eureka
N.V. „Eureka” Landbouwmachinefabriek
DRACHTEN
voorheen Fa. J. v. d. WOUDE

FALCO RIJWIELREKKEN
Geraniumstraat 25 Almelo
Tel. 05490 - 4323
Keuze uit ruim 20 modellen.

OCEAN N.V. DIEREN
KATELBANDS MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE- EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

Geen centrum, maar avant garde

BIJ herhaling wordt aan het adres van de christelijke partijen het verwijt gericht, dat zij geëdoemd zijn in het Nederlandse politieke leven een centrum-positie in te nemen.

Vorige week is dit — voor de zoveelste keer — gebeurd op het congres van de Partij van de Arbeid.

Een centrum-positie, een middenkoers, houdt in, dat men onmachtig is te kiezen voor een duidelijk politiek beleid. In plaats van zich uit te spreken over de politieke alternatieven, verenigt men zijn aanhangers rondom een — niet politiek — beginsel. De christelijke partijen — zo zegt men — trachten kool en geit te sparen, naar verschillende kanten iets toe te geven, en komen aldus, of zij het willen of niet, vanzelf in het midden, in het centrum terecht.

Ons antwoord

Een verwijt, dat met zulk een hardnekkigheid door de jaren heen aan het adres van de christelijke partijen wordt gericht, vraagt telkens opnieuw onze aandacht. Temeer nu verwacht mag worden, dat dit verwijt in de komende verkiezingscampagne met name bij de Partij van de Arbeid een centrale plaats zal innemen. Wat dient ons antwoord te zijn op dit verwijt?

Ons antwoord valt in twee delen uiteen.

In de eerste plaats dienen wij ons te verweren tegen hen, die van mening zijn dat de middenkoers, dat de centrum-positie, juist een kenmerk zou zijn van christelijke politiek. Wie deze mening is toegedaan kan het verwijt van de Partij van de Arbeid gemakkelijk naast zich neerleggen. Doch dat is ons standpunt niet; het is het ook nooit geweest.

Het woord christelijk wordt smake-loos, indien daarmee bedoeld wordt het afvlijen van de scherpe kantjes bij anderen. Het wordt dan losgemaakt van zijn oorspronkelijke en eigenlijke betekenis. Het is onmogelijk dat men onbevangen, met een open hart, de Evangelien leest en de omwenteling in alle aardse verhoudingen, welke de komst van de Here Jezus Christus teweegbrengt, niet opmerkt. Denk slechts aan Paulus, om één voorbeeld uit zeer vele te noemen.

Politiek kan alleen dan met recht christelijk genoemd worden, indien die op zijn minst de bedoeling heeft de samenleving naar nieuwe maatstaven in te richten. Maatstaven welke ontleend zijn aan wat Jezus Christus zelf ons

heeft meegedeeld over de mens, over zijn verhouding tot God en over zijn verhouding tot zijn medemensen.

Een politiek welke dit voor ogen staat, grijpt — het kan niet anders — radicaal in in de intermenselijke verhoudingen. Zulk een politiek kan nooit wezen het zoeken van een middenkoers. Een politieke partij welke een christelijke politiek wil vertolken, zal nimmer een centrum-positie kunnen innemen doch zal altijd dienen hen te wijzen naar de andere, naar de nieuwe, naar de betere mogelijkheid. Zulk een partij vertoef niet in het centrum, maar in de voorhoede. Zij is avant-garde en schaamt zich deze positie niet.

Nu wij vastgesteld hebben, dat het centrum een onwaardige plaats is voor een christelijke partij, komen wij toe aan het tweede deel van ons antwoord.

Wij dienen nu na te gaan, of wij door verschillende oorzaken mischien niet toch uit de voorhoede zijn teruggezakt naar het midden van de kolonne.

En dan menen wij oprecht, naar beste weten, tegenover de Partij van de Arbeid te kunnen volhouden dat wij ons op dit moment daarin van alle Nederlandse partijen, de Partij van de Arbeid inbegrepen, onderscheiden.

En wij willen dit aantonen ook.

Dwangposities opheffen

Een van de belangrijkste kwesties welke thans in de politiek in geding zijn, is, of de ontwikkeling van onze samenleving het nodig maakt dat de overheid een menigte publieke voorzieningen treft op tal van gebieden.

De verschillende partijen nemen terzake een verschillend standpunt in.

Zij die liberaal denken en voelen, ongeacht of zij lid zijn van de VVD of niet, staan op het standpunt, dat de uitbreiding van de publieke voorzieningen een bedreiging vormt van onze persoonlijke vrijheid en verantwoordelijkheid. Zij aanvaarden die voorzieningen voorzover die ook in hun ogen volstrekt onvermijdelijk zijn, doch wensen overigens de ontwikkeling van de samenleving zoveel mogelijk over te laten aan het vrije spel der maatschappelijke krachten.

Zij hebben er geen oog voor, dat de ontwikkeling van de samenleving, overgelaten aan het vrije spel der maatschappelijke krachten, tot knelpunten leidt waar tal van personen en groepen van personen de dupe van worden. Zij hebben er geen oog voor, dat de Nederlandse burger, wat zijn huisvesting betreft, wat zijn verplaatsingsmogelijkheden betreft, wat zijn sociale risico's betreft, wat zijn werkgelegenheid betreft, wat de lucht die hij inademt en wat het water dat hij drinkt betreft, wat de kunst betreft — en nog zo heel veel meer — bij het vrije spel der maatschappelijke krachten in dwangposities terecht dreigt te komen, waaruit hij zich zelf niet bevrijden kan. De overheid is de enige instantie welke over voldoende macht beschikt om deze dwangposities op te heffen.

Zij doet dat door het treffen van publieke voorzieningen.

Het is duidelijk dat een overheid die zulke publieke voorzieningen doorvoert geen bedreiging voor onze vrij-

heid betekent, doch integendeel deze vrijheid juist veilig stelt. Blijft de overheid daarin in gebreke, dan laat zij in feite haar onderdanen in de steek.

De ontwikkeling van de sociale kwestie in de vorige eeuw vormt daarvan een duidelijk en afdoend bewijs. Pas toen de overheid haar verantwoordelijkheid op het sociale vlak had verstaan, kon de positie van de economische zwakke met waarborgen omgeven worden. Doch dezelfde levenshouding, welke in de vorige eeuw de oplossing van het sociale vraagstuk in de weg stond, komen wij nog steeds bij de liberaal-gezinden tegen, zij het meer genuanceerd en toegespitst op andere problemen.

De tweede opvatting is de opvatting van hen die werkelijk een centrum-positie innemen.

De aanhangers van deze mening uiten zich positief over de noodzaak van een menigte van publieke voorzieningen. Doch zij verbinden daaraan een beperking. Deze beperking, dat de publieke voorzieningen de gevestigde maatschappelijke orde niet wezenlijk mogen aantasten.

Indien het doorvoeren van de publieke voorzieningen een radicaal ingrijpen vereist, met consequenties op vele gebieden, dan geven zij blijk van aarzeling, in de regel niet openlijk, doch versluierd.

Men wil publieke voorzieningen, voorzieningen, voorzover men die tot stand kan brengen zonder hen voor het hoofd te stoten, die de gevestigde maatschappelijke verhoudingen wel mooi vinden. Dit standpunt vinden wij op het punt in kwestie, in verschillende nuances en op een telkens andere wijze voorgedragen, terug in de politiek van de Katholieke Volks Partij en de Christelijk Historische Unie. Kort gezegd: men wil weliswaar niet dat de overheid haar onderdanen in de steek laat, doch men aarzelt alles op alles te zetten teneinde de overheid haar plicht te doen nakomen.

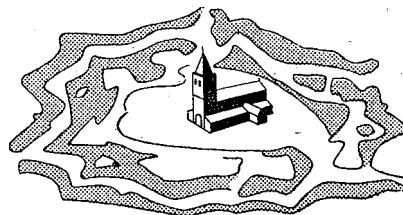
De derde grote stroming is het socialisme, vertegenwoordigd in de Partij

van de Arbeid. Het socialisme is in principe wél bereid de gevestigde maatschappelijke orde aan te tasten, indien dit noodzakelijk is om knelpunten in de samenleving op te ruimen.

Doch het socialisme blijkt, althans op dit ogenblik, onmachtig de consequenties daarvan, voorzover de belangen van de eigen aanhang daarbij betrokken zijn, te aanvaarden.

Wat in de sector van de publieke voorzieningen besteed wordt, kan niet tegelijk in de private sector uitgegeven worden. De bereidheid publieke voorzieningen te treffen kan men slechts wáár maken, indien men bereid is door beperking van de persoonlijke uitgaven, dus o.m. door belastingverhoging toe te staan, de overheid van de daartoe nodige middelen te voorzien. Hier toe is de Partij van de Arbeid tot nu toe niet bereid gebleken, behalve in die sfeer, waar haar eigen aanhang, op grond van oude socialistische dogma's, er geen last van heeft, zoals een verhoging van de successiebelasting. Doch voor een verhoging van de belastingdruk over de hele linie geeft de Partij van de Arbeid niet thuis. Deze partij, die zich zo graag progressief noemt, schrikt aldus terug voor de consequenties van haar eigen standpunt en komt aldus zelf in het centrum terecht.

De Anti-Revolutionaire Partij is de enige partij, die bij de algemene beschouwingen heeft getoond de noodzaak van publieke voorzieningen, zoals onder woorden gebracht in het program van het kabinet-Cals, in te zien, en die ook bereid is gebleken de consequenties daarvan — tevens wanneer het impopulaire maatregelen betreft zoals belastingverhoging — voor haar rekening te nemen. Daarmee heeft, op dit stuk van de politiek, de Anti-Revolutionaire Partij — in tegenstelling tot de Partij van de Arbeid — niet een centrum-positie ingenomen, doch is als avant-garde opgetreden, alle verwijten van de Partij van de Arbeid ten spijt.

**AANNEMINGSBEDRIJF
HARM FOKKENS NAARDEN N.V.**

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSSELINGEN
- OVENBOUW

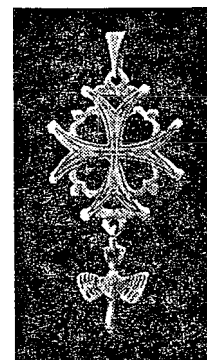
ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

VOOR DE A.S. FEESTDAGEN

DE STICHTING VRIENDEN VAN PARON heeft beschikbaar Hugenotenkruisen in onderstaande uitvoeringen:

H.	Zilveren hanger (groot model)	f 5.75
H.G.	Gouden hanger (groot)	f 50.—
H.V.	Verzilverde hanger groot	f 3.15
H.M.	Zilveren hanger (middensoort)	f 1.90
H.M.G.	Gouden hanger (middensoort) (broche f 40.—)	f 37.50
H.K.	Zilveren hanger (kl. onbew. achterz.)	f 2.90
H.K.G.	Gouden hanger (kl. onbew. achterz.) (broche f 22.50)	f 20.—
P.	Zilveren broche f 6.25; P.G. Gouden broche	f 51.—
P.V.	Verzilverde broche	f 3.25
K.	Zilveren reversknoop	f 2.50
K.G.	Gouden reversknoop	f 20.—
S.	Zilveren speld f 2.50 S.G. Gouden speld	f 20.—
	Wit en bleu geëmailleerde hangers	f 5.—
	Verz. Paronlepelje	f 2.90
	Zilveren ketting	f 2.90
	Gouden ketting	f 25.—
	Groot smeedijzeren kruis met lange ketting	f 7.50

Bestellingen bij de Stichting „Vrienden van Paron“, Boezemsingel 180, tel. 125321 (9-5 uur), Rotterdam, of direct per giro op no. 77630 t.n.v. Stichting „Vrienden van Paron“, verkoop Hugenotenkruisjes te Rotterdam—1.

HEEMSTEDEN VIERDE FEEST

Op 12 november jl. vierde de A.R.-Kiesvereniging „Nederland en Oranje” te Heemstede onder grote belangstelling het 50-jarig bestaan.

Op deze avond werd een der oprichters, de heer H. M. Fockens, benoemd tot ere-lid.

Op bovenstaande foto ontvangt de heer Fockens, uit handen van de voorzitter, dr. J. de Ruiter, de daarbij behorende oorkonde.

Wij komen bijeen

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van ons land worden gehouden. Ditmaal de volgende:

* Op zaterdag 26 november belegt het Provinciaal Comité Groningen een vergadering.

De plaats van samenkomst is „Het Te-huis”, Lutkenieuwstraat te Groningen. Aanvang der vergadering is te 14.00 uur. (De vergadering begint reeds te 10.30 uur v.m., doch is 's ochtends aan de behandeling van het program van actie gewijd).

„Actuele politiek” is het onderwerp, dat mr. W. R. van der Sluis zal behandelen.

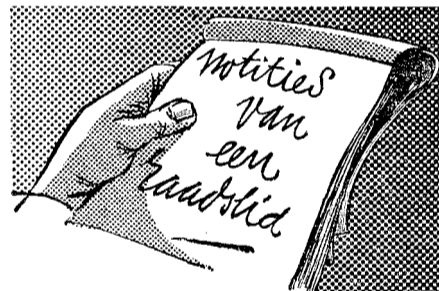
* Op vrijdag 2 december belegt de Hulpcentrale Hoekseward een vergadering. De plaats van samenkomst is Gebouw „De Rank” te Klaaswaal. Aanvang der vergadering te 19.30 uur.

Mr. W. R. van der Sluis, lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, zal spreken over: „Oorzaak en gevolg”.

* Op zaterdag 19 november belegt de Statencentrale Franeker haar jaarvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „De Bleek” te Franeker.

Aanvang der vergadering te 15.30 uur. Behandeling van diverse huishoudelijke onderwerpen.

Wethouder Bavinc†

Als wethouder ja zo kende Rotterdam mr. Herman Bavinc, die op maandagmiddag 7 november in volle vrede ontsliep, allereerst. Natuurlijk had hij in zijn leven ook nog andere functies. Als advocaat stond hij bij de rechtbank bekend als een uitstekend pleiter. In de kring van het christelijk gymnasium en middelbaar onderwijs

was hij een zeer gewaardeerd behartiger van de belangen van dat onderwijs. In verschillende andere verbanden was hij een geziene figuur. Maar als wethouder kende men hem in de Maasstad toch allereerst. Toen hij in 1958 wethouder werd verbaasde het niemand dat hem de portefeuille van volkshuisvesting en stadsontwikkeling toeviel. Als raadslid reeds had hij bij herhaling het oor van de raad als hij zijn opvattingen over woningnood en woningbouw ontvouwde.

Bavinc was gemeentebestuurder met hart en ziel. Hij hield van zijn stad, de stad waarin hij geboren was,

Salaris leraren en premie-betaling A.O.W.

De heer Van Bennekom (A.R.P.) heeft aan de Minister van Onderwijs en Wetenschappen de volgende vragen gesteld:

1. Is het de Minister bekend dat, doordat de cursus 1966—1967 ingevolge circulaire dd. 4 februari 1965, afdeling V.H.M.O., nr. 263772, aanvangt op 16 augustus 1966, de docenten, voor wie met ingang van de nieuwe cursus een nieuwe salarisberekening moet worden gemaakt — bijv. wegens wijziging van het aantal wekelijkse lesuren — een berekening ontvangen over de maand augustus welke gebaseerd is op 15/30 van het julsalaris en op 16/30 van het septembersalaris?

2. Acht de Minister het toelaatbaar, dat deze docenten, die in aantal een vrij grote categorie vormen, worden bevoorrecht boven de docenten waarvoor geen nieuwe berekening gemaakt moet worden, doordat zij in vele gevallen één dag extra salaris ontvangen?

3. Wil de Minister overwegen, voortaan het cursusjaar te doen aanvangen op 1 augustus, daar een dergelijke verschuiving de rechtsgelijkheid tussen de docenten zou bevorderen en bovendien een administratieve vereenvoudiging en een geldelijke bezuiniging zou kunnen betekenen?

II

1. Is het de Minister bekend, dat voor leraren, verbonden aan twee of meer scholen, aan elk van die scholen afzonderlijk premie A.O.W.—A.W.W. moet worden berekend — en afgedragen — en dat daardoor in veel gevallen het maximaal af te dragen bedrag wordt overschreden?

2. Is het de Minister voorts bekend, dat in dergelijke gevallen de betrokken docent het voor hem boven het maximum afgedragen bedrag zelf terug ontvangt, hoewel inhouding op zijn salaris niet heeft plaats gevonden, waardoor hij een extra voordeel heeft boven de docenten verbonden aan één school?

3. Zou het geen aanbeveling verdienen, dat in dergelijke gevallen de premie A.O.W.—A.W.W. over het totale inkomen wordt berekend door de school waaraan de hoogste wedde wordt uitgekeerd?

waarin hij zijn leven lang werkte, met een oprechte en stoere liefde. In zijn werk als gemeentebestuurder heeft hij die liefde gestalte gegeven. Zonder ophef, rustig en eerlijk.

Bavinc wilde zeer bewust een christen-politicus zijn. Dat was voor hem niet maar een zaak voor het podium of van een programma. Hij wist hoe betrekkelijk mensen en problemen hier op aarde zijn tegenover Christus en Zijn heerschappij. Daarom was het christen-politicus zijn voor hem een voortdurende confrontatie met zichzelf en met Christus. Nuchter en eerlijk tegenover zichzelf, klein en bescheiden tegenover zijn Heer.

Zo is Bavinc zijn weg gegaan. Zijn helder inzicht en grote werkkraft maakten hem tot een magistraat van formaat. Zijn eerlijkheid en bescheidenheid deden hem de genegenheid en het vertrouwen winnen van velen, zowel uit eigen kring als ver daarbuiten. Voor zijn heengaan betuigde hij daarvoor nog zijn diepe dank, omdat ook dit hem bij zijn werk tot grote steun was geweest. Bavinc is heengegaan. Zijn plaats is leeg. Wij „nuchtere” mensen zeggen dan: het leven gaat door! En ja de wethouderszetel van Rotterdam wordt straks weer bezet, zijn plaats in de raad zal door een ander worden ingenomen. In besturen zal een ander hem opvolgen. Het is allemaal waar. Maar de plaats van de mens Herman Bavinc wordt niet vervuld. Die blijft leeg. Dat geldt allereerst voor mevrouw Bavinc en haar kinderen. In dat gezin blijft de plaats leeg. Het geldt ook voor zijn vrienden, voor degenen die met hem mochten samenwerken. Dat waren er velen. In Rotterdam, in het Waterweggebied, in de partij, in allerlei kring. De herinnering zal blijven, maar de plaats is leeg.

En toch, toch gaat het leven door. Bavinc zelf heeft ons achterblijvend erop gewezen toen hij ons door de predikant in de rouwdienst de boodschap uit Lucas 24:29 meegaf: „Blijf bij ons, want het is tegen de avond en de dag is gedaald. En Hij ging binnen om bij hen te blijven”. De opgestane Heer is bij ons en daarom kunnen en moeten wij verder gaan.

Mr. Herman Bavinc zal bij ons in dankbare herinnering blijven, omdat hij een voorbeeld was voor allen die in afhankelijkheid van onze Heer Jezus Christus hun politieke functie willen vervullen.

BELANGRIJK BOEKENNIEUWS

Zojuist verschenen:

Dr. J. C. VAN DER DOES

KRUISGEZINDEN EN SEPARATISTEN

Tweede, ongewijzigde druk, 168 bladzijden

Prijs gebonden f 8.90

Over Reveil, Afscheiding en Doleantie zijn tal van werken verschenen. Maar de geschiedenis van een kleine, markante stroming in het „deltagebied” van onze kerkelijke samenleving, is lange tijd een vergeten hoofdstuk gebleven. Over deze stroming, die aanvankelijk met de Afscheiding van 1834 meeging, daarmee later in conflict geraakte en zich tenslotte zelfstandig organiseerde als de Gereformeerde Kerken onder het Kruis, handelt dit boek, geschreven door de bekwame historicus wijlen dr. J. C. van der Does.

Een kostelijk geschenk en een rijk bezit!

Dat kan met recht gezegd worden van Algra's veelbesproken boek

Het wonder van de negentiende eeuw

Van vrije kerken en kleine luyden - waarvan inmiddels de tweede druk verscheen. Een boek zoals alleen Algra het kon schrijven: gekruid, met kernachtige typering van personen en toestanden, vol anecdotische bijzonderheden en treffende citaten, kortom: van begin tot eind BOEIENDE LECTUUR!

Niet het minst in A.R. kring is dit boek enthousiast aanbevolen. Onderstaande recensie is daarvan een sprekend voorbeeld:

„Een meeslepend getuigenis..... Een boek dat in het bijzonder dankbaar zal worden aanvaard door hen die zelf aan de kleine luyden verbonden waren. Mij althans maakte dit boek — en is dat niet de hoogste lof die men het mee kan geven? — opnieuw dankbaar voor wat ik van huis uit heb meegekregen aan gereformeerd erfgoed..... In een tijd waarin wij veel onaangepaste progressiviteit krijgen te verwerken en waarin sommige nazaten van de kleine luyden sterk de indruk maken slechts één vrees te kennen: n.l. niet als progressief te worden aangemerkt — is het lezen van Algra's boek een bijzondere verkwikking”.

Drs. T. M. Gilhuis in Nederlandse Gedachten.

Recensies als deze laten er geen twijfel aan bestaan: Dit boek is het waard uw persoonlijk eigendom te zijn. Schaf het aan voor uzelf, verras er uw ouders, uw opgroeiende kinderen mee, geef het cadeau aan uw verloofde, vriend of kennis!

HET WONDER VAN DE NEGENTIENDE EEUW is ook wat de uitvoering betreft EEN RIJK BEZIT EN EEN KOSTELIJK GESCHENK: het verscheen in een solide stempelband van donkerrood buckramlinnen en is voorzien van een geplastificeerd stofomslag in twee-kleurendruk. Het bevat 350 tekstpagina's en daarbij nog 56 bladzijden zeldzame illustraties.

PRIJS GEBONDEN f 19.50.

KRUISGEZINDEN EN SEPARATISTEN en HET WONDER VAN DE NEGENTIENDE EEUW zijn verkrijgbaar in de boekhandel. U kunt ze bestellen door onderstaande bon (als drukwerk, in open envelop) te zenden aan uw boekhandelaar of aan:

Uitgeverij T. Wever - Postbus 13 - Franeker

Ondergetekende wenst te ontvangen

☆ van Uitgeverij T. Wever, Postbus 13, Franeker

☆ van boekhandel:

..... ex. Dr. J. C. VAN DER DOES: KRUISGEZINDEN EN SEPARATISTEN.
Prijs gebonden f 8.90.

..... ex. H. ALGRA: HET WONDER VAN DE NEGENTIENDE EEUW.
Prijs gebonden f 19.50.

NAAM:

ADRES:

WOONPLAATS:

☆ Doorhalen wat niet verlangd wordt.

Bestelbon

sigarenhandel MATADOR

L. KORPEL

Mauritskade 71

Tel. 180234, b.g.g. 607673

Postrekening 37 7073

levert alle rokersondelen

waarheen u maar wens.

LAK- EN VERFINDUSTRIE

v/h P. WERRE & CO.

Alles op verfg gebied

Veenkade 49-50 - DEN HAAG

Tel. 633923 (3 lijnen)

Firma C. Vermeer en Zoon's fabrieken voor gebogen hout

Telefoon 01894 - 230

OUDERKERK AAN DE IJSSSEL

Ronde en ovale tafelanden. Gebogen regels voor stoelen en fauteuils. Armleggers, Kappen, Regels, Stijlen, enz.

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

N.V. Rederij en

Haringhandel

IMPORT — EXPORT

N. Parlevliet Jr.

KATWIJK AAN ZEE

Postbus 15 - Telefoon kantoor 3444

Buiten kantooruren 2092 - 2283

Gesprek tussen mensen

A C H T E R P A G I N A

EEN nieuwe generatie krijgt belangstelling voor de publieke zaak en daarmee voor de politiek. In de politiek gaat het om de publieke zaak, om alle mensen samen. Het gaat er in de politiek om hoe alle mensen leven zullen, in welke omstandigheden. Dat is een openbare zaak, waarmee iedereen te maken heeft. Dit in tegenstelling tot ons persoonlijke leven, waarbij wij alleen met onszelf, met ons gezin of met enkele familieleden te maken hebben.

Het is van belang en het is een grote verantwoordelijkheid goed voor onszelf te zorgen. Het is van nog meer belang en het is een bijzonder grote verantwoordelijkheid voor een goede samenleving van alle mensen te zorgen. Daar hebben wij dan ook allen samen iets mee te maken. Daarbij is het echt niet nodig om allemaal politici te worden of zo iets. Maar belangstelling, interesse mag van ieder worden gevraagd. Want het gaat om ieders eigen zaak.

Oog voor de toekomst

Politiek is niet maar een zaak van en voor een wat oudere generatie. Daarom is het van grote betekenis, dat thans een nieuwe generatie belangstelling toont voor de politiek, voor de publieke zaak.

Deze belangstelling scherpt de blik op de toekomst, de kijk op wat morgen en overmorgen nodig is voor een goede samenleving van mensen. Daarbij zou het verkeerd zijn het heden te vergeten. Maar wij zouden in visie volstrekt tekortschieten, wanneer wij onvoldoende oog zouden hebben voor hetgeen voor ons ligt. Het heden is bepaald belangrijk, maar de toekomst is altijd belangrijker. Want uit het heden, dat snel verleden wordt, zijn wij op weg naar de toekomst.

Dat moeten wij, die uit de Bijbel willen proberen te leven, ons goed voor ogen houden. Als wij vanuit deze instelling als partij willen optreden dan doen wij dat niet met allerlei beloften, maar dan vragen wij eerder offers.

In de publiciteit

IN deze zin moeten wij ook ons Program van Actie bekijken en behandelen. Zo moeten wij er over praten, intern in de partij. Maar ook wanneer wij als partij met ons program in de publiciteit komen en als wij individueel er met een ander over praten.

Wij moeten met wat wij als partij willen en van betekenis achten voor het gehele volk veel en veel meer naar voren komen, in de publiciteit treden. Niet alleen als partij via de slechts in zeer beperkte mate ter beschikking

staande middelen van pers, radio en televisie, maar destemeeer dan ook als leden persoonlijk, individueel. Het geluid, dat wij willen laten horen, moeten wij dan ook doen horen. Ons verhaal, onze boodschap moet — immers de moeite waard — tot het volk worden gebracht en moet door het volk worden gehoord.

Wel belangstelling

IN de praktijk blijkt — zoals wij regelmatig van allerlei kanten horen — dat men wel wat ziet in en belangstelling heeft voor de A.R. politiek: wanneer men daar nader kennis van heeft genomen! Dit is een hoogst belangrijk punt: men ziet er wat in als men er kennis van heeft genomen.

Maar zo dikwijls nemen sommige mensen geen kennis van de A.R. politiek, van het A.R. standpunt. Gewoon, omdat het niet bij hen gebracht wordt.

Of omdat het via pers, radio en televisie verkeerd of onvolledig bij hen gebracht wordt en zij niet in staat zijn allerlei verhalen op hun juiste waarde te toetsen.

Merkwaardig is overigens — wat wij intussen hier ook even willen opmerken — dat sommige andere mensen toch juist het A.R. standpunt goed aanvoelen en waarderen, zonder dat zij A.R. zijn of tot dusverre op de A.R. Partij stemden.

Dichterbij brengen

MAAR wij komen nu terug op die mensen, die het A.R. standpunt soms niet begrijpen. Daar zijn ook wel

geestverwanten bij. Onlangs wees het bestuur van een van onze kiesverenigingen nog eens op bepaalde ervaringen tijdens de actie voor de gehouden verkiezingen voor de Provinciale Staten en Gemeenteraden. Sommige geestverwanten bleken een negatief of zelfs een afkerig standpunt in te nemen ten opzichte van de A.R. Partij en de door onze partij voorgestane politiek. En nu voegde het bestuur van deze kiesvereniging hier in haar brief aan toe, dat toch — zij het overigens soms eerst na langdurige gesprekken — verandering in de houding van deze mensen kon worden gebracht, ook in deze zin, dat door hen op de A.R. Partij werd gestemd.

Naar voren kwam, dat twijfel ten aanzien van de A.R. politiek was ontstaan als gevolg van het feit, dat geen dagblad of andere periodiek werd gelezen, waarin de door de partij ingenomen standpunten duidelijk en volledig uit de verf komen. De regelmatige - dagelijkse, wekelijkse - voorlichting is duidelijk onvoldoende.

Onvoldoende

AAN die dagelijkse voorlichting is eigenlijk slechts in voldoende mate tegemoet te komen, wanneer de partij zou beschikken over, althans gesteund zou worden door een A.R. dagblad. Een dergelijk blad ontbreekt echter ten enenmale.

Daarnaast is de voorlichting en informatie van eenmaal tien minuten zendtijd voor de televisie in de negen weken en eenmaal tien minuten zendtijd voor de radio in de twee weken werkelijk ontoereikend.

Daarnaast bereikt het eigen weekblad van de partij slechts ongeveer twintig procent van de leden. Het maandelijks ledencontactorgaan bereikt slechts eens per maand alle leden.

Zinvol en mogelijk

GEZIEN het voorgaande, gelet op de feiten, is a) voorlichting dringend gewenst en zinvol, en b) de medewerking van alle — bijna honderdduizend — partijleden noodzakelijk om de A.R. Partij, haar visie, haar politiek, haar

standpunten, bij brede lagen van het volk thuis te brengen.

Wat kunnen wij daartoe doen?

1. serieus kennis nemen van wat werkelijk gezegd en gedaan wordt; feiten, geen gissingen;
2. zoveel mogelijk kennis nemen van alles wat Nederlandse Gedachten werkelijk biedt;
3. het lezen van A.R.Post zo breed mogelijk stimuleren;
4. het aantal abonnees op Nederlandse Gedachten zoveel mogelijk uitbreiden;
5. zoveel mogelijk met anderen praten over wat van A.R. zijde gezegd en gedaan wordt; dat vertellen, toelichten, verduidelijken en in het juiste daglicht stellen;
6. beseffen, dat dit alles geen overdreven eisen aan ons stelt, welke boven onze kracht zouden gaan.

Voortdurend

HET is een kwestie van meeleven, vertrouwen hebben en over politiek durven praten.

In de politiek gaat het er over hoe wij als mensen zullen leven en samenleven. Laten wij daar dan als mensen met elkaar over praten.

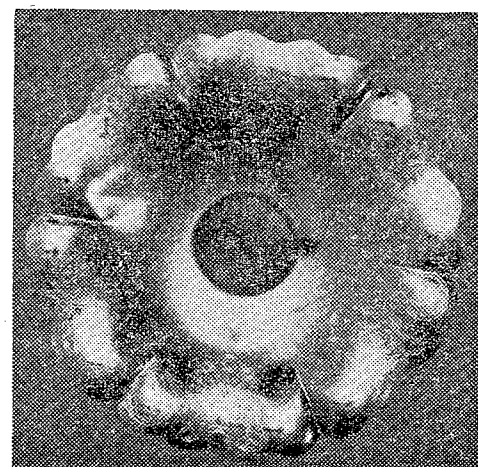
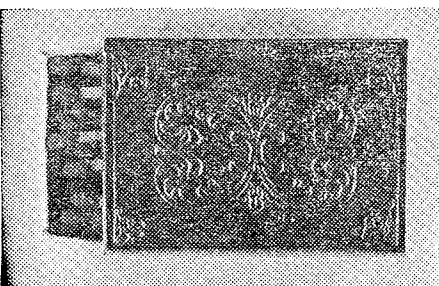
Daarbij is het gesprek als het goed is niet slechts gericht op onszelf, maar vooral ook op de andere mensen, onze naasten. Goede politiek is een politiek met het oog voor de naaste, ten dienste van de medemens. Christelijke politiek wil een samenleving, waarin alle mensen naar Bijbelse opvatting goed leven.

Een Evangelische Volkspartij streeft naar harmonie in de samenleving. Daarin is een voortdurend gesprek van mens tot mens onontbeerlijk.

Widek.

Lepeltje 1 abonnee
Luciferschuif 2 abonnees
Bonbonschaal 3 abonnees
Brievenopener 4 abonnees
Jampothouder 5 abonnees

OP DE MAN AF, ...

zijn de artikelen in
NEDERLANDSE GEDACHTEN
Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

**Voor de
NCRV-microfoon
zei de heer Roolvink
j.l. maandag
het
volgende:**

DAT Prof. Zijlstra de benoeming tot kabinets-formateur heeft aanvaard wijst er op dat hij de verantwoordelijkheid voor de leiding van het Kabinet op zich heeft willen nemen.

Dit strekt hem tot eer en het vervult mij met dankbaarheid en vreugde. De omstandigheden waaronder hij zijn werkzaamheden aanvangt zijn moeilijk. De vooruitzichten voor het verkrijgen van een parlementaire meerderheid voor zijn plannen zijn onzeker. Een beslissing als deze kan alléén maar genomen worden door iemand die het landsbelang boven alles heeft willen stellen. Van enig partijbelang is in het geheel geen sprake. Er zijn in de korte periode die voor de deur staat, slechts impopulaire maatregelen te verwachten.

Wij hebben er geen enkele behoefte aan de tegenstellingen tussen de partijen groter te maken dan deze helaas al zijn. Vanzelfsprekend zullen wij ons op constructieve wijze opstellen achter het kabinet-Zijlstra. Het is de hoogste tijd dat ons land en volk weer met vaste hand wordt bestuurd.

Het vertrouwen in Overheid en Parlement moet snel worden hersteld. Wij wensen Zijlstra en zijn medeministers alle goeds toe ten bate van ons volk.

Thijs Booy:

De levensavond van Koningin Wilhelmina

Verkrijgbaar als paperback ad / 11.90 bij de boekhandel

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Kies vandaag zekerheid voor morgen.
Bij ziekte, ongeval en invaliditeit
INKOMSTENGARANTIE A.O.V.
Unie-polis met waarde vastekoopkracht
(en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort,
Bergstraat 6-8,
tel. 03490-17043

Dampo breekt
de kracht van een verkoudheid
bij Vader, Moeder en Kind.

ANTI GEEL niet te evenaren!
MUIRVERINDUSTRIE HOOGEVEEN

Op maandagavond gaf Prof. Zijlstra in het perscentrum Nieuwspoor een persconferentie, waarin hij het nieuwe Kabinet bekend maakte.

Dinsdag j.l. beëdigde H.M. de Koningin op Huis ten Bosch, de nieuwe ministers van het kabinet-Zijlstra. V.l.n.r. Mr. A. A. M. Struijcken, drs. J. A. Bakker, Dr. J. E. de Quay, mej. Dr. M. A. M. Klompé, Prof. Dr. J. Zijlstra en Mr. H. B. J. Witte.

DEZE WEEK

- *Steun bieden aan nationaal beleid (pag. 3)*
* * *
- *De A.R. en de kabinetscrisis (pag. 4, 5 en 6)*
* * *
- *De binnenschippers (pag. 6)*
* * *
- *Het kabinet-Zijlstra (pag. 7)*

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, G. J. H. Griffioen (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuyperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8 96 73.
ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (0 2980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,- per jr. LOSSE VERKOOP f 0,20.

• Vrouwenwacht

Hart van Holland, zo noemde de dichter Anthonie Donker eens het Binnenhof in Den Haag.

Wie vanaf het Buitenhof door de Stadhouderspoort dit geheel ingebouwde plein betreedt, ziet links de gebouwen van de Eerste Kamer, recht voor zich uit de Ridderzaal, en rechts het gebouw van de Tweede Kamer. Wil hij daarheen, dan kan hij zijn weg gaan door een zuilengang, die de westzijde van het Binnenhof afsluit.

Achter die zuilen, achter en boven zich beschut door het gebouw van de Raad van State, stonden daar een halve eeuw geleden week in week uit, elke dag, dat de Tweede Kamer vergaderde, vrouwen in het gelid geschaard. Zij bleven er de gehele dag. Zij schreeuwden niet, zij wierpen geen rookbommen, zij zongen niet, zij stonden en zwegen. Haar aanwezigheid zelf was een demonstratie, een betoging voor vrouwenkiesrecht.

Het was de juiste tijd. Elke week opnieuw hield de Tweede Kamer zich bezig met de voorstellen van minister Cort van der Linden, om de grondwet te herzien. Het ging met name om twee punten, om het kiesrecht en de onderwijspacificatie. Een hervorming van het kiesrecht, zou dat ook betekenen, dat er vrouwenkiesrecht kwam? De wacht van vrouwen was er elke dag weer, om zwijgend te getuigen. En dan kwam er ook een dame, die voorgereeden werd in een automobiel. Zo heette toen dat vehikel nog, voluit, automobiel. Zij was vergezeld van haar secretaresse, zoals een generaal zich laat vergezellen van zijn adjudant. Die dame was dokter Aletta H. Jacobs. De eerste vrouwelijke arts in Nederland.

Het had nogal wat voeten in de aarde gehad, voordat zij te Groningen tot de medische studiën werd toegelaten. Het scheen ongehoord: een jonge vrouw bij de anatomie, bij een lijk en met een ontledmes. Zelfs minister Thorbecke is er aan te pas gekomen, om haar de weg te banen.

Maar nu is zij al een eindje in de zetting. Zij staat niet meer op wacht. De vrouwen, die wel op wacht staan, zijn jonger. Zij lossen elkaar af, en sommige detachementen zijn gekomen uit de verste hoeken van het land.

Als de dokter is uitgestegen, schrijft zij met haar secretaresse langs de rij, eenmaal heen en eenmaal terug. Dan gaat zij naar binnen. In de loge van de president heeft zij een vaste plaats en kijkt neder op de schare van kamerleden. Zij volgt de debatten met kennelijke belangstelling.

Het eindresultaat is bekend. Er kwam passief vrouwenkiesrecht. De mogelijkheid werd opengelaten om bij gewone wet, dus zonder een nieuwe grondwetsherziening, het actieve vrouwenkiesrecht in te voeren.

Toen de beslissing was gevallen, had de vrouwenwacht er voor het laatst gestaan. Sommige parlementaire redacteurs wijdden er een apart stukje aan. Die van De Telegraaf schreef over een kippen, die opeens leeg was.

Het eerste etmaal, dat er geen wacht meer stond, was tevens het etmaal, dat een vroege novemberwinter met ongewone felheid inviel. De krachtproef om in zulk een kou nog te blijven staan, was deze vrouwen bespaard. Zij hadden trouwens al genoeg courage getoond.

Is Hansard het officiële instituut om de notulen te maken van het gesprokene in het Britse parlement, zonder de Britse pers, in het algemeen, zou menige sprekersstem als die van een roepende in de woestijn zijn.

Daarom is de combinatie parlement en pers bijna net zo belangrijk als de verbinding parlement en kiezer.

Tijdens een kort bezoek aan Londen, waar wij in de gelegenheid waren het parlement in zitting te bezoeken (zie N.G. van veertien dagen terug) konden wij een morgen reserveren voor de Times en de Sunday Times, welke kranten nog niet lang geleden in andere handen zijn overgegaan.

Eerst echter nog iets over de Britse pers, wier geboortjaar teruggaat tot in de 16e eeuw, toen nieuwsjagers in Londen koffiehuizen en andere plaatsen van samenkomst als informatiebronnen gebruikten voor hun nieuwsbrieven, welke zij aan abonnees in de provincie stuurden. Tot 1600 waren deze brieven bijna alle met de hand geschreven, omdat drukken alleen met toestemming van de overheid kon geschieden. De inhoud van die brieven was meestal van die aard, dat de overheid niet gretig haar toestemming om het geschrevene tot de drukpers toe te laten zou hebben gegeven.

Enige tijd geleden hadden wij het in deze kolommen over Daniel Defoe, de schrijver van „Robinson Crusoe”. Hij is de oprichter van een van de eerste Engelse kranten, de Daily Post. Deze verscheen in 1719, nadat in 1702, de Daily Courant het licht had gezien. Er verschenen meer kranten in dit tijdsgewricht. In 1785 o.a. de Daily Universal Register, die in 1788 z'n naam veranderde in The Times. De oudste zondagskrant is The Observer, die van 1781 dateert. Blijven wij voorshands bij de wereldbekende Times, onlangs uit handen van de heer Gavin Astor overgegaan in die van Lord Thomson.

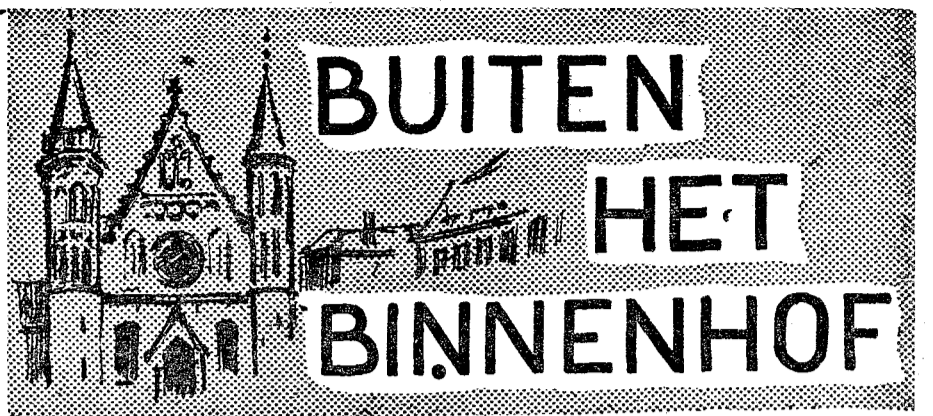
Die overname van „de stem van Groot-Brittannië” betekende een beweging moment in de overigens van bewegingen vrij staande krant, die nooit heeft uitgeblonken in het grote getal abonnees, wel in het grote over de wereld verspreide getal lezers.

Dat de Times regeringen kan doen vallen door een fout in een kopregel, is wel wat overdreven, maar dat deze krant groot gezag heeft gehad in een tijd, waarin gezag van een krant een rol speelde, is onmiskenbaar.

De oprichter van de Times was een zekere heer Walter, een handelaar in steenkolen, een vermogend man. Hij zou waarschijnlijk koopman gebleven zijn, indien hem niet een ernstig ongeluk trof: een handelsvloot waarbij hij geldelijk belang had, werd door de Fransen gekaapt, waardoor de heer Walter in één dag £80.000 verloor. Dat was kort voor 1782, in welk jaar hij kennis maakte met een letterzetter, Henry Johnson genaamd. Deze zei een methode te hebben uitgevonden om regels te zetten van hele woorden, inplaats van met losse letters. In die tijd iets zeer nieuws.

Dit is het begin van de Daily Universal Register, opgericht door de heer Walter. Een krant die 2½ stuiver ging kosten tegen de 3 stuiver van zijn concurrenten.

Wij zagen reeds dat de Register later Times is gaan heten. In die jaren, omstreeks 1785, was het geen gemakkelijke taak hoofdredacteur van een krant te zijn. Voor zijn schrijven is de heer Walter meerdere malen veroordeeld, eenmaal tot een boete van £50 en een uur lang aan de kaak staan op Charing Cross, twaalf maanden kerker-

straf en een voorwaardelijke straf, tegen borg, van zeven jaar. Alleen maar omdat hij geschreven had „dat de hertogen van York, Gloucester en Cumberland niet oprecht waren geweest toen zij hun bevrediging hadden geuit ten aanzien van het herstel van de koning”.

De zoon van de heer Walter, John Walter Jr. heeft de zaak van zijn vader overgenomen. Hij kon in 1814 een stoompers in bedrijf stellen. In 1862 drukte de Times al 12.000 exemplaren in het uur, een enorme prestatie in die dagen. Toen Jr. in 1847 stierf, liet hij een uitgestrekt grondgebied en een persoonlijk vermogen van £90.000 na. Een derde Walter volgde hem op.

Tien jaren vóór 1900 begonnen de magere jaren voor de Times. De erfgenamen betwistten elkaar het bezit en de winsten gingen op aan familietwisten en advocatenhonoraria. In 1902 benaderde Lord Northcliffe, de krantenmagnaat, Walter IV, die echter plechtig beweerde dat nooit een „koopman in sensatie”, waarmede hij Lord Northcliffe bedoelde, beslag zou kunnen leggen op de Times. Northcliffe kocht de krant toch. Toen de nieuwe eigenaar in 1922 overleed, had hij in de loop van zijn regime de krant gemoderniseerd, het gebruik van telefoon en schrijfmachines ingevoerd en een minder conservatieve maar daarom niet minder kundige hoofdredacteur van de Daily Mirror aan het hoofd van de Times geplaatst.

Na de dood van Northcliffe ontstonden er weer opvolgingsmoeilijkheden in de schoot der families. Een rijke majoor, Astor geheten, kocht de Times, die hij later in handen liet van zijn zoon Gavin. Deze heeft onlangs de zaak verkocht aan de Thomson Organisation, een groot uitgeverconcern, dat onder andere de Evening Post bezit.

De Times heeft nu een kwart miljoen abonnees. Mr. R. Harris, de tweede chef-redacteur Buitenland, vertelde ons, dat aan de onafhankelijkheid van de krant niet is getornd. De financiële belangen zijn beter ondergebracht. The Times blijft The Times, een onafhankelijke krant, met een gezicht, dat nog altijd het gezicht van Engeland over de grenzen is. Een krant als een gentleman. En zoals u nooit een vergeten gentleman in een trein, tram of bus zult zien achtergelaten, zo vindt u in trein, tram of bus nooit een Times. Het is een krant, die men meeneemt naar huis!

William Grandjean

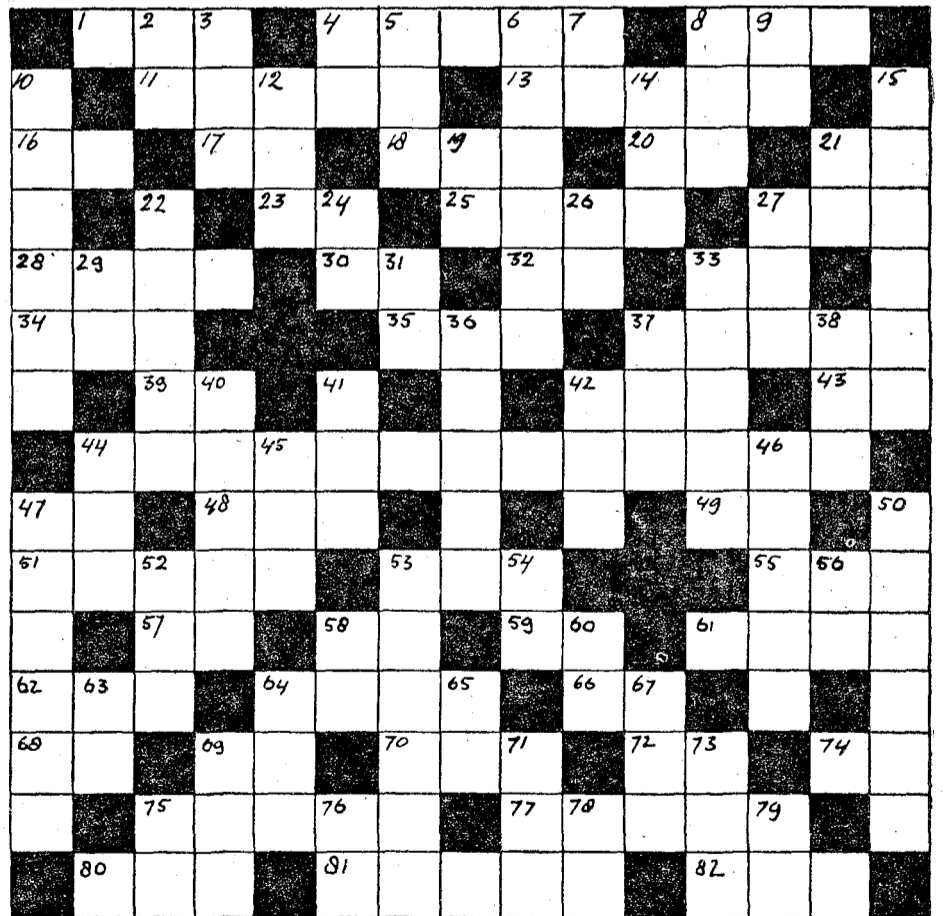
Puzzel

Horizontaal:

- 1. zwier; 4. soms, bijna; 8. zo staat er; 11. uiteraard, beslist; 13. onbebouwde ruimte; 16. spil; 17. dierengeluid; 18. meetlat; 20. nieuwe maan; 21. voorzetsel; 23. Psalm; 25. behoudens de titels; 27. mannetjesbij; 28. denkbeeld; 30. geheel de uwe; 32. lengtemaat; 33. kade; 34. het gezworene; 35. Hare Koninklijke Hoogheid; 37. voorstel, waarin wens of afkeuring vervat is uit een vergadering voortkomend; 39. dominee; 42. insect; 43. oude lengtemaat; 44. aftredend; 47. en omstreken; 48. loot; 49. een ongenoemde; 51. nauwe straat; 53. priem; 55. knoopwerk; 57. titel; 58. voegwoord; 59. rondhout; 61. warboel; 62. soort hert; 64. dagtekeningen; 66. bergplaats; 68. pers. vnmw.; 69. familielid; 70. Rijks-Post-Spaarbank; 72. reeds; 74. niet even (...even); 75. gekeperde stof; 77. opgerold wafeltje; 80. oppervlakte maat; 81. Rij; 82. spoedig.

Verticaal:

- 2. voorzetsel; 3. dunbladige delifstof; 4. Technische School; 5. vroeger; 6. verhalende poëzie uitmakend of dichtend; 7. ten laatste; 8. Hengelsnoer; 9. voorzetsel; 10. schrift; 12. snel. vlug; 14. loot; 15. speels; 19. boom; 21. voorzetsel; 22. bezoldiging; 24. Sint, heilige; 26. tot en met; 27. Aanw. vnmw. 29. lidwoord; 31. Technische Hogeschool; 33. Mohammedaanse „Bijbel”; 36. klein iemand; 37. bezittelijk vnmw. (Frans); 38. Europeaan; 40. Vet, smeersel; 41. Europeaan; 42. instituut voor onderzoekingen; 44. pluk; 45. ingenieur zonder T.H. diploma; 46. invorderen, ontvangen; 47. vloertegel; 50. oplettend; 52. plaats in Gelderland; 53. toegang; 54. senior; 56. Fries water; 58. en andere; 60. reeds; 63. eerstkomend; 64. mannetjesbij; 65. Amsterdams Peil; 67. paling; 69. gegiste honigdrank; 71. kleedingstuk; 73. deksel; 75. de oudere; 76. gram; 78. binnenlandse strijdkrachten; 79. bijwoord.

Nu is het de tijd om u te abonneren op Nederlandse Gedachten.

Een briefkaart aan A.R.-partij, Dr. Kuypersstraat 3 te Den Haag is voldoende.

Nationaal beleid heeft recht op onze steun!

DE meerderheid van de Tweede Kamer heeft door aanvaarding van de motie Schmelzer uitgesproken, dat zij geen vertrouwen had in het financieel beleid van het kabinet-Cals. Dit votum trof uiteraard in de eerste plaats de minister van financiën, maar toch ook het gehele kabinet. Het begrotingsbeleid is bij uitstek kabinetsbeleid.

De meerderheid, die het vertrouwen opzegde, bestond uit de overgrote meerderheid van de KVP-fractie onder leiding van de heer Schmelzer, de VVD-fractie onder leiding van de heer Toxopeus, de CHU-fractie onder leiding van de heer Beernink, en verder uiteraard uit de heer Jongeling, de S. G. P. en uit de fractie van de heer Koekoek. Dat waren ze die het kabinet ten val brachten.

De socialisten stemden tegen de motie-Schmelzer, omdat ze géén bezwaren hadden tegen het financieel beleid, de A.R. stemden tegen, omdat h. i. de motie Schmelzer te ver ging en omdat een kabinetscrisis op dat ogenblik bepaald niet in het landsbelang was; zij stemden tegen ondanks bezwaren tegen het regeringsbeleid.

ZO was de situatie, toen de crisis begon. Daarbij mag nimmer uit het oog worden verloren, dat het beleid, dat door de meerderheid van de Tweede Kamer werd afgekeurd, voor een deel het resultaat was van een ongezond compromis.

De heer Vondeling mag de eer niet worden onthouden, dat hij met grote vasthoudendheid de uitgaven van de verschillende departementen naar beneden heeft weten te drukken. Wij weten, dat hij het daar héél moeilijk mee heeft gehad. Elke minister is voor zijn departement veeleisend. En als men er dan in slaagt, die gezamenlijke eisen met een totaal bedrag, dat in de buurt van de 2 miljard ligt, te verminderen, dan is dat geen geringe prestatie. Als men alleen maar eens nagaat, hoeveel Onderwijs en Wetenschap heeft moeten bezuinigen, dan is dat al indrukwekkend. En dat brengt niemand in de verzoeking, om te zeggen, dat dan waarschijnlijk minister Diepenhorst eerst wel wat uit een groot gat had geblazen.

Hij heeft zijn medewerking verleend aan de besnoeiing van de begroting, omdat het moest. Het getij begon te keren en een kabinet, dat zulks niet begreep, was geen knip voor de neus waard.

MAAR de dekking was het moeilijkste. Daardoor zijn grote spanningen ontstaan. Ook in het kabinet-Cals.

De KVP stond op het standpunt, dat de tweede tranche van de belastingverlaging niet mocht worden uitgesteld, eigenlijk tot geen enkele prijs. De socialistische ministers stonden onder zware druk van hun partijbestuur: de indirecte belastingen mogen in 1967 niet omhoog. Door combinatie van deze beide opvattingen was een gezond dekkingplan nauwelijks mogelijk en kwam het kabinet bovendien, en dat was minstens zo erg, in de verleiding, de moeilijkheden te endosseren aan zijn opvolger van na de verkiezingen. Met name de heer Biesheuvel vond dit eigenlijk onaanvaardbaar en we zijn toen dichter bij een crisis geweest dan sommigen weten.

Het was dus een compromis, en een ongezond compromis, waardoor de dekking niet geheel in orde was. Er leefde een gat over en het gevaar bestond, dat de Regering dat gat op inflatoire wijze zou proberen te dichten. Daarom stelde de a.r. fractie zich op het standpunt: de motie Schmelzer kunnen wij niet steunen, zij gaat ten dele in tegen onze eigen constructieve kritiek, maar wij behouden ons het recht voor straks door amendement hierin zo mogelijk verbetering te brengen. De a.r. fractie kreeg daartoe niet de kans. Haar motie werd niet in stemming gebracht. Op verzoek van het kabinet werd eerst gestemd

over de het laatst ingediende motie Schmelzer, en toen die was aangenomen, vroeg het kabinet schorsing van de beraadslagingen.

Het lag op de weg van de heer Schmelzer, nu een oplossing te zoeken. Hij is er niet in geslaagd.

Maar bij alle besprekingen in die periode scheen het er om te gaan, nog weer een klein compromis te enten op het grote compromis, waarop het kabinet-Cals zich had vastgelegd.

NU is het kabinet-Zijlstra gekomen, een extra-parlementair kabinet, dus zonder bindingen met de fracties, zonder „akkoorden”, waardoor men zich van weerskanten gebonden acht.

Wanneer er ooit een kabinet terecht naar de formateur en premier wordt genoemd, dan is het dit kabinet. Want de heer Zijlstra heeft van het begin af gewerkt vanuit een eigen analyse. Hij is niet begonnen, de begroting na te pluizen, maar hij heeft de economische situatie van ons land bekeken.

En hij lette op de volgende veront-rustende verschijnselen:

1. de betalingsbalans is snel slechter geworden;
2. de werkgelegenheid is in gevaar;
3. de geldmarkt is zo krap, dat de expansie van onze productie er onder gaat lijden en de gemeenten in de grootste moeilijkheden komen. Het jaar 1966 wordt een typisch inflatiejaar.

Er is gelukkig geen aanleiding tot paniek, maar we moeten nu, en alle nadruk valt op dat nu een aantal maatregelen nemen, om het schip in ruimer water te brengen, waar de stroom niet zo gevaarlijk zuigt.

Vanuit deze visie op de conjunctuur heeft de minister-president zijn beleid opgebouwd. Hij wil in de beslissende komende maanden allereerst letten op de betalingsbalans en de werkgelegenheid. En hij wil volmachten van de Kamer om in staat te zijn, snel regulerend in te grijpen.

DAT is dus een andere aanpak, een andere methodiek, dan die aanvankelijk werd toegepast, om uit de moeilijkheid te komen.

Als zelfstandig formateur heeft hij het gehele vraagstuk op een ander niveau gebracht en de ministers van het nieuwe kabinet hebben zich met zijn visie verenigd. Ook de ministers, die in het kabinet-Cals hebben gezeten.

Dit nieuwe beleid heeft twee grote voordelen.

In de eerste plaats neemt het de maatregelen, die nu nodig zijn.

Ook hier geldt: „later is te laat”.

In de tweede plaats voorkomt het, dat een nieuw kabinet in de lente van 1967

moet beginnen meteen te kiezen tussen twee kwaden, tussen wat rigoreus is en wat riskant blijft, waarbij in beide gevallen bijna noodzakelijk brokken zouden worden gemaakt.

Daarom is dit nieuwe beleid in de volle zin van het woord een nationaal beleid. En zij, die er zich verantwoordelijk voor stellen, hebben recht op onze steun.

BIJ dit alles past het ons dankbaar te zijn, dat onze a.r. fractie in de Tweede Kamer onder leiding van de heer Roolvink een duidelijk beleid heeft gevoerd, daarbij niet heeft gedongen naar kiezersgunst en allerminst goedkope reclame heeft proberen te maken, maar weloverwogen heeft gevraagd, hoe het landsbelang kan worden gediend met een gezonde oplossing van de moeilijkheden. Reeds in het vroegste stadium stond de heer Roolvink daarbij een oplossing voor de geest, zoals nu is bereikt.

En de gevolgen zijn merkbaar. Ook in de partij. Er is een eensgezindheid op onze vergaderingen, er is een geestdrift op onze meetings, die verkwikt en bemoeidigt.

Toen Heemskerk bij de begrotingsdebatten in 1912 de oppositie tegen zijn beleid besprak, typeerde hij haar met één zinnetje: Ik zie niets dan een rode vaan in de mist.

Maar onze vlag toont vandaag duidelijk onze eigen kleuren en zij hangt niet slap in de mist.

FABEL

RONDOM de kabinetscrisis zijn in de loop van de laatste weken allerlei fabels als paddestoelen uit de grond verrezen. De meeste ervan verdwijnen even snel als ze gekomen zijn. In de liberale Nieuwe Rotterdamse Courant van dinsdag voegt het hoofdartikel er echter nog haastig één aan toe en wel over het ontstaan van het kabinet-Zijlstra. Het fabeltje namelijk dat de C.H.U. en de V.V.D. door de heer Zijlstra genegeerd zouden zijn. Het hoofdartikel schrijft letterlijk:

„Maar het (bedoeld is: het kabinet-Zijlstra) zal slechts kunnen regeren dank zij de gunst van partijen, die werden versmaad toen het op de formatie aankwam” (vet gedrukte van ons).

De N.R.C. zal hier bepaald niet de P.S.P., C.P.N., de Boerenpartij, de S.G.P. of zelfs het G.P.V. op het oog gehad hebben. Ook niet de P.v.d.A. die immers geen fractie-vergadering meer nodig had om zich afwijzend op te stellen tegenover de plannen van de heren Beel en Zijlstra.

De N.R.C. kan hier geen anderen dan de V.V.D. en de C.H.U. in beklag hebben willen doen komen.

Gelukkig behoeven we niet op de regerings-verklaring te wachten om dit giftige paddestoeltje met wortel en al uit te roeien. Dat geschiedt n.l. al door de bekwame parlementaire redacteur van de N.R.C. zelf. Deze schrijft in de kolom, die nota bene naast het hoofdartikel werd afgedrukt:

„Uit de kring van de C.H.U. waren geen personen te krijgen.” En vijf regels verder: „Bij de V.V.D. bestonden andere niet door de heer Zijlstra nader aangeduide bezwaren.”

Aan dit klinkende tegenbewijs kan nog worden toegevoegd dat de brief van de heer Beernink en de mededelingen van de heer Toxopeus aan Prof. Zijlstra er blijk van geven dat de fracties van de C.H.U. en de V.V.D. door de heer Zijlstra in dezelfde mate over diens plannen ingelicht zijn als de K.V.P.- en de A.R.-fractie. Van der Sluis

Zojuist verschenen:

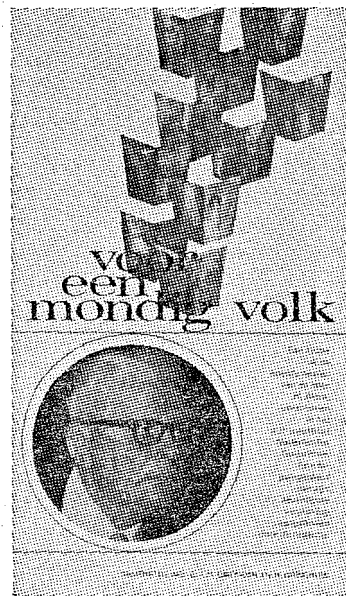
VOOR EEN MONDIG VOLK

Een keuze uit de hoofdartikelen van de heer H. Algra, lid van de Eerste Kamer, gepubliceerd in het Anti-Revolutionaire weekblad Nederlandse Gedachten.

SAMENGESTELD DOOR

G. J. H. GRIFFIOEN EN

H. GRINGHUIS

Juist in deze tijd, nu de confessionele partijvorming in discussie is en allereerst gevraagd wordt naar een duidelijk politiek beleid, is dit instructieve boek van grote waarde te achten.

In een prettig leesbare stijl, een keur van voortreffelijke artikelen over:

- ★ Grondslag en doeleinden van de A.R. Partij.
- ★ Kabinet, parlement en fractie.
- ★ Oranje en Nederland.
- ★ Het onderwijs.
- ★ Sociaal-economisch leven.
- ★ Dr. H. Colijn.
- ★ Radio en televisie.
- ★ De pers.
- ★ Andere partijen.

Het boek is uitgevoerd in een prachtig geplastificeerde band, heeft een omvang van 200 pagina's en kost slechts f 7,90.

U KUNT DIT BOEK RECHTSTREEKS BIJ DE UITGEVER BESTELLEN.

Drukkerij Libertas N.V. - Drift 13 - Utrecht

Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Wilt u mij zenden exemplaar VOOR EEN MONDIG VOLK.

Naam:

Adres:

Woonplaats:

In open envelop met 10 cent postzegel te zenden, aan:

DRUKKERIJ LIBERTAS N.V.
Drift 13 - Utrecht - Giro 267122

Voelt u voor contact met de buitenwereld?

Op ons bureau komt per 1 januari a.s. de functie open van

TELEFONISTE

Wij zoeken daarom zo spoedig mogelijk een ervaren MEDEWERKSTER, die naast het bedienen van de telefoon ook ingeschakeld kan worden bij administratieve werkzaamheden.

Leeftijd tot 23 jaar. M.U.L.O.-opleiding gewenst.

Middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt samengewerkt.

Sollicitaties gaarne te richten aan het secretariaat, Dr. Kuiperstraat 3 te 's-Gravenhage. Inlichtingen worden eventueel telefonisch verstrekt onder nummer 070 - 63.10.23.

HAARUITVAL

roos of andere haarzorgen?

Belangrijke intensieve onderzoeken leiden na jaren tot de opzienbarende ontdekking van het haartonicum TIOSIN.

Men is er nu in geslaagd een haartonicum samen te stellen, dat werkt op het capillitium en afdoende helpt.

Gezond, mooi haar en een prachtige haardos is nu voor een ieder mogelijk. Twijfel dus niet langer, doe eens een goede kuur met het onschatbare haartonicum TIOSIN en ook U zult enthousiast zijn.

Verpakking voldoende voor plm. 1 1/2 mnd. f. 15,70, duidelijke gebruiksaanwijzing ingesloten.

Betaling bij ontvangst of bij vooruitbetaling op giro 341224.

Dulzenden tevreden en dankbare gebruikers.

Alle bestellingen te richten aan: Laboratorium ROTAL afd. Cosmetics, Postbus 200, Lelidien. S.v.p. bij bestelling naam van dit blad vermelden.

Dankbare gebruikers schrijven ons: Ik was bijna kaal, nu heb ik weer prachtig haar; geen haartuitval en roos meer; ben overgelukkig, heb weer een volle haardos; kan Tiosin een ieder aanbevelen enz. enz.

ECHTE KERKORGELS

ook voor kleine kerken

ORGELBOUW Ernst Leeflang

Apeldoorn
Telefoon 05760-17582

SCHULING GIETRIJENODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.

POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

waarborgmerk van wetenschappelijk verantwoorde genees- en verzorgingsmiddelen voor kleine en grote

HUIDIEREN

Veerlaan 17-23 - Rotterdam

Landbouwwerktuigenfabriek

VICON N.V.

NIEUW-VENNEP
tel. 02526-855

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Fa. J. v. d. Kamp & Zoon

MEURSINGEWEG 4
Telefoon 05220 - 1212 - 1000 - 1285
MEPPEL

Groothandel in bouwmaterialen, zand, grint, beton en kalkmortelcentrale

„FRIKLA” schilderwerken

ERDENHOUT
HEEMSTEDE
HAARLEM

F. Klaassen Reitzstraat 93 Haarlem Telefoon 02500 - 57145

Firma M. J. Verlinde

Landbouwmachines-Tractoren-Bulldozers

Kantoor: Polderstraat B 166 B - Zaamslag
Telefoon 01153 227 - 429

N.V. Aann. Bedrijf F. G. D.

v/h GEBR VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken
RONDWEG 17 - DOKKUM
Tel. 05190 - 2284 b.g.g. 2534

BOUWBEDRIJF TH. DE VRIES & ZONEN

Stationsweg 15, Koudum

Voor alle nieuwbouw en onderhoudswerken

F. VINK & ZOON Aannemersbedrijf

Telefoon 01827 - 261
KERKLAAN 9 - MOORDRECHT

De A.R. en de kabinetscrisis

DE kabinetscrisis, die vrijdag 14 oktober inzette en pas op 21 november j.l. tot een einde kwam, heeft een verloop gehad, dat voor niet-ingewijden — en dat zijn praktisch alle Nederlanders — bij tijd en wijle een compleet raadsel scheen. Deze situatie werd stellig bevorderd, doordat de (in)formateurs vrijwel van iedereen, met wie zij spraken, een vrij grote mate van geheimhouding vorderden; de pers moest het daardoor met betrekkelijk weinig gegevens doen. Geen wonder dan ook, dat de parlementaire redacteurs zich min of meer aan speculaties overgaven — en daardoor somtijds ook tot de meest tegenstrijdige conclusies kwamen.

Ook al hebben de (in)formateurs voor deze geheimhouding stellig hun redenen gehad — dat neemt niet weg, dat de duidelijkheid in de politieke verhoudingen in de afgelopen maand vrij aanzienlijk heeft geleden. Des te noodzakelijker is het dan ook thans, om in een zo groot mogelijke openhartigheid de gebeurtenissen van de laatste maand — zij het in grote lijnen — nog eens de revue te laten passeren en van commentaar te voorzien.

De voorgeschiedenis

De houding van de K.V.P.

De crisis, die op vrijdag 14 oktober uitbrak, had uiteraard haar voorgeschiedenis. Een crisis ontstaat niet zomaar, daar gaat een voorspel aan vooraf.

Het ligt daarbij voor de hand, vooral te letten op de rol van de K.V.P., die immers, voor wat haar fractie betreft, de staatkundige verantwoordelijkheid draagt voor het uitbreken van de crisis.

Allereerst is het nodig er op te wijzen, dat de K.V.P.-fractie zich reeds bij de algemene beschouwingen in de herfst van 1965 zeer kritisch opstelde ten aanzien van het uitgavenniveau, dat voor het dienstjaar 1966 was voorgesteld. De heer Schmelzer hield reeds toen een klemmende rede, waarin hij op bezuinigingen aandrong. De bezorgdheid van K.V.P.-zijde nam nog toe, toen in het voorjaar van 1966 bleek, dat de begrotingen belangrijke overschrijdingen zou gaan vertonen, en zich een verslechtering inzette in de economie.

Bij de behandeling van de desbetreffende nota in de Tweede Kamer liet de heer Schmelzer een dreigend geluid horen: het kabinet diende nu eindelijk eens ernst te maken met het streven, in de overheidssector tot bezuinigingen over te gaan.

In dit licht gezien, is de beruchte motie-Schmelzer, ingediend in de nacht van 13 op 14 oktober, duidelijk niet een „vergisning”, een „incidentele zaak”; nee, deze motie vloede in hoofdzaak rechtstreeks voort uit de houding, welke de K.V.P.-fractie in meerderheid reeds lang vanaf de aanvang van het kabinet-Cals jegens het financieel-economische beleid van dit kabinet had ingenomen.

Het is nodig dit nog eens uitdrukkelijk te stellen, omdat met name van de zijde van de P.v.d.A. het steeds wordt voorgesteld, alsof de oorzaken van het uitbreken van deze crisis in het geheel niet in het financiële vlak lagen, maar geheel van politieke aard waren. De reden, waarom de P.v.d.A. de crisis zo voorstelt, zal hieronder afzonderlijk uit de doeken worden gedaan.

Rond de begroting '67

Zoals bekend, spitsten de bezwaren van de K.V.P. zich met name toe op de begroting voor 1967, waarin men zowel een onvoldoende streven naar bezuinigingen signaleerde als een onwil, om voor 1967 en voor 1968 voor een voldoende dekking te zorgen. De A.R.-fractie deelde, voor wat de dekking betreft, een belangrijk deel van de bedenkingen van de K.V.P.; maar anders dan de K.V.P. weigerde zij, om op verdergaande bezuiniging van overheidsuitgaven door het kabinet-Cals aan te dringen.

Dit lijkt een zeer gering geschil; maar tijdens de zittingsduur van het kabinet-Cals was juist dit verschil van doorslaggevend betekenis. Want het program van het kabinet-Cals was immers juist hierdoor gekenmerkt, dat op verschillende gebieden (wegenaanleg, onderwijs, ontwikkelingshulp, woningbouw) naar een tijdelijke versnelling van overheidsuitgaven moest worden gestreefd. Door juist ten overstaan

van dit kabinet op verdergaande bezuinigingen aan te dringen, trof de K.V.P. fractie het kabinet op de meest gevoelige plek. Dat is dan ook de eigenlijke reden, waarom het kabinet weigerde, op de motie-Schmelzer in positieve zin in te gaan. Had het kabinet dit gedaan, dan was het aan zijn eigen uitgangspunt ontrouw geworden.

Vandaar, dat ook het kabinet tegenover de door de heer Roolvink ingediende motie — die op de dekking van de begroting betrekking had — veel sympathieker reageerde dan op de motie van de heer Schmelzer, die het uitgavenniveau van juist dit kabinet opnieuw ter discussie ging stellen.

Het kabinet en de begroting 1967

Er is nog een stuk voorgeschiedenis, dat voor een goed begrip van zaken nodig is te weten: de voorgeschiedenis in het kabinet-Cals. De heer Biesheuvel heeft reeds een slip van de sluier hierover opgelicht, toen hij in zijn televisietoespraak van woensdag 19 oktober j.l. stelde, dat het de begroting 1967 door het kabinet voorgestelde dekkingplan het karakter droeg van een compromis. De dagbladberichten van omstreeks eind augustus-begin september spraken inderdaad niet voor niets van spanningen in het kabinet, die verband hielden met de dekking van de begroting. Over het uitgavenniveau voor de verschillende departementen had het kabinet reeds voor de zomervakantie overeenstemming bereikt; over de dekking was echter nog geen beslissing genomen.

(Het is tussen twee haakjes nuttig in dit verband er op te wijzen, dat de kabinetsovereenstemming ten aanzien van de uitgaven met grote moeite tot stand gekomen is, omdat de heer Vondeling van de diverse ministers een bijzonder grote mate van terughoudendheid vorderde. Vandaar, dat de heer Roolvink bij de Algemene Beschouwingen de heer Vondeling dan ook een woord van lof niet onthield voor zijn vasthoudendheid op dit gebied; ook om deze reden weigerde de A.R.-fractie — in tegenstelling tot de K.V.P.-fractie — om het kabinet tot nog verdergaande uitgavenbezuinigingen te verplichten).

Terugkomend op de dekking van de begroting 1967: het compromiskarakter van deze dekking bestond voornamelijk hierin, dat de A.R.-ministers een zwaardere, en in ieder geval een meer solide dekking wensten dan door middel van een loutere versnelling van de inning van de inkomstenbelasting (enkele kleinere dekkingsposten buiten beschouwing gelaten).

Hun voorkeur ging uit naar een eerder gedaan voorstel van de minister van Financiën, dat echter in het kabinet geen meerderheid had kunnen vinden; het voorstel namelijk, om de ingangsdatum van de verhoging van de omzetbelasting eerder te plaatsen dan op 1 januari 1968, gecombineerd met een zeker

uitstel van de beloofde verhoging van de inkomstenbelasting (zgn. tweede tranche). Hierdoor een meer reële dekking voor en daarmee ook voor 1968, behaald kunnen worden. Uiteindelijk overstemming over het complete dekkingplan, zoals dat in de joenennota 1967 afgedrukt is.

De houding van de P.v.d.A.

De houding van de P.v.d.A. kan het kort als volgt worden weergegeven:

1. Van meet af aan een duidelijke stemming met het uitgavenprogramma van het kabinet-Cals. Hierin de P.v.d.A.-fractie dus evenals de A.R.-fractie solidair met het kabinet.
2. In de loop van de tijd heeft de P.v.d.A. op andere punten van toenemende distantie ten opzichte van het kabinet-Cals blijk gegeven. Voorbeelden: de Vietnam-brief, kritiek op de verhoging van de omzetbelasting, de kritiek op de kabinetsbeslissingen inzake de tentenstop en korting rijkskosten; de motie-Scheps bij de BVD-debat in de Tweede Kamer.
3. Al voor de herfst van dit jaar heeft de P.v.d.A. uiting aan haar afkeering van een verhoging van de omzetbelasting over de grenslijn. Het partijbestuur van de P.v.d.A. heeft mede hierover een openbare verklaring uitgevaardigd.

Duidelijk is, dat de P.v.d.A. name door dit laatste standpunt van het kabinet voor grote moeilijkheden geplaatst! Het was immers een belangrijke beslissing, dat de verhoging van de inkomstenbelasting — tweede tranche — zou doorgaan; de P.v.d.A. had trouwens destijds zelf voor verhoging gestemd. En thans stelt de P.v.d.A. het kabinet voor het uit te maken, dat geen verhoging van de omzetbelasting over de grenslijn worden getroffen. Hiermede maakt de P.v.d.A. de dekking van het begrotingstekort voor 1967 voor het kabinet tot een in feite onmogelijke zaak, die zin kan stellig worden gezegd, dat de P.v.d.A. indirect de val van het kabinet-Cals mede heeft bevorderd.

Tegelijkertijd ligt hier dan ook een verklaring voor de reden, waarom de P.v.d.A. bij hoog en laag volhoudt, het bij deze crisis helemaal niet financiële zaken begonnen was, het ook de K.V.P. om geheel andere dingen ging. In de grond van de zaak is dit een partij-politieke stelling, tot niets anders dient dan tot een afklaring van de zwakke opstelling van de P.v.d.A. in de financiële sector, leidt de P.v.d.A. de aandacht af van het feit, dat ze heeft nagelaten de dekking van de begroting met behulp van middelen van reële betekenis aan het kabinet ter beschikking te stellen.

De oplossing van de crisis

In aansluiting op wat in bovenstaande beschouwing over de voorgeschiedenis van de kabinetscrisis is gezegd, volgt nu een bespreking van hetgeen sinds het uitbreken van de crisis heeft plaatsgevonden.

In aansluiting op de voorgeschiedenis; want in feite is het de houding van de P.v.d.A. die de crisis in handen heeft, om het verloop van de kabinetscrisis te beoordelen als ook de daarbij van Anti-Revolutionaire zijde ingenomen houding.

Uitgangspunt

Het uitgangspunt van Anti-Revolutionaire zijde mocht tijdens de crisis

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Regeringsverklaring

HET is helemaal niet nodig, een uitgebreid commentaar te geven op de Regeringsverklaring. Zij is in zichzelf duidelijk. Zij heeft grote overtuigende kracht. Wie haar op éerlijke wijze wil bestrijden, moet beginnen met de uitgangsstelling te bombarderen. Dat wil zeggen, hij moet op overtuigende wijze aantonen, dat de analyse van de toestand verkeerd is en dat dus de te nemen maatregelen overbodig en schadelijk zijn.

Maar wij willen wel op twee dingen de aandacht vestigen. In de eerste plaats dat de werkgelegenheid centraal wordt gesteld. Nergens is de verklaring zó geladen, als op het punt van de werkloosheid. Wat de werkloosheid betekent voor de getroffen en zijn gezin, wordt met woorden vol affect gezegd. Er is in de laatste tijd bij sommige economen een neiging, om het te veel in cijfers te zoeken. Vijfhonderd ontslagen hier en het afvloeien van duizend werknemers daar, och, zo zegen ze dan, het bedrijfsleven kan het in hoofdzaak wel weer opvangen. De statistieken zijn onze troost.

De Regeringsverklaring spreekt er niet zo licht over. Die is opgesteld door mensen, die begrijpen, dat het ondanks statistisch optimisme in vele gevallen, vooral als het de ouderen betreft, een zware en harde zaak kan zijn.

Er is een tweede aspect, dat speciaal onze aandacht verdient. De budgettaire ruimte moet vooral ook gebruikt worden om Limburg en het Noorden te helpen. Dat is van groot belang.

In Limburg is het voor ieder zichtbaar. Als de mijnen dicht gaan, dan moet er een grote vervangende werkgelegenheid komen. Voor het Noorden ligt het anders. Daar is het economisch leven kwetsbaar, al gedurende een reeks van jaren. En in de laatste tijd krijgt het pessimisme weer de overhand. Het CNV heeft er een voortreffelijk rapport aan gewijd. De minister van Economische zaken heeft er een Regeringsnota over klaar gemaakt, die naar wij hopen, nu zo snel mogelijk zal worden gepubliceerd. Want ook hier is het, zoals in de Regeringsverklaring staat: laten we niet dralen, laten we geen tijd verliezen.

Wij vestigen graag op deze beide punten nog eens de nadruk.

De nieuwe minister-president prof. dr. J. Zijlstra en de leden van zijn kabinet betreden de vergaderzaal van de Tweede Kamer. De volledige tekst van de Regeringsverklaring vindt u op de pagina's 6, 7 en 8.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, H. Gringhuis (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8.96.73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Deze week

- *Lezers schrijven* (pag 2)
- *Actuele commentaren* (pag 3 en 4)
- *Geschiedvervalsing* (pag 3)
- *Advieslijst kandidaten Tweede Kamer* (pag 5)
- *De Regeringsverklaring* (pag. 6, 7 en 8)
- *De Verkiezingen in Australië* (pag. 9)
- *Widek schrijft over „Snelle actie nodig”* (pag. 12)

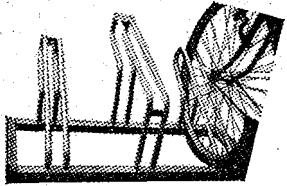
Luister...

op dinsdag 6 december a.s. naar onze radio-uitzending. De uitzending vindt plaats van 18.20 - 18.30 uur via Hilversum I (K.R.O.).

Elektronische klavierinstrumenten

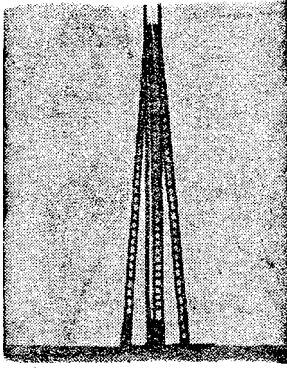
Keuze uit meer dan 10 fabrieken waaronder Philicorda, National, Solina, Eminent, Ri-ha, Thomas, Parie, Lipp en Hammond.
R. VAN DEN BURG n.v.
PIANO- & ORGELHANDEL
Arnhemsestraat 8, Amersfoort.
Tel. 13877 (03490)
Levering franco huis Nederland, Service en onderhoud door het gehele land.

FALCO
RIJWIELREKKEN
Geraniumstraat 25 Almelo
Tel. 05490 - 4323
Keuze uit ruim 20 modellen.

FA. H. MANSCHOT & ZONEN

Aannemers van
HEIWERKEN
Telefoon 03474 - 269
LEXMOND
Gespecialiseerd in het
heien met stoomblokken
van 2000 tot 8000 kg.

- ontwikkeling bouwplan tot complete oplevering
- moderne organisatie
- gedetailleerde werkvoorbereiding en planning
- arbeidsbesparende bouwwijze

N.V. Aannemings- en Bouwbedrijf
P.J. ROOS
Burgm. Hazenberglaan 403 - ROTTERDAM - TEL. 191044

SCHULING GIETRIJBNODIGDHEDEN NV

BINNENHAVENSTRAAT 20 / HENGEL-O.
POSTBUS 52 / TEL 05400-16461

Grondboringen Bodemonderzoek
Nortonputten voor drinkwatervoorziening
Pompinstallaties Beregningsinstallaties

Meer dan 40 jaar ervaring

FIRMA JAN DE NOOIJ - BENNEKOM
Telefoon 08379 - 2227

THERMO SHELL
voor Centrale Verwarming

Vraagt vrijblijvend inlichtingen! Auto's
uitgerust met mobilifooninstallatie!
Geregelde bezorging! Prima Service!

voor
oliehaard
of -kachel

A.v.d. BAN

Dubbelsteynlaan 51 - Dubbeldam
Telefoon: 01850-41600 b.g.g. 38600

PATENT OCEAN KEERKLEP
WETT. GED.
PATENT OCEAN AFSLUITER

OCEAN N.V. DIEREN
HATLAND'S MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR-NEUTRALE-EN-CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT-CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

Wij leveren u snel en voordelig
superbenzine · benzine · lichtpetroleum
Dieselolie · Huisbrandolie I en II · Stookolie
Smeerolie · Vetten

BARENDRECHT - GEBROKEN MEELDIJK 77 b
Telefoon (01806) - 21.29 en 33.51 — (010) - 140.150
's Avonds (01806) - 27.01 en 30.78

De regeringsverkl

ALVORENS een uiteenzetting te geven naar aanleiding van de opdracht tot vorming van een overgangskabinet en alvorens het regeringsprogramma van dit kabinet aan de Kamer ter beoordeling voor te leggen, stel ik het op prijs woorden van dank uit te spreken voor de vele belangrijke werkzaamheden, die tot stand werden gebracht door de ministers en staatssecretarissen, aan wie op 22 november j.l. op de meest eervolle wijze door Hare Majesteit de Koningin ontslag werd verleend, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten aan Haar en het Koninkrijk bewezen. Hierbij wil ik met name noemen oud-minister-president Cals die — gesteund door een rijke en langdurige bestuurlijke ervaring — op voortvarende wijze aan zijn kabinet leiding heeft gegeven.

Ik meen voorbij te mogen gaan aan hetgeen vóór de vorming van dit kabinet tussen 14 oktober 1966 — de dag waarop de kabinetscrisis ontstond — en 16 november 1966 is verricht. U zijn bekend de formatieopdracht aan drs. Schmelzer en de daarop volgende informatieopdracht aan dr. Beel. De informatiewerkzaamheden van dr. Beel hebben niet geleid tot voortzetting van de arbeid van het demissionaire kabinet.

Op woensdag 16 november 1966 gaf Hare Majesteit mij de opdracht tot het vormen van een overgangskabinet. Ik heb daarop verzocht deze opdracht in beraad te mogen houden. Mijn werkzaamheden zijn aangevangen, nadat dr. Beel zijn informatieopdracht had voltooid. Ik acht mijn verantwoordelijkheid eveneens aan te vangen op het moment, waarop ik de formatieopdracht in beraad heb genomen.

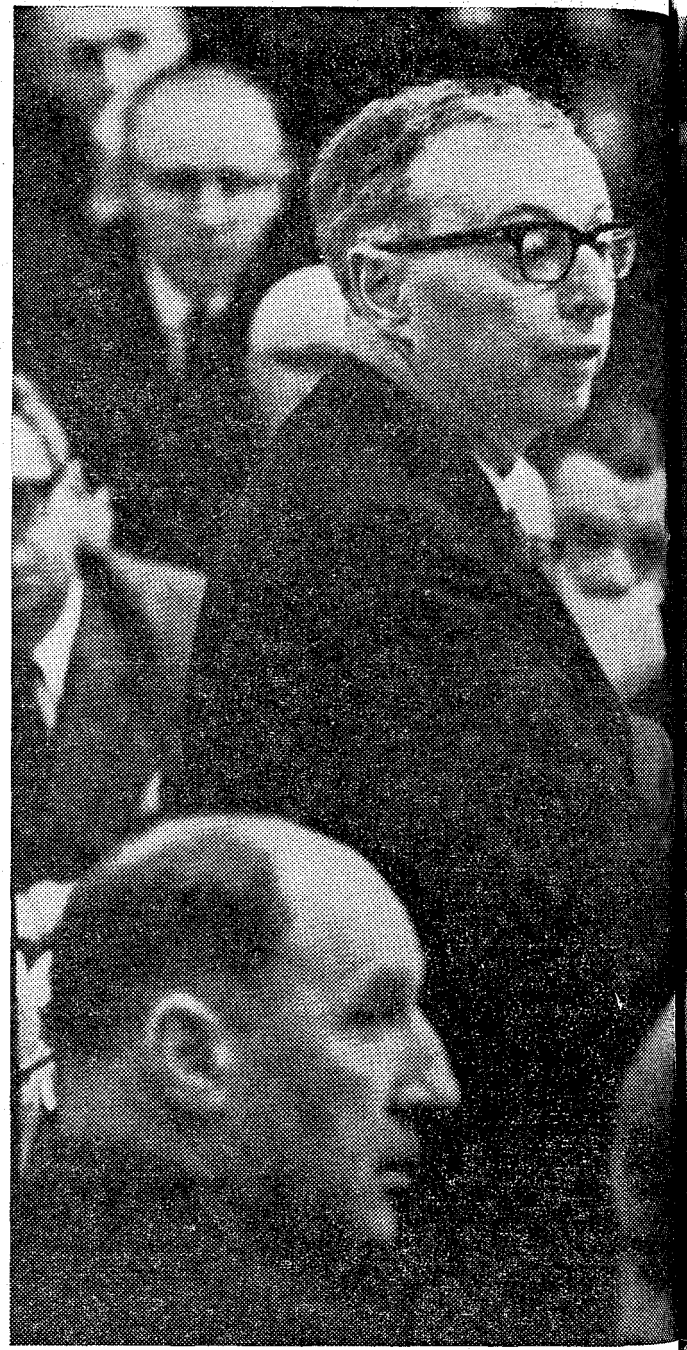
De uitkomst van de formatie is u bekend. Op maandag 21 november 1966 kon ik de Koningin mededelen de opdracht te kunnen aanvaarden. Op dinsdag 22 november 1966 zijn de desbetreffende Koninklijke besluiten getekend en gecontrasigneerd en zijn vervolgens de nieuwe ministers beëdigd. Tot het nieuwe kabinet traden toe de ministers en staatssecretarissen van de Katholieke Volkspartij en de Anti-Revolutionaire Partij, die ook in het vorige kabinet zitting hadden gehad, met uitzondering van de minister-president Mr. J. M. L. Th. Cals, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Drs. P. C. W. M. Bogaers en de staatssecretaris van Financiën Dr. W. L. G. S. Hoefnagels. De staatssecretaris van Economische Zaken Drs. J. A. Bakker werd minister van Economische Zaken; de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken Mr. L. de Block zal tevens de functie van staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat vervullen. Als nieuwe ministers traden toe Mej. Dr. M. A. M. Klompé, Dr. J. E. de Quay, Mr. A. A. M. Struycken en Ir. H. B. J. Witte, die respectievelijk het beheer zullen voeren over de departementen van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, Verkeer en Waterstaat, Justitie en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. De heer De Quay zal als eerste vice-minister-president — de heer Biesheuvel blijft tweede vice-minister-president — fungeren. Inmiddels is tot staatssecretaris van Economische Zaken benoemd Drs. L. J. M. van Son. Het ligt niet in de bedoeling de afgetreden staatssecretarissen van Buitenlandse Zaken, van Binnenlandse Zaken, alsmede van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk te vervangen.

Vervroegde verkiezingen

Het besluit tot ontbinding van deze Kamer is een gewichtige zaak. Ik stel het op prijs daarop thans nader in te gaan.

In het communiqué, waarbij bekend werd gemaakt dat Hare Majesteit de Koningin mij had opgedragen een overgangskabinet te vormen, werd ook medegedeeld, dat ik mij bij aanvaarding voorstelde, dat het door mij te vormen kabinet zich mede tot taak zou stellen de bevordering van vervroegde verkiezingen en mitsdien ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Bij de aanvaarding deelde het Kabinet der Koningin in aansluiting daarop o.a. mede, dat ik Hare Majesteit had medegedeeld, dat ik de opdracht tot het

De nieuwe minister-president prof. dr. J. Zijlstra tijdens zijn regeringsverklaring.

vormen van een overgangskabinet, dat zich mede tot taak stelde de bevordering van vervroegde verkiezingen en mitsdien de ontbinding van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, had aanvaard.

Inmiddels is bij het daartoe strekkende besluit van 25 november 1966 deze Kamer met ingang van woensdag 22 februari 1967 ontbonden verklaard. De kandidaatstelling zal op 3 januari 1967 plaats vinden. De verkiezingen worden op 15 februari 1967 gehouden. Op donderdag 23 februari 1967 zal de eerste samenkomst in verenigde vergadering der Staten-Generaal plaats hebben van de Eerste Kamer en de nieuw samengestelde Tweede Kamer.

Aangezien het gevoelen bestaat, dat vervroegde verkiezingen dienen te worden gehouden, meen ik dat ik op de motieven voor dit ontbindingsbesluit niet breedvoerig behoefte in te gaan. De wens was vrij algemeen, dat de kiezers zich eerst zouden kunnen uitspreken alvorens voor een meer normale periode een kabinet zou worden gevormd. Een gewichtige grond daarvoor is, dat sinds de laatste verkie-

zingen in 1963, de menstelling verspreid zijn afgetreden, dat is, dat de reeds in mei 1967 gevonden. In dit verwezen naar de verklaring van de toen optrident Dr. Beel

„De omstandigheden de normale verkiezingen Uwer Hoge Verkiezing hebben, bemoeilijkt de formatie van

nog resterende perijdstip waarop de kabinet zich zouden stonden de verkiezingsdeur”.

De periodieke toen nog anderhal Dit is thans slechts jaar, waardoor de fortiori van toepassing

Ik kom nu, tot van het kabinet, dat Kamer te presenteren karakteristieke van net de volgende is een

— overgangskabinet
— met extra-parlementarisch
— dat in zekere zin in niet onbelangrijk breid — rompkabinet komen.

Het kabinet is eendat gedurende de 22 november 1966

Kring

...dieke sa-
...abinetten
...overwe-
...ezingen
...en plaats
...worden
...de rege-
...ber 1958
...nister-pre-
...
...in 1960
...leden
...plaats
...zelf reeds
...voor de

ming van een nieuw kabinet na de verkiezingen van 15 februari 1967, uiteraard vooral zijn aandacht moet concentreren op enkele essentiële punten, die in deze korte regeringsverklaring zullen worden aangeduid. Het ziet als zijn taak de overbrugging te vormen naar het nieuwe kabinet, dat in 1967 zal optreden.

Het kabinet heeft een extra-parlementair karakter in die zin, dat het geen binding heeft met fracties in deze Kamer. Met de fractievoorzitters van de Katholieke Volkspartij, de Partij van de Arbeid, de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, de Anti-Revolutionaire Partij en de Christelijk-Historische Unie heb ik wel gesprekken gevoerd om informatie te verkrijgen over de mogelijkheden, die dit kabinet zou hebben voor het doorvoeren van zijn program, maar enige afspraken zijn hierbij niet gemaakt. Deze fractievoorzitters heb ik — ten aanzien van een voor mijn programma wezenlijk punt — ieder afzonderlijk de vraag voorgelegd: „Bent u in staat en bereid mij te informeren met betrekking tot het vermoedelijke standpunt van uw fractie, met name ten aanzien van het uitstel van de verlaging van de loonen inkomstenbelasting en de vervroeging van de verhoging van de omzetbelasting?”

Mede op grond van de terzake verkregen informatie ben ik gekomen tot een kabinet van de huidige samenstelling.

Ik heb tenslotte nagegaan of uit Christelijk-Historische kring ministers in het kabinet zouden kunnen worden opgenomen, maar zulks is — vooral mede gelet op de voortschrijdende tijd — niet mogelijk gebleken.

Als derde karakteristiek gaf ik aan het kabinet, dat het is een uitgebreid rompkabinet. De vergelijking met het kabinet door Dr. Beel in december 1958 gevormd, dringt zich hierbij op. Toen bleek, dat — met uitzondering van de minister-president, de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en de staatssecretaris van Financiën — de ministers en staatssecretarissen van het vorige kabinet uit de kring van de Katholieke Volkspartij en de Anti-Revolutionaire Partij in het nieuwe kabinet zouden willen overgaan, heb ik getracht voor enkele opgevallen plaatsen nieuwe bewindslieden uit die beide groeperingen aan te trekken. De verdeling: 8 ministers van de Katholieke Volkspartij en 5 van de Anti-Revolutionaire Partij zou, indien het kabinet een langere zittingsduur zou hebben gehad, stellig anders zijn uitgevallen; in de gegeven situatie acht ik haar verklaarbaar en verantwoord.

Het kabinets-program

Ik kom thans tot het kabinetsprogram. Dit program is — met inachtneming van het voorgaande — uiteraard van beknopte aard.

Nu is het voor iedereen duidelijk, dat op het financiële, het economische en het sociale terrein moeilijke en urgente problemen om een oplossing vragen. Het kabinetsprogram richt zich dan ook bijzonderlijk op dit terrein. Bij het overwegen van maatregelen terzake is het kabinet uitgegaan van de situatie, welke het bij de aanvang van zijn optreden aantrof. Dit betekent met andere woorden, dat dit kabinet zich niet begeeft in de discussies, die op 14 oktober j.l. hebben geleid tot het aftreden van het kabinet-Cals. Het kabinet stelt mitsdien de Kamer voor, hetgeen — gelet op de thans bekende feiten en vooruitzichten — op de hiervoor genoemde terreinen noodzakelijk is.

Wanneer ik, in dit verband een schets zou mogen geven van de situatie waarin ons land zich thans be-

De minister-president, prof. Zijlstra en de beide vice-minister-presidenten, prof. De Quay en mr. Biesheuvel

vindt, dan stel ik voorop, dat die situatie van inflatoire aard is. Bij nader onderscheid zijn daarin drie aspecten te onderscheiden, te weten, de ontwikkeling van de bestedingen, de ontwikkeling van de inkomens en de monetaire situatie. Men kan zeggen, dat ons land in de jaren 1964, 1965 en 1966 alle drie inflatieaspecten duidelijk heeft vertoond. Ter vermijding van ieder misverstand moge ik opmerken, dat dit onderscheid van zichzelf niets zegt over schuld aan de inflatoire ontwikkeling in normatieve zin; het is een onderscheid van analytische aard, dat verhelderend kan werken. Met name is van belang te beseffen, dat een inflatie, op één van deze terreinen begonnen, zeer gemakkelijk de inflatie op de andere gebieden uitlokt. Een terugdringen dient — zoals bij de uiteenzetting van het te voeren beleid verder zal blijken — in beginsel dan ook alle drie de bedoelde aspecten in de beschouwing te betrekken.

Het is naar de mening van het kabinet van het hoogste belang, dat deze inflatoire situatie zo snel mogelijk beëindigd wordt. Het staat onbetwistbaar vast, dat een voortduren van deze situatie ons land vroeger of later zou plaatsen voor één van de ernstigste dilemma's waarvoor de economie van een land kan worden geplaatst, n.l. de keus tussen betalingsbalansevenwicht en werkgelegenheid. De ervaring leert, dat een land dat zich in een dergelijke situatie bevindt, slechts met de allergrootste krachtsinspanning en ten koste van zware offers daaraan kan trachten te ontkomen. Ik zeg niet, dat die situatie in Nederland is aangebroken. Maar ik zeg wel, dat zij voldoende dichtbij is gekomen om ingrijpen urgent te maken. Dit kan als volgt nader worden toegelicht.

De werkgelegenheid verslechtert duidelijk, waarbij vooral het tempo aandacht verdient. De betalingsbalans is in 1966 niet beter maar slechter dan in 1965. Weliswaar verwacht het Centraal Planbureau op dit ogenblik nog steeds een belangrijke omkeer ten goede voor het jaar 1967, maar ook indien men van dit vooruitzicht uitgaat, dan betekent het, dat volgend jaar een grotere werkloosheid dan dit jaar gepaard zal gaan met nauwelijks een overschot op de lopende rekening van de betalingsbalans. Wanneer men daarbij bedenkt, dat het verwachte overschot in 1967 vergezeld zal zijn van niet stijgende maar waarschijnlijk van enigszins dalende investeringen door het particuliere bedrijfsleven — dat is, met andere woorden, dat bij een bevredigender investeringsontwikkeling de betalingsbalansontwikkeling opnieuw deficitair zal zijn — dan tekent een en ander duidelijk de verslechteringen van onze fundamentele positie.

Ook de ontwikkeling van de export wijst in deze richting. Werd in de macro-economische verkenning voor het jaar 1966, zoals deze in september 1965 werd aangeboden, een stijging van het volume van de export verwacht van 12%, in september van dit jaar was de verwachting teruggelopen tot 8,5%; de laatste ramingen houden rekening met een stijging van slechts 6 %.

Dit moeilijker worden van de situatie met betrekking tot de verhouding tussen betalingsbalansevenwicht en werkgelegenheid maakt ook het voeren van een daarop gericht beleid moeilijker. In ieder geval dient ervan te worden uitgegaan, dat de ten behoeve van het evenwichtsherstel aanwezige instrumenten zoveel mogelijk alle moeten worden gebruikt. Als zodanig moeten — aansluitend in zoverre bij de hiervoor genoemde drie aspecten van het inflatieverschijnsel — met name worden genoemd: het budgettaire beleid, het monetaire beleid en het loon- en prijsbeleid (dit laatste inclusief het mededingingsbeleid).

De belastingen

Overgaande thans van deze summierre beschrijving van de situatie naar het te voeren beleid, vang ik aan met het monetaire en het budgettaire beleid. (Over het loon- en prijsbeleid kom ik nog nader te spreken). Naar onze vaste overtuiging is het op dit ogenblik volstrekt noodzakelijk, dat het budgettaire beleid een wezenlijk groter bijdrage levert tot het evenwichtsherstel in ons land. Men kan het ook als volgt formuleren: er moet een betere verhouding tot stand worden gebracht tussen het monetaire en het budgettaire beleid. Het monetaire beleid is n.l. enerzijds zeer effectief, anderzijds oefent het zijn invloed veelal uit op een betrekkelijk willekeurige en eenzijdige wijze. Het budgettaire beleid geeft mogelijkheden tot spreiding over een breder draagvlak en werkt daardoor in het algemeen gunstiger.

Het monetaire beleid draagt thans te eenzijdig de last van de evenwichtsverstoring. De daaruit ontstane liquiditeitskrapte dreigt cumulatieve effecten te krijgen op de werkgelegenheid, met name daar, waar de liquiditeitskrapte zich het sterkst begint voor te doen.

Wij denken hier aan de gemeenten, niet in de laatste plaats aan de bouw- en nijverheid en verder aan die ondernemingen, die misschien met enige adempauze door hun moeilijkheden zouden kunnen komen, maar door liquiditeitsgebrek het eenvoudig niet meer kunnen volhouden.

Het is in dit verband, dat het kabinet voorstelt boven en behalve de reeds bij u ingediende fiscale voorstellen, de dusgenoemde tweede tranche van de verlaging van de loon- en inkomstenbelasting niet te doen ingaan op 1 januari 1967, maar op 1 juli 1967, alsmede de verhoging van de omzetbelasting met 20 procent niet te doen ingaan op 1 januari 1968, maar eveneens op 1 juli 1967. In het betreffende wetsontwerp, respectievelijk in de betreffende nota van wijziging, welke u én dezer dagen zullen bereiken, zullen machtigingsbepalingen worden opgenomen, er toe strekkend het mogelijk te maken, de verlaging eerder respectievelijk de verhoging later te doen ingaan. Deze maatregelen beloven een opbrengst op jaarbasis van f 730 mln; voor het jaar 1967 op kasbasis een bate van f 510 mln

Op deze wijze komt in de rijksfinanciën een ruimte, die op de een of andere wijze kan worden benut om de kapitaalmarkt in andere sectoren te lenigen. Gebruik zou b.v. kunnen worden gemaakt van een deel van de voor de voorschrijfberekening ter beschikking

komende middelen ten behoeve van de sanering van de gemeentefinanciën in de sfeer van de kapitaalmarkt; in deze zin, dat inflatoire financiering met kort geld in 1967 vervangen wordt door gezonde financiering uit langlopende middelen. Op deze wijze wordt een wezenlijke bijdrage geleverd tot het voorkomen van echte liquiditeitscrises, waarvan uiteraard een zeer nadelige invloed op de werkgelegenheid zou moeten worden gevreesd. Aldus wordt het budgettaire beleid principieel gesteld in het ruimere kader van een noodzakelijke bijdrage tot evenwichtsherstel in de volkshuishouding als geheel. De begroting, zoals die was ingediend, was daartoe op zichzelf in de gegeven situatie niet voldoende. Ook wanneer men niet uit het oog verliest, dat de ingediende begroting in zoverre bevredigend moest worden geacht, dat zij — indien gerealiseerd zoals zij werd ingediend — geen beroep op de open kapitaalmarkt nodig maakte, zo schiet zij toch te kort ten aanzien van de omgang van de evenwichtsstoornis welke wij thans in ons land waarnemen. Hieraan moet ik toevoegen, dat het intussen — volgens recentelijk ter beschikking gekomen gegevens — niet zeker is of de ingediende begroting wel tot het beoogde resultaat, n.l. het niet doen van een beroep op de open kapitaalmarkt, zal leiden. Indien en voorzover dit het geval blijkt te zijn wordt de hierboven gegeven argumentatie uiteraard slechts versterkt.

Aldus wordt een wezenlijke werkgelegenheidspolitiek gevoerd binnen de grenzen die de verslechterde betalingsbalanspositie stelt. Dit beleid geeft bovendien de mogelijkheid bijzonderlijk rekening te houden met de omstandigheden, waarin enkele delen van ons land verkeren; ik denk met name aan Zuid-Limburg en het Noorden des Lands. Bij de toedeling van de verkregen kapitaalmiddelen kan immers met bijzondere regionale factoren rekening worden gehouden.

Deze twee belastingvoorstellen, hoe ongeaan de regering deze ook voorstelt, zijn het noodzakelijke beleidsinstrument om tot evenwichtsherstel te komen. Wij mogen niet talmen. De keuze tussen betalingsbalansevenwicht en een bevredigende stand van de werkgelegenheid moet ons land bespaard blijven.

Uitgavenbeleid

Ik besef dat in deze schets van het budgettaire beleid het uitgavenbeleid niet buiten beschouwing kan blijven.

Met betrekking tot het in de korte tijd, welke aan het kabinet ter beschikking staat, te voeren uitgavenbeleid, moge in de eerste plaats worden vermeld, dat ik mij in de gesprekken met de door mij aan te zoeken ministers heb gesteld op het standpunt, dat wordt uitgegaan van de in de begroting 1967

• Vervolg op pag. 8

De verkiezingen in Australië

WE hebben net een belangrijke politieke gebeurtenis achter de rug en nu staat er al weer een ander voor de deur. De eerste gebeurtenis, die ik op het oog heb, was het vrij onverwachte bezoek van President Johnson. Zoals u natuurlijk al lang in uw eigen kranten gelezen hebt was dit bezoek een groot succes. Er waren wel enkele vervelende incidentjes, maar over het geheel wat de bevolking ontzaglijk ingenomen met het bezoek en heeft dit ook duidelijk getoond door de warme ontvangst, die ze aan Johnson gaf. De tweede gebeurtenis is die van de komende verkiezingen, die hier om de drie jaar worden gehouden. Eigenlijk een beetje dwaas om er zo'n korte periode voor te nemen, want het is veel te kostbaar. Vorige week stond in de krant, wat het de regering alleen al kost aan het drukken van de stembriefjes en aan salarissen van de mensen, die de stemmen moeten tellen. Als ik me niet vergis was het zo iets van 30 miljoen gulden. Om dan verder maar niet te spreken van de grote bedragen, die de politieke partijen zelf moeten uitgeven.

Men heeft wel gesuggereerd, dat Johnson met het oog op de verkiezingen in Australië gekomen is en dat het een meesterlijke stunt van Harold Holt, onze tegenwoordige minister-president, geweest is, om Johnson juist vlak voor de verkiezingen te vragen. 'k Heb zo'n idee, dat dit wel een beetje simpel geredeneerd is. Hoeveel belang Amerika ook mag hebben bij de samenwerking met Australië, vooral met het oog op Vietnam, het is toch moeilijk in te denken, dat de Amerikaanse president speciaal voor deze reden zo'n grote tour zou maken. Het is waarschijnlijk juist een verband te zien tussen zijn reis en de verkiezingen in Amerika (die inmiddels al achter de rug zijn).

Holt en de Liberal Party

Sedert vorige week, (ik schrijf dit op de 14e november) draait de propaganda machine op volle toeren. Op achtereenvolgende dagen hebben de leiders van de grote partijen hun openingspeech gehouden, die vrij werd uitgezonden via alle T.V. en goevernements radiostations.

Holt, die het eerst aan de beurt was, deed het rustig en waardig. Natuurlijk legde hij nogal wat nadruk op wat de „liberal” regering in de laatste zeventien jaar, waarin ze aan het bewind geweest is, gedaan heeft. Toch lag daar niet het hoofdaccent, immers dit was voor een groot gedeelte het werk van zijn voorganger, Sir Robert Menziens (alhoewel Holt als minister er zelf ook de hele tijd aan meegewerkt had). Hij wees vooral op de dingen, die zijn regering wilde gaan doen. Allereerst noemde hij het grote punt in de buitenlandse politiek: Australië's meedoen aan de strijd in Vietnam. Hij beloofde, dat als zijn partij aan de regering blijft ze deze politiek met vaste hand zal voortzetten. In de tweede plaats noemde hij verschillende dingen voor de binnenlandse politiek.

Grote nadruk werd gelegd op meer steun voor het onderwijs, in het bijzonder voor de universiteiten en de bijzondere middelbare scholen. Als geheel was het een vreemde combinatie: een vredesprogramma, terwijl er tegelijkertijd een oorlog aan de gang is, waar Australië aan meedoet!

Calwell en de Labour Party

De volgende avond hoorden we Arthur Calwell, de zeventig-jarige leider van de Australian Labour Party. Aan alles kon je merken, dat hij voor het laatst nog een krampachtige poging deed om zijn partij weer aan de macht te brengen en dus het zo lang begeerde minister-presidentschap te veroveren.

Ook hij concentreerde zich op

dezelfde dingen. Wat de oorlog in Vietnam betreft, vertelde hij dat de Labour Party niet alleen alle troepen uit Vietnam terug zal trekken, maar ook de vorig jaar ingevoerde dienstplicht weer zal afschaffen. In dit alles deed hij een duidelijke poging winst te slaan uit het onbehagen over deze oorlog, dat leeft bij een gedeelte van de bevolking. Het geheel was nogal goedkoop. Hij had net een paar keer over deze „wrede en vuile” oorlog. Deze week heb ik al een paar keer een commercial over hetzelfde onderwerp, namens de Labour Party, op de T.V. gezien. De eerste keer zagen we De Gaulle en een paar dingen, die hij gezegd heeft. Gisteravond was het Paus Paulus met enkele zinnen uit zijn laatste vredesboodschap. Vooral dit laatste vind ik weer erg goedkoop. Hiermee wordt natuurlijk een beroep gedaan op de vele Rooms Katholieken in Australië. Het tweede gedeelte van Calwell's speech was een lange lijst met beloften, vooral op het sociale vlak. Meer ouderdomspensioenen, meer kindergeld, meer vakantie voor de mensen in dienst van het gouvernement, enz. Het leek wel alsof de grote Sint al gekomen was. Toch betwijfel ik ten zeerste, of de meerderheid van de Australiërs bij de verkiezingen hun vertrouwen in Sint Arthur zullen gaan uitspreken. Het is aan de ene kant veel te radicaal. Hoewel niemand veel van deze oorlog in Vietnam moet hebben, zijn de meesten er toch wel van overtuigd, dat we verplichtingen hebben, vooral nu we een keer in de boot gestapt zijn. Aan de andere kant is het allemaal veel te mooi om waar te zijn. De meeste mensen zullen wel zo nuchter zijn en de vraag stellen: waar moeten we het van betalen Calwell kan wel zeggen, dat de belastingen niet omhoog gaan, maar hij kan al die rijkdommen toch ook niet van een boompje in de A.L.P. tuin plukken. Zelf heeft hij gezegd dat het A.L.P. programma een extra 1200 miljoen gulden zal kosten, maar dat komt wel uit de groeiende economie. Van regeringszijde heeft men er op gewezen, dat dit cijfer veel te laag is. Het zal zeker twee keer zoveel kosten en dat haal je heus niet zo maar uit de huidige economie. Het is ook merkwaardig, dat bijna alle belangrijke kranten, die ik de laatste tijd gezien heb, zich tegen dit program keren en het een onrealistische lekkermakerij noemen.

We zullen maar rustig afwachten. Maar als is het goed zie, dan zal de Liberal Party onder leiding van Holt wel weer als overwinnaar uit de stembus komen, vooral ook omdat het Labour front nog steeds verdeeld is in de Australische Labour Party en de Democratische Labour Party, en de laatsten hebben al weer gezegd, dat ze de tweede stem (die ieder hier moet uitbrengen!) aan de Liberal Party zullen geven.

Politiek zelfonderzoek

Intussen is dit ook de tijd, dat van alle kanten het hele politieke apparaat weer eens goed onder de loupe wordt genomen. Ik heb de laatste weken al

Van Prof. dr. K. Runia te Geelong in Australië ontvingen wij nevenstaand artikel over de verkiezingen in dat land. De verkiezingen zijn inmiddels vorige week zaterdag gehouden en de uitslag is bekend.

Wij meenden echter dit artikel alsnog te plaatsen, aangezien Prof. Runia hierin tevens zijn visie geeft op de bijzondere situatie waarin de christen-emigrant in dat werelddeel verkeert.

heel wat artikelen gelezen, die erg kritisch stonden tegenover het politieke leven in Australië.

In een methodistisch tijdschrift werd ronduit gezegd, dat het hele politieke leven in Australië ongezond is. Verschillende facetten worden met name genoemd. De voornaamste waren: er is weinig belangstelling bij de doorsnee Australiër; het hele systeem staat open voor overheersing door bepaalde minderheden; er is een achteruitgang in de status en betekenis van het parlement; pressure groups oefenen een veel te grote invloed uit; enz.

Dit zijn inderdaad zeer ernstige symptomen, als ze allemaal waar zijn. En ik ben bang, dat in werkelijkheid maar al te waar zijn.

Op bv. het eerste punt eens te nemen: er is inderdaad een schrikbarend tekort aan interesse in de politiek bij de gemiddelde Australiër. Politiek is maar een „dirty” (vuil) zaakje is de opvatting van de meesten en daarmee keren ze er zich vanaf. In bijna elk kiesdistrict (we hebben hier nog steeds het oude districtenstelsel) is hooguit 2 of 3 procent werkelijk in politiek geïnteresseerd.

Kortgeleden bleken in een groep van 300 Christenen, behorend tot verschillende kerken, maar drie personen bij een politieke partij aangesloten. Velen zaten in schoolcommissies, waren actief in de padvinderij of in werkgeversorganisaties, maar voor politiek voelde bijna niemand. Er was er ook maar één bij, die lid was van een vakorganisatie.

Bijzonder scherp is ook de algemene kritiek op het parlementaire systeem, zoals het momenteel in Australië functioneert. Men vindt over het algemeen, dat het parlement veel te weinig betekent in de feitelijke regering van het land. Een van de belangrijkste functies van een parlement is, dat het het grote forum van de natie is, waar de grote problemen grondig worden door gesproken. Een andere functie is die van de „waakhond”, die zorgvuldig het werk van de regering en in het bijzonder ook de wetgeving nagaat en onderzoekt. Van beide komt maar weinig terecht. In veel opzichten laat men de hele wetgeving over aan de regering en, anders dan bv. in Amerika, heeft het parlement geen commissies, die een bepaalde minister ter verantwoording kunnen roepen.

Nauw verbonden met dit alles is het strakke partijensysteem, zoals we dat hier hebben. Ieder parlementslid moet de politiek van zijn partij steunen, of

hij het er mee eens is of niet. Doet hij dat niet, dan wordt hij, vooral als het over een belangrijke zaak gaat, heel gauw uit de partij gestoten. Het resultaat van dit alles is, dat het parlementaire debat vreselijk eentonig wordt en vaak niet veel anders is dan een fel debat tussen de partijen. De zaak, waar om het op dat moment gaat, wordt niet op zijn merites onderzocht en het individuele kamerlid heeft nauwelijks kans om zijn eigen mening te geven.

De christen en de verkiezingen

Een van de vragen, die momenteel ook telkens aan de orde komen, met name in kerkelijke bladen is: **wat moet een Christen doen in verkiezingen?** De meeste schrijvers houden zich wijzigend op de vlakte, wat de concrete partijen betreft. Geen van de bestaande partijen heeft een Christelijke grondslag. Bijna alle politieke programma's zijn puur opportunistisch. M.a.w., een overtuigd Christen zit echt tussen verschillende vuren en het is niet gemakkelijk een verantwoorde beslissing te nemen. Wel hoor je algemeen de raadgeving dat Christenen, om invloed uit te oefenen, actief moeten deelnemen aan de politiek door lid te worden van een van de partijen. Het is gemakkelijk om op de wal te blijven staan en de schippers te bekritisieren, maar het is ook vrij vruchteloos. Bovendien is het te goedkoop.

In het blad van de kleine vrijgemaakte kerk in Australië las ik net een artikel, waarin de kerkleden geadviseerd werden om maar op Holt en de Liberal Party te stemmen. Niet, dat de schrijver zo erg ingenomen is met het programma van deze partij, maar hij vindt, dat dit nog het minste van de verschillende kwaden is. Bovendien hebben we onder de huidige regering in vrijheid kunnen leven en dat moeten we in ieder geval waarderen.

U begrijpt wel, dat deze totaal nieuwe situatie niet gemakkelijk is voor emigranten. We zullen als Christenemigranten nog veel met elkaar moeten praten en nog veel moeten studeren om deze politieke situatie goed door te krijgen en zo in staat te zijn een gefundeerd oordeel te geven. Ik heb zo'n idee, dat ons dit nog wel een paar jaartjes zal kosten.

Maar het moeilijkste is, dat je intussen (tenminste als je genaturaliseerd bent) elke drie jaar al moet stemmen. Vele van onze emigranten voelen zich echt niet prettig in deze situatie en ze gaan met een zeker gevoel van onbehagen naar de stembus.

K. Runia

Uit onze bouw- en aannemerswereld

Firma Jan de Mik
HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDHOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 - 2484
Hardinxveld-Giessendam

Snelle actie nodig

SLECHTS twee-en-een-halve maand — tien weken — scheiden ons nog van de Tweede Kamerverkiezingen 1967. De datum is woensdag 15 februari in plaats van woensdag 24 mei. Dat is ruim drie maanden eerder dan normaal: verkiezingen in de winter in plaats van in de lente.

Nu, wat ons betreft, kan het. Het brengt wel een overbelasting van onze organisatie met zich mee, maar onze partij heeft wel meer getoond niet voor een klein geruchtje vervaard te zijn. Gelukkig was inmiddels de voorbereiding voor de verkiezingen (met als verkiezingsdatum 24 mei 1967) al een eindweegs gevorderd. Niettemin blijft de inkrumping van de voorbereidingstijd met maar liefst ruim drie maanden een forse ingreep. Wij zullen inderdaad moeten aanpakken, met dubbele energie en veel enthousiasme.

De verkorte procedure zal wel wat minder vlekkeloos zijn dan de normale, lange procedure. Het zal allemaal wat minder gemakkelijk zijn en van ons allen wat meer inspanning eisen.

Niettemin: het kan. Wij moeten elkaar maar zo goed mogelijk helpen.

Amendementen:

Deze week, een week eerder dan oorspronkelijk gepland, moesten de amendementen op het ontwerp-Program van Actie reeds op het partijsecretariaat zijn ingezonden. Deze amendementen moeten nu geordend worden voor het moderamen en het Centraal Comité, waarna behandeling van de niet direct overgenomen amendementen volgt op het Partij Convent, dat nog deze maand moet worden gehouden. Dit Partij Convent stelt het Program van Actie 1967-1971 voorlopig vast.

Kandidaatstelling

MAAANDAG, 28 november j.l., zijn aan de kiesverenigingen toegezonden de groslijst en de advieslijst van het versterkt Centraal Comité, alsmede een stembiljet. De stembiljetten van de kiesverenigingen moeten uiterlijk dinsdag 13 december a.s. weer ingevuld op het partijbureau terug zijn.

Dit betekent dus, dat de kiesverenigingen slechts twee weken de tijd hebben om te vergaderen over dit punt. Wij hopen niettemin, dat alle kiesverenigingen de belangrijke zaak van de

kandidaatstelling goed zullen behandelen. De definitieve vaststelling van de kandidatenlijsten per Kamercentrale vindt eveneens op het Partij Convent van december plaats.

Partij Convent

HET Partij Convent ter behandeling van de amendementen op het ontwerp-Program van Actie en ter vaststelling van de kandidatenlijsten wordt op vrijdag 23 december a.s. gehouden, 's middags en 's avonds, met voortzetting — zo nodig — op zaterdagmorgen 24 december.

Als regel zijn de vergaderingen van het Partij Convent openbaar. Ter behandeling van de genoemde punten is dit Partij Convent evenwel — statutair — een besloten Partij Convent.

Op dit Partij Convent worden ook de dubbeltallen samengesteld voor de vrijgekozen leden van het Centraal Comité — dat bij Tweede Kamerverkiezingen op de verkiezingsdag als geheel aftreedt —, alsmede voor de eveneens statutaire vacatures van de leden van de Commissie Van Beroep en hun plaatsvervangers en voor de statutaire vacatures van voorzitter en penningmeester van de dr. A. Kuiperstichting.

Deputatenvergadering

DE Deputatenvergadering zal worden gehouden op zaterdag 14 januari 1967. De Deputatenvergadering stelt het Program van Actie definitief vast. Op de agenda staat tevens vermeld de verkiezing van de vrijgekozen leden van het Centraal Comité etc., terwijl deze Deputatenvergadering tevens de bijdrage der kiesverenigingen, bestemd voor de Dr. A. Kuiperstichting zal vaststellen, welke volgens de door het Partij Convent van 15 oktober j.l. vastgestelde begroting 1967 voorgesteld wordt.

Verkiezingscampagne

De deputatenvergadering is tevens de officiële start van onze verkiezingscampagne. Niet alleen wat betreft een aantal grote centrale verkiezingsbijeenkomsten

Aan de voorbereiding voor de affiches wordt hard gewerkt, evenals aan het schriftelijke materiaal, dat de kiezers op de hoogte zal stellen van hetgeen de A.R.-Partij voor de komende vierjarige periode voor ogen staat.

Bovendien mag nu reeds met nadruk gewezen worden op de mogelijkheid om bij volmacht te stemmen.

Wij komen in de volgende weken op al deze punten uiteraard nader, en waar mogelijk, uitvoeriger terug.

Wij doen een dringend beroep op ons kader en op al onze leden tot medewerking waar dat maar mogelijk is. Laten wij eensgezind de schouders onder het werk zetten, dat gedaan moet worden. Vele handen maken licht werk. En met energie en enthousiasme is ook in weinig tijd veel tot stand te brengen.

Noteert u in ieder geval nu reeds de verkiezingsdag. En zorg ervoor, dat er geen stemmen verloren gaan, welke door middel van volmachten uitgebracht zouden kunnen worden.

Arijos

De ARJOS is eveneens bezig met de voorbereiding van hetgeen zij in de komende tijd voor de verkiezingen wenst te ondernemen.

Inmiddels houdt de ARJOS haar normale algemene vergadering op zaterdag 17 december a.s.

's Morgens het huishoudelijke gedeelte, waaronder behandeling van het jaarverslag. Wij hopen daar t.z.t. nog op te terug te komen.

's Middags zal een forum vragen beantwoorden. In het forum zullen zitting hebben Z. E. mr. B. W. Biesheuvel, vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij; B. Roolvink, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie; Z. E. drs. J. A. Bakker, minister van Economische Zaken; dr. A. Veerman, lid moderamen van het Centraal Comité en oud-voorzitter ARJOS; terwijl het forum zal staan onder leiding van dr. C. Boertien, lid van de A.R. Tweede Kamerfractie en oud-vice-voorzitter van de ARJOS. Het is duidelijk, dat verwacht mag worden, dat de belangstelling groot zal zijn.

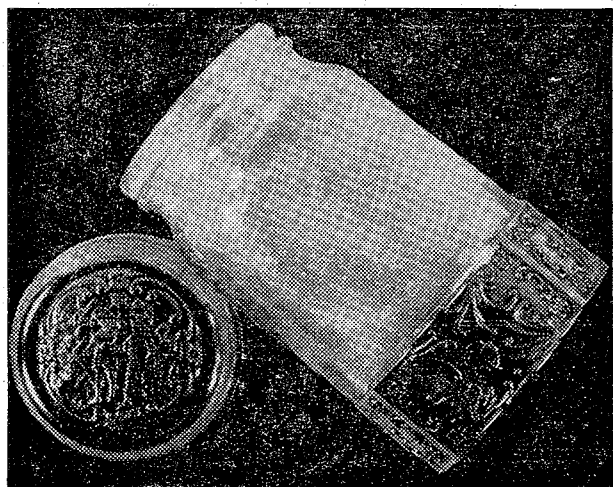
Vlotte medewerking

AL met al is het u wel duidelijk, dat de actie in snel tempo moet verlopen.

Alles moet goed in elkaar grijpen. Elke dag is er een. In normale procedures kan nog wel eens een dag speling zitten. In de verkorte procedure is dat niet het geval. Iedereen dient zich thans strikt aan het schema te houden. Anders komen wij er met elkaar niet uit. Daarom wordt ieders medewerking gevraagd. Een vlotte medewerking is vereist om de zaken zo goed mogelijk te laten verlopen.

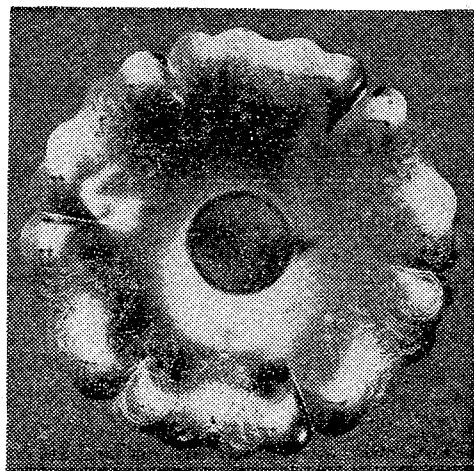
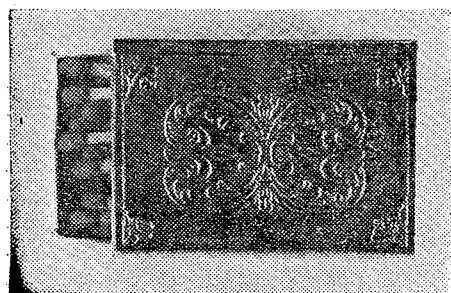
Met enige inspanning kan het. Dan moeten wij het ook doen. Samen.

WIDEK

OP DE MAN AF, ...
zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

- Lepeltje 1 abonnee
- Lucifershuif 2 abonnees
- Bonbonschaal 3 abonnees
- Brievenopener 4 abonnees
- Jampothouder 5 abonnees

BON

Noteert U als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

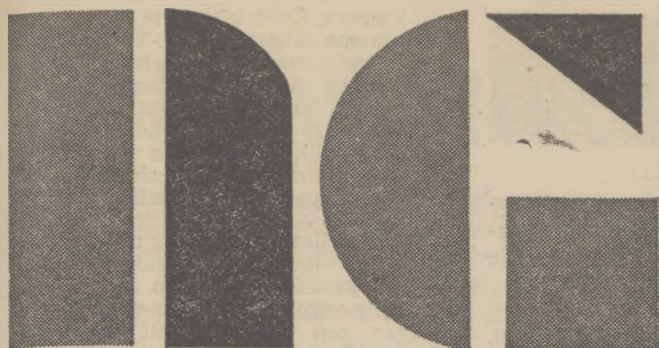
Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.
Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,
Dr. Kuiperstraat 3, Den Haag.

nederlandsche gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

Verklaring

IN overeenstemming met de reglementen, met medewerking van de kiesverenigingen, is een groslijst van kandidaten voor de Tweede Kamer opge maakt.

Daaruit heeft het Centraal Comité, overeenkomstig de voorschriften, een advieslijst samengesteld, waarbij het ongeveer de helft van hen, die op de groslijst voorkwamen, op de advieslijst heeft geplaatst en de overigen niet.

Nu is de beslissing aan de kiesverenigingen.

De redactie van Nederlandse Gedachten heeft zich op het standpunt geplaatst, dat zij geen ingezonden stukken zal opnemen van personen, die betogen, dat bepaalde namen van de groslijst ten onrechte niet of ten onrechte wel op de groslijst zijn geplaatst.

Immers:

1. De beslissing van het versterkt Centraal Comité is niet meer te veranderen en de beslissing ligt nu bij de kiesverenigingen, die over allenamen van de groslijstende advieslijst beschikken.

2. Het opnemen van ook maar één ingezonden stuk verplicht zedelijk, het opnemen van alle ingezonden stukken ten opzichte van alle kandidaten, die men wel of niet of anders geplaatst wenst te zien, met eventuele contra-betogen.

3. Het is gebleken, dat dergelijke ingezonden stukken soms mank gaan aan kwalificaties, ook wat betreft de motieven van het Centraal Comité, kwalificaties welke mogelijk zeer aanvechtbaar zijn, maar door het Centraal Comité per ingezonden stuk moeilijk kunnen worden weersproken.

De redactie zou deze ingezonden stukken op dat punt vooraf moeten censureren.

Om deze redenen was de redactie unaniem van oordeel, dat zij er niet aan moest beginnen.

Thijs Booy:

De levensavond van Koningin Wilhelmina

Verkrijgbaar als paperback ad f 11,90 bij de boekhandel

UITGEVERIJ W. TEN HAVE N.V.

Ambassador

HOTEL-RESTAURANT
Nieuwe zalen voor vergaderingen, recepties, diners, enz.
SOPHIALAAN-ZEESTRAAT
(nabij Plein 1813)
Den Haag - Telefoon 117700*

Een recente foto van Prinses Margriet en mr. Pieter van Vollenhoven, die vandaag — zaterdag 10 december — aangifte doen van hun huwelijk te Baarn

(foto Max Koot)

Deze week

- *Lezers schrijven ons* (pag. 2)
- *Het ziekenhuis en wat er aan vast zit* (pag. 3)
- *De rede en de repliek van de heer Roolvink bij de algemene beschouwingen* (pag. 4, 5, 8, 9 en 10)
- *Het grote debat* (pag. 6 en 7)
- *Nieuw kabinet met veel vertrouwde gezichten* (pag. 10)
- *Het werk van de ARJOS* (pag. 12)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mev. C. M. Tonkens-Kaajan, H. Gringhuis (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuypersstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8.96.73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,— per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Constructiewerkplaats en machinefabriek
BAILEY

Nieuw Lekkerland Telefoon 436

- Staalconstructies voor gebouwen e.d
- Alle soorten kranen

N.V. Scheepswerf G. Bijlsma en Zoon

WARTENA

Nieuwbouw

van zee-, rivier- en binnenvaartschepen
Telefoon 05105 - 271.

N.V. GERFA Gereedschappfabriek

Zwolseweg 480 - APELDOORN - Telefoon 06762 - 241

Gereedschappen voor de metaalindustrie

Scheepswerf A. v. d. Werff

Onderhoud en reparatie van schepen

DOESBURG - TELEFOON 08334 - 2275

Sleepdienst 'Broedertrouw' n.v.

v/h Fa. C. DEN BOER & ZONEN

CORR.ADRES: MAASPLEIN 9 - ZWIJNDRECHT
Telefoonnummer 01850 - 26166 - 26167 (2 lijnen)

Alle transporten te water

A. BAARS Azn.

Exploitatie van baggermaterieel N.V.
VERKOOP EN VERHUUR
Telefoon (01840) - 3154

Scheepswerf A. BAARS Azn. N.V.

SLIEDRECHT
Telefoon (01840) - 3154
NIEUWBOUW EN REPARATIE

W. Visser & Zn. N.V.

Scheepswerf - motorenherstelplaats

Ankerpad 2 - Telefoon 02230 - 2887

DEN HELDER

NIEUWBOUW EN REPARATIE

H. Bieze en zonen

Jachtwerf

ZWARTSLUIS POSTBUS 2 TEL. 05208-1307

Fa. C. Amels & Zn

SCHEEPSWERF en MACHINEFABRIEK
„WELGELEGEN” MAKKUM

H. D. C. SCHOT's

scheepvaart- en controlebedrijf

JERICHOOLAAN 6a - ROTTERDAM-16
Telefoon 010 - 138234/113923
Beurstelefoon 010 - 131521/128409
Telex 21652

FIRMA W. ROEST

Scheepsblokmakerij - Houtdraaijerij

Tiendweg 1 - Telefoon 01895 - 2970

KRIMPEN a/d LEK

Het grote debat

met een

DE regeringsverklaring van het kabinet-Zijlstra, die op 29 november door een rustige, maar zeker van z'n zaak zijnde premier, in de Tweede Kamer werd uitgesproken, is de vorige week in dit blad afge-
arukt.

limmer is in de afgelopen decennia een dergelijk gewichtig stuk zo kort geweest. Een half uur sprak de minister-president; zonder pose doch wel met grote stelligheid. Dit betrof voornamelijk de passages die aan de financieel-economische situatie van ons land waren gewijd. Dan ook kwam, zoals bij een hardrij-kampioen op de schaats, de hand los van de lessenaar om de geuite stellingen te onderstrepen. Deze sobere bijkomst was daarna ten einde.

De meeste fracties kwamen vervolgens bijeen om zich te bezinnen op wat hun woordvoerder zou hebben bij te dragen in het grote debat dat de volgende dag aanving. De premier, die allermindst de held van de dag of de redder des vaderlands had uitgehangen — iets, dat de heer Zijlstra volstrekt wezensvreemd is — had niemand gekwetst, maar toch iedereen genoopt om zich, evenals hij dat zelf deed, duidelijk over de ontstane situatie uit te laten.

De premier en de P.v.d.A.

De heer Nederhorst (P.v.d.A.) opende de rij van hen, die daarna met de premier van gedachten wisselden. De socialistische fractieleider had zich bepaald al vroeg als spreker laten inschrijven om ook op die wijze van een zekere oppositionele opstelling blijk te geven. Het is immers gewoonte dat de voorzitter van de grootste oppositiefractie het eerst spreekt bij dergelijke gelegenheden. Het was drs. Nederhorst blijkbaar wat waard om Mr. Toxopeus op deze voorhoedeplaats af te lossen. Dit alles in aanmerking genomen moet gezegd worden dat deze eerste spreker zich niet aan felle aanvallen op het nieuwe kabinet te buiten ging. Hij vond de keuze van de premier „objectief gezien niet onverstandig”. Voor de persoon Zijlstra bestond waardering. Als president van de Nederlandsche Bank vond de heer Nederhorst hem zelfs een goede keuze”. Hij wilde Prof. Zijlstra niet dwars zitten, maar dwong er toch op aan dat dit kabinet een nieuwe president van de belangrijkste bank zou benoemen.

De premier pareerde deze zet echter door duidelijk aan te tonen dat de Bankwet de regering tot passiviteit dwingt zolang haar niet door het bestuurscollege van de Nederlandsche Bank een aanbeveling met betrekking tot de opvolging van dr. Holtrop is voorgelegd.

„Parlementairerig”

De heer Nederhorst achtte het nieuwe kabinet bepaald niet zonder meer extra-parlementair. Hij had een zeer uitvoerig overleg met de K.V.P. en de A.R.P. waargenomen en noemde de nieuwe bewindsploeg daarom „parlementairerig”.

Ook die vlieger ging bij prof. Zijlstra niet op. In zijn antwoord stelde de premier uitdrukkelijk dat aan alle 5 de fractievoorzitters dezelfde vragen waren voorgelegd, zonder hen of hun fractie daardoor aan het voorgenomen beleid te binden.

Het negatieve antwoord dat de premier aan de eerste formateur, de heer Schmelzer, gegeven had, werd desgevraagd verduidelijkt door de mededeling dat „mijn plannen in een andere richting lagen tot het moment waarop ik er niet meer onderuit kon”. Dat moment was tijdens de formatie Schmelzer nog niet aangebroken. Duidelijker en soberder kon het al niet gezegd worden. Dit antwoord van de minister-president — vooral gericht aan de heer Toxopeus (V.V.D.) — prikte een aantal nog steeds rondzwevende speculatie-ballonnetjes door. De legende over A.R. personen die de toenmalige kandidaat-premier van een ja-woord weerhouden zouden hebben, vonden hiermee een definitief einde.

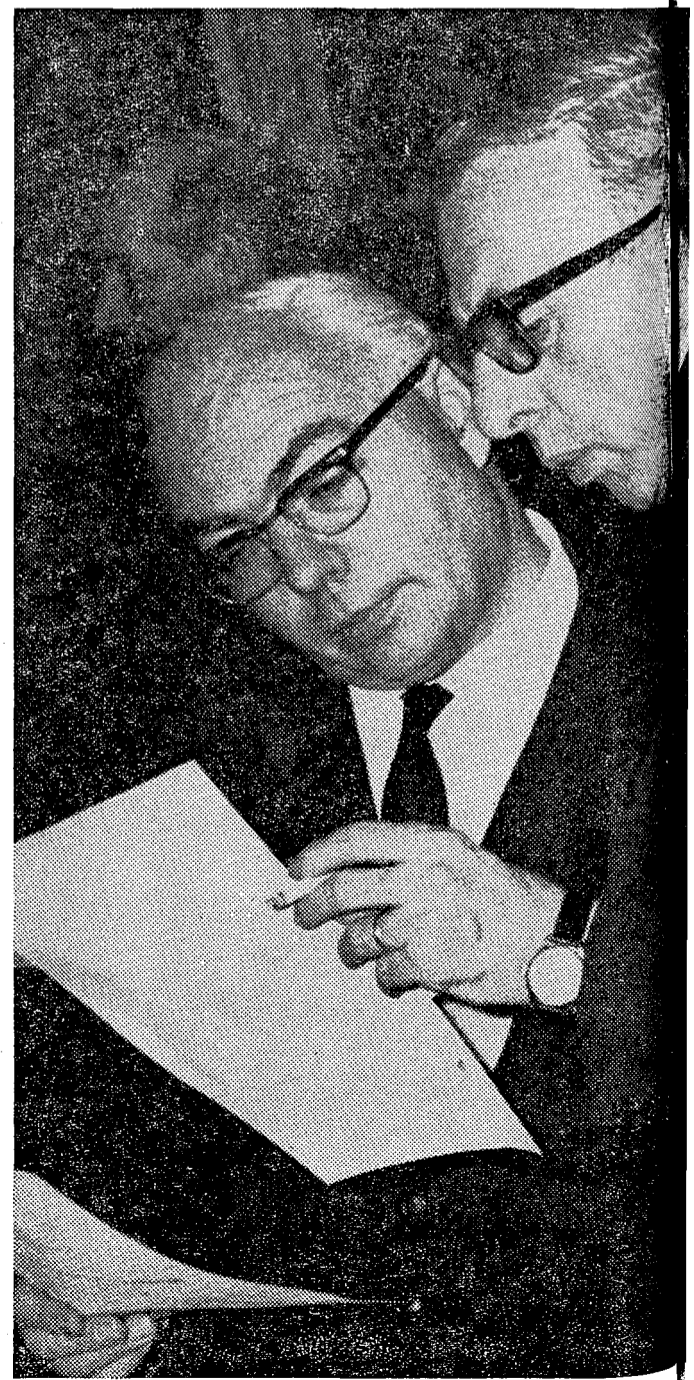
Ook sprak de heer Nederhorst over diens „medewerkers” (zoals de heer Roolvink (A.R.) de overige bewinslieden had betiteld). De aangezochte C. H.U.-ers waren wegens tijdgebrek buiten het kabinet gebleven, zo had de premier in eerste instantie verklaard. Er was geen tijd meer voor een „stoeledans”, zo verduidelijkte hij later, daarmee aangevend dat de uitgenodigden niet onder alle omstandigheden buiten zijn kabinetsploeg hadden willen blijven. De heer Beernink (CHU)

maakte naderhand eveneens duidelijk dat de betrokkenen om „persoonlijke redenen” bedankt hadden. Een uitspraak, die de welwillende houding van de C.H.U. jegens het nieuwe kabinet als het ware aankondigde.

De heer Nederhorst vond dat de wel-
togetreden geen echt kabinet vormden. „Het is als het voetbalelftal van oud-Oranje op Nieuwjaarsdag” zei hij. „Oude herinneringen komen weer boven bij het in actie zien van de spelers, maar het is maar even. Het echte politieke spel komt na de verkiezingen”.

Een eveneens niet on-geestige, maar fellere tik kreeg de heer De Quay te verduren: „Voor de Gruyter moge het na het vertrek van haar president-commissaris moeilijk worden de leuze „betere waar en 10%” te handhaven, voor het kabinet wordt de leuze: „minder waar en 20 procenten O.B.”.

Minister-president Zijlstra en de minister van Sociale gezondheid, Dr. Veldkamp, bekijken de motie-Roolvink de avond werd ingediend.

Hoezeer de P.
zich al had vastge
prognose van de
stembus, bleek w
kwalificatie van d
„maar op de twee
zit het conservatie
servebank, met de
De Meyer en Van
gereed om, na de
V.V.D. in zee te ga

Zijn hoofdaam
diens beleid sp
woordvoerder v
Bogaers. Die z
van de extra-bel
eigen ideeën heb
ken van die van
dien zou de heer
teur Zijlstra ge
ideeën voor te l
maar hij, Neder
williging van dit
en was dus be
duo de poging t
heer Nederhorst
noeuwe om zich
martelaarskroon
ken, werd al te
voerd door de
die zich vooral
interrupties we
Maar Prof. Zijl
goed dat z'n o
alle duidelijkhe
De premier stel
gaers en hij nag
over het regerin
onderdelen. Ko
soms verklaren
steun aan het
ven, wanneer ha
was? zo wilde de

Repliek van de heer Roolvink

tijdens de Algemene Beschouwingen in de Tweede Kamer

HET antwoord van de minister-president heeft op een groot aantal punten mijn fractie bijzonder aangesproken. Uit het verdere deel van dit korte betoog zal wel blijken dat er bij ons nog enkele vragen zijn overgebleven. Ik zal daaraan straks gaarne aandacht schenken. Waarom heeft het betoog van de minister-president ons erg aangesproken? Ik geloof met name door de lichte ingreep, die hij meent te mogen en te moeten toepassen, voorkomen kan worden dat in een later stadium des te zwaarder zou moeten worden ingegrepen. Ook al zou zijn visie op dit ogenblik iets te pessimistisch zijn, toch geloof ik, dat, gelet op de maatregelen die hij voorstelt, het binnen zeer korte tijd mogelijk zal zijn, de verschuivingen in de data, waarvoor hij machtiging vraagt, alsnog aan te brengen.

Ik heb in dit verband een vraag. De minister-president sprak over het achterblijven van de exportstijging en de verwachtingen. Hij sprak van het feit, dat niet meer de vermenigvuldigingsfactor van 1½ zou kunnen worden toegepast, maar dat Nederland naar zijn visie zou moeten rekenen op een exportstijging, die ongeveer overeenkomt met de te verwachten stijging van de wereldinvoer. Mijn vraag is: wordt dit achterblijven door hem gezien als een structureel probleem of draagt het een sterk conjunctureel karakter, bij voorbeeld door tijdelijke inkomensontwikkelingen in het buitenland? Ik meen, dat het antwoord op die vraag van belang kan zijn in verband met mogelijk toekomstig herstel van de export.

De heer Nederhorst heeft aandacht geschonken aan mijn opmerkingen met betrekking tot de teruggang in de betalingsbalanspositie. Nu meen ik, dat het goed is nog eens te stellen, dat ik met name heb gesproken over de achteruitgang van 1965 en 1966 en dat ik daarbij misschien niet heb uitgesproken, maar wel gedacht aan de snel opkomende verslechtering, tot uitdrukking komende in de cijfers, die binnen betrekkelijk korte tijd aan ons zijn verstrekt, met name die cijfers, die ons werden verstrekt bij de publicatie van de „Macro-Economische Verkenningen”, tegelijk aangeboden met de Miljoenennota en de andere cijfers, die wij zeer kort nadien kregen, die weliswaar niet de ontwikkeling van maand tot maand precies weergaven, maar die dan toch in korte tijd tot heel andere uitkomsten leidden.

Ook mag ik er op wijzen dat de minister-president er vanmiddag op heeft gewezen, dat de handelsbalans zich nog steeds in dalende richting beweegt.

Tenslotte mag niet worden vergeten, dat het beeld van de teruggang van de betalingsbalans in feite nog volop aanwezig is. In verband daarmee worden nu een aantal maatregelen voorgesteld en ik zou in de eerste plaats nog iets willen zeggen over de maatregelen, die men zich voorstelt te nemen in verband met de kapitaalmarktssaneris.

Belastingverhogingen

In de eerste plaats wil het kabinet dit bereiken via belastingverhogingen, waardoor minder lenen mogelijk wordt. Daarmede zou ik graag mijn instemming willen betuigen, met name, nu ook is gebleken uit de mededelingen van de minister-president, dat krachtens de begroting van zijn ambtsvoorganger de heer Vondeling waarschijnlijk ongeveer f 250 miljoen op de open kapitaalmarkt had moeten worden geleend. Ik meen, dat uit deze cijfers duidelijk blijkt, hoe urgent de maatregelen wel zijn, die men zich thans voorstelt te nemen.

Nu vraagt de heer Nederhorst, hoe ik, uitgaande van mijn visie, dat ons kostenpeil al vrij hoog is opgelopen, toch akkoord kan gaan met een verhoging van de omzetbelasting.

Ik zou er dan op willen wijzen, dat het er niet om gaat, of wij akkoord gaan met de verhoging van de omzetbelasting, doch dat het gaat om de vraag, of wij akkoord gaan met de vervroeging van de ingangsdatum. Ik neem aan, dat ook de heer Nederhorst akkoord zou zijn gegaan, indien vandaag in deze Kamer aan de orde was geweest het voorstel van Minister Vondeling om met ingang van 1 januari 1968 dezelfde opcenten op de omzetbelasting te leggen. Ik mag er toch vanuit gaan, dat hij achter deze voorstellen stond. Het enige verschil, dat overblijft, is dus niet de vraag, of hij akkoord gaat met een verhoging van de omzetbelasting, doch of hij akkoord gaat met een verhoging van de omzetbelasting op de voorgestelde datum, waarvan het mogelijk is, dat deze komt te liggen tussen 1 juli 1967 en 1 januari 1968. Men mag deze verschillen niet overdrijven. Het staat voor mij zonder meer vast, dat de heer Nederhorst zeker in het kader van de betogen, die bij de algemene politieke en financiële beschouwingen zijn gehouden, zijn fiat had gegeven aan de voorstellen, zoals deze op het ogenblik nog bij de Kamer liggen; wij hebben de nota's van wijziging nog niet ontvangen.

Verder ben ik van mening, dat de heer Nederhorst deze materie zeer eenzijdig benadert en dan druk ik mij nog vrij zacht uit. Verhoging van de omzetbelasting betekent immers, dat de overheid extra-middelen ter beschikking krijgt; dit zijn middelen voor het Rijk. Wanneer de overheid deze extra-middelen krijgt, behoeft er minder te worden geleend, daardoor kan een ontspanning op de kapitaalmarkt optreden, waarmede de investeringskansen stijgen. Ik acht dit de meest krachtige stimulans voor het behoud en de uitbreiding van onze werkgelegenheid.

Ik dit verband wil ik ook nog verwijzen naar de Miljoenennota, zoals deze door de heer Vondeling is opgesteld; hierin was duidelijk sprake van een achterblijven van de besparingen. Wanneer de overheid niet uit voldoende besparingen kan putten en niet voldoende kan lenen en zij wil toch het uitgangsniveau handhaven, dan is er nog maar een weg en die is: belastingverhoging. Men moet zich dan via een verhoging van de belastingen de middelen verschaffen, die niet meer uit de besparingen kunnen worden geput.

Vloer en plafond

Ik wil nog een opmerking maken over hetgeen de minister-president met betrekking tot de loonpolitiek heeft gezegd. De opmerkingen, die ik hierover heb gemaakt, hebben ook de instemming van de heer Nederhorst gekregen. Ik heb gesproken over de vloer en over het plafond. De minister-president heeft zich nogal sympathiek opgesteld met betrekking tot de loonvloer. Hij heeft hierover uiteraard geen uitspraak gedaan, maar ik kreeg toch wel de indruk, dat hetgeen ik hierover zei, bij hem in goede aarde viel.

De minister was ietwat kritischer over het door mij genoemde plafond. Ik wil daarom hierbij twee punten aansnijden.

Het is, uitgaande van een zeer beperkte mogelijkheid toch in ieder geval zo, dat wat men aan de top bespaart, men aan de voet ten goede kan laten komen, hierin zit een element van compensatie, al beweer ik niet, dat wanneer men een bepaald maximum zou aanhouden, de middelen ter beschikking komen, die men nodig heeft om de loonvloer wat op te hogen. Dit is ook niet het hoofdpunt. Ik vind het sociaal-psychologisch aspect van doorslaggevende betekenis. De minister-president kan dan wel met het

hoofd neen schudden, maar daarin verschillen wij dan toch van mening over de betekenis van de sociaal-psychologische factoren. Ik beweer niet, dat het materieel veel zal uithalen ik weet zeer wel, wat het voorstelt. Het is ook niet de bedoeling nu tot elke prijs erens iets vandaan te halen. Nu wij vele jaren achtereen loonstijgingen hebben gehad, die in een percentage van het inkomen tot uitdrukking kwamen, zijn de verschillen zeer groot geworden. Ik weet ook heel goed, dat de fiscus hieraan het nodige doet, zodat de netto-verschillen veel minder groot zijn dan de bruto-verschillen.

Daarin schuilt het sociaal-psychologische aspect, dat ik toch zwaarder zou willen waarderen dan wel eens gebeurt. Ik zeg nogmaals: het is in wezen niet zozeer een materieel vraagstuk, maar juist wanneer men aanneemelijk wil maken — ik hoop dat u mij die uitdrukking vergeeft — of wil verkopen, zoals het wel eens wordt uitgedrukt, dat men nauwelijks de reële welvaartspositie voor grote groepen van de bevolking in stand kan houden, wordt dit iets gemakkelijker, wanneer men ervan blijk geeft oog te hebben voor hetgeen leeft bij het volk, en kan het ook gemakkelijker worden aanvaard door degenen, die toch maatregelen moeten accepteren, die zij gaarne wat ruimer hadden gezien.

P.T.T.-tarieven

Ik wil een opmerking maken over de passage uit de redevoering van de minister-president die betrekking had op de P.T.T.-tarieven. Hij heeft gezegd: wij hebben niet het voornemen, terug te komen op de reeds aangekondigde besluiten tot tariefsverhoging bij de P.T.T. Ik begrijp dat. Dit maakt deel uit van het geheel van het beleid. Ik pleit er ook niet voor, dat men erop terugkomt, maar ik wil toch wel een vraag stellen. Is het ook mogelijk, dat binnen het kader van het bedrag, dat hiermede is gemoeid, besprekingen zouden worden geopend met de daarvoor eerst-verantwoordelijke minister. Ik denk aan de eerste vice-minister-president, de minister van Verkeer en Waterstaat — over mogelijke verschuivingen binnen datzelfde raam, die een betere — ook in sociaal opzicht — spreiding van de verhoogde lasten zouden kunnen bewerkstelligen? Ik wil dus vragen, of er binnen het raam dat men zich had voorgesteld, dus binnen het totale bedrag, een mogelijkheid voor dit gesprek bestaat. Ik zou op deze vraag gaarne antwoord ontvangen.

Het eigen risico

Ik wil nog een opmerking maken over het zogenaamde eigen risico. Hierover zal ik kort zijn, omdat ik meen in eerste termijn vrij duidelijk mijn mening te hebben weergegeven. Ik zie niet in, waarom deze maatregel in deze vorm en in deze omvang reeds op zo korte termijn moet worden genomen. Waarom kan ik dat onmogelijk inzien? Niet omdat ik de cijferopstelling wil aantasten, die zal wel geheel juist zijn. Ik ben ook met het kabinet van mening, dat een extra bijdrage uit de algemene middelen op dit ogenblik niet aanvaardbaar is. Ik kan het volkomen begrijpen, als die mening van achter de regeringstafel wordt verkondigd. Het gaat er echter om op welke wijze een en ander zal worden uitgevoerd. Ik herhaal, dat het gaat om of premieverhoging of eigen risico, waarbij ik de vorm hiervan nog even in het midden laat.

Toegespitst op de zaak zoals deze er nu ligt, gaat het om premieverhoging dan wel om een combinatie van een klein eigen risico en premieverhoging — maar dan in ieder geval van veel geringere omvang dan nu wordt voorgesteld — of om een premieverhoging dan wel om de eigen risico zoals die nu wordt voorgesteld. Ik heb in mijn betoog van gisteren al duidelijk van mijn voorkeur blijk gegeven. Ik wil dit nu in speciaal opzicht niet breed uitmeten, maar er ligt een tweetal moties ter tafel. Ik zou daarover nu nog geen eindoordeel willen geven. Ik wil echter de minister-president toch in overweging geven enige opening van zaken te geven, wanneer hij zo dadelijk op deze moties ingaat, om te voorkomen dat vandaag reeds een beslissing over beide moties, die met betrekking tot deze zaak op tafel liggen, zou worden genomen. Ik denk hierbij aan de opmerking, die de heer Beermink heeft gemaakt en waarbij de

• Vervolg op pag. 10

Minister Veldkamp in gesprek met de heer Roolvink

Het werk van de ARJOS

A C H T E R P A G I N A

DE Arjos is geen grote organisatie. In de politiek geldt vaak de macht van het getal. Hoe groter een politieke organisatie, hoe meer invloed zij heeft.

Uiteraard ziet de Arjos graag haar ledental groeien. Maar de kracht en invloed van de organisatie zoekt zij niet alleen in het kwantitatieve, maar — en vooral — in het kwalitatieve vlak. Kwalitatief in die zin, dat zij moet zorgen voor goed documentatie-materiaal, vormings- en kaderwerk. De leden moeten de gelegenheid hebben zich een mening te vormen over allerlei belangrijke vraagstukken in de politiek. Kwalitatief ook in die zin, dat zij mee wil denken en mee praten over de kwaliteit van ons bestaan, nu en in de toekomst.

De Arjos is niet alleen een studiegroep, maar ook een organisatie van jonge kiezers. Hun stem telt mee in de politiek. Zij moeten daarom ook hun geluid laten horen in de partij”.

Revue

ding met C.H.J.O. en K.V.P.J.G. Vervolgens dan het internationale werk en de contacten met andere organisaties.

ALDS het begin van de inleiding tot het Arjos-jaarverslag van de hand van de nieuwe Arjos-secretaris, P. van Tellingen, die 1 oktober j.l. de heer D. Corporaal opvolgde, toen deze partij-adjunct-secretaris werd.

Op zestien gestencilde bladzijden (en een paar bijlagen) wordt het Arjos-welwee in de periode 1 oktober 1965 tot en met 30 september 1966 uit de doeken gedaan.

Wie het verslag leest, zal moeten erkennen dat er gewerkt is.

Wij kunnen al dat werk hier niet breed de revue laten passeren. Maar een opsomming van de hoofdstukken geeft toch al wel een vrij duidelijk beeld van de omvang en het gevarieerde karakter van het politieke jongerenwerk.

Na de samenstelling van het landelijk bestuur, de mutaties daarin, de vergaderingen ervan, het secretariaat, het ledental en het aantal clubs, het individueel lidmaatschap, wordt het clubbezoek besproken.

Daarna wordt aandacht besteed aan de provinciale verbanden, de vorige algemene vergadering en de propaganda. Dan is er een hoofdstuk „publiciteits-media”, waaronder attentie voor het Arjos-maandblad „Op Wiek”, het partijblad „Nederlandse Gedachten”, alsmede radio en televisie. Vervolgens de teksten van twee publieke uitspraken van het hoofdbestuur in het afgelopen Arjos-jaar.

De verkiezingen-1966 vragen ook aandacht, evenals de belegde conferenties (landelijke studieconferentie, studentenconferentie en brede besturenconferentie), het kaderwerk en het commissiewerk. Dan natuurlijk de verhouding A.R. Partij-Arjos („uitstekend”), de verhouding tot de C.H.J.O. en de verhou-

Ledental en clubs

VERGELIJKT men de cijfers van clubs en leden per 1 oktober 1966 met die van 1 oktober 1965 dan is er een stijging van dertien clubs (van 218 naar 231) en een stijging in het ledental van 400 (van 2889 naar 3284). Als zodanig een verheugend verschijnsel, hoewel er toch van enige teleurstelling sprake zal zijn, wanneer men let op de tussenstanden van 1 februari en 1 juli 1966. Toen was het aantal clubs respectievelijk 246 en 247, met als bijbehorende ledentallen respectievelijk 3658 en 3453.

Het Arjoswerk is evenwel in belangrijke mate seizoenarbeid. Daar hoort bij, dat het aantal „arbeiders” in het hoogseizoen toeneemt. Wij hopen dan ook graag, dat de tussenstanden van 1 februari en 1 juli 1967 ten minste in dezelfde mate boven die van 1966 mogen liggen, als het cijfer van oktober 1966 ligt boven dat van oktober 1965.

Hoewel de Arjos een organisatie van clubs is, met een aan de clubs verbonden lidmaatschap, kan men sinds vorig jaar ook individueel lid van de nationale organisatie worden, wanneer er in eigen woonplaats geen club is. Een goede maatregel van de zijde van de Arjos, omdat anders vele potentiële Arjos-leden mogelijk verloren zouden gaan. Het aantal individuele leden is echter nog niet groot. Ook op dit front is nog wel wat te winnen in het nu nog pas kort lopende jaar.

Kaderwerk

DE vormingscursus werd dit jaar in een zestal gemeenten georganiseerd. Er namen ruim 90 personen aan deel. De

onderdelen waren: **politieke stromingen, methodiek en staatsinrichting.**

De deelnemers ontvangen een schriftelijke les en veertien dagen later worden enkele hoofdpunten op een bijeenkomst nader toegelicht.

Aan de **kadercursus** namen dit seizoen 23 personen deel. Aan de orde kwamen: **grondmotieven van de A.R. politiek, geestelijke volksgezondheid en recreatie, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening en internationale politiek.**

Van ieder onderdeel ontvangen de cursisten een schriftelijke les, voorzien van opdrachten, die uitgewerkt en ingezonden moeten worden. De cursisten, die f 5,— inschrijfgeld betalen, nemen de verplichting op zich de opgedane kennis ten behoeve van de Arjosclubs aan te wenden.

Commissiewerk

De Schetsen- en Methodiek-Commissie. Haar taak is de verzorging van het studiemateriaal en de bezinning op de methodiek van het Arjoswerk. Het vormings- en kaderwerk staat eveneens onder haar supervisie. De commissie stelde een verkiezingsles samen: **„Inrichting van Provincie en Gemeente”.**

Met de voorbereiding van nieuw werkmateriaal is men bijna klaar. Het zal waarschijnlijk nog eind van dit jaar verschijnen.

De Documentatie-Commissie Binnenland. Deze commissie geeft van tijd tot tijd documentaties uit, voorzien van een vragenlijst. De bedoeling is het geven van informatie en voorlichting. Door de vragenlijsten worden de meningen gepeild over het onderwerp en verwerkt in een verzamelrapport. Het resultaat wordt gepubliceerd en ook ter kennis gebracht van de partij; welke daarmede rekening kan houden bij het bepalen van haar beleid.

Begin 1967, zo wordt medegedeeld, zal een verzamelrapport worden gepubliceerd betreffende het onderwerp „recreatie”. Over „De functionering van de democratie” is onlangs een documentatie verschenen.

Enquête

INTERESSANT is ook het resultaat, dat de vragenlijsten in verband met de verkiezingen — ingevuld door de clubvoorzitters — hebben opgeleverd. Het is als bijlage bij het jaarverslag, dat bij het Arjos-secretariaat kan worden aangevraagd, opgenomen.

Uit de antwoorden blijkt, dat meer clubleden hebben deelgenomen aan de stemmingen in de kiesverenigingen over de samenstelling van de kandidatenlijst

bij de gemeenteraadsverkiezingen dan bij de Statenverkiezingen. Overigens zijn het nog steeds maar weinig clubleden. Meer clubleden zouden zich tevens als lid bij de plaatstelijke kiesverenigingen moeten aansluiten.

Het aantal jongeren beneden de 30 jaar op de kandidatenlijst voor de Gemeenteraadsverkiezingen is volgens de gegevens van de voorzitters nog zeer gering.

Belangrijk zijn de antwoorden op deze vraag aan de clubvoorzitters: Hoe reageerde de kiesvereniging op de pogingen van de Arjos om iets te doen aan de staten- en gemeenteraadsverkiezingen? Antwoorden: 1 afwijzend, 15 lauw, 42 gunstig, 34 stimulerend, 7 helemaal niet, 7 anders, 18 niet van toepassing.

De conclusie mag zijn, dat het op dit punt bij de meeste kiesverenigingen wel goed ligt. De andere zullen nu toch ook wel van het Arjos-aanbod bij de Tweede Kamerverkiezingen graag gebruik maken. De Arjos is wel bereid. Alle ruim honderd Arjosvoorzitters, die op de vragenlijst gereageerd hebben, zijn zonder uitzondering van mening, dat de Arjos een taak heeft ten aanzien van deze verkiezingen.

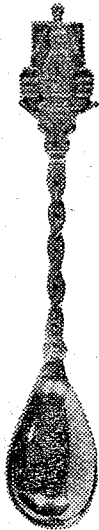
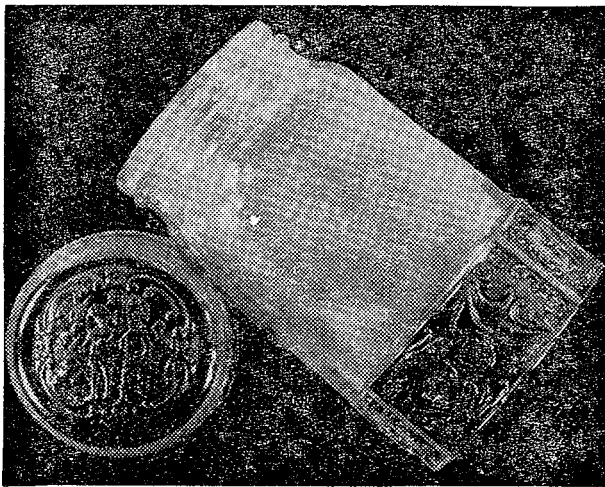
Nu, er is genoeg te doen voor allen. Dus de zaken gezamenlijk flink aanpakken!

Algemene vergadering

TENSLLOTTE herinneren wij dan nog graag aan de Algemene Vergadering van de Arjos op zaterdag 17 december a.s.. 's Morgens wordt o.a. het jaarverslag besproken en wordt een nieuwe voorzitter gekozen. 's Middags is er een forum. Daarvoor zal wel veel belangstelling bestaan. Forumvoorzitter: dr. Boertien, lid Tweede Kamer, oud-vice-voorzitter ARJOS; leden: mr. B. W. Biesheuvel, vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij; B. Roolvink, voorzitter A.R. Tweede Kamerfractie; drs. J. A. Bakker, minister van Economische Zaken; dr. A. Veerman, lid moderamen Centraal Comité, oud-voorzitter ARJOS.

Wij wensen de Arjos ook verder in dit seizoen veel succes.

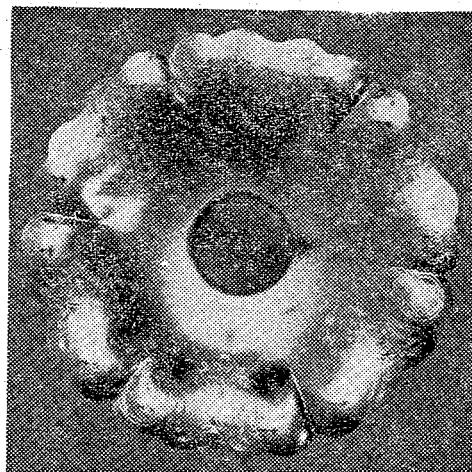
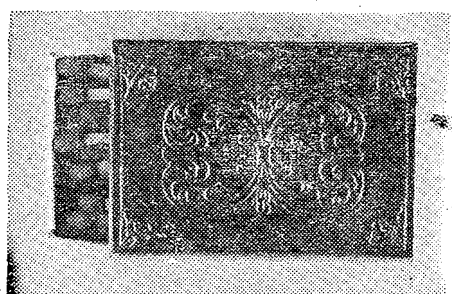
Widek

OP DE MAN AF, ...

zijn de artikelen in NEDERLANDSE GEDACHTEN. Laat ook anderen hiervan kennis nemen. Werf daarom abonnees. Voor uw medewerking ontvangt u een blijvend geschenk.

Lepeltje 1 abonnee
Brievenopener 2 abonnees
Luciferschuif 3 abonnees
Bonbonschaal 4 abonnees
Jampothouder 5 abonnees

BON

Noteert u als abonnee

Naam

Adres

Woonplaats

Opgegeven door:

Naam

Adres

Woonplaats

Abonnementsprijs f 5,— per half jaar.

Giro 89673 t.n.v. A.R. Partijstichting,

Dr. Kuyperstraat 3, Den Haag.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

De kandidatenlijst

In de afgelopen weken hebben in de kiesverenigingen de stemmingen over de kandidatenlijst plaats gevonden.

De uitslag van deze stemmingen, waaraan meer dan 800 kiesverenigingen deelnamen, is als volgt:

1. Mr. B. W. Biesheuvel
2. B. Roolvink
3. Mr. W. Aantjes
4. Dr. I. A. Diepenhorst
5. G. A. Kieft
6. Drs. J. Boersma
7. Tj. Walburg
8. Dr. N. G. Geelkerken
9. J. A. van Bennekom
10. M. W. Schakel
11. Dr. C. Boertien
12. Mej. J. van Leeuwen
13. Mr. W. R. van der Sluis
14. Drs. R. Zijlstra
15. Drs. B. Goudzwaard
16. Drs. J. A. Bakker
17. Dr. A. Veerman
18. J. Smallenbroek
19. A. van Es
20. Mr. J. H. Grosheide
21. H. de Mooy Azn.
22. Mr. J. N. Scholten
23. N. van Rooijen
24. A. de Geus

De heer J. Smallenbroek heeft, gelet op het resultaat van de stemmingen, medegedeeld geen plaats op de kandidatenlijst te moeten aanvaarden. Daardoor zijn de nummers 19 t/m 25 een plaats opgeschoven, zodat thans ook Drs. F. H. von Meijenfeldt onder de eerste vierentwintig, die voor het gehele land zijn gekandideerd, behoort.

AAN ONZE ABONNEES

Nederlandse Gedachten zal op zaterdag 24 december niet verschijnen. De nummers van 24 december en 31 december zullen worden samengevoegd.

Dit gecombineerde nummer zal de abonnees vóór 31 december bereiken.

NEDERLANDSE GEDACHTEN

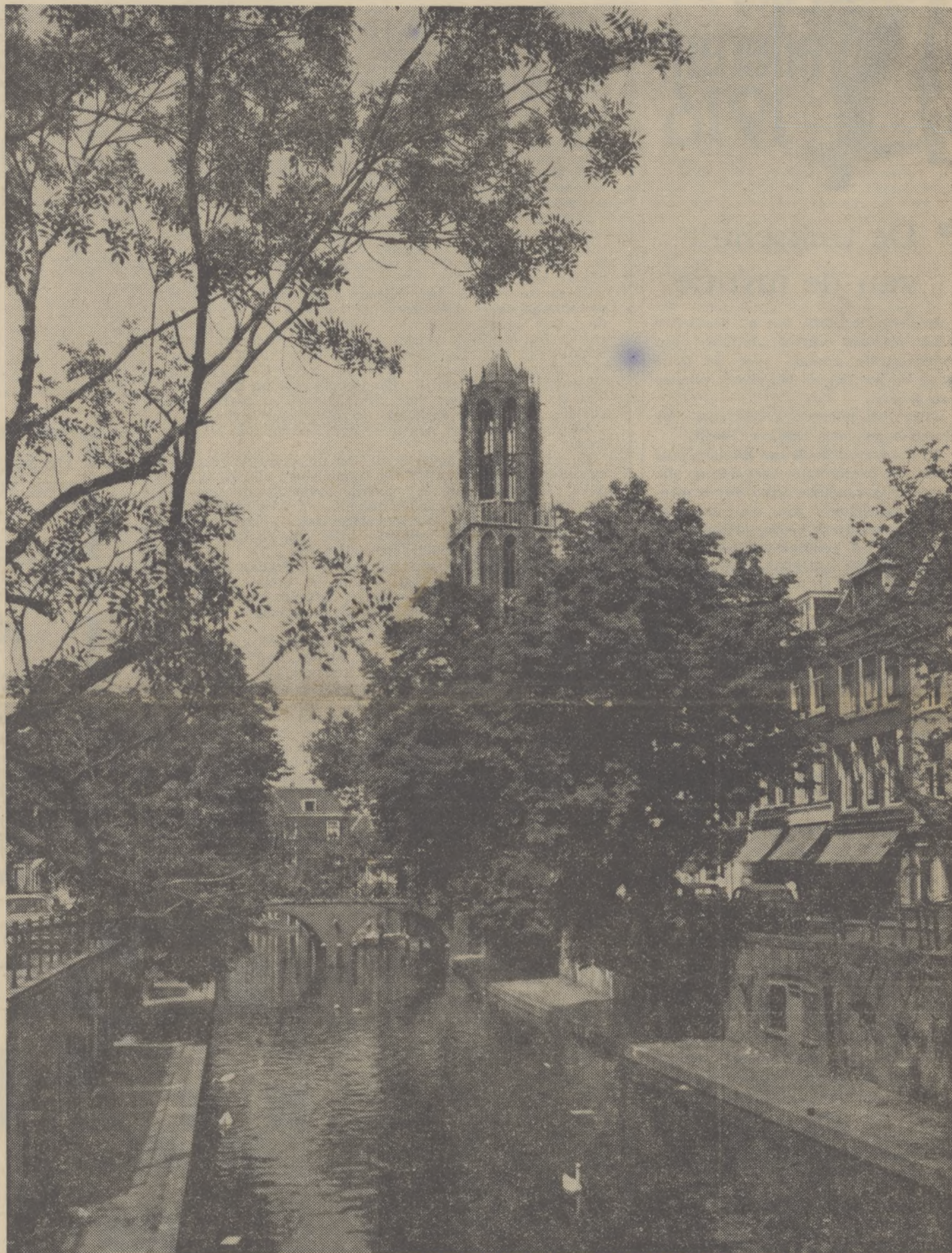
onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, H. Gringhuis (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:
Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8.96.73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:
Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:
f 5,- per half jaar.
Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:
f 5,- per jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Aanstaande vrijdag en zaterdag komen de afgevaardigden van onze partij in een besloten Conventsvergadering in Utrecht bijeen.

Deze week

- In memoriam Mr. J. Algera (pag. 3)
- De samestelling van kabinetten na 1945 (pag. 3)
- Drs. Puchinger bespreekt het boek „Opstand der gezagsgetrouwen” van Ben van Kaam (pag. 4 en 5)
- Een jonge A.R. schrijft over: Politieke vernieuwing (pag. 6)

Luister . . .
op dinsdag 20 december a.s. naar de radio-uitzending van de ARJOS.
Spreker: de heer J. van Houwelingen.
De uitzending vindt plaats van 18.20—18.30 uur via Hilversum I (KRO).

Kijk en luister . . .
van 20.15—20.25 uur naar onze televisie-uitzending op woensdag 21 december a.s.
Uw aandacht wordt dan gevraagd voor Mr. B. W. Biesheuvel, vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij.

BIJ KAPTINO
KEUZE UIT MEER DAN 2000
SCHRIJFMACHINES
ook TEL. en REKENMACHINES
BRANKASTEN grote sortering
De Clerqstr. 77 Tel. 123711, Amsterdam
Zijlweg 53, Tel. 20018, Haarlem

BIJ VERKOUDEDEN
Dampo
VOOR VADER, MOEDER EN KIND

voor onderhoudswerk: **ANTI GEEL tex**
MUIJVERINDUSTRIE
HOOGVEEN

levensgenieter op

twee fronten ...

overzien waar het over het totaal genomen dan precies over gaat!

We zijn nu eenmaal grotendeels afkomstig van de dertiger en veertiger jaren, en zijn op weg naar de jaren zeventig, en van beide „polen” ondervinden we allemaal op zijn beurt voor en tegen.

Van Kaam is daarvan wat men zou kunnen noemen het springlevende voorbeeld!

Hij is zeer modern in zijn levensbesef,

En het boek waarop wij in dit artikel de aandacht wilden vestigen is voor onze Partij ook een heel nuttig boek.

Geen apologetiek

Met deze weinige opmerkingen acht ik de verhouding van deze schrijver tot de stof van zijn boek aangegeven. Die verhouding is uiteraard ietwat emotioneel van achtergrond, maar al schrijvend gaat Ben van Kaam zijn generatiegenoten voor in een rustig aanschouwen van het jongste verleden.

te bespeuren! Daarom zal hij ons aan het begin en het einde van zijn boek wel met zeker accent vertellen dat de rol van de anti-revolutionairen in het verzet tegen de nazi's (in de goede zin) onevenredig groot is geweest, maar hij laat evenmin na ons de zwakke plekken in het verzet aan te tonen, wanneer hij de rol van Colijn, H. H. Kuyper, Hugo Visscher en Cnossen beschrijft, alsmede het raadsel van de kerkscheur, die tijdens de strijd tegen de nazi's veler activiteit van het geestelijke hoofdfrent wegzoog!

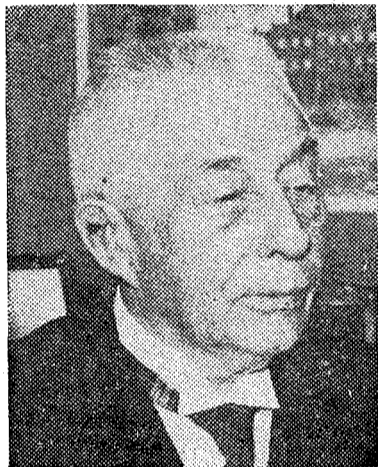
geslaagd is: omdat Van Kaam het zo goed heeft bijeengezameld, óf omdat wij — ondanks mogelijke kritiek — nog steeds aan die tijd en aan de mensen van die tijd verknocht zijn ...

Gevaarlijk bedrijf

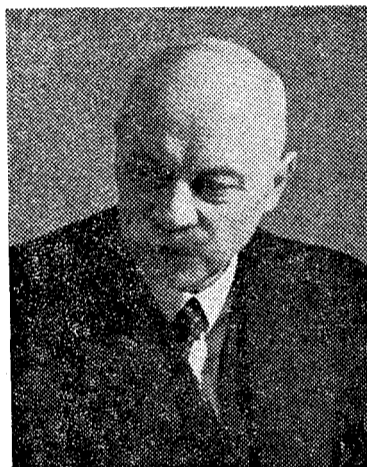
En tot slot komt, wanneer men dit boek leest, de gedachte boven: wat is de politiek een gevaarlijk bedrijf, en wat moet men op zijn woorden letten!

Dr. J. A. H. J. S. Bruins Slot

Dr. H. Colijn

Prof. Mr. P. S. Gerbrandy

Dr. J. Schouten

en „springt” als Flex in TROUW met de journalistiek om op een wijze waarvan, volkomen begrijpelijk, sommige oudere Trouw-lezers, die zijn voorganger, de deftige R. C. Verweyck („Bijltje”) nog hebben meegemaakt, zich afvragen of dat nu zo maar kan en mag? Ze vragen zich wel eens wat geërgerd af of „dat jongmens” in „die vreselijke kroniek” dan helemaal niet meer weet hoe het vroeger was en behoorde te zijn?

Een aartssnuffelaar

Het eigenlijke antwoord blijkt overduidelijk in het jongste boek van Ben van Kaam **Opstand der Gezagsgetrouwen**.

Wat toch is het geval bij deze „Flex”?

Hij is losjes en modern, vlot en luchtig, wat spotachtig en speels, als hij zijn uitingen over het heden formuleert. Maar pas op! Hij is tevens een aartssnuffelaar, en liefst een snuffelaar in oude anti-revolutionaire en gereformeerde kranten. Van Kaam zit werkelijk onder het stof van die papieren, waar sommigen zijner oudere tegenstanders hem het minste zouden verwachten. Fouilleer hem en ge haalt allicht een oude **Standaard**, een **Reformatie**, **Woord en Geest**, **De Heraut** en een oud artikel van **H. Algra** uit zijn zak!

Het bewijs is via Van Kaam geleverd: het beoefenen der contemporaine geschiedenis behoeft iemand niet eenzijdig conservatief te maken; en wie progressief van richting is, kan daarom nog wel vol zijn van de zoete wijn der historie!

Dat is het voor velen misschien wat onverwachte, maar voor mij vaststaande „synthetische” beeld van Ben van Kaam. Velen zouden het van „Flex” misschien niet verwachten, maar al hortend en stotend vindt hij het opwindend om over de dertiger en veertiger jaren te converseren en daarom schreef hij er in de zestiger jaren twee boeiende boeken over.

Nu moet iedere generatie zich een eigen voorstelling van het jongste verleden vormen; ze kan onmogelijk het geschiedbeeld van de voorafgaande generatie overnemen.

Het definitieve boek over een persoon, over een gebeurtenis of over een tijdperk is daarom nooit geschreven. Er

Laten we eerlijk zijn: hier wordt geen dissertatie geboden, en zelfs een personenregister ontbreekt. Maar Van Kaam is daarover in zijn **Woord Vooraf** duidelijk: „Men moet het zien als een stuk journalistiek”. (pag 3)

Maar wie niet vergeten is dat het oordeel van ieder onzer persoonlijk stéeds

Het beoefenen der contemporaine geschiedenis behoeft iemand niet eenzijdig conservatief te maken; en wie progressief van richting is, kan daarom nog wel vol zijn van de zoete wijn der historie!

is een levende relatie tussen iedere generatie en het voorgeslacht, evenals tussen iedere schrijver persoonlijk en zijn stof.

In de boekresultaten van Ben van Kaam hebben de anti-revolutionaire jongeren de vleesgeworden nieuwsgierigheid naar het jongste verleden van eigen kring in daden omgezet.

Alleen, verwacht van Van Kaam niet de deftigheid van de negentiende eeuw, noch de kroniekmatige saaiheid die het begin van de twintigste eeuw wel eens kenmerkt!

Verdenk hem ook niet van liefdeloosheid of enig kwaad bedoelen als hij zijn vondsten uitstalt. In zekere zin mogen we blij zijn dat juist Van Kaam aan het vossen is geslagen in oude kranten en tijdschriften, want hij gevoelt sterke banden met het jongste verleden. Alleen, hij kán het niet nalaten beurte- lings goed én kwaad te publiceren: van de wat eenzijdige apologetische geschiedschrijving, die doorgaans een sterk verdedigend, ja soms goedpratend karakter had, is hij hem weinig of niets

weer getoetst moet worden aan feiten, feiten die nu eens onze overtuiging onderstrepen, dan weer onze overtuiging aantasten, dié kan in dit boek terecht.

Levendig boek

Wie over de Bezetting wil meepraten, en over de rol die (toen de Anti-Revolutionaire Partij door de Duitsers was opgeheven) anti-revolutionaire voormannen en anti-revolutionair volk hebben gespeeld, kan niet beter doen dan dit boek te bestellen, en er zich grondig in te verdiepen.

Wie dat laatste doet zal moeten erkennen dat Van Kaam, als bijna iedere echte historicus, in wezen een levensgenieter is, die uit een periode van smart en ondergang de stof heeft gehaald voor een levendig boek, waarvan het wel altijd onzeker zal blijven waarom het zo

Wat hebben velen, ook in de Bezettingstijd, naar beste geweten gehandeld, gesproken en geschreven, en wat hadden ze het achteraf toch graag anders gedaan!

Maar datzelfde zal ook eens gelden van al wat v a n d a a g binnen de politiek gebeurt. Politiek is en blijft een uitermate riskant bedrijf — dat mogen vele toeziende critici van ministers en Kamerleden wel eens bedenken!

Wat zal daarom de Ben van Kaam van de ééentwintigste eeuw over óns later bijeenzoeken, en wat zal zijn oordeel zijn over de Ben van Kaam van die dan oude twintigste eeuw?

Het idee dat sommigen onzer de publicatie van dat oordeel wellicht nog zullen beleven, is tegelijk opwindend én doet ons beseffen dat we reeds het materiaal vormen van een aanstaande historicus en snuffelaar, en dat we dus op weg zijn naar een volgend tijdperk, waarin óns rekenschap zal worden gevraagd, onder andere van het eerlijke gebruik dat we hebben gemaakt van dit boek van Ben van Kaam, de levensgenieter op twee fronten ...

G. Puchinger.

*) Hedendaags.

OPSTAND DER GEZAGSGETROUWEN.
Mannenbroeders en zonen in de jaren 1938-1945 door Ben van Kaam (Flex).
Met 140 foto's en tekeningen.
Paperback f 9,90.
Uitgave: N.V. Gebr. Zomer en Keuning.

IVOROL De kwaliteitsstandpasta
Het behoud van uw tanden

Een jonge anti-revolutionair schrijft over...

POLITIEKE VERNIEUWING

DE nieuwe A.R.J.O.S.-secretaris wist me de toezegging te ontlokken om op zeer korte termijn, en bovendien erg beknopt, in dit nummer van A.R. Post iets te schrijven over „politieke vernieuwing”. Deze beperkte voorwaarden vergemakkelijken de taak niet. Het is wellicht het beste enigszins schematisch te werk te gaan en na een korte situatieschets achtereenvolgens even stil te staan bij de burger, het bestuur, en de confessionele partijen, terwijl besloten zal worden met een enkele samenvattende conclusie.

Situatieschets

Allerwegen kan men horen dat wij in ons land op het politieke terrein wat in het slop geraakt zijn. Concreete uitingen hiervan zijn de oprichting van de partij Democraten '66, een tweetal groots opgezette congressen en spanningen in een aantal politieke partijen. De klacht is, dat er een grote politieke onduidelijkheid is. In dit verband kan gewezen worden op het frequenter optreden van kabinetcrises, maar ook op de recente stemmenwinst van de Boerenpartij en op het provo-verschijnsel. Er is in ons land een sterke onrust, waarmee men niet goed raad weet. Het gevaar is dan groot dat men één schuldige gaat aanwijzen, waarop de moeilijkheden afgeschoven kunnen worden. Sommigen hebben al een dergelijke zondebok gevonden: het zijn de confessionele partijen, die de oorzaak zijn van het haperen van de parlementaire democratie.

Even afgezien van de (on)juistheid van deze stelling, moet toch wel gezegd worden, dat men er niet veel verder mee komt. Immers, bij de laatste kamerverkiezingen gaf de meerderheid van de kiezers zijn stem aan een confessionele partij. Men kan er dan ook gevoeglijk van uitgaan dat deze partijen ook in de toekomst, een min of meer dominerende positie zullen innemen. Als men bovengenoemde stelling beschouwt als de kern van een eventuele politieke vernieuwing, dan neemt men in feite een onvruchtbaar standpunt in. Kunnen de confessionele partijen enerzijds moed putten uit hun vrij stabiele elektorale aanhang, anderzijds legt het hen de plicht op, om alles te doen, wat het functioneren van de parlementaire democratie kan bevorderen.

Daarbij vragen een tweetal verschijnselen om aandacht. In de eerste plaats de problemen rond de regeerbaarheid van ons land en in de tweede plaats de gevoelens van onbehagen bij een toenemend aantal kiezers, wat leidt tot een groeiende aanhang van extremistische groeperingen.

De kiezer

De politieke en bestuurlijke zaken worden steeds ingewikkelder. Daar staat tegenover dat de staatkundige scholing van de kiezer nagenoeg onveranderd is gebleven. In het verleden appeleerden politieke kwesties veel vaker aan de levens- en wereldbeschouwing van de kiezer, zodat deze tot een duidelijk oordeel kon komen. Thans is dit vaak niet meer mogelijk. De belangrijke politieke vragen liggen veelal op het financieel-economische vlak. Het bestuur wordt ondoorzichtiger en onoverzichtelijker.

In de Verenigde Staten wordt op de scholen veel meer aandacht besteed aan „civics” (burgerschapkunde) dan hier. De reden hiervoor ligt in het verleden, toen een grote stroom van immigranten dit land binnentrok.

Met behulp van het onderwijs werd getracht hun kinderen enigszins weg-

wijs te maken in het Amerikaanse bestel. Men kan zich afvragen of veel Nederlanders thans in een, wat dit betreft, wezenlijk andere positie verkeren als de bedoelde immigranten destijds.

Dit betekent dat op de scholen aangesloten moet worden op de snelle ontwikkelingen op politiek en maatschappelijk terrein. De traditionele samenlevingsvormen zijn grotendeels reeds verdwenen en daarmee vele middelen van een indirecte sociale beheersing. Er worden daardoor zwaardere eisen gesteld aan elke persoon. Hij moet nu vaak zeer ingrijpende beslissingen nemen, die vroeger min of meer door het samenlevingsverband genomen werden en waaraan men zich bijna vanzelfsprekend conformeerde. De persoonlijke toerusting van de kiezer is echter bij deze ontwikkeling achtergebleven. In dit verband onderstreep ik dan ook graag het volgende citaat uit het Rapport van de Commissie-Program van Actie 1967 van de A.R.J.O.S.: „De huidige maatschappelijke ontwikkeling vereist in de onderwijsmethoden grote aandacht voor de bevordering van persoonlijke creativiteit, zelfstandige opinievorming en groepswerk”.

Met behulp van het onderwijs moet er voor gezorgd worden dat in de toekomst de „onderdaan” tot „burger” zal evolueren.

Het bestuur

Met een onderwijsvernieuwing kan echter niet volstaan worden. De kloof die ontstaan is tussen kiezer enerzijds en bestuur en gekozenen anderzijds is niet alleen veroorzaakt door het achterblijven van de bewerktuiging van de burger bij de maatschappelijke ontwikkelingen, maar evenzeer door het ingewikkelder worden van bestuur en politiek. In dit verband zijn een paar pas verrichte bestuurs-sociologische onderzoekingen van belang, waarbij o.m. de rol van de burgemeester ter sprake kwam.

Uit de voorlopige gegevens kreeg ik de indruk dat bij de kiezer over het algemeen de wens leeft dat de burgemeester vooral de rol van „burgervader” vertolkt, maar dat hij zich realiseert dat dit veelal een feitelijke onmogelijkheid is. Met andere woorden: men heeft behoefte aan een min of meer persoonlijke band met deze bestuurder, maar men constateert dat dit in de praktijk niet mogelijk is wegens de vele andere bezigheden van de burgemeester. Op deze wijze kunnen frustraties ontstaan, die zich bijv. op extreme wijze in het stemhokje kunnen uiten. Het zou een simplificatie zijn om het probleem van de afstand tussen bestuur en bestuurden op te hangen aan de figuur van de burgemeester. Wel kan echter gesteld worden dat de burger een houvast in het bestuurlijk gebeuren gegeven moet worden. Hij heeft recht op een vast en betrouwbaar adres bij het bestuur.

Bij een nieuwe bestuurlijke opzet zal hieraan serieuze aandacht geschonken moeten worden. Daarbij kan men denken aan een ombudsman in een vorm,

zoals Scandinavië die thans kent. Ook kan gedacht worden aan een splitsing van burgemeestersfuncties in de grotere gemeenten of aan meerdere burgemeesters per gemeente. In dit bestek kan dit niet verder uitgediept worden. Duidelijk is echter dat de bureaucratie voor de burger een gezicht moet krijgen door de aanwezigheid van iemand, die voldoende prestige geniet om als „burgervader” voor de bevolking te kunnen functioneren.

De confessionele partijen

Aan het verwijt dat de confessionele partijen de onduidelijkheid in de politiek in de hand werken, kan niet zonder meer worden voorbij gegaan. Zoals we zagen was in het verleden het verband tussen politieke vraagstukken en de levensbeschouwing van de kiezer meermalen duidelijker dan tegenwoordig. Thans vallen vooral in de financieel-economische sector de belangrijke beslissingen.

De jongste kabinetcrisis is daar een illustratie van geweest. Hierdoor wordt het bestaansrecht van confessionele partijen niet ondergraven. Het is zelfs goed te verdedigen dat het bestaan van deze partijen steeds noodzakelijker wordt.

Doordat echter de kiezers zich in toenemende mate een oordeel moeten kunnen vormen over financiële en economische aangelegenheden is het vereist dat de confessionele partijen hen hierbij helpen door niet te volstaan met te hameren op de noodzaak van confessionele partijvorming maar daarnaast zich duidelijk opstellen met betrekking tot het te voeren financiële en economische beleid en de consequenties daarvan. Zodat het niet meer voorkomt dat een confessionele parlementair enerzijds voortdurend pleit voor verlaging van de overheidsuitgaven, maar anderzijds bijv. geen been in ziet zich, in naam van de

vrijheid, te keren tegen het numerus clausus voorstel van minister Diepenhorst. In zo'n geval is het verwijt van onduidelijkheid terecht. Overigens zullen dergelijke verwijten in de toekomst steeds minder van toepassing zijn op de A.R.P. Dr. Berghuis noemde op het Volkskrantcongres drie punten die z.i. bepalend zijn voor een christelijke partij: zij moet beschermers van de zwakken zijn, geen centrumpartij zijn en een eigen radicaliteit bezitten. Wat hiermee bedoeld wordt is duidelijk. Temeer omdat op het laatste Partijconvent onderstreep werd de A.R.P. beschouwd moet worden als „sociaal links”.

Zie hier een aantal opmerkingen die wat te maken hebben met politieke vernieuwing. Ze kunnen als volgt worden samengevat:

1 Het standpunt dat de confessionele partijen de oorzaak waren van de — intussen opgeheven — moeilijkheden, is in wezen onvruchtbaar en levert in feite geen bijdrage tot een politieke vernieuwing.

2 De toekomstige kiezer moet door middel van het onderwijs beter toegerust worden, zodat hij een antwoord heeft op de te verwachten ontwikkelingen.

3 Er moet een bestuurlijke reorganisatie plaatsvinden, zodat de burger een vast aangrijpingspunt heeft t.a.v. het bestuurlijk gebeuren.

4 Ook de confessionele partijen moeten hun doelstellingen ondubbelzinnig formuleren zodat duidelijk is welk financieel-economisch beleid zij voorstaan en wat de gevolgen hiervan zijn voor de kiezer.

Drs. S. Faber

WIJ KOMEN BIJ EEN ...

Centrale vergaderingen

Gaarne willen wij in deze rubriek de aandacht vestigen op de centrale vergaderingen, welke in de verschillende delen van ons land worden gehouden.

Ditmaal de volgende:

★ Op woensdag 21 december beleggen de A.R. Kiesverenigingen van Eindhoven een algemene ledenvergadering.

De plaats van samenkomst is Hotel „Stad Rotterdam”, Markt 17 te Eindhoven.

Aanvang der vergadering te 20.00 uur. Spreker is Z.E. prof. mr. P. J. Verdam, minister van Binnenlandse Zaken, over „De A.R. en de kabinetcrisis”. Vooraf en tijdens de pauze wordt muziek ten gehore gebracht. Belangstellenden hartelijk welkom.

Wij zoeken contact

Op ons bureau komt per 1 januari a.s. de functie open van **telefoniste**

Wij zoeken daarom zo spoedig mogelijk een ervaren MEDEWERKSTER, die naast het bedienen van de telefoon ook ingeschakeld kan worden bij de administratieve werkzaamheden.

Leeftijd tot 23 jaar. MULO-opleiding gewenst.

Middelgroot kantoor, waar in een goede teamgeest wordt samengewerkt.

Sollicitaties gaarne te richten aan het secretariaat, Dr. Kuyperstraat 3 te 's-Gravenhage. Inlichtingen worden eventueel telefonisch verstrekt onder nummer 070 - 63.10.23.

Verhoeff's Isoleer- en Ovenbouwbedrijf N.V.

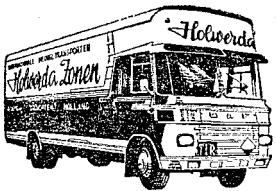
- ISOLATIEWERKEN
- KETELBEMETSELINGEN
- OVENBOUW

ROTTERDAM — WIJNHAVEN 84 — TELEFOON 120325

Utiliteitswerken
Aannemingsbedrijf

ERVEN J. F. P. JANSSEN

N.V. Nieuw Vennepe
02526-541

Holwerda - Zonen

Dokkum Drachten Rotterdam
05190 - 2292; 05120 - 2157; 010 - 259299

Alle transporten
Binnen- en Buitenland
Speciaal verhuizingen
Meubeltransporten

... maar nu moet u eens
origineel TARVO
moutbrood nemen
en proeven hoe
mals dat is en ...
hoe *veel langer*
mals dat TARVO blijft!

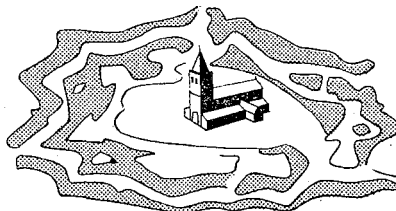
**"ANIMO" koffiezet-
apparatuur**
voor horecabedrijven, kantines,
vergaderzalen enz. in elke
gewenste capaciteit en uitvoering
Apparatenfabriek L. Scheepstra
AMERSFOORT
Telefoon 03490 - 19148 (2 lijnen)

H. Struik en Zn. N.V.

Fabriek dekkleden,
tenten

Imp./Groothandel scheeps- en
aannemersbenodigdheden,
elektrische en autogene las-
en snijbenodigdheden.
Diepenveenseweg 8
Telefoon 05700 - 13970
DEVENTER

PUROL
Goed voor de huid
het gehele jaar door

AANNEMINGSBEDRIJF HARM FOKKENS NAARDEN N.V.

Goud voor „Hallelujah”

Het beroemde Urker Mannenkoor „Hallelujah” heeft als eerste koor in het gewijde genre een gouden plaat verworven. Een bewijs van de grote waardering welke men heeft voor de zang van deze Urkers.
Mogen wij u eens wijzen op één van de mooiste platen, welke van dit koor verscheen?
Dat is de rijk uitgevoerde 30 cm langspeelplaat

„PSALMEN”

waarop een groot aantal veel gevraagde psalmen wordt gezongen. (ps. 89, 90, 51, 35, 25, 6, 146, 56, 84, 92, 17 95).
DIT IS EEN BIJZONDER MOOIE LANGSPEELPLAAT leverbaar in mono of stereo, verpakt in luxe hoes. PRIJS f 17,50.
Vraag tevens onze uitgebreide catalogus.

Bestellen bij:
NEDERLANDS
PLATENVERZENDHUIS
Singel 80 - Urk
Tel. 05277-210
Giro 1299777
Uw speciaalzaak
in grammofoonplaten
van gewijde muziek.

NEDERLANDS
PLATEN-
VERZENDHUIS

Nu proefflacon 1.70

Ik ben niet meer NERVEUS

Iedereen is altijd enthousiast over Melisana: „Heb ik last van migraine, zenuwen of zorgen? Altijd weer geeft Melisana verlichting.” Bij vele dagelijkse moeilijkheden bewijst Melisana ook voor u zijn onmisbaarheid. Daarom is het belangrijk steeds 'n fles in huis te hebben. Juist nu. Melisana helpt. Melisana de echte Kloostervrouw Melissegeest, voorkomt narigheid.

Voor uw broodnodige rust
MELISANA
1.70 — 2.90 — 4.90
extra voordelige familieflacon 11.90

wajang

plantenmargarine

ongezouten
wajang
GEZONDE PLANTENMARGARINE

met zorg uit speciale oliën bereid

UIT ONZE BOUW-
EN AANNEMERSWERELD

Aannemingsbedrijf "SCHOUWEN- DUIVELAND" N.V.

Schuijthaven 10 - Zierikzee
Telefoon 01110 - 2478
Het adres voor uitvoering van BETON-
WATER- WEGENBOUW- en
CULTUURTECHNISCHE WERKEN

TECHNISCH
BUREAU
A. Meerman N.V.

BOUWMACHINES

VLAARDINGEN TELEF. 01898 - 5157

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM
Aannemers van
OEVERVERBINDINGSWERKEN
GRIENDBOUTHANDEL
Telefoon 01846 - 2156 2484
Hardinxveld-Giessendam

N.V. Houthandel
v.h. J. Tulp & Zonen
E D E
HOUT - TRIPLEX - BOARD
ETERNITPRODUKTEN

Verplaatsbare
HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS ETC

HOUTBOUW
HABBO
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

DRENTE EN OVERIJSSSEL

B. DE HOOP
Makelaar in assurantiën, hypotheek en
onroerende goederen
Alle verzekeringen
Makelaardij - Financieringen
EMMEN. Postbus 30. Telefoon 1291-3704
STADSKANAAL (bijkantoor). Tel. 2353

Het juiste adres voor al uw huisbrandkolen en
huisbrandoliën is steeds

VELDMAN
Kolen- en huisbrandoliënhandel
Willemsvaart 5a Tel. 16302 Zwolle

TEXTIELHANDEL WEIDE
Grote Kerkstraat - Prinsenstraat 3 - Meppel - Tel. 2861
VOLLEDIGE BABYUITZETTEN
Enorme sortering in oplegband
ONS MODEHOEKJE IS GOED VOORZIEN
RONDA CORSETTEN
U weet wel geen pijnlijk stekende baleinen
Elias huishoudgoed, ondergoed dat goed is

50 jaar lang meest gevraagde
WONINGINRICHTING
J. VOERMAN EN ZONEN
Zwolle - Assendorperstraat 73 - 81 - Telefoon 16507

DE MOOISTE MANTELS EN JAPONNEN

steeds grote sortering

modehuis Buining

MEPPEL ASSEN HOOGVEEEN APELDOORN

ALMELO

J. VELDHUIS & ZONEN
LOOD- EN SANITAIR-INSTALLATEUR
GASVERWARMING, LOOD- EN ZINKWERKEN
Boompjes 3 - Telefoon 31 73
Evertsenstraat 8 - Irisstraat 3 - Telefoon 80 03
ALMELO

KOOP - VERKOOP - HUUR - VERHUUR
BEHEER - TAXATIE VAN VASTE GOEDEREN
HYPOTHEKEN - ASSURANTIËN
MAKELAARS- EN ASSURANTIEKANTOOR
H. H. KAMPHUIS
Bornsestraat 82 - Almelo - Telefoon 05490 - 3456
VRAAGT VRIJBLIJVEND ONZE WONINGLIJST

Voor al uw spaarbankzaken

NUTSSPAARBANK ALMELO

OOK BIJ U IN DE BUURT
KUNT U ER PRETTIG TERECHT!

PROMPTE LEVERINGEN
voor binnen- en buitenland

HEUTINK'S BOEKHANDEL
Grotestraat 173 - Telefoon 2686 - Almelo

Abonneert u op Nederlandse Gedachten

CHRISTELIJK ZIEKENHUIS „RIJNOORD”
te ALPHEN AAN DEN RIJN

**Zoekt u
een andere werkring?**

Wij hebben in ons nieuwe moderne ziekenhuis van 130 bedden, welke in april j.l. in gebruik werd genomen, nog hulp nodig op diverse afdelingen, welke maximaal bestaan uit 36 bedden.

Alphen aan den Rijn is een snel groeiende, vooruitstrevende gemeente, met in een straal van \pm 35 km alle grote steden van de Randstad Holland.

Wij zouden het op prijs stellen, indien U eens contact met ons zoudt willen opnemen voor één der onderstaande functies:

a. 1e VERPLEEGSTER

voor de kinderafdeling
Kraam- en Kinderaantekening vereist

b. VERPLEEGSTERS

voor de interne en chir. afdeling.

c. ZIEKENVERZORGSTERS

d. VERPLEEGHULPEN

Ook part-time verplegenden komen in aanmerking. Wij bieden u een prettige werkring in een rustige omgeving.
Salaris volgens rijksregeling.

Gegadigden worden uitgenodigd hun sollicitaties te richten aan de directrice, die tevens gaarne bereid is u alle gewenste inlichtingen te verstrekken (tel. 01720-4242).

Het
SANATORIUM „SONNEVANCK”
en het
BOERHAAVE-ZIEKENHUIS
te Harderwijk
vragen een ervaren

KOOKSTER

bij voorkeur niet beneden 25 jaar.

Sollicitanten moeten zijn van pos. Prot. Chr. beginselen.
Schriftelijke sollicitaties aan de Adj. Directrice.
Telefoon 03410 - 3344.

een verpleegster

die beschikt over voldoende leidinggevende capaciteiten om een belangrijk aandeel te nemen in onze opleiding voor ziekenverzorgsters, bieden wij een verantwoordelijke en zelfstandige werkring. Bovendien is er plaats voor

een verpleegster

die - ter versterking van de verpleegkundige staf - als hoofd van een afdeling kan worden geplaatst in de rang van 1e verplegende.

Het tehuis is prachtig gelegen en biedt plaats aan 120 chronisch zieken. Er wordt gewerkt volgens moderne werkwijzen, waarbij suggesties van nieuwe krachten graag worden overwogen.

Nadere inlichtingen worden verstrekt door de adjunct-directrice, die telefonisch bereikbaar is voor het maken van een afspraak onder no. (03490)-16141.

Protestants-Christelijk tehuis
voor chronische zieken

„De Lichtenberg”
Utrechtseweg 293, Amersfoort.

**HOTEL-PENSION
„DREYEROORD”**

Telefoon 3169 - Oosterbeek

**OOK IN DE
HUISHOUDING
KUNT U ZICH
SPECIALISEREN!**

U kunt dit echter alleen in een „gezin” waar de omvang van de huishouding zo groot is dat de noodzaak tot specialisatie aanwezig is. Bijvoorbeeld in ons ziekenhuis.

Indien U tussen de 15 en 25 jaar oud bent kunt U naar keuze prettig en fris huishoudelijk werk verrichten (en veel erbij leren) als:

- **1e assistente**
voor de eetzaal (f 410,- tot f 626,- per maand) of als
- **meisje voor de eetkamer**
van het personeel
- **meisje voor de keuken**
van een verpleegafdeling

U ontvangt (naar leeftijd) een salaris van f 278,- tot f 481,- per maand, 3 weken vakantie, 6% vakantietoeslag, gedeeltelijke vergoeding van de kleding en desgewenst een gratis IVIO-opleiding. Intern wonen is mogelijk.

Sollicitaties en verzoeken om nadere inlichtingen kunt U richten aan mej. C. A. Kleinhout, dagelijks bereikbaar tussen 11 en 12 uur, behalve zaterdags. Telefonische afspraak uitsluitend onder nummer (020) 8.40.84.

Juliana Ziekenhuis

TER HAARSTRAAT 17 • AMSTERDAM • WEST

(vanaf het Centraal Station vlot te bereiken met lijn 13, uitstapper De Clercqstraat, hoek Bolderdijkstraat).

BEJAARDENVERZORGINGSCENTRUM

„BORGSATE”

Meidoornsingel 181 — Rotterdam (Schiebroek)

Ons verzorgingscentrum, gelegen in de tuinstad Schiebroek, is in een uiterst modern gebouw gehuisvest en biedt plaats aan 328 bejaarden.

Wegens intensivering van de werkzaamheden binnen ons Bejaardenverzorgingscentrum, bestaat behoefte onder de huidige directie aan te stellen een

ADJUNCT-DIRECTRICE

Aan deze medewerkster worden hoge eisen gesteld, waarbij ervaring op het gebied van maatschappelijk werk tot aanbeveling strekt. Zij dient in het bezit te zijn van het Diploma Ziekenverpleging-A.

Geboden wordt een uitstekende salaris- en pensioenregeling. Een moderne centraal verwarmde woning, gelegen op het terrein van het centrum, is beschikbaar.

Tevens vragen wij:

HOOFD HUISHOUDELIJKE DIENST

Kandidaten dienen in het bezit te zijn van het Diploma Huishoudkundige voor Inrichtingen.

Geboden wordt een uitstekende salaris- en pensioenregeling. Een gerieflijke woning bij het verzorgingscentrum is beschikbaar.

Kandidaten van prot. chr. levensovertuiging worden verzocht hun sollicitatie met uitvoerige gegevens te willen richten aan de directie Meidoornsingel 181, Rotterdam-12.

In het
Ziekenhuis „Salem” te Ermelo

kunnen nog enkele

LEERLING-VERPLEEGSTERS
geplaatst worden.

AANVANG VAN DE NIEUWE CURSUS: 1 FEBR. 1967

Zij die tenminste het M.U.L.O.-diploma of daarmee gelijkgestelde opleiding bezitten, 18 jaar zijn of vóór 1 mei 18 jaar worden, kunnen solliciteren.

Wij vragen Prot. Chr. meisjes met enthousiasme en bereidheid iets voor anderen te willen doen.

Sollicitaties of verzoeken om inlichtingen te richten aan de Directrice.

OCEAN N.V. DIEREN
R.A.T.E.B.A.N.D.S. MEDIA TRANSPORT APPARATUUR
AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA
JAREN IN GEBRUIK VAN
CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN
VAN VENEZUELA TOT FINLAND
Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

In het
protestants-christelijk tehuis
voor chronisch zieken

„De Lichtenberg”
TE AMERSFOORT

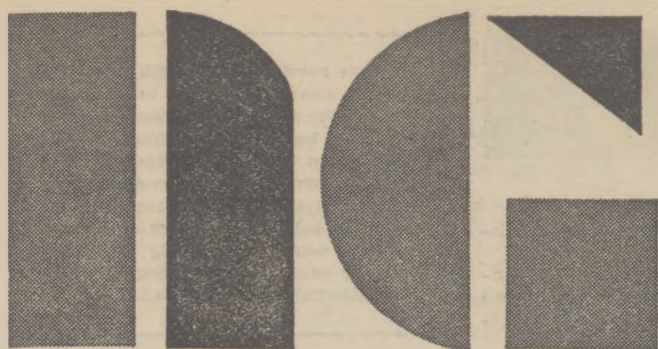
is plaats voor enkele

**gediplomeerde
zieken-
verzorgsters**

Geboden wordt een prettige werkring in een prachtig gelegen tehuis, dat plaats biedt aan 120 chronisch zieken.

*
5-daagse werkweek.

*
Nadere inlichtingen te verkrijgen bij en sollicitaties te richten aan de adjunct-directrice, Utrechtseweg 293, Amersfoort. Voor het maken van een afspraak is zij telefonisch bereikbaar onder no. (03490) 1 61 41.

nederlandse gedachten

weekblad van de anti-revolutionaire partij voor het eerst verschenen in 1829 onder redactie van Mr. Guillaume Groen van Prinsterer

♦ Jaar-wisseling

BILDERDIJK, die graag in de con-tramine was, heeft eens betoogd, dat het dwaas is per 1 januari een nieuw jaar te beginnen. Het nieuwe jaar moet beginnen tegelijk met de lente en dan volgen in dat jaar lente, zomer, herfst en winter elkaar op, zoals het hóórt.

Hij had gelijk en ongelijk. Gelijk in die zin, dat het volkomen willekeurig is, met welke datum gerekend wordt, dat een nieuw jaar begint. De Romeinen vierden de jaarwisseling begin maart en de Israëlieten in september. Maar ook ongelijk, want zijn suggestie zou toch alleen maar opgaan voor de gematigde zone van het Noordelijk halfrond.

De datum is willekeurig, maar de jaarwisseling wordt sinds oude tijden gevierd en ervaren als een belangrijke gebeurtenis. Wij gaan over een drempel.

En bij ons, in de luchtstreek, waarin wij leven, valt het moment in een lange, koude nacht. In die nacht vallen de twaalf slagen, die ons verkondigen, dat een jaar is heengegaan. Een lange nacht, waarop traag een koude morgen volgt. Het is geen wonder, dat dit de stemming beïnvloeden kan. Dat weemoed en zorg naar boven komen, herinneringen aan wat voorgoed voorbij is, zorgen om wat komen kan....

Als we het zo bekijken en beleven, dan zit er een sterk persoonlijk element in. We keren in tot ons zelf. We denken aan wat vlak bij, in eigen huis en in eigen kring gebeurd is en gebeuren kan.

Maar er is ook een psalm voor Oudejaarsavond. Het is de 90ste psalm, een gebed van Mozes, de man Gods.

Maar het is duidelijk, dat Mozes daar spreekt als voorbidder voor het gehele volk. Er spelen tonen doorheen van het volk, dat sterft in de woestijn, dat zucht onder de toorn van God. Veertig jaren van omzwerving en overal graven. En in die nood zwijgt toch het gebed niet, waarin verwachting spreekt en hoop en vertrouwen.

Misschien kan deze psalm ons helpen, om uit de eigen kring van herinneringen en verwachtingen hoger te klimmen en deze oudejaarsavond te denken aan een wereld met vele moeiten en rampen, aan volken, die verdwaald zijn of die dreigen te vergaan.

Dan blijven wij in ons gebed, evenals Mozes, spreken van wij. Omdat wij solidair zijn met de anderen, met de miljoenen, die met ons een nieuw jaar beginnen, een nieuw jaar waarin de morgen uiterst traag schijnt te komen. Soms lijkt het zelfs een „nacht zonder dageraad”.

Keer weder, o HEERE! Hoe lang nog? en ontferm U over uw knechten.

Deze week

- Brieven van lezers (pag 2)
- Actuele commentaren (pag 3 en 15)
- Hoofdartikel: Op goedaf spelen (pag 3)
- De belasting verhogingen in de Tweede Kamer (pag 4 en 5)
- T.V. Causerie van Minister Biesheuvel (pag 6)
- Radiocauserie van J. van Houwelingen (pag 7)
- Een bezoek aan Finland (pag 8 en 9)
- Onderwijs en Defensie (pag 10)
- De jaarvergadering van de Arjos (pag 11 en 12)
- Dr. Berghuis over de Regeringsverklaring (pag 13 en 14)
- Oproer in Barendrecht (pag 15)
- „Bij een club-foto” (pag 16)

NEDERLANDSE GEDACHTEN

onder redactie van H. Algra (voorzitter), G. J. H. Griffioen, G. A. Kieft, Mr. W. de Kwaadsteniet, J. W. Ooms, mevr. C. M. Tonkens-Kaajan, H. Gringhuis (secretaris).

ADRES VAN REDACTIE EN ADMINISTRATIE:

Dr. Kuiperstraat 3, 's-Gravenhage, tel. (070) 63 10 23 en 11 21 38, giro 8.96.73.

ADRES VOOR ADVERTENTIES:

Botenmakersstraat 45, Zaandam, telefoon (02980) 6 32 24.

ABONNEMENTSPRIJS:

f 5,— per half jaar. Giro 89673 ten name van de A.R.-Partij-Stichting te 's-Gravenhage.

STUDENTENABONNEMENT:

f 5,— per jaar. LOSSE VERKOOP f 0,20.

Kies vandaag zekerheid voor morgen. Bij ziekte, ongeval en invaliditeit

INKOMSTENGARANTIE A.O.V.

Uniekepolis met waarde vastestekoopkracht (en de belasting betaalt 30-60 % mee)

WBK Amersfoort, Bergstraat 6-B, tel. 03490-17043*

Christelijke politiek heeft tot taak de spits af te bijten

OVER ruim zeven weken gaan wij — vervroegd — een nieuwe Tweede Kamer kiezen. Om precies te zijn op 15 februari. Wij zullen volop keuze hebben, want er melden zich een groot aantal nieuwe partijtjes, ze schieten als paddestoelen uit de grond, als symptomen van de verwarring van de geesten van een aantal mensen.

Het staat nu gelukkig al vast, dat de drie grote christelijke fracties, waaronder de anti-revolutionaire partij, bij de verkiezingen volop in de belangstelling zullen staan. Daar zijn verschillende redenen voor.

In de allereerste plaats dragen de K.V.P. en de A.R. samen thans regeringsverantwoordelijkheid. Alleen dat feit al plaatst deze beide grote christelijke partijen zeer sterk op de voorgrond nu zij een zo grote verantwoordelijkheid hebben aanvaard voor 's lands zaken in het kabinet, onder leiding van de anti-revolutionaire professor Zijlstra. Er is echter nog wat anders aan de hand. Zowel de V.V.D. als de P.v.d.A. stimuleren de belangstelling voor de christelijke partijen op 't ogenblik in hoge mate. Ik ben deze partijen daarvoor zeer erkentelijk en van deze plaats af betuig ik hun daarvoor mijn oprechte dank.

Een afgedane zaak ?

Zij doen dat op tweeërlei wijze. De V.V.D. en de P.v.d.A. vestigen er telkens weer de aandacht op dat de christelijke partijen geen bestaansrecht hebben. Zij ontkennen dat bestaansrecht. Soms gebeurt dat door sommige woordvoerders op een wijze, die grenst aan onverdraagzaamheid en waaruit sterk anti-godsdienstige gevoelens tot uitdrukking komen. Men is ons liever kwijt dan rijk en zolang men ons nog rijk is, dingt men naar onze hand. V.V.D. en P.v.d.A. willen graag met de drie christelijke partijen samen een verlovingsaangaan. Teneinde deze verbintenis na goedkeuring van de kiezers op 15 februari om te zetten in een meer duurzaam, gelukkig huwelijk van eenminste vier jaar, liberaal of socialistisch getint, dat hangt af van de keuze van de huwelijkspartner. Dit liefdesaanzoek geschiedt dan zoals dat tegenwoordig heet terwille van de politieke duidelijkheid. En op dit gelonk zou ook de anti-revolutionaire partij moeten reageren. Nog eergisteravond is op de teach-in, die uitgezonden werd over het tweede net, hieraan de nodige aandacht geschonken.

Vrijwel de hele discussie op deze teach-in draaide om de rol die de confessionele partijen in de Nederlandse politiek vervullen, las ik gisteravond in het Parool.

Een socialistische woordvoerder — nog steeds op dezelfde teach-in — meende, dat het bestaansrecht van de confessionele partijen maar moest worden behandeld als een afgedane zaak. Zijn wens ging niet in vervulling, en hij leverde daarvoor zelf een belangrijke bijdrage.

Ik begrijp die bijzondere belangstelling wel voor de christelijke partijen. Na twintig jaar na-oorlogse doorbraak zijn de christelijke partijen nog springlevend en levenskrachtig. Ook ontgaat het onze politieke tegenstanders van vandaag niet, dat het voor het eerst sedert de val van het kabinet-Marijnen weer zover is, gelukkig zover is, dat K.V.P., A.R. en C.H.U. een grote mate van solidariteit aan de dag leggen om de plannen van het kabinet-Zijlstra te doen slagen. Dit brengt mij tevens op een vraag, die de laatste tijd vaak wordt gesteld.

Op de feiten letten

Hoe kunnen christelijke partijen, zonder zichzelf geweld aan te doen, zonder hun beginselen geweld aan te doen, nu eens met de P.v.d.A. en dan weer met de V.V.D. afwisselend regeren?

De Anti-Revolutionaire Partij draagt sedert 1952 onafgebroken regeringsverantwoordelijkheid, dan weer met de socialisten, dan weer met de liberalen.

Wie zich hierover een mening wil vormen, die moet op een paar opmerkelijke feiten letten, dacht ik. In 1958 kwam er een einde aan een jarenlange zeer vruchtbare samenwerking van de christelijke partijen met de P.v.d.A. De socialisten, die teleurstellende provinciale en gemeenteraadsverkiezingen achter de rug hadden in dat jaar, legden op de zogenaamde Fakkeldragersdag zeven socialistische eisen op tafel, ontevreden als zij waren over het beleid van het kabinet onder leiding van dr. Drees, waarin vijf socialistische ministers zitting hadden. De socialistische invloed binnen dat kabinet was kennelijk te gering naar het oordeel van de socialistische buitenwacht. Een teleurstellende verkiezingsuitslag, grote spanningen binnen de P.v.d.A. in 1958 leidden toen tot een crisis en vervroegde verkiezingen.

Aan de daarop gevolgde samenwerking met de liberalen kwam tenslotte ook een einde in februari 1965 binnen het kabinet-Marijnen. K.V.P. en A.R. wensten toen niet te zwichten voor de liberale zogenaamde vrijheid in het radio- en televisiebeleid, zoals de V.V.D. die toen voorstond. Ook toen kwam naar mijn oordeel een einde aan een goede samenwerking tussen de drie christelijke partijen en de V.V.D., doordat de V.V.D. heeft getracht haar eenzijdig standpunt inzake het radio- en televisiebeleid aan haar partners op te dringen.

Nu in 1966 herhaalde zich de situatie van 1958. Wij zien dat ook dit jaar de P.v.d.A. een zeer zware verkiezingsnederlaag heeft geleden. De doorbraakpartij brak zelf door, bij de verkiezingen voor de provinciale staten. Versuft, in verwarring, in paniek geraakten de socialisten. Soms leidde het zelfs tot geheugenstoornis.

Televisietoespraak gehouden door

Mr. B. W. Biesheuvel vice-minister-president en minister van Landbouw en Visserij op woensdag 21 december jl.

Vóór de verkiezingen schreef de partijvoorzitter Tans in de Haagsche Courant trots, dat het kabinet-Cals bezig was het socialistische verkiezingsprogramma van 1963 „Om de kwaliteit van het bestaan“ uit te voeren. Enkele maanden later, na de verkiezingen van de provinciale staten schreef dezelfde partijvoorzitter dat de verkiezingsnederlaag van de P.v.d.A. vooral te wijten was aan de compromissenpolitiek binnen het kabinet-Cals. Dat was de duidelijkheid in de politiek blijkbaar. Het sein voor 10 over rood had partijvoorzitter Tans hiermee gegeven.

De ervaring, ook van de na-oorlogse jaren, leert — naar het mij voorkomt — dat het Nederlandse volk zich geen keuze dwingend laat opleggen tussen P.v.d.A. of V.V.D. Ik mag het Fedde Schurer, de Friese schrijver, dichter en het toenmalige socialistische kamerlid, wel nazeggen, toen hij enkele dagen voor de crisis van 1958 schreef: „De dramatische tegenstelling tussen een arm en deugdzzaam proletariaat en een uitbuitend kapitalisme wordt als zodanig niet meer beleefd“. Dat was toen zo, het is vandaag ook nog zo.

Het kabinet-Zijlstra bestaat niet uit olie-baronnen.

Wie niet op de P.v.d.A. wenst te stemmen behoeft zich geenszins over te geven aan de liberale zogenaamde vrijheid — welke vrijheid trouwens? — de vrijheid van de V.V.D., van Toxopeüs.

Christus' geboorte van beslissende betekenis

De Anti-Revolutionaire Partij is er diep van overtuigd, dat het geloof niet slechts in de persoonlijke sfeer een beslissende rol speelt. Ik mag dit wel eens zeggen in de kerstweek.

Christus' geboorte is van beslissende betekenis voor ons persoonlijk en voor

onze omgang met andere mensen, maar evenzeer wanneer het er om gaat, en daar gaat het om in de christelijke politiek, te bouwen aan een harmonische samenleving, die steeds meer gaat beantwoorden aan de eisen, die Christus ook aan de samenleving stelt.

Christus' geboorte is ook van beslissende betekenis voor het verkeer tussen de volkeren, voor vraagstukken van oorlog en vrede, voor de tegenstelling van rijk en arm.

Christelijke politiek betekent voor de A.R.P. een verantwoord beleid voor een harmonische samenleving.

Christelijke politiek is voor de A.R.P. niet het kleurloze midden.

Christelijke politiek heeft juist tot taak de spits af te bijten in de strijd om nieuwe maatschappijvormen. Dat geeft diepgang, dat geeft vaart, dat geeft kleur aan de politiek, zoals de A.R.P. die voorstaat.

Verplaatsbare HOUTEN GEBOUWEN

DIRECTIE- EN SCHAFTKETEN
NOODWONINGEN
SCHOLEN EN
KERKEN
DIRECTIE- EN
SCHAFT-
WAGENS
ETC.
HOUTBOUW **HABBO**
HARDINXVELD
TEL. GIESSENDAM-HARDINXVELD 2141

HOTEL „DE KROON“

Sophialaan · LEEUWARDEN

Telefoon 24467 - 24468

Uw adres voor

RECEPTIES en PARTIJEN

VAN LEEUWEN BUIZEN
ZWIJNDRECHT

Firma Jan de Mik

HARDINXVELD-GIESSENDAM

Aannemers van

OEVERVERBINDINGSWERKEN

GRIENDHOUTHANDEL

Telefoon 01846 - 2156 2484

Hardinxveld-Giessendam

Uw adres voor

DIRECTIEKETEN

BARAKKEN

SCHOLEN

ZOMERHUISJES

enz. enz.

Firma Gebr. Timmer

Houtbouw - Giessendam - Tel. 2062

FA. H. VAN TRIEST & ZOON

Groothandel in fourages

D W I N G E L O

Telefoon 0 5219 - 1647 b.g.g. 1316

EEN KRACHTIGE SCHAKEL BIJ DE
IN- EN VERKOOP VAN UW
RUWVOEDERS

Abonneer u op Nederlandse Gedachten. Een briefkaartje aan onze administratie, Dr. Kuiperstraat 3 - Den Haag, is voldoende.

UIT ONZE BOUW- EN AANNEMERSWERELD

Fa. J. v. d. Kamp & Zoon

MEURSINGEWEG 4
Telefoon 05220 - 1212 - 1000 - 1285
MEPPEL

Groothandel in bouwmaterialen, zand, grint, beton en kalkmortelcentrale

"FRIKLA" schilderwerken

AERDENHOUT
HEEMSTEDE
AARLEM

F. Klaassen Reitzstraat 93 Haarlem Telefoon 02500 - 57145

GBR. VAN ALTENA

smeed- en constructiewerk
stalen ramen en deuren

G. van Ledenberchstr. 114 - Amsterdam - Tel 82298

WARENHUIZENBOUW

N.V. Aannemersbedrijf

VOSKAMP & VRIJLAND

's-GRAVENZANDE - Telefoon 01748 - 3921 - Postbus 30

Voor betere beton ...
N.V. SCHOKBETON

Fabrieken te Zwandrecht, Kampen, Elburg en Vianen
Bouwbedrijf te Zeist

- * VERBOUW
- * NIEUWBOUW
- * ONDERHOUDSWERKEN

Firma E. D. Schutten en Zoon

AANNEMERSBEDRIJF ENSCHEDE

Laarressingel 101 - Telefoon 3021
Hyacintstraat 40 - Telefoon 11638

Bouwbedrijf VAN ESS

Uitvoering van alle voorkomende bouwwerken

EMMEN - KAPELSTRAAT 20 - TELEFOON 671

N.V. Aann. Bedrijf F. G. D.

v/h GBR. VISSER

Nieuwbouw en onderhoudswerken

RONDWEG 17 - DOKKUM

Tel. 05190 - 2284 b.g.g. 2534

Visser Electrotechniek N.V.

Breestraat 128 - Beverwijk - Tel. 02510) 25244

Gevestigd sinds 1919

N.V. Staalsteiger „Gelria" - Nijmegen

Roggeweg 13 - Postbus 126 - Telefoon 53198

Complete roestvrije steigerwerken

Specialiteit: met vaste wiggen!

Oosterhof's Aannemersbedrijf

GRIJPSKERK - LEEUWARDEN

WEGEN-, GROND- EN WATERWERKEN

OCEAN N.V. DIEREN

PATENT OCEAN KEERLEP
PATENT OCEAN AFSLUITER
PATENT OCEAN VACUUMSTOP
PATENT OCEAN AEROSTAT

WET. GED.

AANSLUITDIAMETERS 13 - 700 mm
VOOR NEUTRALE EN CHEM. MEDIA

JAREN IN GEBRUIK VAN CHRISTIANSAND TOT CAPE-TOWN EN VAN VENEZUELA TOT FINLAND

Tel. 4646 (3 lijnen) Telex 45277

FINLAND *het land del*

HET is maar weinig wat wij Nederlanders van Finland weten. Ja er zijn veel meren, geen 1000 maar 68.000, hoog in het noorden wonen de Laplanders met hun rendieren en beren. En verder herinneren we ons nog die wonderlijke oorlog aan het eind van de dertiger jaren met Rusland, waarin de verhalen rond gingen, dat de Russen totaal onvoldoende uitgerust waren en de dappere Finnen met hun Lotta's de Russen verdreven.

Nu die rendieren en beren zijn tastbaar aanwezig in de warenhuizen, in de vorm van machtige vachten, die je respectievelijk voor honderd of duizend gulden franco thuis gestuurd kunt krijgen.

Voor een Nederlander, die leeft temidden van lawaai, druk verkeer en een opeenstapeling van mensen in de steden, is een bezoek aan dit uitgestrekte land een openbaring. Hier wonen 4 1/2 miljoen mensen in een land 10 x zo groot als Nederland.

De overal aanwezige meren en de uitgestrekte sparrenbossen geven de lucht die je inademt, een opwindend gevoel van zuiverheid. „Als champagne", zei één van onze reisgenoten.

De 4 1/2 miljoen inwoners hebben een oppervlakte van ruim 337.000 km² tot hun beschikking. De grootste stad is Helsinki 500.000 inwoners. Dan volgen Tampere en Turku met 145.000 en 140.000 inwoners.

Toch vertonen deze steden veel hoogbouw en maken een moderne indruk. Dit komt doordat de steden dikwijls door brand verwoest werden en men dan weer opnieuw moest beginnen. Men bouwde n.l. voornamelijk houten huizen, wat geen wonder is, wanneer men het materiaal zo maar voor het grijpen heeft. Deze huizen staan dikwijls in een carrévorm om een binnen-terrein. Wel was er het voorschrift de straten zo breed mogelijk te maken, om het overslaan van brand te voorkomen. Deze ruime bebouwing heeft de steden bewaard voor smalle straatjes, zodat het verkeer er zich gemakkelijk kan bewegen.

Een tweetalig land

Er wonen 333.000 Zweden, dat is 7,4% van de totale bevolking.

Reeds omstreeks 500 na Christus waren er nederzettingen van Skandinaviers, maar dit is alleen van historisch belang. De tegenwoordige Zweden stammen uit de tijd der kruistochten. Koning Erik de Heilige kwam in het jaar 1157 in Finland. Hij had slechts een macht van 300 man en hiermee vestigde hij de Finse afhankelijkheid van Zweden, die tot 1808 heeft geduurd, toen Finland door de Russen veroverd werd. Tot die tijd was de Zweedse taal de enige officiële taal. Het Fins had geen culturele betekenis en werd nauwelijks erkend. Nu zijn beide talen gelijk. De straatnamen in Helsinki staan dan ook in beide talen aangegeven, eerst Fins, dan Zweeds. Maar in de plaatsen die overwegend Zweeds zijn is de volg-

orde precies andersom, hoofdstad Turku is de versiteit gevestigd. De Helsinki is tweetalig. Hier nog ongeveer 1300 Zweden. Pas na de tweede wereldoorlog is de verhouding tussen Zweden verbeterd.

En belangrijk facet is dat Finland de Skandinavische landen aanhouden. Noren, Zweden kunnen elkaar zonder toornen daar Zweeds op alle schermen wordt, blijft Finland maar gericht op Skandinavië. 1961 hoort het dan ook den.

Finlands oosterbu

Finland, dat in de twaalfde eeuw als gevolg van de aanval van de Russen kreeg na de oorlog een einde aan Rusland te betalen. Door hen met grote energie zetheid werd afgelost, in tijd, dat het de Russen was gevraagd te hebben. Waren goederen reden naar de Finnen waar alles nauwkeurig werd geleerd en dikwijls om mis te ges zonder meer teruggevoerd huizen, spoorwagens, ijzer, dikwijls zo maar bleven in gebruik worden. De boeren Kaulische landengte hun hadden, moesten dit ontrouwen elders een nieuw, waarvoor grondbezitters tegen een prijsje grote gebieden moesten. Het Westen hielp Finland red ten en grondstoffen en ool, niet graag zag dat Finland het Westen georiënteerd en voordelige handelsovereen De laatste Russische bakko kort geleden vrij gegeven.

Het Finse

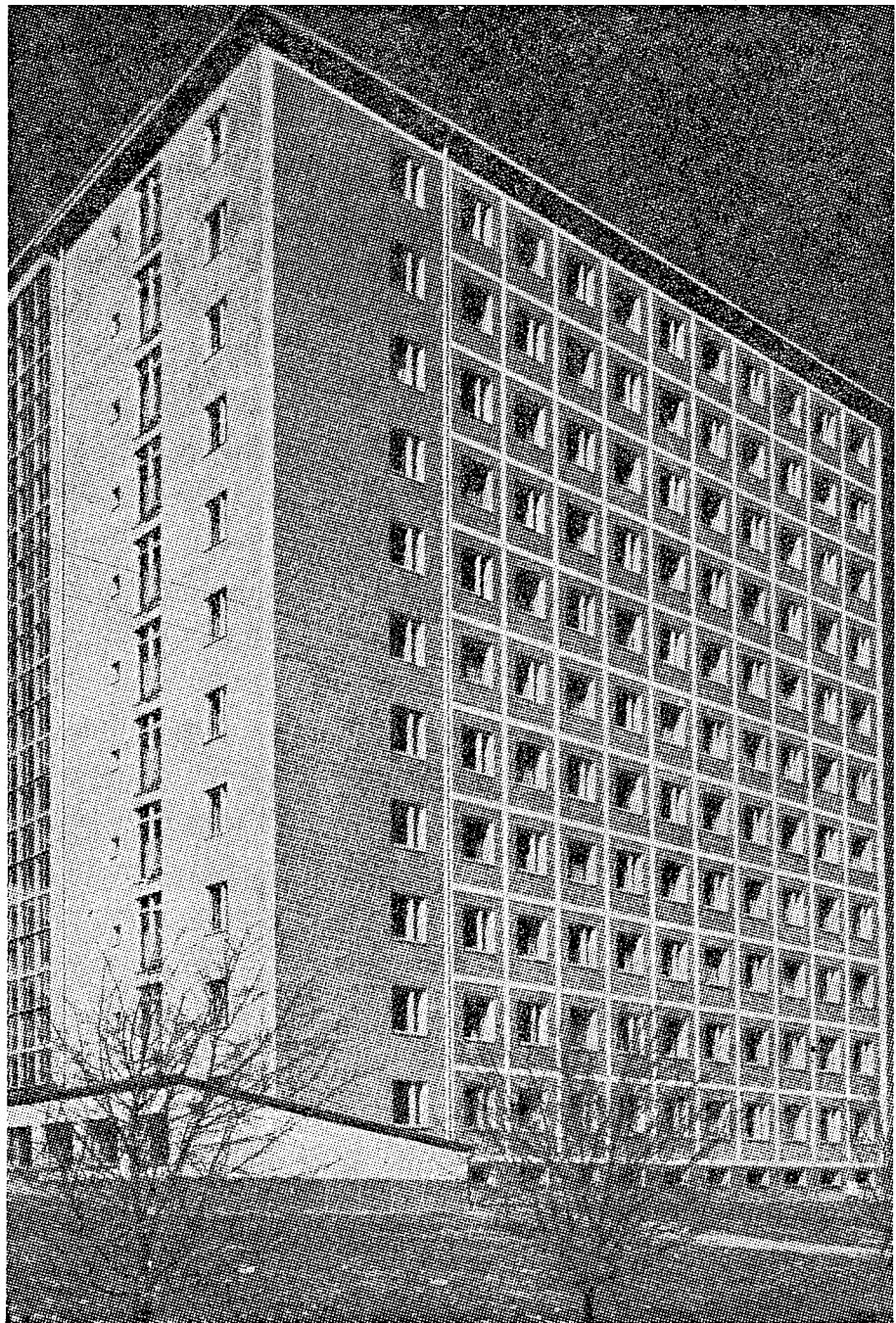
In een imposant gebouw graniet opgetrokken, was de Rijksdag. In 1919 werd het bepaald, dat de wetgeving gevezen zou worden aan de tellende Kamer van Algemene De leden hebben zitting van 4 jaar en worden bij de kiezingen gekozen. Het is heim en kan alleen persoonlijk oefend worden. Men kent een evenredige vertegenwoordiging.

Een soort Eerste Kamer vormd door de grote Comitee van 45 van de meest bekwame leden bestaat. Zij brengt aan de Rijksdag over belangrijke en andere wetten. Hier vrouwen in het parlement. Het percentage vrouwen is in de wereld. Deze dames eigen koffiekamer in het

Het stemmen gebeurt in een pen met ja of nee te drukken. beide knoppen tegelijk. onthoudt men zich van een bord dat precies de alle zetels der afgevaardigden gaan dan verschillend gesjes branden. Het is een sterfelijke manier van stemmen. lijkt mij wel wat mechanisch indenken, dat bij een het voor of tegen zeggende gevaardigden die dan bij genoemd een veel persoonlijkheid wordt.

Men zit in een halve naar rechts. In het midden Agrarische partij en de P. waaraan alleen de Zweden munisten en socialisten hebben zich bij de gelijking aangesloten, zodat de een liberaal karakter heeft. In het Rijksdaggebouw ontvangen door de Sec. Samlungspartij, die ons de laatstgehouden maart van dit jaar, en verschuiving naar links. In 7alkeskoski zagen meentehuis met de Raad plaats, waar veel papieren we zagen er allerlei bekegen — heeft sinds 1948 De gemeenteraad bestond waarvan 15 socialisten,

Hier wonen Finse studenten.

Verduizend meren

en 10 conservatieven. Op de laden van de tafels stonden de naamkaartjes van de huidige raadsleden, maar ook die van hun voorgangers. Deze plaats is eigenlijk pas na de oorlog tot grote bloei gekomen. Er wonen veel jonge gezinnen, zodat er een groot aantal scholen en opleidingsinstituten gebouwd waren. De levensstandaard was er hoog en velen woonden in een eigen huis.

Deze werden vaak in vrije tijd met behulp van burens gebouwd. We mochten één van die huizen van top tot teen bekijken. Het lag in een prachtig aangelegde tuin en de eigenaar, die voor die morgen vrijaf had gekregen om ons te ontvangen, zat al op zijn schommelbank ons op te wachten.

Aan het eind van een zo nauwkeurig aangeharkt pad, dat we er nauwelijks overheen durfden lopen. Boven 's mans bed hing dan ook een diploma, dat hij de eerste prijs gewonnen had voor de mooiste tuin.

De gemeenten hebben een grote zelfstandigheid. Er bestaat een vereniging van gemeenten, die met de onze te vergelijken is. Deze vereniging heeft een prachtig gebouw, waaraan een school verbonden is. Toekomstige gemeenteambtenaren krijgen hier hun praktische scholing.

Bepaalde zaken komen hier aan de orde in korte cursussen, die van 1 week tot enige maanden kunnen duren; zo'n 5000 ambtenaren per jaar worden hier ontvangen.

Deze zomer hebben op uitnodiging van de Finse sectie van de Europese Vrouwen Unie, afgevaardigden uit de aangesloten landen, een bezoekreis aan dit land gebracht. Het was bijzonder instructief en een hele belevenis met dit land en zijn bevolking kennis te maken.

De goudkust van Helsinki

De burgemeester van Helsinki ontving ons in de voorstad Tapiola. Vanuit het hoog gelegen restaurant hadden we een prachtig uitzicht over deze moderne, boeiende stad, die gebouwd is in een „heilig Woud“.

De kapel, die daar stond had een glazen achterwand, zodat je het bos van berken en sparren inkeek. Een groot houten kruis stond buiten. Het leek of dit kruis het oude heidendom christianiseerde.

Tapiola zou je de goudkust van Helsinki kunnen noemen. Door de vele meertjes levert het verkeer moeilijkheden op. Er moeten veel kostbare bruggen worden gebouwd om al de verschillende stadsdelen met elkaar te verbinden.

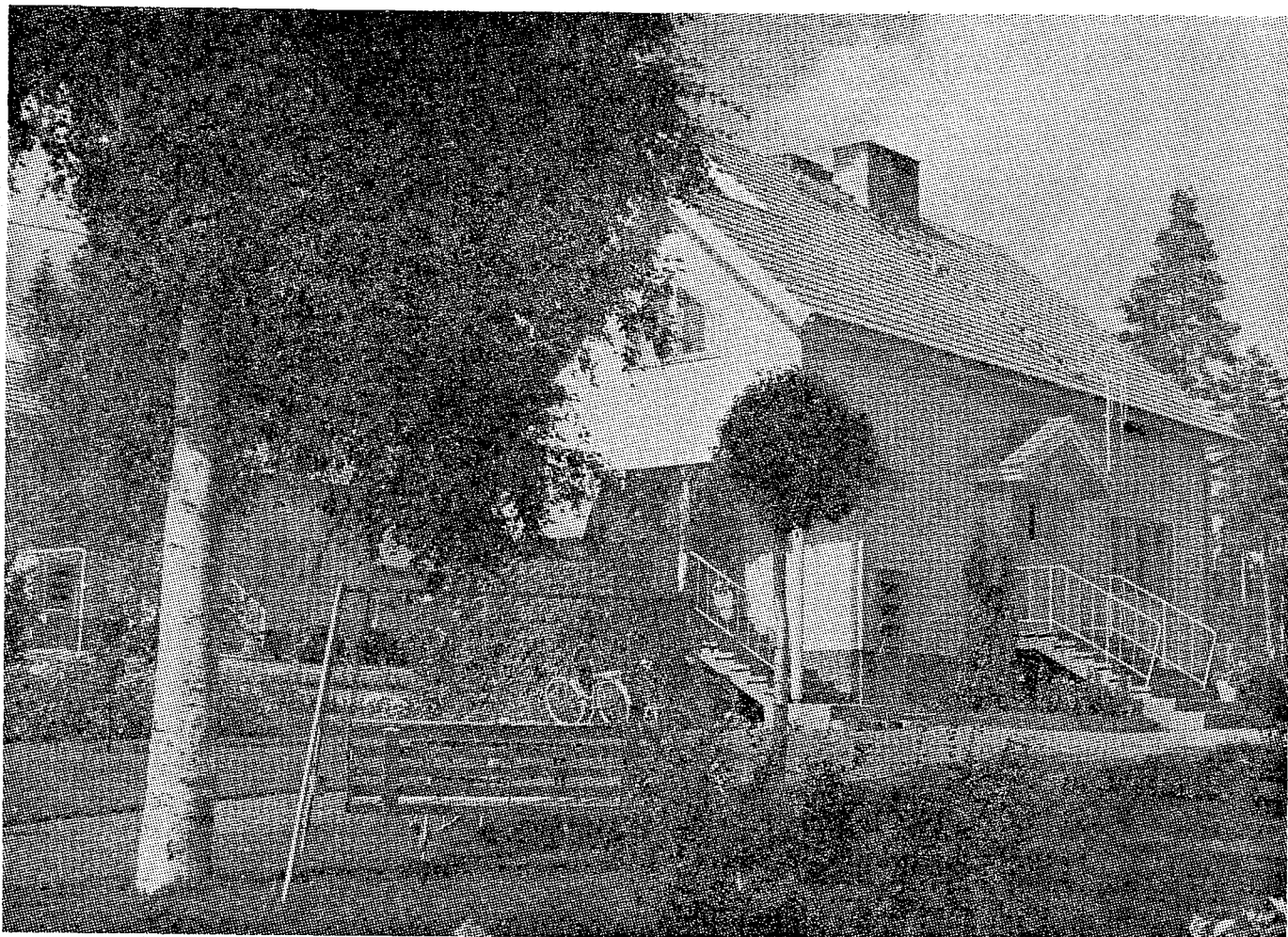
Verder bezochten wij fabrieken, o.a. de beroemde porselein-fabriek Arabia, waar zeer veel vrouwen werken. Zij doen daar het meest eenvoudige werk, zoals het stempelen van de schoteltjes. Dit ging in een razend tempo 1600 per uur. Een machine kon er maar 1200 halen, zodat het voorlopig nog maar met vrouwe-kracht werd gedaan. Maar hoe hoger we in het gebouw kwamen, hoe gespecialiseerder het werk werd, tot we eindelijk bij de echte pottenbaksters belandden, die uitsluitend exclusief werk maakten.

Ook de gehuwde vrouw werkt mee. Er is bovendien een behoorlijk vrouwenoverschot. Vanaf een half jaar mag men zijn kinderen in een crèche brengen. De vrouw die in verwachting is krijgt 3 weken vóór en 2 maanden na de bevalling haar loon doorbetaald.

Verder krijgt ze 2 weken kosteloze hulp in huis, ook kan ze gratis kleertjes krijgen.

In Turku waren 11 moedercentra. De arts, die hier hielp was gehuwd en ook zelf in verwachting. De kindercrèche, die we bezochten ademde diepe rust. Alle kleutertjes lagen op stretchers te slapen.

De kinderen worden 's morgens vroeg gebracht en om 4 uur weer door de moeders gehaald. Deze crèches horen niet bij de fabrieken, maar zijn gemeentestellingen.

In hun vrije tijd bouwen de Finnen met behulp van burens hun eigen huis. Op de voorgrond de schommelbank waarop de eigenaar van bovengenoemd huis ons zat op te wachten.

Van de kindercrèches naar het bejaardencomplex, waar de gemiddelde leeftijd 79 jaar bedroeg. Het was haast een woonwijk op zichzelf, maar gelukkig waren er ook nog gewone flatgebouwen.

een stroom van mensen letterlijk opgaan, terwijl er een even grote stroom naar beneden kwam. Er kon niemand meer in. Overal stonden de mensen opgepakt. Voor ons waren plaatsen gereserveerd, die we tot aan de preek bezet hielden. Toen had de dienst al meer dan een uur geduurd.

Het enige wat ik ervan kon volgen was de geloofsbelijdenis. De Finse taal is volkomen onverstaanbaar. De klemtoon valt op de eerste lettergreep. Men kent er geen voorzetsels, maar de woorden worden verbogen.

Leefwijze

Deze taalbarrière was ook moeilijk, toen we de avond tevoren in het openluchttheater de opvoering zagen van de Finse schrijver Vainö Linna, de onbekende soldaat.

Dit is een enig theater, daar de hele tribune draaibaar is en je het gevoel geeft, dat je het gebeuren werkelijk meebeleeft. Dit stuk sprak de mensen erg aan en bracht heel wat gemoederen in beweging.

Onze gastvrouwen waren „echte“ gastvrouwen. We werden in heel wat particuliere huizen ontvangen, waar alle vertrekken voor ons open werden gezet, zodat we precies konden zien, hoe er geleefd en gewoond werd. Van het week-endhuisje aan een meer tot de bovenste verdieping van een flatgebouw. En in ieder huis ontbrak de sauna niet. In flatgebouwen worden ze in het onderhuis aangebracht en de bewoners hebben ieder hun vaste beurt.

Wanneer men gasten ontvangt wordt de sauna opgestookt en het is een onderscheiding wanneer je wordt uitgenodigd. Zelfs bij de kerkgebouwen vonden we de sauna. Ik weet niet of die soms voor de kerkeraad is.

Het Finse volk werkt hard, de Finse vrouw ook, zij heeft een natuurlijke eenvoud over zich en pas wanneer je bij haar thuis komt merk je ineens in wat voor fijne omgeving ze leeft. De Finnen hebben een uitgesproken gevoel voor vormgeving en kleur. Misschien komt het door de ruimte, waarin ze leven en de zuivere lucht, die ze inademen.

De zomermaanden zijn maar kort, tot mei ligt de sneeuw hoog op het land om soms in één week te verdwijnen en dan ineens zijn daar de crocusjes en sneeuw-klokjes.

De dagen zijn er lang en de zon staat al vroeg aan de hemel. De herfst valt al snel in met veel regen, mist en sneeuw. Omstreeks Kerstmis valt de sneeuw, die liggen blijft.

's Zomers geniet men volop van het buitenleven. Veel gezinnen hebben een buitenhuisje op het land en dat huisje ligt altijd aan het water. De berkenbomen zijn er ongekend hoog en dik en geven tussen de sparrebomen een prachtige afwisseling te zien.

Grote korenvelden liggen tussen de

bossen, het koren is er laag omdat het anders gemakkelijk neerslaat en dan bijna niet machinaal te verwerken is. Maar altijd richt het woud zich weer op en zie je groene sparretakken boven het koren uitsteken.

De nieuwe treinen zijn uiterst comfortabel met verstelbare stoelen ook in de tweede klas, voorzien van witte overtrekken. De oude treinen zijn net houten huisjes op wielen, maar die zie je niet veel meer. De treinen rijden niet hard, al staat er 120 km per uur op. Om ons te gerieven stopte de expres in Fiskars en werden we door de hoofdconductor op de treeplank al zwaaiend begroet.

Alcoholverbruik

De Finnen hebben één grote ondeugd, het alcoholgebruik. De overheid neemt allerlei maatregelen om dit euvel tegen te gaan. Zo mag er vóór 12 uur in de morgen nergens sterke drank verkocht of geschonken worden. Trouwens de hele alcoholverkoop is in staatshanden. Vóór 9 uur 's avonds zijn reclameuitzendingen voor drank in de televisieprogramma's verboden. Zaterdagavond is er vaak dronken mensen over straat lopen. Dan heeft men net zijn loon ontvangen en de volgende dag vrij.

Er zijn alcohol-vrije hotels en restaurants. Misschien zijn het de sombere wintermaanden en de kou, die de mensen hiertoe drijft. Het is een euvel waar men veel aan doet om het op te heffen. Wijn is er uiteraard duur, daar deze geïmporteerd moet worden.

De inheemse drank wordt gemaakt van gele bermen en heeft een hoog alcoholgehalte.

Finse invloed?

Tegelijk met ons bezoek was er een wereld-juristencongres in Helsinki, dat in de pers veel publiciteit kreeg. Des avonds laat kwamen we hand in hand twee belangrijke deelnemers tegen. De één zwart, de ander blank, met zo'n gelukkige glimlach op het gezicht, dat ik vermoed dat de Finse volksdrank hier wel wat mee schuld aan had. Maar als het tot zulk een verbodering komt, mag het van mij.

De reis was enorm goed georganiseerd, overal stonden mensen voor ons klaar om over de politiek, het onderwijs, de kunst, de economie, de sociale politiek voorlichting te geven. En dit alles werd gebracht met een vanzelfsprekendheid en een voorkomendheid, die ons nog lang bij zal blijven. Wij waren de gasten en dat betekende dat er op een wijze voor ons gezorgd werd, die we niet gauw zullen vergeten.

C. M. T. K.

DOORLOPER

Horizontaal:

1. ? ? ? ?
2. Adellijk, oppervlaktemaat, gewicht, tot werken in staat, honingraat, ijzerhoudende grond, smalle weg, in casu.
3. Onder andere, meervoud, godsdienst, nummer, geheel de uwe, slede, muzieknoot, sint, vat, met name, kelner, Hare Koninklijke Hoogheid.
4. Tot en met, achtig, modder, de dato, geestelijke, doctor, deel v.d. Bijbel.
5. Kier, boom, eminentie, gewicht, plant, zeehond, slecht volk, smart.
6. Wapenmagazijn, familielid, (letterkeer), rustplaats, snelle loop, schrijfgereel, honend napraten.
7. Atmosfeer, kleur (Engels), knol, muzieknoot, lof, plant, wild.
8. Bevestiging, laatste eis, snelle loop, telwoord, getalmerk, eer.

9. Westerlengte, dierengeluid, geraamte, lidwoord, meisjesnaam, bloeiwijze, voegwoord, beweeggrond.
10. Peuter (klein kind), radbraken, papegaaï, lidwoord, redelijk, aards wezen.
11. En andere, uitslijting, duw, slang, appel.
12. Dierengeluid, adel, hals, Zwitserse plaats, meisjesnaam.
13. Nummer, deel v.d. Bijbel, erg, geheel van spreekgewoonten, schors, eerstkomend, grootmoeder, oude lengtemaat.
14. Gewicht (letterkeer), rangtelwoord, laatstleden, armzalig, mannetjesbij, Heren.
15. Elk, reputatie, moeder, op dit moment, wiel, uitroep.
16. Duitser, reeds, doctor, dierengeluid, koortswerend middel.
17. Heldendicht, gevangenis, muziek-instrument, duw, dier, aanw. vnmw.
18. Onder andere, zwier, ijzerhoudende grond, Fries water, lidwoord (Frans), wijnmaat, voorzetsel, stand der edelen.
19. Smalle weg, voorzetsel, vernietigen, de dato, vruchten, echtgenoot.
20. Ar, aan boord, vet v. d. melk, roem, elektr. geladen deeltje, halsbont, ter zee.
21. Soort hert, lidwoord, niet deelbaar door twee, stroom, oude stad, kleedingstuk, bijwoord, soort hert.
22. Rund, vogel, roofdier, loot, bloeiwijze, onzin, bergplaats, bijwoord.
23. Deel v. d. Bijbel, verstand, Europeaan, deel v. d. Bijbel, zinspel, Ierland, vogel, spoorwegen.
24. Prul, zot, klieren, onder andere, inhoudsmaat, voortreffelijk, spoedig, lidwoord.
25. Stuurs, dominee, roem, bittere plant, haat toedragen, kolonnen, aan boord, noorderbreedte, voorzetsel.
26. Bijwoord, slede, bijwoord, nummer, gewicht, titel, tennispartij, zwemvogel, den Lezer Heil, oude lengtemaat, rondhout, teer.
27. Erfgename, dierengeluid, weekdier, muzieknoot, boom, voorzetsel, vrucht, eer.
28. ? ? ? ? („Letterkeer“).

VERTICAAL

1. ? ? ? ? (Letterkeer).
2. Plaats in N. Holland, bijwoord, bitter aarde, half edelsteen, Europeaan, gehoororgaan, muzieknoot.
3. Muzieknoot, schamper lachen, Naamloze Vennootschap, dyne (krachtseenheid), regelmaat, lof, spoedig, verenigde naties.
4. Oude lengtemaat, rijgsnoer, bergplaats, het geheel der liefdegevoelens, peilstift, eenmaal, soort hert.
5. Mannetjesbij, gravure, drijvend op- en neergaan, bergplaats, vogel, ten bedrage van, nauw.
6. Noach's woning, deel v. e. boom, pers. vnmw., boom, larve, het roven, op andere wijze, meisjesnaam.
7. Voetbalvereniging (Letterkeer), boom, arm mens, drank, bovendien, voegwoord, ten bedrage van.
8. Duif, vis, overblijfsel, en andere, vod, askruik, rund, Europeaan, deel v. d. Bijbel.
9. Voorzetsel, vrucht, en andere, godsdienstig lied, koor, weekdier, snijgereedschap.
10. Europeaan, familielid, kuil, rund, reeds, mal, verhittingsruimte, spinneweb, senior.
11. Heen en terug, in het jaar, vet, medeklinker, bestanddeel, keur.
12. Bloeiwijze, dominee, gaten maken, meisjesnaam (Letterkeer), deel v. d. Bijbel, meisjesnaam, veerkracht.
13. Namelijk, opstandeling, voegwoord, rondhout, meisjesnaam, muzieknoot.
14. Boonvormige klier, lofdichten, dierengeluid, verlamd, bar.
15. En dergelijke, senior, gehoororganen, deel v. e. plant, kippenprodukt.
16. Gevangen houden, het ingeslagene, deel v. d. Bijbel.
17. Uitgebouwd venster, spijker, smalle weg, en omgeving, oude vorm van iets, zangstem.
18. Advies, grootvader, oude lengtemaat, onder andere, medeklinker, beginnen, pers. vnmw.
19. Vaste grond, jongensnaam, levensvocht, godsdienst, biljartstok, teken, plaaggeest.
20. Atmosfeer, gewicht, welriekende olie, voorzetsel, roofdier, zuiver, slag.
21. Kloosterlinge, meisjesnaam, oude stad, verharding v. d. opperhuid, pa, reeks, nummer, vordering, een ongenoemde.

22. Lidwoord, deel v. d. Bijbel, kraan, waterbekken, bot, verdragingsmiddel, sociëteit, loot, plaats in Gelderland.
23. Senior, zat, Bataafse Petroleum, met name, ridderordeteken, lidwoord, luchtvaartmaatschappij, aantal, boom.
24. Plaats in Geld., meisjesnaam, lof, vroegere keizer, spoedig, geheel de uwe, nota bene, en andere, en dergelijke, gat.
25. Roede, mild, verdragingsmiddel, weck, afkondiging, akelige.
26. En dergelijke, heer, werkeloosheidswet, spreker, glaasje met foto, aanw. vnmw., boom, aan boord, Europeaan.
27. Gezet, ontkenning, delen v. e. etmaal, plaats in Gelderland, heren, voorzetsel, en dergelijke, deel v. d. voet, dit is, eer.
28. ? ? ? ?

Oplossing vorige puzzel

Horizontaal

2. reces; 6. abdis; 12 en; 14. rag; 16. likeur; 18. bal; 19. petitie; 22. rum; 23. eg; 25. la; 26. re; 28. re; 29. lare; 31. klikken; 34. le; 35. ad; 37. oma; 38. z.g.; 39. pr; 40. iet; 42. re; 43. mot; 45. em; 47. Ee; 49. fok; 51. pi; 52. lo; 53. vlo; 56. evident; 60. sporen; 62. au; 64. ie; 65. N.T.; 67. e.a.; 68. art; 70. esdoorn; 73. ent; 74. regent; 76. ore; 78. si; 79. veten; 80. spuit.

Verticaal

1. rebel; 3. er; 4. cap; 5. egel; 7. blik; 8. die; 9. ik; 10. SER; 11. armen; 13. nalgalm; 15. d.i.; 17. uur; 20. tak; 21. Tri; 24. d.i.; 27. p.e.; 30. reactie; 32. loensen; 33. naief; 36. de; 37. oom; 41. tik; 44. op; 45. Eli; 46. modiste; 47. e.v.; 48. Els; 50. oneens; 54. opa; 55. vaars; 57. v.v.; 58. eed; 59. TNO; 61. natie; 63. ure; 66. trop; 69. t.g.v.; 70. ent; 71. O.T.; 72. NRU; 75. Ee; 77. ei.

PUROL
Goed voor de huid
het gehele jaar door

Purol houdt de huid smetteloos zuiver

Rede Dr. Berghuis

Vervolg van pag. 13

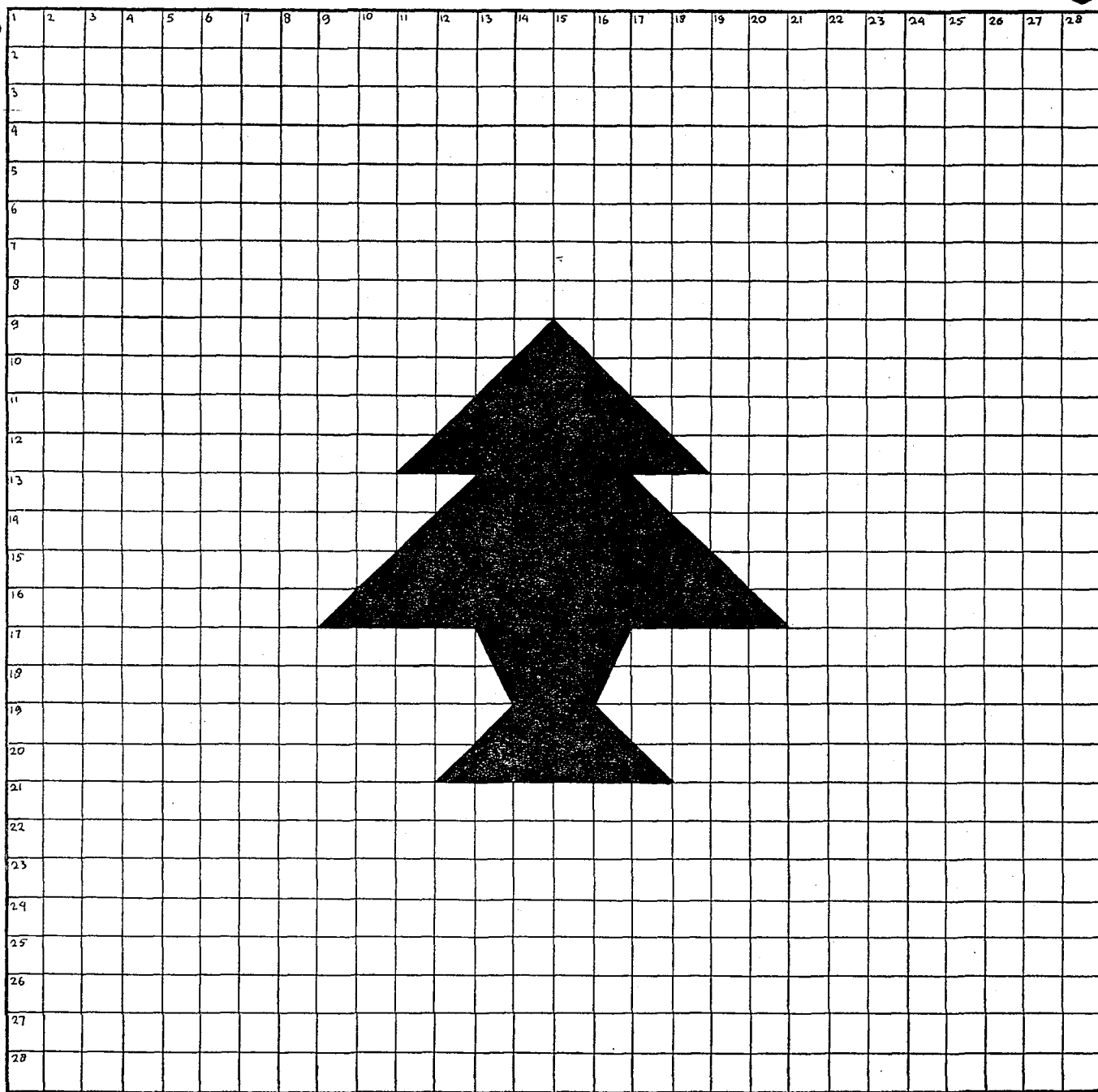
zakelijk geachte verruiming van de middelen zullen profiteren. Dit is een belangrijk aspect van het aantrekken van de nieuwe middelen. Over het gehele land, in sommige delen meer en in andere delen minder, is de uitvoering van veel werken geblokkeerd. Dit is enerzijds een gevolg van budgettaire en anderzijds en in veel grotere mate van moeilijkheden op de kapitaalmarkt. Kan het kabinet verzekeren dat, wanneer straks ruime kapitaalmiddelen ter beschikking zijn, leze niet in de eerste plaats zullen worden gebruikt voor consolidatie van vlotende schuld maar tevens zullen worden aangewend voor het aanvangen van nieuwe werken. Alleen indien dit laatste wordt gedaan, zal de vergroting van de werkgelegenheid en derhalve de bestrijding van de werkloosheid een van de goede kanten van de door dit kabinet voorgeschreven maatregel zijn.

Buitenland

Wat betreft de buitenlandse politiek, herinner ik aan de de besluiten die verleden week in de vergadering van de Ministerraad van de N.A.V.O. zijn genomen. Daarmee werd een begin gemaakt met het geven van inspraak in de kernwapenregistratie aan de andere landen dan de Verenigde Staten. Dit was een uitermate belangrijke eerste stap. Deze zaak is reeds geruime tijd in discussie geweest. De M.L.F. en de Britse A.N.F. zijn daarvan concrete voorbeelden. Wij hebben ons nooit op een concrete vorm vastgelegd. Wel hebben wij erop gewezen dat het noodzakelijk is, dat Europa inspraak heeft in de Atlantische kernwapenstrategie. Wij stelden ons daarbij echter afwijzend op tegen een zelfstandig, Europees kernwapen. Het is van veel gewicht dat verleden week op deze weg belangrijke stappen zijn gezet. In het drijfzand van de Europese en de Atlantische politiek zijn vaste punten broodnodig.

Ziektekostenverzekering

De gedachte van het eigen risico bij ziektekostenverzekering willen wij ondersteunen. Het tientje voor de ziekenhuisverpleging is van de baan. Ik begrijp, dat het Kabinet, juist op het punt van de sociale maatregelen en sociale wetgeving, graag vaart op het kompas van de Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, de heer Veldkamp; in deze zaken is hij ook vaak een uitstekend kompas gebleken en heeft hij ook goede havens bereikt. Kennelijk is het kompas toen echter magnetisch gestoord geweest en heeft het ergens de zaak in de war gebracht. Nogmaals, wij ondersteunen de gedachte van het eigen risico bij een ziektekostenverzekering. Als gunstig voorbeeld tegenover de ziektekostenverzekering van de rijksambtenaren wil ik noemen het goede voorbeeld van de intergemeentelijke en interprovinciale regelingen op dit gebied. Ik meen, dat hier eigen risico's van geringe omvang ten laste van de betrokkenen worden gelegd, die normaal gesproken, voor ieder zijn te dragen en die naar mijn ervaring gunstig werken voor het gehele beeld van de ziektekostenverzekering.

Provo's sloegen in dorpsherberg alles kort en klein

BIJZONDER interessant zijn de annalen uit het gemeente-archief, waarvan wij een groot en dik boek ter inzage mochten krijgen om het oproer, dat op 18 december 1866 plaatsvond, te reconstrueren. In het dikke boek zijn honderden burenrudies, aangiften van scheldpartijen, beledigingen, diefstallen enz. vermeld, opgetekend door de burgemeester himself. De scheldpartijen zijn in geuren en kleuren beschreven en verliepen meestal in de geest van: „Rotwijf, gij zijt zo vies als het secreet”. En de burgemeester, hij pende voort... alles in keurig handschrift. Als we dat alles lezen, komen we tot de slotsom, dat we tegenwoordig toch in een nette tijd leven!

Het is niet zo eenvoudig om achter de waarheid van de achttiende december te komen, aangezien de verhalen, die hierover in omloop zijn, nogal tegenstrijdig zijn. Het is daarom jammer, dat juist het proces verbaal (dat tegenwoordig stellig de buitenlandse televisiestations zou „halen”) betrekkelijk kort en zakelijk is. Ooggetuigen zijn niet meer in leven en de overlevering is geen betrouwbare bron van informatie.

100 jaar geleden: Oproer in Barendrecht

Tijdsbeeld

Er is veel overeenkomst tussen 1866 en 1966. In één jaar traden achtereenvolgens 3 kabinetten op t.w. dat van Thorbecke, Fransen van de Putte en van Zuylen van Nijevelt. Nadat op 27 september 1866 de motie-Keuchenius was aangenomen (afkeuring over het uitreden van minister Meijer, die geheel onverwacht gouverneur-generaal van Indië werd) diende het kabinet niet zijn ontslag in, maar besloot tot Kamerontbinding. Dat het kabinet-Marijnen valt op de omroepkwestie en het kabinet-Cals op onderdelen van het sociaal-economisch beleid, kan in dit licht gezien dus evenzeer een respectabele aanleiding genoemd worden om een kabinet beentje te lichten...

Barendrecht

In het „uitvoerig en beredeneerd verslag van de toestand der gemeente Oost- en West-Barendrecht” over 1866 lezen we, dat de gemeente 2721 inwoners telde (thans 12.000). Voor de 2e Kamer waren er 62 kiezers, voor de Provinciale Staten eveneens 62 en voor de gemeenteraad 96. Na de grondwetsherziening-Thorbecke van 1848 werden de gemeenteraden overeenkomstig de artikelen 76, 123 en 139 van de Kieswet rechtstreeks gekozen door meerderjarige ingezetenen, die minstens f 10,— betaalden in de directe belastingen (censuskiesrecht). Vandaar dat er zo weinig kiezers waren! De goeuden hadden het voor 't zeggen. In 1866 was burgemeester Hendrik Schwank aan het bewind, die een jaarwedde had van f 600,—. Hij was tevens secretaris en ontving hiervoor f 470,—. Dat is totaal f 20,— per week. De wethouders Jan Leenheer en Arij Dekker kregen ieder 45 gulden per jaar. 't Was niet veel, maar 't was toch meegenomen... De overige raadsleden waren: Arij van der Jagt Pzn, Arij Leeuwenburg Wzn, Frans Huyser Czn, Jan Barendregt Gzn. Gemeente-ontvanger was Teunis Elzerman (f 180,—), die tevens gemeente-bode was (f 30,—).

Tenslotte stond op de personeelslijst Dirk Westerman als gemeente-veldwachter, die voor zijn arbeid f 260,— 's jaars kon incasseren.

Dekkingsplan

De gemeente-financiën liepen eveneens niet in de papieren zoals tegenwoordig. In dat jaar moesten „schulden

worden aangegaan” voor de bouw van een nieuw schoollokaal en een onderwijzerswoning (het tegenwoordige gymnastieklokaal). Er moest hiervoor f 6500,— worden geleend tegen 4%. Het volgende dekkingsplan werd opgemaakt om te kunnen voldoen aan rente en aflossing. Ten eerste werd een verhoging ingevoerd van de opcenten op de grondbelasting op gebouwde en ongebouwde eigendommen. Tevens werd besloten een plaatselijke belasting in te voeren op gedistilleerd en wijn. Mochten bovengenoemde maatregelen niet toereikend zijn, dan zou een buitengewone hoofdelijke omslag worden toegepast. De gemeenterekening over 1865 had een batig saldo van f 1547,64 (ontvangen f 9579,37½, uitgegeven f 8031,73½). De begroting voor 1866 gaf een ongunstiger beeld t.w. een batig saldo van slechts f 1,30 (f 9797,82 — f 9196,52).

Onderwijs

Artikel 226 van de grondwet van 1815 bepaalde, dat er slechts openbaar onderwijs zou worden gegeven. De grondwetsherziening van Thorbecke in 1848 bracht wat dit betreft niet veel verandering en ook de Schoolwet van der Brugghen (1857) bood geen soelaas voor het onderwijs, dat uit particulier initiatief geboren werd. Vandaar dat voor het openbaar onderwijs in Barendrecht f 2400,— was uitgetrokken en de christelijke school met 80 leerlingen (het pand, thans bewoond door mevr. E. Tol-van der Jagt, Dorpsstraat 65) niets kreeg.

Barendrecht is vanouds een agrarische gemeente. In 1866 waren er 476 melkkoeien, 322 kalveren, 367 schapen, 109 geiten, 219 varkens, 2163 hoenders en 212 eenden. Wat dit betreft zijn we wel achteruit gegaan. Het was in die tijd echter niet alles rozegeur en maneschijn. De jaarlijkse kermis, welke op de eerste zondag van september begon (op zondag en dat in Barendrecht!), moest worden „geschorst” in verband met de cholera asiatica, waaraan 11 mensen in 1866 bezweken. Verder stierven 2 kinderen aan „de kinderziekte”. In het verslag wordt hierbij aangetekend, dat dit „geen buitengewone sterfte” was.

Het oproer

Het was een spannende dag, die achttiende december 1866. Het was druk in de oude dorpskom. Het was al donker toen de klok van de oude dorpskerk 6 uur had geslagen. In de herberg van

Bastiaan van den Berg waren de lantaarns al aan. Het was daar altijd gezellig en dat de borrel iets duurder zou worden i.v.m. de belasting voor uitbreiding van de openbare school, zette geen domper op de stemming in deze donkere dagen voor Kerstfeest. Ds. W. van Gulpen had zondag nog gepreikt over Advent en ook de oefenaar van de christelijke afgescheiden gemeente aan de Voordijk had een preek over de komst van de Verlosser. Maar de Barendrechters waren niet zulke trouwe kerkgangers! „De kerken waren leeg en de dag des Heeren werd in ledigheid en zingenot doorgebracht”. Men kan tegenwerpen, dat het er ook de tijd naar was: geen sociale zekerheid, armoede troef. Men zegt wel, dat de Kerk in dit opzicht op de achtergrond is gebleven waar zij vóór moest gaan.

De zwingelaars

's Avonds kwamen dus de boerenarbeiders en de zwingelaars (de vlasserij was sedert 1845 sterk toegenomen) naar het dorp. Er was spanning. De herberg „Van Ouds het Raedthuys” was gesloten, omdat de beide kamers verhuurd waren aan „eene alhier bestaande letterlievende vereeniging „Tollens”, welke daar moest lezen en zingen.

Deze vergadering was alleen toegankelijk voor de leden, de upper ten van Barendrecht.

Een borrel kopen was er niet bij. Met gratie kon men achterom in de paardestal nog iets krijgen...

Dit nu schiep een conflict-situatie. De zwingelaars werden opgetrommeld om naar het dorp te komen. Het zag allengs zwart van het volk, dat een dreigende houding begon aan te nemen.

De brandende kachel

Toen gebeurde het. Daar zeilde de eerste steen door de lucht. Het hek was van de dam. De vensters werden opengebroken en alle ruiten gingen aan diggelen. De menigte was niet meer te houden.

Burgemeester Schwank, veldwachter Westerman en ds. Van Gulpen stonden machteloos. Het ging van kwaad tot erger.

Daar werd een grote polderboom aangesleept en evenals eertijds bij de Watergeuzen in Den Briel, werd de voordeur „met geweld opengelopen”.

Stoelen en tafels werden kort en klein geslagen. De brandende kachel werd opgepakt en in de kerksloot gegooid.

Later op de avond droop het volk af, een grote ravage achterlatend. De

woede was bekoeld. De zaak was ver-effend.

Natuurlijk had de muis een staart.

Er werden getuigen opgeroepen en burgemeester Schwank had handenvol werk om belastende verklaringen op te tekenen.

Veertien man

Op grond hiervan konden veertien oproerkraaiers worden aangehouden. De rest kon verlicht ademhalen! De met name bekende „belhamels” waren: Arij Boudestein (26), Arij van der Ven (22), Hendrik Vogelaar (20), Apollonius Visser (24), Teunis Stok (19), Teunis van der Ven (24), Benjamin Sterkman (23), Hendrik den Otter (26), Cornelis van der Jagt Arijszoon (19), Arij van der Jagt Arijszoon (23), grootvader van schrijver dezes, Jan van der Spoel (17), Pieter van Driel (20), Willem Visser Leendertzoon (23) en Wouter van der Linden (17).

In de handboeien

Burgemeester Schwank had bereids de justitie in kennis gesteld. Er was geen „mobile brigade” op de plaats des onheils.

De andere ochtend verscheen een afdeling pontonniers uit Dordrecht. Zij gingen naar de 14 opgegeven adressen en sloegen de verdachten in de handboeien!

Er werd geen tegenstand geboden tegen deze overmacht. Och, het zou zo'n vaart niet lopen, er waren immers verzachtende omstandigheden. Er was toch sprake van een opgekropte woede van een grote menigte? Zouden ze een week 't gevang in moeten?

Stel je voor! De veertien moesten geboeid van Barendrecht naar het Huis van Arrest in Dordrecht lopen.

Vandaar werden ze op transport gesteld naar de strafgevangenis in Hoorn. Daar zouden ze voorlopig blijven. De straffen? Sommigen kwamen er betrekkelijk gunstig af, bijv. 78 dagen voorarrest, de meesten kregen echter 2½ jaar!

De schade

De herbergier leverde zijn schaderapport in: 112 ruiten (50 bij 60), 11 ruiten (25 x 25), 1 spiegel (46 x 50), Willem III (?), het wapen van Mijnheer de Kat, 35 stoelen, het dak van den oven, 1 tafel, 1 kachel, 7 grote stalgordijnen, 7 dito overgordijnen, 7 stel ramen in 't hout, 1 deurkozijn, 1 pomplamp, 6 ijzeren gordijnroeden...

L. van der Jagt

BIJ EEN CLUB-FOTO

Zittend van links naar rechts: Mr. W. Aantjes, mej. J. van Leeuwen, Dr. Boertien, mej. Mr. J. C. Rutgers, Tj. Walburg, Prof. Th. Versteeg, G. A. Kieft, B. Roolvink en Dr. Geelkerken.
Staan van links naar rechts: Mr. W. R. van der Sluis, Drs. J. Boersma, Mr. J. H. Prins, M. W. Schakel, J. A. van Bennekom en drs. B. Goudzwaard.

SOMS heeft 'Nederlandse Gedachten' een speelse afwijking. Ditmaal blijkt dat uit een aan mij gerichte vraag, een verhaaltje te schrijven naar aanleiding van een in dit nummer gepubliceerde foto van de A.R. Kamerclub, terwijl ik nog niet het genoegen heb gemaakt, de foto te aanschouwen. Of we er ontspannen op zullen zitten of geweldig plechtig weet ik nog niet. Toch is dat volgens sommige mensen van grote betekenis voor de politiek.

Laat ik daarom even de bekende Amerikaanse econoom Galbraith aan het woord laten die in een boekwerkje onder de titel 'Politieke economie' met een plechtig gezicht de volgende visie ontvouwde:

„Misschien echter is het wel mogelijk dat in deze dagen (...) ons grootste gevaar gelegen is in onze afschuwelijke plechtigheid. Want die is een ernstige bron van verstarring. Verandering en nieuwe gegevens kunnen vroegere overtuigingen vreemd en zelfs ridicul maken. Een redelijke ontspannen en man kan zo'n correctie accepteren zonder een al te pijnlijk verlies van zijn waardigheid. Maar een plechtig mens kan dat niet”.

Hier vindt u dus de sleutel tot bijgaande foto. U kunt op grond van deze plechtige stelling van Galbraith nu zelf zonder moeite constateren, of die A.R.-Kamerclub vóór of tegen veranderingen in de maatschappij is. Met andere woorden: U kunt nu op eenvoudige wijze vaststellen of ze daar vooruitstrevend of behoudzuchtig zijn. U hebt daarbij dus een voordeel boven mij: U kent de foto en ik ken haar niet. Ongezien lig ik dus een stuk bij u achter.

NA het lezen van de stelling van Galbraith vraag je je af of hij door dit politieke ei van Columbus niet onbarmhartig elke ambitie van jonge promovendi heeft afgesneden om ooit nog eens een vervolg-proefschrift te schrijven over 'Conservatisme in de politiek', nadat Dr. A. Hoogerwerf enige jaren geleden op een soortgelijk onderwerp promoveerde. Ook een mij bekend journalist die aan een soortgelijk proefschrift, maar dan op kerkelijk terrein, bezig is, kan nu wel op een ander thema overschakelen. De zaak is immers opgelost. Hij zou er nu mee kunnen volstaan, een fotoboek van predikanten en ouderlingen uit te geven.

Als u even het eenvoudige recept van Galbraith op bijgaande foto van toepassing doet zijn (en waarom zou u niet, het is immers een duidelijke, aansprekende stelling en die zijn vandaag in de politiek duidelijk populair) kunt u nog een andere ontdekking doen. Zonder enige twijfel staat niet iedereen er even stralend op (ik durf er wat onder te verwedden dat Schakel en Roolvink, om maar twee voorbeelden te noemen, er met hun lach op staan; die zijn zonder hun lach gewoon onherkenbaar), en nu is het aan u om op grond van de wet-Galbraith vast te stellen hoe de club uiteen zal vallen als het gaat om diepingrijpende-wetsontwerpen-die-de-structuur-van-de-maatschappij-grondig-veranderen. De plechtigheden zijn dan natuurlijk tegen, de lachers zijn op de hand van de veranderaar.

U ziet, ik heb mij als niet-econoom goed laten voorlichten door een autoriteit op het gebied van de economie en ik kan er al aardig mee werken. Immers, de resultaten van mijn studie zijn even verbluffend eenvoudig als enorm tijd- en geldbesparend.

TOEN ik het bovenstaande had geschreven, was ik zó uitgeput van het voor mij nieuwe denken waaraan ik me min om meer grenzeloos enthousiast overgaf, dat het tijd werd voor een beetje passieve ontspanning. U weet wat dan hét middel is: je kruipt in een luie stoel en zet de televisie aan. Maar, o wee, ik kwam volmaakt bedrogen uit. Tot mijn ontzetting merkte ik dat een

andere econoom geen woord wilde onderschrijven van hetgeen ik zojuist bij Galbraith had ingedronken. Wat wilde het geval?

Mies Bouwman had kans gezien de oud-minister van Financiën, Dr. Vondeling, in de praatstoel te krijgen. En al heel gauw kwam hij op het onderwerp dat mij via Galbraith zo boeide: namelijk de verandering in de maatschappij.

Wat was nu echter de theorie-Vondeling over deze materie? Tot mijn ontzetting meende ik uit zijn woorden te moeten opmaken, dat Galbraith volmaakt ongelijk heeft. De ontspannen mens heeft heerlijk vrede met de huidige samenleving, terwijl de man die de maatschappij wil veranderen iets van de fanaticus heeft, en u weet, dergelijke lieden kijken meestal niet vrolijk. Als ik de theorie-Vondeling op de club-foto toepas kom ik tot geheel andere resultaten dan in de theorie-Galbraith.

Ik zit dus nu met het bekende probleem van de student die na één dag college al precies weet hoe zijn wetenschap in elkaar zit, en die na het tweede college onder het grijnzende gezicht zijner professoren zich in de crisis der zekerheden stort. Zo'n student kan het goedkeurend gemompel des professors: 'Goed zo m'n jongen, nou ga je de goede richting uit' maar nauwelijks waarderen, omdat hij het gevoel heeft dat er helemaal geen richting is, laat staan een goeie.

MET mijn nieuw-verworven inzichten kan ik bijgaande foto dus niet te lijf. Ik moet dus vanuit de hogere sferen van de filosofen van het dagelijks brood terug naar een voor mij minder onherbergzaam gebied. Hoewel ik op het terrein van de voetbal niet tot de eerste klasse gerekend mag worden, begrijp ik van enkele voetbaltermen wel iets, omdat je je daarbij niet iets hoeft voor te stellen, maar omdat het termen zijn die een ding of een handeling omschrijven; ik weet dus wat het 'doel' is en ik heb enkele malen een 'doelpunt' zien maken. Op dat gebied kunnen ze me dus geen theorieën vertellen die bewijzen dat iets er niet is waar een andere geleerde wél iets ziet.

Welnu, als ik met voetballersogen naar de clubfoto kijk (ik blijf dan ook veilig dicht bij de gebruikelijke terminologie), dan constateer ik dat het hier gaat om een gemengd dertien-tal alsmede om twee trainers (Prins en Goudzwaard), die bezig zijn aan conditietraining die zich meestal in-door afspeelt. De twee dames in de club vormen dan de spil waarom heen de rest van de club heel hoffelijk draait. Het feit, dat er twee dames in de fractie zitten is overigens aanleiding voor deze foto geweest, omdat we die situatie uniek vonden en aan te nemen is, dat de nieuwe Kamerclub slechts één vrouw zal tellen.

EEN voetbalclub kan niet zonder supporters. Die hebben we dan ook gelukkig in het hele land verspreid zitten. Op spannende momenten worden ze enorm roerig (wij hebben een heerlijk meelevend en soms ontaard-kritisch supporters-clubje) en als het spel niet gaat zoals de supporters het fijn vinden daveret het stadion van de afkeurende fluitgeluiden. Dat heb je er van als je in-doortraining in het publiek moet blijken resultaat af te werpen. Als er eens een onduidelijk doelpunt tot stand komt roept iemand over een 'gemiste kans' en komt van de wedstrijd opgenomen film er aan te pas om te constateren of er nu wel of niet een doelpunt is gemaakt. Enfin, dat komt bij de beste Europese wedstrijden voor.

IK heb in het bovenstaande herhaaldelijk ernstig geprobeerd, serieus te worden. Maar ik heb, zie ik nu, jammerlijk gefaald. Als enige smoes kan ik verzinnen, dat de redactie van 'Nederlandse Gedachten' iemand ook geen onmogelijke opdrachten mag geven.

Boertien